

IRATOK A MAGYAR
KÜLÜGYI SZOLGÁLAT TÖRTÉNETÉHEZ
1918-1945

AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST

Már megjelent és kapható könyveink:

THE TIMES ATLASZ
VILÁGTÖRTÉNELEM

4345,- Ft

THE TIMES ATLASZ
FELFEDEZÉSEK

4200,- Ft

A MAGYARSÁGTUDOMÁNY
KÉZIKÖNYVE

Szerkesztette: Kósa László

1080,- Ft

Martin Roberts

EURÓPA TÖRTÉNETE 1789–1914

AZ IPARI FORRADALOM
ÉS A LIBERALIZMUS KORA

605,- Ft

Martin Roberts

EURÓPA TÖRTÉNETE 1900–1973

AZ ÚJBARBÁRSÁG KORA

605,- Ft

Nemeskürty István

MI MAGYAROK

363,- Ft

Gratz Gusztáv

A FORRADALMAK
KORA 1918–1920

572,- Ft

Gratz Gusztáv

A DUALIZMUS KORA I–II.

1089,- Ft

Vajda György Mihály

KELETRE NYÍLIK BÉCS KAPUJA

KÖZÉP-EURÓPA KULTURÁLIS
KÉPESKÖNYVE 1740–1918

1210,- Ft

AKADÉMIAI KIADÓ • BUDAPEST

84235

IRATOK A MAGYAR KÜLÜGYI SZOLGÁLAT TÖRTÉNETÉHEZ 1918-1945

A Magyar Könyvtár Szövetség kiadásában

Pályi Pál

Magyar Könyvtár Szövetség

✓ 81235

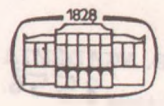
078808

IRATOK A MAGYAR KÜLÜGYI SZOLGÁLAT TÖRTÉNETÉHEZ 1918–1945

Az iratokat válogatta, szerkesztette és jegyzetekkel ellátta

Pritz Pál

MTAK

Akadémiai Kiadó, Budapest 1994

508870

**KÜLÜGYMINISZTERIUM,
ELTE BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KARA, ÚJ- ÉS LEGÚJABBKORI
MAGYAR TÖRTÉNETI TANSZÉK**

Lektorálta
Jeszenszky Géza
Nagy József Zsigmond

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA

Szövegszerkesztés és tipográfia
Pál Lajos

A munka elkészültét a Külvilág Alapítvány anyagilag támogatta

A címlapfotót *Pusztai László*, az Építészeti Múzeum igazgatója
bocsátotta rendelkezésünkre

M. TUD. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA
Könyvtári szám: 8558 /19...34... sz.

ISBN 963 05 67 87 3

Készült a Tótfalusi Tannyomdában,
felelős vezető: Nagy Lajos igazgató

TARTALOM

Részletes tartalom	
Tartalomjegyzék	
Az iratközlés szabályai	
Iratok	
Függelék	
A közölt iratok jegyzéke időrendben	
Rövidítések jegyzéke	
Névmutató	

The first stage of the process is the identification of the problem. This is done by the project team, which is made up of people from different departments. The next stage is the collection of data. This is done by the project team, which is made up of people from different departments. The next stage is the analysis of the data. This is done by the project team, which is made up of people from different departments. The next stage is the implementation of the solution. This is done by the project team, which is made up of people from different departments. The final stage is the evaluation of the results. This is done by the project team, which is made up of people from different departments.

...

RÉSZLETES TARTALOM

I. A SZOLGÁLAT FELÉPÍTÉSE	25
I.1. A szolgálat kiépülése, struktúrája, annak változása, belső munkamegosztás, személyi állomány	25
I.1.a. A kiépülés, fejlesztés, (tervezett) változtatások	25
I.1.b. A minisztérium szervezete, osztályai; ügybeosztások	71
I.1.c. A követségi, konzulátusi terület	120
I.1.d. Személyi állomány, mentalitás	128
I.2. Tiszteletbeli konzulátusok	138
I.3. A szolgálat költségvetésének, létszámának alakulása	140
I.4. A munkaidő és betartása, munkafegyelem	165
II. MŰKÖDÉSE	173
II.1. Ügymenet, ügyintézés, titokvédelem	173
II.1.a. Elővigyázatosság, titokvédelem	173
II.1.b. A jegyzékkészítés módjai, jóváhagyása	179
II.1.c. Táviratok	182
II.1.d. Ügyintézés általában	184
II.2. Számvitel, pénzügy, pénzügyi elszámolás	210
II.3. Belső információáramlás, információellátottság	212
II.3.a. A Külügyi Közlöny	212
II.3.b. A napjelentések	215
II.3.c. Információáramlás általában	217
II.4. Futárügyek	224
II.5. Útlevelügyek	246
II.6. Formai kötöttségek, protokoll, öltözködés	251
II.6.a. Formai kötöttségek	251
II.6.b. Protokoll	255
II.6.c. Öltözködés	258
II.7. Gépkocsihasználat	266
II.8. A takarékoság szempontjai, gondjai	268
III. TAGJAI	284
III.1. A minisztériumba való bekerülés útjai, kinevezés, áthelyezés, előléptetés, címadományozás, rendelkezési állományba vétel	284
III.2. A szolgálat személyi ellátottságának minőségi (tartalmi kérdései), követelmény a munkatársakkal szemben	298
III.3. Képzés, továbbképzés	311
III.4. Életszínvonal, életkörülmények, anyagi ellátottság	322
III.4.a. Házasságkötés engedélyezése	322
III.4.b. Életszínvonal, életkörülmények általában	326
III.5. Rangsor, előmenetel	345
III.6. Egyéni életutak, egyéni gondok	355
III.7. Külpolitikai gondolkodás	364

IV. HELYE A TÁRSADALOMBAN	374
IV.1. Általános keretek, kapcsolódások, politikai funkció, társadalmi gyökerek, külső megítélés	374
IV.2. A szolgálat gazdasági életet segítő tevékenysége	397
IV.3. Ügyfélforgalom	415
IV.4. Sajtókapcsolatok	417
IV.5. A rendszerváltozások következményei...	420
IV.6. A trianoni békeszerződés után...	427
FÜGGELÉK	430
A közölt iratok jegyzéke keletkezésük időrendjében	495
Rövidítések jegyzéke	513
Névmutató	517

TARTALOMJEGYZÉK

I. A szolgálat felépítése

I.1. A szolgálat kiépülése, struktúrája, annak változása, belső munkamegosztás, személyi állomány

I.1.a. A kiépülés, fejlesztés, (tervezett) változtatások

1. Az 1918. évi V. Néptörvény az önálló magyar külügyi igazgatásról
1918. XII. 13.
2. A fogalmazási tisztviselők egy csoportjának állásfoglalása a minisztérium újjászervezésének elveire
1919.(?)
3. Külügyminiszteri körrendelet a szolgálat kiépítéséről
30881/1. 1920. X. 7.
4. Ballagi-Pordány Bélának, a közgazdasági osztály vezetőjének elaborátuma a Külügyminisztérium gazdaságpolitikai funkciójáról
1921. I. 28.
5. Törvényjavaslat a külügyi igazgatásról
87830/5-1921.
6. Indoklás a külügyi igazgatásról szóló törvényjavaslathoz
87830/5-1921.
7. Ambrózy Lajos rendk. köv. tanulmánya a Külügyminisztérium státuszainak egyesítésére
1921. IX. 25.
- 7/a Az 1/b osztály állásfoglalása
1921. X. 28.
- 7/b Az 1/c osztály állásfoglalása
1921. XI. 8.
- 7/c Az 5. osztály állásfoglalása
1921. XI. 22.
8. Rendelet a külügyi szolgálat egyszerűsítésének szükséges átgondolásáról
625/1a 1924. I. 14.
9. Vladár Ervin köv. attasé emlékirata a magyar külügyi szolgálat reformjáról
1924. IV. 9.
10. Morlin Ervin min. o. tan. véleménye a Külügyminisztérium radikális átszervezését (megcsonkítását) célzó javaslatról
1925. IV. 1.
11. Rendelet a segédhivatali tisztviselői címek használatának újabb szabályozásáról
2877/1. 1926. III. 30.
12. Átirat a pénzügyminiszterhez az igényelt létszámfejlesztésről
12.962/1. 1941. VII. 25.
13. Rendelet konzuli igazgatási szak rendszeresítéséről
15.000/1. 1943. X. 19.
14. Körrendelet a konzuli igazgatási szakba való kinevezéssel kapcsolatos eljárásról és a konzuli igazgatási szak állásainak idegennyelvű elnevezéséről
16.438/1. 1943. X. 19.

I.1.b. A minisztérium szervezete, osztályai; ügybeosztások

15. A külügyi népbiztos rendelete az új ügybeosztásról
12.498 1919. VII. 25.
16. A külügyi népbiztos körirata a Külügyi Népbiztosság anyaggyűjtő csoportjának munkaköréről
1919. V. 8.
17. Körrendelet a minisztérium ügybeosztásáról
15.226 1919. XII. 19.
18. Külügyminiszteri körözüvény a politikai összekötő iroda megszüntetéséről
21.914 1920. VII. 29.
19. Gerevich Zoltán min. o. tan. javaslata a Külügyminisztérium békeelőkészítő irodájának átszervezésére és a minisztérium szervezetébe való bekapcsolására
d.n.
20. Rendelet a tudományos osztály felállítására
29.128/1. 1920. XII. 14.
21. A Külügyminisztérium ügybeosztása (Nem egy irat közlése, hanem az 1921–1943 közötti szabályozások alapján történt összeállítás az egyes osztályokról s azok feladatköréről.)
22. Rendelet a Külügyminisztérium közgazdasági osztályainak összevonásáról
8808/1a 1922. VI. 8.
23. Rendelet a szociálpolitikai osztály ügykörének kibővítéséről
11.734/1a. 1922. VII.30.
24. Rendelet a hadifogoly-osztály felszámolásáról
14.190/1a 1922. IX. 24.
25. Rendelet a nemzetközi Duna-osztály önállósításáról
14.191/1a 1922. IX. 26.
26. Rendelet államfőkkel való érintkezéssel járó ügyeknek az 1/a. osztály hatáskörébe való utalásáról
15.795/1a 1923. X. 1.
27. Körrendelet az osztályoknak csoportokba való beosztásának megszüntetéséről
1998/1. 1926. II. 28.
28. Rendelet a kulturális osztály létesítéséről
1930. II. 6.
29. Körözüvény a kulturális osztály és a sajtó osztály összevonásáról
11.654/1. 1944. VII. 5.
30. Körözüvény a Külügyminisztérium ügyosztályaiban szolgálatot teljesítő fogalmazási tisztviselők személyzeti beosztásáról
18.156/1. 1944. X. 30.
31. A m. kir. Külügyminisztérium szervezete és ügyrendje
1/1945. M.res. Szombathely, 1945. II. 8.

I.1.c. A követségi, konzulátusi terület

32. Daruváry Géza külügyminiszter Tahy László követhet a törökországi követség felállításáról
2526/1b 1924. II. 18.

33. Br. Korányi Frigyes párizsi követ félhivatalos levele Walko Lajos miniszterhez
1928. III. 21.
34. Rendelet a kivándorolt magyarság kulturális és szociális gondozása ügyében a külképviseleti hatóságok részéről követendő eljárásról
130/9. adm. res. 1931. II. 18.
35. A kereskedelmi miniszter válasza Kánya Kálmán külügyminiszternek romániai konzulátus létesítéséről
138.077/XII/b 1933. XII. 5.

I.1.d. Személyi állomány, mentalitás

36. Körrrendelet a Külügyi Népbiztosságról való elbocsátásokról
11.985/el. 1919. VII. 2.
37. A külügyi népbiztos körrrendelete az elbocsátott tisztviselők további sorsáról
12.167 1919. VII. 2.
38. A minisztérium római katolikus nős tisztviselői 1938-ban
d.n.
39. A fogalmazási szak összesített névsora
1939. III. 1.
40. Körözüvény lelkigyakorlatokról
1942. III. 21.
41. Miniszteri körlevél húsvéti lelkigyakorlaton való részvételle
3933/1. 1940. III. 18.

I.2. Tiszteletbeli konzulátusok

42. Rendelet a tiszteletbeli konzulátusok felállítása és a tiszteletbeli konzuli tisztségek betöltése alkalmával szem előtt tartandó elvekről és a jelentéstételnél követendő eljárásról
2963/1b 1922. II. 25.
43. Rendelet a tiszteletbeli konzulátusokat érdeklő külügyminiszteri rendeleteknek a tiszteletbeli konzulátusokkal való közléséről
4097/1. 1929. IV. 6.

I.3. A szolgálat költségvetésének, létszámának alakulása

44. Kállay Tibor pénzügyminiszter átirata Bánffy Miklós külügyminiszterhez létszámcsökkentési ügyben
1132/PM. 1922. III. 30.
45. Bánffy Miklós külügyminiszter válasza Kállay Tibor pénzügyminiszternek a létszámcsökkentési ügyben
5196/1a 1922. IV. 23.
46. Kállay Tibor pénzügyminiszter Bánffy Miklós külügyminiszterhez intézett, a létszámcsökkentés végrehajtását sürgető levele
1884/PM. 1922. V. 12.
47. Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához, a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez a létszámcsökkentéshez szükséges nemzetközi adatok beszerzése érdekében
1201/MEI. 1923. II. 17.

48. Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához, a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez 20 %-os létszámcsökkentés végrehajtásáról
2387/MEI 1923. IV. 9.
49. Minisztertanácsi előterjesztés a Külügyminisztérium létszámának 20 %-os csökkentéséről
39/res. 1923. IV. 13.
50. Kállay Tibor pénzügyminiszter átírata Daruváry Géza mb. külügyminiszterhez a létszámcsökkentés előkészítéséről
234/res. 1923. VII. 23.
51. Pénzügyminiszteri átírat Daruváry Gézához mb. külügyminiszterhez a létszámcsökkentés végrehajtásáról
4395/IV.s. 1923.IX. 28.
52. Külügyminiszteri átírat Kállay Tibor pénzügyminiszternek a létszámcsökkentés végrehajtásáról
15867/1.b 1924. II. 4.
53. Tervezet a külügyi költségvetés tárgyalása alkalmával a sajtóban és a parlamentben felhasználható érvelésről
én. (1935)

I.4. *A munkaidő és betartása, munkafegyelem*

54. Körrendelet a munkaidőről
1623 1918. XII. 31.
55. Körrendelet a munkaidő ideiglenes megállapításáról
12.774 1919. VIII. 8.
56. Körözüvény a munkafegyelem megszilárdításáról
12.294/1. 1921. IX. 19.
57. Rendelet a hivatalos munkaidő megállapításáról
11.501/1. 1926. XI. 8.
58. Rendelet ügyeletes szolgálat rendszeresítéséről
13.311/1. 1934. X. 20.
59. Rendelet a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újabb szabályozásáról
5493/1. 1935. V. 8.
60. Körrendelet a munkaidő betartásáról
7914/1. 1937. VI. 7.
61. Rendelet a hivatalos munkaidő újabb szabályozásáról
8254/1. 1939. VI. 22.
62. Rendelet a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újraszabályozása tárgyában
17.785/1. 1944. X. 26.

II. Működése

II.1. *Ügymenet, ügyintézés, titokvédelem*

II.1.a. *Elővigyázatosság, titokvédelem*

63. A külügyminiszter körrendelete a titokvédelemről
11.514/1. 1920. V. 8.

- 64. Bizalmas körendelt a fokozott titokvédelemről
11.518/a 1923. VII. 14.
- 65. Rendelet a hivatali titoktartásról
8273/1. 1927. VIII. 8.
- 66. Rendelet a számjeltáviratok osztályközi kézbesítésére szolgáló börtás-
kák szétesztásáról
4577/1. 1928. V. 4.
- 67. Rendelet bizalmas ügyek telefonon való tárgyalásának megtiltásáról
93/el. res. 1932. VI. 13.
- 68. Rendelet a hivatali titoktartásról
3097/1. 1933. III.28.
- 69. Rendelet a minisztérium szobáinak a hivatalos órák után való bezárásáról
5455/1. 1933. V. 4.
- 70. Rendelet a fokozott titoktartási kötelességről
505/el. res. 1941. VII. 15.

II.1.b. *A jegyzékkészítés módjai, jóváhagyása*

- 71. Külügyminiszteri körrendelet az ún. szóbeli jegyzékek gyakoribb alkal-
mazásáról
29.508/1. 1920. IX. 28.
- 72. Körrendelet az idegen külképviseltekhez intézendő jegyzékek helyes
megválasztásáról
4156/1a 1921. IV. 14.
- 73. Körözüvény a szóbeli és hivatalos jegyzékek formáságairól
14.979/1. 1921. XI. 9.
- 74. Körrendelet a diplomáciai előjogokra és protokoll ügyekre vonatkozó
jegyzékek jóváhagyásáról
1930. VIII. 12.

II.1.c. *Táviratok*

- 75. Körrendelet a táviratok készítéséről és azok fajtáiról
8993/1b. 1921. VI. 19.
- 76. Bizalmas rendelet a számjeltáviratok leírásának módjáról
59/el. res. 1922. VI.19.
- 77. Rendelet számjeltáviratok kiadmányozásáról
1413/1. 1937. I. 27.

II.1.d. *Ügyintézés általában*

- 78. Miniszteri körözüvény a központban, illetve a missziókon dolgozó tisztvi-
selők munkakapcsolatának javítására
31.764/1. 1920. X. 14.
- 79. Miniszteri körözüvény a francia nyelvű kiadmányok nyelvi ellenőrzéséről
32.933/1. 1920. X. 21.
- 80. Teleki Pál külügyminiszter rendelete a külképviseltek vezetőihez ügy-
menetről, ügyintézésről
8196 1921. IV. 13.
- 81. Rendelet az ügyiratkezelésről
4248/1a 1921. IV.16.

82. Bethlen István miniszterelnök levele az ügyfelekkel szemben elvárható megfelelő bánásmódról
3863/1921. ME. II. sz.
83. Rendelet a hivatalos jellegű magánlevelezés korlátozásáról
9225/1. 1921. VII. 18.
84. Rendelet a kiadott rendeletek gyors és pontos végrehajtásáról
10.191/1b 1921. VIII. 10.
85. Rendelet több tárgynak egy jelentésbe való foglalásának megtiltásáról
10.365/1b 1921. VIII. 13.
86. Körözüvény a második királypucss idején tanúsítandó nyugodt munkavégzésről
14.233/1. 1921. X. 26.
87. Rendelet az idegen államokkal való érintkezésnél a bécsi követség közbenjárásának mellőzéséről
115.767/1a 1921. XI. 25.
88. Rendelet a magyar külképviseleti hatóságok ügykezelésének egyöntetűvé tétele tárgyában
5693/1b 1922. IV. 11.
89. Rendelet a Külügyminisztériumból kimenő adminisztratív ügyiratok tisztázatának az ügyosztály számával és az évszámmal, a külképviseleti hatóságok adminisztratív jelentéseinek pedig tárgykivonattal és vonatkozási számmal való ellátásáról
7261/1b 1922. V. 16.
90. Körrrendelet az ügyiratok megfelelő kezeléséről
12.743/1a 1922. VIII. 21.
91. Rendelet az ügydarabok kezeléséről
14.465/1a 1922. IX. 13.
92. Rendelet a külképviseleti hatóságok hivatalos helyiségeinek megfelelő felirattal való megjelöléséről
16.960/1b 1922. XI. 8.
93. Rendelt a Külügyminisztérium és a külképviseleti hatóságok kiadmányainak borítékolásáról
6538/1b 1923. IV. 28.
94. Rendelet az érdemleges elintézészt igénylő jelentésekhez másolati példányok csatolása tárgyában
97.264/5. 1924. III. 8.
95. Nemeskéri Kiss Sándor szófiai követ levele Bárdossy (?) Lászlónak az elnöki osztály munkájáról
Szófia, 1926. VII. 6.
96. Rendelet fogalmazási szakbeli tisztviselőknek a gépírásban való gyakorlásáról
12.747/1. 1928. XII. 4.
97. Rendelet a Magyar Tudományos Akadémia által elfogadott és 1922-ben kiadott magyar helyesírási szabályok kötelező használatáról
7024/1. 1930. VII. 1.
98. Rendelet az idegen nyelvű átiratok megválaszolásánál követendő eljárásról
1931. X. 16.

99. Rendelet a magyar vonatkozású külföldi röpiratok gyűjtéséről
1931. X. 21.
100. Rendelet a Külügyminisztérium és az alája rendelt külképviseleti hatóságok távbeszélőn való érintkezéséről
10.208/1. 1932. IX. 13.
101. Rendelet a nemzetközi szerződések kötésével kapcsolatos intézkedések egységesítése és evégből ügybeosztásának megfelelő módosításáról
7152/1. 1934. VI. 12.
102. Körrendelet az ügyek memorandumba foglalásáról
116/el. res. 1934. VI. 18.
103. Rendelet a bizalmas iratok vörös keretes előadói íven való intézéséről
14.061/1. 1934. X. 27.
104. Rendelet tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos kiküldetéséről
2448/1. 1939. II. 21.
105. Rendelet a gondos ügyiratkezelésről
2894/1. 1941. II. 17.
106. Rendelet a hivatalos levélpapírral való visszaélésről
15.102/1. 1941. VIII. 18.
107. Rendelet az ügyiratok kezelésének meggyorsításáról
18.048/1. 1941. X. 18.
108. Körrendelet az ügyrendre vonatkozó előírások betartásáról
9086/1. 1942. VI. 3.
109. Rendelet a németországi magyar képviseletekkel való telefonbeszélések korlátozásáról
15.078/1. 1943. IX. 30.
110. Hoffmann Sándor berlini követ levele Moór Oszkár miniszteri tanácsoshoz a követségi irattárak kezeléséről
1944. II. 9.

II.2. Számvitel, pénzügy, pénzügyi elszámolás

111. Rendelet a külképviseleti hatóságok számadásainak felülbírálása alkalmával észlelt alaki szabálytalanságok megszüntetéséről
1505/1b 1924. I. 24.
112. Rendelet a pengőértékben való kötelező számításról
11.209/1. 1926. XI. 16.
113. Rendelet az útielöllegek elszámolásáról
11.435/1. 1944. VIII. 7.

II.3. Belső információáramlás, információellátottság

II.3.a. A Külügyi Közlöny

114. Rendelet a minisztérium rendeleteinek gyűjteményét magába foglaló Külügyi Közlöny megindításáról
9925/1. 1921. VIII. 26.
115. Rendelet a Külügyi Közlönyben közzé nem tett körrendeletekről
6143/1a 1923. IV. 25.
116. Rendelet a Külügyi Közlöny példányszámainak gondos megőrzéséről
2127/1. 1933. II. 20.

II.3.b. *A napijelentések*

117. Rendelet a napijelentések készítéséről
11.966/1. 1926. XI. 23.
118. Rendelet a napijelentésekről
11.861/1. 1928. X. 29.

II.3.c. *Általában*

119. Rendelet tisztviselők és egyéb alkalmazottak külföldi kiküldetéseinek a számvevőséggel való közléséről
4401/1a 1922. III. 23.
120. Rendelet a Nemzetek Szövetsége kiadványainak megrendeléséről
68/1. 1926. I. 21.
121. Rendelet a láttamozásra megküldött ügyiratok gyors visszaadásáról
2821/1. 1926. III. 19.
122. Miniszteri rendelet a tárca álláspontjának más tárcák, egyéb szervezetek előtti képviseléséről
12.686/1. 1926. XII. 29.
123. Rendelet, mely megtiltja, hogy hivatalos jelentések tisztviselők neveire küldessenek
12.733/1. 1927. XI. 22.
124. Körrendelet a rendeletek összehangolására
14.224/1. 1927. XII. 30.
125. Rendelet a külföldi utazások nyilvántartásáról
3138/1. 1928. III. 21.
126. Rendelet a külföldi diplomáciai és konzuli névjegyzékek, valamint külügyminisztériumi évkönyvek felterjesztéséről
1027/1. 1929. VII. 18.
127. Körirat a politikai jelentések tárgymegjelölésének pontosítására
43/pol. 1930. I. 3.
128. Rendelet a több tárcát érdeklő jelentéseknek több példányban való felterjesztéséről
5368/1. 1933. V. 8.

II.4. *Futárügyek*

129. Rendelet hivatásos és alkalmi futárok kötelességeiről
25.186/1. 1920. VIII. 26.
130. Rendelet a futárok által betartandó útirányról és menetrendről
35.155/1. 1920. XI. 4.
131. Miniszteri körölvény az alkalmi futárutak visszaszorítására
39.193/1. 1920. XI. 27.
132. Körrendelet a futárjáratokról
295/1. 1921. I. 13.
133. Rendelet a futárosztály nevének megváltoztatásáról
2012/1. 1928. II. 27.
134. Rendelet a futárszolgálattal kapcsolatos ügyekben való közvetlen intézkedésről
9889/1. 1928. IX. 11.

- 135. Rendelet a külügyi szolgálaton kívül álló egyének alkalmi futárként való küldetésének beszüntetéséről
8160/1. 1930. VIII. 12.
- 136. Rendelet a külügyi futárok kötelességéről
4647/1. 1930. V. 16.
- 137. Rendelet a külképviseltek kötelességeiről a futárszolgálattal kapcsolatban
12.680/1. 1930. XII. 20.
- 138. Körrendelet a futárokkal szembeni elvárásokról
85/eln. res. 1934. VII. 6.
- 139. Rendelet a futárszolgálat alkalmával repülőgépek igénybevételéről
14.185/1. 1934. XI. 2.
- 140. Rendelet a futárokról
12.193/1. 1939. IX. 16.
- 141. Rendelet a futárszolgálattal kapcsolatban kiadott rendelkezések pontos betartása tárgyában
6774/1. 1941. IV. 21.

II.5. Útlevelügyek

- 142. Rendelet a külügyi utazási okiratok kiállításáról
12.381/1. 1926. XII. 30.
- 143. Rendelet a külügyi utazási okmányok kizárólag a magyar királyi külképviselati hatóságok mindenkori vezetői részéről történő aláírásáról, valamint az ilyen okmányokról félévenként felterjesztendő kimutatásoknak állandó vezetéséről
7686. 1930. IX. 15.
- 144. Az útleveledíjakról
1931. X. 17.

II.6. Formai kötöttségek, protokoll, öltözködés

II.6.a. Formai kötöttségek

- 145. Külügyminiszteri körrendelet a nemzetközi érintkezésben való egységes nyelvhasználatról
29.507/1. 1920. IX. 28.
- 146. Rendelet a francianyelvű jegyzékeknél betartandó formaiságokról
5976/1a 1923. V. 3.
- 147. Rendelet az aláírások helyett alkalmazott kézjegyeknek a hivatalos ügyiratokon való mellőzéséről
1071/1. 1927. II. 3.
- 148. Rendelet a külképviselati hatóságok részéről a kormány tagjaihoz intézendő jelentések szövegezési módjáról
13.037/1. 1932. XI. 28.
- 149. Rendelet a nemzetközi okmányokat aláíró magyar meghatalmazottak névaláírásáról
60.268/5. 1939. IV. 22.

II.6.b. Protokoll

- 150. Rendelet a rendjelek viseléséről
3543/1. 1925. III. 28.

- 151. Rendelet a nagyméltóságú címnek a külügyi szolgálatban való használatáról
12.562/1. 1925. X. 20.
- 152. Rendelet a tiszteletbeli konzuli illetve tiszteletbeli főkonzuli címeknek kitüntetésként való adományozására vonatkozó előterjesztések mellőzéséről
772/1. 1927. I. 28.
- 153. Rendelet a kitüntetési ügyeknek az elnöki osztály kizárólagos intézkedési körébe való utalásáról
1074/1. 1929. II. 6.

II.6.c. *Öltözködés*

- 154. Rendelet a díszmagyar viseletről
10.377/1a
- 155. Rendelet díszmagyar, katonai egyenruha és chifre frakknak külföldön való viseléséről
75/1b 1922. I. 3.
- 156. Rendelet a m. kir. tiszteletbeli konzuli tisztviselők díszegyenruháinak szabályozásáról
7280/1. 1929. VII. 18.
- 157. Rendelet külügyi tisztviselők díszmagyar és egyenruha viselésének szabályozásáról
229/1. 1939. I. 25.

II.7. *Gépkocsihasználat*

- 158. Körösvény a gépkocsihasználatról
39567/1. 1920. XI. 29.
- 159. Rendelet a szolgálati gépkocsik használatának korlátozásáról
13544/1a 1923. VIII. 21.
- 160. Rendelet a külképviseleti hatóságok tisztviselőinek tulajdonát képező gépkocsikon használandó zászlókról
2525/1. 1939. IV. 11.

II.8. *A takarékoság szempontjai, gondjai*

- 161. A külügyi népbiztos körrendelete a takarékos papírfelhasználásról
8608. 1919. V. 3.
- 162. Körrendelet a telefon magánbeszélgetések megtiltásáról
11.245 1919. V. 16.
- 163. Rendelet az írópapírokkal és más irodai anyagokkal való takarékoskodásról
17.414/1b 1923. XI. 18.
- 164. Rendelet a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőknek és alkalmazottaknak irodaszerekkel a hivatal részéről történő ellátásának megszüntetéséről
13.761/1. 1924. IX. 2.
- 165. Bethlen Istvánnak, mint ideiglenesen megbízott külügyminiszternek rendelete a távirati jelentések korlátozásáról
17.416/1. 1924. XI. 10

166. Rendelet a claris sürgönyökben konvencionális kifejezések rövidített formában való alkalmazásáról
2969/3. 1925. III. 11.
167. Rendelet a villanyáram-fogyasztás korlátozásáról
5672/1. 1925. V. 13.
168. Rendelet a telefonkiadások csökkentéséről
671/1. 1925. V. 13.
169. Rendelet a hivatalos utazások korlátozása tárgyában
7623/1. 1930. VIII. 11.
170. Rendelet a külképviseleti hatóságoknál a folyó és az 1931/32. évi költségvetésben elérendő megtakarítások tárgyában
13.711/1. 1930. XII. 1.
171. Körrendelet a követségek vezetői reprezentációs tevékenységének korlátozásáról
309/el. res. 1931. IX. 26.
172. Körrendelet a telefonkiadások csökkentéséről
11.857/1. 1932. XI. 29.
173. Rendelet a kevésbé sürgős bizalmas természetű rendeleteknek számjelrendelet alakjában való továbbításáról
15.289/1. 1934. XII. 10.
174. Körrendelet a tüzelőanyagok használatának korlátozásáról
17.633/1. 1940. XII. 7.
175. Közölvény a berlini követséggel való előfizetéses telefon-összeköttetésről
9673/1. 1941. V. 30.
176. Körrendelet az irodaanyagok felhasználása, valamint a hivatali helyiségek világítása és fűtése tekintetében követendő takarékosági intézkedésekről
21.035/1. 1942. XII. 28.
177. Közölvény a magántermészetű telefonbeszélgetések mellőzéséről
10.621/1. 1943. VII. 14.
178. Rendelet a fokozott takarékoságról
18.782/1. 1943. XI. 18.

III. Tagjai

III.1. *A minisztériumba való bekerülés útjai, kinevezés, áthelyezés, előléptetés, címado- mányozás, rendelkezési állományba vétel*

179. A m. kir. minisztériumnak 8.889/1920. ME. számú rendelete a külügyi szolgálat fogalmazói szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek tárgyában
180. Berinkey Dénes miniszterelnök átirata a Külügyminisztériumnak a kinevezési előterjesztésekről
672/ME. 1919. I. 25.
181. Dr. Bothmer Károly báró Külügyminisztériumba való bekerülése iránti kérelme
1920. VI. 12.

182. Minisztertanácsi előterjesztés a diplomáciai és konzuli szolgálatban dolgozó fogalmazási szakbeli tisztviselők rendelkezési állományba vételének lehetőségéről
9579/1. 1921. VII. 28.
183. Rendelet a külügyi tisztviselők áthelyezésére vonatkozó jog gyakorlásáról
4541/1b 1922. III. 31.
184. Külügyminiszteri előterjesztés konzuli irodaigazgatói cím adományozására
1925. II. 18.
185. Támogató levél Gombó István előléptetésére
1926. IV. 27.
186. Gombó István min. fogalmazó kiküldése a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz
4509/1. 1927. IV. 29.
187. Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről az athéni ügyvivői ponton történő személycseréről
16/MK.–res. 1928. I. 20.
188. Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről a montreali főkonzulátus vezetőjének cseréjéről
24/MK.–res. 1928. II. 3.
189. Sztójay Döme megbízott külügyminiszter levele Csatay Lajos honvédelmi miniszterhez Szabó László követi megbízatása ügyében
10.020/1. 1944. V. 25.

III.2. *A szolgálat személyi ellátottságának minőségi (tartalmi kérdései), követelmény a munkatársakkal szemben*

190. Körrrendelet az osztályvezetők felhatalmazásáról, a tisztviselők munkájáról
12.773 1919. VIII. 8.
191. Teleki Pál külügyminiszter körrendelete a külügyi tisztviselők feladatairól
1920. IV. 30.
192. Rendelet a kereskedelmi igazgatók feladatairól és működési köréről
3970/1a. 1921. IV. 8.
193. Teleki Pál külügyminiszter levele a szolgálat vezetőihez a szolgálat tagjaival szembeni elvárásokról
8196/1. 1921. IV. 26.
194. Rendelet a magyar királyi külképviseleti fogalmazási tisztviselők rendelkezési állapotba helyezése tárgyában
10.466/1. 1921. VIII. 12.
195. Rendelet rémhírek terjesztésének megtorlása tárgyában
115.071/1. 1921. XII. 14.
196. Korányi Frigyes párizsi követ félhivatalos magánlevele Kánya Kálmánhoz, a külügyminiszter állandó helyetteséhez a párizsi követség személyi viszonyairól
1925. III. 1.
197. Bizalmas körrrendelet arról, hogy a pártpolitikai szempontok a minisztérium személyi összetételében ne érvényesüljenek
7399/1. 1926. VII. 26.

198. Gömbös Gyula miniszterelnök, megbízott külügyminiszter elvárásai a külügyi szolgálat tisztviselőivel szemben
628/1. 1933. I. 10.
199. Rendelet a gépírásban való jártasság elsajátításáról
6934/1. 1934. VI. 4.
200. Körrendelet a minisztériumi tisztviselők publikációinak előzetes jóváhagyáshoz kötéséről
36.941/3. 1940. XII. 30.

III.3. *Képzés, továbbképzés*

201. Külügyminiszteri átirat a pénzügyminiszternek a külügyi szaktanfolyam anyagi hátterei ügyében
33.810 1920. X. 26.
202. Jelentés az külügyi fogalmazói szaktanfolyam tárgyában 1920. november 24-én a Külügyminisztériumban tartott értekezletről
1920. november
203. Körrösvény nyelvgyakorló tanfolyamok indításáról
2293/1. 1921. IX. 19.
204. Külügyminiszteri átirat Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszternek a külügyi fogalmazói szaktanfolyam felvételi vizsgáinak tapasztalatairól
14.545 1921. X. 31.
205. Fellner Frigyesnek, a Közgazdaságtudományi Kar dékánjának levele Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a külügyi szaktanfolyam méltó színvonala érdekében
ad. 4046. 1921. XI. 17.
206. Bánffy Miklós külügyminiszter levele Vass József vallás- és közoktatási miniszterhez a Közgazdaságtudományi Karral keletkezett vitáról
116.201 1921. XII. 10.
207. A 8 Órai Újság tudósítása a külügyi szaktanfolyamról
(1924. XII. 24.)
208. Rendelet kitüntetési és protokoll ügyekben való továbbképzésről
21.332/1. 1941. XI. 20.

III.4. *Életszínvonal, életkörülmények, anyagi ellátottság*

III.4.a. *Házasságkötés engedélyezése*

209. Rendelet a külképviseleti tisztviselők házasságkötési engedélyéről
2000/1. 1921. IV. 9.
210. Rendelet a minisztérium létszámába tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak házasságkötéséhez szükséges engedélyről
3000/1. 1935. II. 28.

III.4.b. *Általában*

211. Körrendelet a bécsi bevásárlások szervezettebbé tételére
22.623 1919. V. 15.
212. Kimutatás a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő alkalmazottakat a fizetésen, háborús segélyen, családi pótlékon és lakáspénzen kívül megillető egyéb járandóságokról
1921. XI. 1.

213. Kimutatás az 1922. évi augusztus hó 1-ji állapotról
1922. VIII. 1.
214. Rendelet a megrendelés- és adománygyűjtők minisztériumi épületből
történő kitiltásáról
1852/1. 1928. III. 22.
215. Rendelet a berendezési járulék mérvének új megállapításáról
13.712/1. 1930. XII. 10.
216. Rendelet az ügyvivői napidíjak mérvének új megállapításáról és elszá-
molásáról
13.761/1. 1930. XII. 18.
217. Kőrrendelet a légoltalmi elsötétítésekről
12.731/1. 1938. X. 15.
218. Kőrrendelet légvédelmi és légoltalmi gyakorlat tárgyában
14.792/1. 1938. XI. 29.
219. Kőrrendelet a katonai szolgálat alóli felmentésről
269/el. res./ 1938. D.n.
220. Kőrözvény a légvédelmi riadóra való felkészülésről
11.637/1. 1941. VI. 27.
221. Külügyminiszteri rendelet a túlméretezett fogyasztás ellen
6577/1.1942. IV. 30.
222. Kőrözvény élelmiszerigénylésről
10.319/1. 1942. VI. 22.
223. Kőrözvény szappan- és mosóporosztásról
17.678/1. 1942. X. 20.
224. Fáy-Halász Gedeon miniszteri személyi titkár levele Sirchich Fedor
miniszteri személyi titkárhoz élelmiszerjegyek ügyében
1943. I. 5.
225. Fáy-Halász Gedeon miniszteri személyi titkár levele Sirchich Fedor
miniszteri személyi titkárhoz élelmiszerjegyek ügyében
1943. VIII. 27.
226. Kőrözvény az evakuálásról
5473/1. 1944. III. 21.
227. Kőrözvény az evakuálás nehézségeiről
6711/1. 1944. IV. 11.
228. Utasítás légiriadó esetén tanúsítandó magatartásra
49/légó 1944. VI. 15.
229. Kőrözvény cipőtalpbőrök szétosztásáról
1944. VI. 15.
230. Kőrözvény tojáspor beszerzési lehetőségről
16.690/61. 1944. X. 5.

III.5. Rangsor, előmenetel

231. Konzulátusi tisztviselők címváltoztatási kérelme
1919. II. 1.
232. Teleki Pál külügyminiszter átíratva Korányi Frigyes pénzügy-
miniszternek a külügyi tisztviselők és alkalmazottak rangsorának szüksé-
ges revíziójáról
22.731 1920. VIII. 5.

- 233. Körendelet a tisztviselők rangsorának megállapításáról
5004/1a 1921. VI. 3.
- 234. Közövény az érdemi rangsorhelyesbítések függőben tartásáról
10.650/1a 1921. VIII. 29.
- 235. Szabó György II. o. konzul panaszos levele a külügyminiszterhez
rangorbeli mellőzöttsége miatt
1926. II. 20.
- 236. Baranyai Zoltán min. titkár panaszos levele Walko Lajos külügyminiszterhez lassú előmenetele miatt
1930. X. 14.
- 237. Külügyminisztériumi átirat a pénzügyminiszternek a segédhivatali tisztviselők státuszrendezéséről
11.907 1940. VIII. 24.

III.6. *Egyéni életutak, egyéni gondok*

- 238. Jankovich Ottó osztálytanácsos kettős háztartási pótlék iránti kérvénye
1919. VIII. 30.
- 239. Hevesy Pál II. o. köv. tan. levele Khuen-Hédervary Sándorhoz genfi megbízatása érdekében
1926. III. 19.
- 240. Szabó György rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter curriculum vitae-je 1938-tól 1946-ig
1946. IV. 12.

III.7. *Külpolitikai gondolkodás*

- 241. Ottlik Györgynek, a Pester Lloyd külpolitikai rovatvezetőjének levele Walko Lajoshoz a Beneš-sel szembeni magyar illúziókról
1928. V. 3.
- 242. Rubido-Zichy Iván londoni követ levele Nagy Emil ny. miniszterhez a revíziós propaganda káros hatásáról
1927. XII. 22.
- 243. Nagy Emil válasza Rubido-Zichy Ivánnak revíziós szerepéről
1927. X. 27.
- 244. Rubido-Zichy viszonzválasza Nagy Emilnek a revíziós propaganda káros hatásáról
1928. I. 2.
- 245. Rubido-Zichy Iván levele Walko Lajoshoz Nagy Emil revíziós tevékenysége negatív hatásáról
1928. III. 21.

IV. *Helye a társadalomban*

IV.1. *Általános keretek, kapcsolódások, politikai funkció, társadalmi gyökerek, külső megítélés*

- 246. Körendelet a kormányzótanácsi biztosok tájékoztatásáról
11.997 1919. VI. 27.
- 247. Drasche-Lázár Alfréd helyettes államtitkár körrendelete Eckhardt Tibor összekötő szerepéről
13.028 1919. VIII. 22.

248. Somssich József külügyminiszter előterjesztése Friedrich István miniszterelnökhöz a sajtómunka összehangolása tárgyában
1919. XI. 10
249. Körrözüvény a külföldi kiküldetésekhez szükséges előzetes külügyminiszteri hozzájárulásról
15.039 1919. XI. 25.
250. Körrözüvény a Nemzetközi Duna-bizottság magyar képviselője helyzetének rendezéséről
43.963/1/a 1920. XII. 28.
251. Minisztertanácsi előterjesztés a hazai és külföldi hatóságok kapcsolattartásának szabályozásáról
1124 (Melléklet) 1921. I. 18.
252. Körrözüvény Bíró Lajos volt helyettes államtitkár támogatásának mellőzéséről
9559/1/b 1921. VII. 27.
253. Rendelet a munkásmozgalmak figyelemmel kíséréséről
39.894/1b 1921. XII. 3.
254. Rendelet a hazai hatóságoknak a magyar külképviseleti hatóságokkal, valamint a Magyarországon lévő idegen külképviseleti hatóságokkal való érintkezéséről
3855/1a 1922. III. 13.
255. Rendelet a nemesség és nemesi előnevek igazolásáról
6946/1a 1922. V. 24.
256. Széchenyi Emil levele gr. Bethlen István miniszterelnökhöz a belgrádi követségről
1926. IX. 1.
257. Körrözüvény a minisztériumi ügyiratok más tárcák és hatóságok számára való átadásának megtiltásáról
9468/1. 1927. IX. 3.
258. Hegedüs Lorántnak, a TÉBE elnökének levele gr. Széchenyi László washingtoni követhoz amerikai útjának tapasztalatairól
1928. IV. 14.
259. Rendelet a külügyi szolgálatban álló tisztviselők által tartandó rádió-előadásokról
5603/1. 1929. VI. 10.
260. Körrözüvény a tárcák vezetőinek hazai rendezvények külföldi diplomata vendégeiről szükséges egyeztetés érdekében
6238/1. 1929. VI. 19.
261. Rendelet a hazai hatóságoknak a külképviseleti hatóságokkal való érintkezéséről
1631/1. 1930. II. 25.
262. Rendelet a Gömbös-kormány nemzeti munkatervéről
12.381/1. 1932. XI. 11.
263. A Külügyminisztérium tisztikarának hódolata Horthy Miklós előtt Budapestre való bevonulása 15. évfordulóján
1934. XI. 16.

264. Pintér József országgyűlési képviselő levele a Külügyminisztérium „elnöki irodájához”, amelyben a tárca ügybeosztását kéri
1935. VI. 22.
265. Rendelet feleknek adható felvilágosításról
13.719/1. 1939. X. 3.
266. Rendelet a lengyel követségtől való elzárkózásra
376/el.n.res. 1939. X. 3.
267. Körözüvény a közvélemény tájékoztatásáról
236/el.n.res. 1941. IV. 3.
268. Körözüvény a volt budapesti amerikai követség tagjaival szembeni magatartásról
22.815/1. 1941. XII. 16.
269. Körözüvény budapesti külképviseletek meghívása elfogadásának tilalmáról
5630/1. 1942. IV. 7.

IV.2. *A szolgálat gazdasági életet segítő tevékenysége*

270. Rendelet a hazai iparunk és kereskedelmünk hirdetéseinek külképviseleti hatóságaink belső helyiségeiben való kifüggesztéséről
53.116/9. 1922. III. 14.
271. Rendelet a külkereskedelmi adatszolgáltatásról
68.227/8a. 1923. V. 3.
272. Rendelet a külképviseleti hatóságok gazdasági jelentéseinek közzétételéről
72.642/8a. 1923. VI. 9.
273. Rendelet a gazdasági hírszolgálat egyszerűsítéséről
86.342/8a. 1924. VII. 31.
274. Rendelet reprezentatív magyar gazdasági intézmények (gyártelepek) látogatásáról
13.816/1. 1924. VIII. 26.
275. Rendelet a pénzügyi tárcát érdeklő fontosabb eseményekről soron kívül teendő jelentésekről
95.746/8b. 1924. XII. 20.
276. Körrrendelet a külföldi kiállítások előzetes bejelentéséről
54.791/8a. 1925. III. 5.
277. Rendelet a hazai gazdasági érdekeltségeknek a külképviseleti hatóságok vezetői, illetve az azokhoz szolgálatfételre beosztott tisztviselők által való személyes tájékoztatásáról
59.303/4. 1926. IV. 12.
278. Rendelet követségek által felterjesztendő összefoglaló évi gazdasági jelentések ügyében
91.083/4. 1928. I. 2.
279. Rendelet magáncégek és vállalatok ajánlásának mellőzéséről
11.417/1. 1928. X. 29.
280. Rendelet a m. kir. külképviseleteknek a m. kir. Külkereskedelmi Hivatallal való érintkezéséről
55.594/4. 1933. XII. 14.

- 281. Körrrendelet a Magyarországra fontos főtisztviselők nyilvántartása érdekében
56.278/4. 1934. XI. 13.
- 282. Körrrendelet a vámjogi törvény pontos ismeretének fontosságáról
8777/1. 1935. VII. 17.
- 283. Körrlevél a követségeknél a kereskedelmi kamarák közleményeinek felterjesztése tárgyában
57.735/4. 1937. I. 9.
- 284. Körrrendelet az éves összefoglaló gazdasági jelentések elkészítéséről
57.523/4. 1936. XII. 19.

IV.3. *Ügyfélforgalom*

- 285. Rendelet a felek fogadása és az értesítések idejének és módozatainak szabályozásáról
15.660/1a 1923. IX. 29.
- 286. Rendelet a felekkel való érintkezésről
13.516/1. 1934. X. 19.

IV.4. *Sajtókapcsolatok*

- 287. Sajtóval foglalkozó részlet Korányi Frigyes párizsi követ Walko Lajos miniszterhez írt leveléből
1926. XII. 28.
- 288. Ottlik Györgynek, a Pester Lloyd főszerkesztőjének levele Ghyczy Jenő külügyminiszterhez, amelyben cikket kér lapja számára
1943. XII. 17.
- 289. Bede István levele Ottlik Györgyhöz, amelyben kifogásolja a Pester Lloyd külpolitikai vonalvezetését
206/MK. 1943. XII. 22.

IV.5. *A rendszerváltozások következményei...*

- 290. Drasche-Lázár Alfréd helyettes államtitkár rendelete igazoló fegyelmi bizottság felállításáról
12.958 1919. IX. 5.
- 291. Külügyminiszteri előterjesztés a kormányzóhoz egyes tisztviselők állásának megerősítése, illetve érvénytelenítése tárgyában.
22.428 1920. VII. 30.
- 292. A külügyminiszter feljelentése 18 külügyi szolgálatban volt külügyminisztériumi tisztviselő ellen
98/Kf res.

IV.6. *A trianoni békeszerződés után...*

- 293. Külügyminiszteri körözüvény a címer- és térképhasználatról
18.658/1-1920. 1920. VII. 2.
- 294. A külügyminiszter állandó helyettesének körrrendelete a békeszerződéssel ellentétes kifejezések elkerülésére
26.076/1. 1920. IX.3.
- 295. Rendelet a trianoni békeszerződés értelmében Magyarországtól elszakított területek megjelöléséről
116.911/1a 1922. XII. 21.

FÜGGELÉK AZ IRATROZÁS SZABÁLYAI

Az 1918–1945 között működött magyar követségek névsora, valamint e követségek története

Vezető állású diplomaták 1919–1945 között és azok életrajzai

Az 1918–1945 között működött magyar konzulátusok névsora, valamint e konzulátusok története

A konzuli képviseltek vezetői 1918–1945 között, valamint azok életrajzai

A minisztérium osztályfőnökei, ill. magasabb beosztású vezetői 1918–1945 között, valamint azok életrajzai

A közölt iratok jegyzéke keletkezésük időrendjében

Idegen szavak és kifejezések magyarázata

Rövidítések jegyzéke

Névmutató

AZ IRATKÖZLÉS SZABÁLYAI

Az iratokon található széljegyzeteket, kiemeléseket, másolásra és továbbításra vonatkozó érdemi utasításokat lábjegyzetben adjuk meg.

Az iratok szövegét minden változtatás nélkül közöljük.

A személy- és helységneveket helyes formájukban adjuk meg, tehát a szükséges igazítást elvégeztük.

A szöveget a mai helyesírás szerint közöljük.

Az iratok alján található címzést elhagytuk, helyette az irat szerzőjének és címzettjének hivatali beosztását megjelölő címeket készítettünk.

Úgyszintén elhagytuk az iratok végéről, az aláírás elöl a „miniszter rendeletére” és hasonló kitétel, hiszen az aláírás egyértelműen jelzi esetenként, hogy nem a hivatalban levő miniszterről van szó, ugyanakkor mégis a rendelet az egész külügyi igazgatásra vonatkozott.

Amennyiben az irat olyan korábbi más forrásra hivatkozik, amelyet a kötet közöl, ott jegyzetben visszautalunk arra a számrá, amelyen a publikált irat megtalálható. Ha az irat közzétételére nem kerül sor, akkor jegyzetben az irat lényegét és leldőhelyét megadjuk.

A levéltári jelzetet — rövidítve — az iratok végén álló szedéssel közöljük. A rövidítések jegyzéke a kötet végén olvasható.

A szövegből hiányzó, de értelemszerűen következő névelőket, szavakat zárójelben tüntetjük fel.

Az irat keletkezésének időpontját a cím után, a jobb felső sarokban adjuk meg. Ha a dátum hiányzik, akkor azt dn. megjelöléssel jelezzük.

Az irat iktatószámát a dátummal egy sorban, a bal sarokban tüntetjük fel. Ha ez hiányzik, akkor az irat nem kapott számot, szám nélküli, amit külön nem jelzünk.

Más szervtől érkező átiratok esetében a küldő szerv iktatószámát a Külügyminisztérium iktatószáma alatt adjuk meg.

Amennyiben az adott irat (utasítás) annak idején a Külügyminisztérium hivatalos lapjában, a Külügyi Közlönyben megjelent, akkor a hivatkozás nem levéltári jelzetre utal, hanem a Külügyi Közlöny évfolyamára, számára és oldalszámára.

A jegyzetek sorszámozása iratonként újra kezdődik.

Az idegen szavak esetében egyfajta általános tájékozottságot a kötet feltételez. A valóban megfejtést igénylő szavak magyarázatát lábjegyzetben találja meg az olvasó.

I. A SZOLGÁLAT FELÉPÍTÉSE

I.1. A szolgálat kiépülése, struktúrája, annak változása, belső munkamegosztás, személyi állomány

I.1.a. A kiépülés, fejlesztés (tervezett) változtatások

1.

Az 1918. évi V. néptörvény az önálló magyar külügyi igazgatásról¹

1.§.

A Magyar Népköztársaság minden külügyét önállóan intézi.

2.§.

A magyar külügyi igazgatás élén a magyar külügyminiszter áll, aki a népkormány tagja.

3.§.

A magyar külügyi igazgatás szervei a magyar külügyminiszter vezetése alatt:

1. a magyar Külügyminisztérium,
2. a magyar diplomáciai képviselők,
3. a magyar konzuli hivatalok.

4.§.

A magyar külügyminiszter hatáskörét és ezzel kapcsolatban a magyar Külügyminisztérium szervezetét a kormány rendelettel állapítja meg. Ugyanez a kormányrendelet állapítja meg azt is, hogy más miniszterek hatásköréből minő ügykör megy át a külügyminiszter hatáskörébe.

5.§.

A magyar diplomáciai képviselők vezetői annál a külföldi államnál, amelyhez megbízólevelük szól, a Magyar Népköztársaságot minden külügyi vonatkozásban, a magyar külügyminisztertől nyert utasítások szerint teljhatalommal képviselik.

A magyar diplomáciai képviselők, állandó vezetőik hivatali állásához képest, vagy követségek vagy diplomáciai ügyvivőségek.

Szervezetüket kormányrendelet határozza meg.

6.§.

A magyar konzuli hivatalok külföldi kerületükben főleg a hazai köztársaság érdekeit szolgálják, és ezen, valamint egyéb teendőiket azon utasítások szerint látják el, amelyeket a magyar külügyminiszter vagy a felettes magyar diplomáciai képviselő útján nyernek.

A magyar konzuli hivatalok vagy valóságosak vagy tiszteletbeliek.

Valóságos konzuli hivatal az, amelynek vezetője hivatásos konzuli tisztviselő.

¹ (Kihirdetett az Országos Törvénytárnak 1918. évi december hó 15-én kiadott 20. számában.) – A külügyek vezetéséről előbb az 1867: XII. tc. 8., 27. §-ai, a konzulátusi ügyről az 1908: XII. tc.-be iktatott kereskedelmi és forgalmi szerződés XI. cikke rendelkezett.

Tiszteletbeli konzuli hivatal az, amelynek vezetésére tiszteletbeli konzuli közeg nyert megbízást.

A konzuli hivatalok szervezetére vonatkozó szabályokat kormányrendelet tartalmazza.

7.§.

Olyan országokban, amelyekben a Magyar Népköztársaságnak diplomáciai képvisellete vagy konzuli hivatala nincs, az ottani magyar állampolgárok védelme valamely barátságos állam külügyi hatóságára bízható.

8.§.

A konzuli illetékek szabályozásáról szóló 1901: XXVI. törvénycikknek, az ahhoz mellékelt általános konzuli illetéktarifának és az említett törvénycikk alapján kibocsátott rendeleteknek rendelkezéseit ezentúl a magyar konzuli hivatalokra kell megfelelően alkalmazni.

Az 1901: XXVI. törvénycikk 9.§-a hatályát veszti.

Az első bekezdésben említett jogszabályok rendelettel módosíthatók, kiegészíthetők vagy megszüntethetők.

9.§.

A volt cs. és kir. közös hadügyminisztériumnak s az alája rendelt hivataloknak és intézeteknek, továbbá a volt cs. és kir. közös diplomáciai képviselleteknek és konzuli hivataloknak oly tisztviselőit, altisztjeit és szolgálóit, akik magyar állampolgárok, kívánóságukra — amennyiben a Magyar Népköztársaságnak a hűségesküt letesznek — a magyar külügyi igazgatás vagy más magyar közigazgatási ág körében, eddigi hivatali állásuknak és fizetésüknek megfelelően alkalmazni kell, vagy őket végellátásban kell részesíteni.

10.§.

E törvényt, amennyiben másként nem rendelkezik, a külügyminiszter hajtja végre, mégpedig a 4., 8. és 9.§-ok rendelkezései tekintetében egyetértésben azokkal a miniszterekkel, akiknek ügykörét a kérdéses rendelkezés szintén érinti.

A törvény végrehajtásához szükséges fedezetről addig, amíg erre nézve állami költségvetési törvény nem rendelkezik, a pénzügyminiszter gondoskodik, aki a külügyminiszterrel egyetértve, költségelőirányzatot állapít meg.

11.§.

E törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Kelt Budapesten, 1918. évi december hó 13. napján

Magyar Törvénytár 1918. évi
törvénycikkek és néptörvények.
Bp. 1919. 204–205.

2.

A fogalmazási tisztviselők egy csoportjának állásfoglalása a minisztérium újjászervezésének elveire¹

Áthatva azon meggyőződéstől, hogy Magyarországnak úgy a jövőben, mint a jelen súlyos helyzetben, midőn az ország léte forog kockán, oly Külügyminisztériumra van szüksége, melynek tisztikara nemzeti szellemtől van áthatva, megbízhatóság és kötelességtudás, valamint hivatottság és kiváló képzettség tekintetében alkalmas arra, hogy nehéz feladatainak meg tudjon felelni, a külügyi tisztviselők kvalifikált fogalmazói karának túlnyomó többsége egyhangú határozattal a következő tiszteletteljes kérelmet terjeszti Nagyságod elé, méltóztassék a jelenleg már munkába vett státusrendezés, illetve újjászervezésnél az alább felsorolt irányelveket szíves megfontolás tárgyává tenni és a szolgálat érdekében érvényre juttatni.

A. *A Külügyminisztérium megtisztítása az oda nem való, megbízhatatlan vagy kompromittált egyénektől, a miniszter úr ónagyméltósága által kinevezett bíráló bizottság javaslatai alapján, az ügy sürgősségére való tekintettel azonnal foganatosítandó.* A bizottság haladéktalanul kezdje meg működését, s munkáját legjobb lelkiismerete s tudása szerint a legrövidebb időn belül hajtsa végre. Minthogy az elintézés lényegénél fogva halasztást nem szenvedhet, a már kinevezett, de jelenleg távollévő bíráló bizottsági tagok póttagok által lennének helyettesítendőek.

B. *A volt külügyi szolgálat, valamint minden európai kultúrállam külügyi hivatala fogalmazói tisztikarától a normális, más közhivatali pályára való képesítésen kívül (jogvégtesség) még bizonyos magasabb speciális kvalifikációt (nemzetközi jogi, diplomáciai-államtörténelmi, közgazdasági, kereskedelmi és nyelvi ismeretek) is megkíván, amiért is a külügyi hivatalokba való felvétel ebben a tekintetben meg lévén nehezítve, a külügyminisztériumok mindenütt mint „elit” minisztériumok szerepelnek, melyeknek fogalmazói kara különös szakképzettséggel és általános műveltséggel bír.*

A Károlyi-kormány alatt felállított magyar Külügyminisztériumban ez a szempont — nagyrészt pártpolitikai okokból — nem juthatott teljes mértékben érvényre, minek következtében a Külügyminisztériumba sok oly egyén lett felvéve, kik már kellő képzettség hiányában sem felelhettek meg feladatuknak. Az annak idején megszervezett tisztikar jó része tehát nem alkalmas arra, hogy mindazon kívánalmaknak megfelelően, melyeket a külföldi diplomáciai kar és az ország külképviseleti presztízse tőlük joggal elvárhat.

Nagyságodat az előrebocsátottak alapján arra kérjük tehát, hogy egy homogén, egységes kvalifikációjú, nemzeti érzés és erkölcsi integritás szempontjából is kifogástalan, mindennemű pártpolitikai szemponttól mentes összeállítású hivatalnoki kar szervezése céljából a szükséges státusrendezésnél a következő irányelveket méltóztassék érvényre juttatni:

¹ A memorandumot valószínűleg a 290. sz. iratban jelzett bizottság tagjai kapták meg. Mi a Velics Lászlónak, illetve Práznovszky Ivánnak címzett példányokat ismerjük. Ezeket sem dátum, sem aláírás nem található. Tartalmából következően 1919. VIII. 31. utáni napokban-hetekben keletkezhetett.

I. Az új státusba való beosztás, illetve felvétel azokat illetőleg, akik március 21-e előtt lettek a Külügyminisztériumban alkalmazva és a bíráló bizottság döntése után nem bocsáttattak el:

1. Amennyiben az illetők a volt külügyi szolgálatra képesítő (diplomáciai, illetve konzuli) vizsgát nem tették volna le, megkívánandó, hogy jogvégeztségük legyen, a magyar, német és francia nyelvek tökéletes bírásán kívül (szóban és írásban) lehetőleg még egy nyelvet beszéljenek, és állami szolgálatban (legalább egy évig) már működtek legyen(ek). Ezenkívül kívánatos, hogy eddigi külügyi működésükről szerzett tapasztalatok alapján arra illetékes tényezők elbírálják, hogy a fentebb említett, a külügyi szolgálat ellátására nélkülözhetetlen nemzetközi jogi, diplomáciai-államtörténelmi, közgazdasági, kereskedelmi ismeretek birtokában vannak-e. Ellenkező esetben az illetők vissza lennének helyezendők abba a hivatalba, ahol azelőtt voltak alkalmazva, vagy más, képzettségüknek megfelelő hatáskörbe.
2. Külső külügyi szolgálatra, illetve státusba elsősorban a volt közös diplomáciai, konzuli és központi fogalmazói státusból átvett hivatalnokok sorozandók be, minthogy ők bírnak legtöbb szakértelemmel és gyakorlattal az újonnan felállítandó magyar külképviseletek megszervezésére. Hasonlóan tekintetbe veendő azokon más közös vagy magyar hatóságoktól átvett kvalifikált hivatalnokok, akik régi minőségükben vagy a külügyi szolgálattal rokon közigazgatási hatóságoknak, vagy a magyar minisztériumoknál oly ügykörben működtek, ahol a külszolgálatra képesítő ismeretek elsajátítására fokozott alkalmuk volt.
3. Amennyiben a volt közös diplomáciai státusból átvett vagy ezután átveendő külügyi alkalmazottak az újonnan szervezendő diplomáciai kar létszámát nem tölténék ki, úgy az elsősorban a volt közös konzuli kar, továbbá a központi státus stb. arra való tagjaival lenne kiegészítendő, minthogy úgy gyakorlat, mint szak-képzettség tekintetében erre a legalkalmasabbak.
4. A Károlyi-kormány által eszközölt külügybeli rangfokozati és státusbeli beosztás a fenti szempontok figyelembe vétele mellett revízió alá veendő, mely alkalommal a fogalmazói kar tisztelettel kéri Nagyságot, szíveskedjék közreműködni, hogy az eddig történt méltánytalanságok kellő orvoslásban részesüljenek.

II. Az új státusba való beosztás illetve felvétel azokat illetőleg, akik a jövőben fognak felvétetni:

1. Minden, a jelenlegi státusrendezés keretében belül esetleg újonnan felveendő külügyi hivatalnok köteles magát az A. pontban említett bíráló bizottság ítéletének alávetni. (Amennyiben még más bíráló bizottság magatartását nem vizsgálta volna meg.)
2. Azok a volt közös, folyó évi augusztus 31-e előtt még nem nyugdíjazott külügyi tisztviselők, kik még nem vétettek fel a magyar Külügyminisztériumba, elsősorban számíthatnak felvételre, kivéve, ha felvételük szolgálati szempontokból nem lenne kívánatos.
3. A bíráló bizottság döntése után az illető jelölteknek (kiknek jogvégeztséggel és legalább egy évi államszolgálattal kell bíriok) — amennyiben a volt közös külügyi szolgálatra képesítő diplomáciai, illetve konzuli akadémiaát nem végezték volna el — egy képesítési vizsgát kell letenniök, amely (a változott helyzetre való tekintettel történendő szükséges módosításoktól eltekintve) nagy vonásokban a volt közös diplomáciai, illetve konzuli vizsgának felelne meg.
4. Az újonnan felveendőek elvileg csak a legalacsonyabb rangfokozatba lennének besorozandók, kivéve, ha más államhivataloknál már magasabb rangot értek el.

A státusba való besorozás ebben az esetben is úgy lenne foganatosítandó, hogy abból a már tényleg külügyi szolgálatban levőknek hátrányuk ne legyen.

III. A fenti irányelvek alkalmazásától való kivételes, különösen megindokolt esetekben és kizárólag oly magas vezető állások betöltésénél lenne eltekinthető, hol ezt állami érdekű szempontok multhatatlanul szükségessé teszik.

Másolat

K 59. 7. t. Szü. áet: én.

3.

Miniszteri körrendelet a szolgálat kiépítéséről

ad 30.881/1.

1920. X. 7.

Az 1920: XI. tc.¹ 2.§-ának első bekezdése szerint külön törvényben kell megállapítani a köztisztviselők és egyéb alkalmazottak szükséges létszámát, valamint azon módokat, amelyekkel az állami és egyéb közalkalmazottak jelenlegi és jövőbeni létszáma közötti eléterések kiegyenlíthetők lesznek.

A fentjelzett törvényjavaslat most kerül a Pénzügyminisztérium részéről előkészítésre.

Erre való tekintettel szükségesnek tartom, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai személyzeti igényeik tekintetében úgy a központi szolgálatra, mint a felállított és még ezután felállítandó külképviseletekre vonatkozólag hozzám megokolt számszerű javaslatot tegyenek.

Megjegyezni kívánom, hogy a már eddig is működő külképviseleteinken kívül a következő helyeken van újabb külképviseleteknek felállítása tervbe véve:

Mindenesetre: London, Konstantinápoly, Athén, Szófia, Washington; valószínűleg: Madrid és Buenos Aires.

Az Egyesült Államokban pedig négy konzulátust kívánok felállítani, úgymint: New Yorkban, Chicagóban, Clevelandban és Pittsburgban; Európában pedig Galacban és Szalonikiben.

A személyzeti igénykimutatásba(n) nem kívánok messzebb menő részletezést, mint csupán annyit, hogy hány fogalmazó, hány irodai szakbeli tisztviselőre, illetve tisztviselőnőre és hány altisztre lesz az osztályoknak szükségük.

A külképviseleti hatóságok személyzeti igényeikre vonatkozólag az 1/b és 1/c osztályok² lesznek hivatva esetleg az egyéb érdekelt osztályokkal egyetértőleg javaslatot tenni.

gr. Csáky Imre

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

¹ Lásd a 291. sz. irat 1. sz. jegyzetét.

² Ti. az elnöki osztályok. Ld. még a 21. sz. iratot.

*Ballagi-Pordány Bélának,¹ a közgazdasági osztály vezetőjének elaborátuma
a Külügyminisztérium gazdaságpolitikai funkciójáról*

1921. I. 28.

I.

Arra kérdésre, hogy a Külügyminisztériumban szükség van-e gazdasági osztályokra, csak azután lehet érdemleges választ adni, ha már eldöntöttük azt az előzetes kérdést, hogy milyen terjedelmű befolyás illeti meg a Külügyminisztériumot a nemzetközi vonatkozású gazdaságpolitikai ügyekben.

E tekintetben a Külügyminisztérium feladata nem lehet kevesebb és nem lehet más, mint 1./ a magyar kormány állásfoglalásának a külfölddel szemben való képviselése, ami mellett az ügyek érdekében való vezető és irányító szerep a gazdasági tárcákat illeti meg. Ehhez képest a nemzetközi viszonylatokban is az összes gazdaságpolitikai ügyekre vonatkozólag az illetékes állásfoglalás és az érdemben való elhatározás a gazdasági tárcáknak van fenntartva, míg a Külügyminisztérium tevékenysége általánosságban és elsősorban a külső keretek megállapítására, a tárgyalások technikai vezetésére és a gazdasági tárcák, illetve a magyar kormány érdemleges és végleges elhatározásának képviselésére irányul. Ez a képviselő azonban szükségessé teszi, hogy a külfölddel való viszonylatokban a Külügyminisztérium kezében fussanak össze azoknak a gazdasági kérdéseknek a szálai, amelyek gondozása a különböző gazdasági szakminisztériumoknak képezi feladatát.

E mellett azonban 2./ a Külügyminisztérium nemzetközi gazdaságpolitikai ügyekben nem szorítkozhatik arra, hogy a gazdasági tárcáknak és azok elhatározásainak pusztán szócsöve és közvetítője legyen, hanem szükség van az összhangba hozásra és feladatául kell tekintenie azt, hogy a különböző és gyakran ellentétes gazdaságpolitikai irányok között agrárizmus és merkantilis politika, szabadkereskedelmi és védvamos irányzat, az összegegyeztetés, kiegyenlítés, szóval a konvertálás módjait és ez irányban kezdeményezőleg lépjen fel.

Ebben látom a Külügyminisztérium működésének lényegét és egyúttal határát, ami magától értetőleg nem zárja ki, illetve lehetővé teszi azt is, hogy 3./ teljes mértékben érvényesüljenek a nemzetközi gazdaságpolitikai ügyekben azok a tisztán külpolitikai érvek és szempontok, amelyeket a Külügyminisztérium a végleges állásfoglalás mérlegébe dobni szükségesnek lát. A nemzetközi viszonylatokban minden, még a legcsekélyebb gazdasági kérdés (is), egyúttal politikum. A napokban fordult elő egy eset, amelyben egy németországi cégnek a budapesti hatóságok a fiókvállalata létesítésére szóló engedély megadását megtagadták és ezt az esetet az itteni német követség reklamáció tárgyává tette. Elemlísterfeleslegünkéről való rendelkezés és annak hová irányítása a mai viszonyok között elsősorban politikai motívumok szerint döntendő el, hasonlóképpen politikai tekintetek fontos szerepet játszottak azoknak a megállapodásoknak a létesítésénél, amelyek a jugoszláv és lengyel mozdonyok javítására vonatkoznak.

¹ Pályafutására ld. a Függelékot.

II.

A Külügyminisztérium gazdasági ügyekben való közreműködésének természetére és határaitra vonatkozólag annak idején a magyar Külügyminisztérium és a Kereskedelemügyi Minisztérium között megállapodás jött létre, melynek elvei az 1919. október 29-én az ad 24477/1919. számú idemellékelt átiratban vannak körvonalazva.² Ebben az mondatik: „az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása folytán a volt közös külügyminisztériumnak és a magyar Kereskedelemügyi Minisztériumnak a nemzetközi gazdasági viszonylatokban eddig betöltött szerepkörét a dolog természeténél fogva a magyar Külügyminisztériumnak kell átvennie.”

Ez a megállapítás aligha helyes, minthogy a volt közös külügyminisztériumnak és az önálló magyar állam Külügyminisztériumának szerepköre és helyzete nem tekinthető — ha pusztán a nemzetközi gazdaságpolitikai ügyekre szorítkoznak is — azonosnak.³

A volt Osztrák-Magyar Monarchia államjogi szerkezete szerint a magyar és az osztrák állam elvileg külön-külön szuverén államakarat kifejezésére és érvényesítésére volt ugyan jogosítva, azonban a hatalmi és erőviszonyok tényleges állapota következtében a két kormány között és de facto a felett egy harmadik és kiváltságos helyzettel bíró közös kormány állott és ennek élén a volt közös Külügyminisztérium, mely a nemzetközi gazdaságpolitikai ügyekben arbiter⁴ és mint döntő tényező folyt be az ügyek intézésébe.

Ezt a döntő befolyását a volt közös külügyminisztériumnak a magyar Külügyminisztérium, mely az egységes magyar kormány integráns része, nem vehette át.

Ehhez képest úgy gondolom, hogy ilyen esetekben, midőn külpolitikai viszonyainkra vonatkozó kérdésekben az egyes gazdasági tárcák között nézeteltérések mutatkoznak, a magyar Külügyminisztérium kiegyenlítő és összhangba hozó szerepét akképpen kell felfogni, hogy a Külügyminisztérium a konvertálás és az összeegyeztetés érdekében tett javaslatai és előterjesztése alapján az egész kormánynak kell állást foglalni, illetve, meg egyezés hiányában, a vitás kérdés a minisztertanács elhatározása alá bocsátandó.

De nem szállhatott át változatlanul a magyar Kereskedelemügyi Minisztériumnak szerepköre sem a magyar Külügyminisztériumra a nemzetközi gazdasági ügyekben. Hogy közelebbről megvilágítsam a dolgot, akkor midőn az autonóm vámtarifá tételeinek megállapítása vagy a kereskedelmi szerződéses tárgyalások során a hazai ipar vagy mezőgazdaság vámvédelmének módja és terjedelme tekintetében állást kell foglalni, e kérdésekre vonatkozólag a magyar kereskedelemügyi minisztériumnak, illetve a gazdasági tárcáknak eddigi szerepköre változatlanul kell hogy maradjon.

Ha ugyanis arra az álláspontra helyezkednénk, hogy a Külügyminisztérium a nemzetközi gazdaságpolitikai kérdésekben a magyar kereskedelemügyi minisztérium eddigi szerepkörét átvette, akkor egyszersmind a földművelésügyi és a pénzügyi tárcák eddigi idevágó munkakörének a Külügyminisztériumra kellene átszállnia, ami végeredményben a szóban levő nemzetközi vonatkozású gazdaságpolitikai feladatok intézésének a Külügyminisztérium részéről való abszorbeálásával volna egyértelmű, holott a hatáskörök célszerű elhatárolása csak úgy gondolható el, hogy a gazdasági szerződéseket és az autonóm vámtarifát előkészítő vámkonferenciákat illetőleg, valamint a nemzetközi kereskedelmi szerződéses tárgyalások, továbbá az áruforgalmi nemzetközi egyezményekre vonatkozó tárgyalások tekintetében, a gazdasági tárcák hatásköre csorbítatlanul fenntartandó, a

² Nincs az irat mellett.

³ A lap szélére itt valaki kézzel rávezette: „Úgy van!”

⁴ Bíró.

Külügyminisztérium feladata pedig a tárgyalások technikai és taktikai vezetésére és a fent kidomborított szempontok szerint való irányítására vonatkozik.

III.

Az előadottakból látható, hogy a magyar Külügyminisztérium megszervezése alkalomával a Külügyminisztérium a nemzetközi gazdaságpolitikai kérdések intézése tekintetében a maga feladatkörét és befolyását némileg túlságos széles alapon kívánta megállapítani. Ma az ellenkező szélsőséges áramlat került felszínre és olyan nézetek nyilvánultak meg, melyek a nemzetközi gazdaságpolitikai kérdések intézéséből és eldöntéséből a Külügyminisztériumot teljesen ki akarják kapcsolni és ezeknek az ügyeknek a tárgyalását kizárólag az érdekelt szaktárcák hatáskörébe utalják. Mind a két szélsőséges álláspont helytelen és a helyes megoldás a középen van.⁵

Ebből a szempontból nem mondható szerencsésnek a közgazdasági ügyeknek a Külügyminisztériumnak jelenleg érvényben levő ügybeosztása szerint a gazdaságpolitikai és közgazdasági (adminisztratív) osztályok között való elválasztása. Az ügybeosztás szerint, nevezetesen a nemzetközi szerződéses tárgyalások ügyei a 8., a kompenzációs áruforgalomra vonatkozó nemzetközi egyezmények megkötésére irányuló tárgyalások ügyei pedig a 9. osztály ügykörébe tartoznak.⁶ Európa mai politikai és gazdasági viszonyai halomra döntötték azokat a régi megszokott rendszereket, amelyek szerint a gazdasági viszonyok rendezése a külfölddel való viszonylatban eddig történt. Az összes államok kiviteli illetékekkel, kiviteli és behozatali tilalmakkal dolgoznak. Minden állam árukat akar beszerezni és a saját áruinak külföldön kereskedelmi alapon piacot biztosítani. Az a külkereskedelmi politika tehát, amely főképpen a legnagyobb kedvezmény biztosítása a vámtarifa kedvezmény biztosítása és a vámtarifa tételeinek megállapítása körül forgott, ma változást szenvedett. Az összes külkereskedelmi tárgyalásoknál a súlypont ma az áruforgalmi kérdésekben van és a kereskedelmi szerződések szokásos, általános sablonszerű rendelkezései, ha magukban véve szükségesek is, az említett fő cél mellett másodrangúak.

Ily körülmények között aligha célszerű fenntartani a „kereskedelmi szerződések” és az „áruforgalmi egyezmények” közötti határvonalat és az erre vonatkozó ügyeknek külön osztályokban való csoportosítását. Teljesen elegendő, hogyha a Kereskedelemügyi Minisztérium, amely a külkereskedelmi gazdasági megállapodások részleteit hivatva van kidolgozni a részletkérdések előkészítését speciális szakosztályok esetében eszközli, azonban a specializálás nem volna a Külügyminisztérium belső szervezetében is utánozandó.⁷

Ugyanez áll nézetem szerint a vámkonferenciák tekintetében is. Ügybeosztásunk szerint a gazdasági szerződéseket előkészítő vámkonferenciák tárgyalásai a 8. osztályba, az autonóm vámtarifa előkészítését és végrehajtását tárgyaló vámkonferencia ügyei pedig a 9. osztályba tartoznak. A különválasztás itt is mellőzendő volna.

Az Osztrák-Magyar Monarchia fennállása idejében a vámkonferenciák törvényszerű rendeltetése volt a kereskedelmi szerződések előkészítése, különös tekintettel a magyar-osztrák ellentétek kiegyeztetésére, valamint a vámtarifák tételeinek megállapítása és a gyakorlatban való alkalmazásuknak elvi kérdései.

A háború alatt az intézmény hatásköre tetemesen kibővült, mert a kiviteli és behozatali kérdésekkel kapcsolatban ügykörébe vonta a közélemezésnek, a háborús külke-

⁵ „Nagyon helyes”-olvasható itt kézfírassal az irat szélén.

⁶ Ld. a 21. sz. irat vonatkozó részét.

⁷ „Úgy van”-olvasható a margón kézfírassal.

reszedelemi és hírszolgálati szervezeteknek a megszállott területek gazdasági igazgatásának bonyolult kérdéseit is.

E feladatok közül a mai viszonyok között nagyon sok elesik. Ma a vámkonferencia arra van hivatva, hogy az összes nemzetközi vonatkozású gazdasági ügyek *állandó tárcaközi tárgyaló bizottsága*⁸ legyen. Nagyon célszerűnek és időnyeres szempontból helyesnek mutatkozik, hogy azokat az ügyeket, amelyekre valamely reszort illetékes, de amelyek nemzetközi vonatkozásúak és amelyekhez több szempontból kell hozzászólni, itt vitassák meg. Ez a gyakorlatiasság is az expeditív adminisztráció céljait szolgálja és megszünteti szétesését az államkormányzatnak, s azt, hogy külkereskedelmi vonatkozású gazdasági ügyekben a különböző tárcák egyéni akciókat hajtsanak végre, ami sajnos, számos esetben előfordult.

Felfogásom szerint tehát úgy az összes külkereskedelmi szerződések és tárgyalások ügyei, valamint ezzel kapcsolatban a vámkonferenciák tárgyalásai egy ügyosztály keretében volnának összevonandók és az idevonatkozású kérdések (sic!) nagy halmaza mellett, a területi beosztás elve alapján lennének tárgyalandók az előadók részéről, akik megbízást nyernének azoknak az összes gazdasági természetű kérdéseknek a feldolgozására, amelyek egy-egy országgal való viszonylatunkban előfordulnak. Ennek megvolna az az előnye, hogy az illető előadó foglalkozhatnék az illető külföldi államra való vonatkozásban az összes felmerülő elvi gazdaságpolitikai kérdésekkel és azok részleteivel és a szóban levő állammal való relációinkat illetőleg beható tájékozottsága által a legfelsőbb vezetésnek értékes felvilágosításokkal szolgálhatna.

A külföldi államok e tekintetben csoportba lennének sorozhatók és talán ily csoportokat alkothatnának:

I. Ausztria, Németország, Lengyelország, Oroszország, Svájc.

II. Csehország, Jugoszlávia, Románia, Balkán-államok, Olaszország.

III. Franciaország, Nagy-Britannia, Skandinávia, Egyesült Államok, Dél-Amerika, Ausztrália, Ázsia, Afrika.

IV.

A szerződéses tárgyalásokon kívül még nagy halmaza az egyes teendőknek gyűlik össze a közigazgatási osztályokban, ezek között számos olyan ügy, amely csak a bürokratikus munka szaporodását növeli, s ezért amióta a 9. osztályt vezetem, már két intézkedést javasoltam a volt Külügyminisztérium tehermentesítése végett. Az egyik az volt, hogy utasítottuk külképviselleteinket, hogy a külföldi cégek részéről tett és nagy tömegekben érkező áruajánlatokat ne a Külügyminisztériumhoz, hanem közvetlenül a Kereskedelmi Múzeumhoz küldjék be,⁹ amely intézmény az ipari és kereskedelmi érdekeltségekkel állandó és szoros érintkezésben van, amely ennél fogva gyorsabban juttatja el a kellő helyre a konkrét üzleti ajánlatokat.

A másik javasolt intézkedésem, amely azonban még eddig nem valósult meg, hanem a Kereskedelemügyi Minisztérium előtt fekszik, az, hogy a külkereskedelmi hírszolgálat központi vezetése egy önálló külön szervre bízassék, amely szerv ugyancsak a Kereskedelmi Múzeumból volna kifejlesztendő, oly módon, hogy a Múzeum e tekintetben egyaránt szolgálja a Külügyminisztériumnak és a kereskedelemügyi minisztériumnak a céljait és feladatait.

⁸ Az aláhúzás attól a személytől származhat, akinek megjegyzései az irat szélén találhatóak.

⁹ „Helyes”-olvasható a margón kézírással.

Tiszteletteljes nézetem szerint mi sem áll útjában annak, hogy a Külügyminisztérium szervezetében az összes gazdasági természetű kérdések, ide értve a pénzügyi és szociálpolitikai vonatkozású anyagot is, egy osztály keretén belül vonassanak össze. Ez annál inkább keresztül vihető, mivel különösen a pénzügyi természetű kérdések, valamint a szociálpolitikai kérdések nagy része a Külügyminisztériumban *ex asse*¹⁰ nem tárgyaltnak és ezeknek inkább formai elintézéséről van szó.

Nem hagyhatom azonban szó nélkül azt a körülményt, hogy adminisztrációnk működése általában több oknál fogva és több tekintetben sok kívánni valót hagy hátra. Az ügydarabok kezelése (iktatás, indikálás, szétosztás) a hagyományos módon rendkívül lassú és bonyolult, a revízió halmozása sok esetben fölösleges, és hogy egyet említsek, az osztályvezetők egyéni felelősségét csökkenti az a szabály, hogy bármely táviratot vagy telefonsürgönyt, számjeles sürgönyöket vagy note-verbale-okat a csoportvezető főnök jóváhagyása alá kell bocsátani.

Az ügymenet egyszerűsítése és gyorsabbá tétele érdekében még a múlt év folyamán azt a javaslatot tettem volt egy intem értekezlet alkalmával, hogy a Külügyminisztérium valamint a diplomáciai és konzuli testület minden fogalmazójára nézve kötelezővé tétessék a *gyorsírás* és a gépirás *elsajátítása*, ami végeredményben jelentékeny költség megtakarítással is járna.¹¹

Erre véleményem szerint is szükség lesz, mivel a mai megélhetési viszonyok következtében az államszolgálatot és így a Külügyminisztérium szolgálatát is, csapatostul hagyják el a legjobb erők és e miatt a munkamenet egyszerűsítésére van szükség.

Ballagi-Pordány Béla

Tintával aláírt tisztázat

K 59. 1. t. 1930–1944.

5.

*Törvényjavaslat a külügyi igazgatásról*¹

87.830/5.

1921.²

1. §.

A magyar állam külügyi igazgatásának élén a felelős m. kir. külügyminiszter áll.

¹⁰ Teljesen, alaposan (lat.) Itt ebben az összefüggésben: az utolsó fillérig.

¹¹ Ld. a 199. sz. iratot.

¹ A javaslat végül nem vált törvénnyé. A jelek szerint tulajdonképpen a Pénzügyminisztérium álláspontján bukkott el. Kállay Tibor pénzügyminiszternek a javaslattal kapcsolatban 1921. XII. 20-án küldött válaszából ugyanis az tűnt ki, hogy a Monarchia felbomlásából előállott új helyzetben más kormányzati ágakat is hasonló szabályozást akarnak, holott az összes kormányzati ágakra való egységes rendezésre van szükség. Erre 1922. II. 6-án olyan viszonzó válasz ment el a Dísz térről, (vagyis a Külügyminisztériumból) amely pórén megfogalmazta, hogy a törvényjavaslat indoka valójában a szolgálaton belüli rangsor megállapítása, illetve annak akkori teljes tisztázatlansága. (A rangsor természetesen messze több volt mint pusztá presztízs-kérdés. Szilárd rangsor hiányában ugyanis az előléptetések terén „teljes bizonytalanság” uralkodott, az pedig már egzisztenciát, fizetésemelkedést érintett.) Uo. 1649/1922. sz. A kérdésre ld. még a 232., 233., 234., 235. sz. iratokat.

² Az iratokat 94.934/5/1921-es számon iktatták.

2. §.

A külügyi igazgatás szervei a külügyminiszter vezetése alatt:

- 1., a m. kir. Külügyminisztérium,
- 2., a m. kir. diplomáciai képviseleti hatóságok,
- 3., a m. kir. konzuli hivatalok.

Ezeknek a szerveknek ügykörét részleteiben a minisztérium rendelettel állapítja meg. A gazdasági vonatkozású külügyek intézésénél az érdekelt gazdasági szakminisztereknek eddig gyakorolt közreműködése érintetlenül marad.

3. §.

A diplomáciai képviseleti hatóságok vezetői annál a külföldi államnál, amelyhez megbízólevelük szól, a magyar államot képviselik.

A diplomáciai képviseleti hatóságok vagy követségek vagy diplomáciai ügynökségek.

4. §.

A konzuli hivatalok, főkonzulátusok, konzulátusok, alkonzulátusok vagy konzuli ügynökségek.

A konzuli hivatalok vagy hivatásosak vagy tiszteletbeliek.

5. §.

A diplomáciai képviseleti hatóságok konzuli hatáskör gyakorlásával is megbízhatók, viszont olyan országokban, amelyekben a magyar államnak diplomáciai képviseleti hatósága nincs, a hivatásos konzuli hivatalok vezetői állandóan vagy időlegesen, a diplomáciai képviselők hatáskörébe tartozó tennivalók ellátásával is megbízhatók.

6. §.

Olyan országokban, amelyekben a magyar államnak sem diplomáciai képviseleti hatósága, sem konzuli hivatala nincs, az ottani magyar állampolgárok és érdekek védelme valamely barátságos állam külképviseleti hatóságára ruházható át.

7. §.

A külügyi igazgatás körében a Külügyminisztérium tényleges felállításától kezdve az 1920. évi július hó 31. napjáig kinevezett tisztviselők a rangsorozás szempontjából egyidejűleg kinevezetteknek tekinthetők, s az egyes fizetési osztályokban egymás közti rangsoruk megállapításánál elsősorban az 1918. évi október hó 31. előtt viselt állásuk rangja, egyenlő rangú állás esetében pedig az 1918. október hó 31. előtt viselt állásukba való kinevezés időpontja irányadó. Ezeknek a tisztviselőknek a rangsorozásánál egyébként az 1893: IV. tc. 1. §-ának³ rendelkezése s a fennálló egyéb általános szabályok nyernek alkalmazást a következő elvek figyelembevételével:

a/ a magasabb fizetési osztály címével és jellegével felruházott tisztviselők az ily címmel és jelleggel fel nem ruházottakat megelőzik, s a magasabb fizetési osztály

³ Az 1893: IV. tc. az állami tisztviselők, altisztek és szolgák illetményeinek szabályozásáról és a megyei törvényhatóságok állami javadalmazásának felemeléséről intézkedett. A vonatkozó passzus szerint „az egy személyzeti létszámba tartozó állások fizetési osztályuk különböző fizetési fokozatai között egyenlően osztandók meg. Ha azonban az állások összes száma egyenlően fel nem osztható: akkor a fölös számú állások arányosan a magasabb fizetési fokozatokba sorozandók.” Majd szó esik a kivételekről, később a lakpénzről, amely „minden egyes fizetési osztály összes fizetési fokozataira egyenlő összegben, de az állomások székhelyére való tekintettel négy osztályban állapítatik meg.”

címe és jellege részükre előlépés esetében a magasabb fizetési osztályban rangsort biztosít;

- b/ a fogalmazási szakban az állami szolgálatból kinevezett s jogi vagy konzuli képzettséggel bíró tisztviselők megelőzik a törvényhatósági szolgálatból kinevezett s hasonló képzettséggel bíró tisztviselőket, és ezek viszont megelőzik az állami vagy törvényhatósági szolgálatból kinevezett, de hasonló képzettséggel nem bíró tisztviselőket;
- c/ a számvevőségi és segédhivatali szakban az állami szolgálatból kinevezett tisztviselők megelőzik a törvényhatósági szolgálatból kinevezetteket;
- d/ az állami vagy törvényhatósági szolgálatban nem állott tisztviselők mindhárom szakban a többiek mögé rangsorozandók, s az ily tisztviselők egymás közötti rangja, életkorukra, harctéri szolgálatukra és képzettségükre tekintettel állapítandó meg.

A fenti pontokban említett „államszolgálat” alatt az 1912: LXV. tc. 17. és 18. §-aiban⁴ felsorolt hatóságoknál, hivataloknál és intézeteknél teljesített szolgálatot is érteni kell. Az 1920. évi július hó 31. napja után történt kinevezéseknél és előléptetéseknél (magasabb fizetési osztály címének és jellegének adományozásánál) a rangsor megállapítása szempontjából az 1893: IV. tc. 4. §-ának⁵ rendelkezései és a fennálló egyéb általános szabályok nyernek alkalmazást, vagyis az említett időpont után kinevezett vagy előléptett (magasabb fizetési osztály címével és jellegével felruházott) tisztviselők az illető fizetési osztályba sorozott (az illető magasabb fizetési osztály címével és jellegével már felruházott) tisztviselők mögé sorozandók.

A külügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a fenti elvek figyelembevételével a külügyi szolgálatban álló tisztviselők rangsorát megállapítsa.

⁴ Az 1912: LXV. tc. az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról intézkedett. A 17. §-nak az a lényege, hogy a tisztviselőnek, altisztnek és szolgának a „tényleges minőségben töltött mindazt a szolgálati idejét, amely az azokra nézve érvényben álló ellátási törvény vagy szabályzat szerint beszámításra alkalmas, a monarchiai közös hivatalok egy részénél — a kabinetiroda, a közös minisztériumok, a közös hadsereg és a haditengerészet esetében — az ott eltöltött szolgálati időhöz hozzá kell számítani, „tekintet nélkül arra, hogy az átlépés a tényleges szolgálatból, a rendelkezési állapotból vagy a nyugdíjazott állapotból történt”.

A 18. § más köröket szabályoz, ezeknél a beszámításnak csak akkor van alapja, „ha az átlépés a tényleges szolgálatból közvetlenül történt,” illetve a munkaviszony megszakítása 30 napnál nem hosszabb.

⁵ E szerint: „Az állami tisztviselő illetményeit az a fizetési osztály állapítja meg, amelybe állása soroztatott. Az állami tisztviselőnek:

a/ a fizetési osztályában rendszeresített különböző fizetések közül azzal a fokozattal járó fizetésre, amely a vele egy létszámba tartozó tisztviselők között öt rangsora szerint megilleti, és

b/ a fizetési osztályával, tekintettel állomáshelyére, járó lakpénzre van igénye.

Kinevezéseknél a rangsort megállapítja:

a/ az őfelsége által kinevezettekénél a legfelső elhatározásnak,

b/ más kinevezettekénél a kinevezési okirat keltének napja.

Azok között, akik ugyanegy napon nevezettek ki, ha már előbb is állami szolgálatban voltak s egy létszámból nevezetnek ki, a kinevezés előtt közvetlenül elfoglalt rangsor; ha pedig különböző létszámokból nevezetnek ki, első sorban a kinevezés előtt közvetlenül elfoglalt fizetési osztály; egyenlő fizetési osztály esetében az ugyanazon fizetési osztályban töltött hosszabb szolgálati idő; ha az ugyanazon fizetési osztályban eltöltött szolgálati idő is egyenlő, a nyugdíjba beszámítható hosszabb szolgálati idő; ennek is egyenlő volta esetében pedig a kinevezés sorrendje adja meg az elsőséget. Ha olyanok nevezetnek ki, kik a kinevezést közvetlenül megelőzőleg államszolgálatban nem voltak, a kinevezés sorrendje állapítja meg a rangsort; míg ha már előbb is államszolgálatban állók s a kinevezést közvetlenül megelőzőleg állami szolgálatban nem álló egyének együtt nevezetnek ki egy és ugyanazon napon, a már államszolgálatban állók az utóbbiakat megelőzik.”

8. §.

Az előző §-nak a rangsor szempontjából megállapított rendelkezései a külügyi szolgálatban álló tisztviselők magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati idejének (várakozási idő) számítása tekintetében fennálló rendelkezéseket nem érinti.

A külügyi szolgálatba átvett azoknál a tisztviselőknél azonban, akik az udvarnál a volt közös minisztériumoknál és számvevőszéknél, valamint az ezek alá tartozó hatóságoknál és hivataloknál voltak alkalmazva, a magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati időbe (várakozási idő) beszámít az az idő is, amelyet az említett tisztviselők a most felsorolt hatóságoknál és hivataloknál ugyanabban a fizetési osztályban eltöltöttek.

9. §.

A jelen törvénnyel ellenkező jogszabályok hatályukat veszítik.

10. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe és azt — amennyiben a jelen törvény kifejezetten másként nem rendelkezik — a külügyminiszter hajtja végre.

Másolat

K. 59. 7. t. Szü. áet.
1924–1935. (1925.)

6.

Indokolás a külügyi igazgatásról szóló törvényjavaslathoz

87.830/5.

1921.

A Magyarország és Ausztria között fennállott kapcsolatnak 1918. év őszén bekövetkezett megszűnése és az akkori események szükségessé tették, hogy a külügyek önálló intézéséről haladéktalanul gondoskodás történjék. Evégből megszerveztetett a külügyi igazgatás központi szerveként a magyar Külügyminisztérium és azóta egyes külképviseleti hatóságok is megkezdték működésüket.

Az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről szóló 1920: I. tc. 6.§-a¹ már kimondta, hogy a magyar felelős minisztérium² többek között a külügyminiszterrel is kiegészítettik. Egyéb törvényeinkben is találunk már a külügyi igazgatás körébe tartozó megjegyzéseket. Így pl. az 1920: IV. tc. 13.§-a³ felhatalmazta a minisztériumot, hogy a konzuli illetékeket és az azokkal kapcsolatos kérdéseket a törvényhozás további intézkedéséig rendeletileg szabályozhassa: az 1920–21. évi állami költségvetés (I. az 1921: XXIII. tc.-et) már a Külügyminisztérium költségvetését is magában foglalja. Olyan törvény azonban, amely a külügyi igazgatást általában szabályozza, eddig még nem alkotottatott.

A szabályozás fontosságát szem előtt tartva, tisztelettel előterjesztem a külügyi igazgatásról szóló törvényjavaslatot.

¹ Magyar Törvénytár. 1920. évi törvénycikkek. Bp. 1921. 5.

² A korabeli szóhasználat a kormány egészét értette e kifejezésen.

³ Az 1920: IV. tc. az államháztartásnak 1920. év februártól június végéig való viteléről intézkedik.

A törvényjavaslat szövege figyelembe veszi azt a tényt, hogy a magyar Külügyminisztérium és egyes külképviseleti hatóságaink már tényleg működnek, s ennek következtében a javaslat nem szól a külügyi szervek felállításáról. Tekintettel arra, hogy az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának rendezéséről szóló 1920: I. tc. 6.§-a már kimondja, hogy a magyar felelős minisztérium többek között a külügyminiszterrel is kiegészítették s így közvetve a külügyminiszterre is kiterjeszti alkotmányjogunknak a felelős magyar miniszterekre vonatkozó összes rendelkezéseit, a javaslat egészen elvontan csupán a külügyi igazgatás szervezetének és az ezzel kapcsolatos főbb kérdéseknek elvi szabályozását tartalmazza.

- Az 1.§-ban — tekintette arra, hogy törvényben ezúttal először történik az önálló magyar külügyi igazgatás szabályozása — kívánatosnak látszott a szövegben kifejezésre juttatni, hogy a törvény a magyar állam önálló külügyi igazgatását rendezi.
- A 2.§ az általánosan elfogadott elvek szerint három csoportba osztja a külügyi igazgatás szerveit s egyúttal a szervek ügykörének részletes megállapítását a minisztériumra bízta, mert megfelelőbb ilyen részletes szabályozásnak rendeletbe foglalása: egyébiránt a többi magyar miniszteri hatáskörök sincsenek ezideig még kimerítően törvényekbe megállapítva. A javaslat e részben mégis leszögezi azt az elvet, hogy ez a közreműködés, amely a magyar gazdasági szakminisztereket a gazdasági vonatkozású külügyek intézése tekintetében a volt közös külügyminiszterrel szemben megillette, az említett szakminisztereket a magyar külügyminiszterrel szemben is megilleti.
- A 3.§ a diplomáciai képviseleti hatóságokról szól. A diplomáciai képviseleti hatóságoknak felosztása követségekre és diplomáciai ügynökségekre, számol Magyarországnak a jövőben elfoglalandó nemzetközi helyzetével és pénzügyi viszonyaival.
- A 4.§ a konzuli hivatalokkal foglalkozik. A konzuli hivatalok tagozása megfelel az általános elfogadott elveknek és a fennálló állapotnak.
- Az 5.§ rendelkezései szem előtt tartják azt, hogy külképviseleti hatóságaink felállításánál a lehető legnagyobb takarékosagra leszünk utalva, és így lehetővé kell tennünk, hogy diplomáciai képviseleti hatóságaink a szükséghez képest konzuli hatáskört is elláthassanak és viszont.
- A 6.§ számol azzal a körülménnyel, hogy nem lesz módunkban minden államban külképviseleti hatóságot felállítani s ezért kimondja azt a nemzetközi jogban egyébként ismeretes elvet, hogy egyes országokban állampolgárainknak és érdekeinknek védelme szükség esetén valamely barátságos állam külképviseleti hatóságára ruházható át.
- A törvényjavaslat 7.§-a a külügyi igazgatásban alkalmazott tisztviselők első rangsorának megállapításánál irányadó elveket tartalmazza. Tekintettel a Külügyminisztérium tényleges felállításának körülményeire, a Külügyminisztérium szervezése tulajdonképpen nem az ún. népköztársasági kormány idejében, hanem utóbb a jogrend helyreállítása után történt kinevezésekkel ért véget.⁴ Indokoltnak látszik tehát a tulajdonképpeni szervezés befejezéséig eszközölt kinevezéseket a rangsor szempontjából egyidejűleg történeteknek tekinteni annál is inkább, mert az első kinevezések által egyes tisztviselőket méltánytalanság ért, amíg az 1893: IV. tc.⁵

⁴ Ez nincs így. Mert igaz ugyan, hogy ezután is több szervezeti igazítás történt, de ebben az értelemben az „Indoklás” időpontjában nem volt a szervezet végleg kialakítva, hiszen azon majd az elkövetkező évtizedekben is többször igazítanak. A lényegét a következő mondat tartalmazza: A rangsor körül kemény harcok dúltak a szolgálaton belül, ez a fogalmazás azoknak kedvez, akik a forradalmak idején nem vállaltak szolgálatot, nem „kompromittálódtak”.

⁵ Ld. az 5. sz. irat 3. jegyzetét.

rangsorozási szabályainak merev alkalmazásával orvosolni nem lehetne. Különben az első csoportos kinevezések alkalmával maga az akkori minisztertanács is kimondta, hogy a tisztviselők rangsora később nyer majd megállapítást. Azt a határidőt, ameddig történt kinevezéseket egyidejűeknek kell venni a törvényjavaslat 1920. évi július hó 31-ével zárja le; e határidő vége tehát egybeesik azzal a nappal, amellyel az 1920: XI. tc.⁶ értelmében egyes azelőtt közszolgálatban nem álló tisztviselők elbocsáttattak, illetve azok a tisztviselők, akiknek az 1918. évi október hó 31-ét követő időkben tanúsított magatartása súlyos kifogás alá esett, a szolgálat kötelékéből eltávolítottak.

A külügyi igazgatás körében alkalmazott tisztviselők első rangsorát tehát az 1920. évi július hó 31-ei állapotnak megfelelően kell összeállítani. Az egyenlő elbánás elvének fogva az e napon alkalmazásban állott tisztviselőket a rangsorozás szempontjából úgy kell tekinteni, mintha az 1918. évi október hó 31. előtt viselt állásukból az 1920. évi július hó 31-én viselt állásukba közvetlenül s egyidejűleg nevezettek volna ki. Az egyes fizetési osztályokban a tisztviselők rangsorának megállapításánál következésképpen elsősorban az 1918. október hó 31. előtt viselt állás rangja, egyenlő rang esetén pedig az 1918. évi október hó 31. előtt viselt állásukba való kinevezés időpontja az irányadó. E fő elv szem előtt tartásával a rangsorozásnál az a-d., pontokban foglalt kiegészítésekkel az 1893: IV. tc. 4.§-ának rendelkezései,⁷ s a fennálló egyéb általános szabályok nyernek alkalmazást.

E különleges rangsorozási szabályok csupán az 1920. évi július hó 31. napjáig történt kinevezéseknél követendők. Az 1920. évi július hó 31. napján fennálló állapotnak megfelelő rangsor megállapítása után a 7.§-ban felsorolt különleges rangsorozási szabályokat többé nem lehet figyelembe venni, tehát az 1920. évi július hó 31. után történt kinevezéseknél és előléptetéseknél a fennálló rendelkezések lesznek változatlanul alkalmazandók.

A 8.§ a magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati időnek számítására vonatkozólag tartalmaz két kijelentést.

Tekintettel a 7.§ rendelkezéseire, a külügyi igazgatásban alkalmazott tisztviselők rangsorozásánál ismételen elő fog fordulni az az eset, hogy az 1920. évi július hó 31-ig kinevezett tisztviselők között a később kinevezett tisztviselő rangsorban meg fogja előzni a korábban kinevezettet. Ezért a 8.§ első bekezdése félreértések kikerülése végett kimondja, hogy a 7.§-nak a rangsor szempontjából megállapított rendelkezései a szóban forgó várakozási idő számítása tekintetében fennálló rendelkezéseket nem érinti, vagyis hogy a korábban kinevezett tisztviselő, ha esetleg a rangsorban hátrább is áll, a megfelelő várakozási idő leteltével a magasabb fizetés természetével bíró illetmények élvezetébe lép.

A 8.§ második bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az udvarnál, a volt közös minisztériumoknál és számvevőszéknél, valamint az ezek alá tartozó hatóságoknál és hivataloknál alkalmazott, s a magyar külügyi szolgálatba előző állásuknak megfelelő fizetési osztályban kinevezett tisztviselőknek ugyanabban a fizetési osztályban korábban eltöltött szolgálati ideje a magasabb fizetés természetével bíró illetményekre igényt adó szolgálati időbe beszámít. Minthogy a most felsorolt tisztviselőknek a magyar hivatali állásokra való átvétele az Ausztriával közös ügyek megszűnésének következménye volt, méltányos, hogy e tisztviselők az

⁶ Ld. a 291. sz. irat 1. sz. jegyzetét.

⁷ Ld. a 5. sz. irat 5. jegyzetét; a nem idézett c/ és d/ pont a Magyar Törvénytár adott kötetében található.

azelőtt is magyar állami szolgálatban állott tisztviselőkkel a várakozási idő számításánál is egyforma elbánás alá kerüljenek.
Végül a javaslat 9.§-a hatálytalanítja e törvénnyel ellenkező jogszabályokat, a 10.§ pedig a szokásos életbe léptető és végrehajtási záradékot tartalmazza.

Másolat

K 59. 7. t.

Szü. áet. 1924–1935.(1925.)

7.

Ambrózy Lajos rk. követ tanulmánya a Külügyminisztérium státusainak egyesítésére¹

1921. IX. 25.

Természetes, hogy a világháború eseményei a földgömbnek minden államában a diplomácia működésére irányították a közvélemény figyelmét, és ismeretes, hogy a működés nemcsak a hadviselő, hanem a semleges államokban is a közvélemény súlyos kritikáját váltotta ki. Ámbár az 1914. nyarában egymás ellen törő államok mindkét csoportjának diplomáciája szövetségesek szerzése terén sikereket ért el, amelyet az ellenséges tábor természetesen súlyos kudarcoknak érzett, egyhangúlag hangzottak fel a panaszok. A sajtó úgy a központi hatalmáknál, mint az antant-országokban saját diplomáciájának vetette szemére, hogy olyan államok, amelyek szövetségét megnyerni remélték, vagy csak későn léptek melléjük, vagy semlegesek maradtak, vagy ellenük fordultak, a blokádok elleni küzdelem meddősége szintén szigorú bírálattal találkozott. A kiegyezési békének kudarcra a központi hatalmak diplomáciájának számlájára rovatott fel. A Párizs vidékén diktált békeszerződések pedig az egész civilizált világon napirenden tartják annak a nézetnek a szellőztetését, hogy a győzedelmes antant diplomáciája képtelen volt tartós békét teremteni.

Nem tartozik ide annak megvizsgálása, milyen mértékben igazolt e minden oldalról hangzott kritika. A fent felsorolt tények mindenestre kellőképpen magyarázzák azt, hogy a fegyverszüneti szerződések kötése után explozív erővel jelentkezik minden országban az a kívánság, hogy a külügyi szervezet reformáltassék, és hogy a foganatosítandó reformok a közgazdasági érdekek hatékonyabb érvényesítését tűzzék ki célul. Magyarországon e kívánság zajosan szólal fel az októberi forradalom hullámaiban született magyar Külügyminisztérium felállítására idején. Enquète-ekben lesújtólag nyilatkoznak a volt közös külügyi szolgálatról, a diplomácia eltörlését és a gazdasági érdekek védeiméneke kereskedelmi konzulokra való átruházását követelik. E dilettantisztikus beszédek és vezércikkek azonban nem járnak eredménnyel. A közgazdasági érdekek hatékonyabb védelme iránti törek-

¹ A „szigorúan bizalmas” minősítést nyert aktára felül tintával ráírták: „Kizárólag boríték alatt kezelendő!” Az előadói füv megfelelő rovatában pedig az olvasható, hogy az 1/a, 1/b, 1/c, valamint az 5. osztály, illetve Kánya Kálmán lássa „netaláni mielőbbi megjegyzéseik megtétele végett.” A kijelölt négy osztály közül az utóbbi három hosszabb-rövidebb véleményeket készített, ezeket a), b) és c) mellékletként szintén közöljük. Az 1/a osztály véleményét Jambrekovich László osztályvezető X. 22-én vezette rá az előadói füvre. E szerint az „1/a osztály a javaslatot teljesen helyesli, és megvalósítását előnyösnek és kívánatosnak tartja”.

vés a Károlyi-kormány egész működése alatt csak abban nyer kifejezést, hogy 10–20 — többnyire szocialista érzelmű, zsidó — nevezetük ki az úgynevezett „népköztársaság” külügyi szolgálatába.² A kommunizmus gyászos korszakában csak a világforradalomra gondolnak és Magyarország közgazdasági életét agyonsanyargatják. Mikor pedig Kun Béla Bécsbe szökik és a Románia által megszállott Budapesten Friedrich István alakítja meg az első ellenforradalmi kormányt³, gróf Somssich József külügyminiszter a minisztérium és a bécsi követség laza keretein kívül tabula rasa-t talál. Mindent újból fel kell építenie.

Ekkor merül fel először a reformeszmék között — és pedig nem a vezető tényezők, hanem egyes tisztviselők részéről — a külügyminisztériumi státusok egyesítésének gondolata. Noha e gondolat nem válik ténnyé, a témának minden oldalról való megvilágítása és latolgatása hozzájárul ahhoz, hogy a közös külügyminisztériumból átvett 3 státusbeli tisztviselők között nagymérvű anyagcsere biztosíttatik. Somssich gróf — gazdasági érdekeink eredményesebb védelmére nagy súlyt fektetvén — a volt konzuli akadémiának gazdasági szakismeretek tekintetében valóban kiválóan kiképzett volt növendékei közül számos konzult és alkonzult minősít át a diplomáciai szolgálatba. Hogy a magyar diplomáciának a volt cs. és kir. konzuli kar tagjai a magyar diplomáciának nagyon értékes reservoárját⁴ képezzék, a konzuli akadémián kiképzett gróf Csáky külügyminiszternek⁵ is nézete, aki Tahy László és Pósfai Virgil konzulokat teszi át a diplomáciai státusba. Dr. Gratz Gusztáv miniszter Edl⁶ főkonzulnak ígéri meg az átminősítést, gróf Bánffy Miklós kabinetjének főnökévé Rudnay Lajos konzult választja ki és a diplomáciai státusba nevezeti ki. Ha áttekintjük a magyar Külügyminisztérium diplomáciai státusát, egyenesen feltűnő a nagy száma azoknak a diplomatáknak, akik vagy már a közös szolgálatban, vagy a magyar szolgálatban a gazdasági téren való kiképzésük és a konzuli pályán szerzett rátermettségük révén a diplomáciai státusba lettek átminősítve. Ezek:

követek

Kánya Kálmán, Wodianer Rudolf, Kolossa Ferenc, gróf Ambrózy Lajos, Györgyey László, báró Bornemisza Gyula.

I. oszt. tanácsosok (követi címmel felruházva)

Tahy László, Pósfai Virgil,

II. oszt. tanácsosok

Pelényi János (I. oszt. tanácsosi címmel felruházva), báró Forster Pál,

I. oszt. követségi titkárok

báró Apor Gábor, Wodianer Andor, Sztankovánszky Tibor, Bobrik Arno, Máriássy Zoltán,

II. oszt. követségi titkárok

Ambró Ferenc, Ernuszt Kelemen,

követségi attasék

Csáky István gróf.

² Ez nincs így. 1919 februárjában a Külügyminisztériumban már 202 fő dolgozott, közöttük legalább 138 fő kinevezett tisztviselő volt. A közös külügyi szolgálatból átvett alkalmazottak száma ekkor 68 volt, közülük pedig 61 személy kinevezett tisztviselő volt. A kérdésre ld. részletesebben: Pritz Pál: Az önálló magyar Külügyminisztérium kialakulása 1918–19. (In: Az állami és jogintézmények változásai a XX. század első felében Magyarországon. Jogtörténeti értekezések 13. szám. Szerkeszti: Kovács Kálmán. Bp. 1983. 147–161.)

³ A Tanácsköztársaság 1919. VIII. 1-én szűnt meg, a Friedrich-kormány VIII. 7-én jött létre, VIII. 1. és 7. között az ún. szakszervezeti kormány működött Peidl Gyula vezetésével.

⁴ Tartalék – (fr.)

⁵ Ti. Csáky Imre. Pályafutását ld. a Függelékben.

⁶ Edl Tivadar.

A gazdasági érdekek eredményesebb védelmét célozza az is, hogy számos konzuli tisztviselő — a diplomáciai státusba való átvétel nélkül — követségekhez osztatik be és Berlinen kívül, ahol konzulátus állíttatik fel, minden fővárosban a követség bízatik meg a konzuli teendőikkel.

Követségeinkhez a konzuli fogalmazói szaknak következő tisztviselői vannak beosztva:
Bécsben Edl Tivadar és gróf Woraciczky Károly,
Berlinben Medgyessy László,
Párizsban Barkóczy György,
Prágában Reviczky István,
Varsóban Bogdán Iván,
Bukarestben Szentirmay Béla és Pap-Hegyestrü Béla,
Rómában Schleicher Emil.

Amennyiben tehát a státusok egyesítésének célja az volna, hogy általa gazdasági érdekeink hathatós védelmét biztosítsuk, bátran állíthatjuk, hogy ezt a célt konzuloknak a diplomáciai státusba való átvételével és követségekhez való beolvasztásával már a Külügyminisztériumnak jelenlegi struktúrája mellett is elértük, és jövőben is elérhetjük anélkül, hogy a státusegyesítést megvalósítani kellene. A gyakorlatban megvan annak a lehetősége is — amire a státusegyesítésnek hívei szintén súlyt fektetnek —, hogy a központi tisztviselők diplomáciai missziókhöz és konzulátusokhoz, diplomáciai tisztviselők pedig a központban vagy konzulátusokhoz oszthatók be, valamint hogy központi és diplomáciai tisztviselők konzuli hivatalok vezetésével megbízathatnak. Prágai képviselőtünkhöz Matuska Péter miniszteri titkár, a belgrádihoz Bolla Lajos miniszteri segédtitkár, a bécsi követséghez Bethlen-Mattyasovszky, Setz Károly és Nickl Alfréd osztálytanácsosok vannak beosztva. Velics László követségi tanácsos konzuli címmel felruházva vezeti a müncheni konzulátust, dr. Sebestyén Pál miniszteri segédtitkár az alkonzuli címmel felruházva vezeti a fiumei konzulátust. A különféle státusbeli tisztviselőknek a különféle fogalmazási ágakban való alkalmazása tehát már most is lehetséges és teljesen biztosítva van a 8889/920 ME. (sz.)⁷ rendelet alapján a külügyi szakvizsgát letett külügyi tisztviselőkre nézve, kikre vonatkozólag a rendelet úgy intézkedik, hogy „a külügyminiszter a kinevezett tisztviselőket bármelyik szolgálati ágban (központi igazgatás, diplomáciai, konzuli szolgálat) alkalmazhatja, és őket az egyik szolgálati ágból más szolgálati ágba is áthelyezheti.”⁸

A tisztviselői kar anyagcseréje terén eddig csak annyiban van korlátozva a külügyminiszter, hogy nincs törvény, amely őt feljogosítaná a neki alárendelt idősebb alkalmazottakat saját belátása szerint az illetőknek megkérdezése és hozzájárulása nélkül a minisztérium más státusába átminősíteni. Amennyiben tehát kívánatosnak tartjuk, hogy ez a jog a miniszternek biztosíttassék — és ez gróf Bánffy Miklós külügyminiszter kívánsága —, ezt a célt akként tudnók a legegyszerűbben elérni, ha a Külügyminisztérium felállítására tárgyában alkotandó és jelenleg kidolgozás alatt álló törvényjavaslatba egy erre vonatkozó határozomány vétetnék fel.⁹

A státusegyesítés eszméjének a nemzetgyűlésben is vannak hívei, egyebek közt Iklódy-Szabó János képviselő úr, a pénzügyi bizottság előadója. Figyelembe veendő azonban, hogy a nemzetgyűlésben nem annyira a minisztérium 3 főstátusát (központi, diplomáciai és konzuli státus) kifogásolják, hanem azokat a kisebb státusokat, amelyeknek

⁷ Ld. a 179. sz. iratot.

⁸ 15. § (3.) bek.

⁹ Ld. az 5. sz. iratot.

eredete az, hogy a Külügyminisztériumnak más tárcák olyan tisztviselőit kellett átvennie, akiknek a főstátusokba való átvétele aggodalmakat kelt. Ezek a kereskedelmi igazgatók és a földművelésügyi szaktudósítók státusai. A kereskedelmi igazgatóknak egy része sohasem tudott abba beletörődni, hogy érvényesülésüknek és előléptetésüknek bizonyos korlátokat szabnak a Külügy-, Kereskedelem- (sic!) és Pénzügyminisztérium közt történt megállapodások. Ezek a korlátok a következők:

- 1./ hogy részükre nincs biztosítva a jog, hogy a IV. fizetési osztályba előléphessenek;
- 2./ hogy személyes rangjuk és címükre való tekintet nélkül a követéségek első tisztviselői után sorozatnak;
- 3./ hogy nem tarthatnak jogot az ügyvivői teendőkkel való megbízatásra.¹⁰

Eme megállapodások ellen szívsós harcot folytatnak. Minden új kereskedelmi miniszteri és minden új külügyminiszteri változásnál a diplomáciai státusba való átminősítésüket kérik. Az ő érdekeiket szolgálják azok az éles támadások, amelyek a külügyi szolgálatba való kinevezésük idején úgyszólván az egész budapesti sajtóban a Külügyminisztérium ellen intéztettek, és azóta időszakonként újra és újra fellobbannak. Valószínűleg ők sugalmazták ezeket a kampányokat. E feltevés mellett szól mindenestre az, hogy ezek a támadások kissé enyhültek és ritkultak azóta, hogy Ruttkay Vilmos követési tanácsos Londonba rendeltetett ki, és hogy Procopius Béla követési tanácsos a politikai osztályba osztatott be. Különbön akárki sugalmazta ezeket a támadásokat, annyi biztos, hogy a kereskedelmi igazgatók elégedetlensége eddig minden magyar külügyminiszternek kellemtelenséget okozott. Tehát sérelmeik szanálása, illetőleg státusuknak megszüntetése, ha azt a külügyi közigazgatás érdekeinek veszélyeztetése nélkül keresztülvihetőnek látjuk — és alább leszek bátor rátermi arra, hogy ez a lehetőség megvan — határozottan előnyös, sőt kívánatosnak látszik.¹¹

Eddigi fejtegetéseinket tehát annyiban reaszumálhatjuk,¹²

- 1./ hogy gazdasági érdekeink hathatósabb védelme szempontjából a státusok egyesítése felesleges;
- 2./ hogy a kereskedelmi igazgatói és a földművelési szaktudósítói státusnak megszüntetése kívánatos.

Térjünk most át annak taglalásába, hogy milyen más momentumok szólnak a státus-egyesítés mellett és ellene, és azt megelőzőleg részletezzük közelebbről, hogy miből áll tulajdonképpen a státusok egyesítésének lényege?

A státusegyesítés abban áll, hogy a különféle státusbeli állásokat fizetési osztályok szerint összeadjuk és az egyesített státusba, amelyet „a külügyi igazgatás fogalmazói státusának” nevezhetnénk, beállítjuk.

A külügyi költségvetésbe a jövőben nem volna többé III. fizetési osztályba sorozott követi állás, hanem volna 2 állás a III. fizetési osztályban. A VI. fizetési osztályra vonatkozólag úgy állana a dolog, hogy nem volna többé 20 osztálytanácsosi, 12 követési tanácsosi, 15 I. oszt. konzuli és 2 kereskedelmi igazgatói állás, hanem volna 49 állás a VI. fizetési osztályban.

A nagy előnye ennek az összeolvasztásnak az, hogy mihelyst az összeolvasztott státusokon belül a tisztviselők rangsorozata végérvényesen megállapítást nyerme — mire nézve törvényes intézkedés alig volna elkerülhető —, ki volna zárva a 3 státus előléptetési viszonyai közti eltolódás. Eddig ilyen eltolódások már a közös szolgálatban is megvoltak

¹⁰ Ambrózy itt utólag — 1923. I. 22-én — tintával megjegyzi: „Időközben Ruttkay a londoni követésnek ügyvivőkénti vezetésével meg lett bízva”.

¹¹ Összesen 7 személyről volt szó. — *A szerk.*

¹² Összefoglalhatjuk — (lat.)

és a magyar külügyi szolgálatban is elkerülhetetlenek lesznek. Az eltolódásnak két fő oka van. Az egyik abban rejlik, hogy a központi státusnak legalsóbb fizetési osztálya a X. (segédfogalmazói) fizetési osztály, míg a diplomáciai és a konzuli szakban a X. fizetési osztály nincs rendszeresítve. Nehogy ebből a különbségből túl nagy hátrányok háruljanak a központi szakra, eddig azt a gyakorlatot követtük, hogy — a végzett konzuli akadémiások kivételével¹³, akiknek (a) IX. fizetési osztályba való kinevezés, ha tanulmányaikat jól végzik, az akadémiába való felvételük idején szerzett jognak tekinthető —, a külügyi tanfolyam hallgatói és a próbaszolgálatra bocsátott tisztviselők fiatalabb részét a külügyi vizsga sikeres letétele, illetőleg a próbaszolgálat kielégítő teljesítése után a X. fizetési osztályba nevezzük ki, és hogy a segédfogalmazókat csak abban az időpontban nevezzük ki a diplomáciai és konzuli státus IX. osztályába, amikor őket külföldi állomásokra küldtük. Ezáltal azonban a központi és a külszolgálati státus közti előléptetési esélyek egyenlőtlenségét csak enyhítettük, de nem küszöböltük ki, mert máris megtörtént, és a jövőben is megtörténhetik, hogy egy segédfogalmazót, akit egyénisége, nyelvismeretei és vagyoni viszonyai a külszolgálatra predestinálnak, követséghez beosztani, tehát attasévá kinevezni kénytelenek voltunk, annak dacára, hogy nálánál rangban idősebb és esetleg értékesebb segédfogalmazó van, akit a központi státusban üres állások hiánya miatt nem tudunk miniszteri fogalmazóvá kinevezni. A másik oka a státusok közti eltolódásoknak az, hogy diplomáciai státusban az előléptetés jobb mint a többi státusokban, és pedig azért jobb, mert a követek, akiknek köréből gyakran miniszterek szemeltetnek ki (Gratz, Csáky) exponált állásukban könnyebben esnek bel- vagy külpolitikai események áldozatává, mint a központi vagy konzuli státus tisztviselői.¹⁴

Amennyiben tehát az előléptetések igazságos kiegyenlítését tűzzük ki célul, bátran mondhatjuk, hogy ezt a célt a státus egyesítésével a legkönnyebben el tudjuk érni.

De nézzük meg az érem másik oldalát!

Hiába állítjuk össze a költségvetést úgy, hogy abban csak a fizetési osztályokba sorozott állások vannak felsorolva; címek nélkül nem lehet közigazgatást fenntartani. Már a nemzetközi szokás követeli, hogy külföldön diplomáciai képviselőink diplomáciai címet, konzuli képviselőink konzuli címet viseljenek. Elkerülhetetlen azonkívül az, hogy a központban működő tisztviselők is valamilyen címet kapjanak. Szükséges tehát annak megállapítása, hogy milyen tisztviselőknek milyen címet adjunk? A válasz erre a kérdésre igen egyszerűnek látszik és abból áll, hogy a tisztviselők címei mindenkor beosztásuknak feleljenek meg. Az V. fizetési osztálybeli külügyi tisztviselő, ha a központban szolgál, a miniszteri tanácsosi, ha konzulátust vezet a II. oszt. főkonzuli, ha követségnél szolgál az I. oszt. köv. tanácsosi címet kapna.

Amennyire egyszerűnek látszik ez a megoldás, épp annyira elvitathatatlan, hogy megvannak nagy hátrányai is, mégpedig technikai, lélektani és egy vonatkozásban belpolitikai természetű hátrányai.

Technikai hátránya az, hogy egyes tisztviselőknek, valahányszor a központból külszolgálatra vagy külképviseletre a Külügyminisztériumba rendeljük ki, illetőleg be, új címet kell kieszközölnünk. Ha tekintetbe vesszük az évenként megtörténő ki- és berendeléseket, úgy tisztán látjuk, hogy az ezekkel járó minisztertanácsi és kormányzói előterjesztések, dekrétumok és leiratok kidolgozása, tisztázása, összeolvasása, aláírása és

¹³ Itt Ambrózy 1923. I. 22-én feljegyzí: „A konzuli akadémiában kiképzett utolsó magyar hallgató már ki van nevezve konzuli attasévá”.

¹⁴ „Megváltozott! Korányi, Belitska” jegyzí az irat margójára 1923. X. 23-án Ambrózy.

kézbcsítésé elég tekintélyes munkatöbbletet jelentene a Külügyminisztérium elnöki osztályára nézve.

Még fontosabbak a lélektani hátrányai a címek foglalkozási ágak szerinti adományozásának. Azok a tisztviselők, akik régóta becsülettel viselték státusuk címét, azok nem cserélik ki szívesen mással. Aki 15 éven át konzuli minőségben képviselte külföldön az Osztrák-Magyar Monarchiát, ha talán jogtalanul (is), nem veszi megtsztzelésnek, hogy őt azért, mert a központba rendelik be, osztálytanácsossá vagy miniszteri titkárrá nevezik ki. A diplomáciai tisztviselők nagyon ragaszkodnak címükhöz. Nem hiszem, hogy volna egy követ is, aki nyugodtan bele tudna törödni abba, hogy őt azért mert a központban szolgál, helyettes államtitkári címmel ruházzák fel.

Még nagyobb, és pedig belpolitikai bajokat okozna, ha a központban szolgálatot teljesítő III. fizetési osztályba sorozott követeket államtitkári címekkel kellene felruházni. A miniszter helyettesének intézményét céltudatosan azért teremtettük meg, hogy a minisztérium költségvetéséből az államtitkári állást töröljük és így a nemzetgyűlési tagok ambícióinak köréből kiküszöböljük. Mihelyst a státusegyesítést megvalósítjuk és a címeket a foglalkozási ág szerint adományozzuk, az államtitkári állás újra feléledne és újra parlamenti stréberkedések célpontjává lenne.

Véleményem szerint a hátrányok, amelyekkel a 3 státus egyesítése járna, nagyobbak mint a tőle várható előnyök.

Tehát olyan *középmegoldást* kellene kieszelni, amely a státusegyesítés céljának legfontosabb részét megvalósítja, anélkül azonban, hogy ennek a hátrányaival is járna. Ezt a megoldást abban látnám, hogy az olasz külügyi költségvetés rendszerére térjünk át bizonyos módosításokkal, amelyeket az osztrák rendszernél találunk.

Vizsgáljuk meg mindenekelőtt ezt a két rendszert.

Olaszországban a központi státus már régóta be lett olvasztva a diplomáciai státusba, a konzuli státus pedig meg lett tartva. Egy 1907-ben alkotott törvény arról intézkedett, hogy 4 éves turnusokban a diplomáciai státusba minősíttessenek át azok a konzuli tisztviselők, akik erre alkalmasoknak bizonyulnak. Ezt a törvényt 1919. november 20-án megváltoztatta egy később törvényerőre emelkedett királyi rendelet. A turnusokban való átminősítést beszüntették, viszont az olasz költségvetésben rendszeresített 49 követi állás közül 12 állást a konzuli kar erre érdemes tisztviselőinek biztosítottak. A két státusnak fenntartását a törvényjavaslat a következőképpen indokolja:

„A Külügyminisztérium, melynek kétféle pályája, a diplomáciai és a konzuli, immár lényegét képezik, nem gondolja, aminthogy soha nem is gondolhatja, hogy e két szervezet között valamely felsőbbbségi fokozat legyen megengedhető, miután mindkettőjük egymással párhuzamosan ugyanazon fokon áll. A köztük meglevő eltérés nem ugyanazon funkciónak egyiküknél felsőbb és másikuknál alsóbbrendű gyakorlásában van, hanem két egyenrangú funkciónak gyakorlásában, melyek kétféle, lényegükben ellenkező felfogásból erednek: egyikük, a diplomáciai, az államközi viszonyok szervesen szintetikus felfogásából, a konzuli pedig szigorúan analitikus felfogásából.”

„A két pálya elválasztása tehát főleg azon ténykörülményen alapul, hogy az egyikén úgy rátermettségük, mint természetüknél fogva egészen másféle emberek működnek közre mint a másikon: egyik oldalon olyanok, akik minden kérdésnek főbb vonásait nézik, hogy azt az államok egymás közti viszonyainak ama teljes képébe illesszék, melyben minden ügy az ő egyszerű vázára vezetendő vissza; a másik oldalon olyanok, akik minden kérdésnek különféle oldalait és az azokkal egybekötött sokféle magánérdekeket egyenkint vizsgálva veszik részletesen szemügyre. Egyformán nehéz és az országgal egyformán érdemes

funkciók, de felfogásukban egymástól oly gyökeresen eltérők, hogy veleszületett szellem és hajlam kell hozzájuk, aminő már az ember természeténél fogva ha az egyikből megvan, úgy egyáltalában nem lehet meg a másiktól.”

Az osztrák rendszer a központi, diplomáciai és konzuli státusokat egyesítette, és azt a célt tűzte ki magának, hogy idővel az egységes státusba kinevezett tisztviselők mindenkori alkalmazásuk szerinti címekkel ruháztassanak fel. A diplomáciai missziókhöz beosztott tisztviselők máris fel vannak jogosítva arra, hogy a fizetési osztályuknak megfelelő diplomáciai címeket viselhessék. A külügyi szolgálatba újonnan belépő tisztviselőkre nézve életbelépett az alkalmazás szerinti címekkel való felruházás. Új magasabb címek csak az alkalmazásnak megfelelőleg adományoztatnak. A régi tisztviselőknek — bis auf weiteres¹⁵ — megmaradt az a joguk, hogy eddigi címeket tovább viseljék.

Javaslatom lényege az, hogy az olasz rendszerből vegyük át a központi státusnak a diplomáciai státusba való beolvasztását, a diplomáciai státusba olvasszuk be a kereskedelmi igazgatók és a földművelési szaktudósítói státusokat, de tartsuk fenn a konzuli státust, és adjuk meg azoknak a központi státusbeli tisztviselőknek, akik központi címekhez ragaszkodnak, a jogot, hogy mindaddig továbbviseljék, amíg magasabb cím adományozásban nem részesülnek. Egyúttal a Külügyminisztérium felállításáról szóló törvényben biztosítsuk a miniszternek azt a jogot, hogy a külképviseletek vezetőinek helyettesítése tárgyában belátása szerint rendelkezék.

Mielőtt ennek a javaslatnak a jelenlegi rendszerünkkel és a merev státusegyesítéssel szemben túlnyomó előnyeit analizálnám, talán szükséges lesz mindjárt eleve szembeállítani avval a kifogással, hogy egy minisztérium nem nélkülözheti a központi státusát. Azoknak, akik a magyar közigazgatás kérdéseit kizárólag a Magyarországon és Ausztriában fennálló törvények, valamint a Monarchiában meghonosodott rendszerek szemüvegein át nézik, szokatlannak és különösnek, sőt talán lehetetlennek látszhatik egy minisztérium központi státus nélkül. Ha azonban a volt Monarchia határain továbbnézünk, és a probléma velejét megvizsgáljuk, úgy azt fogjuk látni, hogy minden minisztériumnak csak a miniszter a lényeges kelléke és hogy a minisztériumnak belső szervezéséhez központi státus nem szükséges. Az a rendszer, amely Olaszországban évtizedek óta kifogástalanul működik, és amelyet Románia és Bulgária is elfogadott, hozzánk is átvihető és nálunk is kifogástalanul működhetnék.

És most vizsgáljuk meg, hogy javaslatom mennyire állja ki a státusegyesítés és a jelenlegi rendszer ellen emelt kritikák tűzpróbáját.

A státusegyesítés előnyei közül megtartja azt, hogy a diplomáciai és a központi státusban az előléptetések közt előálló egyenlőtlenségek kiegyenlíti és az előléptetési esélyeket a konzuli szak előléptetési átlagára hozza. Amennyiben pedig a konzuli és az összeolvasztott diplomáciai szaknak előléptetésében mégis fordulnának elő nagy eltérések, azokat az amúgy is nagyon kívánatos időnkénti átminősítések révén könnyen fogjuk kiegyenlíthetni, mert ismeretes és nem szorul bővebb magyarázatokra, hogy két státusnak előléptetéseit sokkal könnyebb kiegyenlíteni, mint háromét. Elesnék a helyi alkalmazás szerinti cím adományozás szüksége és az ezekkel járó technikai munka. Megszűnnék a kereskedelmi igazgatói és a földművelésügyi szaktudósítói státus, és ezzel megszűnnének a nemzetgyűlési képviselőknek a külügyminisztereket irritáló panaszai. Ha pedig a törvény expressis verbis szabad kezet ad a miniszternek a követek helyettesítésének megjelölésére, a diplomatákká átminősített kereskedelmi igazgatók, akiket a miniszter a követ helyette-

¹⁵ Továbbra is.

sítésére nem tart alkalmasoknak, nem fognak többé panaszkodni afelett, hogy a miniszter törvényben lefektetett jogával élve náluk rangban és korban fiatalabb, de alkalmasabb tisztviselőket bíz meg a követek helyettesítésével.

Elesik annak szüksége, hogy a minisztérium központjában a miniszter helyettesének állása vagy akármilyen III. fizetési osztályba sorozott követ az államtitkári címet viselje. El fognak esni azok a lélektani természetű aggályok, amelyek címeknek alkalmazás szerinti adományozása ellen fennforognak. Akik eddig diplomáciai és konzuli címeket viseltek, és azokhoz érthető okokból ragaszkodnak, meg fogják azokat tartani, a központi tisztviselőkről pedig feltételezhető, hogy címeiket szívesen fogják kicserélni diplomáciai címekkel; azok pedig, akik eddig viselt központi címeikhez ragaszkodnak, meg fogják azokat tarthatni, és magasabb fizetési osztályokba való kinevezés vagy pedig címadományozás alkalmából alig fogják nehezményezni a magasabb diplomáciai címekben való részesülésüket.

A központi státusnak a diplomáciai státusba való beolvasztásával egyidejűleg a segédfoglalmazói állást II. oszt. követségi, illetőleg konzuli attaséi állássá kellene átkeresztelni, ha nem sikerülne a Pénzügyminisztériumnál kieszközölni, hogy a külügyi státus fogalmazói szakába rendszeresített állások X. fizetési osztálya a IX. fizetési osztályú állásokra vétessenek át. Megjegyzem, hogy a költségvetésben csak három segédfoglalmazói állás van rendszeresítve.

Azt hiszem tehát, hogy a fentiekben kimerítőleg bebizonyítottam, hogy javaslatom az összes fennálló nehézségeken átsegít, és sokkal jobb megoldást tartalmaz, mint akár a jelenlegi állapotnak fenntartása, akár a státusegyesítésnek merev keresztülvitele.

Van azonban a javaslatnak még egy, a többieket fontosságban túlhaladó előnye, és pedig az, hogy a külügyi szolgálat vonzerejét lényegesen fokozná. Ezt a vonzerőt fokozni okvetlenül szükséges. Magyarország integritásának visszaszerzése legfontosabb állami feladatunk, amelyet csak úgy tudunk elérni, ha sikerül nekünk az ország elitjét a külügyi szolgálatnak megnyerni. jelenlegi pénzügyi helyzetünk nem engedi meg, hogy a külügyi tisztviselőknak az életminimumnál többet adjunk; fizetések tekintetében a magánvállalatokkal nem versenyezhetünk. Ha tehát mást nem is nyújthatunk a pályát kereső fiatalembereknek, adjuk nekik legalább azt a kis hiúsági elégtételt, hogy a ritkább és ennek következtében határozottan nagyobb becsben tartott diplomáciai vagy konzuli címeket megkapják.

Nem akarom itt kutatni azokat az okokat, amelyek miatt a diplomáciai és konzuli címeknek a magyar intelligencia köreiben nagyobb nimbuszuk van, mint más címeknek, de áll a tény, hogy ez a nimbuszuk megvan, és bűn volna ezt a körülményt a külügyi szolgálat érdekében ki nem használni.

Eddigi tapasztalataink szerint a magyar külügyi szolgálat vonzereje nem látszik nagynek. A 8889/1920. ME. (sz.) rendelet abból a szándékból eredt, hogy a külügyi szolgálatba való belépést demokratizáljuk, szélesebb körnek nyissuk meg a külügyi szolgálat sorompóit, a belépni kívánókat azonban kétszer szigorúan rostáljuk meg, és csak a javát vegyük fel. Ha pedig visszatekintünk az 1920 és 1921-ben megtartott felvételi vizsgákra, azt tapasztaljuk, hogy 1920-ban csak 4, és 1921-ben csak 5 fiatal ember jelentkezett felvételre. Ezek közül 1920-ban csak egyet és 1921-ben csak kettőt tudtunk a külügyi szaktanfolyam elvégzésére bocsátani.

Hogy a Külügyminisztérium működése ne mondjon csődöt, kénytelenek voltunk próbaszolgálatra bocsátani, a vizsga letételétől felmenteni és státusunkba kinevezni társmisztériumokból kölcsönkért tisztviselőket, akiknek kiképzése nem felelt meg mindig teljesen a követelményeknek.

A számjelszolgálat biztosítása végett kénytelenek voltunk katonatiszteket keresni, akiknek alaki kvalifikációjuk kegyelmi úton való elengedésével kellett kérni kinevezését.

Egyszóval, oly csekélynek mutatkozott eddig a külügyi szolgálat vonzereje, hogy a fentidézett kormányrendelethez fűzött várakozások nem teljesedtek be, és ezen rendelet alapján még azoknak a tisztviselőknek egy nagyobb részét sem tudtuk pótolni, akiket elhalálozásuk, nyugdíjazások és felmondások révén elvesztettünk.

A külügyi szolgálat succrescentiájának¹⁶ biztosítása életkérdéssé teszi azt, hogy a külügyi szolgálat vonzerejét fokozzuk. Miután pedig e cél elérésére a központi státusnak a diplomáciaiba való beolvasztása egyik legalkalmasabb eszköze, ezt a beolvasztást okvetlenül keresztül kellene vinnünk.¹⁷

Ambrózy

Tintával aláírt tisztázat
K 59. 7. t. Szü. áet. én.

7/a.

Az 1/b osztály¹ állásfoglalása

1921. X. 28.

Az 1/b osztály a külügyi igazgatás terén két státusnak, és pedig egy központi s egy külszolgálati státusnak alkotását tartaná szükségesnek. Ha azonban a jelen tanulmányban felvetett javaslat — amely szerint a külügyi igazgatásban alkotandó két státus a diplomáciai és a konzuli legyen — kerülne elfogadásra, ezt csakis a jövőben kinevezendő tisztviselőkre nézve gondolja előnyösen keresztülvihetőnek, mégpedig oly módon, hogy a jelenlegi központi státus továbbra is fenntartassék, abba azonban további kinevezések ne eszközöltessenek. A fentiekben előadott álláspontot az 1/b osztály szükség esetén kellően megfogná indokolni.

Nuber

Eredeti tisztázat
K 59. 7.t. Szü. áet. én.

7/b.

Az 1/c osztály állásfoglalása

1921. XI. 8.

Az 1/c osztály a tanulmányban foglalt javaslatot illetőleg — amennyiben az elvi kérdéshez ily irányban hozzászólhat — rámutatni bátorodik arra, hogy a központi és

¹⁶ Utánpótlás – (lat.)

¹⁷ A tervezet kudarcba fulladt. Ugyanakkor azonban 1925-ben sor került a segédhivatali tisztviselők egy státusba egyesítésére. Ld. erre a 11. sz. iratot.

¹ Ebben az időben három elnöki osztály — a, b, és c — működött. Ld. még a 21. sz. alatti áttekintést.

diplomáciai státus egyesítése esetén, amely egyesített státusba (a javaslat szerint) még a kereskedelmi igazgatók és földművelésügyi szakelődök és felveendőik lennének, ez az összevont státus egy másik, konzuli státushoz viszonyítva, túlságosan nagy lesz, s így az előlépési eshetőségek (az egyesített diplomáciai státus hátrányára) nagy eltolódásokat vonhatnak maguk után. Ha továbbá a központi státus megszűnik, s a diplomáciai státusba beolvasztott volt központi tisztikar minden korlátozás nélkül külszolgálatra rendelhető, úgy a központi elfogulatlan bírálat s intézkedés sok tekintetben nehezen lesz keresztülvihető, és a minisztérium gerincét képező központi igazgatás egységes és helyes irányítására is esetleg zavarólag hatna.

Ami a javaslatához költségvetési szempontból való hozzászólást illeti, az 1/c osztály megjegyzi, hogy a javaslatban foglalt státusegyesítésnek technikai keresztülvitele nem okozna nehézséget, annál kevésbé, mert a jelenlegi hármass beosztást (központi igazgatás, diplomáciai, konzulátusi költségek) továbbra is fenn kellene tartani.

A központi igazgatás cím ugyanis feltétlenül fenn lesz tartandó, mert ez alá lesz szükségképpen sorolandó a miniszter és a számvevőség, valamint esetleg a házipénztár is.

A diplomáciai és konzuli státusból a költségvetési helyes előirányzás és hitelnyilvántartás szempontjából — számszerint és nevén megjelölendők lesznek azok az állások, melyek az állandó központi létszámot képeznék.

A státusegyesítésnek a javaslat szerint tervezett alakja — pénzügyi szempontból — a mai viszonyokat szem előtt tartva, tagadhatatlanul hátrányos, mert azáltal, hogy az összes tisztviselők diplomáciai és konzuli tisztviselők lesznek, külszolgálatra valamennyien kirendelhetők, és így az eddiginél sokkal több áthelyezésre és cserére van kilátás, ami az idegen valutában fizetendő útiköltségek, költözködési és berendezkedési járulékok miatt tetemes túlkiadást okozna.

Ezért az 1/c osztály nézete szerint, a státusnak új megállapítása s az ezzel kapcsolatos, főleg pénzügyi kérdések, csak a Pénzügyminisztérium előzetes hozzájárulása alapján lesznek megvalósíthatók.

Ami az 1/b osztály két javaslatát illeti, ezek közül az elsőre, hogy ti. központi és külképviseleti státus legyen, az 1/c osztály megjegyzi, hogy mindaddig míg a követségek (külképviselet) és konzulátusok közti megkülönböztetés fennáll, addig a diplomáciai és konzuli címek különválasztásának is meg kell történnie annál inkább, mert a költségvetésben nevén kell megnevezni az állásokat; ha azonban a javaslat csak azt célozza, hogy diplomáciai és konzuli tisztviselők — a megkülönböztető elnevezés fenntartása mellett egyesíttessenek egy státusban, akkor viszont a rangsormegállapításnál és az előléptetéseknél lesznek nehézségek.

Az 1/b osztály másik javaslata, hogy ti. a központi státus fenntartassék, de abba új kinevezések ne eszközöltessenek, a központi státus tisztviselőire igen nagy hátrányt jelent, úgy a rangsor, mind az előlépés szempontjából.

A központi státusban a költségvetési év folyamán megüresedő állások ugyanis, minthogy a központi státus a javaslat szerint ún. kihaló státust képezne, amennyiben még ugyanazon költségvetési év folyamán be nem töltetnek, az új költségvetési évben már átvándóik, illetve átszervezendők a diplomáciai vagy konzuli státusba, mert a létszámnak a szolgálat zavartalan lebonyolítása céljából mindig egyforma nagynak kell lennie.

Ha pedig az állások már átvitettek a két másik státus valamelyikébe, úgy az azokra való kinevezés elől a központi igazgatás keretében új állások bizonytalan idejű megüresedéséig el vannak zárva.

Az elől felhozott aggályok és nehézségek eloszlatása, nemkülönben a pénzügyi szempontok mérlegelése után az 1/c osztály célszerűbbnek tartaná a központi státusnak egyszerre való egyesítését a diplomáciai státusszal.¹

Eredeti tisztázat

K 59., 7. t., Szü. áet. én.

7/c.

Az 5. osztály¹ állásfoglalása

1921. XI. 22.

Gróf Ambrózy Lajos rk. követ és meghatalmazott miniszter úr ónagyméltóságának „A m. kir. Külügyminisztérium státusának egyesítése” című tanulmányában felvetett kérdésekre vonatkozólag az 5. osztály tisztelettel megjegyzi a következőket:

A tervezett reform keresztülvitele esetén a Külügyminisztériumnak miniszteriális státusba tartozó fogalmazó személyzete nem lenne. Ez a magyar minisztériumok szervezetében mindenestre szokatlan jelenség lesz, s a többi minisztériumok részéről előreláthatólag ellenzésre fog találni. A miniszteriális státusnak megszüntetése, illetőleg a követségi státusba való olvasztása mélyreható szervezeti változást jelentvén, azt okvetlenül törvény útján kell megvalósítani. A vonatkozó törvényjavaslat indokolásában utalni lehet a külföldi példákra, amelyek a gyakorlatban beváltak. A reform keresztülvitelének tehát, amennyiben a nemzetgyűlés azt elfogadja, elvi akadályja nem volna. A kérdés csak az, vajon a Külügyminisztérium személyzeti (sic!) s általában a speciális magyar viszonyokat szem előtt tartva, kívánatos és célszerű-e a reform megvalósítása.

Kétségtelen, hogy sokan vannak, akik a követségi státusbeli címeket többre tartják, mint a megfelelő rangú miniszteriális címeket, s így a reform végrehajtása után talán többen fognak külügyi pályára jelentkezni. De viszont számolni kell azzal az eshetőséggel is, hogy a státusegyesítés után a Külügyminisztérium minden tisztviselőt hivatalból kirendelhetvén a külképviseleti hatóságokhoz, egyesek, akik szívesen teljesítenének szolgálatot a központban, de családi vagy anyagi okokból nem kívánnak külföldön élni, nem fognak a Külügyminisztérium szolgálatába lépni. Ez az észrevétel azonban inkább csak elméleti jelentőségű, mert a jelenlegi valutáris viszonyok figyelembevételével mindig lesznek elegendő számmal külföldi szolgálatra jelentkezők, s így előreláthatólag nemigen fog sor kerülni arra, hogy egyesek hivatalból rendeltessenek ki ily szolgálatra.

Figyelemreméltó az 1/c osztálynak az az észrevétele is, hogy a központi státus megszűnése, s minden külügyi tisztviselőnek külszolgálatra rendelhetése a központban működő tisztviselők körében nagyobb fluktuációt fog okozni, ami a központi igazgatás menetére zavarólag hathat, mert a jó külügyi igazgatásnak a központi szolgálat folyamatossága s az évekre visszamenő precedens esetek ismerete egyik elengedhetetlen feltétele.

¹ Az iratot Kuhl Lajos miniszteri segédtitkár — az osztályra beosztott tisztviselő — írta alá, Riszner Kázmér osztályvezető pedig láttamozta.

¹ Nemzetközi közjogi osztály.

Ami most már a két státus egyesítésének személyi részét illeti, az egyesítés keresztülvitele kívánatos volna, ha ezáltal a különböző státusok előlépési viszonyaiban mutatkozó eltérések kiegyenlíthetők lennének.

Vitathatatlan, hogy ez idő szerint a központi státus előlépési viszonyai aránytalanul kedvezőtlenebbek a követségi és konzuli státusokénál. Ez utóbbi két státusban sokkal gyakrabban vannak előléptetések, úgyhogy akár a kort, akár a szolgálati időt tekintjük, a központi státus személyzete általában véve hátrányban van. A státusegyesítésnek tehát legelső sorban is az volna a következménye, hogy a jelenlegi követségi státusba tartozó tisztviselők a kedvezőbb előlépési viszonyok következtében az egyesített státusban is igen előnyös rangsort nyernének, s egyes volt miniszteriális tisztviselők csak azért, mert már korábban átminősítették a követségi státusba, rangban jelentékenyen megelőznék volt miniszteriális kollégáikat.

A reform keresztülvitele után a nagyobb követségi és a kisebb konzuli státus között előreláthatólag szintén lesznek előléptetési viszonybeli különbségek, mégpedig valószínűleg a követségi státus hátrányára. E különbségeket nehéz lesz átminősítéssel kiegyenlíteni, mert a követségi státusbeli tisztviselő nem lesz hajlandó követségi státusbeli állását konzuli állással felcserélni, viszont a kiváló konzuli tisztviselők a jövőben is át fognak időnként minősítettni státusbeli tisztviselőkké, ami ismét rontani fogja a követségi státus előlépési viszonyait.

Figyelmet érdemel még az az észrevétel is, hogy ha ez idő szerint — a követségi státushoz viszonyítva aránytalanul ritkábban — a miniszteriális státusban állás üresedik, arra követségi vagy konzuli státusbeli tisztviselő a tapasztalat szerint nem tart igényt, s így legalább az az állás a miniszteriális tisztviselők részére biztosítottnak tekinthető; ha azonban a jövőben az egyesítés folytán az egyesített követségi státusban fog üresedés beállni, kérdéses, hogy vajon az állások betöltésénél a külképviseleteknél szolgálatot teljesítő tisztviselők nem fognak-e előnyben részesülni, ami ha megtörténnék, zavarólag fog hatni a volt két státusbeli tisztviselők kollegiális érzésére.

Az 1/b osztály részéről javasolt az a megoldás, hogy egy központi és egy külszolgálati státus alkottassék, úgy hisszük, nem alkalmas Ambrózy gróf rk. követ úr őnagyméltósága tanulmányában kitűzött célok elérésére.

Ami pedig ugyancsak az 1/b osztály részéről felvetett azt az eszmét illeti, hogy a tanulmányban javasolt megoldás esetében ez az egyesítés a jövőben kinevezendő tisztviselőkre vonatkozzék, ellenben a jelenlegi miniszteriális státusok, mint kihaló státus maradjon fenn, ezt a javaslatot, sajnálatunkra, a legnagyobb mértékben elleneznünk kell. Ez a megoldás a miniszteriális státus előlépési viszonyait teljesen reménytelené tenné, s e mellett figyelmen kívül is hagyva azt, hogy költségvetés-technikai keresztülvitele leküzdhetetlen akadályokba ütköznék — a központi igazgatás menetére igen kedvezőtlen befolyást gyakorolna. Az eszme ugyanis a gyakorlatban csak úgy volna megvalósítható, hogy a követségi státusban megüresedő állásokba időnkint a kihalásra ítélt miniszteriális státusból is fognak egyes tisztviselők átvétni. Márpedig még abban az esetben is, ha ez az átvétel a legkifogástalanabb szelekció elve alapján történik, lehetetlen lesz elkerülni azt, hogy a miniszteriális státusban maradó tisztviselők bizonyos fokig megbélyegzetteknek ne tekintessenek, s ez a megbélyegzettség, minél inkább fog kevesbedni számuk, annál inkább fog fokozódni, ami kétségtelenül erős elkedvetlenedést fog maga után vonni.

Míndezek alapján nézetünket a következőkben összegezzük:

A tanulmányban felvetett eszme törvény útján megvalósítható. Hogy azonban a kitűzött cél elérhető-e általa, az előre biztosítottak nem vehető. Erős meggyőződésünk

azonban, hogy a reform megvalósítása esetében annak sikere főként a körültekintő végrehajtástól fog függni.

Danilovics

Eredeti tisztázat

K 59. 7. t. Szü. áet. én.

8.

Rendelet a külügyi szolgálat egyszerűsítésének szükséges átgondolásáról¹

625/1a.

1924. I. 14.

Az ország pénzügyeinek szanálása érdekében kényszerül a kormány az állami tisztviselők létszámát további öt féleven át folytatólagosan jelentékeny mértékben csökkenteni. Miután az ekként előálló munkaerő-apadás pótlásáról gondoskodni kell, felhívom a Külügyminisztérium osztályainak vezetőit, tegyék beható és komoly tanulmány tárgyává azt a kérdést, hogy a külügyi szolgálat egyszerűsítésének milyen eszközei és módjai volnának alkalmasak arra, hogy az elengedhetetlen munkateljesítmények a létszámapasztás további folyamán is állandóan elérhetőek legyenek.

Kérek nevezetesen véleménynyilvánítást arra vonatkozólag, hogy melyek azok a rendeletek, esetleg törvények, amelyeknek módosítása a fent megjelölt szempontból szükségesnek látszanék, valamint hogy a délutáni szolgálatnak az összes tisztviselőkre és alkalmazottakra való kötelezővé tétele nem látszanék-e az egyes csoportok, illetve szervek szempontjából is alkalmasnak a munkateljesítmények kellő mértékben való fokozására.²

A tanulmányok eredménye írásbeli jelentésbe foglalva, folyó évi január hó 31-ig az elnöki a/ osztályban benyújtandó.³

Ambrózy

Másolat

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–1923.

¹ A rendeletet a Külügyminisztérium csoportvezetői (valójában feltehetőleg az osztályvezetői), valamint a számvevőség és a főigazgatói iroda kapta kézhez.

² 1926-ig a Külügyminisztérium fogalmazószobabeli tisztviselői csak délelőtt dolgoztak, délután pedig csak ügyeleti rendszer volt. Ld. erre a 54. és 55. sz. iratot. A délutáni munkaidő kötelezővé tételére ld. a 57. sz. iratot.

³ Az elkészült válaszokat nem ismerjük.

Vladár Ervin köv. attasé¹ emlékirata a magyar külügyi szolgálat reformjáról

1924. IV. 9.

Különböző államok követségi tisztviselőivel és a Külügyminisztérium legkülönbözőbb rangú hivatalnokaival folytatott beszélgetések során, illetve a külügyben, valamint a bukaresti követségénél teljesített szolgálatom alatt szerzett tapasztalataim alapján bátor vagyok Nagyméltóságod bölcs megfontolása elé terjeszteni az alábbi tervezetvázlatot, amely a jelenleg nagymértékben aktuális munkaegyszerűsítés alapelveit szem előtt tartva az erők gazdaságos felhasználását s a legnagyobb és *közszempontról* legértékesebb teljesítmény elérését célozza.

A tervezet három részből áll: az első rész a belszolgálatra, a második a külszolgálatra, a harmadik pedig a külügyekkel foglalkozó hivatalnoki kar megfelelő kiképzésének lehetővé tételére vonatkozik.

Első rész

Belszolgálat

A./ Ügybeosztás

I. A Külügyminisztérium jelenlegi ügybeosztásának alapja a *szakok* szerinti elosztás. A gazdasági ügyosztályok tulajdonképpen kis minisztériumok és fő feladatukat a követségi jelentések *továbbításában* találják. A referensek inkább csak technikai munkát végeznek és a hatáskörükbe tartozó egyes részletkérdéseket ismerik ugyan, de egy-egy kérdéskomplexumról kimerítő felvilágosítást adni alig tudnak.

Külföldön ellenben a szakosztályok szerinti széttagolás helyett az utóbbi időben sok helyütt áttértek az ún. *regionális* beosztásra, amely abból áll, hogy egy csoportba egyesítik az összes gazdasági vonatkozású ügyek intézését és a csoporton belül a szétosztás *osztályok* szerint történik, sőt a német külügyi hivatal a „Wörterbuch des Völkerrechtes” című munka 93. oldalán található feljegyzése szerint /I. A. melléklet/² egy departementba³ egyesítette a politikai és gazdasági ügyek intézését, olyképpen hogy minden geográfiai csoportnak (állam, államescsoport) két elodója van: egy gazdasági és egy politikai, akik az elintézéseket egymással kölcsönösen láttamoztatják, – természetesen a res. pol. darabok kivételével.

A regionális beosztás egyébiránt a Küm. pol. *osztályában keresztülvitetett* és az ottani tapasztalatok szerint alkalmasnak bizonyult. Nem volna nehéz tehát azt, a pol. osztály különállását érintetlenül hagyva, a *gazdasági osztályokra is alkalmazni*.

A regionális beosztás mellett szól, hogy *egy állam pénzügyi-gazdasági-közlekedési-szociális* stb. ügyei sokszor még a politikai eseményekkel is, de egymás között feltétlenül, szinte

¹ Vladár Ervin 1923. II. 21. és 1930. III. 15. között a Külügyminisztériumban teljesített szolgálatot. Pályafutására ld. a Függelék.

² Nem található az irat mellett.

³ Osztály – (fr.).

elválaszthatatlan egységet képeznek és így sokkal könnyebb *egy államnak* vagy államcsoportnak különböző szakokba tartozó ügyeit megismerni és nyilvántartani, mint a különféle országokból jövő rendszertelen és sokszor hiányos jelentésekből az *egy szakra* vonatkozó intézkedésekről tiszta képet nyerni.

Nem hagyható továbbá figyelmen kívül, hogy az egyes intézkedések és események *szakonkénti nyilvántartására* a különböző *minisztériumok* vannak hivatva, míg a *külgúgynek* a feladata inkább abban állana, hogy egy állam helyzetéről mindenkor *összefoglaló képet* tudjon adni valamely érdeklődőnek (pl. cégnek stb.).

A regionális beosztás keresztülvitelével lényeges személyzet megtakarítás is volna elérhető, mert a 4., 8/a., 8/b. és 9. osztályok⁴ a pol. osztály 4 referátumának mintájára ugyancsak 4 főreferátumába (esetleg egy-két másodreferenssel) volnának összevonhatók.

Megjegyzendő, hogy úgy, amint külön 5. referátumként a pol. osztályban működik a népszövetségi ügyek referense, – az egyesített gazd. oszt. regionális referátumai mellett külön referátumként működhetne a jelenlegi 8/b. oszt. jóvátételi kérdésekkel foglalkozó referense, szükséghez képest mellé beosztandó segéderővel.

II. A gazd. osztályok átcsoportosítása, illetve összevonásán kívül az 5., 6., 7/a., 7/b. osztályokat is egyesíteni lehetne — a később vázolandó munkaegyszerűsítés keresztülvitele után, — olyképpen, hogy a jelenlegi ügykörök szerinti szétválasztás a jövőben inkább csak az ügydaraboknak az egyes referenseknek való beosztásánál érvényesülne.

III. Speciális hivatásának megfelelően működne tovább az elnöki osztály, amelynek esetleg alárendelhető volna a számjelcsoport, míg az útlevelesztály a normális viszonyok teljes helyreállításával megszűnne, a fordítócsoporthoz pedig a sajtóosztályba olvasztatnék be.

IV. A sajtóosztály szerepköre bizonyos mérvben bővülne, amennyiben abba beleolvasztandó volna, az un. hírszerző oszt., amelynek különállása a békeszerz. aláírása előtt propagandisztikus célok által indokolva volt ugyan, jelenleg azonban csak az ügyek intézésének szétforgácsolását jelenti.

Az ilyképpen bővült sajtóoszt. hatásköre a következő volna:

- 1./ hazai sajtó tájékoztatása
- 2./ a külképviseleteknél sajtó teendőkkel megbízott egyének utasítása és munkáik ellenőrzése, állandó informálása és főleg kellő hírekkel való ellátása (I. II. Rész III. bek.).
- 3./ sajtó kivágatok rendszeres gyűjtése és nyilvántartása,
- 4./ mindennemű szakmunkák gyűjtése, beszerzése, könyvtár kezelése és tökéletesítése (I. bővebben: „documentation administrative”, B. II. 3/a. pontja).
- 5./ hazai hatóságok által kért külföldi könyvanyag, kiadmányok, szabályrendeletek stb. beszerzése követségeink útján és külföldi intézmények részére követségeink által kért magyar munkáknak hazai hatóságoktól történő beszerzése és továbbítása,
- 6./ összefoglaló jelentések összeállítása és egyöntetű megszövegezése (ld. Munkabeosztás II/d. pontját),
- 7./ mindennemű fordítások készítése (a fordító csoportnak az elnöki osztály keretéből való átvétele után),

⁴ Ld. erre a 21. sz. irat megfelelő részét.

8./ a gazdasági hírszolgálat gyors és hatékony működésének ellenőrzése (követségi jelentések közérdekű adatainak nyilvánosságra hozatala stb.)

B./ Munkabeosztás

I. Az előbbi bekezdésben vázolt új csoportosítás természetesen magával vonná a munkabeosztás megváltoztatását, amennyiben az *osztályvezetőknek csak a nagy vonásokban irányítás*, esetleges tárgyalások vezetése lenne a feladata, ellenben az *ügyek tulajdonképpeni intézése az előadók hatáskörébe* tartozna, természetesen az osztályvezető ellenőrzése és felelőssége mellett.

Viszont az *osztályvezető*, mint alább leírandó, a tömegdarabok parafálása, ellenőrzése és aláírása alól mentesülne és így figyelmét főképpen az elvi kérdésekre fordíthatná, tanulmányozhatná a munkarendet, javaslatokat tenne annak megjavítása, a referensek munkájának könnyítése érdekében stb. – szóval *nem fogalmazási* munkát végezne, hanem magasabb *szempontból irányító és ellenőrző tevékenységet* fejtene ki, egy nagy bank vagy gyárüzemi igazgató irányító tevékenysége mintájára.

II. A referensek feladata hármassal lenne;

- 1/ A beérkező jelentések feldolgozása,
- 2/ a referátum dokumentációjának kiépítése és
- 3/ konkrét ügyek gyors és alapos elintézése.

ad.1. A követségektől érkező *jelentések* azonnal áttanulmányozandók, azután, amint lehet, feldolgozva és kellően megvilágítva az illetékes körökhöz eljuttatandók és pedig nem csak a szakminisztériumokhoz, hanem egyes *érdekelt magánkörökhöz is* (keresked. kamara; OMGE⁵ stb.).

ad.2. A fő súly arra fektetendő, hogy az egyes referensek *személyi* ismeretei az illető referátumára vonatkozólag tárgy szerinti írásban lefektessenek, olyképpen, hogy a referens akadályoztatása vagy változása esetén az utód kimerítő feljegyzéseket találjon referátumára vonatkozó minden kérdéstről úgy, hogy a munkát azonnal folytathassa és ne csak a beérkező jelentések alapján ismerje meg és „dolgozza be” magát lassan-lassan a referátumába.

Ezt a célt szolgálják a következő *segédeszközök*:

- a/ általános nyilvántartások
- b/ elvi mutató
- c/ részletkérdésekkel foglalkozó feljegyzések, és végül
- d/ az előbbieken alapján készült összefoglalások.

ad.a./ A nyilvántartások minden osztály munkaköre szerint változnak.

Az elnöki osztály jelenleg is vezet nyilvántartásokat a személyi változásokról, elhelyezésekről stb., a közjogi osztály nyilvántartja a megállapodásokat, szerződéseket stb.

Ezen feljegyzések mintájára a gazdasági és a politikai osztályban is *egyes államok helyzetében beálló változásokat kronologikus sorrendben feltüntető nyilvántartások* volnának készítenők.

Az alapot az illető államra vonatkozó összefoglaló évi jelentés képezi.

A többi ügyirat – (követségi jelentések) tartalma kronologikus sorrendben volna röviden feljegyzendő (Schlagwort) annak megjegyzésével, hogy a jelentés minő módon használtatott fel.

⁵ Országos Magyar Gazdasági Egyesület.

E célból a következő minta látszik ajánlatosnak:

F. Sz.	Száma	Kele	Követségi jelentések	Külügyi	Elintézés
			Tárgya	Ikt.szám	
1.	Évi összefoglaló jelentés	...	50 pld. sokszorosítva 1. sz. Jegyzék szerint szétküldve
2.	Pénzügyi javaslatok	...	Pénzügynek
3.	.../pol.	...	Választások eredménye	...	20 pld. sokszorosítva 2. sz. Jegyzék szerint szétküldve
4.	.../pol.	...	Új kormány névsora	...	u.a.
5.	Gazdasági tárgyalások állammal	...	OMKE, OMGE, Kamara, Keresk., Pénzügy, stb.
6.	Agrárreform-novella	...	Földművelésügy, OMGE, Min. E.
7.	Vámtarifa-reform	...	Keresk. kamara

Ezen primitív feljegyzések által sok idő takarítható meg az adatok összekeresésénél és azok a mindenkori helyzetről áttekinthető képet nyújtanak.

Az előadottak megvilágítására bátor vagyok B. alatt egy, a román politikai élet mozzanatairól hasonló alapon készült összeállítást tisztelettel visszakérőleg bemutatni.⁶

ad b/ Külön betűsoros *elvi mutató* volna vezetendő az egyes elvi jelentőségű határozatokról, más minisztériumok ilyen jellegű döntéseiről, valamint az osztálynak konkrét esetekben más osztályok részére adott véleményeiről.

ad c/ *A pro domo feljegyzésekben* valamely kérdés a fontosabb előiratokra és a történt intézkedésekre való hivatkozással oly módon világítandó meg, hogy *magából a feljegyzésből* a többi irat áttanulmányozása nélkül is *tiszta kép legyen nyerhető* a szóban lévő ügyről, annak előzményeiről és az esetleg várható fejleményekről. (Ilyenféle feljegyzések készülnek jelenleg is tárcaközi értekezlet alkalmával, bonyolultabb kérdések Minisztertanács elé terjesztésekor stb.)

Megjegyezhető, hogy konkrét esetekben nagyobb aktacsomók gyors áttekintésének lehetővé tétele érdekében célszerűen vált be az egyes ügdarabok első oldalára a tartalmat jelző jelzések feljegyzése (pl. kérdést tartalmazó kezdőirat = K; közbevető intézkedés = J; sürgetés = S; végleges véleménynyilvánítás vagy válasz = V; elvi döntés = E; stb.). Ezen jelzések figyelembevételével sok időt takaríthat meg az aktával addig nem foglalkozott referens azáltal, hogy egyrészt első tekintésre felismerve a közbevető intézkedéseket tartalmazó ügyiratokat, azokat elegendő röviden átfutni, másrészt a figyelme a különböző minisztériumoktól, követségektől beérkező válasziratokat tartalmazó ügyiratokra külön is felhívást ad, gyorsan és könnyen összecsoportosítható összefoglaló képet nyerhet az illető ügyről.

ad. d/ Az összefoglalások, a nyilvántartások és pro domo feljegyzések alapján az egyes referensek által *havonta* készítenők és a sajtóosztály által öntendők egységes formába. *Röviden összevont tájékoztatást kellene nyújtaniok, úgy a bel- és külpolitikai, mint*

⁶ Nincs az irat mellett.

a gazdasági téren előfordult fontosabb eseményekről és a bizalmas vonatkozások kihagyásával a nyilvánosság részére is hozzáférhetővé volnának tehetők.

Ilyen összefoglalásokat egyes külügyi hivatalok nyomtatott füzetek alakjában szoktak az összes külképviseleitek tájékoztatására havonta szétküldeni, tartalmuk természetesen változó és a mindenkori aktualitásokhoz igazodik. (Tárgyak lehetnek pl.: 1. A genuai konferencia. 2. Összeköttetések Szovjet-Oroszországgal. 3. A Nemzetközi Bank helyzete és az alapszabálmódosítás kérdése. 4. A török-kérdés. 5. A Messze-Kelet⁷ bonyodalmai. 6. A Népszövetség leszerelési tervszövege stb.).

Ezekben az összefoglalásokban nemcsak az újságokból ismert tényeket ismétlik, hanem a *bizalmas* úton megtudott momentumokat, az okozati összefüggéseket fejtegetik, rövid visszapillantást vetve a kérdések előzményeire és így a füzetek úgy a külképviseleti hatóságoknak, mint a más beosztásban dolgozó referenseknek is *könnyen kezelhető dokumentációs anyagul* szolgálnak. Mintaként bátor vagyok C./ alatt ugyancsak visszakérőleg bemutatni a svájci Küm. egy ilyen kiadmánya egyik cikkének bizalmas úton megszerzett másolatát, amely a török-kérdéssel foglalkozik.⁸

ad. 3/ Az ügydarabok helyes és gyors elintézésének megkönnyítését szolgálják:

- a/ az ún. dokumentation administrative kiépítése,
- b/ a referensek mentesítése a technikai munkák alól és végül
- c/ a segédhivatalok kellő működése.

ad. a/ *Documentation administrative*nek nevezhetők a brüsszeli közigazgatási kongresszus, 95906/5-23 sz. a. ikt. kiadmányában említett *szakfeljegyzések-, segédkönyvek-,* a sajtó osztály által készítendő újságkivágatok-, amelyek a fogalmazói munka megkönnyítését célozzák. (1. D/ alatt mellékelt fenti kiadmány 20 és köv. oldalait.)⁹

A szükséges idegennyelvű szakmunkák, folyóiratok a sajtó osztály, könyvtár útján volnának beszerzendők, azonban szak szerint az egyes osztályoknak kiadandók, hogy ott állandóan kéznél legyenek. Ilyenek közé tartoznak pl. *idegen nyelvű szakmunkák, folyóiratok.* A sajtóosztály által rendszeresen gyűjtött újságkivágatok szükség esetén egy-egy tárgy szerint csoportosítva volnának konkrét esetben a referensek rendelkezésére bocsátandók és főleg politikai ügyekben az emlékező tehetség felfrissítését céloznák.

ad b/ Feltételezve természetesen, hogy a referensek úgy vannak megválogatva, hogy mindegyiknek munkaereje jelentős szellemi nívót képvisel, az államnak érdeke, hogy mindegyikük képességeinek megfelelő munkakörben legyen foglalkoztatva és másrészt, az ügyiratok *elintézésére* koncentrálhassa teljes munkáját, ne kelljen tehát előiratok keresésével, szakanyaghiánnyal küszködni. A fogalmazó referenseknek egyrészt tehát minden szükséges segédeszköz (szakkönyvek stb.) rendelkezésére volna bocsátandó, másrészt azok minden kizárólag *technikai munkától mentesítendő* volnának.

Éz utóbbi főleg a jogi csoport 7/a.–7/b. osztályaira vonatkozik, ahol ugyanis számszámra jönnek az akták, amelyek magánfelek részére fontos ügyekkel foglalkoznak ugyan (pl. anyakönyvi kivonatok beszerzése, névváltoztatás bejegyzése stb.) – amely ügydarabok elintézése azonban szellemi munkát alig igényel, mert vagy illetékes elintézés végett valamely követségnek küldetnek meg, vagy valamely minisztériumhoz további teendők végett áttétetnek.

⁷ Ti. a Távolság-Kelet.

⁸ Nem található az irat mellett.

⁹ Nincs az irat mellett.

Természetesen előfordul, hogy a fentihez hasonló ügyiratok között egy-két olyan is akad, amely sürgős és hathatós intézkedést igényelne, azonban – külön megkülönböztető nem lévén, csak akkor intéztetik el, amikor a sor reá kerül. Az említett iratok elintézése ugyanis oly egyszerű, hogy a referens nem szokta az egyes ügyiratok elintézésének megkezdése előtt az egész postát átnézni, mert az erre fordított idő alatt egyúttal el is intézi a darabokat.

Eltételezve azonban ezen inconvenienciától, a jelenlegi állapot már azért sem lehet üdvös, mert az aktahalmazban elmerült tisztviselőből gépet csinál, belőle minden ambíciót kiöl és sorsával elégedetlenné teszi. Az állam tehát ilyenképpen egy másra használható hivatalnokát elveszti, illetve egy esetleg magas előképzettségű és magasabb szellemi kvalitásokkal rendelkező hivatalnokának munkaerejét nem megfelelően használja ki, midőn oly technikai munkára alkalmazza, amelyet a díjnak is elvégezhetne.

Ezen állapoton oly módon lehetne segíteni, hogy a beosztásnál az osztályvezető mindazon *darabokat, amelyek sablon szerint intézendők el, a többiektől különválasztja és kizárólag irodatisztviselőnek vagy díjnoknak* osztja be úgy, hogy fogalmazó tisztviselő csakis megfontolást érdemlő, illetve sablon szerint el nem intézhető darabot kapjon.

Sablonok készítenők lehetőség szerint minden oly esetben, amelyhez hasonló több ízben elő szokott fordulni. A sablonok sokszorosítandók, megszámozandók és az osztály minden tagjának átadandók. (A bukaresti követségen 14 sablon, illetve formulával és egy e célra készített pár szavas francia-magyar szótárral elérhető volt, hogy az összes kórházi költségek, anyakönyvi kivonatok, bírói kézbesítések és illetőség megállapításokra vonatkozó ügyiratokat franciául *nem* tudó irodai alkalmazottak rövid időn belül hibátlan francia szóbeli jegyzékekkel intézték! (I. E melléklet.)¹⁰

A sabloniratokra lehetőleg már a beosztáskor az osztályvezető által reáírandó azon *sablon száma*, amely szerint az ügyirat intézendő, és ezen iratok *parafálásától az osztályvezető mentesítendő*. E célból a felülvizsgálással, amely úgysis csak a hivatkozás helyességére és egyéb formai körülményekre terjedne ki, az osztály egy-egy fogalmazási tisztviselője volna megbízandó, a tisztázatokat pedig egy másik tisztviselő ellenőrizné és az osztályvezető pecsétjével ellátná.

A két tisztviselő személyének lehetőleg havonként változnia kellene és megbízásuk ideje alatt ezen munkatöbblet egyéb ügyiratok beosztásánál figyelembe volna veendő.

Az egész egyszerűsítés alapja tehát az volna, hogy a sablonok az osztályvezető által már az ügyiratok *kiosztásánál* külön választassanak a többitől, ami nem okozna nagyobb nehézséget, mert azok „sablon-jellege” könnyen felismerhető.

ad c/ A./ Az ügyiratok gyors intézésének harmadik alapfeltétele a segédhivatalok gyors és pontos működése. Jelenleg ui. számos esetben előfordul, hogy az előiratok csak hosszas keresés után szerelhetők fel, aminek oka részben az *index* elégtelen vezetésében rejlik. Helyesen vezetett egységes iktató, egységes központi index és egységes irattár mellett nem fordulhatnak elő paralel intézkedések sem, hogy ui. ugyanazon tárgyú ügyiratokat két osztály intéz egyidejűleg, anélkül, hogy tudna róla.

Az indexnek az ügyiraton ez esetben fel kellene tüntetni azt a körülményt, hogy hasonló ügy másik osztályánál is tárgyalás alatt áll.

B./ Egyrészt egyes iratok kivételének, külön választásának, másrészt a paralel intézkedések meggátlása érdekében célszerű volna, úgy mint némely külföldi minisztériumban is szokásos, nagyobb *aktacsomónál* az összes elintézett iratot kronologikus sorrendben

¹⁰ Hiányzik az irat mellől.

könyvszerűen összefűzni, úgy, hogy csak az elintézés alatt levő iratok fekszenek külön, – ami egyrészt az áttekintést könnyíti, másrészt feltűnőbbé teszi valamely esetleges előirat elintézetlen voltát, amennyiben az iratok csak *elintézésük után*, az iratárba érkezésükkor lesznek a többihez hozzáfűzve.

Végül nem fordulna elő a ma nem is túl ritka eset, hogy valamely idegen vonatkozású irat is belekerül egy más tárgyra vonatkozó ügycsomóba és ott esetleg végre elkallódik, – lehetetlenné válna továbbá az is, hogy az ügyiratok az egyes osztályokban szétszedessenek és hiányosan, vagy legalábbis nem sorrendbe rakva kerüljenek az iratárba, úgy, hogy a legközelebbi arra a tárgyra vonatkozó ügyirat elintézése alkalmával ismét előlről kell kezdeni a szortírozást, szerelést, sorrendberakást.

C/ Az ügyek gyors elintézésének legfőbb akadálya azonban az, hogy az akták a *kiadóhivatal* másoló személyzetének elégtelen száma miatt sokszor csak hónapokkal az elintézésük után kerülnek kiadásra. Ez természetesen megakasztja az irattár kellő működését is, ami viszont az egész ügymenetre káros behatást gyakorol.

Ezen állapot megszüntetése érdekében a kiadóhivatali munka, díjnokok és *ideiglenes kiegészítőszemélyzet* alkalmazása által első sorban á jour¹¹ volna hozandó úgy, hogy egy adott napon restancia ne legyen.

Attól a naptól kezdve pedig annyi másoló erő volna a kiadóba beosztandó, hogy sürgős darabok 3, rendes darabok pedig 8–10 nap alatt feltétlenül tisztázhatók, összeolvashatók és a lehetőség szerint elküldhetők legyenek.

Második rész

Külszolgálat

A. Az ország jelenlegi súlyos pénzügyi helyzete nem engedvén meg, hogy ugyanazon helyen a követségek mellett konzulátusok is működjenek, követségeinkre hárul az a feladat is, hogy a konzuli ügyeket végezze úgy, hogy — az útlevél ügyek intézésétől és az adminisztratív tevékenységtől eltekintve — valamely külképviseleti hatóság munkája a következő három munkakört öleli fel: 1/ a politikai, 2/ a gazdasági és kereskedelmi és 3/ a sajtótevékenységet.

Mindhárom fő csoportban megkülönböztethetjük az aktív (propagandisztikus) tevékenységet (hazai információk elhelyezése, illetékes körök kellő iránybani befolyásolása), a passzív (megfigyelő) munkakört (a küldő állam informálása az illető állam helyzetéről, minden lényegesebb változásról) és végül a nyilvánosság számára legfontosabbat: a követséghez forduló honpolgárok útbaigazítását, támogatását, konkrét ügyeinek elintézését.

Az említett hármas munkakör keretén belül a politikai tevékenység természetesen mindig a külképviseleti hatóság vezetőjének a feladata, – a gazdasági és sajtótevékenység kifejtésére ellenben fontosabb helyeken a kereskedelmi attasé, illetve esetleg sajtóattasé elnevezéssel különleges állásokat szoktak rendszerezíteni.

A mi viszonyaink között a kereskedelmi- és sajtóattaséinknak természetesen nem kívülállókból, hanem kebelbeliekből kellene kikerülni és esetleges címük inkább csak

¹¹ Napra készen – (fr.)

munkakörük jellemzésére szolgálna, mint ahogy pl. egy diplomata, ha a külügyi sajtó osztályba osztják is be, még nem válik azért újságíróvá.

A különleges címűk előnye főleg azon pszichológiai momentumban rejlik, hogy a szakmába tartozó egyénnel való érintkezésnél könnyebb a helyzetük, mint a csak diplomáciai címekkel felruházott, bár hasonló hatáskörű egyéneknek.

1/a. A *sajtóattasé* állás rendszeresítése tulajdonképpen nem is jelentene újítást, hiszen hatásköre *lényegileg* eddig is megvolt minden követségnél, amennyiben a sajtókérdésekkel való foglalkozásra rendszerint egy tisztviselő van kijelölve. Inkább csak ezen foglalkozás intenzívebbé tételére, illetve rendszeresítésére és megszervezésére, teendőinek körülírására és rendszeres irányítására volna tehát szükség.

Ezt az irányítást a Külügyminisztérium sajtóosztálya végezné, amely egyúttal ellátná az illetőket a kellő hírekkel, elhelyezendő cikkekkel (I. I. A. IV.). Bár ugyanis a semleges államokbeli követségeink (pl. Hága), eddig is meglehetősen sajtó-propagandisztikus tevékenységet fejtettek ki, ennek tisztán az odaérkezett magyarországi német nyelvű újságokból kivágott cikkeknek az egyes szerkesztőségekhez való megküldésére kellett szorítkozni. - Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy ezen primitív módon elért eredmények mennyire hatványozódnának, ha a központ rendszeresen ellátná ezeket a követségeket a megfelelő hírekkel.

1/b. E helyen mint igen érdekes és figyelmet érdemlő, megemlíthető a bukaresti csehszlovák követségnek az az eljárása, hogy a prágai központtól naponta kapott és az újságok információjára szolgáló sajtóhíreket vagy tendenciózus cikkeket „Bureau de Presse”¹² felírású borítékokban küldi meg az újságoknak. Ez a „B.d.Pr.” felírás lehetővé teszi, hogy a követség szükség esetén megtagadhassa a vele tulajdonképpen tényleg azonos, de névleg különálló B.d.Pr.-el való összeköttetést.

Megfontolást érdemel, nem volna-e mutatis mutandis propagandisztikus szempontból hasonló eljárás követhető, főleg a semleges sajtó informálásának intenzívebbé tételével egyidejűleg. (L. Első Rész. A. IV. pontot is.)

II. A kereskedelmi attasék munkaköre kb. a bukaresti német követség munkabeosztásához hasonlóan képzelhető el. Ott az egyik titkár volt az effajta teendőikkel megbízva, aki a háború végéig aktív tiszt volt. Az illető a kellő gazdasági összeköttetéseket társadalmi úton megszerezvén, értékes információs fórummá vált a Németországból Romániába utazó kereskedők, gyárosok stb. részére. Azok Bukarestbe érkezve elsősorban a követséget keresték fel, ahol az illető tisztviselőnek előzetesen a helyszínen szerzett tapasztalatai és meglévő összeköttetései által részben bizalmas úton nyert alapos gazdasági információi alapján a praktikus eljárásra kioktatva, sokkal gyorsabban tudták végezni dolgukat, mintha mindegyiknek először sok idővesztéssel a saját kárán kellett volna megtanulnia az eljárás technikáját. Elutazásuk előtt persze részletesen beszámoltak tárgyalásaik eredményéről és így újabb és újabb értékes híranyaggal szaporították a követséget. Hogy ellenben a mi gyárosaink és kereskedőink milyen averzióval viseltetnek külképviseleti hatóságaink egy része iránt és milyen véleménnyel vannak az ott kapható útbaigazítások felől, arról bármely társaskörben meg lehet győződni, ha ez a kérdés szóba kerül.

B./ Közismert tény továbbá, hogy az un. utódállamok külügyminiszterei, sajtófőnökei által sűrűn tartott értekezleteken, amelyiken a kommunikék szerint különböző kérdésekben való egyöntetű eljárásról tárgyalnak, a fő kérdés mindenkor a Magyarország ellen követendő eljárásban való bizalmas megállapodás.

¹² Sajtóhivatal – (fr.)

Megfontolást érdemel tehát, hogy az utódállamok által közös egyetértéssel folyamatba tett intézkedések kivédése ne történjen-e magyar részről is közös egyöntetű eljárás alapján. Bármennyire alaposak legyenek is azonban az írásbeli jelentések és utasítások, számtalanszor bebizonyosodott, hogy a legalaposabb levelezésnél is többet ér egy rövid szóbeli utasítás.

Célszerűnek látszana tehát e célból az utódállamokbeli követeket és szakreferenseket (gazdasági és sajtóügyekkel foglalkozó követségi tisztviselőket) közös értekezletre összehívni, hogy azon egyes — az értekezlet gyors lefolytatása érdekében előre megküldött kérdésekre vonatkozólag — állomáshelyükön kellően előkészülve felvilágosítást adjanak, a szakmájukba vágó tapasztalataikról egymást fesztelen beszélgetés során informálják, a jövőbeni teendőkre nézve pedig szóbelileg bizalmasabb utasításokat kaphassanak.

Ezen értekezletek egyúttal a belső szolgálattal való szorosabb összeköttetésre is kedvezőek volnának, amennyiben azokon az érdekelt referensek is részt vennének és így közvetlen beszélgetés alapján tájékozódhatnak az általuk adott utasítások végrehajtásáról.

Megjegyzendő, hogy külföldön is szokásos e fajta összefoglaló értekezletek megtartása, amelyeken a követek és, illetve konzulok egyes csoportjai beszámolnak tapasztalataikról, munkáikat megtárgyalás alá bocsátják, bizonyos alapelvekben megállapodnak.

Ilyen értekezletet tartottak pl. 1922. év végén itt Budapesten a Kelet-Európában székelő amerikai konzulok. Előre megküldött szabatosan körülírt kérdésekre kellett felelni és az írásban is lefektetett válaszok kimerítő eszmecsere alapjául szolgáltak.

C/ A teljesség kedvéért itt is megemlíthető, hogy kis államok, amelyek a követségeiknek csak a legszűkebben megszabott személyzetet bocsáthatják a rendelkezésére, az egyes egyének *szabadságolása* által beálló munkaerőhiányt olyképpen szokták pótolni, hogy arra az időre a *központból küldenek ki helyettest*. Ezen eljárás előnyeivel, illetve kihatásaival egyébiránt a „Kiképzés” fejezet C/ pontja foglalkozik.

Harmadik rész

Kiképzés

A. 1. Az előbbi részben már megemlítettett, hogy az ország jelenlegi helyzetében a köv. és konzuli teendők stricte¹³ szétválasztása nem vihető keresztül. Ebből következik, hogy a különböző státusok (minisztériumi, követségi, konzuli) elkülönített jellege sem igen tartható fenn, mert hiszen ugyanannak a tisztviselőnek különféle beosztásban különböző státusokba kellene átminősülnie.

Ezen címzési státusbeli különbségek megszüntethetők volnának, ha a császári Oroszország-beli minta szerint *minden tisztviselő* a központi státus rangsorába volna felvéve, aszerint lépne elő stb. a külszolgálati beosztás idején pedig a szolgálati beosztásának megfelelő címet kapná; ha pl. követséghez osztatnék be egy min. segédtitkár, ott köv. titkári címet kapna, konzulátusnál alkonzul lenne stb.

2. Meggondolandó volna ezzel összefüggésben, hogy nem-e lehetne (sic!) három követségi titkári grádus rendszeresíteni olyképpen, hogy az o. tanácsosi rangnak az első oszt. köv. titkár cím felelne meg, ugyanis sok rossz szójátékra adott pl. alkalmat az a körülmény, hogy a Buk.¹⁴ magyar követségen egyidejűleg 4 köv. tan. teljesített szolgálatot, míg a *nagyhatalmak* ottani követségeinek *ügyvivői* I. o. követségi *titkárok* voltak.

¹³ Merev – (lat.)

¹⁴ Ti. bukaresti.

B. A mai változott viszonyok között, a háborús évek alatt elvesztett időt is figyelembe véve, nem lehet követelni, hogy mint azelőtt, valamely tisztviselő a saját költségén ismerje meg a világot, amire pedig a külszolgálati pályán, különösen vezető állásban nélkülözhetetlen szüksége van.

Nem lehet azonban az államot sem megterhelni külön kiküldetésekkel, előtanulmányi stipendiumokkal. Más megoldást kell tehát keresni, hogy a tisztviselő a szükséges nyelv-, hely- és világismereteket megszerezhesse anélkül, hogy akár saját magának, akár az államnak újabb kiadást okozna.

Erre vonatkozólag három momentum érdemel figyelmet.

I. *Beosztásváltoztatás.* Feltételezve, hogy egy tisztviselő átlag 2 évig van a IX., 3–3 évig a VIII. és VII. rangosztályban, nyolc év az az idő, amely alatt teoretice oly kiképzést kell nyernie, hogy úgy a bel- mint a külszolgálatnak minden ágában a kellő jártasságot elsajátítsa.

Nem szükséges talán bővebben kifejteni, hogy mennyire káros, ha egy tisztviselő évekig távol van hazájától és idegen földön, esetleg állandóan ugyanabban az országban él, annak gondolkozásmódját sajátítja el, hazájával pedig az összeköttetést csak a jelentések olvasása útján tartja fenn, a minisztériumban dolgozó társait nem is ismeri, a hazai viszonyok változásáról csak az újságokból vagy hozzátartozói leveleiből nyer tudomást. Viszont érthetően az sem válhat a szolgálat előnyére, ha kiváló képzettségű egyének, de olyanok adnak a követségeknek utasításokat, akiknek esetleg nincs helyes fogalmuk egy követség működéséről és az ottani helyzetből folyó nehézségeiről.

Ezen anomáliák lehető kiküszöbölése és a kül- és belszolgálati kapcsolat intenzívebbé tétele végett a számítás alapjául vett nyolc évből minden tisztviselőnek *4 évet a kül- és 4 évet a belszolgálatban* kellene töltenie és pedig a belszolgálatban lehetőleg minden évben *más-más osztályban*, a külszolgálatban pedig ugyancsak *lehetőleg évenként váltakozva legalább két nagyhatalmi és két szomszédállambeli helyen.* (Utóbbiak közé számítható Szófia, Varsó stb. is.)

Ez a beosztásváltozás megvolt a régi közös szolgálatban és nem járna a szolgálat hátrányával, mert az alacsonyabb rangú tisztviselők külföldön nagyjából ugyanazt a munkát végzik, különösen ha a kereskedelmi attaséi intézmény bevezetése által a gazdasági körökkel való állandó érintkezés fenntartására külön szerv volna hivatva.

A beosztásváltoztatások által tehát minden tisztviselő abba a helyzetbe kerülne, hogy legalább négy külföldi várost alaposan megismerne és a megfelelő nyelvtudást gyakorlatilag is elsajátítaná.

II./ Másrészt azonban van arra mód, hogy legalább futólag minden tisztviselő a többi állomáshelyet is megismerhesse: éspedig *fogalmazó karbani tisztviselőknek a futár utakra való rendszeres alkalmazása* által.

A célból, hogy az út alatt érintett városokról is némi benyomást nyerjenek, az út úgy volna beosztandó, hogy a fogalmazó futárok úgy az oda, mint a visszautazásnál a közbeeső állomásokon 1–1 napot, a rendeltetési végállomáson pedig 2–3 napot tölthessenek. (Pl. a londoni futár-útnál a fogalmazó futár 1 napot töltene *Berben*, 2–3 napot Londonban; visszafelé legalább 1 napig maradhatna Párizsban.)

Az útnak egy-két napos elhúzódása már eddig is több ízben előfordult és az ügyemetnek sem válna kárára, hiszen sürgős esetekben a követségek úgyszólván sürgönyözni szoktak. E helyen figyelmet érdemel az a körülmény is, hogy a fogalmazó futárok bizalmas utasítá-

sok továbbbítására, egyes kérdések megbeszélésére, a követséggel való megtárgyalására is felhasználhatók volnának, ami szintén az ügyek megkönnyítését jelentené.

Ha évente kb. 200 futárutat veszünk számításba és feltesszük, hogy ezek felére fogalmazó küldetnek, – az esetében, a miniszteriális szolgálatban levő IX–VII. rangosztálybeli tisztviselő számát bőségesen 40–50-re téve, *mindegyik tisztviselőre évente legalább két futárút* jutna.

Az állam különösebb megterhelése nélkül tehát mód nyújtatna arra, hogy minden fogalmazó tisztviselő az alatt az idő alatt, amíg alacsonyabb rangfokozatban a Külügyminisztériumban teljesít szolgálatot, 8 különböző futárutat megtéve megismerhesse és beutazza csaknem egész Európát. Fontos volna azonban, hogy a beosztás *előre megállapított és szabályszerű turnusokban* történjen és attól csak kivételes esetekben lehessen eltérni.

III. A II. fejezet végén már említés tétetett arról, hogy kisebb államok, amelyek csakis a legszigorúbban kimért személyzetet bocsáthatják követségeik rendelkezésére, a *szabadságolások által előálló hiányt ideiglenes helyettesítésekkel* pótolják.

Nálunk is előfordult már, hogy egy tisztviselő egy másiknak ideiglenes helyettesítésére Párizsba és Londonba kiküldetett.

Az illető kinttartózkodása alatt tökéletesen elsajátította a Magyarországon hiányosan megtanult angol és francia nyelveket, - a kiküldetésnek tehát a szolgálat csak hasznát látta.

Ezen helyettesítések *rendszeré* tétele volna az utolsó láncszeme annak a tervnek, amely azt célozná, hogy a jelenlegi súlyos viszonyok között is, a jövőre egy, a lehetőség szerint kiváló magasabb tisztviselői, illetve diplomáciai kar képeztessek ki.

Befejezés

Az előadottakban röviden vázolt intézkedések nem jelentenének messzemenő újításokat, amennyiben azok részben más államok külügyi hivatalainál alkalmazásban vannak, részben pedig inkább csak technikai jellegű egyszerűsítések és módosítások.

Amennyiben a II. résznek a segédhivatalokra és a III. résznek kiképzésre vonatkozó javaslatai illetékes helyen kivihetőnek minősítenének, azok *azonnali keresztülvitele* nem ütközne nehézségbe.

A II. résznek a munkabeosztásra vonatkozó előterjesztése nem tart számot kimerítő jellegre és inkább egy-egy, a csatolt példák szerint célszerűnek látszó technikai segéd-eszköz sorol fel, főleg azonban a jelenlegi, szájhagyományszerű mulandó személyes tudásnak a maradandó írásbeli tárgyi lefektetését és ilyképpen a jövőre való megtartását célozza.

Ami végül az ügybeosztási részt és, illetve az osztályvezetők munkaköréről szóló részeket illeti, ezek egyes hivatalnoktársakkal és részben osztályvezetőkkel folytatott beszélgetések alapján lerakódott gondolatokat igyekeznek szisztematikusan, mozaikszerűen összefoglalva leszögezni.

Nem szorul bővebb magyarázatra, hogy az esetleg keresztülvendő osztályösszevonásokkal járó létszámcsökkentés által a munka teljesítmények kvantitatíve, az adatok módszeres feldolgozása által pedig *kvalitatíve* lényegesen emeltetnének, amit természetesen a tisztviselők munkaerejének *erősebb igénybevitelével* járna.

A III. részben lefektetett tervzet azonban ennek ellenében — *a jelenlegi kiadások fokozása nélkül* — mégis oly nagy *előnyöket* biztosítana a külügyi szolgálatban álló tisztvi-

selőknek, hogy életbelépése esetén előreláthatólag a súlyos szolgálati kilátások dacára számosan jelentkeznének a diplomáciai felvételi vizsgákra, úgyhogy a jelenlegi állapottal szemben, amikor ugyanis a jelentkezők csekély száma miatt csak nehezen lehet a felveendőket megrostálni, – a jövőben a sok jelentkező közül a legkiválóbbaknak *versenyvizsga* útján történő kiválasztása révén egy, az ország nehéz helyzetében is minden követelményeknek megfelelő diplomáciai nemzedék volna kiképezhető.

Amennyiben az előadott intézkedések kivitele szóba nem is jöhetne, célszerűnek látszana legalább annak elrendelése, hogy *minden egyes külképviseleti hatóság kísérije figyelemmel az állomáshegyén lévő külügyi hivatal belső szervezetét és úgy a hivatalos, mint magáninformációk alapján tegyen jelentést az ottani helyzetről*, jelentse főképpen az egyes változásokat, — hogy a beérkező jelentések alapján egyes, a külföldön bevált intézkedéssel successzive¹⁵ esetleg nálunk is életbeléptethetők legyenek — hiszen más országokban is állandóan foglalkoznak a külügyi hivatalok korszerű revíziójának a gondolatával és nem tartják a meglévőt abszolút jónak és megváltoztathatatlanak.

Aláírás nélküli tisztázat¹⁶

K 59. 1.t. 1930-1944.

10.

Morlin Ervin véleménye a Külügyminisztérium radikális átszervezését (megcsonkítását) célzó javaslatról¹

1925. IV. 1.

A létszámapasztási miniszterközi bizottság által a Külügyminisztérium újjászervezésére vonatkozólag kidolgozott tervezet, illetve javaslat szerint a m. kir. Külügyminisztérium a jövőben a következő osztályokból állana:

- politikai osztály;
- elnöki osztály;
- nemzetközi magán- és büntetőjogi osztály,
- és bírói jogsegély osztály.

A többi osztály a javaslat szerint részben megszűnnék, részben a szakminisztériumokba olvadna be.

Mindenekelőtt felmerül a kérdés, vajon az említett bizottság nem lépte-e túl hatáskörét, amidőn a Külügyminisztériumnak olyan átszervezését javasolta, amely tulajdonképp annak megszüntetését jelenti. Kétségtelen ugyanis, hogy a tervezet valóra váltása esetére a javasolt által megkímélt két jogi osztály is osztaná előbb-utóbb a többi ügyosztály sorsát, éspedig azért, mert logika és következetesség nincs abban, hogy minden más osztály megszűnik, ez a kettő azonban nem. Aki ilyesmit proponál, annak halvány fogalma sincs

¹⁵ Következtesen – (lat.)

¹⁶ Az irat felzetén viszont az olvasható, hogy írta dr. Vladár Ervin köv. attasé, s itt az aláírás tintával készült eredeti.

¹ A tervezetet nem ismerjük. A korábbi létszámcsökkentési akciókra ld. az I. 3. fejezet iratait.

a Külügyminisztérium ügyköréről, szerepéről, a diplomáciai érintkezésben és általában a diplomáciáról, valamint a Külügyminisztérium egyes ügyosztályainak relatív jelentőségéről és fontosságáról.

Ez abból is kitűnik, hogy a javaslat adós marad a felelettel arra az önként felvetődő kérdésre, hogy mi fogja helyettesíteni a Külügyminisztériumot, ha annak összes adminisztratív osztályai csakugyan megszűnének? Mert a minisztérium megszűnése esetére sem szűnnek meg az ügyek, és az érintkezés a külföldi diplomáciai képviselőkkel csak meg fog maradni, de milyen formában? Az egyes szakminisztériumok közvetlenül leveleznének a követségekkel? Itt elsősorban a nyelvi kérdés okozna leküzdhetetlen nehézségeket, de másrészt nem kényszeríthetem a követségeket, hogy egyenesen a szakminisztériumokhoz forduljanak. A nemzetek társas életében a diplomáciai érintkezésnek megvannak a maga szabályai, formái, és egy ország sem szüntetheti meg külügyminisztériumát anélkül, hogy ennek a lépésnek kárát ne vállalná. Minden valószínűség szerint még Haiti és Libéria néger köztársaságok is bírnak olyan külön szervvel, amely a külügyminisztérium szerepét tölti be, és tudtommal nincs oly ország, amely a külföldi képviselőkkel való érintkezést az egyes szakminisztériumokkal való közvetlen levelezés útján bonyolítja le.

Ha közelebbről vizsgáljuk a közvetlen érintkezést, a következőket állapíthatjuk meg: minthogy magyarul nem lehet a diplomáciai képviselőkkel levelezni, minden szakminisztériumnak fordítókra volna szüksége, tehát a személyzetszaporítás elkerülhetetlen volna; azt azonban csak laikus vélheti, hogy a Külügyminisztérium szerepe a szakminisztériumok átiratainak szolgálai, gépies lefordítására szorítkozik. A helyzet egészen más, mert a Külügyminisztérium szűrő szerepét kénytelen játszani, a Külügyminisztérium fontolja meg és dönti el, hogy a szakminisztériumok közléseiből mit és milyen formában adhatunk tovább a követségeknek. Nap-nap után tapasztaljuk, hogy a szakminisztériumok közlései igen sok esetben a szigorúbb bírálatot nem állván ki, a Külügyminisztérium kénytelen visszaírni nekik, felhíva figyelmüket egyes tévedésekre, jogszabályok téves alkalmazására stb. stb. A 6. ügyosztály szempontjából ki kell emelnem a BSz 77. cikke² alapján minket terhelő iratkiszolgáltatási kötelezettséget; számtalan esetben olyan iratokat kaptunk meg egyes szakminisztériumoktól továbbítás végett, amelyek tartalmuknál fogva erre egyáltalában nem alkalmasak. Teljesen elképzelhetetlen volna a közvetlen érintkezés pl. a kiutasítási ügyek intézésénél is; azt sem szabad szem előtt tévesztenünk, hogy egyes ügyeknél, pl. kiadatási ügyeknél, az általános nemzetközi jogi úzus alapján az egyes államokkal kötött kiadatási szerződések a diplomáciai utat egyenesen előírják, ezt tehát nem lehet a közvetlen érintkezéssel helyettesíteni.

Az egyes ügyosztályok áttelepítése a szakminisztériumokba az állam szempontjából nem is jelentene megtakarítást, mert vagy fordítókat kellene alkalmazni, ami azonban nem volna megoldás, mert, amint már említettem, a Külügyminisztérium nem egyszerű fordító osztály, vagy pedig a Külügyminisztérium személyzetének egy részét is át kellene helyezni; az államnak ebből semmi haszna nem lenne.

Összefoglalólag megállapítom, hogy a javaslat híján van minden szakértelemnek, és tisztán száraz adatok és számok alapján készült, azzal az eltökélt szándékkal, hogy bárminő áron is, de nagy létszámapasztást vigyen keresztül. Végrehajtása esetén a legrövidebb idő alatt kitérő tarthatatlan volna, és meg vagyok győződve, hogy maguk a szakminisztériumok kérnék a régi helyzet visszaállítását. Ezzel kísérletezni azonban nagyon veszedelmes

² Utalás a trianoni békeszerződésre.

dolognak látszik, mert bizonyos, hogy kaotikus bonyodalmaknak lenne okozója, sőt valószínűnek kell tartanom, hogy az itteni külföldi képviselők is állást foglalnának ellene.

Morlin

Tintával aláírt fogalmazvány

K 59. 7.t.

Létszámcsökkentési ügyek. 1921–1923.

11.

Rendelet a külügyminisztériumi segédhivatali tisztviselői címek használatának újabb szabályozásáról

2877/1.

1926. III. 20.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. törvénycikk alapján a létszámviszonyok rendezése stb. tárgyában kiadott 7000/1825. számú kormányrendelet a m. kir. Külügyminisztériumnak eddig három, úgymint központi, diplomáciai és konzuli státusba sorolt segédhivatali tisztviselőit egy státusba egyesítette és egyben e tisztviselőknek közös rangsorozati névjegyzékbe való összefoglalását rendelte el.

A közös rangsorozati névjegyzék összeállítása és közzététele a m. kir. külügyminisztériumi segédhivatali tisztviselők a volt státusok egyikébe való tartozandóságukat kifejező jelzőket — miniszteri, konzuli, követségi — szükségszerűen elvesztik, ami alól kivételt kizárólag csak azok a címek képeznek, amelyeket a kormányzó Úr ófméltósága az egyes segédhivatali tisztviselőknek adományozott.

A hivatkozott kormányrendelet szóban forgó intézkedéseinek életbeléptetésével tehát a m. kir. Külügyminisztérium szolgálatában csupán egy státusba tartozó segédhivatali tisztviselők vannak, akik csakis a fizetési osztályt jelző címeket viselni jogosultak. Figyelemmel azonban arra a körülményre, hogy a m. kir. Külügyminisztérium segédhivatali tisztviselői úgy a központban, mint a különböző — követségi, illetve konzuli — külképviseleti hatóságoknál nyernek szolgálati beosztást, szolgálati érdekből szükségesnek tartom és ennek folytán elrendelem, hogy minden segédhivatali tisztviselő a fizetési osztályt kifejező címe mellett annak a hivatalnak a címét tartozik viselni, amelyhez szolgálattételre be van osztva. Ehhez képest minden további rendeletem vagy felhatalmazásom nélkül a m. kir. Külügyminisztériumban ez idő szerint szolgálatot teljesítő vagy központi szolgálattételre berendelendő segédhivatali tisztviselők a miniszteri, a követségeknél, illetve konzulátusoknál szolgálatot teljesítő vagy szolgálattételre beosztandó segédhivatali tisztviselők pedig a követségi, illetve konzuli jelzőt tartoznak a fizetési osztályt kifejező címük mellett viselni.

E rendeletem a közzététel napjával lép életbe.

Walko

KK. 1926/3. 11.

Átirat a pénzügyminiszterhez az igényelt létszámfejlesztésről

12.962/1.

1941. VII. 25.

Miként az a Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt álló minisztérium költségvetési osztályához áttett 1942. évi külügyi költségvetés számadataiból kitűnik, a Külügyminisztérium létszáma a jelzett költségvetési évre 34 főnyi szaporulatot tüntet fel.

Ezen létszámszaporulat annak folytán állott elő, hogy az 1942. évi külügyi költségvetésben a következő új állások irányoztattak elő, éspedig:

A kebelbeli sajtóosztálynál a „Központi igazgatás” címnél két VI. fizetési osztályú és két VII. fizetési osztályú, nyugdíj jogosultsággal összekötött sajtóelőadó-osztálytanácsosi, illetve sajtóelőadó-titkári állás.

A „Külföldi szolgálat” címnél három új sajtóelőadói állás éspedig Bernben, Berlinben és Rómában.

A kebelbeli számvevősnél egy a XI. fizetési osztályba sorozott állás és két gyakornoki állás.

A segédhivatali szaknál a VIII–XI. fizetési osztályoknál négy-négy, összesen tehát tizenhat új állás és két gyakornoki állás. Ezzel szemben nyolc tiszteletdíjasi állás töröltetett.

Végül az altisztek és napibéresek létszámában összesen tizenegy új állás.

A sajtóosztálynál előirányzott négy új, nyugdíjjogosultsággal összekötött állás rendszeresítését az indokolja, hogy a nyugdíjjogosultsággal összekötött állások rendszeresítésénél a múlt évben több, hosszú idő óta szolgálatot teljesítő igen kiváló sajtóelőadót mellőzni kellett és elsőrendű szolgálati és méltányossági szempontok teszik szükségessé, hogy mellőzésük orvosoltassék.

A berni, berlini és római sajtóelőadói állásokat a sajtó és propaganda feladatoknak már említett rendkívüli megnövekedése folytán kellett a költségvetésbe felvenni.

A segédhivatali új állások előirányzását az alábbiak indokolják.

1/ A visszacsatolt területekkel, az új állampolgársági törvénnyel és a katonai nyilvántartások felfektetésével kapcsolatban úgy a központi, mint a külképviseleti ügyforgalom oly nagy mérvben növekedett, hogy az adminisztrációt a jelenlegi tisztviselői létszámmal már nem lehet ellátni.

2/ Évek folyamán különböző új külképviseleti hatóságok felállítása vált szükségessé anélkül, hogy a segédhivatali létszám ezeknek arányában emeltetett volna. *Ma az a helyzet, hogy egyes követségek megszűnése dacára külképviseleti hatóságaink száma 2-vel több mint a múlt évben.* Ha tekintetbe vétetik e mellett a fent említett jelentékeny munkatöbblet is, a segédhivatali létszám emelése elől elzárkózni nem lehet.

3/ A tiszteletdíjasi állásoknak a rendszeresített állások helyett bekövetkezett szaporítása azt eredményezte, hogy az utánpótlás a XI–VII. fizetési osztályokban megakadt, és így kevés az irodavezetőknek megfelelő tisztviselő. Ennek folytán nem egy helyen szabályellenesen díjnokok és tiszteletdíjasok végeznek olyan teendőket (pénztárkezelés stb.), amit csak esküt tett tisztviselőknek szabadna ellátni.

4/ Az előléptetési viszonyok a segédhivatali szaknál a lehető legkedvezőtlenebbek és féltő, hogy segédhivatali tisztviselőink előmeneteli kilátások hiányában másutt fognak elhelyezkedni, ami a szolgálat zavartalan ellátását a legkomolyabban veszélyeztetné.

A fentiekén kívül rá kell mutatnom arra a körülményre, amit már a múltban is hangsúlyoztam, hogy a külügyi szolgálat segédhivatali tisztviselőivel szemben jóval nagyobb és sokoldalúbb követelményeket támaszt a szolgálat, mint más tárcáknak segédhivatali tisztviselőivel szemben, hiszen egyesek példának okáért külképviseleti hatóságok állandó vezetői. Ennélfogva tehát fontos szolgálati érdekek kell minősítenem, hogy részükre előmenetel szempontjából is kedvezőbb lehetőségek biztosíttassanak.

A számvevőség létszámának mérsékelt emelését az a körülmény indokolja, hogy a Külügyminisztérium számvevőségének teendői a legutóbbi évek folyamán szintén rendkívül megnövekedtek.

Végül tisztelettel hangsúlyozom, hogy az altiszti létszám emelése elől sem zárkózhatom el. Ezt a létszámemelést nemcsak a külképviseleti hatóságok számának növekedése és ennek folytán, valamint általában is az ügyszolgálatnak jelentékeny emelkedése indokolja, hanem az a körülmény is, hogy az altiszteknél az előléptetési viszonyok szintén nagyon kedvezőtlenek s ha valahol, úgy a külügyi tárcánál bír fontossággal, hogy az altisztek azzal a tudattal lássák el teendőiket, hogy felsőbbségük a lehetőséghez képest előléptetésükről is gondoskodik.

A fent előadottakra való tekintettel tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy a javaslatba hozott létszámszaporításokhoz hozzájárulni méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Bartheldy

Másolat

K 59. 7. t.

Szű. áet. 1935–1944.

13.

Rendelet konzuli igazgatási szak rendszerítéséről

15.000/1.

1943. X. 19.

- (1) A külügyi kormányzat végrehajtó hatalmi jogkörében foglalt alkotmányos felhatalmazás alapján „Konzuli igazgatási szak” elnevezéssel új személyzeti szakot (létszámot) rendszeresíték.
- (2) A konzuli igazgatási szak állásainak elnevezése;
 - a VI. fiz. o.-ban konzuli igazgatási I. osztályú főtanácsos,
 - a VII. fiz. o.-ban konzuli igazgatási II. osztályú főtanácsos,
 - a VIII. fiz. o.-ban konzuli igazgatási tanácsos,
 - a IX. fiz. o.-ban konzuli igazgatási felügyelő,
 - a X. fiz. o.-ban konzuli igazgatási segédfelügyelő,

a XI. fiz. o.-ban konzuli igazgatási tiszt,
a — fiz. o.-ban konzuli igazgatási gyakornok.

- (3) A konzuli igazgatási szakba csak az a férfi nevezhető ki, aki az 1883: I. tc. 32.§-a¹ alapján az alábbiakban megállapított képesítő feltételeknek megfelel:
- a) a külügyi szolgálat kezelési szakán rendszeresített állásban (alkalmazásban) van, vagy a kezelési szak teendőinek ellátására tiszteletdíjasként nyert alkalmazást,
 - b) középiskolai érettségi vagy ezzel egyenrangú iskolai végzettség megszerzését igazolja,
 - c) az a) pontban említett minőségben legalább hat éve teljesít szolgálatot,
 - d) a német nyelven kívül legalább még két idegen nyelvet szóban és írásban tökéletesen tud,
 - e) a konzuli igazgatási szakismereti vizsgáit letett.

Jogi tudori, államtudományi tudori vagy a m. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Közgazdaságtudományi Karán közigazgatási szak elvégzése után nyert közgazdaságtudományi tudori oklevéllel bírók már négy, a fenti a) pontban említett minőségben eltöltött év után kinevezhetők a konzuli igazgatási szakba.

- (4) A kinevezés iránti kérvények előterjesztését, a pályázati kérvények véleményezését, a konzuli szakismereti vizgát és a képesítés módját külön rendelettel szabályozom.²

Ghyczy

KK. 1943/7. 61.

14.

Rendelet a konzuli igazgatási szakba való kinevezéssel kapcsolatos eljárásról és a konzuli igazgatási szak állásainak idegennyelvű elnevezéséről

16.438/1.

1943. X. 19.

- (1) A konzuli igazgatási szak rendszeresítéséről szóló 15.000/1–1943. számú rendelet¹ (3) bekezdése alapján a konzuli igazgatási szak állásaira kinevezésüket kérő pályázóknak a m. kir. külügyminiszterhez címzett kérvényei szolgálati úton terjesztendőek elő.
- (2) Pályázó tartozik kérvényéhez a következő melléleteket csatolni:
- a) állampolgársági vagy visszahonosítási vagy ún. trianoni záradékkal ellátott újkeletű illetőségi bizonyítványt;
 - b) az iskolai végzettségről szóló bizonyítványt, illetve oklevelet;
 - c) a külügyi szolgálatban új alkalmazottak személyi adatainak felvételére rendszeresített űrlapot, melyet a pályázó egy példányban saját kezűleg kitöltött és aláírt.
- (3) A Külügyminisztérium központjában az osztályvezető, külképviselateknél a közvetlen felettes fogalmazási szakbeli hivatalvezető a kérvényt továbbítás előtt

¹ Az 1883: I. tc. a közútszítviselők minősítéséről szól. (1882–1883. évi törvénycikkek. Bp. 1896. 187–197.) A 32. § szerint: „Az egyes miniszterek felhatalmaztatnak, hogy oly szakok vagy állomásokra nézve, melyek iránt a jelen törvény nem intézkedik, a megkívántató (sic!) képzettséget rendeleti úton állapítsák meg.”

² Lásd a következő 14. sz. iratot.

¹ Lásd az előző iratot.

- ellenőrzi. Hiányosan felszerelt kérvény és a képesítő feltételek szempontjából eleve nem megfelelőnek látszó pályázó kérvénye is felterjesztendő, de ilyenkor a jelentésben külön ki kell emelni a hiányosságokat.
- (4) A pályázati kérvény ellenőrzésére illetékes osztályvezető (hivatalvezető) a kérvényt bizalmas, zárt jelentésben véleményezi abból a szempontból, hogy a pályázó szellemi képességénél, gyakorlati rátermettségénél, továbbá egyéniségénél fogva megfelel-e a konzuli igazgatási szak tagjaival szemben támasztott magasabb követelményeknek.
 - (5) A kérvények elfogadása feletti döntést magamnak tartom fenn. Akiknek kérvénye elfogadtatik, rendeletileg konzuli igazgatási szakismereti vizsgára bocsáttatnak.
 - (6) A konzuli igazgatási szakismereti vizsga szóbeli. A vizsgázónak azon számot kell adnia az irodakezelésre, pénz- és értékkezelésre, illetékkiszabásra, hitelesítésre, jogsegélyre, a bizalmas nyilvántartásokra, az idegenrendészetre, útlevelügyre, állampolgárságra, honosításra, és a közigazgatási jognak, valamint a magánjognak a külügyi szolgálatban leginkább felmerülő kérdéseire vonatkozólag külügyi szolgálat folyamán szerzett gyakorlati ismereteiről.
 - (7) A konzuli igazgatási szakismereti vizsga lefolytatásával esetről esetre kijelölendő egy vagy több tisztviselőt bízok meg. A kijelölt tisztviselők a vizsga lefolytatásáról hozzám jelentést tesznek.
 - (8) A konzuli igazgatási szakismereti vizsga eredményét az ennek a rendeletnek (4) bekezdése alapján felterjesztet véleményező jelentések és a (7) bekezdés alapján beérkező vizsgajelentések egybevetésével állapítom meg. A „képesített” vizsgázottak a korábbi segédhivatali szakbeli állásukkal egyenlő fizetési osztályba addigi segédhivatali szakbeli rangbesorolásuk sorrendjében eggyel magasabb fizetési osztályba pedig a vizsgaeredmény alapján addigi rangsorolásuk sorrendjétől eltérően is, kerülhetnek kinevezésre a rendelkezésre álló állásokra. A „nem képesített” vizsgázottak a konzuli igazgatási szakba való kinevezésüket négy év elteltével újból kérelmezhetik.
 - (9) A képesítő feltételek fennforgását kivételesen hivatalból állapítom meg azoknál, akiknek pályázata különleges szolgálati beosztásuk miatt nem volna előterjeszthető vagy elbírálható az ebben a rendeletben szabályozott módon.
 - (10) A konzuli igazgatási szak állásainak elnevezése francia és német nyelven:
 - a VI. fiz. o.-ban: secrétaire-chancelier en chef de Ire classe — Kanzleioberatt I. Kl.;
 - a VII. fiz. o.-ban: secrétaire-chancelier en chef de I^{me} classe – Kanzleioberatt II. Kl.;
 - a VIII. fiz. o.-ban: secrétaire-chancelier – Kanzleirat;
 - a IX. fiz. o.-ban: secrétaire de chancellerie de Ire classe – Kanzleiskretär I. Kl.;
 - a X. fiz. o.-ban: secrétaire de chancellerie de I^{me} classe – Kanzleiskretär II. Kl.;
 - a XI. fiz. o.-ban: secrétaire adjoint de chancellerie – Kanzleihilfsskretär;
 - a — fiz. o.-ban: secrétaire stagiaire de chancellerie – Kanzleipraktikant.

Ghyczy

I.1.b. A minisztérium szervezete, osztályai; ügybeosztások

15.

A külügyi népbiztos rendelete az új ügybeosztásról

12.498.

1919. VII. 25.

A Külügyi Népbiztosság ügyrendjének, illetve igazgatásának egyszerűsítése érdekében elrendelem, hogy az eddigi beosztások a mai nappal hatályon kívül helyeztessenek és a következő szolgálati beosztások lépjenek érvénybe:

A Külügyi Népbiztosság a következő csoportokra oszlik:

I.

Közigazgatási csoport

(Vezetője Bolgár Elek helyettes népbiztos, helyettese: Péterfi István)

1. elnöki osztály
(Vezetője: Péterfi István)
2. költségvetési szakosztály
(Vezetője: Ticharich Mátyás)
3. számjelosztály
(Vezetője: Hancsók Kálmán)
4. számvevőség
(Vezetője: Gerhardt Rezső)

II.

Politikai csoport

(Vezetője: Szász Géza)

Ezen csoport alá tartoznak:

1. politikai szakosztály
(Vezetője: Szász Géza)
2. összekötő szakosztály
3. idegenvédő szakosztály
(Vezetője: Kluzsinszky Károly)
4. közgazdasági szakosztály
(Vezetője: Bárd Imre)
5. hadifogoly osztály
(Vezetője: Jungerth Mihály)
6. távirat- és telefoncenzúra osztály
(Vezetője: Kenyeres Béla)

III.

Sajtó-csoport

(Vezetője: Sachse József)

A részletes tárgyi és személyi beosztásról külön rendeletben fogok intézkedni.

*Bolgár
h. népbiztos*

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

16.

A külügyi népbiztos körirata a Külügyi Népbiztosság anyaggyűjtő csoportjának munkaköréről

1919. V. 18.

A Külügyi Népbiztosság kebelében eddig működött három intézmény, amely a külföldi és külpolitikai információs anyag gyűjtését szolgálta, a sajtóarchívum, gazdasági archívum és könyvtár, az anyaggyűjtő csoportban egyesítettett, amelynek aktuális feladatai a következők:

- 1/ Egy külügyi vonatkozású statisztikai, politikai és gazdasági könyvtár létesítése.
- 2/ A legfontosabb politikai, külgazdasági és szociológiai folyóiratanyag rendszeres gyűjtése, nyilvántartása és az érdekelt kebelbeli hivatalnokokhoz való eljuttatása, tartalmának utaló lapok általi enciklopédikus feldolgozása az archívum számára.
- 3/ A bel- és külföldi napisajtó gyűjtése. Két teljes példányban gyűjtetik a Tanácsköztársaság, Népszava, Vörös Újság, Pester Lloyd, Neue Freie Presse, Arbeiter Zeitung, Soziale Revolution, a többi 230 napilap egy-egy példányban.
- 4/ Bel- és külföldi napisajtóból készült újságkivágások és külföldről érkező jelentések rendszeres, kartotékszerű gyűjtése, külpolitikai és külgazdasági aktuális kérdésekre való különös tekintettel. (Archív.)
- 5/ Az 1917 október óta megjelent orosz rendeletek és hatósági intézkedések beszerzése a feldolgozása az igazságügyi népbiztossággal egyetértésben.
- 6/ Könyv-, folyóirat- és hírlapmegrendelések foganatosítása a Külügyi Népbiztosság számára, és a beérkező anyag szétosztása.

A csoport célja a kormánzatnak a külföldi politika, a gazdasági és a szociális fejlődés eseményeiről pontos és lehetőleg teljes anyaggyűjtéssel szolgálni. Ennek a feladatának csak akkor felelhet meg, ha a gyűjtött anyag minden pillanatban tényleg rendelkezésre is áll. Ez okból az archívum és a napilapgyűjtemény csakis saját helyiségében használhatók. (Sic!) Úgyszintén a könyv- és folyóiratanyag is lehetőleg csak az olvasóban veendő igénybe. A Külügyi Népbiztosság keretén belül emellett az utóbbiakra nézve kölcsönkiadásról is gondoskodás történt.

A népbiztosság összes osztályai felkéretnek, hogy ezentúl mindennemű szakirodalomra vagy napisajtóra vonatkozó közvetlen megrendeléseket mellőzzenek és ebbeli kívánságaikat az anyaggyűjtő csoporthoz juttassák.

A csoport a Nemzeti palota II. emeletén van elhelyezve, a könyvtár és az olvasó a 96. és 97. sz. szobában (régi sajtóarchívum), az archívum a 69., a hírlapelosztó a 70., a vezetőség a 71. szobában.¹

Ágoston
népbiztos

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

17.

Körrendelet a minisztérium ügybeosztásáról¹

15.226

1919. XII. 19.

A magyar rezort-minisztériumokban szokásos tagozások, mint például főosztályok, osztályok, alosztályok, szakosztályok stb. a külügyi szolgálat sajátosságának semmiképpen sem felelve meg, az e tekintetben fennálló beosztást ezennel megszüntetem.² Helyette elrendelem, hogy a Külügyminisztérium ügyei a következő beosztás keretében intéztesse-
nek el:

A Külügyminisztérium ügybeosztása

A miniszter kabinetje

A miniszter mellett titkári szolgálat ellátása, a minisztertanács elé tartozó külpolitikai ügyek, minden belpolitikai ügy, mely a külügyminisztert, mint a magyar kormány tagját illeti. Benyújtandó törvényjavaslatoknak, országgyűlési interpellációknak és határozatoknak, minisztertanácsi előterjesztéseknek nyilvántartása és megfelelő elintézésükről való gondoskodás. Külképviseltek bizalmas értesítései belpolitikai eseményekről.

Politikai osztály

Külpolitikai kérdések.

Összekötő iroda

¹ A köriratot Matuska, Alexy, Haidekker, Vest, Nelky, Podek, Wéghné és Turnai kellett hogy lássa. A fennmaradt példányon Haidekker és Vest kivételével mindegyikük aláírása szerepel.

² Az alábbi ügybeosztást azért közöljük külön, mert a forradalmak bukása után újjászerveződő minisztériumnak ez az első ügybeosztása. A későbbi — 1921–1943-ban alkotott — hasonló szabályozások összefoglaló áttekintésére ld. a 21. sz. iratot.

³ A főosztályi struktúrát még Harrer Ferenc hozta létre 1918 decemberében. Ld. erre Harrer Ferenc: Egy magyar polgár élete. Bp. 1968. 385. Mivel a 15. sz. iratból kitűnően a Külügyi Népbiztosság legkésőbb 1919. VII. 25-től már másképp működött, ezért csak arra lehet következtetni, hogy a főosztályi struktúrát 1919. VIII. 1 után valamikor visszaállították, vagy esetleg a 15. sz. irat teljes figyelmen kívül hagyásáról van szó.

Érintkezés és közvetítés a Budapesten székelő rendkívüli külföldi missziókkal.³
Sajtóosztály

Külpolitikai sajtóügyek.

1. Elnöki osztály

A Magyarországon működő diplomáciai és konzuli karra vonatkozó etikett-, rang- és lakáskérdések. Külföldi diplomáciai és konzuli tisztviselők, valamint általában a külföldiek részére kihallgatások kieszközlése az államfőnél. Notifikációk, megbízólevelek, működési engedélyek (exequatur), kitüntetési ügyek.

A külügyi alkalmazottak személyi ügyei, beleértve végellátásukat. A külügyi alkalmazottak részére segélyek és jutalmak engedélyezése.

A külügyi alkalmazottak szabadságai. Fegyelmi ügyek. A külföldön működő katonai, gazdasági és egyéb szaktudósítóknak ily minőségükkel összefüggő személyi ügyei. Diplomáciai képviselőknek és konzuli hivataloknak szervezése és személyi ügyei, egyetértve a közgazdasági és — a körülményekhez képest — politikai osztályokkal.

Külügyi szakvizsgák. A külügyi hivatalok elhelyezése. E célból ingatlanok vétele vagy bérlése, azoknak kezelése, épületátalakítások, épületfenntartási és egyéb ezzel kapcsolatos munkák, felszerelések. (A költségvetési osztállyal egyetértőleg.)

Külügyi alkalmazottak útleveleinek, külföldre szóló igazolványoknak és ajánlóleveleknek kiállítása.

A minisztérium ügybeosztása és általában a központi ügyvitelre vonatkozó minden intézkedés.

Minden ügy, mely nem tartozik más osztályokba.

2. Költségvetési osztály

A külügyi költségvetési előirányzat szerkesztése. A külügyi alkalmazottak személyi illetményeivel kapcsolatos ügyek, beleértve a végellátási intézményeket is. Pénztári utalványozások. Útiköltségek. Idegen valuta beszerzése. A külső hatóságoknál való elszámolások, rovancsolások. A Külügyminisztérium működéséről szóló évi jelentés szerkesztése a többi osztálytól szerzett adatok felhasználásával. (1897: XXXV. tc. 5.)⁴ A zárszámadás elkészítése.

A költségvetési osztály általában az elnöki osztállyal egyetértőleg jár el.

Az ügykörével kapcsolatban az 1897: XX. számú tc. 95. §-ban megjelölt teendőket⁵ a miniszteri számvevőség végzi.

3. Számjelosztály

A számjelosztállyal kapcsolatos ügyek.

4. Fordítóosztály

A Külügyminisztérium céljaira szükséges fordítások elvégzése.

5. Közjogi osztály

³ 1920. VII. végén történt megszüntetésére ld. a 18. sz. iratot.

⁴ Az 1897: XXXV. tc. a Központi Statisztikai Hivatalról szól. Az említett 5. szakasz a KSH által kiadott évkönyvekről, illetve azok tartalmáról rendelkezik.

⁵ Az 1897: XX. tc. az állami számvitelt szabályozza. 95. szakasza a számvevőség hivatásához és hatásköréhez tartozó ügyeket részletezi.

Mindennemű külügyi tárgyú vagy vonatkozású jogszabályalkotás (a szabály tárgya szerint esetleg érdekelt többi ügyosztály közreműködésével.)

Mindennemű nemzetközi szerződés és megerősítő okirat közjogi vonatkozásai és alakszerűségei.

Közjogi és általános közigazgatási tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése, megkötése, becikkelyezése, megerősítése.

A nemzetközi közjog és közigazgatási jog elvi kérdései; határrendezési, állampolgársági és hitelesítési elvi kérdések, továbbá címer-, zászló- és egyéb közjogi jelvénykérdések.

Nemzetközi államértekezletek közjogi vagy közigazgatási tárgyokról. Nemzetközi állambizottságok. Nemzetközi választott bíróságok. A Nemzetek Szövetségének jogi kérdései.

Kapitulációk, konzuli és nemzetközi vegyes bíráskodás. Konzuli anyakönyvi ügyek.

A fegyverszünettel, a békekötéssel és a békeszerződés végrehajtásával összefüggő jogi vonatkozású ügyek.

A nemzetközi jelentőségű külföldi jogalkotás nyilvántartása és erről az érdekelt minisztériumok tájékoztatása.

A Külügyminisztérium könyvtárának igazgatása.

6. Magán- és büntetőjogi osztály

Magánjogi, büntetőjogi és perjogi tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése, megkötése, becikkelyezése, megerősítése.

Nemzetközi államértekezletek magánjogi, büntetőjogi vagy perjogi tárgyokról.

A nemzetközi magánjog, büntetőjog és perjog elvi kérdései.

Büntettek kiadatásának és átszállításának közvetítése; kiutasítások és hazaszállítások.

Berni nemzetközi szerzői jogi unió.

7. Jogsegély osztály

Hazai bírói és közigazgatási hatóságok érintkezésének közvetítése külföldi hatóságokkal; összeütközések hazai és külföldi hatóságok között.

Közvetítés és nyilvántartás hazai feleknek külföldi és külföldi feleknek magyarországi jogügyeiben (a hadifogságból és internálásból folyó jogügyek kivételével). Hazai jogi érdekek védelme külföldön és külföldi jogi érdekek védelme Magyarországon. Okiratok felülhitelesítése.

Külföldi jogszabályokról felvilágosítás beszerzése hazai hatóságok részére; hazai jogszabályokról felvilágosítás beszerzése külföldi hatóságok részére.

Külföldi hatóságok és közegek ellen emelt panaszok; külföldi panaszok hazai hatóságok és közegek ellen.

Anyakönyvi kivonatok és büntetőlapok kicserélésének közvetítése.

8. Gazdaságpolitikai osztály

A békével összefüggő gazdasági kérdéseknek a béketárgyalások részére való előkészítése, egyetértésben az illetékes tárcákkal.

A béketárgyalásokon a gazdasági érdekek képviselője a gazdasági tárcákkal egyetértőleg megjelölt irányban. A békeszerződés végrehajtása körüli teendők kitűzése és ellenőrzése, a békeszerződésben netán kijelölt nemzetközi bizottságok ügyeiben való előterjesztések a minisztertanácshoz, amennyiben ezen ügyek nem tartoznak a Magyar Felszámoló Hivatal hatáskörébe.

A külföldi államokkal való gazdasági szerződéseket előkészítő vámkonferenciák, valamint a nemzetközi gazdasági szerződéses tárgyalások ügyei, kivéve azokat, amelyek a gazdasági társosztályoknál külön meg van jelölve.

9. Közgazdasági (adminisztratív) osztály

A külföldi államokkal kötött kereskedelmi szerződések végrehajtását, valamint az autonóm vámtarifát előkészítő és végrehajtását tárgyaló vámkonferenciák ügyei.

A kompenzációs áruforgalomra vonatkozó nemzetközi egyezmények megkötésére vagy felmondására irányuló tárgyalások és az ilyen egyezményekből kifolyó államközi érintkezések ügyei.

A kereskedelem, ipar és mezőgazdaság összes nemzetközi vonatkozású ügyei. A külkereskedelmi hírszolgálat szervezésére, gyorsítására és az érdekeltség körében (sic!) való gyakorlati értékesítésre irányuló intézkedések. A kereskedelmi utazóknak, a kereskedők külföldön való településének, a kereskedelmi és ipari propagandának, a nemzetközi vásároknak, valamint az idegenforgalomnak ügyei. A külkereskedelmi külföldi érdekképviseltek összes ügyei (kereskedelmi múzeumi levelezők, külföldi kamarák stb.). A konzuli szolgálat szakszerű irányítása a vámpolitika és a hazai kereskedelem gyakorlati követelményei szempontjából. A konzulok kereskedelmi vonatkozású jelentéseinek feldolgozása és közzététele.

A nemzetközi mezőgazdasági ügyek, állategészségügyi ügyek, madárvédelem.

10. Közlekedési osztály

A kereskedelmi szerződések közlekedéspolitikai anyagának előkészítésénél való közreműködés.

A nemzetközi, vasútügyi, hajózási, posta-, távirda- és távbeszélő-szerződések, valamint az összes egyéb nemzetközi közlekedésügyi szerződések ügyei.

Azon nemzetközi közlekedésügyi ügyek, amelyek lebonyolításához külügyi képviselőtünk igénybevétele szükséges.

A nemzetközi folyók ügyei, amennyiben a külföldi államokhoz való viszonyt illetik; ezen folyók jogviszonyainak szabályozására vonatkozó tárgyalások előkészítése és folytatása az érdekelt gazdasági tárcákkal egyetértőleg.

11. Pénzügyi és szociálpolitikai osztály

Közreműködés a nemzetközi szerződések pénzügyi természetű határozmányainak előkészítésénél.

Azon pénzügyek intézésénél való közreműködés, amelyek lebonyolításához külügyi képviselőink igénybevétele szükséges.

A külállamok pénzügyi politikájának figyelemmel kísérése.

A nemzetközi vonatkozású szociálpolitikai ügyek.

Külföldön levő állampolgárok hazaszállítása és segélyezése. Külföldi magyar egyesületek ügyei. Leánykereskedelem gátlása s az ópiumkereskedelem tárgyában fennálló nemzetközi egyezmények.

12. Útlevélosztály

Útlevelügyi és láttamozási elvi kérdések.

Konkrét útlevelügyek, beutazási és kiutazási engedélyek kieszközlése.

Kivándorlási ügyek.

13. Hadifoglyosztály

A hadifoglyok(ra) és internáltakra vonatkozó összes ügyek.

A Monarchia megszűnéséből keletkező pénzügyi és gazdasági kérdések egységes intézésének biztosítására „Magyar felszámoló hivatal a békeszerződés végrehajtására” elnevezéssel szervezett önálló hivatal a külügyminiszter legfelsőbb fokú vezetése alá helyeztetett. Ezen hivatal ügyköre a magyar kormány 5291/919. ME. számú rendeletében⁶ le van fektetve.

*

Az ügymenet a következő:

A beiktatott és esetleg elődaktákkal fölszerelt postát az osztályok vezetői szétosztják (szignálják). Az elintézett darabokat felülvizsgálják és a fogalmazvány tartalmának fontossága szerint elem vagy a felülvizsgálattal megbízott államtitkár, illetve magasabbrangú tisztviselő elé terjesztik kiadványozás végett, vagy maguk kiadványozzák. A tisztázat még utóbbi esetben is nem az osztályvezető, hanem csakis általam, az államtitkár vagy az aláírásra felhatalmazott vezető hivatalnok által írható alá. Az úgynevezett note verbale-ok,⁷ noha azokon aláírás nincsen, legalább tisztázatban a kiadó által feltétlenül nekem, illetőleg az aláírásra jogosított tisztviselőknak elküldés előtt bemutatandó. A számjeles, valamint in claris táviratok, illetve telefonon leadandó írásbeli elintézés pótló utasítások fogalmazványban ugyanilyen előzetes eljárás alá esnek.

A külföldi államok magyarországi képviselőihez és a magyar külképviseleti hatóságokhoz intézett összes ügydaraboknál, valamint a belhatóságokhoz intézett fontosabb átiratoknál az aláírásnak saját kezűnek kell lennie. Ilyen esetekben aláírásbélyegző használata tilos. Netalán tévedésből alá nem írt ügydarabok (beleszámítva a külállamok képviselőihez intézet note verbale-ok eseteit) figyelmen kívül hagyandók és azoknak rendelkezései nem hajthatók végre.

Aláírási bélyegző használatának csak belföldi hatóságoknak szóló, kevésbé fontos átiratoknál van helye.

A Külügyminisztérium bélyegzőjét és pecsétjét csakis az elnöki osztály használhatja, a többi osztály vagy egyes tisztviselők nem, hacsak erre kivételesen és kifejezetten nem kapnak tőlem felhatalmazást.

Ugyancsak kizárólag az elnöki osztály hatáskörébe tartozik minden igazolvány, hivatalos ajánlás, nyílt levél avagy más ily természetű irat kiállítása és ezek is csak a legszigorúbb ellenőrzés mellett. Az egységes áttekintés szempontjából ilyen természetű iratokat a többi osztályok nem állíthatnak maguk ki; ha arra hatáskörük szempontjából szükségük volna, az elnöki osztályhoz forduljanak.

Mindenesetre kívánatos, hogy ajánlólevelek, nyílt levelek stb. csak alapos megfontolás után, a legkivételesebb esetben adassanak, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy könnyedén adott ajánlólevelek stb. azoknak értékét lényegesen lefokozzák, ami viszont csak a hivatal tekintélyének rovására történhetik.

Az elnöki osztály vezetője laissez-passer-eket,⁸ személyi igazolványokat, az idegen külképviseletek tagjai és a futárok útlevelének láttamozási záradékait, valamint a Buda-

⁶ A Magyar Felszámoló Hivatalnak a békeszerződés végrehajtására való felállítása tárgyában Budapesti Közlöny. 1919. 139. sz. 3. o.

⁷ Szóbeli jegyzék - (fr.). Ld. még a 71. és 73. sz. iratokat.

pesten székelő külképviseletek tagjainak aláírását hitelesítő láttamozási záradékokat maga írja alá. Aláírási jogkörébe utalom továbbá a részletes elszámolás alá eső kiadások közül minden rendszeresített kiadás utalványozását (állandó illetményeket stb.), továbbá minden dologi kiadás és változó illetmény utalványozását, amely összegében nem halad meg 1000 koronát. A számvevőség vezetője minden részletes elszámolás alá eső vagyonszámviteli iktatványt ellenjegyez és önállóan kiadványoz és aláírja az 1897: XX. tc.⁹ által előírt hatáskörben a számvevőség összes ügyiratait.

Ezen körrendelet azonnal életbe lép.

A segédhivatalok ügybeosztásáról külön körrendeletben fogok intézkedni.¹⁰

Somssich

Nyomtatvány

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

18.

Miniszteri körölvény a politikai összekötő iroda megszüntetéséről

21.914

1920. VII. 29.

Minthogy a 4392/MEI. sz. minisztertanácsi határozat az 1918. évi november hó 22-én életbeléptetett Miniszteri Fegyverszüneti Bizottságot — tekintettel a békeszerződés folyó évi június 4-én történt aláírására — föloszlatta, a békeszerződés ratifikálásáig továbbra is fennálló fegyverszüneti és megszállási állapotból kifolyó diplomáciai ügyek elintézése ezentúl a magyar királyi Külügyminisztérium hatáskörébe tartozik.

Ezen ügyek érdemi elintézésére általánosságban a tárgyi természetük szerint illetékes ügyosztályok lesznek hivatva. Fontosabb politikai természetű reklamációk intézésére és személyes intervenciók céljaira a Külügyminisztérium politikai osztályában külön előadói állást szervezek, amelynek ezenkívül hivatása lesz a fegyverszüneti állapotról a békeállapotra való átmenettel kapcsolatos politikai és nemzetközi jogi vonatkozású ügyeket a politikai osztály keretein belül az I. sz. referáta mellett L/a számú referáta megjelölés alatt ellátni.

Ez utóbbi intézkedéssel egyidejűleg megszüntetem a politikai összekötő irodát, mint amelynek további fenntartása tekintettel az aláírt békére, egy szuverén állam Külügyminisztériumának kritériumaival össze nem egyeztethető.

A Politikai Osztályban felállítani rendelt új referáta ellátására dr. Gajzágó László külügyminisztériumi miniszteri tanácsost jelölöm ki, s beosztom mellé: dr. Rothkugel István követségi attasét, s dr. Vladár Ervin próbaszolgálatra bocsátott tb. szolgabíróval azzal, hogy Rothkugel István attasé egyszersmind Kánya Kálmán követ úr mellett a titkári teendőket továbbra is ellátja.

⁸ Utazási ajánlólevél – (fr.).

⁹ Ld. a 5. sz. jegyzetet.

¹⁰ Somssich József ilyen tárgyú rendeletét nem ismerjük. A későbbi segédhivatali ügybeosztásra ld. a 21. sz. iratot. – 1919. XII. 21-én kiadott 15.447. sz. körrendeletében Somssich József a politikai osztály, az összekötő iroda, a sajtóosztály és a 12. osztály felügyeletével Praznovszky Ivánt, az 1-4. osztályok felügyeletével Drasche-Lázár Alfrédet (távollétében Ambrózy Lajost), az 5-11. és 13. osztály felügyeletével Lers Vilmos államtitkárt bízta meg azzal, hogy az 5-7. osztályok ügyei közül azok, „amelyek miniszteri vagy államtitkári jóváhagyást nem igényelnek” Tomcsányi Vilmos helyettes államtitkár felülvizsgálati jogkörébe tartoznak. (Uo.)

Ugyancsak dr. Gajzágó László külügyminisztériumi miniszteri osztálytanácsost megbízom azzal, hogy az itt székelő rendkívüli képviselőekre vonatkozó ügyekben, melyek azután a kebelbeli elnöki osztályban fognak intézteni, az ott felmerülő teendőket ellássa.

Teleki

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

19.

Gerevich Zoltán javaslata a Külügyminisztérium békeelőkészítő irodájának átszervezésére és a minisztérium szervezetébe való bekapcsolására

dn.

A Magyarországnak átnyújtott végleges béketervezettel a békeelőkészítés munkája látszólag befejezést nyert. Ez a befejezés azonban csak látszólagos. A magyar kormánynak sem lehet, és nincs is semmi oka arra, hogy hivatalosan is ne azt az álláspontot foglalja el, hogy a kényszerből esetleg alá is írt béke revízióra szorul, és ezt az álláspontját kifejezésre is juttassa abban is, hogy ezt a revíziót minél intenzívebben tudományos propagandával előkészítse.

A békeszerződés revíziója mellett meginduló propaganda-munkálat ugyanis kettős irányú kell, hogy legyen. Az egyiket a társadalomnak megmozdulása hívja életre, s ez különböző társadalmi szervezetekben (Területvédő Liga, Délvidéki Liga, Irredenta Egyesület stb.) a legkülönbözőbb, adott esetekben a legcélravezetőbb eszközökkel igyekeznek célját, a teljes terület integritást elérni. A másik irányú propaganda szigorúan az objektív tudomány alapján kell, hogy a külföld tudományos és politikai közvéleményét a revízió szükségességéről és a magyar álláspont igazáról meggyőzze.

Hogy ennek a külföldi tudományos propagandának minél egyöntetűbb, minél rendszeresebb módszerét elérhessük, a külügyi kormánynak egy központi szervre volna szüksége, amely irányítólag befolyásolná az egész munkálatot, figyelemmel kísérné az ellenséges szomszéd államok ilyen irányú szintén szervezett propagandáját, és azt ellenpropagandájával ellensúlyozná, segítségére lenne a társadalmi szervezeteknek és magánosoknak hasonló irányú tevékenységükben stb.

Ez a központi szerv a külügyi kormányzat szolgálatában úgy fejtheti ki leghatásosabban tevékenységét, ha egyrészt annak egyéb belső szerveivel (osztályaival) kooperál, a legfőbb irányítást — a folyton változó külföldi orientáció, az adott időben fennálló külpolitikai helyzet mindenkor figyelembe vételével — a külügyek legfőbb vezetőjétől kapja, azaz, ha mint a Külügyminisztérium egy osztálya illeszkedik bele a minisztérium szervezetébe. Másrészt ezt a szigorúan tudományos propaganda munkáját csak úgy folytathatja megfelelő sikerrel, ha munkájában a magyar tudományos világ képviselőire támaszkodik.

A következőkben igyekezni fogunk oly megoldást nyújtani, amely e központi propaganda szervnek a minisztériumba való bekapcsolódását gyakorlati szempontból legelőnyösebben biztosítja, másrészt igyekezni fogunk megtalálni azokat a módokat, amelyek segítségével a megfelelő magyar tudományos- és szakkörök munkáját e külügyi szerv szolgálatába állíthatnók.

A tudományos propagandának mondhatnók ősforrásaként, kútfőjeként a benyújtott jegyzékek és memorandumok hatalmas tömege kínálkozik, amelyet magyar, francia és angol nyelven most rendez sajtó alá a Külügyminisztérium békeelőkészítő irodája.

A békeelőkészítő iroda a múltban és jelenleg folytatott tevékenysége következtében mondhatjuk egyedül van abban a helyzetben, hogy a béketárgyalások egész komplexumát, tehát a tudományos külföldi propaganda jelzett forrásművét, a legrészletesebben ismerhesse. Ez a tény teszi többek között a békeelőkészítő irodát legalkalmasabbá arra, hogy — átszervezve — a Külügyminisztérium külföldi tudományos propaganda osztályává alakíttassék át.

A minisztériumnak ez az osztálya volna tehát a külügyi kormánynek az a központi szerve, amely ezt az egész propagandát szervezetten irányítaná. Ebben a munkájában — különösen adminisztratív tekintetben — elsősorban a minisztérium politikai hírszerző osztályával¹ kellene sok esetben együttműködnie, s így ezzel szorosabb nexusban lennie. A sajtóosztállyal való kapcsolata, bár ez is gyakran propagatív tevékenységet fejt ki, már sokkal lazább lesz, miután az újonnan felállítandó osztály kizárólag szigorúan tudományos propagandát fejtene ki, teljesen függetlenül a napi sajtó tevékenységétől. Mindazonáltal sok esetben fog a sajtóosztálynak, mint általában az összes külső társadalmi szerveknek és magánosoknak is, értékes szolgálatot tenni.

Az új osztály egyik fő feladata volna, hogy a külföldön ellenünk megjelenő munkákat — a politikai hírszerző osztály stb. útján — lehetőleg gyorsan megszerezze, nyilvántartsa, szükség esetén gondoskodjon, hogy azok megfelelő szakíró által tudományos érvekkel megcáfoltassanak, hogy továbbá a területi integritásra vonatkozó, a külföldet érdeklő kérdések a legkülönfélébb — gazdasági, földrajzi, statisztikai, pénzügyi stb. — szempontból önálló munkákkal megvilágíttassanak, és *olyan formában* jussanak a külföldi tudományos és politikai közvélemény elé (külföldi kiadó, a munka terjesztése stb.), amely tényleg és adott esetekben leghathatósabban biztosítja azt a célt, amelyet elérni óhajtunk. És itt is főként a politikai hírszerző osztály (külföldi kapcsolatai útján), valamint a Külügyminisztérium külső diplomáciai szervei fogják jelentékenyen megkönnyíthetni a tudományos propaganda osztály belső munkáját.

A múltban megjelent és a jövőben megjelenő összes, integritásunkat védő vagy támadó, a béke revíziójáról szóló külföldi és belföldi munkák nyilvántartása és egy ilyen irányú szakkönyvtár lényegesen megkönnyítené az új szerv munkáját és így ajánlatos volna, ha a tudományos propaganda osztályon belül — lassan fejlesztve — egy ilyen könyvtár is létesíttessék. (sic!)

Az új osztálynak fennebb (sic!) körvonalaiiban vázolt főbb hatás- és feladatköre mellett még számos, esetről esetre felmerülő ad hoc feladatai is volnának. Gondolunk itt többek között egyes külföldi tudományos intézmények (földrajzi társaságok, tud. akadémiák, statisztikai társaságok stb.) útján kifejehető propagandára, térképkiállításokra, külföldi tudományos felolvasásokra stb. Ezek előkészítése és megszervezése, az alkalmak céltudatos megteremtése és kihasználása szintén az új osztály feladata volna.

A fő cél pedig, amely ennek a szervek, a tudományos propaganda osztálynak felállításával elérhető lenne, az egyirányú propagatőrikus tevékenység központosítása,

¹ A politikai hírszerző osztály lényegében rejtve végezte tevékenységét, az 1927-ig nyilvánosan kezelt Külügyi Közlöny (Ld. erre a 114. sz. iratot) sematizmusában nincsen nyoma. Az osztálynak a külföldi magyarságkép kedvező irányú befolyásolása volt a legfőbb feladata. 1923 tavaszán a létszámcsoökkentési kényszer hatására összevonták a sajtóosztállyal, úgy, hogy csak az utóbbi elnevezése maradt meg. Ld. erre a 49. sz. iratot és a 21. sz. összeállítás vonatkozó részét.

amely lehetővé tenné egyrészt a tevékenység egyöntetűségét, szervezettségét, mondhatnók megállapított metodikus rendszer szerinti intézését, másrészt eliminálná többek között azt a lehetőséget, hogy ugyanazon tárgykör, esetleg különböző felfogásban is, több ízben dolgoztassék fel, ami részben felesleges, részben pedig a külföld véleményének kialakulására hatna csak zavarólag.

A tudományos propaganda osztálynak ezek a csak nagy vonásokban vázolt feladatai is mutatják, hogy tevékenységében az ország legjelesebb szakférjainak, tudósainak, gyakorlati szakembereinek tevékenységét, munkásságát nem nélkülözheti. Ezt a célt úgy véljük elérhetőnek, ha a külügyi kormány az új osztállyal kapcsolatban életre hoz, megszervez egy bizottságot is, amelynek tagjai a tudomány, a szakirodalom legjelesebbjeiből kerülnének ki, és amely bizottság állandóan a központi szerv szolgálatába állítható lenne. Ez a „tudományos propaganda bizottság” volna az a faktor, amelynek tagjai a propagandának tudományos részét az új osztály állandó adminisztratív irányítása mellett végeznék(k).

Ennek a bizottságnak összeállításánál elsősorban a béke delegáció tagjaira gondolunk, akik az egyes kérdésekkel már eddig is foglalkoztak, és eddigi munkálataik révén az egész szakmájukba vágó anyagot tüzetesen ismerik. Ezt az alig pótolható előnyt értékesíteni és kihasználni véljük akkor, amikor béke delegátusaink további munkáját, funkcionálását a külföldi tudományos propaganda bizottság keretében kívánjuk biztosítani a jövőben is.

Ez a bizottság időnként szak és plenáris ülései útján a tudományos propaganda osztály munkálataiba is irányítólag befolyhatna és mint tanácsadó szerv is működhetne. A bizottságnak az osztállyal való állandó összműködését a kinevezendő ügyvezető elnök személyes működésének az osztály funkciójában való permanens bekapcsolódása biztosíthatná, befolyása ilyen módon az osztály adminisztratív, kezdeményező és általános irányító működésére állandóan érvényesülne. A két szervnek, az osztálynak és a bizottságnak összműködését és egymásra való kölcsönhatását ilyen módon véljük elérni.

A tudományos propaganda bizottság tagjait a béke delegátusok sorából a külügyminiszter meghatározott időre szóló megbízatással (2–3 év) nevezné ki. Bizottsági működését szakosztály- és plenáris ülésein fejtené ki, egyes tagjainak tevékenységét azonban — a szükséghez képest és az osztállyal állandó összeköttetésben levő ügyvezető elnökkel egyetértésben — a tudományos propaganda osztály igénybe veheti.

Az új osztállyal kapcsolatban megszervezendő volna egy állandó fordító csoport is, amely adott esetekben a minisztérium többi osztályainak is jó szolgálatokat tehet. A múlt tapasztalatai ugyanis arról győzték meg, hogy az ad hoc alkalmazott fordítók munkája egyrészt anyagi tekintetben jelent aránytalanul nagy terhet, másrészt a munka egyöntetűségét is veszélyezteti.

Ezek volnának tág körvonalaiban az új szervezés irányelvei, amelynek tartalmat adva, életre kelthetnének a külföldi felvilágosításnak leghathatósabb fegyverét, a tudományos érveken nyugvó szervezett propagandát.²

Eredeti fogalmazvány
K 58. „A” csoport 1920.

² A dátum nélküli javaslat az 1920-as iratok között szerepel. Jóllehet Gerevich Zoltán jogilag csak 1921. szeptemberében került a KSH-ból a Külügyminisztériumba, a 20. sz. alatt közölt iratból kitűnően lényegesen már korábban a minisztériumhoz tartozott. A javaslatot elfogadták, s ez a szerző számára osztályvezető-helyettesi megbízást hozott. - A fordító osztályra tett javaslat szintén megvalósult; e részleg működésére az 1921. és 1922. évi ügybeosztás utal. Wein Jakab (egy közös külügyi szolgálatból átvett főkonzul) volt a vezetője.

Rendelet a tudományos osztály felállítására

29.128/1.

1920. XII. 14.

Egyrészt a béketárgyalások anyagának publikálása, másrészt a Határmegállapító Népszövetségi Bizottság(nak) a Külügyminisztérium részéről való támogatása, továbbá az okkupáló hatalmaktól szenvedett atrocitások nyilvántartása és földolgozása és végül egyéb, külügyi szempontból fontos tudományos kérdésekkel való foglalkozás céljából indítatva érzem magamat, hogy a Külügyminisztérium kebelében új, 14. számú tudományos osztályt állítsak fel.¹ Ennek az osztálynak hatáskörébe fog tartozni:

1. a béketárgyalások anyagának több nyelven való publikálása és földolgozása;
2. a határmegállapító népszövetségi bizottság elé terjesztendő javaslatok előkészítése és letárgyalása;
3. az okkupáló hatalmak részéről szenvedett atrocitások okmányainak gyűjtése, nyilvántartása és feldolgozása;
4. tudományos kérdésekben, úgymint földrajzi, történelmi, statisztikai stb. kérdésekben felvilágosítások nyújtása;
5. a külföldi érdekeltségektől kívánt tudományos felvilágosítások megadása;
6. a külföldi tudományos irodalom politikai vonatkozású részének figyelemmel kísérése.

A tudományos osztály szervezete a következő:

1. az osztály vezetésével tiszteletdíj ellenében dr. Cholnoky Jenő egyetemi tanárt bízom meg,
2. az osztály vezetőjének helyettesítésével dr. Gerevich Zoltán miniszteri osztálytanácsost bízom meg, aki egyben az osztály statisztikai szakreferense;
3. az osztály többi szakreferenseit (földrajzi, történelmi stb.) és munkatársait az osztály vezetője szükség szerint alkalmazza tiszteletdíj mellett;
4. egy gépiprónó, mint állandó alkalmazott;
5. két hivatalszolga, mint állandó alkalmazott;
6. egy takarítónő, mint napidíjas.

Az osztály költségeire állandó évi átalány és ad hoc megállapított alapok szolgálnak, amelyekből az utalványozási jog az osztály vezetőjét illeti meg.²

Csáky

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921. (1919.)

¹ Az 1919. XII. 19-i ügybeosztás 13 osztályt ismer. Ld. a 17. sz. iratot.

² Az osztály későbbi sorsára ld. a 21. sz. irat megfelelő részét.

*A Külügyminisztérium ügybeosztása¹***Kabinet²**

A miniszter melletti titkári szolgálat ellátása, a minisztertanács elé tartozó külpolitikai ügyek,³ minden belpolitikai ügy, amely a külügyminisztert, mint a kormány tagját illeti. Benyújtandó törvényjavaslatoknak, országgyűlési interpellációknak és határozatoknak, minisztertanácsai előterjesztéseknek nyilvántartása és megfelelő elintézésükről való gondoskodás. Külképviseltek bizalmas értesítése belpolitikai eseményekről. A budapesti képviseltekhez nem tartozó külföldiek részére kormányzói audiencia kieszközlése.⁴

Politikai osztály⁵**Külpolitikai ügyek.⁶**

Posta, futárok vagy küldöncök útján beérkező levelek, továbbá magánfelek által benyújtott beadványok átvétele, felbontása és elosztása.

¹ Nem egy irat közlése, hanem az 1921-1943 közötti ügybeosztások alapján történt összeállítás az egyes osztályokról s azok feladatköréről.

² Az ügybeosztások élén, mindig az első helyen szerepel. Az egész korszakban állandó szervezeti egység a minisztériumon belül. Míg a többi osztály - a politikai kivételével - a struktúrán belül számozást kapott, addig a kabinet mindig szám nélkül szerepel. (A teljes pontosság kedvéért meg kell említeni, hogy a számjelosztálynak 1933-tól nem volt sorszáma, a sajtóosztály pedig 1921-1925 között szerepelt sorszám nélkül.)

³ „A minisztertanács elé tartozó külpolitikai ügyek” feladatmegjelölés az 1925-ös ügybeosztásban szerepel utoljára.

⁴ Az utolsó mondat az 1940-es ügybeosztásban tűnik fel utoljára.

⁵ A kabinethez hasonlóan a minisztérium nagy állandóságú részlege.

1926-ig a minisztérium felépítésének jellemző sajátossága, hogy az osztályok csoportokba voltak szervezve.

Az I. csoport vezetője végig Ambrózy Lajos rk. követ volt. A csoporthoz az 1., elnöki a), b), és c) osztály, a 3., számjelosztály és a 4., fordító osztály tartozott.

A II. csoport volt a politikai csoport, vezetője Kánya Kálmán rk. követ. A csoporthoz a politikai osztályon kívül a 2. utazási- és útlevelügyi osztály, a 12. tudományos osztály, és a 13. hadifogoly osztály, valamint a sajtóosztály tartozott. A tudományos osztály, valamint hadifogoly osztály megszűnt nyomán ebbe a csoportba került az 1924. évi ügybeosztás szerint a 8/a jelű gazdaságpolitikai és közgazdasági osztály, valamint a 8/b jelű pénzügyi osztály. Az 1925. évi ügybeosztás szerint pedig ide tartozott a 4., közlekedésügyi és szociálpolitikai osztály, valamint az 1924. évi állapotnak megfelelően a 8/a és 8/b osztály.

A III. csoport a jogi csoport volt. Vezetője 1921-22-ben Szilágyi Oszkár min. tan., az 1924-1925-ös ügybeosztás szerint pedig Császár Viktor min. tan. A csoporthoz az 5., nemzetközi közjogi osztály, a 6., nemzetközi magán- és büntetőjogi osztály, a 7/a, bírói jogsegély osztály, és a 7/b, közigazgatási jogsegély osztály tartozott.

A IV. csoport a gazdasági csoport volt. Élén 1921-22-ben Wodianer Rezső rk. követ állt, az 1924. évi ügybeosztás szerint Pósfai Virgil I. o. köv. tan. vezette. A csoporthoz tartozott a 8., gazdaságpolitikai és közlekedési osztály, a 9., közgazdasági osztály, a 10. jelzésű nemzetközi Duna ügyek részleg, valamint a 11/a, pénzügyi osztály, és a 11/b, szociálpolitikai osztály.

A csoportokra való beosztást az 1924. évi gazdasági szanalási program keretében végrehajtott takarékosági intézkedések jegyében megszüntették. Ld. erre a 27. sz. iratot.

⁶ 1921-1922-ben „külpolitikai kérdések” megfogalmazás szerepel.

A politikai osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása, nyilvántartása, másolása és kiadása.⁷

Elnöki osztály

(1921–1924 között az osztály három részlegre tagolódott, volt külön elnöki a, elnöki b és elnöki c osztály. – a szerk.)

Elnöki a osztály

A Magyarországon működő diplomáciai képviseltek és konzuli hivatalok, és az ezekbe beosztott tisztviselők hivatali működésével kapcsolatos ügyek, így agrément-ok, működési engedélyek (exequaturok), valamint az államfőnél való ünnepélyes és magánki-hallgatások kieszközlése, notifikációk, megbízólevelek, kitüntetési ügyek. A fent említett személyek magyar hatósági intézkedést igénylő személyi ügyei, etikett- és rangkérdések.

Magyar diplomata útlevelek, utazási ajánlólevelek (laisser passer-k), magyar futárigazolványok, nyílt rendelvevények kiadása. Idegen államok részéről kiállított diplomata útlevelek, valamint a Budapesten székelő diplomáciai és konzuli kar és az itt hivatalos kiküldetésben lévő missziók tagjai útleveleinek és futárigazolványainak láttamozása.

Mindennemű személyi igazolvány, és a minisztérium nevében kiállítandó bizonylat kizárólagos kiadása.

A magyar külügyi szolgálatban álló tisztviselők, valamint a diplomáciai és konzuli egységek aláírásainak hitelesítése.

A Külügyminisztérium céljaira szükséges fordításokról való gondoskodás.⁸

A részletes elszámolás alá eső kiadások közül minden rendszeresített kiadás utalványozása (állandó illetmények stb.), továbbá minden dologi kiadás és változó illetmény utalványozása, amely összegben nem halad meg 10.000 koronát.⁹

A Külügyminisztérium központjában alkalmazott tisztviselők személyi ügyei, a számvevőségi tisztviselők ügyeinek kivételével.

A Külügyminisztérium központjában alkalmazott tisztviselők részére segélyek és jutalmak engedélyezése. Ezeknek hivatali megesketeése, szabadsági (sic!) és fegyelmi ügyei.

Az összes minősítési táblázat őrzése.¹⁰

A Külügyminisztérium elhelyezése és berendezése, e célból helyiségek bérlése, azoknak kezelése, épületátalakítások, épületfenntartások és egyéb ezzel kapcsolatos munkák (felszerelések, beszerzések, és megrendelések), az 1/c osztállyal egyetértőleg.

A Külügyminisztérium ügyrendi, valamint személyzeti beosztása és általában a központi ügyvitelre vonatkozó minden intézkedés.

A futárszolgálattal kapcsolatos összes ügyek, melyeket a közvetlenül alája rendelt futárosztály útján intéz.¹¹

Minden ügy, amely nem tartozik más ügyosztályba.¹²

⁷ A * alatti szöveg 1932-től jelenik meg az ügybeosztásokban. A második bekezdésben az „irattározása” kitétel 1936-tól a szöveg végére kerül.

⁸ Ez utóbbi bekezdés csupán az 1924. évi ügybeosztásban található, hiszen korábban önálló fordító osztály működött. Ld. ott.

⁹ Az 1924. évi ügybeosztásban itt már 10 milliós összeg szerepel.

¹⁰ Ez a mondat csak az 1924. évi ügyrendben szerepel.

¹¹ Az ügybeosztások külön futárosztályról nem tudnak, ugyanakkor 1928-ig létezett ez az elnevezés. Az ebből keletkezett félreértések eloszlátása végett 1928. II. 27-én rendeletileg a „futárosztály” elnevezést „a valódi helyzetnek megfelelően” „futárodára” változtatták. Ld. a 133. sz. iratot.

¹² Az 1923. X. 1-én kiadott rendelet az államfőkkel való érintkezéssel járó ügyeket az 1/a osztály hatáskörébe utalta. Ld. erre a 26. sz. iratot.

Elnöki b osztály

A m. kir. külképviseleti hatóságok összes személyi és dologi ügyei, külképviseleti hatóságok felállítása¹³ — beleértve a tiszteletbeli konzulátusok felállítását is — e célból helyiségek bérlése, azoknak kezelése, követségi paloták építtetése, épületátalakítások, épületfenntartások és egyéb ezzel kapcsolatos munkálatok, valamint az ezekhez szükséges hitelek kieszközlése és kiutalása.

A m. kir. külképviseleti hatóságok ügyvitelére vonatkozó összes intézkedések, ezek ügyrendi és személyzeti beosztása.

A m. kir. külképviseleteknél szolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak szabadsági és fegyelmi ügyei, ezeknek kitüntetési ügyeivel kapcsolatos összes intézkedések, a kitüntetési előterjesztések megtétele. Segélyek és jutalmak engedélyezése.

A külképviseleti hatóságoknál tiszteletdíjas és szerződéses alkalmazottak felvétele és elbocsátása, azok tiszteletdíjának megállapítása, alkalmaztatási szerződéseknek a miniszter nevében való megkötése és felbontása.

Volt közös külképviseleti ügyek felszámolása, volt közös külképviseleti paloták értékesítése és eladása.

Külföldiek részére idegen nyelvű ajánlólevelek kiadása.¹⁴

Fogalmazási szakbeli¹⁵ tisztviselők felvétele a 8889/1920. ME. számú rendelet¹⁶ értelmében (felvételi vizsga, külügyi fogalmazói szaktanfolyam, külügyi fogalmazó szakvizsga).

Az Amerikai Egyesült Államokban működő m. kir. külképviseleti hatóságoknál Magyarországon lakó felek, vagy hazai hatóságok részére történendő kifizetés céljából befolyt dollárösszegek átutalása a 3312/1b–1922. számú rendelet¹⁷ értelmében. A Franciaországban dolgozó magyar munkások által Magyarországon lakó hozzátartozói részére történendő kifizetés céljából a párizsi m. kir. követségnek befolyt tanösszeg átutalása a 2805/1b–1923. számú rendelet értelmében.¹⁸

A Külügyi Közlöny szerkesztése.

Elnöki c osztály

A külügyi tárca bevételeinek és kiadásainak előirányozása, indoklása és előterjesztése. A külügyi alkalmazottak személyi illetményeivel kapcsolatos ügyek, beleértve a végellátási illetményeket is. A zárszámadás előterjesztése és indokolása.¹⁹ Hitelfelosztás; pót- és rendkívüli hitelek kieszközlése. A külföldön élő polgári magyar honosok számára kifizetésre kerülő rendszeres segélyeknek, a nyugdíj-, és rokkant illetményeknek, hadi- és útisegélyeknek kérdése, továbbá a külképviseleti hatóságoknál eszközrendelődő mindennemű bizonmányos fizetések teljesítésére vonatkozó intézkedések.

¹³ A „külképviseleti hatóságok felállítása” kitétel csak az 1924. évi ügybeosztásban szerepel.

¹⁴ Az elnöki b osztály feladatkörét rögzítő passzus első mondatában a gondolatjelben szereplő szavak utáni rész, tehát az „e célból helyiségek bérlése...” kezdetű szövegrész csak az 1924. évi ügybeosztásban található. Az 1921–1922. évi ügybeosztásokban e hosszú szövegrész helyett a gondolatjelben lévő szöveg után csak a „szükség szerint esetleg az 1/c osztállyal egyetértőleg” szöveg olvasható.

¹⁵ Az 1924. évi megfogalmazás szerint: fogalmazószakbeli.

¹⁶ Ld. a 179. sz. iratot.

¹⁷ KK. 1922/4. 21–24.

¹⁸ Ez utóbbi bekezdés csak az 1924. évi ügybeosztásban található.

¹⁹ 1924-ben az „és indokolása” szövegrész hiányzik.

A konzuli illetékekkel kapcsolatos ügyek. Idegen valuta beszerzése.²⁰ Pénztári ro-
vancsolások.²¹

Az osztály ügykörével kapcsolatos számműveleti teendőket a számvevőség végzi.²²

*(1925-ben az elnöki a és az elnöki c osztály egybeolvasztatott ügy, hogy a volt a. osztályhoz bővítésként bekerült a „Vöröskereszt kitüntetési ügyek” feladatkör, valamint a „minden ügy, amely nem tartozik más ügyosztályba” szövegrész értelemszerűen a volt b osztály feladatköré-
nek a végére került.*

A későbbiekben egységes elnöki osztály működött a minisztériumon belül, amelynek ügybeosztása az 1928–1933 évi időszakban, majd az 1934–1943-as esztendőkből mutat egységet – a szerk.)

Elnöki osztály²³

Protokoll szolgálat²⁴

A Magyarországon működő diplomáciai képviseltek és konzuli hivatalok és az ezekbe beosztott tisztviselők személyével, valamint hivatali működésével kapcsolatos ügyek. Kitüntetési ügyek, etikett- és rangkérdések.

Mindenemű személyi igazolvány és a minisztérium nevében kiállítandó bizonylat kizárólagos kiadása. Külföldi hasonló okiratok láttamozása. A magyar külügyi szolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak összes személyi ügyei a számvevőszéki tisztviselők ügyeinek kivételével.

Külképviselési hatóságok felállítása, beleértve a tiszteletbeli konzulátusok felállítá-
sát is.

Az m. kir. Külügyminisztérium és az m. kir. külképviselési hatóságok összes dologi ügyei.²⁵ A külügyi tárca költségvetésének összeállítás és indokolása, valamint a költségvetéssel összefüggésben levő ügyek.²⁶

Fogalmazó szakbeli tisztviselők felvétele az 5152/1926. ME.²⁷ számú rendelet értelmében (felvételi vizsga, külügyi fogalmazói szaktanfolyam, külügyi fogalmazói szakvizsga).

A futárszolgálatkal kapcsolatos ügyek, melyeket a közvetlen alája rendelt futáriróda útján intéz.²⁸

A Külügyi Közlöny szerkesztése.

A konzuli illetékekkel kapcsolatos ügyek.

²⁰ Ez utóbbi mondat 1921-ben nem szerepel.

²¹ Ez utóbbi mondat csak 1922-ben szerepel.

²² Ez az utóbbi mondat 1924-ben már nem szerepel.

²³ 1928–1933 között.

²⁴ Az 1932. és 1933. évi ügybeosztásban található, hiszen később a protokoll-ügyek intézésére önálló osztály alakult. Ld. ott.

²⁵ Az „összes dologi ügyei” kitétel helyett 1932–1933-ban a „dologi kiadásaiával összefüggésben levő összes ügyek” megfogalmazás szerepel.

²⁶ Itt a mondat az 1932. és 1933. évi ügybeosztásban nem fejeződik be, hanem így folytatódik: nevezetesen a külügyi tárca költségvetésére vonatkozó utalványozási jognak átruházott hatáskörben való kizárólagos alkalmazása.

²⁷ Ez a rendelet a 8889/1920. ME. számú rendeletet váltotta fel (ld. erre a 179. számú iratot), majd később átadta helyét a 6430/1931. ME. számú rendeletnek.

²⁸ Ld. a 11. sz. jegyzetet.

A külügyminisztériumi könyvtár igazgatása.²⁹

Külföldről³⁰ jövő pénzáttalások a 3312/1b–1922. és 2805/1b–1923.³¹ számú rendeletek értelmében.

A külföldi magyarok gondozása. A külföldi munkaszerződések létrehozása.³² A szociális gondoskodás terén (anya- és gyermekvédelem, leánykereskedelem, rabszolga- és ópiumkereskedés stb.) kötött nemzetközi egyezmények tekintetében az érintkezés. A Nemzetközi Munkaügyi Hivatallal való kapcsolat. A Nemzetközi Vöröskereszt Egylet ügyei.³³

Minden ügy, amely nem tartozik más ügyosztályhoz.

*

Az elnöki osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása, nyilvántartása, másolása és kiadása.

A személyzeti állomány, rangsorozati névjegyzékek, szolgálati táblázatok és törzskönyvi lapok, továbbá a szabadságolások nyilvántartása. A státussal összefüggő kimutató-sok és névjegyzékek elkészítése.

A külföldi pénzáttalásokkal járó összes adminisztratív teendők.³⁴

Elnöki osztály³⁵

A magyar külügyi szolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak összes személyi ügyei, a számvevőszéki tisztviselők ügyeinek kivételével.

Az m. kir. Külügyminisztérium és az m. kir. külképviseleti hatóságok dologi kiadásaival összefüggésben lévő összes ügyek.

A külügyi tárca költségvetésének összeállítása és indokolása, valamint a költségvetéssel összefüggésben lévő ügyek, nevezetesen a külügyi tárca költségvetésére vonatkozó utalványozási jognak átruházott hatáskörben való kizárólagos gyakorlása.

Külképviseleti hatóságok felállítása, beleértve a tiszteletbeli konzulátusok felállítását is.

Fogalmazó szakbeli tisztviselők felvétele a 6430/1931. ME. számú rendelet³⁶ értelmében (felvételi vizsga, külügyi fogalmazói szaktanfolyam, külügyi fogalmazói szakvizsga).

Mindennemű személyi igazolvány és a minisztérium nevében kiállítandó bizonylat kizárólagos kiadása. Külföldi hasonló okiratok láttamozása.

Diplómáciai közbenjárás a Külügyminisztérium tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak, valamint a társmisztériumok által hivatalosan kiküldött személyek útlevél láttamozási ügyeiben, az illetékes társmisztériumok írásbeli megkeresésére.³⁷

Diplómáciai útlevelek és ajánlólevelek kiállítása, meghosszabbítása és nyilvántartása.

²⁹ Az „igazgatása” kitétel csak az 1930. évi ügybeosztásban található.

³⁰ A „külföldről” megfogalmazás helyett 1930-tól egészen a korszak végéig az „Amerikai Egyesült Államokból” megfogalmazás található.

³¹ Ez utóbbi rendeletre való hivatkozás 1928-ban olvasható utójára. Ld. még a 17. sz. jegyzetet.

³² Ez utóbbi mondat csak az 1928. évi ügybeosztásban olvasható.

³³ Az egész bekezdés csupán az 1928. és 1929. évi ügybeosztásban található. A bekezdés utolsó mondata, amely a Nemzetközi Vöröskereszt Egyletre vonatkozik, pedig csupán az 1929. évi ügybeosztásban nyert megfogalmazást.

³⁴ A * utáni rész csak az 1932. és 1933. évi ügybeosztásban olvasható.

³⁵ Az 1934–1943. évi ügybeosztások szerint.

³⁶ Ld. a 27. számú jegyzetet.

³⁷ Ez utóbbi bekezdés az 1940–1943. évi ügybeosztásokban található.

A külügyminisztériumi könyvtár felügyelete.

A konzuli illetékekkel kapcsolatos ügyek.

A futárszolgálattal kapcsolatos ügyek, melyeket a közvetlen alája rendelt futárhoz utján intéz.

A Külügyi Közlöny szerkesztése.

Az Amerikai Egyesült Államokból jövő pénzáttalások a 3312/1b–1922. számú rendelet értelmében.³⁸

Minden ügy, amely nem tartozik más ügyosztályhoz.

Protokoll osztály³⁹

Az összes protokoll ügyek.

A Magyarországon akkreditált idegen követségek és az itteni konzuli hivatalok működésével, továbbá ezek vezetőinek és beosztott tisztviselőinek személyével és működésével kapcsolatos összes⁴⁰ ügyek.⁴¹

Az etikett- és rangkérdések.

A külföldön élő magyar állampolgárok, valamint általában az idegen állampolgárok⁴² magyar kitüntetési ügyei.

Magyar honosok külföldi kitüntetéséhez a m. kir. kormány előzetes hozzájárulásának kieszközlése, továbbá a kitüntetési jelvények elfogadásához és viseléséhez az államfői engedély kieszközlése.

A Magyarországon akkreditált idegen követségek és az itteni idegen konzuli hivatalok vezetői és beosztott tisztviselői részére szóló összes személyi és utazási igazolványok kiállítása, útleveleik láttamozása, továbbá egyéb hivatalos külföldi személyek részére utazási igazolványok kiállítása.

Diplomáciai útlevelek és ajánlólevelek kiállítása, meghosszabbítása és nyilvántartása.

A külügyminisztériumi könyvtár felügyelete.

*

Az elnöki és protokoll osztályok ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása, nyilvántartása, másolása és kiadása.

A személyzeti állomány, rangsorozati névjegyzékek, szolgálati táblázatok és törzskönyvi lapok, továbbá a szabadságolások nyilvántartása. A státussal összefüggő kimutatók és névjegyzékek elkészítése.

A külföldi pénzáttalásokkal járó összes adminisztratív teendők.

A Külügyi Közlöny kiadása.

Számjel osztály⁴³

Számjelszolgálat.

*

³⁸ Ld. a 17. sz. rendeletet.

³⁹ Az 1934-es ügybeosztásban először szereplő osztály a 2. sorszámmal kapt.

⁴⁰ Az „összes” kitétel 1938-ban szerepel utoljára.

⁴¹ Az 1941-es ügybeosztásban ezután új bekezdéssel az alábbi szövegbetoldás található: „A budapesti képviseltekhez nem tartozó külföldiek részére kormányzói audiencia kieszközlése.”

⁴² A „valamint általában az idegen állampolgárok” szövegrész az 1938-as ügybeosztásban szerepel utoljára.

⁴³ Az osztály minden ügybeosztásban szerepel, 1933-ig 3. sorszámmal, ekkortól a sorszámozás hiányzik.

Az ügyosztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása, nyilvántartása.⁴⁴

Fordító osztály⁴⁵

A Külügyminisztérium céljaira szükséges fordítások elvégzése.

Utazás- és útlevelügyi osztály⁴⁶

Nemzetközi vonatkozású utazás- és útlevelügyi elvi kérdések, és ezzel kapcsolatos határátlépési ügyek.

Konkrét utazási és útlevelügyek. Diplomáciai közbenjárás ilyen ügyekben.⁴⁷

Utazások rendészeti ellenőrzésében való közreműködés.⁴⁸

Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok útleveleinek láttamozása.⁴⁹

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása és másolása.

Nyilvántartási osztály⁵⁰

Külpolitikai rendészeti ügyek.

Nemzetközi vonatkozású utazás- és útlevelügyi elvi kérdések és ezzel kapcsolatos határátlépési ügyek.

Utazások rendészeti ellenőrzésében való közreműködés és az idegenforgalom előmozdításában való bekapcsolódás.

Külföldiek tartózkodása és munkavállalása Magyarországon.

A Magyarországon tartózkodó idegen (orosz, örmény, török stb.) menekültek ügyei.

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, másolása és irattározása.

Nemzetközi közjogi, illetve nemzetközi közjogi és szerződési osztály⁵¹

(Az osztály feladatkörének leírása a vizsgált időszakban több ízben jelentősen módosult. Egy tömböt alkot az 1921–1925-ös, egy másikat az 1928–1933 közötti időszak, s végül nagyjából egy tömbbe foglalhatóak az 1934–1943 közötti ügyrendek – a szerk.)

⁴⁴ A * alatti rész az 1933-as ügybeosztásban jelenik meg először.

⁴⁵ Az osztály az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban szerepel 4. sorszámon alatt.

⁴⁶ Az osztály 1921-től 1933-ig 2. sorszámon, később 10. sorszámon szerepelt, utóljára 1938-ban. Szerepkörét a nyilvántartási osztály vette át. (Ld. ott.)

⁴⁷ Az utolsó mondat az 1924. évi ügybeosztásban jelenik meg először.

⁴⁸ Az 1933-as és 1934-es ügybeosztásban ezután új bekezdésben az alábbi szöveg található: „Külföldiek tartózkodása és munkavállalása Magyarországon, magyar állampolgárok tartózkodása és munkavállalása külállamokban. Elvi kérdések és konkrét ügyek”. 1936-tól ellenben csak a „Külföldiek tartózkodása és munkavállalása Magyarországon” szövegrész található.

1934-től az „Utazások rendészeti ellenőrzésében való közreműködés” szövegrész után közvetlenül „és az idegenforgalom előmozdításába való bekapcsolódás” szövegrész található.

⁴⁹ Ez utóbbi mondat helyett 1930-tól az alábbi szövegrész olvasható: „A Magyarországon tartózkodó idegen (orosz, örmény, török stb.) menekültek ügyei, amennyiben nem politikai természetűek. Az 1934-es ügybeosztás már nem tartalmazza az „amennyiben nem politikai természetűek” megszorítást.

⁵⁰ Az 1940. évi ügybeosztásban szerepel először, lényegében a korábbi utazás- és útlevelügyi osztály feladatkörét veszi át. A 10. sorszámat kapta.

⁵¹ Az osztály elnevezése 1921. és 1932. között „nemzetközi közjogi osztály”, az elnevezésben a „szerződési” kitétel 1934-ben jelenik meg először és azután a korszak végéig ezen a néven szerepel e részleg. A sorszámozás szerint végig 5. számon szerepel.

Nemzetközi közjogi osztály⁵²

Mindennemű külügyi tárgyú vagy vonatkozású jogszabály alkotása (szabály tárgya szerint, esetleg érdekelt többi ügyosztály közreműködésével).

Mindennemű nemzetközi szerződés és megerősítő okirat közjogi vonatkozásai és alakszerűségei.

Közjogi és általános közigazgatási tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése, megkötése, becikkelyezése, megerősítése.

A Magyarország részéről kötött nemzetközi szerződések nyilvántartása.⁵³

A nemzetközi közjog⁵⁴ és közigazgatási jog elvi kérdései; állampolgársági⁵⁵ elvi kérdések; címer, zászló és egyéb közjogi jelvénykérdések.

Nemzetközi államértekezletek, közjogi vagy közigazgatási tárgyokról. Nemzetközi állambizottságok. Nemzetközi választott bíróságok. Nemzetközi Állandó Bíróság (Cour permanente de Justice internationale).⁵⁶ A Nemzetek Szövetségének jogi kérdései.

Kapitulációk, konzuli és nemzetközi vegyes bíraskodás. Konzuli anyakönyvi ügyek.⁵⁷

A békeszerződés végrehajtásával összefüggő közjogi és nemzetközi közjogi vonatkozású ügyek.⁵⁸

A nemzetközi jelentőségű külföldi jogalkotás nyilvántartása, és erről az érdekelt minisztériumok tájékoztatása.

A Külügyminisztérium működéséről szóló évi jelentés szerkesztése a többi osztályok által rendelkezésre bocsátott adatok felhasználásával.⁵⁹

Nemzetközi közjogi osztály⁶⁰

Mindennemű nemzetközi szerződés közjogi vonatkozásai és alakszerűségei; a nemzetközi szerződések nyilvántartása. Nemzetközi közjogi vonatkozású nemzetközi szerződések előkészítése és megkötése.

A nemzetközi közjog és közigazgatási jog elvi kérdései. Állampolgársági ügyek.

Állandó Nemzetközi Bíróság; Állandó Választott Bíróság; Vegyes Döntőbíróságok.

A Nemzetek Szövetségének jogi kérdései.

A nemzetközi jelentőségű külföldi jogalkotás nyilvántartása.

A Külügyminisztérium működéséről szóló évi jelentés szerkesztése.⁶¹

⁵² Az 1921-1925 közötti években.

⁵³ Az 1924. évi ügyrendben jelenik meg először, és 1925-ben kibővül „s a Nemzetek Szövetségénél való beiktatása” szövegrésszel.

⁵⁴ 1924 előtt nem „közjog”, hanem csak „jog” megfogalmazás szerepel.

⁵⁵ 1921-22-ben e szó előtt még a „határrendezési” kitétel is szerepel.

⁵⁶ Ez utolsó mondat az 1924. évi ügyrendben jelenik meg először. (Ez a szövegrész egyébként 1925-ben, az előző évhez képest átfogalmazódik, tartalmilag ellenben nincs változás.)

⁵⁷ E bekezdés az 1925. évi ügyrendben már nem szerepel.

⁵⁸ 1925-ben ezután új bekezdésben az alábbi szövegrész található: „A diplomatákat megillető területekfelelősséggel s a konzuli mentességekkel kapcsolatos kérdések (az elnöki osztállyal egyetértőleg).”

⁵⁹ Az utolsó bekezdés 1922-ben jelenik meg először.

⁶⁰ Az 1928-1933. közötti időszak ügybeosztása.

⁶¹ A szóban forgó öt esztendő során a leírásban semmiféle változást nem eszközöltek.

Nemzetközi közjogi és szerződési osztály⁶²

Nemzetközi közjogi vonatkozású nemzetközi szerződések előkészítése és kötése. Mindennemű nemzetközi szerződésnek letárgyalását követő alábbi főbb mozzanatok körüli összes intézkedések: 1. a nemzetközi szerződések aláírása; 2. amennyiben az Országgyűlés hozzájárulása szükséges, a nemzetközi szerződést becikkelyező törvényjavaslat benyújtásával és tárgyalásával kapcsolatos teendők; 3. a nemzetközi szerződést megerősítő okirat kiállítása, illetve a szerződéshez való csatlakozás bejelentésére felhatalmazás kieszaközlése; 4. a megerősítő okiratok kicserélése, illetve letétele, esetlegesen a csatlakozás bejelentése; 5. a becikkelyező törvény, illetőleg az életbeléptetéséről szóló rendelet kihirdetése és 6. a nemzetközi szerződés beiktatása a nemzetek szövetségénél.⁶³

A Magyarország által kötött nemzetközi szerződések nyilvántartása.

A nemzetközi közjog elvi kérdései.

Állandó Nemzetközi Bíróság; Állandó Választott Bíróság; Vegyes Döntőbíróság.

A Nemzetek Szövetségének jogi kérdései.

A külföldiek jogállására vonatkozó népszövetségi egyezménytervezet ügye (Project de convention relatif au traitement des étrangers).

A nemzetközi jelentőségű külföldi jogalkotás nyilvántartása.⁶⁴

A Külügyminisztérium működéséről szóló évi jelentés szerkesztése.⁶⁵

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, másolása, elküldése és irattározása.⁶⁶

Nemzetközi magán- és büntetőjogi osztály⁶⁷

Magánjogi, büntetőjogi és perjogi tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése, megkötése, becikkelyezése, megerősítése.

Nemzetközi államértekezletek magánjogi, büntetőjogi vagy perjogi tárgyokról.

A nemzetközi magánjog, büntetőjog és perjog elvi kérdései.

Büntettesek kiadásának és átszállításának, büntetőlapok kicserélésének közvetítése, toloncügyek, kiutasítások, hazaszállítások, és a bűnügyi jogsegély egyéb ügyei.

Berni Nemzetközi Szerződési Unió.

Közigazgatási iratok kicserélése a békeszerződés idevonatkozó rendelkezései alapján.

Nemzetközi büntetőjogi és rendészeti osztály⁶⁸

Büntetőjogi tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése és tárgyalása.

A nemzetközi büntetőjog elvi kérdései.

⁶² Az 1934-1943 közötti évek ügybeosztása. A korábbiakhoz képest történt változásokra ld. még az 51. jegyzetet.

⁶³ A 6. pont 1941-től hiányzik, hiszen 1939-ben megszűnt a Nemzetek Szövetsége.

⁶⁴ 1941-től a leírás átfogalmazódik, a feladatok sorrendjében is cserét eszközölnek, de tartalmi változás nincs.

⁶⁵ Ez utóbbi mondat 1937-ben szerepelt utoljára.

⁶⁶ A * alatti rész 1936-tól található az ügybeosztás szövegében.

⁶⁷ 1921 és 1933 között működött - 6. sorszám - ebben a felállásban az osztály. 1934-től e részleg kettéválik. 6. osztályként nemzetközi büntetőjogi és rendészeti osztályt hoznak létre, míg a nemzetközi magánjogi osztály a minisztérium 7. osztályaként folytatja tovább működését.

⁶⁸ Az osztály létrejöttére ld. a 67. sz. jegyzetet. Az ügybeosztás az 1934-1943. évi ügyrendekből való. Leírásában nem történt változás.

Büntetéseik kiadásának és átszállításának közvetítése. Magyarországon folyó bűnügyekben idegen képviselők részéről eszközölt közbenjárások és tudakozódások tárgyában való intézkedés. A bűnügyi jogsegély egyéb ügyei.

Toloncgyek, kiutasítások; leánykereskedelem.

Közigazgatási iratok kicserélése a trianoni szerződés idevonatkozó rendelkezése alapján.

Állampolgársági ügyek, ideértve az állampolgársági és katonai nyilvántartásokból való törlésre vonatkozó ügyeket is.

Útlevel nélkül külföldre jutott magyarok deportációs ügyei.

Nemzetközi magánjogi osztály⁶⁹

Magánjogi és perjogi tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése és tárgyalása. A nemzetközi magánjog és perjog elvi kérdései. Házassági ügyek. Hagyatéki ügyek. Gyámügyi és gondnoksági ügyek, örökbefogadások. Menhelyen elhelyezett gyermekek hazaszállítása. Gyermektartási, özvegyi és árvaellátási ügyek. Hozzátartozók kutatása külföldön. Személyiségjogok. Szerzői jog, ideértve a Berni Nemzetközi Szerzői Jogi Unió ügyét. Hazai jogi érdekek védelme külföldön, és külföldi jogi érdekek védelme belföldön. Konzuli szervezet jogi vonatkozású részének kiépítése, szabályozása és felügyelete. Konzuli egyezmények előkészítése és tárgyalása (a 4. ügyosztállyal⁷⁰ egyetértésben). Hazai bíróságok érintkezésének közvetítése külföldi hatóságokkal (bírói iratok kézbesítése). Végrehajtási ügyek. Okiratok felülhitelesítése. A magyar állampolgároknak külföldi hatóságok és közegek ellen emelt panaszai, külföldi panaszok hazai hatóságok és közegek ellen. Magyar honosokkal külföldön, külföldiekkel belföldön való bánásmód. Külföldön letartóztatott vagy más módon háborított magyar honosok ügyeiben való közbenjárás. A magánjogra, perjogra és hiteljogra vonatkozó külföldi törvényhozás figyelemmel kísérése. Külföldi törvények megállapítása. Törvénybizonyítványok. Csődjog, váltójog, csekkjog nemzetközi szabályozása. Magyar honosok külföldi, idegen honosok belföldi nyugdíj- és ellátási igényei. Hadifogoly ügyek.

Bírói jogsegély osztály⁷¹

Hazai bíróságok érintkezésének közvetítése külföldi hatóságokkal (bírói iratok kézbesítése); összeütközések hazai és külföldi bíróságok között. Közvetítés és nyilvántartás hazai feleknek külföldi, és külföldi feleknek magyarországi jogi ügyeiben. Hazai jogi érdekek védelme külföldön, és külföldi jogi érdekek védelme Magyarországon. Külföldi jogszabályokról felvilágosítás beszerzése hazai hatóságok részére és viszont. Hagyatéki ügyek.⁷² Örökbefogadások, törvényesítések, házassági és lakásügyek.⁷³ Okiratok felülhitelesítése. Szegényjog a bírói eljárásokat illetően.

⁶⁹ Ld. az előző jegyzetet.

⁷⁰ Ti. a gazdaságpolitikai osztály.

⁷¹ Az 1921-1925. évi ügybeosztásokban szerepel végig 7/a sorszámmal.

⁷² Az 1922. évi ügybeosztásban ezután a következő mondat található: Átutalások a 3312/1b-1922. számú rendelet értelmében.

⁷³ Ez utóbbi mondat csak az 1924. és 1925. évi ügybeosztásban szerepel.

Közigazgatási jogsegély osztály⁷⁴

Hazai közigazgatási hatóságok érintkezésének közvetítése külföldi hatóságokkal. Magyar állampolgároknak külföldi hatóságok és közegek ellen emelt panaszai, külföldi panaszok hazai hatóságok és közegek ellen. Anyakönyvi kivonatok és büntetőlapok⁷⁵ kicserélésének közvetítése. Kórházi ügyek, kórházi költségek megtérítése. Gyám- és gondnoksági ügyek. Állampolgársági és illetőségi ügyek. Gyermektartási, özvegy- és árvaellátási ügyek. Hazaszállítás, toloncolás.⁷⁶ Elmebetegek intézetekbe való felvétele és elbocsátása.⁷⁷

Gazdaságpolitikai osztály⁷⁸

(Az 1928–1943 közötti ügybeosztásokban szerepel ezen a néven, 1921–1924 között gazdaságpolitikai és közlekedési osztály elnevezéssel és feladatkörrel, 1924–1925-ben pedig gazdaságpolitikai és közigazgatási osztály elnevezéssel működött – a szerk.)

⁷⁴ Ezen az elnevezésen az osztály 1921 és 1925 között működött 7/b sorszámmon, az 1927-1933. évi ügybeosztásokban közigazgatási és jogsegély osztály néven szerepel, 7. sorszám alatt. 1934-1943 közötti ügybeosztásokban nemzetközi közigazgatási osztály a részleg elnevezése, és 8. sorszámmon szerepel.

⁷⁵ A „büntetőlapok” kitétel csak az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban szerepel.

⁷⁶ A „toloncolás” kitétel csak az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban olvasható.

⁷⁷ Az 1929. évi ügybeosztásban a feladatkör „Hósi halottak és hósi sírok ügyei” szövegrszszel bővül.

Az 1927-1933. évi ügybeosztásokban az osztály feladatkörének leírása egy új bekezdéssel bővült:

Hazai bíróságok érintkezésének közvetítése külföldi hatóságokkal (bírósági iratok kézbesítése); összeköttetések hazai és külföldi bíróságok között. Közvetítés és nyilvántartás hazai feleknek külföldi és külföldi feleknek magyarországi jogi ügyeiben. Hazai jogi érdekek védelme külföldön és külföldi jogi érdekek védelme Magyarországon. Hagyatéki ügyek. Örökbefogadások, törvényesítések, házassági és lakásügyek. Okiratok felülhitelesítése.

1928-tól a főszövegben leírt első bekezdés is bővül, amennyiben a „határsértések, határközegek elleni panaszok”, valamint „kórházi ügyek” szövegrész közé az alábbi betoldás kerül: A nemzetközi kereskedelmi szerződésekben foglalt határforgalmi rendelkezések végrehajtására vonatkozó ügyek, valamint az ezek tekintetében hazai és külföldi hatóságok és közegek ellen felmerült panaszok, amennyiben ezek nem gazdasági és pénzügyi természetűek, tehát nem gazdálkodásra, vámokra, illetékekre vagy más hasonló tárgyakra vonatkoznak.

1930-tól újabb két bekezdéssel bővül az osztály feladatkörének leírása:

Egészségügyi egyezmények megkötése és a végrehajtásukból folyó ügyek, így a kórházi és betegápolási költségek elszámolása, külföldi magyar munkások özvegyeinek és árváinak ellátmányai, valamint a szegényügyi és szegényházi gondozás konkrét esetei stb.

Nemzetközi egészségügyi statisztikák és járványkimutatások továbbítása.

Az 1932. és 1933. évi ügybeosztás újdonsága:

Az 5. nemzetközi közjogi, a 6. nemzetközi magán- és büntetőjogi, és 7. közigazgatási és jogsegély osztály ügdarabjainak iktatása, indexelése és irattározása.

A nemzetközi közigazgatási osztály ügybeosztása:

A nemzetközi közigazgatási jog elvi kérdései.

Határrendszet, ideértve a határsértéseket és a határközegek elleni panaszokat, amennyiben ezek nem gazdasági és pénzügyi természetűek, tehát nem gazdálkodásra, vámokra, illetékekre vagy más hasonló tárgyakra vonatkoznak. Hazai közigazgatási hatóságok érintkezésének közvetítése a külföldi hatóságokkal *(ez utóbbi mondat csak az 1934. és 1936. évi ügybeosztásban található - a szerk.)*. Anyakönyvi ügyek. Illetőségi ügyek. Egészségügyi rendszet, ideértve a kórházi ügyeket, elmebetegek, kórházi ápoltak hazaszállítását, elmebetegeknek intézetbe való felvételét és elbocsátást, a nemzetközi egészségügyi statisztikák és járványkimutatások továbbítását, és a hullaszállítási ügyeket. Egészségügyi egyezmények előkészítése és tárgyalása, valamint a végrehajtásukból folyó ügyek *(1937-től ez utóbbi mondat más fogalmazásban, de tartalmilag azonos módon szerepel - a szerk.)*. Rokkantügyek, ideértve a rokkantsági igazolásra szolgáló iratok beszerzését. Hósi halottak és a hósi sírok ügyei. A szegénygondozás és a társadalombiztosítás konkrét esetei.

A 6. nemzetközi büntetőjogi és rendészeti, a 7. nemzetközi magánjogi, és a 8. nemzetközi közigazgatási osztály ügdarabjainak iktatása, indexelése és irattározása.

⁷⁸ Az ügybeosztást ld. lentebb.

Gazdaságpolitikai és közlekedési osztály⁷⁹

A békeszerződés végrehajtása körüli teendők kitűzése és ellenőrzése, a békeszerződésben netán kijelölt nemzetközi bizottságok ügyeiben való előterjesztések a minisztertanácshoz, amennyiben az ügyek nem tartoznak a magyar királyi Pénzügyminisztérium felszámoló osztályának hatáskörébe. Békevégreajtási iroda ügyei.

A külföldi államokkal való gazdasági szerződéseket előkészítő vámkonferenciák, valamint a nemzetközi gazdasági szerződéses tárgyalások ügyei, kivéve azokat, melyek a gazdasági társsztyályoknál külön meg vannak jelölve.

A kereskedelmi szerződések közlekedéspolitikai anyagának előkészítésénél való közreműködés.

A nemzetközi vasútügyi, tengerhajózási, posta-, távirda-, távbeszélő-, gépkocsi- és aviatikai szerződések, valamint az összes egyéb nemzetközi közlekedésügyi szerződések ügyei.

Azok a nemzetközi közlekedésügyi ügyek, amelyek lebonyolításához külügyi képviselőnk igénybe vétele szükséges.

Gazdaságpolitikai és közgazdasági osztály⁸⁰

A kereskedelmi szerződéses tárgyalások és nemzetközi gazdasági konferenciák ügyei, az árucsereforgalmi egyezmények megkötése, az ez ügyeket előkészítő vám- és kereskedelmi konferenciák, a kereskedelmi és áruforgalmi szerződések végrehajtására vonatkozó ügyek, valamint az autonóm vámtarifa előkészítésére és végrehajtására vonatkozó ügyek, továbbá a kereskedelem, ipar és mezőgazdaság összes nemzetközi vonatkozású ügyei, külkereskedelmi hírszolgálat és a külképviselteknek közgazdasági ügyekben való irányítása. A Római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet ügyei. A Nemzetek Szövetségének gazdasági bizottságára vonatkozó ügyek. A békeszerződés végrehajtására vonatkozó gazdasági kérdések, valamint a békeszerződésnek a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalra vonatkozó határozményaiival kapcsolatos ügyek.⁸¹ A szűkebb határforgalomra vonatkozó összes ügyek nemzetközi vonatkozásban.

Gazdaságpolitikai osztály⁸²

Közgazdasági tárgyú nemzetközi szerződések előkészítése és megkötése, és általában a kereskedelem, ipar, és mezőgazdaság összes nemzetközi vonatkozású ügyei.

Az adókra, a vámokra, az illetékekre, ezek kirovására, valamint az ezeket illető felszólalásokra vonatkozó ügyek. A kettős birtokosok gazdasági eszközeinek és gazdasági termékeinek áthozatala tekintetében felmerülő panaszok.⁸³

Külkereskedelmi hírszolgálat. Külképviseltek irányítása közgazdasági tekintetben.

A nemzetközi vasúti, tenger- és folyamhajózási, posta-, távirda-, rádió-, autó-, légi-forgalmi és általában az összes nemzetközi közlekedési ügyek és szerződések.

A hajózással kapcsolatos kereskedelmi és gazdaságpolitikai ügyek. A tengerhajózási alkalmazottak szerződésére vonatkozó ügyek.⁸⁴

⁷⁹ 1921-1922-ben 8., 1924-ben 8/a sorszám alatt szerepel.

⁸⁰ 8/a sorszám alatt szerepelt.

⁸¹ Ez utóbbi mondat második fele csak az 1925-ös ügybeosztásban olvasható.

⁸² 4. sorszámmon szerepelt e részleg.

⁸³ Ez a bekezdés csak az 1928. évi ügybeosztásban található.

⁸⁴ 1929-ben jelenik meg ez a bekezdés először az ügybeosztásban.

A nemzetközi vonatkozású összes pénzügyi természetű kérdések.⁸⁵ A békeszerződés végrehajtására vonatkozó pénzügyi kérdések.

A külföldiek jogállására vonatkozó népszövetségi egyezmény-tervezet ügye (Project de Convention relatif au traitement des étrangers).⁸⁶

Letelepedési egyezmények.⁸⁷

Ópium-kereskedelem, rabszolga-kereskedelem, leánykereskedelem.⁸⁸

A Nemzetközi Vöröskereszt-egyezmények és a Nemzetközi Segély Unió egyezményre vonatkozó ügyek.⁸⁹

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása és másolása.⁹⁰

Közgazdasági Osztály⁹¹

A külföldi államokkal kötött kereskedelmi szerződések végrehajtására vonatkozó ügyek, valamint az autonóm vámtarifák előkészítő és végrehajtását tárgyaló vámkonferenciák ügyei.

A kompenzációs áruforgalomra vonatkozó nemzetközi egyezmények megkötésére, vagy felmondására irányuló tárgyalások, és az ilyen egyezményekből kifolyó államközi érintkezések ügyei, valamint az ezekre vonatkozó vámkonferenciák.

A kereskedelem, ipar és mezőgazdaság összes nemzetközi vonatkozású ügyei. A külkereskedelmi hírszolgálat szervezésére, gyorsítására és az érdekeltség körében való gyakorlati értékesítésére irányuló intézkedések. Gazdasági propaganda. A kereskedelmi utazóknak a kereskedők külföldön való településének, a kereskedelmi és ipari propagandának, a nemzetközi vásároknak, valamint az idegenforgalomnak ügyei. A külkereskedelmi külföldi érdekképviseltek összes ügyei (kereskedelmi múzeumi levelezők, külföldi kamarák stb.). A külképviseltek szakszerű irányítása a vámpolitikai és a hazai kereskedelem gyakorlati követelményei szempontjából. A külképviseltek kereskedelmi vonatkozású jelentéseinek feldolgozása és közzététele.

A nemzetközi mezőgazdasági, állategészségügyi és madárvédelmi ügyek.⁹²

Pénzügyi Osztály⁹³

Közreműködés a nemzetközi szerződések pénzügyi természetű határozmányainak előkészítésénél.

A békeszerződés végrehajtásával összefüggő pénzügyi kérdések, nevezetesen a jóvátételi kérdések intézésénél való közreműködés.

⁸⁵ 1940-től az ügybeosztásokban itt a mondatnak nincs vége, mert az „a magánjogi pénzügyi, valamint az alapítványok stb. kivételével.” szövegrésszel fejeződik be.

⁸⁶ Ez utóbbi bekezdés az 1930-1933. évi ügybeosztásokban szerepel.

⁸⁷ 1930-tól szerepel az ügybeosztásokban.

⁸⁸ Az 1930. évi ügybeosztásban szerepel, majd a leánykereskedelem már nem szerepel az 1932-től kezdődő ügybeosztásokban, de az előbbi két téma 1936-ig része az ügybeosztásnak.

⁸⁹ Ebben a fogalmazásban az 1930-1932. évi ügybeosztásokban található, 1933-ban viszont már csak „a Nemzetközi Segély Unió” egyezményre vonatkozó ügyek olvashatók.

⁹⁰ Az 1932-1938 közötti ügybeosztásokban szerepel, az „irattározása” kitétel 1936-tól található a mondat végén.

⁹¹ Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban található 9. sorszám alatt.

⁹² A minisztérium közgazdasági osztályainak 1922 derekán történt összevonására ld. a 22. sz. iratot.

⁹³ Az 1921-1925. évi ügybeosztásokban szerepel. 1921-1922-ben 11/a szám alatt, 1924-1925-ben 8/b szám alatt.

Ama pénzügyek intézésénél való közreműködés, amelyek lebonyolításához külügyi képviselőink igénybevétele szükséges.

A külállamok pénzügyi politikájának figyelemmel kísérése.⁹⁴

Sajtó osztály⁹⁵

Külpolitikai sajtóügyek, a külföldi sajtóval és távirati irodákkal összefüggő kérdések, lapszemle szerkesztése,⁹⁶ a külügyminisztériumi könyvtár és sajtóarchivum igazgatása.⁹⁷

Kulturális osztály⁹⁸

A külfölddel fennálló kulturális, tudományos, művészeti⁹⁹ ügyek (Cooperation Intellectuelle).¹⁰⁰

Nemzetközi kiállítások (kivéve a kifejezetten gazdaságiakat). Idegenforgalom. Nemzetközi diák- és sportügyek. Film- és fényképügyek. Statisztika és népszámlálás. Gyermekeyaralalalási akciók.¹⁰¹

⁹⁴ Az 1924. és 1925. évi ügybeosztás az osztály feladatkörét az alábbi mondatban foglalja össze:

A nemzetközi vonatkozású összes pénzügyi természetű kérdések, továbbá a békeszerződés végrehajtására vonatkozó pénzügyi kérdések, nevezetesen a jóvátételi ügyek ellátása.

A közgazdasági osztályok 1922-ben történt összevonására ld. még a 139. szám alatt közölt rendeletet.

⁹⁵ Az 1921-1925. évi ügybeosztásokban sorszám nélkül szerepel, az 1927-1938-asokban 3. számot kapott. Az 1940. évi ügybeosztás már tükrözi a kulturális osztállyal történt összeolvasztását. A 3. sorszámot a részleg ekkor is megőrzi. A szétválás után a sajtóosztály az 1941. és 1943. évi ügybeosztásban 3/a számon fut.

⁹⁶ Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban a „szerkesztése” kitétel helyett „előállítás” szerepel.

⁹⁷ 1932 és 1940 közötti években az osztály feladatköréhez tartozik „az osztály ügdarabjainak, illetve írásbeli kiadmányainak iktatása, indexelése, másolása, kiadása és irattározása, valamint a lapszemle előállítása”.

1941-től az osztály feladatköréhez tartozik a „sajtó ellenőrzés” is.

⁹⁸ Az osztály létesítéséről szóló rendelet 1930. II. 6-án jelent meg. (Ld. a 28. sz. iratot.) 1930-1933-ban 8., 1934-1938-ban 11., 1941-1943-ban 3/b számot kapta az ügybeosztásban.

⁹⁹ 1936-tól „és irodalmi” kitéttel bővül a szöveg.

¹⁰⁰ 1936-tól a zárójelben jelzett francia nyelvű elnevezés helyett az alábbi bővebb fogalmazás található:

A Nemzetek Szövetsége keretében működő szellemi együttműködéssel foglalkozó bizottság (Commission de Cooperation Intellectuelle) a párizsi intézet (Institut de C.J.) ügyei.

¹⁰¹ 1936-tól a feladatkör az alábbiakkal bővül: könyv- és folyóiratügyek. Magyarország részvétele külföldi nemzetközi kongresszusokon.

1932-től * után olvasható: Az osztály ügdarabjainak iktatása, indexelése, irattározása, másolása és kiadása. 1936-tól az „irattározása” kitétel kerül a szöveg végére.

A sajtó osztálytól való különválasztás után az 1941. és 1943. évi ügybeosztás az alábbi módon szabályozza a kulturális osztály feladatkörét:

A külfölddel fennálló kulturális, tudományos, művészeti és irodalmi ügyek; kapcsolat fenntartása ilyen feladatkörű nemzetközi szervekkel és intézményekkel.

A fenti tárgykörbe eső, vagy ezzel rokon nemzetközi események, mint nemzetközi kiállítások, továbbá diák-, sport-, film-, fénykép-, könyv- és folyóiratügyek.

Magyarország részvétele külföldi nemzetközi kongresszusokon és Magyarországon rendezett nemzetközi kongresszusok (ülések, konferenciák).

Fenti tárgykör szempontjából, még az idegenforgalom és gyermekeyaralalalási akció. (sic!)

Magyar és külföldi kapcsolatokkal foglalkozó belföldi egyesületek ügyei.

Magyarország ismertetése a külföld előtt, és az ezzel kapcsolatban külföldön működő szervek irányítása, valamint a szükséghez képest – ilyen szervek létesítése.

1944 derekán a kulturális és a sajtó osztályt ismét egybevonták. Ld. erre a 29. sz. alatti iratot.

Külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó osztály¹⁰²

Kivándorlási, átvándorlási és visszavándorlási ügyek. (A külföldi magyarok hazaszállítása, kivéve azokat, akiknek hazaszállítása a 7. osztály hatáskörébe tartozik.)¹⁰³

A külföldi magyarok kulturális és szociális gondozása.¹⁰⁴

Az országos kivándorlási alaphól a Külügyminisztériumot illető jövedelmek kezelése.¹⁰⁵

Az Országos Kivándorlási Tanácsban való képviselet.

A külföldi magyarok gondozása. A szociális gondoskodás terén (anya és gyermekvédelem stb.) kötött nemzetközi egyezmények tekintetében az érintkezés. A Nemzetközi Vöröskereszt Egylet ügyei.

Hazaszállítási segélyek behajtása.

Tisztviselők és munkások betegség és baleset elleni biztosítása, munkaidő szabályozása, nőknek és gyermekeknek egyes foglalkozásoktól való eltiltása, fiatalok munkások éjjeli munkájának eltiltása, gyermekeknek tengerhajózásra való bocsátása, hajótörés esetén munka nélkül maradtak ellátása, munkaszerveződések, munkaközvetítés.¹⁰⁶

A genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatal ügyei (munkaügyi egyezmények, ajánlások), munkaügyi hivatal nyomtatványainak szétosztása.

Véleményadás az elnöki osztálynak a genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatallal kapcsolatos személyi ügyekben.

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, irattározása és másolása.¹⁰⁷

Külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó osztály¹⁰⁸

Kivándorlási, átvándorlási és visszavándorlási ügyek.

A külföldi magyarok kulturális és szociális gondozása.

Az Országos Kivándorlási Tanácsban való képviselet.

Az országos kivándorlási alaphól a Külügyminisztériumot illető jövedelmek kezelése.

Külföldi magyarok hazaszállítása, kivéve azokat, akiknek hazaszállítása a 8. osztály hatáskörébe tartozik. Hazaszállítási segélyek ügyei.

Magyar állampolgárok tartózkodása és munkavállalása külállamokban. Elvi kérdések és konkrét ügyek.¹⁰⁹

A szociális biztosítás körébe tartozó elvi kérdések (egyezmény), a szegényügyi gondozás elvi kérdései, és általában mindazon szociálpolitikai ügyek, amelyek nem tartoznak a 4., 6., és 8. osztályok hatáskörébe.

A külföldre való munkaközvetítés.

A Nemzetközi Vöröskereszt Egylettel és a Nemzetközi Segélyt Nyújtó Unióval kapcsolatos ügyek.

¹⁰² Az 1930-1943. évi időszak ügybeosztásaiban szerepel. A sajtó-hírszolgálati osztályból vált ki az 1930. II. 6-i rendelet nyomán. Ld. a 28. sz. iratot. Számozása mindvégig a 9.

¹⁰³ A zárójelben lévő mondat csak az 1930-1933. évi ügybeosztásokban található.

¹⁰⁴ E bekezdés az 1930-1933. évi ügybeosztásokban még nem található.

¹⁰⁵ Az 1930-1933. évi ügybeosztásokban ezután zárójelben még a „segélyezés” kitétel található.

¹⁰⁶ Ez utóbbi bekezdés az 1933. évi ügybeosztásban jóval szűkszavúbb megfogalmazást nyert: A szociális biztosítás körébe tartozó elvi kérdések (egyezmények). Szegényügyi gondozás elvi kérdései. A külföldre való munkaközvetítés.

¹⁰⁷ A * alatti rész csak az 1932. és 1933. évi ügybeosztásban található.

¹⁰⁸ Az 1934-1943. közötti években.

¹⁰⁹ Ez utóbbi bekezdés az 1934. évi ügybeosztásban nem található.

A genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatal ügyei (munkaügyi egyezmények, ajánlások, nyomtatványok szétosztása).

Véleményadás az elnöki osztálynak a genfi Nemzetközi Munkaügyi Hivatallal kapcsolatos személyi ügyekben. ópiumkereskedelem. Rabszolga-kereskedelem.¹¹⁰

*

Az osztály ügydarabjainak iktatása, indexelése, másolása és irattározása.¹¹¹

Nemzetközi Duna-ügyi és Közlekedésügyi Osztály¹¹²

A nemzetközi szerződések folyókra, csatornákra és behajózásra vonatkozó anyagának előkészítése.

A nemzetközi folyók ügyei; e folyók jogviszonyainak szabályozására vonatkozó tárgyalások előkészítése és folytatása az érdekelt szakminisztériumokkal egyetértőleg.

A folyók és csatornák nemzetközi ügyei, nevezetesen nemzetközi behajózási ügyek, amennyiben a külfölddel való tárgyalást igényelnek, illetve amennyiben lebonyolításukhoz a külügyi képviselet igénybevétele szükséges.

A Nemzetközi Duna Bizottság, az Állandó Vízügyi Műszaki Bizottság és az Intern Magyar Duna Bizottság ügyei egyetértésében az illetékes gazdasági tárcaikkal.

Az összes nemzetközi vasúti, tengerhajózási, légiforgalmi, posta, távirtda, és egyszóval az összes nemzetközi közlekedési ügyek.

Az ügyosztály egyben mint „Magyarország képviselete a Nemzetközi Duna Bizottságban” működik.¹¹³

¹¹⁰ Az utóbbi bekezdés az 1934-1936. évi ügybeosztásokban nem található.

¹¹¹ Az 1934. évi ügybeosztásban még a másolás megelőzi az irattározást, a későbbi években azonban már a főszövegben olvasható sorrend található.

¹¹² E részleg ezzel az elnevezéssel az 1924. évi ügybeosztásban szerepel 4. sorszám alatt. Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban az osztály elnevezése: nemzetközi Duna-ügyek (sic!) és a 10. sorszámot viselte. Feladatleírása azonos az 1924. évivel annyi eltéréssel, hogy az utolsó előtti bekezdés (Az összes nemzetközi vasúti...) abban nem szerepel.

1922. IX. 26-án rendelet jelent meg a Duna-osztály önállósításáról - ld. erre a 25. sz. iratot. Az 1924. évi ügybeosztás szerint azonban e döntés nem lehetett tartós hatású.

¹¹³ 1925-ben az osztály elnevezése: közlekedésügyi és szociálpolitikai osztály. Sorszáma: 4. Feladatköre: Az összes nemzetközi vasúti, tengerhajózási, légiforgalmi, posta-, távirtda-, rádió-, autóforgalmi és általában az összes nemzetközi közlekedési ügyek és szerződések. Utak és hidak.

A ki- és visszavándorlás; a minisztérium képviselete az Országos Kivándorlási Tanácsban.

A nemzetközi folyó, csatornák és a léghajózásra vonatkozó ügyek és szerződések; Képviselet a Nemzetközi Duna-Bizottság (sic!) és az Intern Magyar Duna-Bizottságban.

Az idegen munkásokra vonatkozó szociális gondoskodás. Intézményes munkaközvetítés. A külföldi munkásokra vonatkozó kivételes rendeletek alapján idegen államokból történt kiutasításokra vonatkozó ügyek. A rabszolga-kereskedelem elnyomására alakult nemzetközi iroda ügyei. A szociális gondolkodás (sic!) (anya és gyermekvédelem, fiatalok védelme, alkoholkérdés stb.). A leánykereskedelem és az ópiumkereskedelem meggátlása tárgyában fennálló nemzetközi egyezmények. A járványokra és tömegbetegségekre vonatkozó jelentések, illetve értesítések továbbítása. A nemzetközi Vöröskereszt Egylet ügyei (kivéve a kitüntetési ügyeket). Népszámlálás.

A Duna-ügyekkel való foglalkozásra 11. sorszám alatt 1940-ben jelenik meg ismét önálló részleg. Feladatkörét 1940-ben egy mondat szabja meg: a Nemzetközi Duna- Bizottsággal és a Dunai Állandó Vízügyi Műszaki Bizottsággal összefüggő ügyek. Az 1941. és 1943. évi ügybeosztás némileg bővebb fogalmazásban határozza meg a részleg feladatkörét:

A dunai hajózás nemzetközi ügyei, különös tekintettel a hajózás szabadságára; az erre felügyelő nemzetközi intézményekben való képviselet. A nemzetközi vízügyi műszaki ügyek, együttműködés és a célből alakított nemzetközi bizottságokkal és az azokban való képviselet.

Szociálpolitikai Osztály¹¹⁴

- I. Szociálpolitikai ügyek: a külföldi szociális törvényhozás és munkás-statisztika figyelemmel kísérése. A munkásbiztosítás és munkásvédelem, valamint a szociális gondoskodás (anya- és gyermekvédelem, fiatalok védelme, alkoholkérdés stb.) a nemzetközi viszonylatban. Szociálpolitika tárgyú nemzetközi egyezmények, konferenciák és kongresszusok. Nemzetközi munkaügyi hivatal. Az idegen munkásokra vonatkozó szociális gondoskodás. Intézményes munkaközvetítés. Kiutasítások idegen államokból a külföldi munkásokra vonatkozó kivételes rendeletek alapján. A rabszolga-kereskedelem elnyomására alakult nemzetközi iroda ügyei. A leánykereskedelem és az ópiumkereskedelem meggátlása tárgyában fennálló nemzetközi egyezmények. A járványokra és a tömegbetegségekre vonatkozó jelentések, illetve értesítések továbbítása. A nemzetközi vöröskereszt-egylet ügyei (a hadifoglyok és internáltak ügyeinek kivételével). Népszámlálás. A külföldi magyar egyletek ügyei.
- II. A kivándorlók és visszavándorlók érdekvédelmével kapcsolatos összes ügyek (a kivándorlók állampolgársági ügyeinek, jogi érdekvédelmük és nemzeti gondozásuk kivételével).¹¹⁵

Tudományos osztály¹¹⁶

A béketárgyalások anyagának több nyelven való publikálása és feldolgozása. A határmegállapító népszövetségi bizottság elé terjesztendő javaslatok előkészítése és letárgyalása. Tudományos kérdésekben, úgymint földrajzi, történelmi, statisztikai stb. kérdésekben felvilágosítások nyújtása. A külföldi érdekeltségektől kívánt tudományos felvilágosítások megadása. A külföldi tudományos irodalom politikai vonatkozású részének figyelemmel kísérése.

¹¹⁴ Az 1921 és 1922. évi ügybeosztásban 11.b osztályként szerepel. Ügyköre még 1922-ben kibővül. Ld. erre a 23. sz. iratot. A sorszámozás megváltozására ld. a 22. sz. iratot. Az 1924-es ügybeosztásban 9. sorszámot kap, és az elnevezése is megváltozik szociálpolitikai és munkásügyi osztályra.

¹¹⁵ Az előző jegyzetben említett 1924-es ügybeosztás az osztály ügyeit az alábbiak szerint szabályozta:

Az idegen munkásokra vonatkozó szociális gondoskodás. Intézményes munkaközvetítés. Kiutasítások idegen államokból a külföldi munkásokra vonatkozó kivételes rendeletek alapján. A rabszolga-kereskedelem elnyomására alakult nemzetközi iroda ügyei. A leánykereskedelem és az ópiumkereskedelem meggátlása tárgyában fennálló nemzetközi egyezmények. A járványokra és tömegbetegségekre vonatkozó jelentések, illetve értesítések továbbítása. A Nemzetközi Vöröskereszt Egylet ügyei, a hadifoglyok és internáltak ügyei. Népszámlálás. A külföldi magyar egyletek ügyei.

A kivándorlók és visszavándorlók érdekvédelmével kapcsolatos összes ügyek (a kivándorlók állampolgársági ügyeinek, jogi érdekvédelmük és nemzeti gondozásuk kivételével).

A munkáskvánságokat képviselő politikai pártok szervezeti és programmatikus kérdései; a szakszervezetek belső organizációja s azok nemzetközi szervei, sajtó- és propagandaakciójuk; a külföldi szociális törvényhozás és munkás-statisztika szemmel tartása; a munkásbiztosítás és munkásvédelem; a szociális gondoskodás (anya- és gyermekvédelem, fiatalok védelme, alkoholkérdés stb.); szociálpolitikai tárgyú nemzetközi egyezmények; konferenciák és kongresszusok; Nemzetközi Munkaügyi Hivatal; intézményes munkaközvetítés és az idegen munkásokra vonatkozó szociális gondoskodás.

¹¹⁶ Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban szerepel ez a részleg. Sorszáma: 12. (Az osztály létesítését a 20. sz. alatt közölt 1920. XII. 14-i rendelettel határozta el a külügyminiszter. Létrejötté előzményére ld. még a 19. sz. iratot.

Hadifogoly osztály¹¹⁷

A hadifoglyokra és hadiinternáltakra vonatkozó összes ügyek.

Házipénztár¹¹⁸

A házipénztár kezelése.

A beérkező pénz- és értéktételek őrizetbe vétele és nyilvántartása.

Számvevőszék¹¹⁹

A külügyi tárca évi részletes költségvetési előirányzatának szerkesztése és a hitelfelosztások tervezése.

Az 1897. évi XX. tc.¹²⁰ 97. és 98. §-aiban előírt közigazgatási számvevői segédszolgálat teljesítése és az utalványrendelet-tervezetek előterjesztése.

Az utalványrendeletek fel- és ellenjegyzése, és ennek alapján az állandó és változó illetmények pénztári számfejtése.

A közigazgatás céljaira szükséges különböző törzskönyvek, feljegyzések és nyilvántartások vezetése.

Az utalványozási, megszüntetési és térítményi jegyzékek szerkesztése, és a legfőbb állami számvevőszékhez való előterjesztése.

A központi igazgatás és külföldi szolgálat címre, továbbá a nyugdíjak,¹²¹ közigazgatási letételekre vonatkozó számadások szigorlata és könyvelése.¹²²

Az évi zárszámadás szerkesztése és indokolása.¹²³

Főigazgatói iroda¹²⁴

A Külügyminisztérium segédhivatali tisztviselőinek, kezelőinek, díjnokainak, valamint altisztjeinek, szolgálainak, napszámos háziszolgálóinak, takarítónőinek és fűtőinek fel-

¹¹⁷ Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban szerepel ez a részleg. 1922. X. 1-én történt megszüntetésére ld. a 24. sz. iratot. (A hadifogolyügyekkel való törődés 1934-től a nemzetközi magánjogi osztály ügybeosztásában tűnik fel.)

¹¹⁸ Az egész korszakban a minisztérium szervezetében megtalálható, feladatkörének leírása mindvégig változatlan.

¹¹⁹ A minisztériumi szervezet nagy állandóságú részlege, az egész korszakban mindegyik ügybeosztásban megtalálható. Feladatkörét 1921-1922-ben egy mondatban jelölik meg (Számvevőszégi ügykör a fennálló törvények és rendeletek értelmében). A későbbi években feladatkörét - mint a főszoveg jelzi - jóval részletesebben határozták meg.

¹²⁰ Ld. a 17. sz. irat 5. jegyzetét.

¹²¹ A nyugdíjakra való utalás 1937-től az ügybeosztásokban nem található.

¹²² Az 1924. évi ügybeosztás az utolsó bekezdést jóval bővebben fogalmazza meg: A központi igazgatás, diplomáciai költségek és konzulátusi költségek címre, továbbá a nyugdíjak, közigazgatási letételekre vonatkozó számadások, valamint a természetbeni ellátással összefüggő elszámolások szigorlata, az ezzel kapcsolatos számadási perek lefolytatása és könyvelése.

¹²³ Az „indokolása” kitétel 1929-től elmarad a szövegből.

¹²⁴ A minisztériumi szervezet nagy állandóságú részlege: az egész korszakban megtalálható. 1921-1922-ben a segédhivataloktól elkülönítve szerepel; 1924-től a segédhivatalokon belül az első részlegként jelölik ki a helyét. Az 1921. és 1922. évi ügybeosztásban a segédhivatalok irányító szervezeti egysége, ügybeosztása is ennek megfelelő:

A Külügyminisztérium segédhivatali tisztviselőinek, kezelőinek, díjnokainak, valamint altisztjeinek, szolgálainak, napszámos háziszolgálóinak, takarítónőinek és fűtőinek felvétele az elnöki a osztály vezetőjének előzetes hozzájárulásával. A segédhivatali személyzet vizsgáztatása, munkájának ellenőrzése és minősítése. Javaslattétel az elnöki a osztály vezetőjének a fent megnevezett személyzet beosztására, áthelyezésére, előléptetésére és esetleges elbocsátására nézve, valamint a szabadság iránti és egyéb, a szolgálattal összefüggő kérelmek elintézésére vonatkozólag.

vételére, beosztására, áthelyezésére, előléptetésére és esetleges elbocsáttatására nézve, valamint a szabadság iránti és egyéb, a szolgálattal összefüggő kérelmek elintézésére vonatkozó javaslatok tétele.

A segédhivatali személyzet vizsgáztatása, munkájának ellenőrzése és minősítése tekintetében való véleményadás.

Az összes segédhivatalok adminisztratív irányítása, kivéve a politikai osztály segédhivatalát.

Az irodai és házi szükségleti cikkek beszerzésére, átvételére, kezelésére, kiadására és nyilvántartására vonatkozó javaslattétel, és ennek megfelelő utasítás végrehajtása, a számlák igazolása stb.¹²⁵

A házgondnoki teendők.

A futárosztály által előterjesztendő havonkénti futárjegyzékeknek a futárosztállyal egyetértőleg való összeállítás.¹²⁶

22.

Rendelet a minisztérium közgazdasági osztályainak összevonásáról

8808/1a

1922. VI. 8.

A Külügyminisztérium ügybeosztása tárgyában folyó évi április hó 31-én 5365/1a-1922. szám alatt kiadott Külügy Közlöny II. évfolyamának folyó évi május hó 1-én megjelent 8. számában közzétett rendeletnek részben való megváltoztatásával a közgazdasági osztályok ügybeosztására vonatkozólag a következőket rendelem el:¹

A közgazdasági osztályok, nevezetesen a 8. gazdaságpolitikai és közlekedési osztály, a 9. közgazdasági osztály, a 10. nemzetközi Duna-ügyi osztály, a 11/a pénzügyi osztály és a 11/b szociálpolitikai osztály jelenlegi tagozatát megszüntetem és akként intézkedem, hogy a legutolsó helyen említett eddigi „11/b” megjelölést viselő szociálpolitikai osztály ügykörének és működésének érintetlenül hagyásával az összes többi fentebb felsorolt közgazdasági osztályok egy egységes közgazdasági osztályba tömöríttessenek, amely az eddig is feladatai körébe eső teendőket három alosztálya útján fogja ellátni.

Maga az újonnan alakított egységes „közgazdasági osztály”, az osztályok számozásának folytonosságára való tekintettel a 8. közgazdasági osztály, míg három alosztályba a 8/a, 8/b és 8/c megjelölést fogja viselni.

A 8/a, gazdaságpolitikai és közgazdasági alosztályba fognak tartozni a kereskedelmi szerződéses tárgyalások ügyei, az árucseré-forgalmi egyezmények megkötése, az ez ügyeket előkészítő vám- és kereskedelmi konferenciák, a kereskedelmi és áruforgalmi szerződések végrehajtására vonatkozó ügyek, valamint az autonóm vámtarifa előkészítésére és végrehajtására vonatkozó ügyek, továbbá a kereske-

Az összes segédhivatalok adminisztratív irányítása, kivéve a politikai osztály segédhivatalát.

Az irodai és házi szükségleti cikkek beszerzésére, átvételére, kezelésére, kiadására és nyilvántartására vonatkozó javaslattétel és az ennek megfelelő utasítás végrehajtása, a számlák igazolása stb.

A házgondnoki teendők.

A futárosztály által az elnöki a osztály vezetőjének előterjesztendő havonkénti futárjegyzékeknek a futárosztállyal egyetértőleg való összeállítás.

¹²⁵ Az 1941. évi ügybeosztásban itt még a „telefonügyek” kitétel is található.

¹²⁶ 1928. évi ügybeosztástól nem futárosztály, hanem futáriroda megnevezés található a leírásban, 1934-161 az egész bekezdés hiányzik az ügybeosztásból.

¹ Ld. még a 21. sz. összeállítás megfelelő részét.

delem, ipar és mezőgazdasági összes nemzetközi vonatkozású ügyei, a külkereskedelmi hírszolgálat és külképviselteknek közgazdasági ügyekben való irányítása.

A 8/b közlekedési alosztályban lesznek tárgyalandók az összes nemzetközi vasúti, tengerhajózási, légiforgalmi, posta és egyszóval az összes nemzetközi közlekedési ügyek, valamint a nemzetközi Duna-ügyek.

Végül a 8/c pénzügyi alosztály hatáskörébe a nemzetközi vonatkozású összes pénzügyi természetű kérdések, továbbá a békeszerződés végrehajtására vonatkozó pénzügyi kérdések, nevezetesen a jóvátételi ügyek intézésénél való közreműködés lesz utalva.²

Az eddigi 11/b szociálpolitikai osztály a közgazdasági osztály tagozatából kiemelve ezentúl mint „9. szociálpolitikai osztály” önállóan fog működni.

Úgy a 8. osztály, mint a 9. osztály vezetőjét felruházom a csoportfőnökökéhez hasonló kiadmányozási és aláírási joggal.

A fenti elvi megállapítástól való részleges eltéréssel indítatva érzem magam átmenetileg akként intézkedni, hogy az eddigi 10. Duna-osztálynak az ez utáni 8/b közlekedési ügyosztályba való beolvasztása csupán Hann Armand főkonzulnak külföldi állomáshelyre való kiküldetése után hajtassék végre. Addig ideiglenesen az eddigi 10. nemzetközi Duna-ügyek osztálya” a „9/a nemzetközi Duna-ügyek alosztálya” megnevezéssel jelölve Pósfai Virgil rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter vezetése alatt fog tovább működni. Az osztályra vonatkozólag a felülvizsgálati és aláírási jog addig szintén nevezett követ részére van fenntartva.

Az osztályok számának csökkentése és a tudományos osztálynak küszöbön álló megszüntetésére való tekintettel, a hadifogoly osztály folyó évi július hó 1-jétől kezdve a 10. számot fogja viselni.³

Bánffy

KK. 1922/13. 121–122.

23.

Rendelet a szociálpolitikai osztály ügykörének kibővítéséről

11.734/1a.

1922. VII. 30.

A kebelbeli szociálpolitikai 9. osztály ügykörébe tartozó munkáskérdések a háború és az azt követő általános gazdasági válság következtében mind nagyobb jelentőséget nyervén, szükségesnek tartom, hogy a szociálpolitikai osztály eddigi keretét kibővítse és a külföldi és nemzetközi szociális mozgalmakat, különös tekintettel azok politikai jelentőségére, az eddiginél behatódóbb figyelemmel kísérje.

Elrendelem tehát, hogy egy külön ügyosztály ügykörébe utaltassanak a munkáskivánságokat képviselő politikai pártok szervezeti és programmatikus kérdései; a szakszer-

² Az 1922. XI. 17-én megjelent 18.009/1a. sz. rendelet értelmében a jóvátételi kérdésekkel kapcsolatosan a Külügyminisztériumra háruló ügykör „egységes és összefoglaló elláthatása céljából” az egész ügykör kizárólagos ellátásával „további intézkedésig” a 8/c osztály lett megbízva, az osztályt pedig a közgazdasági osztály „tagozatából” kiemelték és közvetlenül Kánya Kálmán hatáskörébe utalták. KK. 1922/22. 206.

³ A rendelet befejező része az osztályok személyi összetételét tartalmazza, és az ügyvitelt szabályozza.

vezetek belső organizációja s azok nemzetközi szervei, sajtó- és propaganda-akciójuk; a külföldi szociális törvényhozás és munkásstatistika szemmel tartása; a munkásbiztosítás és munkásvédelem; a szociális gondoskodás (anya- és gyermekvédelem, fiataikorúak védelme, alkoholkérdés stb.); a szociálpolitikai tárgyú nemzetközi egyezmények; konferenciák és kongresszusok; Nemzetközi Munkaügyi Hivatal: intézményes munkaközvetítés és az idegen munkásokra vonatkozó szociális gondoskodás.

Az 1922. évi május hó 1-én megjelent 8. számú Külügyi Közlönyben közzétett 5365/1a. számú rendeletben¹ körülírt egyéb ügykör az eddigi szociálpolitikai osztálynál marad.

Ez utóbbi ügyosztály a 9/a elnevezés alatt működik tovább, míg az újonnan megszervezett ügyosztály 9/b elnevezést nyeri.²

Bánffy

KK. 1922/15. 137.

24.

Rendelet a hadifogoly-osztály felszámolásáról

14.190/1a

1922. IX. 24.

Arra való tekintettel, hogy az oroszországi túsok hazaszállítására vonatkozó akció befejezettnek tekinthető, a magyar királyi Külügyminisztérium 10., hadifogoly osztályának f. évi október hó 1-vel való feloszlátását elrendelem. Az eddig az ennek az osztálynak hatáskörébe utalt ügyeket ezentúl a beérkező beadványok tárgya szerint illetékes osztályok (jogsegély-osztályok, pénzügyi osztály stb.) fogják elintézni, miért is a vonatkozó ügydombok már az iktatásnál megfelelően felosztandók.¹

Nuber

KK. 1922/18. 154.

25.

Rendelet a nemzetközi Duna-osztály önállósításáról

14.191/1a.

1922. IX. 26.

Mínt hogy a magyar királyi Külügyminisztérium nemzetközi Duna-ügyi osztálya az 1920. évi december hó 1-én hozott minisztertanácsi határozat (lásd 35.988/10–1920.) és az ennek alapján kiadott 43.963/1a–1920. számú rendelet¹ értelmében nemcsak a Külügymi-

¹ Az említett rendelet ti. az 1922. évi ügybeosztás. Ld. még a 21. sz. iratot.

² A rendelet befejező része az osztályok személyi kérdéseit szabályozza. Uo. 138.

¹ A rendelet befejező része a személyi kérdéseket szabályozza.

¹ Ld. a 250. sz. iratot.

nisztérium hatáskörébe tartozó nemzetközi hajózási ügyeket intézi, hanem egyben mint a Nemzetközi Duna-bizottság magyar képviselője is működik, szükségesnek látszik, hogy ez az osztály továbbra is mint a minisztérium önálló szerve fennálljon; erre való tekintettel elrendelem, hogy a 8808/1a–1922. sz. rendelet ötödik bekezdésében a 8/b. közlekedési alosztálynál tárgyalandó ügyek közül a „nemzetközi Duna-ügyek” töröltessenek és az említett rendeletnek kilencedik bekezdését, amely szerint a „10., nemzetközi Duna-osztály” addig, amíg a 8/b közlekedésügyi alosztályba véglegesen be nem olvad, ideiglenesen „9/a nemzetközi Duna-ügyek alosztálya” megnevezéssel jelölendő, hatályon kívül helyezem.

Egyben elrendelem, hogy a nevezett osztály továbbra is mint önálló osztály Pósfai Virgil rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter vezetése alatt működjék és folyó évi október hó 1-től kezdve a „10., nemzetközi Duna-ügyek osztálya” megnevezéssel jelölendő.²

Pósfai követ egyidejűleg a Délégué adjoint teendőinek a „Nemzetközi Duna-bizottságnál” való ellátásával is megbízatik.

Nuber

KK. 1922/18. 154–155.

26.

Rendelet az államfőkkel való érintkezéssel járó ügyeknek az 1/a osztály¹ hatáskörébe való utalásáról

15.795/1a.

1923. X. 1.

Egy konkrét esetből kifolyólag indítatva érzem magam elrendelni, hogy az összes olyan természetű ügyek, amelyekből kifolyólag valamely államfővel vagy annak udvarával való intézett kiadmányok szerkesztése válik szükségessé, az elnöki a osztályban intéztesenek.

Ilyen ügyek: műveknek vagy műtárgyaknak államfők részére való felajánlása, vagy hasonló ügyekből kifolyólag kihallgatások kieszközlése, államfőknek szóló meghívások ügyei, szerencsekívánatok és részvétet tolmácsoló kormányzói táviratok, valamint államfőkhöz intézendő felkérések bizonyos szervezetek és társulatok anyagi vagy erkölcsi támogatására, vagy valamely nemzetközi kulturális mű létesítésében való részvételre stb.

Az illető osztálynak feladata, amelynek ügykörébe egyébként tárgyánál fogva az ügy tartozik, hogy a tényállást, illetve kérelmet ügyiratba foglalva és saját véleményével ellátva az elnöki a osztályhoz áttegye.²

Kánya

KK. 1923/10. 59–60.

² Ld. még a 21. sz. alatti összeállítás vonatkozó részét.

¹ Vagyis az elnöki osztály

² Ld. még a 21. sz. összeállítás megfelelő részét.

27.

Körrendelet az osztályoknak csoportokba való beosztásának megszüntetéséről

1998/1.

1926. II. 28.

A minisztertanácsnak az Országos Takarékosági Bizottság javaslata alapján hozott határozatához képest a m. kir. Külügyminisztériumban az osztályoknak csoportokba való beosztása megszüntetendő lévén dr. Császár Viktor miniszteri tanácsost a jogi csoport, Jankovich Ottó miniszteri tanácsost pedig a 7. osztály vezetésétől ezennel fölmentem, és előbb neveztettem az 5. és 6. osztályok ügyeire vonatkozó felülvizsgálati jogának épségben tartása mellett a 7. osztály vezetésével, utóbb neveztettem pedig az osztályvezető állandó helyettesítésével bízom meg.

Walko

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1926.)

28.

Rendelet a kulturális osztály létesítéséről

1357/1.

1930. II. 6.

Szolgálati érdekből az alábbiakat rendelem el.

A mai naptól kezdődőleg a sajtó-hírszolgálati osztály mint 8. osztály „kulturális osztály” elnevezés alatt, a 4-K. referátum pedig mint 9. osztály „külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó osztály” elnevezés alatt fog működni.

Ez a rendelkezés a fenti két osztály jelenlegi ügykörét nem érinti.

A 8. osztály ügykörére vonatkozólag az osztályvezetői kiadmányozási és aláírási jogot továbbra is dr. Gerevich Zoltán miniszteri tanácsos, a 9. osztály ügykörére vonatkozólag pedig továbbra is dr. Böszörményi László miniszteri tanácsos fogják az eddigi keretek között ellátni.

A 8. és 9. osztályban elintézésre kerülő ügyiratok irattári kezelése tekintetében eddig követett eljárás továbbra is fennmarad.¹

Walko

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1930.)

¹ Ld. még a 21. sz. alatti összeállítás vonatkozó részét.

29.

Körövény a kulturális osztály és a sajtóosztály összevonásáról

11.654/1.

1944. VII. 5.

Az elnöki osztály közli, hogy folyó évi július hó 5-től a 3/b kulturális osztály mint önálló osztály megszűnik. A 3/b. osztály jelzett időponttól kezdve a 3/a sajtó osztállyal egyesül. Az egyesített 3/a és 3/b osztály *3. sajtó- és kulturális osztály* név alatt fog működni Zilahi-Sebess Jenő II. osztályú követségi tanácsos vezetése alatt.

Egyidejűleg, azaz f. évi július hó 5-től külügyi levéltári osztály elnevezés alatt új osztály létesül, melynek vezetésére 3/b kulturális osztály vezetése alól történő egyidejű felmentése mellett dr. Radisics Elemér miniszteri tanácsos nyert megbízatást.¹

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1944.)

30.

Körövény a Külügyminisztérium ügyosztályaiban szolgálatot teljesítő fogalmazási tisztviselők személyzeti beosztásáról¹

18.156/1.

1944. X. 30.

M. kir. külügyminiszter: br. Kemény Gábor dr.²

Állandó helyettese: Andreánszky Jenő rendk. követ és megh. miniszter

Külügyminiszter titkárai:

dr. Maday György min. titkár³

dr. gróf Draskovich Ödön min. s. titkár⁴

I. Politikai főcsoport:

Vezető: Andreánszky Jenő rendk. követ és megh. miniszter

Helyettese: Biró Jenő főkonzul⁵

a/ Elnöki osztály:

Vezető: Biró Jenő főkonzul

helyettes: Králik Dénes főkonzul⁶

¹ A körövényen nincs aláírás. A kérdésre ld. még a 21. sz. alatti összeállítás vonatkozó részét.

² A minisztériumi besorolásúak pályafutását jegyzeteljük, a politikai érdemek alapján a minisztériumba kerülteket nem ismerjük, így az ő bemutatásukra nem vállalkozunk.

³ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁴ 1937 óta dolgozott a külügyi szolgálatban, 1944-ben a politikai osztályon volt beosztva.

⁵ 1940 óta dolgozott a külügyi szolgálatban, 1944-ben a miniszter kabinetjébe volt beosztva.

⁶ Már 1921-ben a Külügyminisztériumban található; konzuli attasé, de a közös külügyi szolgálatban nem tevékenykedett. 1922. VII. 13-án alkonzuli kinevezést kapott. 1923-25-ben a belgrádi, 1925-1926-ban a szófiai, 1927-1930-ban a bécsi követségen volt beosztva. 1930-tól végig a minisztériumban teljesített szolgálatot. 1930-1933-ban az elnöki, 1933-1941-ig a számjelosztályon található, közben 1937. VI. 30-án léptetik elő II. o., 1940-ben pedig I. o. konzullá. 1941-től a nyilas hatalomátvételéig a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó osztályon van, legkésőbb 1944-től annak helyettes vezetője. II. o. főkonzuli kinevezést 1942. XII. 30-án nyert.

⁷ 1899-ben született. 1921-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát és közvetlenül után a Külügyminisztériumba került. 1921. VII. 22-én konzuli attaséi kinevezést kapott. Ott 1921-től 1925-ig teljesített szolgálatot. 1925-1926-ban a tallini követségen dolgozik. 1926-tól a nyilas hatalomátvételéig a minisztériumban tevékenykedett. A sajtóosztályon, majd (legkésőbb) 1936-tól az elnöki osztályon, amelynek 1941-től helyettes vezetője. Közben 1928. VIII. 24-én alkonzuli, 1938. VII. 30-án II. o. konzuli, 1941. VI. 30-án I. o. konzuli, 1943. XII. 31-én

helyettes és pártmegbízott: br. Marschall Rudolf min. tanácsos
Beosztva: dr. Wolff Károly min. o. főnök⁷
dr. Fekete Ervin min. o. tan. címmel és jelleggel felr. min. titkár⁸
dr. Czakó József min. s. titkár⁹
dr. Szőnyi József min. s. titkár¹⁰
dr. Szilassy Béla min. s. titkár¹¹
Cserenyei Jenő ny. min. o. főnök¹²

b/ Politikai osztály:

Vezető: dr. Csopey Dénes II. o. köv. tan.¹³
Helyettese: Zier László min. titkár¹⁴
Beosztva: dr. Mészáros György min. titkár¹⁵
dr. Fáy-Halász Gedeon min. s. titkár¹⁶
dr. Török Sándor min. s. titkár¹⁷

c/ Protocole osztály

Vezető: gr. Montecuccoli Alfonz I. o. köv. tanácsos¹⁸
I. Helyettese: Rubido-Zichy Iván min. titkár¹⁹

miniszteri tanácsosi kinevezést kapott. A kimutatásban említett főkonzuli rang csak cím volt, amelyet 1941. XII. 30-án kapott.

⁷ Legkésőbb 1938-tól dolgozott a Külügyminisztériumban. Először miniszteri tanácsos, 1942. VI. 30-tól miniszteri osztályfőnök. Végig az elnöki osztály tisztviselője, legkésőbb 1944-től helyettes vezetője. A nyilas hatalomátvétel után - tehát Králik Dénes áthelyezése miatt - ez a beosztása megszűnik.

⁸ 1943. XII. 24-én került miniszteri titkári kinevezéssel a Külügyminisztériumba, 1944-ben az elnöki osztályon szolgált a nyilas puccs előtt is.

⁹ 1941. X. 1-től min. s. fogalmazóként került a Külügyminisztériumba. Előbb a nyilvántartási osztályon, majd legkésőbb 1943 elejétől az elnöki osztályon található. Min. s. titkári kinevezést 1942. VII. 1-én kapott.

¹⁰ Mint a fogalmazási szaktanfolyam hallgatója került a Külügyminisztériumba. 1942-ben kapott min. s. fogalmazói kinevezést, 1943. VII. 1-től min. s. titkár. Külügyi tisztviselői pályáját a nemzetközi közigazgatási osztályon kezdte, 1944-től (legkésőbb) az elnöki osztályon található.

¹¹ A fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként 1942-ben került a Külügyminisztériumba. 1943. X. 1-én min. fogalmazói kinevezést kapott. Előbb a gazdaságpolitikai osztályra nyert beosztást (legkésőbb) 1944-től az elnöki osztályon dolgozott. Min. s. titkárrá 1944-ben, még X. 15. előtt nevezték ki.

¹² 1880-ban született. 1903-tól a Legfőbb Közös Számszéknél dolgozott 1918-ig. 1921. II. 8-tól 1937. VII. 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig a Külügyminisztérium tisztviselője (1921. II. 8-án min. titkár, IX. 18-án min. o. tan.-i, 1929-ben min. tan.-i, 1937. VI. 30-án min. o. főnöki kinevezést kapott). Egész külügyi pályáját az elnöki osztályon töltötte el. Nyugdíjasként került vissza (legkésőbb) 1941-ben az elnöki osztályra.

¹³ Ld. pályafutását a Függelékben.

¹⁴ Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a Külügyminisztériumban.

¹⁵ A külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként 1936-ban került a minisztériumba. 1936. X. 1-én min. s. fog., 1937. VI. 30-án min. fog., 1939. XII. 28-án min. s. titkár, 1942. XII. 24-én min. titkár kinevezést kapott. 1939-ig központi szolgálatot teljesített a nemzetközi közigazgatási, majd a nemzetközi közjogi és szerződési osztályon. 1939-től 1943-ig a berlini, 1943-1944-ben a szófiai követségen dolgozott. Az ország német megszállása után rendelték Budapestre és a politikai osztály helyettes vezetője lett. Zier László kinevezésével tehát e beosztása megszűnik.

¹⁶ Pályafutását ld. a Függelékben.

¹⁷ A külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként 1939-ben került a minisztériumba. 1940. III. 1-én min. s. fog., még ugyanebben az évben, de közelebről nem ismert időpontban min. fog., 1941. XII. 24-én min. s. titkári kinevezést kapott. 1940-1941-ben a bukaresti követségen, 1941-1943-ban a brassói konzulátuson szolgált. A minisztériumba visszakérülve a politikai osztályra kapott beosztást.

¹⁸ Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a Külügyminisztériumban.

¹⁹ Nem azonos a hasonló nevű 1932-ben nyugdíjazott, Függelékben szereplő vezető diplomával. 1934-ben a külügyi fogalmazási szaktanfolyam hallgatójaként kerül a szolgálatba. Pályája: 1935. X. 1-én min. s. fog., 1936. VI. 30-án min. fog. Min. s. titkári kinevezésének időpontja ismeretlen, 1942. XII. 24-én min. titkár. 1938-ig a Dísz-téren dolgozott. 1938-1941-ben a berlini követségen tevékenykedett. A minisztériumba történt visszakérülésétől a protokoll osztály tisztviselője.

II. Helyettese: dr. Mara Miklós min. fogalmazó²⁰

Beosztva: dr. Iovag Alth Aurél min. titkár²¹

dr. Haydu Zoltán min. s. titkár²²

Pártmegbízott: Fehér Sándor vámügyi tanácsos

d/ Sajtóosztály:

Vezető: Fiala Ferenc²³

Helyettes:

Beosztva: Dobolyi Lajos

dr. Jeszenszky Antal min. s. titkár²⁴

ifj. dr. Schüller Gusztáv min. s. titkár²⁵

Pártmegbízott: Iklódy-Szabó Edit dr.

e/ Külügyi szakoktatás és külpolitikai tudományok:

(Szervezés alatt)

II. Nemzetközösségi főcsoport:

Közvetlenül miniszter úr alá rendelve.

Főcsoportvezető helyettes: dr. Berecz Lajos

a/ Nemzetközi jogi osztályok:

Csoportvezető: dr. Krivátsy-Szűcs Lajos min. tan.²⁶

Helyettese: dr. Ruttkay László ítélőtáblai bírő²⁷

1/ Nemzetközi közjogi és szerződési osztály:

Vezető: Szondy Viktor dr. min. o. főnök²⁸

Helyettes: Nékám Sándor dr. min. o. tan.²⁹

Beosztva: dr. Szarka István ítélőtáblai bírő,³⁰ az igazságügytől átengedve.

2/ Nemzetközi büntetőjogi és rendészeti osztály:

Vezető: dr. Morlin Ervin min. o. főnök³¹

Beosztva: dr. Garzuly Béla min. o. tanácsos³²

²⁰ 1942-től tiszteletdíjasként dolgozott a külügyi szolgálatban sajtóelőadóként. 1942-1943-ban a római követségen találjuk. Min. fogalmazói kinevezésére vélhetőleg a nyilas puccs után került sor.

²¹ 1938. X. 1-én min. s. fog. kinevezést kapott, 1939. VIII. 29-től min. fog., 1940-től min. s. titkár, 1943. XII. 24-től min. titkár. A minisztériumban 1938-1939-ben a gazdaságpolitikai osztály tisztviselője. 1939-1941-ben a washingtoni követségen állomásozik. Visszakerülve ismét a gazdaságpolitikai osztályra osztják be. Legkésőbb 1944-ben a politikai osztály, majd még a nyilas puccs előtt a protokoll osztály a munkahelye.

²² 1941. X. 1-én min. s. fog. kinevezést kapott. 1941. XII. 24-től min. fog., 1942. VII. 1-től min. s. titkár. A minisztériumban a gazdaságpolitikai osztály tisztviselője. (Legkésőbb) 1943 elejétől a nyilas puccsig(?) a brassói konzulátuson tevékenykedett.

²³ Nyilas újságíró.

²⁴ 1942-ben a külügyi fogalmazói tanfolyam hallgatójaként került a minisztériumba. 1943. X. 1-től min. fogalmazó, 1944-től min. s. titkár. 1944-ig a nemzetközi közigazgatási osztályon, 1944. III. 19. után a sajtóosztályon találjuk.

²⁵ 1942-ben a külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként került a minisztériumba. 1943. X. 1-től min. fog., 1944-től min. s. titkár. 1944-ig a nemzetközi magánjogi osztályon dolgozott, a sajtóosztályra 1944. III. 19. után került.

²⁶ Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a minisztériumban.

²⁷ Mint az előző jegyzet.

²⁸ Pályafutását ld. a Függelékben.

²⁹ Eredetileg az Igazságügyi Minisztérium tisztviselője, 1924(?) -ben engedte át min. o. tan-ként az IM a Külügyminisztériumnak szolgálattételre az említett osztályra.

³⁰ Ismereteink szerint erre a nyilas puccs után kerülhetett sor.

³¹ Pályafutását ld. a Függelékben.

³² Legkésőbb 1921-től dolgozott a minisztériumban. 1923. VIII. 17-től min. fog., 1928. VIII. 24-től min. s. titkár, 1937-től min. titkár, 1942. VI. 30-tól min. o. tan. A számjel-, az elnöki-, az utazás- és útlevel-, majd a

gr. Zay Miklós min. fogalmazó³³

3/ *Nemzetközi magánjogi osztály:*

Vezető: dr. Steidl Gyula min. tanácsos³⁴

Helyettes: dr. Gombó István min. o. tanácsos³⁵

Beosztva: dr. Illés-Illyasevics Miklós min. titkár³⁶

vitész Kamarásy Egon dr. min. s. titkár³⁷

dr. Benzsay Alajos min. fogalmazó³⁸

4/ *Nemzetközi közigazgatási osztály:*

Vezető: Riedl [Riedel – a szerk.] Nándor dr. min. osztályfőnök³⁹

Beosztva: dr. Beke Andor II. o. konzul⁴⁰

dr. Rakovszky György min. fogalmazó⁴¹

dr. Sziebenliszt Henrik kir. ítélőtáblai bírő⁴²

b/ *Gazdaságpolitikai osztály*

Vezető: dr. Nickl Alfréd követ⁴³

Helyettes: vitész dr. Kesserü István ker. min. o. tanácsos⁴⁴

Beosztva: br. Perényi-Lukács György II. o. köv. tanácsos⁴⁵

dr. Márffy-Mantuano Tamás II. o. köv. tan. címmel és jelleggel felruházott I. o. köv. titkár⁴⁶

nemzetközi jogi osztályon eltöltött évek után 1933-1934-ben a bécsi követség tisztviselője. Visszatérése után végig a nemzetközi magánjogi osztályon tevékenykedik.

³³ 1944. III. 19. és X. 15. között kerülhetett a minisztériumba.

³⁴ Pályafutását ld. a Függelékben.

³⁵ 1895-ben született. 1921-től dolgozott a minisztériumban. 1922. X. 31-től min. s. fog., 1926. II. 13-tól min. fog., 1933. VI. 19-től min. s. titkár, 1937. VI. 30-tól min. titkár, 1942. XII. 31-től min. o. tan. 1928-ig központi szolgálatot teljesített (politikai-, majd sajtóosztály) 1928-1930-ban a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz volt beosztva, 1930-1934-ben a genfi képviselőten (közben 1931-ben a hágai követségen) teljesített szolgálatot. 1934-1938. között a minisztérium gazdaságpolitikai osztályán található, majd 1938-1939-ben a prágai, 1939-től 1944 elejéig a helsinki követségen tevékenykedett. A német megszállásig a politikai osztályon van, utána pedig az említett osztály helyettes vezetője.

³⁶ Szerződéses sajtóeladóként (legkésőbb) 1934-től dolgozott a külügyi szolgálatban váltakozva 1937-ig a varsói követségen, ill. a központban, 1937. VI. 30-tól min. s. fog., 1938. VI. 30-tól min. fog., 1939. XII. 28-től min. s. titkár, 1942. XII. 24-től min. titkár. A nemzetközi közigazgatási-, majd a nemzetközi közjogi és szerződési-, a sajtó-, végül a nyilvántartási osztályon dolgozott.

³⁷ A fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként 1942-ben került a minisztériumban. 1943. X. 1-től min. fog., 1944-től min. s. titkár. Előbb a nyilvántartási osztályon dolgozott, (legkésőbb) 1944-től az említett osztály tisztviselője.

³⁸ Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a minisztériumban.

³⁹ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁴⁰ 1926-ban került a minisztériumba. 1927. IX. 30-tól min. s. fog., 1928. VIII. 24-től konzuli attasé, 1934. VII. 23-től alkonzul, 1939. XII. 28-től II. o. konzul. A sajtó-, ill. a kulturális osztályon dolgozott szinte egész pályafutása során.

⁴¹ 1944-ben a német megszállás után és a nyilas puccs előtt kerülhetett a minisztériumba.

⁴² Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a minisztériumban.

⁴³ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁴⁴ Ismereteink szerint a nyilas puccs előtt nem dolgozott a minisztériumban.

⁴⁵ Hivatalos iratok szerint a perényi csupán nemesi előnév, Lukács Györgyként ismert. 1928-tól dolgozott a külügyi szolgálatban. 1929. III. 23-től min. s. fog., 1931. VI. 23-től köv. attasé, 1936. VI. 30-tól II. o. köv. titkár, 1940-től I. o. köv. titkár, 1943. XII. 31-től II. o. köv. tan. 1929-1932-ben a varsói, 1932-1934-ben a belgrádi követségen találjuk. A külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó, majd 1937-től a gazdaságpolitikai osztály tisztviselője.

⁴⁶ 1907-ben született. Min. s. fog.-ként 1930. X. 1-én került a Külügyminisztériumba. 1930-1932-ben a belgrádi, 1937-1939-ben a római, 1939-ben a varsói, 1939-1943-ban az ankarai, 1943-ban a bukaresti követségen szolgált. 1932-1937 között a minisztériumban a nemzetközi közjogi, majd a nemzetközi közjogi és szerződési,

dr. Rudnay András min. titkár⁴⁷
dr. Kemény Ferenc min. fogalmazó⁴⁸
ifj. Szombathy Kálmán

c/ *Élettér /Duna/ osztály:*

Vezető: sachsenfelsi Dietrich Alfréd rendk. követ és megh. miniszter⁴⁹
Beosztva: Bálint Antal OTI főtanácsos
(Képzés alatt)

d/ *Kulturális Osztály:*

Vezető:
Helyettes: dr. Thoma Zsolt egyetemi s. fogalmazó
Beosztva: dr. Gogolák Lajos⁵⁰
dr. Gyárfás Tamás min. fogalmazó⁵¹

e/ *Külföldön élő magyarok gondozását ellátó osztály:*

Vezető: Barkóczi György I. o. főkonzul⁵²
Helyettes: Gombos György m. kir. gazdasági felügyelő⁵³
Beosztva: Medgyesy László I. o. főkonzuli címmel és jelleggel felruházott II. o. főkonzul⁵⁴
dr. Barcza-Rotter Béla min. s. titkár⁵⁵

III. *Kabinet főcsoport*

Vezető: Bagossy Zoltán rendk. követ és megh. miniszter
Helyettes: Simsay Lajos alezredes

a/ *Nyilvántartási osztály:*

Vezető: Simsay Lajos alezredes⁵⁶
Beosztva: dr. Sziklay Ernő min. s. titkár⁵⁷
dr. Stephaich Péter min. fogalmazó⁵⁸

b/ *Levéltári osztály:*

Vezető: dr. Radisics Elemér min. o. tanácsos⁵⁹

1943-tól a gazdaságpolitikai osztályon kapott munkát. 1933. VI. 19-től köv. attasé, 1937. VI. 30-tól II. o. köv. titkár, 1941. VII. 1-től I. o. köv. titkár.

⁴⁷ A fogalmazási szaktanfolyam hallgatójaként 1935-ben került a minisztériumba a gazdaságpolitikai osztályra. 1939-ben az ankarai, 1939-1940-ben a moszkvai, 1940-1941-ben a bukaresti követségen szolgált. A minisztériumba visszakérülve végig a gazdaságpolitikai osztály tisztviselője. 1936. X. 1-től min. s. fog., 1937. VI. 30-tól min. fog., 1928. XII. 28-tól min. s. titkár, 1942. XII. 24-től min. titkár.

⁴⁸ 1944. III. 19. és X. 15. között kerülhetett a minisztériumba.

⁴⁹ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁵⁰ Jeles történész. Ismereteink szerint korábban nem dolgozott a minisztériumban.

⁵¹ Ismereteink szerint korábban nem dolgozott a minisztériumban.

⁵² Pályafutását ld. a Függelékben.

⁵³ Ismereteink szerint korábban nem dolgozott a minisztériumban.

⁵⁴ 1942-ben a fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként került a külügyi szolgálatba. Kezdetől a nyilvántartási osztályon szolgált. 1943. X. 1-én kapott min. fogalmazói kinevezést, min. s. titkári kinevezése 1944. X. 15. előtt történt.

⁵⁵ A fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként 1941-ben került a minisztériumba a nemzetközi magánjogi osztályra. Legkésőbb 1943-tól a külföldön élő m. állampolgárok gondozását ellátó osztály tisztviselője. 1941. X. 1-től min. s. fog., 1942. XII. 24-től min. fog., 1943. VII. 1-től min. s. titkár.

⁵⁶ E szerint két funkciót töltött be.

⁵⁷ 1942-ben a fogalmazói szaktanfolyam hallgatójaként került a külügyi szolgálatba. Kezdetől a nyilvántartási osztályon szolgált. 1943. X. 1-én kapott min. fogalmazói kinevezést, min. s. titkári kinevezése 1944. X. 15. előtt történt.

⁵⁸ 1944. III. 19. és X. 15. között kerülhetett a minisztériumba.

⁵⁹ Pályafutását ld. a Függelékben.

Beosztva: dr. Szelle Lajos II. o. főkonzuli címmel felr. I. o. konzul⁶⁰

c/ Számjelosztály:

Vezető: dr. Pogrányi-Nagy Félix min. tanácsos⁶¹

Helyettes: Cindri Egon⁶²

Beosztva: dr. Dörgei Ferenc min. tanácsos⁶³

dr. Zsindely Endre min. tanácsos⁶⁴

Linzbeth György II. o. főkonzuli címmel és jelleggel felr. I. o. konzul⁶⁵

Sziklay Béla ny. II. o. főkonzul⁶⁶

dr. Vágó Kálmán min. tan. címmel felr. ny. min. o. tanácsos⁶⁷

d/ Propaganda osztály:

(Szervezés alatt)

e/ Tájékoztató osztály:

(Szervezés alatt)

Számvevőség:

Madocsányi Ferenc számv. igazgató⁶⁸

Főigazgatói iroda:

vitész Balásfalvy Artur konz. ig. tanácsos⁶⁹

Futáriroda:

Várkonyi Mátyás konz. ig. felügyelő⁷⁰

Pártmegbízott: Rigoni Ernő

⁶⁰ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁶¹ 1897-ben született. 1919. XI. 24-én került min. s. fog-ként a minisztériumba. 1921-ig a központban szolgált, 1921-1924-ben (rövid megszakítással) a belgrádi, 1940-1943-ban a római követségen szolgált. A minisztériumban a közigazgatási jogsegély, a sajtó, a kulturális, a nemzetközi közjogi, nemzetközi közigazgatási és a számjel osztályt járta végig. Rómából visszakérülve a politikai osztályra nyert beosztást.

⁶² Pályafutását ld. a Függelékben.

⁶³ 1891-ben született. Min. s. titkárként került - tényleges katonai szolgálat után, ahol századosi rangfokozatot ért el - 1921. X. 1-én a minisztériumba. Rejtjelező szakember, végig a számjelosztályon (illetve az átszervezések idején a számjelező részlegen) van, legkésőbb 1933-tól annak helyettes vezetője. 1929. V. 25-től min. titkár, 1938. VI. 30-tól min. o. tan., 1942. XII. 31-től min. tan.

⁶⁴ 1893-ban született. 1921. XII. 10-én min. fogalmazóként került - tényleges katonai szolgálat után, ahol főhadnagyi rangot ért el - a Külügyminisztériumba. Rejtjelező szakember, aki végig a számjelosztályon, illetve számjelező részlegen dolgozott. 1926. VI. 17-től min. s. titkár, 1933. VI. 19-től min. titkár, 1940-től min. o. tan., 1943. XII. 31-től min. tan.

⁶⁵ (Legkésőbb) 1921-től konzuli attaséként dolgozott a minisztériumba. 1924-1941 között a New York-i főkonzulátus tisztviselője. Ezután a minisztériumban előbb a nemzetközi magánjogi, majd a politikai osztályon szolgált. 1928. III. 1-től alkonzul, 1933. VI. 30-tól II. o. konzul, 1941. VII. 4-től I. o. konzul.

⁶⁶ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁶⁷ 1884-ben született. 1920. X. 5-től dolgozott a minisztériumban, 1933-ig az elnöki, majd a számjelosztályon, 1922. X. 30-tól min. s. titkár, 1933. VI. 19-től min. titkár, 1939. XII. 31-től min. o. tan.

⁶⁸ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁶⁹ 1933-ban min. iroda-segédtitkárként kezdett dolgozni a minisztériumban a segédhivatalban. 1933. V. 5-én vitézé avatták, VI. 28-án pedig kinevezték irodatiszté. A főigazgatói irodába került; 1937. VI. 30-tól irodafőtiszt. 1938. I. 25-től a főigazgatói iroda vezetője. 1942. VII. 1-től irodaigazgató, 1944. III. 1-től konzuli igazgatási tan.

⁷⁰ 1936-ban irodakezelő gyakornokként kezdett dolgozni a minisztériumban. 1937-től irodasegédtitzt, 1940-től irodatiszt. Legkésőbb 1943-tól a futáriroda vezetője.

A m. kir. Külügyminisztérium szervezete és ügyrendje¹

1/1945. M.res. Szombathely

1945. II. 8.

A./**A külügyminiszter hatásköre és feladatai**

A m. kir. Külügyminisztérium élén a külügyminiszter áll, aki a külpolitika terén a magyar állam csúcsszerve, következésképpen a magyar államnak a külföld felé irányuló minden vonatkozása csak a külügyminiszteren át, illetve csak az ő hozzájárulásával érvényesülhet (Nemzetvezető rendelete). Vonatkozik ez a nemzetvezetői irodákra, az összes kormányzati és valamennyi állami szervekre.

A külügyminiszter feladatai:

- 1./a hungarista magyar állam külpolitikai vonalvezetése,
- 2./a kancellár munkatervének fel- és kiépítése,
- 3./a magyar államvezetésen belül a külpolitikai érdekek érvényesítése.

B./**A külügyminiszter külső tanácsadói**

A külügyminiszter időközönként meghallgatja a Külügyminisztériumon kívül álló alábbi két tényezőt:

1/elvi kérdésekben a Nemzetvezető munkatörzsében megszervezett Világnézeti Iroda vezetőjét.

2/a gyakorlati tevékenység síkján pedig a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom pártkülügyeinek (sic!) vezetőjét.

Mindkét tényező figyelemmel kíséri a külügyminiszter tevékenységét és közli vele esetleges észrevételeit, kívánságait.

A Világnézeti Iroda vezetője részt vesz a külügyminiszter által tartandó havi miniszteri értekezleteken, és heti nemzetközösségi főcsoportértekezleteken, valamint a miniszter kancellári országépítő tervének előkészítésében.

A pártkülügyek vezetője egyfelől a párton belül érvényesíti a külügyminiszter irányítása alatt álló külpolitika elveit és itt biztosítja ennek a külpolitikának érdekeit, másfelől pedig kifelé intézkedéseket tehet a párt külpolitikai érintkezései terén, amely intézkedésekről előzőleg tájékoztatja a külügyminisztert.

¹Az irat első oldalának jobb felső sarkára rávezették: „Bizalmas! Zár alatt tartandó.”

A Külügyminisztérium belső felépítése:

1./ A pártmegbízott

A Külügyminisztérium személyi felépítése a Nyilaskeresztes Párt Hungarista Mozgalom személyi politikájával összhangban történik. Ennek az összhangnak biztosítása céljából a személyi átépítés befejezéséig és az utánpótlás biztosításáig a külügyminiszter mellett pártmegbízott működik.

A pártmegbízottnak hozzászólása van a külügyi szolgálatban történő minden személyi kinevezéshez, beosztáshoz és megbízatáshoz; a pártmegbízott előzetes betekintést nyer a külügyi szolgálatban alkalmazottak személyére vonatkozólag történő mindennemű rendelkezésbe.

2./ A központi szolgálat szervezete

2a/A külügyminiszter munkatörzse, munkarendvezetője

A külügyminiszter kabinetje megszűnt. A külügyminiszter munkatörzisének vezetője a miniszter munkarendvezetője, akinek feladata a miniszternek a személyéhez kötött munkájában kezére járni, a miniszter személyes intézkedését okvetlenül meg nem kívánó munkát pedig tőle elhárítani. A miniszter munkarendvezetője a főcsoportvezetők részére kidolgozza a minisztertől kapott fontosabb külpolitikai terveknek reájuk eső részét és a tervek végrehajtását a főcsoportok munkarendvezetői útján ellenőrzi. Őrködik afelett, hogy a miniszter haladéktalanul tudomást szerezzen mindarról, ami személyes intézkedését szükségessé teszi, vagy aminek ismerete elhatározásainak meghozatalánál nélkülözhetetlen. Gondoskodik arról, hogy a miniszter kellő időben megkapja az intézkedéséhez szükséges javaslatokat, szakvéleményeket, hogy a minisztert a személyes munkakörébe okvetlenül nem tartozó kérdések bejelentésével ne zavarják. Őrködik afelett, hogy az alsóbb fokon el nem intézhető panaszok és alsófokú döntések ellen tett indokolt panaszok haladéktalanul a miniszter tudomására jussanak. Ellenőrzi azt, hogy a miniszter intézkedéseiről haladéktalanul tudomást szerezzenek mindazok, akik az akadálytalan végrehajtást biztosítani hivatottak; nyilvántartja azokat a jelentéseket, amelyeket a miniszter vár. Ellenőrzi a miniszter rendelkezéseinek végrehajtását és gondoskodik a felmerülő akadályok elhárításáról. Jelentést tesz a miniszternek a megszabott határidőre végre nem hajtható intézkedésekről. Nyilvántartja a miniszter elfoglaltságát és őrködik afelett, hogy a miniszterrel érintkező személyek várakoztatása lehetőleg mellőzhető legyen. A miniszter munkarendvezetője állítja össze és bocsátja a miniszter rendelkezésére azt a segédanyagot, amelyre a miniszternek tanácskozásainál szüksége van.

A miniszter meghatározott esetekben meghatalmazza munkarendvezetőjét, hogy „a miniszter rendeletére” érdemi intézkedéseket tegyen.

A miniszter munkarendvezetője a legszigorúbb felelősséget viseli azért a tevékenységéért, amelyet a fentiek értelmében kifejtetni köteles. Munkakörének ellátására rendelkezésére áll a miniszter munkatörzse.

2b/ A miniszter állandó helyettese

A minisztert távollétében állandó helyettese helyettesíti. Abból a célból, hogy e bármikor szükségessé válható feladatának a felmerült esetben maradéktala-

nul eleget tehesen, állandó tájékoztatást kívánhat a minisztérium bármelyik főcsoportvezetőjétől.

A miniszter állandó helyettese látja el a politikai főcsoport kezelését.

2c/ A Külügyminisztérium ügykörének hármasság tagozódása

A Külügyminisztérium központi szolgálatának ügykörét három főcsoport látja el:

I. a politikai főcsoport,

amelynek feladata az elnöki ügyek és a folyó külpolitikai ügyek intézése. Vezetője a miniszter állandó helyettese, aki ebben a minőségében, vagyis a politikai főcsoport ügykörében a miniszter jelenlétében is hivatott a minisztert képviselni minden olyan külpolitikai teendőben, amelyet a miniszter nem tart fenn kifejezetten a saját személye részére.

A politikai főcsoport keretében működnek az alábbi osztályok:

I/1 elnöki osztály,

I/2 politikai osztály,

I/3 sajtó-osztály,

I/4 protokoll osztály

I/5 számjelosztály;

II. a nemzetközösségi főcsoport

(Konnationalistische Hauptabteilung), amelynek feladata a hungarista külügyi rendszert előkészíteni, és az ebbe a főcsoportba tartozó osztályok folyó ügyeinek intézését e cél felé irányítani. Ez a főcsoport a miniszter közvetlen vezetése alatt áll.

A nemzetközösségi főcsoport keretében működnek az alábbi osztályok:

II/1 élettér-osztály (Duna osztály),

II/2 Magyarok Világközösségének osztálya,

II/3 kulturális osztály,

II/4 népközösségi osztály,

II/5 nemzetközösségi jogi csoport, ennek keretében

a/ nemzetközi szerződések és nk. közjog osztálya,

b/ nemzetközi büntetőjog és rendészet osztálya,

c/ nemzetközi magánjog osztálya

d/ nemzetközi közigazgatás osztálya;

II/6 gazdaságpolitikai osztály,

II/7 nemzetközösség-tudományi osztály;

III. a kabinet főcsoport,

amelynek feladata a külpolitikai tájékozódás és tájékoztatás megszervezése, irányítása és az azonos feladatú kormányzati szervekkel összehangolása. A kabinet-főcsoport keretében működnek az alábbi osztályok:

III/1 nyilvántartási osztály

III/2 tájékoztató osztály,

III/3 propaganda osztály,

III/4 levéltári osztály

III/5 gazdasági osztály.

Az I. főcsoportba tartozó sajtóosztály, a II. főcsoportba tartozó kulturális osztály és a III. főcsoportba tartozó propaganda osztály feladatainak összehangolását a miniszter tartja fenn magának.

2d/ A főcsoportvezetők és munkarendvezetők

A főcsoportvezető a főcsoportja keretében működő osztályok munkáját a főcsoport munkarendvezetőjének közreműködésével irányítja.

A főcsoport munkarendvezetője a főcsoportvezető mellett ugyanazt a munkakört tölti be, ugyanazokat a teendőket látja el, amely munkakört és teendőket a miniszter munkarendvezetője a miniszter mellett betölt, illetve ellát.

A főcsoportok munkarendvezetői a miniszter munkarendvezetőjétől közvetlenül is kaphatnak utasításokat, ezeket azonban haladéktalanul tartoznak főcsoportvezetőjüknek jelenteni, lehetőleg mielőbb még ezeket az utasításokat végrehajtás céljából az osztályvezetőkhez továbbították.

Az osztályvezetők a minisztertől közvetlenül kapott utasításokat haladéktalanul jelenteni tartoznak főcsoportvezetőjüknek és főcsoportjuk munkarendvezetőjének, ez utóbbi pedig továbbítja ezt a jelentést a miniszter munkarendvezetőjéhez.

2e/ A főcsoportok és osztályok megjelölése

Az ügykezelésben a főcsoportokat és az osztályokat elnevezésük, ügykörük megjelölésének mellőzésével, a főcsoportokat a megfelelő római számmal, az osztályokat pedig a megfelelő főcsoport római szám alatt írandó megfelelő arab számmal kell megjelölni. Az esetleges alosztályokat az osztály száma után kitett megfelelő kisbetűvel kell megkülönböztetni (pl.: II. főcsoport, II/2 osztály, II/5a osztály).

A minisztérium osztályainak a fentiekől eltérő eddigi elnevezése és számozása megszűnik.

A Külügyminisztérium vezető tisztviselőinek nevét az a/ alatti, a miniszter munkabeosztását a b/ alatti melléklet², a minisztérium szervezeti beosztását pedig a/ alatti vázlat tünteti fel.³

3.

Miniszteri értekezlet

A külpolitikai vezetés belső összehangolása, valamint a nemzetiszocialista világnézet hungarista céljainak gyakorlati kitűzése érdekében a miniszter minden hónap első hétfőjén délután 16–19 óra között miniszteri értekezletet tart, amelyen részt vesznek:

- a Világnézeti Iroda vezetője,
- a pártkülügyek vezetője,
- a pártmegbízott,
- a miniszter munkarendvezetője,
- a miniszter állandó helyettese,
- a főcsoportvezetők és munkarendvezetők,
- a nemzetközösségi jogi csoport vezetője,
- a gazdaságpolitikai osztály vezetője,
- a sajtóosztály vezetője,
- a kulturális osztály vezetője,
- a propaganda osztály vezetője, valamint
- a miniszter által esetenként meghívottak.

² Ld. lentebb.

³ Nincs az irat mellett.

Az értekezletet a miniszter, akadályoztatása esetén állandó helyettese vezeti. A jegyzőkönyvet a II. főcsoport munkarendvezetője veszi fel. Ennek a jegyzőkönyvnek 1–1 kivonatát megkapja az osztály, amelynek ügykörébe vágó döntés történt.

A miniszteri értekezlet feladat: beszámoló a végzett munkáról, a folyó ügyek megbeszélése, javaslatlételek és a közvetlen feladatok rögzítése. Dönt a miniszter.

4.

Főcsoport-értekezlet

A főcsoportvezető osztályvezetőivel havonta főcsoportértekezletet tart, amelyen a miniszter munkarendvezetője és a főcsoport munkarendvezetője is részt vesz. A jegyzőkönyvet a főcsoport munkarendvezetője veszi fel. A jegyzőkönyv egy példányát a miniszter elé kell terjeszteni.

A nemzetközösségi főcsoport értekezletén — amelyet, mint a főcsoport vezetője, a miniszter tart — a Világnézeti Iroda vezetője is részt vesz. A jegyzőkönyv egy példányát a miniszter elé kell terjeszteni.

5.

Hivatalos munkaidő

A Külügyminisztérium hivatalos munkaideje hétköznapokon, valamint vasárnapokon és egyéb ünnepnapokon egyaránt 8,30 órától 13 óráig és 15,30 órától 18 óráig tart.

Szombat délután munkaszünet van.

Vasárnapokon és egyéb ünnepnapokon minden osztálynak csak az osztályvezető által kijelölt fele személyzete teljesít — felváltva — szolgálatot.

Egyes szakágazatokra a főcsoportvezetők a fent megszabott munkaidőtől eltérő munkabeosztást állapíthatnak meg; ezt a miniszter munkarendvezetőjének kötelesek bejelenteni.

A munkaidő betartását az osztályvezetők és a munkarendvezetők ellenőrizni kötelesek.

A hivatalos munkaidő alatt távozási engedélyt az osztályvezető, egész napra, vagy több munkanapra távolmaradási engedélyt a főcsoportok munkarendvezetői adhatnak.

Minden osztályvezető köteles az eddig gyakorlatban volt reggeli napi jelentést 9,30 óráig az elnöki osztályhoz megküldeni, ez pedig köteles ezek összefoglalását 10 óráig a pártmegbízotthoz, a miniszter állandó helyetteséhez és a miniszter munkarendvezetőjéhez beterjeszteni.

A hivatalos munkaidőt a hivatalos ügyintézés mellett adódó, rövidebb-hosszabb időben fel kell használni az illető munkakörben való továbbképzésre, a hungarizmus ideológiájának megismerésére és a saját munkakör közeli és távolabbi célkitűzéseinek tanulmányozására. A munkarendvezetők e feladatok teljesítését is ellenőrzik.

D./

Küldépviseleteink és az idegen képviselők

A külföldi magyar képviselők vezetői fontosabb ügyekben utasításukat közvetlenül a külügyminisztertől veszik és jelentéseiket közvetlenül a miniszterhez teszik meg; személyi ügyekben is közvetlenül a miniszter alá tartoznak. Küldép-

viseleteink személyzetének személyi ügyeit az elnöki osztály intézi és a külképviselők folyó ügyekben utasításait a Külügyminisztérium főcsoportvezetőitől és osztályvezetőitől is kaphatják. Külföldre irányuló táviratok kiadási joga a minisztert, pártmegbízottját, munkarendvezetőjét és a főcsoportvezetőket illeti. A magyar kormányánál akkreditált idegenképviselők vezetőit a külügyminiszter maga fogadja és velük az érintkezést személyesen tartja fenn.

Kemény

Eredeti tisztázat

K 707. 1. t., 1.cs.

a/ melléklet

A Külügyminisztérium vezető tisztviselői:

Miniszter: dr. br. Kemény Gábor

Pártmegbízott: dr. Berecz Lajos miniszteri tanácsos

Miniszter állandó helyettese: Andreánszky Jenő rendk. követ és megh. miniszter

Miniszter munkakörvezetője: Vöczköndy László I. o. követségi tanácsos.

I. Főcsoportvezetője: Andreánszky Jenő rendk. követ és megh. min.

munkarendvezetője: Csopey Dénes II. o. köv. tanácsos.

I/1 osztály h. vezetője: br. Marschall Rudolf c.j. min. tanácsos

I/2 " vezetője: Csopey Dénes II. o. köv. tanácsos

I/3 " vezetője: vitéz dr. Nagy Iván c.j. min. tanácsos

I/4 " h. vezetője: Fehér Sándor II. o. köv. tanácsos

I/5 " vezetője: br. Zech Oszkár I. o. köv. tanácsos

II. Főcsoportvezetője: a m i n i s z t e r

munkarendvezetője: Bálint Antal min. o. tanácsos

II/1 osztályvezetője: a m i n i s z t e r

II/2 " vezetője: Gombos György min. o. tanácsos

II/3 " vezetője: vitéz dr. Nagy Iván c.j. min. tanácsos

II/4 " vezetője: ideiglenesen a m i n i s z t e r

II/5 csoportvezetője: dr. Krivátsy-Szüts Lajos min. tanácsos

II/5a osztályvezetője: "

II/5b " vezetője: "

II/5c " vezetője: "

II/5d " vezetője: "

II/6 " h. vezetője: vitéz dr. Kesserú István min. o. tanácsos

II/7 " vezetője: "

III. Főcsoportvezetője: Bagossy Zoltán rk. köv. és megh. min.

munkarendvezetője: Simsay Lajos min. osztályfőnök

III/1 osztályvezetője: Simsay Lajos min. osztályfőnök

III/2 " vezetője: Bagossy Zoltán rk. köv. és megh. min.

III/3 " vezetője: Mindszenti Bertalan min. o. tanácsos

III/4 " vezetője: Málnási Ödön

III/5 " vezetője: Kovarcz Dezső min. tanácsos

Anyagi iroda vezetője: Petry Octavian II. c. köv. tanácsos

K. 707. 1. t. – 1. cs.

b/ melléklet

A miniszter munkabeosztása

I.

Kebelbeliek fogadása és ügyintézés

8,45 – 9,30	minden napon	titkár /:posta:/
9,30 – 10	”	ügyintézés
10 – 11	helyzetmegbeszélés	/:részt vesznek a miniszter
	állandó helyettese, a miniszter munkarendvezetője	és a pártkülügyek vezetője:/
11 – 12	hétfőn	
	szerdán	gazdaságpolitikai osztály vezetője
	pénteken	
	kedden	
	csütörtökön	nemzetközösségi jogi csoport vezető
12 – 12,30	szombaton	
	hétfőn	kulturális osztály vezetője
	csütörtökön	
	kedden	Magyarok Világközössége o. vezetője
	pénteken	
	szerdán	élettér-osztály vezetője
		népközösségi osztály vezetője
		nemzetközösség-tudományi o. vezetője
12,30 – 13,30	szombaton	politikai főcsoport vezetője
13,30 – 14,30	kedden	
	szerdán	sonon kívüli előadás
	csütörtökön	
	pénteken	
	szombaton	kabinet-főcsoport vezetője
16 – 18	hétfőn	
	kedden	ügyintézés
	szerdán	
	csütörtökön	
19 – 20	hétfőn	pártkülügyek vezetője
20 – 21	hétfőn	pártmegbízott
19 – 21	kedden	
	szerdán	külügyi országépítés
	csütörtökön	

22 – 24	hétfőn kedden szerdán csütörtökön	ügyintézés
---------	--	------------

II.

Felek fogadása 12,30 – 13,30	kedden szerdán és csütörtökön	felek fogadása
18 – 19	pénteken	

III.

Idegen követek fogadása 12 – 12,30	szombaton	dr. Feine német követségi tanácsos
16 – 17	pénteken	német követ
17 – 17,30	pénteken	dán ”
17,30 – 18	pénteken	japán ”
18,30 – 19	pénteken	szlovák ”
19 – 21	pénteken	dr. Haller Kurt

IV.

a miniszter értekezletei

13 – 14 hétfőn *politikai értekezlet* /: részt vesznek: a pártkülügyek vezetője, a miniszter munkarendvezetője, a politikai főcsoport vezetője és munkarendvezetője, a kabinetfőcsoport vezetője:/

16 – 18 hétfőn *nemzetközösségi főcsoport-értekezlet* /: részt vesznek: a Világnézeti Iroda vezetője, a miniszter munkarendvezetője, a főcsoport munkarendvezetője és a főcsoport osztályvezetői /: A jegyzőkönyvet vezeti a főcsoport munkarendvezetője.

18 – 19 hétfőn *sajtóértekezlet* /: részt vesznek: a nemzetközösségi főcsoport munkarendvezetője, a sajtóosztálynak, a kulturális osztálynak és a propaganda osztálynak vezetői:/ a jegyzőkönyv-vezető vezeti a nemzetközösségi főcsoport munkarend-vezetője.

16 – 19 minden hónap első hétfőjén miniszteri értekezlet /: részt vesznek a 9. oldalon⁴ felsoroltak /: A jegyzőkönyvet a nemzetközösségi főcsoport munkarendvezetője veszi fel.

A kebelbeliek és a felek fogadásánál, az ügyintézésnél, és külügyi országépítés ügykörében a miniszter akadályoztatása esetén a munkarendvezető képviseli.

A fenti munkarendet szigorúan be kell tartani. Soron kívüli kihallgatásnak nincsen helye. Sürgős esetben a miniszter munkarendvezetőjéhez kell fordulni.

Ez a munkabeosztás 1945. évi június hó 1. napjáig érvényes.

K. 707. 1. t. – 1. cs.

⁴ Ti. a 115. oldalon lévő 3. pont alattiak - a szerk.

*Daruváry Géza külügyminiszter Tahy Lászlóhoz
a törökországi követség felállításáról*

2526/1b.

1924. II. 18.

A kormányzó úr őfőméltósága folyó évi február 7-én kelt magas elhatározásával előterjesztésemre a török köztársaság kormányánál való képviselőt ellátó magyar királyi követség felállítását elrendelni és e követség vezetésével Méltóságodat kegyesen megbízni méltóztatott.

Amidőn erről Méltóságodat örvendetes tudomásul ezennel értesítem, mellékelten megküldöm a kormányzó úr őfőméltóságának a török köztársaság elnökéhez intézett, Méltóságod megbízatására vonatkozó eredeti levelét annak használati példányával együtt¹ és felhívom, hogy újabb utasításomra Törökországba utazván megbízólevelét adja át, és annak megtörténtéről jelentést tegyen.

A Törökországban felállítandó magyar királyi követséghez Ruzskay Jenő II. osztályú követségi titkárt, dr. Répási Miklós konzuli attasét, kinek a megfelelő diplomáciai címmel való felruházása tárgyában egyidejűleg előterjesztést tettem és Kremnitzky Rezső konzuli irodafőtisztet osztottam be szolgálattételre. A nevezett tisztviselők áthelyezésére vonatkozólag külön rendeletekben intézkedtem. Követségi dragomannak esetleg szükségesnek látszó alkalmazását illetőleg Méltóságod megokolt javaslatait kérem, amelyek alapján a szükséges felhatalmazást majd megadom.

A Törökországban felállított magyar királyi követséghez szolgálattételre beosztott tisztviselők illetményeit további intézkedésig a következőképpen szabályoztam:

Méltóságod külföldi fizetését havi 1800, azaz egezerenyolcszáz török papírfontban, Ruzskay Jenő II. osztályú követségi titkár külföldi fizetését havi 600, azaz hatszáz török papírfontban,

Répási Miklós követségi attasé külföldi fizetését havi 550, azaz ötszázötven török papírfontban,

Kremnitzky Rezső konzuli irodafőtiszt külföldi fizetését pedig havi 300, azaz háromszáz török papírfontban állapítottam meg.

Ezekre az illetményekre vonatkozólag azonban megjegyzem, hogy azok csupán átmeneti jellegűek, miért is felkérem Méltóságodat, hogy a követség vezetésének átvétele után a törökországi gazdasági és megélhetési viszonyok szem előtt tartása mellett az illetmények végleges megállapítása tárgyában konkrét javaslatokat előterjeszteni szíveskedjék.

A fentebb jelzett illetményekre Méltóságodnak és a követséghez beosztott többi tisztviselőnek Törökországba való érkezés napját követő hó 1-től van igénye, míg a megérkezés napjától ugyanannak a hónapnak végéig a külföldi fizetés napok szerint kiszámított hányada jár.

A követség elhelyezésére vonatkozólag felhatalmazom Méltóságodat, hogy székhelyének végleges megállapítása után megfelelő helyiségeket szemeljen ki és azok bérletére

¹ Nem találhatóak az irat mellett.

vonatkozólag előzetes jóváhagyásom kikérése mellett a bérleti szerződést kösse meg.² Amennyiben mint székhely Konstantinápoly jönne tekintetbe, figyelemmel arra, hogy a perai volt közös nagykövetségi palotának 1918 végén az olaszok által történt birtokbavétele következtében annak igénybe vétele ugyan kérdésessé vált, másrésről azonban értesüléseink szerint az olaszok a perai volt közös palota melléképületei tekintetében engedékenységre hajlandók, a követség elhelyezése elsősorban ezekben a mellékhelyiségekben lesz az olaszok hozzájárulásával megkísérlendő, és erre vonatkozólag Ausztria ottani képviselőivel egyetértőleg a helyszínen foganatosítandó tárgyalások eredményéről jelentés teendő.

Felhatalmazom egyidejűleg Méltóságodat, hogy a vezetése alatt álló követséghez beosztott tisztviselők személyi járandóságain felül felmerülő dologi kiadásokat a pénz és értékkezelési utasításban lefektetett elvek szem előtt tartása mellett a követségi pénztárból kiutalhassak megjegyezvén azonban, hogy minden, a 4925/1c 1922. számú rendeletben (Külügyi Közlöny II. évf. 6. szám)³ megállapított értékhatárt meghaladó nagyobb kiadás-hoz, béretekhez stb. minden egyes esetben előzetes hozzájárulásomat kell kikérnie.

Felhívom továbbá Méltóságod figyelmét arra, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok rövidített távirati címének bejegyeztetése és használata tárgyában kiadott 13.334/3 1921.⁴ számú rendelet értelmében a követség rövidített távirati címeként „Exung” a követség székhelyén lévő távirati hivatalnál bejelentendő, és felkérem Méltóságodat, hogy ennek megtörténtét, valamint a követség pontos címét távirati úton jelenteni szíveskedjék.

A magyar érdekek védelmével a Török Birodalomban a konstantinápolyi németalföldi királyi követség lévén eddig megbízva, az a megbízatása a m. kir. követség felállítással természetesen megszűnik. Ehhez képest a kormányzó úr őfőméltóságának a törökországi m. kir. követség felállítására vonatkozó magas elhatározását a hágai m. kir. követség ügyvivője útján a németalföldi királyi kormány tudomására hozom, s nevezett ügyvivőt egyben megbízom, hogy az érdekvédelmünknek éveken keresztül történt ellátásáért a m. kir. kormány köszönetét fejezze ki.

Méltóságodat felkérem, hogy Konstantinápolyba való megérkezése után, de megbízólevelének átadása előtt a konstantinápolyi németalföldi királyi követnek az érdekvédelemnek ellátásáért személyesen is fejezze ki köszönetemet, és az érdekvédelemre vonatkozó ügyeket nevezettől vegye át.

Ezzel kapcsolatban értesítem Méltóságodat, hogy múlt évi március hó 29-én kelt 17.854/1b számú rendelettemmel a németalföldi királyi kormány hozzájárulásával a konstantinápolyi németalföldi királyi követséghez irattárkezelői minőségben beosztott Lázár Alfréd nyugalmazott cs. és kir. irodatanácsost útlevelek láttamozásával és az ezekért járó illetékeknek a m. kir. kincstár javára történendő beszédésével megbízom. Nevezett irodatanácsos részére múlt évi április hó 1-én kelt 8448/1b számú rendelettemmel havi 125 font tiszteletdíjat állapítottam meg. Felkérem tehát Méltóságodat, hogy a követség felállításával egyidejűleg Lázár Alfréd nyugalmazott irodatanácsost fenti tiszteletdíjának beszüntetése mellett eddigi szolgálata alól mentse fel, a nevezett által vezetett, a magyar érdekvédelemre vonatkozó összes jegyzékeket és naplókat zárja le és a naplók végeredményeként jelentkező összegeket a követségi pénztári naplóban ellátmányként vételezze

² A törökországi képviselő először Konstantinápolyban talált otthon, majd 1929-ben Ankarába — saját házba — költözött.

³ Rendelet a külképviseletek vezetői által saját hatáskörben teljesíthető dologi kiadások értékhatárának megállapítása tárgyában. KK. 1922/6. 54.

⁴ Nem ismerjük.

be. Lázár Alfréd nyugalmazott irodatanácsos tiszteletdíjas által vezetett naplók összes mellékleteikkel együtt megfelelő jelentés kíséretében hozzám felterjesztendők.

Daruváry

Eredeti tisztázat

K 59. 7. t.

Személyzeti ügyek. 1919–1944. S–Zs

33.

Br. Korányi Frigyes párizsi követ felhivatalos levele Walko Lajos miniszterhez

1928. III. 21.

Kedves Lajos!

Semmiképp sem a saját személyemre vagy a jó ügymenetet illető felelősségemre való tekintettel írom az alábbiakat, mert hiszen itteni effektív szolgálatomból már csak néhány hónap van hátra.¹ De azt tartom, hogy fontos közérdek és a Te érdeked is követeli, hogy mint régi barátomnak és miniszternek figyelmedet bizalmasan felhívjam arra, hogy közeledik csődhez ez az exponált és igen komplikált ügykörű követség annak folytán, hogy a központ gépezete mind sűrűbb és hosszabb „kihagyások”-kal működik. Tudom, hogy úgy Te, mint Khuen Sándor² és a többi vezető állásban lévő urak a legjobb akarattal vagytok, de valahol kell hogy a gépezet előttem is ismeretlen kerekei akadozzanak, s abból áldatlan konfúziók, fölösleges munka s esetleg nagyobb bajok keletkezhetnek.

Az utolsó negyedévben a rendes követségi és konzulátusi munkán felül számos összetorlódott feladat szakadt ránk, nem számítva a folyton szaporodó társadalmi és reprezentációs kötelességeimet. A politikai természetű, szinte naponkinti konverzációkról, kis memoire-ok szerkesztéséről, közvetett akciókról persze nem adhatunk képet, mert a chiffre-ekkel³ takarékoskodni kell, ilyenekről jelentést tenni pedig csak ritkán érdemes, mert mire a ritka futár elvinné, idejét múlta. Csak a rendkívüli ügyek közül sorolok fel néhányat, amelyekkel konverzációk, sajtó vagy irodai munkák szempontjából behatóan kellett foglalkoznunk, részben személyesen eljárnom, vagy tárgyalnom. Ilyenek: az optásn ügy, a szentgotthárdi ügy, az államvasúti kölcsönügy, a szerb szénszállítás, a vasúti egyezmény a szerbekkel, a vasúti ügy a Nagyköveteknél⁴, a kötvény hamisítási per vitele, a recoursenirozás⁵ kérdései a Laise Commune-nél, Terényi számos kérdése a R.C.-nál, a sorbonne-i tanszék ügye, a Coop. Intell.-lel összefüggő ügyek, a „vörös károk” kérdése a R.C.-nál, a magyar poliklinika tervei stb., amelyeket nekem magamnak is legalább átta-

¹ Korányit 1928. VIII. 24-én mentették fel a követség vezetése alól.

² Khuen-Héderváry.

³ Ti. a számjeltáviratokkal.

⁴ Ti. a Nagykövetek Tanácsánál. Ez a testület a győztes nagyhatalmak grémiuma volt és az új európai rendből adódó problémák rendezése volt a feladata.

⁵ Recours, panasz, fellebbezés (fr.), tehát fellebbezési, panaszos ügyek.

nulmányoznom kell, és amelyek személyzetünket eljárásokkal, fordításokkal, végtelen gépirásokkal, informálódásokkal terheli.

Ezzel a munkateherrel szemben három hónapig nem lehetett kieszközölni a tanácsos állás betöltését, ellenben Ullein⁶ pár hétre Genfbe hívatott. Az egyetlen sajtóreferens munkaidejének túlnyomó részét a MTI veszi igénybe. A sajtóreferens és a Cindrics⁷ mellé beosztott Regnier k. a.⁸ a túlfeszített munkától komoly idegbajt kapott, és egy időre munkaképtelen lett. Egy másik tüdőbajt kapott, mégis meg kellett tagadnom most szabadságát. Az egész személyzet reggeltől estig szolgálatban van állandóan, s egyik-másik, magam is, éjjeli órákban is dolgoztunk. A mellém beosztott kisasszonyt is kénytelen vagyok hol Nickl-nak⁹, hol Samarjainak, hol az irodának átengedni, és levelezésemet saját magam írni.

Elkerülhetetlen ebben az állapotban, hogy egy csomó restancia keletkezik a különböző megbízatások körül, amelyeket állandóan kapunk a különböző minisztériumoktól. De akták elintézésénél is értesültem magam, hogy Magyary Antal a hónap végén megjön – de akkorra majdnem négy hónapig hiányzott a tanácsos, és megkezdődtek a szabadságok.

A legjellemzőbb és legaktuálisabb azonban az az áldatlan konfúzió és huzavona, amely a rendelkezési alappal és a sajtópénzekkel történik. A sajtó a mostani időkben minden itteni követség egyik legnagyobb gondja, s hogy nekünk éppen most fontos, azt mondani sem kell. Nos, három hónap óta nem tudjuk szabályszerűen teljesíteni szerződéses kötelezettségeinket, mert a januárban esedékes sajtópénzeket máig sem kaptuk meg, minden ígéret dacára sem. Ellenben összevissza kavarták Pesten a számadásokat, és hónapokig még chiffre-táviratainkra sem feleltek. Nálunk rendben vannak a számadások. Én magam átnéztem őket. Ha Pesten nem tudnak kiigazodni, kívánatos lenne, hogy jöjjön ide valaki hozzáértő. Aktákkal bizonyítjuk be, hogy Pesten van a zavar. Az erre vonatkozó adatokat megírom már Neked is, mert eddig már tettünk néhány jelentést, táviratoztunk ötször, (34., 72., 89., 90. szám alatt, és ma táviratoztunk), Budapesten személyesen tisztáztam a központ tévedését Nuber¹⁰, Binder¹¹, Csáky Pistával¹² együtt. Megígérték, hogy küldik a sajtópénzt. Semmi sem jött. Írtam Khun [Khuen-Héderváry – a szerk.] Sándornak, és Apor Gábornak.¹³ Azt felelték, hogy intézkedés történik. Nem történt. Sürgetésre ma jött aztán egy távirat, amely megint összezavart mindent. Már nem tudok hova fordulni másuvé (sic!) mint Hozzád.

A tényállást külön íven mellékelem.¹⁴

⁶ A későbbi Ullein-Reviczky Antal.

⁷ Cindric Egon.

⁸ k. a., vagyis követségi attasé, de Regnier Juliette tiszteletdíjas volt csupán.

⁹ Nickl Alfréd, a Külügyminisztérium gazdaságpolitikai osztályának vezetője. Feltehetőleg az utalás arra vonatkozik, hogy párizsi gazdaságpolitikai tárgyú tárgyalásai során az osztályvezető segítségére a követ titkára lett kirendelve.

¹⁰ Nuber Sándor, korábban az elnöki osztály vezetője. 1927. november 30-tól azonban már nyugdíjas.

¹¹ Binder-Kotrba Károly, az elnöki osztályra beosztott tisztviselő.

¹² Gr. Csáky István, ekkor a sajtóosztály tisztviselője.

¹³ Apor Gábor ekkor a politikai osztály vezetője.

¹⁴ A levél mellett egy cím, dátum és aláírás nélküli másfél gépelt oldalas összeállítás található az alábbi szöveggel:

A párizsi követségnek kétféle alap engedélyeztetett:

Az egyik a *rendelkezési alap* (röviden r.k. alap) amelyben benne foglalatik a Le Temps szubvenciója is. A rendelkezési alap félévi ellátmánya 2856 fontban állapított meg.

A másik, a *sajtóakció alap*, amely 1926. december 22-ikei 34684/res. sajtó rendelettel rendeztetett és engedélyeztetett. 1927-re a sajtóakcióra 4530 engedélyeztetett. Ebből az első félévben igénybe vettük az 1926-ból a frankügy következtében fel nem használt 2530 fontot, 1927 második felére megkaptuk

Még egy szót Réz Margitról, ki egyébként egy hónapja, amióta itt van, beteg. Egyszer láttam. Egészen őszintén, becsületesen elmondta, hogy Ő csak reprezentációs diplomáciai teendőt vállal, de látja, hogy arra itt neki nem lesz tere az itteni viszonyok között. Azt tartja magáról, hogy Ő státusbeli követségi titkár,¹⁵ és nagyon meglepte, hogy megmagyaráztam Neki a helyzetet.¹⁶ A beszélgetés egészen kellemesen, simán folyt le. Ő megmondta bizalmasan, hogy a kormányzó parancsára lett ideküldve, s bizalmasan közölte azt is, hogy a külügyben valakik, akiket nem nevezett meg, milyen desobligeant¹⁷ módon beszéltek rólam – amivel nem törődöm, és hogy azt ajánlották neki, hogy ne beszéljen velem Pesten, amint szándékozott, de siessen ki Párizsba még mialatt én Pesten vagyok, hogy fait accomplit teremtsen, mire majd én beadom a derekamat”¹⁸ stb. Ez az illojalitás eddigi szolgálataimban teljesen ismeretlen és szokatlan volt, de ezzel sem törődöm, csak sajnálatosnak találom, ha éppen egy külügyminisztériumban van ilyen tónus, ahol leginkább volna szükség kollegiális fair-ségre. Azt is mondták neki, hogy csak lapuljon egy ideig, mert én ügyis elmegyek, és utódommal könnyebben elbánhat. Gratulálok utódomnak.

Befejezésül *nagyon* kérek, légszíves erélyesen intézkedni, hogy a követségnek járó pénzt végre megküldhessék, mert most már minden reményünk Benned van – fizetnünk pedig kell.

Szívélyes üdvözlettel
igaz barátod

Korányi Frigyes

K 58.

Walko Lajos félhivatalos magánlevelezése

fentidézett rendelet utolsó előtti bekezdésében előirányzott további 2000 fontot. 1927-re tehát a sajtóalap rendben volt.

A *rendelkezési alap* első félévi részletét rendszeresen megkaptuk. A második félévi részletet azonban, amelyet az 1927. évi 291/res. pol. számú jelentéssel kértük, csak 1927. december hó 17-én 682/rk. szám alatt küldte meg a minisztérium. Így a *rendelkezési alap* is 1927 végéig rendbe jött.

1928 első felére esedékes lett volna a *rendelkezési alapnak* 2856 font = 354.000 francs; a *sajtóalapnak* (az évi 4530 font fele) /2265 font = 280.860 francs/ a sajtóalap ellátmányát 1928 december 31-ei 366/pol. res. számú jelentésben kértem).

Ezzel szemben tényleg kaptunk a Külügyminisztériumtól folyó évi 48/rk. sz. rendeletével 100.000 frankot és 96/rk. sz. rendeletével 200.000 frankot, összesen tehát 300.000 frankot (54.000 helyett), kifejezetten ez ezen rendeletekben kijelölt *rendelkezési alap* számára. (Tehát nem a *sajtóakció alap* számára, amely egyébként nem is igényelt egészen 300.000 frankot.)

Teljesen indokolt volt tehát, hogy sajtóalap dotációját sürgettük állandóan.

A ma vett sürgönyben a Külügyminisztérium azt mondja, hogy a 48. és 96/rk. számú rendeletekkel (kifejezetten a *rendelkezési alapnak*) küldött összesen 300.000 frankot a sajtóakció alap számára küldötte és tehát azt használjuk fel sajtócélokra.

A minisztérium tévedése tehát nyilvánvaló, mert a 48. és 96/rk. számú rendeletek nem is említik a sajtóakciót, ellenben kifejezetten említik a *rendelkezési alapot*, továbbá, mert a sajtóakció alapra eddig semmit sem kaptunk, végül, mert, ha a *rendelkezési alap* számára küldött pénzt a sajtóakció alap céljaira használjuk, világos, hogy akkor a *rendelkezési alap* előre meghatározott fizetéseit nem tudjuk teljesíteni. Magyarán mondvá egy rókáról két bőrt nem tudunk lenyúzni.

Tekintettel arra tehát, hogy a megküldött 300.000 frankot, utasításszerűen most a sajtóakció alap javára írtam, kérem a *rendelkezési alapnak* mielőbbi elküldését.

¹⁵ Ld. a 95. sz. irat 1. sz. jegyzetét.

¹⁶ Ti. csak szerződéses tisztviselő volt.

¹⁷ Nemtelen(ül) – (fr.).

¹⁸ A kéziraton hiányzik az idézőjel eleje.

*Rendelet a kivándorolt magyarság kulturális és szociális gondozása ügyében
a külképviseleti hatóságok részéről követendő eljárásról*

130/9. adm. res.

1931. II. 18.

A kivándorlással kapcsolatos kormányzati és igazgatási teendők rendezésével egyidejűleg egy korábbi minisztertanácsi határozat a külföldre kivándorolt magyarság kulturális és szociális gondozásának irányítását a mindenkori külügyminiszterre bízta.

Tekintettel arra, hogy az egyes külképviseleti hatóságok a külföldre kivándorolt magyarság gondozását érintő kérdésekben egymástól eltérő szempontok szerint járnak el, mihez tartás végett a következőket közlöm:

Súlyt helyezvén arra, hogy a külföldön élő magyarság helyzetéről állandóan tájékoztatva legyek, felhívom a követségeket, hogy a működési területükön élő magyar telepek társadalmi megmozdulásairól, kulturális, szociális és gazdasági viszonyairól és vándormozgalmairól nekem az illető telepek lélekszámának lehető feltüntetése mellett időnként, de legalább évenként egyszer, tájékoztató jelentést tegyenek. (Ily kérdéseknek a m. kir. külképviseletek évi ügyforgalmi jelentésében való külön tárgyalása ezentúl mellőzhető.)

A jelen viszonyok között különösen súlyt helyezek annak ismeretére, hogy a világgazdasági krízis kihatásaként világszerte beállott munkanélküliség és az ennek leküzdésére az egyes államokban foganatosított intézkedések az ott élő magyarság helyzetére milyen kihatással vannak, és hogy e helyzet várható alakulását illetőleg milyenek a kilátások.

Elvárom a figyelembe jövő összes tényleges külképviseleti hatóságoktól, hogy a helyi viszonyok által megszabott lehetőségek korlátain belül a működési területükön élő magyarság tömörítése, magyarságának megőrzése és az Óhazával való kapcsolataik kiépítése érdekében, a rendelkezésükre álló eszközökkel minden lehetőt elkövessenek. Azokon a területeken, ahol a magyar munkásság a szélsőséges agitációnak ki van téve, különös súly fordítandó oly akciók előmozdítására, amelyek — mint az egyházi élet fejlesztése, a magyar ifjúság magyar szellemben való nevelése, olvasóköri, dalárdák, sportkörök alakítása, munkaközvetítés megszervezése, jóléti intézmények létesítése, izgató lapok terjesztésének megakadályozása stb. — az agitáció távoltartására és a nemzeti ügygel szemben már elfogult, de emberi érzés tekintetében jóindulatú magyar munkásnak a nemzeti gondolat irányába való terelésére alkalmasak. A szélsőséges agitációk távoltartása érdekében az ottani hatóságok közreműködésének olykor szükséges igénybevételénél a külképviseleteknek természetesen a legnagyobb óvatossággal kell eljárniuk, nehogy a magyar munkástömegekkel szemben esetleg oly rendszabályok alkalmazását provokálják, amelyek a magyar munkásság jó hírnevét ronthatnák és a magyar munkások alkalmazásának megszorítására vezethetnének.

A szélsőséges agitáció elleni küzdelem szempontjából súlyt helyeznék arra, hogy amennyire az a rendelkezésre álló eszközök mellett lehetséges, a m. kir. külképviseletek nyilvántartást vezessenek azokról az egyénekről, akik nemzeti és társadalmi megbízhatóság szempontjából aggályos magatartást tanúsítanak. Különös súlyt helyezek ily nyilvántartásokra azokban az európai országokban, ahonnan a kis távolság folytán leginkább megvan a lehetőség arra, hogy a szélsőséges tanoktól megmételvezett egyének nagyobb

számban vándoroljanak vissza, hogy itthon folytassák nemzet- és társadalomellenes aknamunkájukat.

A követségnek a fentebb említett célok előmozdítására alkalmas eszközökre vonatkozó javaslatait várom. Fel kell azonban hívnom a követségek figyelmét arra, hogy az ország jelenlegi pénzügyi helyzetében a magyar állam esetleges anyagi támogatásánál(sic!) kénytelen vagyok a legmesszebbmenő takarékossgal eljárni. Ez akciókkal kapcsolatban felmerülő költségek tekintetében figyelembe veendő az is, hogy tapasztalat szerint csak azok a koloniális intézmények bizonyultak életképesnek, amelyeket legalább is nagyobb részben a kint élő magyarság önjerejéből tart fenn.

A kivándorolt magyarság gondozását érintő kérdésekben az egyes követségeket működési területük speciális helyzetének megfelelően, úgy mint eddig, esetenként külön-külön fogom utasításokkal ellátni; a fentiek általános tájékoztatásul szolgálnak.

E tekintetben fel kell azonban még hívnom a követségek figyelmét arra, hogy a minisztertanács által reám bízott fentebb említett feladat ellátásánál az ügyek természetéből kifolyólag a külképviselleteken kívül — a területileg érdekelt külképviselleteket esetenként való meghallgatása mellett — igénybe kell vennem egyes magyar egyházi hatóságok és társadalmi szervek közreműködését is. Ennek folytán különösen visszas helyzetek állhatnak elő, ha a külképviseleti hatóságok, illetve azok tagjai ily ügyekben — amint az a múltban ismételtelen előfordult — akár személyesen, akár írásban a Külügyminisztérium elkerülésével más központi hatósághoz, vagy pedig az itthoni egyházi hatóságokhoz vagy társadalmi szervekhez fordulnak.

Ily visszasságok elkerülése végett a külképviseleti hatóságoknak a fenti tárgykörbe tartozó kérdésekre vonatkozó esetleges javaslatok *minden más itthoni hatóság vagy szerv mellőzésével kizárólag* énhozzám terjesztendőek fel még oly esetekben is, amelyekben az intézkedés formailag az említett hatóságok, illetve társadalmi szervek hatáskörébe tartozik. Ez intézkedésem pontos betartásához annyival inkább ragaszkodnom kell, mert ellenkező eljárás megnehezíti részemre azon feladat zavartalan ellátást, amelyért a fentebb említett minisztertanácsi határozat értelmében a mindenkori külügyminiszter felelős.

Felhívom a követségeket, hogy a figyelembe jövő alárendelt tényleges konzulátusokat jelen rendeletemnek megfelelő utasítással lássák el. Annak az elbírálását, hogy egyes m. kir. tiszteletbeli konzulátusok mily mértékben vonhatók be a kivándorolt magyarság gondozásával kapcsolatos teendőkhöz, a felettes tényleges külképviseleti hatóságok mérlegelésére bízom.

Károlyi Gyula

Másolat

K 59. 16. t.

Bizalmas rendeletek 1927–1944.

*A kereskedelmi miniszter válasza Kánya Kálmánnak
egy romániai konzulátus létesítéséről*

138.077/XII/b.

1933. XII. 5.

Folyó évi december hó 1-én 1484. sz. a. kelt nagybecsű átiratára¹ tisztelettel van szerencsém Nagyméltóságoddal közölni, hogy a gondozásomra bízott külkereskedelmi és hajózási érdekek szempontjából elsősorban Braila, esetleg azonban Galac székhellyel, magyar konzulátus felállítását okvetlenül kívánatosnak tartom.

Amennyiben fedezet hiányában hivatásos konzul kinevezhető nem lenne, magam is osztom a bukaresti m. kir. követségnek azt a javaslatát, hogy a kinevezendő tiszteletbeli konzul mellé legalábbis egy tapasztalt irodavezető nyerjen beosztást. Ha pedig a követség belátható időn belül tb. konzulátusra alkalmas személyt javaslatba nem hozna, átmeneti intézkedésként elfogadhatónak tartom, hogy a jelzett helyek valamelyikén konzuli ügynökség állíttassék fel.

Tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy az ügyben elfoglalt nagybecsű elhatározását velem is közölni méltóztassék.

A miniszter rendeletéből:²

K. 59. 1. tétel 1930–1944.(1933.)

¹ Nem ismerjük.

² A levelet egy olvashatatlan nevű min. o. főnök írta alá, miniszteri céges levélpapíron. Az aktára Barkóczy György IV. 21-én tintával a következő sorokat írta: „A 4. osztály (vagyis a gazdaságpolitikai osztály – a szerk.) az idevonatkozó ügyiratai, továbbá Barkóczy György főkonzulnak a Hajózási és Kikötőügyi Tanácshoz intézett jelentésének, végül a Hajózási és Kikötőügyi Tanács f. évi április hó 11-én tartott ülésén a konzulátusok felállítása tárgyában hozott határozatának csatolása mellett tisztelettel visszajuttatja a kb. t. elnöki osztályba azzal a kéréssel, hogy a teendő nb. intézkedésről a 4. osztályt is értesíteni szíveskedjék.” Ezeket az iratokat nem találtuk. A brailai konzulátus felállítására nem került sor, Galacon pedig csak 1936-ban létesült hajózási kirendeltség. – Ld. még a Függelék vonatkozó részét.

Körrendelet a Külügyi Népbiztosságról való elbocsátásról

11985/el.n. Küm.

1919 VII. 2.

Arra való tekintettel, hogy a kommünnek jó és olcsó közigazgatásra van szüksége, funkcionálásra képes hivatali szervezetet kívánok megteremteni, amely rászolgál fizetésére.

Ebből a célból az alább felsoroltaknak a külügyi népbiztosságnál való alkalmaztatását a mai nappal megszüntetem.

A megmaradók szolgálati beosztása tekintetében külön rendelettel fogok intézkedni.

A külügyi szolgálatból kíválnak:

Árva Kelemen, Csáky Imre, Novody Antal, Keller Tibor, Groidl Oktáv, Kohn Rezső, Schiff Géza, Tárnoky Miklós, Wiegand István, Vági László, Uhlyarik Béla, Szilágyi Oszkár, Matuska Péter, Gőcze Bertalan, Regnier Viktor,¹ Nelky Jenő, Haidekker Lajos, Ezry Sándor, Reich Árpád, Magyary Antal, Jambrekovich László, Proiszl Ferenc, Setz Károly, Rothkugel István, B. Mattyasovszky Dezső, Szentirmay Béla, Eperjessy Árpád, Apor Gábor, Sztankovánszky Tibor, Barkóczy György, Máriássy Zoltán, Béli Gergely, Daróczy Tamás, Schivanovits Norbert, Ambrózy Lajos, Asztalos Jenő, Császár Viktor, Danilovits Pál, Morlin Ervin, Gajzágó László, Vörnle János, Bátor Viktor, Jármay Elemér, Kvassay László, Kallós Bertalan, Lukács Simon, Podhorszky László, Steiger Aladár, Gallai Marcel, Nickl Alfréd, Wettstein János, Picker Ernő, Görgey István, Szabó György, Kiss Sándor,² Gyulai Tibor, Kristóffy József, Bornemissa Gábor, Mezei Iván, Görgey Feri, Bakonyi Endréné, Rév Béla, Hollósi Sándor, Jellinek Márton, Bettelheim Samu, Freund Edit (Picklerné), Vajda Mihály, Enyvvári Jenő, Antal Frigyesné, Balázs Gyula, Flamm József, Kéri Pál, Huszár Andor, Böhm Alfréd, Izsák Berta, Feldmann Károly, Friedmann Miksa, Mikola Gyula, Bolgár Mici, Bobrik Arno, Balla Pál, Mengele Ferenc,³ Woracziczky Károly, Bossán Lola, Vermes Klára, Podianek Imre, Drasche-Lázár Alfréd, Gáspár Artúr, Kirchknopf Ernő, Bornemissa Gyula,⁴ Koksa Tivadar, Rudnay Lajos, Hauser Lothar, Bánffy Zoltán.

Sokszorosított másolat

*Kun*⁵

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

¹ Azonos a későbbi Rényey Viktorral.

² Nemeskéri-Kiss Sándor

³ A későbbi Marosy Ferenczel azonos.

⁴ Minden bizonnyal Bornemissa Gyuláról lehet szó. Ő azonban már a V. 5. és 30. között működött aradi ellenforradalmi kormánynak volt a külügyminisztere, tehát a lista ezen a ponton bizonyosan nem hiteles. Ez a valótlanúság felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy a lista minden pontjának a hitelességét a későbbi kutatásoknak kell még tisztáznia. Itt csupán adalékként két további személyre érdemes-szükséges utalni. Az egyik gróf Csáky Imréné, aki 1920. IX. 22. és XII. 16. között majd külügyminiszter lesz, s aki visszaemlékezéseiben határozottan állítja, hogy a Tanácsköztársaság kikiáltásával visszatért az akkor már cseh megszállás alatt lévő felvidéki birtokára Szepesmindszentre, az elbeszélésből kibontakozó végletesen irreálisnak tűnő Kun Béla-portré is azonban azt a benyomást kelti, hogy Csáky egy ideig a külügyi népbiztosságon dolgozott. Emerich Csáky: Vom geachteten zum geachteten. Bécs 1992. 265.) A másik példa pedig Hory Andrásé, akinek VII. 8-án kellett távoznia a népbiztosságról, (ld. az 5. sz. jegyzetet) s aki igen terjedelmes visszaemlékezéseiben egy szót sem említ az 1919. III. 21. és 1919 ősze közötti periódusról. Feltehetőleg azért, mert valótlan nem akart írni, szereplését a külügyi népbiztosságon ellenben évtizedek múlva is oly kellemetlennek érezhette, amelyre az ötvenes évek Magyarországon nem szívesen emlékezett vissza. (Hory András: Bukaresttől Varsóig. Sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt írta, magyarázó jegyzetekkel ellátta Pritz Pál. Bp. 1987. 22.)

⁵ VII. 8-án Kun Béla újabb elbocsátásokat rendelt el:

A külügyi népbiztos körrendelete az elbocsátott tisztviselők további sorsáról

12167.

1919. VII. 2.

A folyó évi július hó 2-án kelt 11985/eln. számú körrendeletem¹ értelmében a külügyi szolgálatból kilépő közalkalmazottak elhelyezése, illetve ellátása tárgyában csoportonként, illetve egyenként fogok intézkedni, addig az illető(k) személyi igazolványaik birtokában maradnak.

Kun

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

A minisztérium római katolikus nős tisztviselői 1938-ban¹

Szn. dn.

Név férj /feleség neve/	állása:	lakcíme:
1. Csurgay Tibor	rendk. követ és megh. min.	VIII. Német u. 34.
Lichtscheindel Henriette		
2. dr. Békássy László	min. tanácsos	I. Avar u. 13.
chernelházi Chernel Erzsébet		
3. dr. Bérczy Róbert	min. o.tanácsos	I. Böszörményi út 3/b
nemes Hoffmann Ilona		
4. dr. Garzuly Béla	min. titkár	II. Csalogány u. 52. III. em.
Wolseley Evelyn		
5. Ghyczy Jenő	I. o. köv. tanácsos	
Berenicei Kovács Dóra		
6. Hertelendy Andor	II. o. köv. tanácsos	XI. Kelenhegyi út 39.
Hitt Erzsébet		

Mai napon a külügyi népbiztosságnál levő alkalmaztatásukból még a következők válnak ki:
Goldberger Ferenc, Tóth József, Horváth István, Deponte József, Bartl Albert, Ágoston Béla, Manz György, Medve Miklós, Palér(?) Ágoston, Pózel Tibor, Török Béla, Csiky Aladár, Práznovszky Iván, Velics László, Hoffmann Géza, Végh Miklós, Villani Frigyes, Ernusz Kelemen, Hertelendy Andor, Jankovics Ottó, Tahy László, Okrutzky Mary, Podmaniczky Ellen, Grosz Margit, Rupprecht Leontin, Adler Irén, Hory András, Tomcsányi Vilmos Pál, Krassó Dezső, Takács Gyula, Mihálkovics János, Szimon Lenke, Sziller Péter, Bolla L. Gyula, Riedel Nándor, Lessner-Lukács Richard, Walter Emil, Iklódy-Szabó Andor, Schleicher Emil, Bartha Imre, Farnik Ottó, Göde Jenő, Donáth Benő, Schreiner Emil, B. Papp István, Gesztesi Gyula, Szalay Etel, Aichhorn Richárd, Buna Márton, Szilas Emil, Binder Károly, Hausenblasz Alfréd, Gitschner Henrik, Baum József, Bolgár József, Tempusz Henrik, Wein Jakab, Venter Emil. (Uo.)

¹ Ld. az előző iratot.¹ A kimutatás dátum nélküli, de elhelyezéséből lehet az évszámra következtetni.

7. Nemeskéri Kiss Sándor	követ	Göd
gróf Csáky Irma		
8. dr. Králik Dénes	II. o. konzul	Keleti Károly u. 4.
Münzberger Gizella		
9. dr. Kvassay László	I.o. köv. tanácsos	II. Keleti Károly u. 33.
bocsári Mocsáry Jolán		
10. Morlin Ervin	osztályfőnök	IV. Szervita tér 2.
némethi Dániel Edit		
11. Nickl Alfréd	rendk. követ és megh. min.	VIII. Baross u. 52. II.
Várkonyi Fodor Friderika		
12. dr. Terejékfalvi Parcher Félix	II. o. köv. titkár	II. Margit rakpart 26.
Palugyay Mária		
13. dr. Pogrányi-Nagy Félix	min.o. tanácsos	XI. Szent Imre herceg útja 111/a
Pósch Borbála		
14. dr. Riedel Nándor	miniszteri tanácsos	II. Margit krt. 58.
Udvardi Kossuth Mária		
15. dr. Barkóczy Rosty-Forgách Ferenc		II.o. köv. tanácsos
IV. Múzeum u. 9.		
Harrach Anna		
16. Schleicher Emil	I. o. konzul	I. Mátrai utca 3.
Burok-Földváry Johanna		
17. dr. Steidl Gyula	min. o.tanácsos	Rákosliget XII/18.
Wirkle Katalin		
18. dr. Ujfalussy Béla	min. o. tanácsos	IX. Lónyay u. 20.
Erdőtelki Kovács Róza		
19. dr. Ullein-Reviczky Antal	II. o. köv. tanácsos	IV. Ferencz József rakpart 16. II.
Cumberbatek Lovice		
20. dr. Vágó Kálmán	min. o. tanácsos	I. Városmajor u. 49.
Bodonyi Rózszi		
21. báró Villani Lajos	I. o. köv. tanácsos	I. Endresz György tér 1.
Dutilch Georgina		
1. Dutka Ákos	sajtóelőadó	II. Olasz fasor 43/b I. 3.
Sas Júlia		
2. dr. Ember Gyula	sajtóelőadó	II. Szász Károly u. 2. III. 12.
Guta Erzsébet		
3. dr. Náday Lajos	sajtóelőadó	I. Városmajor u. 18. f. 2.
Konkoly-Thege Márta		
1. Hennel László	számtiszt	I. Úri u. 43.,
Hymko Teréz		
2. Herendi Frigyes	számellenőr	II. Endrődi Sándor u. 6.
Némethy Irén		
3. Kovács Pál	II.o. főtanácsos	Szentendre, Szt. István út 25.
Scharf Margit		
4. Léh Ernő	számtiszt	Felsőgöd, Deák F. u. 13.
Gyügyei Erzsébet		
5. Madocsányi Ferenc	számv. igazgató	II. Batthyány u. 46. III. 8.

6. ifj. Rittchen Károly Puskás Gizella	számítség	I. Gömbös Gyula u. 39/a IV.
7. Ságodi Hugo Halmay Ilonka	számítség	XIV. Kolumbusz u. 43.
8. Takács László Hofmeister Borbála	számítség	XI. Albert u. 70.
9. Wimmer Antal Hanzó Katalin	számítség	X., Pongrácz út 17. L/I. II/I.15.
10. Zách Imre Botka Györgyi	számítség	Csillaghegy, Attila u. 38.
1. Aczél Ferenc Fray Emma	irodátítség	I. Krisztina krt. 69.
2. Attányi Károly Freiwald Klára	irodaigazgató	II. Toldi Ferenc u. 41.
3. Ágfalvi Richárd Szende Janka	díjnök	I. Böszörményi út 17/b.
4. v. Balásfalvy Artúr Nemes Irma	ir. igazgató	I., Krisztina krt. 61.
5. Fertsák István Kakuk Mária	irodaítség	I., Tállya u. 2.
6. Kállay Aurél Fodor Klára	t. díjnök	I., Menkina János út 14. II. 1.
7. Pálos György Mészáros Hildegard	irodátítség	II., Keleti Károly u. 23. III. 1.
8. Ramaszetter József Faltner Mária	kezelő	Csillaghegy, Erdő u. 27.
9. Reichsthaler Lajos Pokol Ilona	irodátítség	XI., Horthy Miklós u. 16.
10. Stouy Ferenc Labundy Margit		irodaigazgató I., Pauler u. 11.
11. Tahy György Marquis Mária	irodátítség	IV., Veres Pálné u. 5.
12. Tátos Lajos Szántó Ilona	irodaítség	IX., Mester u. 13. III. 8.
13. Tokár György Storch Olga	díjnök	X., Pongrácz út 17/G. V/18.
14. Várkonyi Mátyás Somogyi Sarolta	irodaítség	Budaliget, Gyöngyvér u. 51.
15. dr. Waisbecker Ede Rötler Katalin	ir. írás	I., Bűrök u. 23.b.
16. dr. Wampetich Mátyás Frank Zsuzsanna	ir. írás	Ferry Oszkár út 54. II. 7.

Másolat

K. 59. 7. t. 14. cs. 12.598.(1938.)

A fogalmazási szak összesített rangsora

1939. március hó 1-jén

Név	Állás
1. Csáky István gr.	külgügyminiszter
2. Khuen-Héderváry Sándor gr.	rk. köv. és megh. min. (III. f. o.) II. fiz. osztály jellegével
3. Hory András	rk. köv. és megh. min. (III. f. o.)
4. Apor Gábor br.	rk. köv. és megh. min. (III. f. o.)
5. Nickl Alfréd	rk. köv. és megh. min. (III. f. o.)
6. Villani Frigyes br.	rk. köv. és megh. min.
7. Barcza György	" "
8. Matuska Péter	" "
9. Magyary Antal	" "
10. Török Béla	" "
11. Rudnay Lajos	" "
12. Gajzágó László	" "
13. Hevesy Pál	" "
14. Pelényi János	" "
15. Danilovics Pál	min. o. fön.
16. Wettstein János	rk. köv. és megh. min.
17. Jungertth-Arnóthy Mihály	" "
18. Winter Károly	rk. köv. és megh. min. cím, I.o. főkonzul
19. Ghika György	I.o. főkonzul
20. Bárdossy László	rk. köv. és megh. min.
21. Velics László	" "
22. Máriássy Zoltán	" "
23. Sztójay Döme	" "
24. Morlin Ervin	min. o. fön.
25. Kiss Sándor ¹	rk. köv. és megh. min. cím és jelleg, I.o. követségi tanácsos
26. Edl Tivadar	I.o. főkonz. cím és jelleg, II.o. főkonz.

¹ Ti. Nemeskéri-Kiss.

27. Böszörményi László	min. o. fön. cím és jelleg,
min. tan.
28. Bakach-Bessenyei György br.	rk. követi és megh. min.
cím és jelleg,
I. o. köv. tan.
" "
29. Vörnle János	II. o. főkonz.
30. Pózel Tibor	rk. köv. és megh. min. cím,
31. Haydin Albert	II. o. főkonz.
rk. köv. és megh. min. cím,
I. o. köv. tan.
32. Woracziczky Olivér gr.	II. o. főkonz.
I. o. köv. tan.
33. Reviczky István	min. tan.
34. Wodianer Andor	rk. köv. és megh. min. cím,
35. Eperjesy Árpád br.	min. tan.
36. Csurgay Tibor	II. o. főkonz.
" min. tan.
" I. o. köv. tan.
min. tan.
" " II.o. főkonz. cím és jelleg
I. o. konz.
" "
37. Abele Egon br.	min. tan.
38. Barkóczy György	"
39. Szent-Istvány Béla	I. o. köv. tan.
40. Szondy Viktor	min. tan.
41. Nemeshegyi Oszkár	"
42. Kristóffy József	"
43. Miske-Gerstenberger Jenő br.	II.o. főkonz. cím és jelleg
I. o. konz.
" "
44. Wolff Károly	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
45. Binder-Kotrba Károly	I. o. köv. tan. cím és jelleg,
II. o. köv. tan.
" "
46. Alexy Lajos	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
47. Riedel Nándor	I. o. köv. tan. cím és jelleg,
II. o. köv. tan.
" "
48. Bobrik Arno	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
49. Ambró Ferenc	II. o. főkonz. cím és jelleg,
I. o. konz.
50. Baranyai Zoltán	I.o. köv. tan. cím és jelleg,
I. o. konz.
51. Szabó György	I.o. köv. tan. cím és jelleg,
II. o. köv. tan.
52. Villani Lajos br.	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
53. Ghyczy Jenő	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
54. Sebestyén Pál	min. tan. cím és jelleg,
min. o. tan.
55. Franko A. Zeno	min. tan. cím, min. o. tan.

56. Medgyesy László	II. o. főkonz. cím, I. o. konz.
57. Miháلكovics János	min. o. tan. cím, min. o. tan.
58. Kuhl Lajos	I. o. köv. tan. cím, min. o. tan.
59. Bolla L. Gyula	II. o. főkonz. cím, I. o. konz.
60. Kvassay László	I. o. köv. tan. cím, II. o. köv. tan.
61. Végh Miklós	I. o. köv. tan. cím, II. o. köv. tan.
62. Bérczy Róbert	min. o. tan. cím, I. o. konz.
63. Bartheldy Tibor	I. o. köv. tan. cím, min. o. tan.
64. Nagy László	II. o. köv. tan.
65. Durugy Ferenc	min. o. tan.
66. Balásy Antal	II. o. köv. tan.
67. Marosy Ferenc	" "
68. Dörgei Ferenc	min. o. tan.
69. Steidl Gyula	min. o. tan.
70. Van der Venne Arnold	I. o. konz.
71. Schleicher Emil	I. o. konz. cím és jelleg, II. o. konz.
72. Sziklay Béla	" "
73. Hertelendy Andor	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titkár
74. Királydy-Lukács György	" "
75. Moór Oszkár	min. o. tan. cím és jelleg, min. titkár
76. Hoffmann Sándor	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titkár
77. Rényey Viktor	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titkár
78. Vágó Kálmán	min. o. tan. cím és jelleg, min. titkár
79. Cindrić Egon	I. o. konz. cím és jelleg, II. o. konz.
80. Rothkugel István	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titkár
81. Ullein-Reviczky Antal	II. o. köv. tan. cím, I. o. konz. jelleg, II. o. konz.

82. Ujfalussy Béla	min. o. tan. cím és jelleg, min. titk.
83. Rosty-Forgách Ferenc	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titk.
84. Zsindely Endre	min. o. tan. cím és jelleg, min. titk.
85. Vladár Ervin	II. o. köv. tan. cím és jelleg, I. o. köv. titkár
86. Bartók László	I. o. konz. cím és jelleg, II. o. konz.
87. Szentmiklósy Andor	" "
88. Békássy László	min. o. tan. cím, min. titk.
89. Pogrányi-Nagy Félix	" "
90. Bothmer Károly br.	" "
91. Bíró Jenő	I. o. konz. cím, II. o. konz.
92. Mészáros Lajos	" "
93. Szelle Lajos	II. o. konz.
94. Bogdán Iván	II. o. köv. tan. cím, I. o. köv. titk.
95. Hertelendy László	I. o. köv. titk.
96. Garzuly Béla	min. titk.
97. Gombó István	"
98. Linzboth György	II. o. konz.
99. Králik Dénes	"
100. Sabljár Károly	min. titk.
101. Petravich Gyula	II. o. konz.
102. Semsey Andor gr.	II. o. köv. tan. cím. I. o. köv. titk.
103. Papp Gábor	I. o. köv. titk.
104. Walter Emil	min. titk.
105. Thierry Heribert br.	I. o. köv. titk. cím és jelleg, II. o. köv. titk.
106. Vladár Ervin Imre	" "
107. Szent-Iványi Domokos	I. o. köv. titk. cím és jelleg, alkonzul
108. László Kálmán	II. o. konz. cím és jelleg, alkonz.
109. Paikert Alajos	min. titk. cím és jelleg, min. s. titk.
110. Hollán Sándor	I. o. köv. titk. cím és jelleg, II. o. köv. titk.
111. Schell Pál br.	" "
112. Beke Andor	II. o. konz. cím és jelleg, alkonz.

113. Traub István	min. titk. cím és jelleg, min. s.titk.
114. Ujváry Dezső	I. o. köv. titk. cím és jelleg, II. o. köv. titk.
115. Szegedy-Maszák Aladár	I. o. köv. titk. cím és jelleg, II. o. köv. titk.
116. Förstner Pál	min. titk. cím és jelleg, min. s.titk. II. o. köv. titk.
117. Szécsen Miklós gr.	I. o. köv. titk. cím,
118. Teleki Gyula gr.	II. o. köv. titk. II. o. konz. cím, alkonz. II. o. köv. titk.
119. Sztankay Zoltán	min. s.titk.
120. Lukács György br.	"
121. Zsilinszky Antal	alkonz.
122. Schwartz Alfonz	II. o. köv. titk.
123. Bede István	"
124. Blaskovich Miklós	"
125. Pósfay László	"
126. Perlaky-Kassa Endre	"
127. Márffy-Mantuano Tamás	"
128. Lakatos Sándor	alk.
129. Almássy Kálmán gr.	II. o. köv. titk.
130. Parcher Félix	"
131. Lorx Tibor	"
132. Bethlen Gábor gr.	min. s.titk.
133. Csopey Dénes	alk.
134. Veszprémy-Bangha Béla	min. s.titk.
135. Radvánszky Antal br.	"
136. Perczel Tamás	"
137. Koós Ádám	min. fog.
138. Nagy György	"
139. Nemestóthy Dénes	"
140. Rubidó-Zichy Iván br. ²	"
141. Éliássy [Eliássy – a szerk.] Iván	"
142. Zilahi-Sebess Jenő	"
143. Mészáros György	"
144. Rudnay András	"
145. Maday György	"
146. Illés-Illyasevics Miklós	"
147. Papházay Ferenc	"
148. Ujpéteri Elemér	"
149. Hedry Lőrinc	"
150. Alth Aurél	min. s.fog.

² Nem azonos a korábbi bukaresti, illetve londoni követtel.

151. Pallavicini Hubert őgr.

min. s.fog.

152. Falta Ernő

"

Másolat

K. 59. 7. t. 1935–1944.(1939.)

40.

Körözüvény lelkigyakorlatokról

4815/1.

1942. III. 21.

Az elnöki osztály értesíti a Külügyminisztérium róm. kat. vallású tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy a 3274/1–1942. szám alatt hirdetett lelkigyakorlat a tervezett időben, azaz március 30-án hétfőn, 31-én kedden és április 1-én szerdán délután 5 óra 15 perckor a királyi palota kápolnájában meg fog tartatni.

A befejező szentmise a hirdetett időponttól eltérően április 2-án nagycsütörtökön reggel pont 8 órakor (nem 1/2 10-kor) lesz ugyanott.

A szónok Folba János pápai prelátus vezéresperes.

A tisztviselői kar katolikus vallású férfi és női tagjai és a Külügyminisztérium katolikus vallású férfi és női egyéb alkalmazottai felkéretnek, hogy a lelkigyakorlaton minél nagyobb számban vegyenek részt.¹

Bartheldy

K 58. 13. t. 1926–1931.(1928.)

41.

Miniszteri körlevél húsvéti lelkigyakorlaton való részvételle

3933/1.

1940. III. 18.

Az Actio Catholica Országos Elnöksége — hasonlóan az előző évek gyakorlatához — húsvéti szentáldozással egybekötött lelkigyakorlatos előadásokat (triduumot) szándékozik rendezni a Külügyminisztérium katolikus vallású tisztviselő és egyéb alkalmazottai részére.

E lelkigyakorlatok folyó évi március hó 27-én szerdán, 28-án csütörtökön és 29-én pénteken délután 17 órakor a Szent István dicsőséges jobbjáról nevezett udvari és várplébánia templomban dr. Takács Ernő, a Szent István Társulat vezérigazgatója, pápai kamarás által fognak megtartatni.

A harmadik szentbeszédet követő napon, március 30-án, szombaton reggel 10 órakor ugyanazon helyen tartandó ünnepélyes szentmise keretében a lelkigyakorlaton résztvevők részére közös szentáldozás lesz.

Amidőn fentieket közlöm, egyben arra kérem a tisztviselői kar katolikus vallású férfi és női alkalmazottait, hogy a lelkigyakorlatokon minél nagyobb számban vegyenek részt.

Csáky

K 59. 13. t. 1932–1944.(1940.)

¹ Ismerjük az 1941. évi körlevelet is, amelyből megállapítható, hogy itt évről évre szóról szóra megismételt felhívásról van szó, amelyben csak az időpont változott a húsvétok változó időpontjának megfelelően. (K 59. 13. t. 1926–1931.(1928.) – Vörmle 5260/1. sz. 1941. III. 28-i körlevele.)

I.2. Tiszteletbeli konzulátusok

42.

Rendelet a tiszteletbeli konzulátusok felállítása és a tiszteletbeli konzuli tisztségek betöltése alkalmával szem előtt tartandó elvek és a jelentéstételnél követendő eljárásról

2963/1.b.

1922. II. 25.

A tiszteletbeli konzulátusok felállítása és a tiszteletbeli konzuli tisztségek betöltése alkalmával követendő eljárás egyszerűsítése, valamint az egyes követségekkel e tárgyban hosszadalmas iratváltás elkerülése céljából — a jövőbeni szigorú miheztartás végett — közlöm azokat az elveket, amelyek a tiszteletbeli konzulátusok hivatalvezetői tisztségének betöltésére alkalmas személyek kiválasztásánál szem előtt tartandók, és azokat a formalitásokat, amelyek a szolgálati érdekek figyelembevételével, célszerűségből, a tiszteletbeli konzulátusok felállítására vonatkozó jelentéstételnél betartandók.

1. A tiszteletbeli konzuli tisztség betöltésére mindig oly személyeket kell igyekezni megnyerni, akik a társadalmi és üzleti világban már megfelelő pozícióval és befolyással bírnak, akiknek a részünkre való megnyerése tehát reánk nézve már eleve bizonyos előnyöket biztosít. Olyan személyek, akik a tiszteletbeli konzuli tisztséget arra kívánják felhasználni, hogy pozíciójukat társadalmi téren és az üzleti világban megalapozzák, vagy megerősítsék, szolgálati érdekekből tekintetbe nem veendőek.
2. E tisztségek betöltésére elsősorban kereskedők hozandók javaslatba. Közlekedési vállalatok (hajók és vasúttársaságok) tulajdonosai, alkalmazottai és ügynökei semmi körülmények között sem jöhetnek tekintetbe.
3. E tisztségek betöltésére elsősorban - amennyiben a fenti feltételeknek megfelelnek - az illető városban letelepedett magyar állampolgárok választandók ki; amennyiben megfelelő magyar állampolgárt találni nem sikerül, úgy az illető állam polgárai, ezek közül elsősorban a magyar származásúak, ezek után pedig azoknak az államoknak polgárai jönnek tekintetbe, amelyek a világháború alatt semlegeségüket megőrizték. Ez utóbbi esetben, a pályázóról szóló értesülések beszerzése céljából az a magyar királyi külképviseleti hatóság keresendő meg, amely abban az államban székel, amelynek kötelékébe az illető tartozik.
4. Ha valamely tiszteletbeli konzuli hivatal vezetőjének lemondása, vagy elhalálozása folytán megüresedik, vagy ha valamely újonnan létesítendő tiszteletbeli konzulátus hivatalvezetői tisztségének betöltéséről van szó, az illetékes magyar királyi diplomáciai képviselő személyi előterjesztést tesz a Külügyminisztériumhoz.

Az erre vonatkozó indokolt jelentésben az illető tiszteletbeli konzuli állásra foyamodó jelöltnek — aki az alábbi 5. pont értelmében formászerű kérvényt tartozik benyújtani — állami hovatartozósága, személyes tulajdonságai, vagyoni viszonyai, társadalmi és az üzleti világban elfoglalt állása és különleges képesítése tüzetesen előadandó.

E jelentésben — új tiszteletbeli konzulátus felállítása alkalmával — javasolt teendő arra vonatkozólag is, hogy az illető tiszteletbeli konzulátus hivatali körlete mely területekre terjedjen ki.

E jelentésben a hivatal pontos címe — utca és házsám — megadandó.¹

5. A tiszteletbeli konzuli állásra folyamodó jelölt kérvényében kifejezetten köteles kijelenteni, hogy más idegen tiszteletbeli konzuli megbízatással nem bír és hogy ilyent a jövőben sem fog elfogadni. Amennyiben ily konzuli megbízatással már bírta, úgy kérvénye csak akkor vehető tekintetbe, ha e tiszteletbeli állásáról előzőleg végérvényesen lemondott.

A jelölt köteles továbbá kérvényében kijelenteni, hogy kész a szabályzatokban előírt összes konzuli teendőket minden ellenszolgáltatás és költségmegtérítés nélkül, tisztán az általános konzuli illetéktarifája alapján beszedendő illetékek ellenében ellátni és pontosan megfelelni a különleges és időszaki jelentések megtételére vonatkozó előírásoknak.

A konzuli illetékekre vonatkozólag szolgálati érdekekből a tiszteletbeli konzuli tisztségre pályázóval különös megállapodások létesítendők.

6. A tiszteletbeli konzul — kinevezése megtörténte után — szolgálati fogadalmat tartozik tenni és köteles az erre vonatkozó okmányt, az előírt minta szerint (lásd melléklet)², saját kezűleg leírni és aláírni. A fölüttes követség, a kinevezésről szóló okirat kézbesítése alkalmával, megküldi a tiszteletbeli konzulnak a szolgálati fogadalmat azon a nyelven, amelyet az illető konzul hivatalosan használ.

7. A szolgálati fogadalomnak követséghez történt visszaérkezése és a működési engedélynek (exequatur) az illető állam kormánya részéről történt megadása után a követség távirati jelentést tesz arról, hogy a tiszteletbeli konzulátus működését megkezdte.

8. A tiszteletbeli konzulok kötelesek székhelyükön az „Exung” rövidített távirati címet saját költségre bejegyeztetni. A fölüttes követség tartozik a bejegyeztetést ellenőrizni és annak megtörténtéről legkésőbb a hivatali működés megkezdéséről szóló jelentésben említést tenni.

Ambrózy

KK. 1922/3. 17-18.

¹ Alig egy hónappal később — III. 16-án — a tárgyban újabb rendeletet kellett kiadni, mert az egyik követség az alája rendelt tb. konzulátus tisztségére pályázó kérvényét anélkül terjesztette fel pótulól, hogy biztosította volna a működési engedélynek az illető kormány részéről való megadását: a már kinevezett konzul részére pedig az illető kormány az exequatur, vagyis működési engedély megadását megtagadta. „Jóllehet előzetes agrément kérése és megadása — mondja a rendelet — tiszteletbeli konzulok részére a nemzetközi gyakorlatban nem szokásos, mégis a szolgálat jól felfogott érdekében, - különösen a jelenlegi viszonyok között - az eddigi szokáshoz híven, feltétlenül megfelelő körültekintést és elővigyázatot kell tanúsítani, hogy hasonló sajátos esetek a jövőben elkerülhetők legyenek. Elrendelem ennél fogva — írja Ambrózy —, hogy a jövőben a tiszteletbeli konzulok kinevezése tárgyában a 2963/1b.-1922. sz. rendelet 4. pontja értelmében teendő előterjesztésben kifejezetten megemlítendő, hogy a működési engedélynek az illető kormány részéről történendő megadása rövid úton biztosítva van.” KK. 1922/4. 21.

² A szolgálati fogadalom szövege.

Tiszteletbeli magyar királyi konzullába(be) kinevezettvén, ünnepélyesen fogadom és ígérem, hogy a reám bízott-i magyar királyi konzulátust a legjobb tudásom és képességem szerint fogom vezetni, Magyarország kereskedelmének érdekeit általában, valamint az egyes állampolgárok érdekeit teljes erőmből fogom védeni és elősegíteni. A magyar királyi Külügyminisztériumnak, valamint a konzulátus többi fölüttes hatóságainak rendeleteit szigorúan betartom, a hivatali titkot megőrzöm, a reám bízott hivatalos teendőket hűségesen teljesítem és a hivatalos ügyek ellátásánál mindig Magyarország alkotmányát tekintem irányadóul.

....., 192..... évihó napján

43.

Rendelet a tiszteletbeli konzulátusokat érdeklő külügyminiszteri rendeleteknek tiszteletbeli konzulátusokkal való közléséről

4097/1.

1929. IV. 16.

Miután a Külügyi Közlöny kiadmányai, éppúgy, mint a Külügyi Közlönyben közzétételre nem kerülő körrendeletek csupán a tényleges m. kir. külképviseleti hatóságoknak küldetnek meg és ennek folytán a m. kir. tiszteletbeli konzulátusok a külügyminiszteri rendeletekről közvetlenül tudomást nem szerezhetnek, felhívom a m. kir. Külügyminisztérium ügyosztályait, hogy a jövőben mindazokban a rendeletekben, amelyek a m. kir. tiszteletbeli konzulátusok ügykörét is érintő kérdéseket szabályoznak és ezért ismeretük e konzulátusuk számára is fontossággal bír, minden egyes esetben, tehát tekintet nélkül arra, hogy e rendeletek a Külügyi Közlönyben közzétételre-e vagy sem, kifejezetten utasítsák a m. kir. követségeket arra, hogy a rendelet tartalmát a végrehajtására vonatkozólag esetleg szükségesnek látszó utasításokkal együtt közöljék az alárendelt m. kir. tiszteletbeli konzulátusokkal.

Miklós

KK. 1929/6. 49-50.

I.3. A szolgálat költségvetésének, létszámának alakulása

44.

Kállay Tibor pénzügyminiszter átirata Bánffy Miklós külügyminiszterhez létszámcsökkentési ügyben

1132/PM.

1922. III. 30.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Az 1922. évi I. törvénycikk¹ 24.§-a utasítja a kormányt, hogy mindazokat a közszolgálatban álló tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akiknek illetményei, illetőleg menekülségi segélyei az 1921/22. évi költségvetési előirányzatban a „Létszámfeletti állások és alkalmazások” címen Rendkívüli kiadások, Átmeneti kiadások, V. fejezet 3 címe alatt vannak előirányozva, valamint mindazokat a közszolgálatban álló tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akiknek illetményei az egyes igazgatási ágazatok (tárcák) költségvetési címeinél vannak előirányozva, és akiknek a szolgálat kötelékéből való kiválása esetén az általuk betöltött állást végleg meg lehet szüntetni, 1922. évi június hó végéig — lehetőleg iskolai képzettségüknek, valamint az általuk betöltött állásnak, illetőleg alkalmaztatásnak megfelelő más, rendszeresített közszolgálati állásra a lehetőséghez képest helyezze el.

¹ Az 1921/1922. költségvetési év augusztus elsejétől december végéig viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról szóló 1921: XXXIV. tc. hatályának 1922. évi június hó végéig való kiterjesztése tárgyában. (1922. évi törvénycikkek. Magyar Törvénytár. Bp. 1923. 3–10.)

Azokat a közszolgálatban álló tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akiket az 1922. évi június hó végéig ilyen állásra elhelyezni nem lehetett, és akiket a Pénzügyminisztérium részéről sem nyertek volna valamely munkakörben *foglalkoztatást*, 1922. évi július hó 1-jétől kezdődő hatállyal, az illetőnek kérelmére előbb is, szabályszerű elbánás alá lehet venni.

Az 1922. évi VI. tc. 3. §-a szabályozza a végelbánás mikénti eszközését.²

Az ismertetett törvényes rendelkezések végrehajtása tárgyában kormányrendelet lesz kiadandó.

Az e rendelettel megindítandó végrehajtásának a szóban forgó törvényes rendelkezéseknek azonban előfeltétele az, hogy végre egyéenként és személyenként kijelöltesse-nek azok a tisztviselők, akiknek állásai az 1921/22. évi állami költségvetés „Létszámfeletti állások és alkalmazások” címén szerepelnek. Szükséges ez annál is inkább, és tovább már igazán nem halasztható, mert mivel tudomásom van róla, hogy egyes igazgatási ágak az érdekelt tisztviselők kijelölését nem eszközölték oly értelemben, hogy azok illetményeit a „Létszámfeletti állások és alkalmazások” címén utalványozták volna, vagy ha ezen a címen utalványozták is, a korábban összeállított B listán időközben oly változtatásokat eszközöltek, hogy az eredeti összeállítást a jelenlegi viszonyokat már nem fedi.

Ennélfogva van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, hogy a vezetése alatt álló minisztérium, illetve az alá rendelt hatóságok és hivatalok kötelékébe tartozó alkalmazottak közül *véglegesen* és név szerint szíveskedjék kijelölni azokat a tisztviselőket, akik a nevezett címnél előirányzott állásokhoz tartoznak, valamint azokat a további alkalmazottakat is, akiknek eltávozásával az általuk betöltött és bármely költségvetési címnél előirányzott állás megszüntethető. Mindezek ugyanis a hivatkozott törvényes rendelkezések szerint elhelyezendőek lesznek olyan alkalmazásokra, ahol szükség van a munkaerőre, illetve amennyiben őket megfelelően elhelyezni nem lehetne, szabályszerű elbánás alá lesznek vonandók. Ezek névjegyzékét (név, állás, kor, családi állapot, képzettség megjelölésével és alaki képzettség szerint elkülönítetten szerkesztve) igen kérem részemre legfeljebb 1922. évi április 30-ig megküldeni.

Az érdekeltek más ágazatba való átvétele, elhalálozása, nyugdíjazása stb. folytán a névjegyzékben eszközölt későbbi mindennemű változtatást pedig esetenként közölni méltóztassék.

Kívánatosnak tartom, hogy a felesleges alkalmazottak kijelölésénél lehetőleg figyelembe vétessenek azok a törvényjavaslat tárgyalása során felmerült kívánalmak is, amelyek közül egyesek annak idején a törvény szövegébe csak azért nem vétettek fel, hogy a szolgálat érdekeinek rovására túlságosan meg ne kössék az egyes szakminiszterek kezét.

Ezen kívánalmak, mint az Nagyméltóságod előtt ismeretes, arra irányultak, hogy a szabályszerű eljárás alá vonandó tisztviselők közé felveendőek elsősorban mindazok,

a/ akik a reájuk nézve érvényben álló jogszabályok szerint hivatalból nyugdíjazhatók;

b/ akik az 1920. évi XI. tc. 3. §-ában foglalt rendelkezések alá esnek;³

c/ akik ellen szolgálati és fegyelmi szempontból jogos kifogás emelhető (például fegyelmi eljárás alatt állanak, vagy állottak, állandóan rosszul minősítették, dologkerülők, vagy pedig a betegeskedésből rendszert csinálnak, vagy egyéb okokból kevésbé alkalmasak és kevésbé felelnek meg azoknak a kívánalmaknak, amelyeket velük szemben joggal támasztani lehet);

² A harmadik szakasz lényege az, hogy az 1922: I. tc. 24. §-ában említett „szabályszerű elbánás alá vonás alatt a nyugalomba helyezést vagy végkielégítést kell érteni”, és e törvényhely ezt részletezi.

³ Ld. az 291. sz. irat 1. sz. jegyzetét.

d/ akik akár illetményekkel, akár e nélkül tartós szabadságot élveznek abból a célból, hogy más pályán elhelyezkedhessenek stb. stb.

Míndezeknek a szempontoknak a bölcs mérlegelése Nagyméltóságodra tartozik és nekem csupán arra kell súlyt helyeznem, hogy az 1921/22. évi állami költségvetésben feleslegesnek megjelölt számú állásnak megfelelő számú alkalmazott legalábbis kijelöltesék, mert az állam adott pénzügyi helyzetében igazán nincs módom, hogy több alkalmazott eltartásáról gondoskodjam, mint ahánynak az állása az 1921/22. évi költségvetés egyéb (az egyes igazgatási ágakra vonatkozó) címeinél lettek felvéve és *semmi esetre* sem járulhatok hozzá ahhoz, hogy az 1922/23. évi állami költségvetésben szaporíttassék az alkalmazottak száma az egyes igazgatási ágaknál.

Kérem tehát Nagyméltóságodat, hogy az említett létszámapasztási törvény végrehajtását a legkomolyabban venni és lehetővé tenni méltóztassék, hogy a létszámapasztás immár ténnyé váljék, mert 8 millió ember 800 ezer alkalmazott és családtag eltartását nem bírja el, és ki van zárva, hogy bármily nemű vagy irányú vagy módú költségöbbletet igénylő intézkedéshez hozzájáruljak a személyzet érdekében bármely tárcánál, amely a létszámapasztásra vonatkozó törvény rendelkezéseit komolyan és teljes hatállyal végre nem hajtja.

Ami egyes alkalmazottaknak a pénzügyi szolgálatba leendő átvételét illeti a feleslegesek közül, megjegyzem, hogy a pénzügyi szolgálatba azok a más tárcánál feleslegessé vált tisztviselők lesznek átvehetőek, akik további szolgálati helyükön teljes megbízhatóságuknak, képességüknek és munkakészségüknek tanújelét adták, s akikről így feltehető, hogy a pénzügyi szolgálatban is beválnak.

Ennélfogva tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy a pénzügyi közigazgatás terén üresedésben lévő állásokra beadott pályázati kérvényeket kísérő átiratában a pályázó szolgálati és minősítési táblázata *teljes* másolatának csatolása mellett, a pályázó korábbi működését, viselkedését, használhatóságát és képességét különösen is megjelölni s ezekre vonatkozólag nyilatkozni méltóztassék.

Minthogy pedig az 1921. évi⁴ I. tc. 24. §-ának és az 1922. évi VI. tc. 3. §-ának⁵ végrehajtása iránt rövidesen kiadandó kormányrendelet jelen átiratom keretét meghaladólag mindenre kiterjeszkedő útmutatással fog szolgálni, s a jelenleg üresedésben levő állások betöltése iránt is intézkedéseket fog tartalmazni, ezáltal még csak arra kérem Nagyméltóságodat, hogy a tárcája körében esetleg *üresedésben lévő állások betöltését* az említett kormányrendelet megjelentéig *függőben* tartani, s a sürgős és a szolgálat érdekében halaszthatatlan esetektől eltekintve még lehetőleg a pályázathirdetéseket is mellőzni méltóztassék.

Nem mulaszthatom el végül annak ismételt és nyomatékos hangsúlyozását, hogy az alapjaiban megrendült államháztartás felesleges állások kiadásaival tovább nem terhelhető, tehát a jövő évi költségvetésbe „Létszámfeletti állások és alkalmaztatások” címen semmiféle hitel már fel nem vehető, miért is multhatatlanul szükséges, hogy az ismertett törvényes rendelkezések végrehajtása a legnagyobb eséllyel kezdődjék, hogy június hó végéig mindenestre teljes mérvű befejezést nyerjen.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kállay

Eredeti

K 59. 7. t. Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

⁴ Nyilvánvalóan elírásról van szó. A helyes dátum: 1922.

⁵ Ld. a 44. sz. irat 2. jegyzetét.

Bánffy Miklós külügyminiszter válasza Kállay Tibor pénzügyminiszternek a létszámcsökkentési ügyben

5196/1a.

1922. IV. 23.

Hivatkozással f. évi március hó 30-án 1132/922. sz. a. kelt nagybecsű átiratára,¹ van szerencsém értesíteni Nagyméltóságodat, hogy miként azt múlt évi 16/eln. res. sz. átiratában (sic!) közölni szerencsés voltam, a m. kir. Külügyminisztériumnak — egynek kivételével — nincsenek olyan tisztviselői, akiknek a szolgálati kötelékből való kiválása esetén az általuk betöltött állást is végleg meg lehetne szüntetni.

Miként azt többi ízben voltam szerencsés Nagyméltóságod előtt hangsúlyozni, a m. kir. Külügyminisztérium a többi minisztériummal szemben teljesen különleges helyzetben van, amennyiben az összes többi minisztérium személyzeti létszáma az alájuk rendelt hivatalokéival együtt teljesen kialakultnak tekinthető, míg ellenben a Külügyminisztérium, elsősorban pedig az általa felállított és felállítandó külképviseleti hatóságok csak jelenleg vannak kialakulóban. Eddigi tapasztalataink igen élénken világítanak reá arra, hogy mennyire szükséges a külföldi, főképpen pedig a szomszédos államokban érdekvédelmünk intenzívebb fejlesztése, konzuli hivatalok és útlevélkirendeltségek felállítása által. Addig, amíg külképviseleteink egész hálózata ki nem épül, a Külügyminisztérium nincs abban a helyzetben, hogy létszámapasztásra gondolhasson és státusa részére rendszeresített állások közül az említett kivétellel akár csak egyet is feláldozhasson.

Fentiek előrebocsátása és nyomatékos leszögezése után van szerencsém Nagyméltóságodnak tisztelettel átküldeni öt névjegyzéket.

Az első számú névjegyzék egyetlen tisztviselő nevét tartalmazza, akinek a szolgálatból való eltávolozásával az általa betöltött állás is megszüntethető volna. Ez a tisztviselő Losonczy Lajos I. oszt. követségi tanácsosi címmel felruházott és az V. fizetési osztályba sorozott kereskedelmi igazgató. Azt, hogy nevezettnek távozásával a Külügyminisztérium egyúttal az általa viselt állásról is hajlandó lemondani, az a körülmény indokolja, hogy a kereskedelmi igazgatók státusa már megalkotáskor is kifejezetten mint am Aus Sterbe-État² lévő státus szerepelt. Losonczynak szabályszerű eljárás alá való vonásával kapcsolatban kérem kell azonban Nagyméltóságodat arra, hogy Losonczynak a szolgálatból való kiválásával a kereskedelmi igazgatói státusnak ne egy V. fizetési osztályban, hanem csupán egy VI. fizetési osztályban rendszeresített állását szüntesse meg, mivel ellenkező esetben elvételnek a lehetősége annak, hogy a VI. fizetési osztályba sorozott kereskedelmi igazgatóink, így dr. Szögyény György és dr. Ruttkay Vilmos az idők folyamán előléptetésben legyenek részesíthetők. Az általam javasolt eljárással viszont Nagyméltóságod biztosítja a kereskedelmi státus kihalásának természetes folyamatát.

A második és harmadik számú névjegyzék azoknak a tisztviselőknek a neveit tartalmazza, akik Nagyméltóságod nagybecsű átiratának c/ pontja alapján volnának szabályszerű eljárás alá vonandók.³ A harmadik számú névjegyzékhez legyen szabad megjegyeznem,

¹ Ld. az előző iratot.

² Kihalóban – (fr. ném.).

³ A 2. sz. névjegyzék csupán Veress Endre min. o. tan. nevét tartalmazza. A 3. sz. névjegyzéken Neurihrer Sándor köv. irodaigazgató, Siegl József, Fischer Ferenc és Bornemisza Gábor konzuli irodaigazgatók és Geltsch Emil konzuli irodafőtiszt nevét mutatja. Ugyanakkor az irat mellett van egy kiegészítő névjegyzék is, komolyabb beosztású személyekkel. Ez a központi státusból Eckhardt Tibor min. o. tan. és Winckler István min. titkár, a

hogy Bornemisza Gábor konzuli irodaigazgatót még hivatali elődöm múlt évi március 30-án 16/eln. res. sz. alatt kelt átiratában ajánlotta fel Nagyméltóságodnak, mint olyat, akinek szolgálata a pénzügyi igazgatás keretében esetleg jobban hasznosítható. Nagyméltóságod múlt évi június 29-én 2297/921. számú átiratával közölte velem, hogy nevezettnek átvétele iránt sürgősen szándékszik intézkedni. Az azóta lefolyt közel egy évi idő alatt kb. hat ízben intéztem rövid úton sürgetést a Pénzügyminisztériumhoz aziránt, hogy Bornemisza a Pénzügyminisztérium szolgálatába tényleg átvétessek. Ez mindannyiszor egy-egy közeli időpontra helyeztetett kilátásba, a valóságban azonban nevezettnek átvétele még ma sem történt meg. Legyen szabad ezúttal újból is nyomatékosan felkérnem Nagyméltóságodat Bornemisza átvételének soron kívül való elrendelésére. A 1132/922. számú átiratának végharmadik (sic!) pontjában foglaltakhoz képest van szerencsém nevezettnek szolgálati és minősítési táblázatát teljes másolatban idezárni.⁴

A negyedik és ötödik számú névjegyzék azoknak a tisztviselőknek a neveit tartalmazza, akiknek szabályszerű eljárás alá való vonása Nagyméltóságod átiratának d/ pontja alapján van tervbe véve.⁵

Míg egyrészt a fentiekben készséggel eleget tettem Nagyméltóságod kívánságának, másrészt semmi esetre sem tehetem magamévá Nagyméltóságod abbéli álláspontját, amely az 1922-23. évi állami költségvetésben az alkalmazottak számának bármilyen szaporítását már eleve kizárja. Nem tehetem ezt pedig azért, mert a külügyi szolgálatban főképpen a követi állások tekintetében igen gyakran merül fel elháríthatatlan szüksége annak, hogy politikai vagy egyéb okokból történjék kinevezés. Ilyen volt például gróf Szápáry László és Walko Lajos követi kinevezése.⁶ Noha e két túlbetöltés folytán keletkezett kiadástöbblet más be nem töltött állások interkaláris⁷ megtakarított javadalmaiban fedezetet talált, Walko követnek nem rendszeresített állásra történt kinevezését a nemzetgyűlésben jogos kritika tárgyává tették. A magam részéről mindenesetre elkerülhetetlennek tartom, hogy az 1922/23. költségvetésében a két követ által betöltött állás rendszeresíttessék.

Hasonlóképp szanálandónak tartom azt a helyzetet, amely az által áll elő, hogy a leplezett katonai attasék⁸ nagyobb számban veszik igénybe a diplomáciai és a konzuli státusban rendszeresített V. fizetési osztályú állásokat. Amikor a leplezett katonai attasék intézményét Nagyméltóságod hivatalbeli másodelődjével és az akkori honvédelmi miniszter úrral egyetértőleg létesítettük, abban történt megállapodás, hogy a leplezett katonai attasék részére a konzuli státusnak VI., VII. és VIII. fizetési osztályainak összesen körülbelül 10 állása tartatik fenn. Közben a Honvédelmi Minisztérium a leplezett katonai attasék közül gr. Takách-Tolvay ezredesnek, Czibur alezredesnek és báró Láng Boldizsár-

diplomáciai státusból Gratz Gusztáv, Drasche-Lázár Alfréd, Wodianer Rezső, Györgyey László és gróf Csekonics Iván — mindnyájan rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterek —, valamint Hajós Jenő I. o. és Boroviczény Aladár II. o. követségi titkárok, a kereskedelmi igazgatók közül pedig Návay Aladár és Békésy Sándor nevét sorolja fel.

⁴ Nincs az irat mellett.

⁵ A 4. sz. névjegyzéken Gyulay Tibor miniszteri segédtitkár, Schivanovits Norbert alkonzul és Ürményi József II. o. főkonzul, az 5-en pedig csupán Rémy-Berzencovich Sándor köv. irodafőigazgató személye szerepel.

⁶ Szápáry László 1922. márciusától 1924. októberéig a londoni követséget vezeti, Walko követi megbízására ellenben végül nem került sor. Valóban 1921. XII. 3-án rend. köv. és meghatalmazott miniszteri kinevezést kapott — az 1922. V. 1-ji ügybeosztás szerint „különleges alkalmazásban” volt —, követi pálya helyett azonban a Kereskedelemügyi Minisztérium élére került, majd 1927-től (két ízben) külügyminiszter.

⁷ Időközi, közbenső — (lat.).

⁸ A trianoni békeszerződés után Magyarországnak tilos volt katonai attasékat alkalmaznia külképviseletein, ezért diplomáciai álláson bűjtatták ezeket a katonákat, ami persze a fogadó állam előtt nemigen maradt titokban. (Ld. pld. Hory: im. 141.)

nak a diplomáciai státusba való kinevezését forszírozta ki. A nemzeti hadsereg tisztjeinek — a civil minisztériumok tisztviselőihez hasonlítva — példátlanul gyors előléptetése következtében gr. Takách-Tolvaynak és báró Abele Ferenc ezredesnek a V. fizetési osztályba való kineveztetésük elkerülhetetlenné fog válni. Be fog tehát állani az a visszás helyzet, hogy a diplomáciai szakban az V. fizetési osztályban rendszeresített 12 állás közül — amelyek közül jelenleg csak hat állás van szakdiplomatak által betöltve — kettőt a leplezett katonai attasék fognak elfoglalni, míg a konzuli szaknak V. fizetési osztályú állásai mind be lévén töltve, a tábormokká előléptetett Abele Ferenc bárót csak túlbetöltéssel és interkaláris megtakarítások igénybe vételével lehet II. osztályú főkonzullá előléptetni.

Ezeknek az anomáliáknak az 1922/23. évi költségvetésben okvetlenül véget kell vetni, mert ha nem rendszeresítünk új állásokat, előre látható, hogy a leplezett katonai attasék a nemzeti hadsereg tisztjei részére a szolgálati pragmatikájukban biztosított automatikus előléptetési jogok révén előbb-utóbb a diplomáciai és konzuli státusnak V. fizetési osztályában létesített állásoknak oly nagy hányadát foglalják el, amely a külügyi szolgálat tisztviselői részére valóban tűrhetetlen és általam is teljesen elfogadhatatlannak tartott sérelmet jelentene. Kénytelen vagyok tehát Nagyméltóságodnak kijelenteni, hogy az 1922/23. évi költségvetés összeállításánál ennek a helyzetnek remediálását⁹ követelni kénytelen leszek.

Hasonlóképpen fenntartom magamnak, a segédhivatali szakban új állások rendszeresítésének szorgalmazását különösen arra az esetre, ha sikerülne Pozsonyban, Kassán, Zágrábban és Magyarországnak Romániához csatolt részeiben még egy-két városában m. kir. útlevelekirendeltségek felállításához megszerezni az illető kormányok hozzájárulását. E hivatalok felállításához nagy horderejű nemzeti érdek fűződik. A kolozsvári útlevelkirendeltség fejlődése pedig arra mutat, hogy az ilyen hivatalok, amelyek egyébként költségeiket jövedelmeikből teljesen fedezik, sőt tekintélyes illetékjövedelmet szolgáltatnak be, jelentékeny személyzetet igényelnek. Lehetetlennek tartom tehát azt, hogy Nagyméltóságod megtagadná hozzájárulását azoknak az állásoknak létesítéséhez, amelyek e hivatalok felállítása alkalmából szükségessékké fognak válni.

Fogadja Nagyméltóságod őszinte tiszteletem nyilvánítását.¹⁰

Fogalmazvány

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

46.

Kállay Tibor pénzügyminiszter Bánffy Miklós külügyminiszterhez intézett, a létszámcsökkentés végrehajtását sürgető levele

1884/PM.

1922. V. 12.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Az 1921/22. évi állami költségvetésbe felvett „létszámfeletti állások és alkalmazások” megszüntetése tárgyában folyó évi március hó 30-án kelt 1132/PM. számú átiratomban volt szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, hogy a vezetése alatt álló minisztérium,

⁹ Orvoslás, kijavítás, helyrehozás – (lat.).

¹⁰ Az aktából az derül ki, hogy az V. 23-i fogalmazványt 25-én másolták és 26-án küldték el.

illetve az alárendelt hatóságok és hivatalok kötelékébe tartozó alkalmazottak közül névszerint és véglegesen méltóztassék kijelölni azokat a tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat, akik a nevezett címnél előírányzott állásokhoz tartoznak, valamint azokat a további tisztviselőket és alkalmazottakat is, akiknek eltávozásával az általuk betöltött és bármely költségvetési címnél előírányzott állás megszüntethető. Egyben tisztelettel kér(t)em Nagyméltóságodat, hogy az említett más munkahelyen elhelyezendő, esetleg végelbánás alá veendő tisztviselők és egyéb alkalmazottak névjegyzékét részemre legfeljebb folyó évi április hó 30-ig megküldeni szíveskedjék.

Minthogy a Minisztertanács 1922. évi május hó 5-én tartott ülésében kimondotta, hogy a vonatkozó 1922. évi 1. tc. 34. §-ában, illetve az 1922. évi VI. tc. 3. §-ában foglaltakat sürgősen és a legnagyobb eréllyel kell végrehajtani,¹ ezúttal ismételten megkeresem Nagyméltóságodat, hogy az 1132/922. PM. számú átiratommal² kért névjegyzékeket, amennyiben az eddig már meg nem történt volna, részemre haladéktalanul megküldeni méltóztassék.

Egyben van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy a Minisztertanács 1922. évi május hó 5-én tartott ülésében, törvényes rendelkezések gyökeres végrehajtása, továbbá az egyöntetű eljárás biztosítása és oly célból, hogy minden felesleges és nélkülözhető tisztviselő és egyéb alkalmazott tényleg a B listára kerüljön. (sic!) Elhatározta, hogy a „B” listára helyezendő tisztviselők és egyéb alkalmazottak végleges kijelölését arra a miniszterközi bizottságra bízza, amely hivatva van a kinevezések tekintetében tett javaslatokat elbírálni.

A kérdésnek a miniszterközi bizottság elé utalása az egyes szakminisztériumok részére könnyebbséget, magukra az érdekeltekre pedig nagyobb megnyugvást jelent és remélhető, hogy a miniszterközi bizottság igénybevételével a törvényes rendelkezések egyöntetűen és határozott idő alatt lesznek végrehajthatók.

A bizottság határozatai hozatalánál felhasználja az 1921/22. évi állami költségvetésnek vonatkozó részét és azokat a névjegyzékeket, amelyeket az egyes főhatóságok az 1132/922. PM. számú átiratomban foglaltak alapján összeállítottak.

A bizottság nemcsak a személyek kijelölésével kapcsolatos kérdések elbírlására lenne hivatva, hanem arra is, hogy megállapítsa a felesleges munkahelyek számát, vagyis az 1922. évi 1. tc. 24. §-a³ értelmében biztosítsa a létszám felé (sic!) helyezések lehetőségét akkor is, ha az 1921/22. évi költségvetésben szereplő létszámfeletti állások és alkalmazások címnél még nem is lettek az illetők létszámfelettieknek kijelölve, azonban az általuk betöltött állás, illetve munkahely — az illetőknek az eltávozása esetén — beszüntethető, mert arra tényleg nincs szükség.

A bizottságnak természetszerűleg joga lenne ahhoz, hogy az egyes minisztériumok előadóitól az ügyre vonatkozólag felvilágosítást kérjen, esetleg szükséghez képest a szolgálati és minősítési táblázatokban vagy az ezeket helyettesítő nyilvántartásokba betekintést nyerjen.

Az egyes szakminisztériumok feladata lesz arról gondoskodni, hogy az érdekeltek a tárcaközi bizottság határozatairól — e határozatoknak az illetékes miniszter úrral való előzetes közlése után — az idecsatolt mintának megfelelően haladéktalanul értesítést nyerjenek.

¹ Ld. a 44. sz. irat első bekezdését, valamint az ottani 1. és 2. jegyzetet.

² Ld. a 44. sz. iratot.

³ Ld. a 44. sz. 1. sz. jegyzetét.

Az 1922. évi VI. tc. 3. §-ának végrehajtása céljából szükséges további teendő, hogy a bizottság útján B listára vett tisztviselők és egyéb alkalmazottak közül mindazok, akik költségvetésileg rendszeresített munkahelyeken elhelyezhetők, a lehető legrövidebb idő alatt végleg elhelyeztessenek.

Az elhelyezésre nézve, tisztelettel megjegyzem, hogy a B listára helyezendő alkalmazottak elsősorban az 1921/22. évi költségvetésbe rendszeresített és feltétlenül fenntartandók (sic!), de ez idő szerint még üres állásokra lesznek elhelyezhetők.

Mindazok a tisztviselők és egyéb alkalmazottak, akik ily módon költségvetésileg rendszeresített állásra véglegesen el nem helyezhetők a folyó évi június hó végével, az 1922. évi I. tc. 34. §-a, illetve az 1922. évi VI. tc. 3. §-a értelmében szabályszerű elbánás alá vonandó(k).

Tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy a fentebb előadottakhoz hozzájárulván, a fentiekhez képest szükséges intézkedéseket haladéktalanul megtenni és alárendelt hatóságait megfelelően sürgősen utasítani méltóztassék,

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kállay Tibor

Másolat

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

47.

Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához, a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez a létszámcsökkentéshez szükséges nemzetközi adatok beszerzése érdekében

1201/MEI.

1923. II. 17.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A négy és fél éves világháború Európa gazdasági helyzetét alapjaiban megrendítette. A gazdasági válság nemcsak a legyőzött, hanem a győztes országokban is éreztette hatását, úgyhogy a háború befejezése után sok európai ország elé hárult az a feladat, hogy állami létének berendezését, gazdasági szervezetét szigorú vizsgálat alá vegye és részben a közjövedelmek fokozásával, részben pedig az állami kiadások csökkentésével megteremtse azokat az előfeltételeket, amelyek az állami élet szabályos vitele elé tornyosuló akadályok eltakarítását és az állami gazdaság megrendült egyensúlyának helyreállítását biztosítják.

Az állami háztartások reformálása során a legtöbb állam az előtt a feladat előtt állott, hogy az állami alkalmazottak számát csökkentse, s mindazokat az állami intézményeket, amelyek nem a szorosan vett állami feladatok megvalósításával foglalkoznak, a közérdek sérelme nélkül megszüntesse, illetve a magángazdálkodás körébe utalja, és ilyen módon az állam az általa alkalmazott személyzet nagy részének felesleges ballasztjától felszabadítottassék.

Az első ország, amely e téren mélyreható reformokat valósított meg és magát az állami alkalmazottak nagy tömegeitől mentesítette, Anglia volt. Ezután rövid időközben a felesleges állami alkalmazottak elbocsátása Franciaországban és Olaszországban is elkövetkezett, míg jelenleg Ausztria hajtja végre könyörtelen szigorral az állami élet fenntartásához nem okvetlenül szükséges tisztviselők elbocsátását (Beamtenabbau).¹

Kétségtelen, hogy az állami és törvényhatósági alkalmazottak számának csökkentése hazánkban is elkerülhetetlen. Az ország központi és külső hivatalaiban ma több a hivatalnok mint valaha, és ez a nagy tisztviselői tömeg, amelyet az ország most, hogy a háború elvesztése és területe kétharmad részének elszakítása folytán a legválóságosabb anyagi helyzetbe került, egyáltalában nem képes eltartani, az állami adminisztráció végzését csak akadályozza. A helyzet ebben az állapotban tehát sem államgazdasági érdekekből, sem pedig a hivatali rend és fegyelem kívánalmi szempontjából továbbra már nem tartható fenn, miért is elkerülhetetlenül szükségesnek tartom, hogy az ország állami és törvényhatósági alkalmazottainak létszáma a legminimálisabbra csökkentessék és az állam saját létének biztosítása érdekében a felesleges és nélkülözhető emberek eltartásától mentesítessék.

E tekintetben a kormány a kezdeményező lépéseket ugyan már az 1922. évben megtette és mintegy 12.000 fővel csökkentette az állami alkalmazottak számát, de ez a létszámcsökkentés egyáltalában nem felel meg azoknak a kívánalmaknak, amelyek állami létünk biztos megalapozása és az adminisztráció akadálytalan működéséhez szükségesek, miért is ezen a téren további és mélyreható intézkedésekre van szükség.

Mielőtt azonban a kérdésnek érdemben való megoldásához hozzáfognék, a fent említett országokban foganatosított tisztviselői redukció mikénti foganatosításáról tájékozódást óhajtánék szerezni.

Van szerencsém ennélfogva Nagyméltóságodat tisztelettel felkérni, méltóztassék Anglia, Franciaország, Olaszország és Ausztria budapesti diplomáciai képviselőivel érintkezésbe lépni és őket arra kérni, hogy az országaikban végrehajtott tisztviselői létszámapasztásra vonatkozó összes munkálatokat, tervezeteket, törvényeket, törvényjavaslatokat és végrehajtási utasításokat és mindazokat a munkálatokat, amelyek ezzel a kérdéssel vonatkozásban állanak, kormányaiktól sürgősen beszerezni és azokat a magyar kormány rendelkezéseire bocsátani szíveskedjenek.

Van szerencsém egyúttal felkérni Nagyméltóságodat, hogy e tárgyra vonatkozó összes iratok beérkezésük után rendelkezéseimre bocsátani méltóztassék.²

Bethlen

Eredeti

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–1923.

¹ Tisztviselők leéptése (ném.)

² A levél „Bizalmas! Saját kezéhez” jelzéssel íródott. – Az események felgyorsuló tempója miatt (ld. erre a 48., 49., 50., és 51. sz. iratokat) a szükséges nemzetközi adatok érkezésének bevárására nem maradt idő. A Külügyminisztérium azonban a szükséges lépéseket megtette, és még jóval később is érkeztek be ilyen tárgyú jelentések. (Érdekes, hogy e szerint nem Budapestről, hanem a szóban forgó országok fővárosaiból kérték be az ottani magyar követségek révén az adatokat.) Fennmaradt a bécsi követ 1923. IX. 22-i jelentése, és ennek nyomán a pénzügyminiszter számára X. 6-án készült tájékoztató, valamint a párizsi követ 1924. I. 31-ei jelentése. (Uo. 15.832., ill. 553–1924. sz.)

*Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához,
a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez 20 %-os
létszámcsökkentés végrehajtásáról*

2387/MEI.

1923. IV. 9.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Az állami közalkalmazottak illetményeinek legutóbbi rendezése kapcsán a Minisztertanács úgy folyó évi március hó 2-án, mint folytatólagosan folyó évi március hó 9-én tartott ülésében részletes megbeszélés tárgyává tette az 1922/23. évi költségvetésben megállapított jelenlegi állami közalkalmazottak létszámapasztási kérdését is.

A Minisztertanács folyó évi március hó 9-én tartott ülésében többek között határozatilag kimondotta azt is, hogy felkéri valamennyi miniszter urat, hogy a vezetésük alatt álló minisztériumok igazgatása alá tartozó összes tisztviselők létszámának 20 %-kal leendő redukciója tárgyában folyó évi április hó 10-ig részletes javaslatokat dolgozzanak ki és előzetes megbeszélés céljából terjesszék a Minisztertanács elé.

Az említett két Minisztertanácsnak a tisztviselőkérdésre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatait van szerencsém szíves tudomásulvétel céljából és további intézkedések megtétele végett Nagyméltóságodnak idezártnan tisztelettel megküldeni.¹

Bethlen

Eredeti

K 59. 7. t. Létszámcsökkentési ügyek 1921-23.

*Minisztertanácsi előterjesztés a Külügyminisztérium létszámának
csökkentéséről*

39/res.

1923. IV. 13.

A m. kir. Külügyminisztérium vezetésével megbízott m. kir. igazságügy-miniszter előadja, hogy a Külügyminisztérium felállításának időpontja hazánk gyászos megcsonkításával esvén össze, annak megszervezésénél és személyzeti összeállításánál a bolsevizmus bukása után már csak Csonka-Magyarország szükségletei lehettek irányadók. Már ez okból és különös tekintettel arra, hogy a Külügyminisztérium szervezetének és személyzeti munkájának jelentős részét a békeszerződés végrehajtásából eredő feladatok veszik igénybe, az ország legfontosabb érdekeinek feláldozása nélkül addig, míg a békeszerződés végrehajtása nincs befejezve, sem a fogalmazási, sem a segédhivatali szakbeli tisztviselők számának csökkentése a minisztertanácsi határozatnak megfelelő 20 %-os arányban ez idő szerint eszközölhetőnek nem mutatkozik.

Ezenkívül a legfontosabb politikai és gazdasági érdekek által parancsolt már a közeljövőben tervbe vett felállítása egy új követségnek Törökországban és fontos gazdasági

¹ Az irat „Szigorúan bizalmas! Sürgős! Kizárólag saját kezű felbontásra!” – jelzésekkel érkezett. – Az említett jegyzőkönyvi kivonatok hiányoznak a levél mellől.

érdekek védelmére egy konzulátusnak Milánóban, a Külügyminisztérium létszámában eszközölhető csökkentéseknek bizonyos határt szabnak.

Emellett különösen kiemelendőnek tartja azt a körülményt, hogy a külképviseleti hatóságok nagy részéhez beosztott katonai szakelődők számszerint 11-en, ily minőségben teljesített szolgálatuk tartamára időlegesen a Külügyminisztérium státusához tartozván, annak az V-IX. fizetési osztályokhoz tartozó fogalmazási státusát már egymagukban több mint 6 %-kal terhelik.¹

Mindazonáltal úgy a Külügyminisztérium központjában egyes ügyosztályok létszámának, mint egyes külképviseletek személyzetének apasztása által a következő csökkentések lesznek eszközölhetők:

- 1/ A fogalmazási szakban. A Külügyminisztérium elnöki 1.a és 1.b osztályának összevonása, a 8. (közgazdasági) osztály b alosztályának a 10. (nemzetközi Duna-ügyek) osztályába való beolvasztása, a 9.a. és 9.b. osztályoknak összevonása, a sajtóosztálynak a politikai hírszolgálati osztállyal való összevonása,² a 2. (utazási és útlevél) osztályában, a 3. (számjel) osztályban, a 4.(fordító) osztályban és a 7.b (közigazgatási jogsegély) osztályban, továbbá a prágai, berlini, a quirináli,³ a belgrádi, a stockholmi követségeknél és a kölni, berlini és fiumei konzuli hivataloknál lehető(vé) vált személyapasztás révén összesen 19 állás, ami az összesen 204 rendszeresített fogalmazói tisztviselői állással szemben csaknem 10 %-os csökkentésnek felel meg.
- 2/ A Külügyminisztérium számvevőségében — tekintettel az arra háramló óriási munkaanyagra, mint a személyzet csekély számára — bármimemű létszámapasztás semminemű körülmények között sem lehetséges.
- 3/ A segédhivatali szakban a Külügyminisztérium osztályainak fent részletezett összevonása és egyes külképviseleti hatóságok segédhivatali személyzetének apasztása által 36 állás, ami 228 rendszeresített segédhivatali tisztviselői állással szemben csaknem 16 %-os apasztásnak felel meg.
- 4/ Díjnokok. A Külügyminisztérium központjában az osztályok összevonása révén csökkentés 2 állás, ami 80 engedélyezett díjnoki állással szemben 1,6 %-os redukciónak felel meg.
- 5/ Altisztek. Osztályösszevonások és a külképviseleti hatóságok személyzetének csökkentése útján 16 állás, ami 76 rendszeresített állással szemben több mint 20 %-nak felel meg.
- 6/ Napibéres szolgák. Osztályösszevonások és a külképviseleti hatóságok személyzetének csökkentése útján 8 állás, ami 38 engedélyezett napibéres szolgai állással szemben ugyancsak 20 %-nak felel meg.

Ezenfelül tervbe vette a központi és a külföldi szerződéses, valamint a külföldi képviseleteknél tiszteletdíj mellett alkalmazottak számát a lehetőséghez képest csökkenteni. Ezek közül egyelőre háromnak elbocsátását határozta el, és pedig egynek a washingtoni, egynek a londoni követségnél és egynek a szófiai követségnél.⁴

Másolat

K 59. 7. t. Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

¹ Vö. a 45. sz. irattal.

² Ld. a 19. sz. irat 1. sz. jegyzetét.

³ A vatikáni követségtől való megkülönböztetésre használták a megjelölést. A római követségről van szó.

⁴ Az előterjesztés melletti — kézírásos — kimutatás szerint ez az összesen 81 fős csökkentés a rendszeresített 661 állásnak 12,4 %-a. Valójában azonban a 1922/23-as költségvetés a Külügyminisztérium számára 854 állás irányozott elő. Így a csökkentés mértéke 9,5 %.

50.

Kállay Tibor pénzügyminiszter átirata Daruváry Géza külügyminiszterhez a létszámcsökkentés előkészítéséről

234/res.PM.

1923. VIII. 23.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

Van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy „A közszolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámának csökkentéséről és egyéb kapcsolatos intézkedésekről” szóló törvényjavaslatot a nemzetgyűlésnek pénzügyi, közigazgatási és közoktatásügyi bizottsága már régebben letárgyalta, és a nemzetgyűlés is rövidesen letárgyalja a törvényjavaslatot.

Tekintettel már most arra, hogy a vonatkozó törvényjavaslat szerint az elbocsátásra kijelölt tisztviselőkkel és egyéb alkalmazottakkal azt a körülményt, hogy a szolgálatból elbocsáttatnak, 1923. évi szeptember hó 30-áig közölni, s őket egyidejűleg szabadságot is kell, tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy a szükséges előmunkálatokat olyképpen méltóztassék megtenni, hogy a törvény a kellő időre végrehajtható és nevezetesen az állami szolgálatból való elbocsátásról szóló értesítés az érdekeltnek a kellő időre kiadható legyen.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Kállay Tibor

Eredeti

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

51.

Pénzügyminiszteri átirat Daruváry Géza külügyminiszterhez a létszámcsökkentés végrehajtásáról

4395/IV.a.

1923. IX. 28.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A közszolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámának csökkentéséről és egyes kapcsolatos intézkedésekről szóló 1923. évi XXXV. tc. az Országos Törvénytárban az 1923. évi szeptember hó 27. napján kihirdettetvén, tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy az 1923. évi augusztus hó 23-án kelt 234/PM. res. számú itteni átirat¹ folytán megindított előmunkálatok alapján az idézett törvencikk rendelkezéseire képest az elbocsátandó tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére a mellékelt minta szerint kiállítandó értesítést² legkésőbb az 1923. évi október hó 31-ig kézbesíteni méltóztassék.

¹ Ld. a 50. sz. iratot

² Ld. ezen irat a/ mellékletét.

Abból a célból, hogy az idézett törvénycikk egységesen hajtassék végre, tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, hogy a létszámcsökkentésnél még az alább felsorolt szempontokat is figyelembe venni méltóztassék.

Az elszakított területekről átjött közszolgálati alkalmazottak alatt azokat az alkalmazottakat kell érteni, akiknek állomáshelye az 1918. évi október hó 31-én az elszakított területen feküdt és akik az itteni viszonyok kényszere folytán jöttek át Csonka-Magyarország területére. Az olyan közszolgálati alkalmazottak tehát, akiknek állomáshelye az említett időpontban ugyan az elszakított területen feküdt, akik azonban akár saját kérelmükre való áthelyezés, akár pedig hivatalból történt áthelyezés útján nyertek itt elhelyezést, az említett alkalmazottak fogalma alá nem esnek. (Törvény 1. §-ának nyolcadik bekezdése).

Az idézett törvénycikk 1. §-ának az a rendelkezése, hogy azt a tisztviselőt vagy egyéb alkalmazottat, aki egyúttal hadirokkant, hadiözvegy vagy hadiárva, csak saját kérelmére lehet elbocsátani, a világháború áldozatait kívánja védelemben részesíteni. E törvény szempontjából hadirokkantnak azonban csak azt lehet tekinteni, akinél a keresetképeségnek legalább 25 %-kal való csökkenése felülvizsgálati úton megállapított.

Tisztelettel értesítem egyben Nagyméltóságodat, hogy az idézett törvény szerint nemcsak azokat az állásokat kell csökkenteni, amelyek a költségvetési előirányzat részletezésében tételenként fel vannak sorolva, hanem azokat is, amelyek a költségvetésben csak a fedezet céljaira szükséges átalányösszeggel vannak előirányozva, vagyis a tiszteletdíjasok, szerződéses alkalmazottak, napidíjasok, napibéresek stb. létszámát is csökkenteni kell.

Arra való tekintettel azonban, hogy a napidíjasok, napibéresek, tiszteletdíjasok nagy része vagy meghatározott időre, vagy pedig valamely átmeneti munkálatnak az elvégzésére vétetett fel, vagyis nem állandó alkalmazott, ennél fogva az említett alkalmazottak létszámának a csökkentésénél úgy kell eljárni, hogy a szolgálatot a reájuk nézve érvényes jogszabályok szerint fel kell mondani. Az említett alkalmazottak közül elbocsátandók tehát csak a reájuk nézve érvényes jogszabályok szerint járó felmondási időre tarthatnak igényt illetményekre, amely egyben végkielégítést is képezi.

A szerződéses alkalmazottaknál a szolgálatnak a felmondása a velük megkötött szerződésben foglaltak szerint eszközözendő és a végkielégítésnek az összege is csak a szerződésben meghatározott felmondási időre fizetendő ki.

A fegyelmi eljárás alatt álló tisztviselők és alkalmazottak elbocsátása tekintetében tisztelettel megjegyzem, hogy az említett alkalmazottak részére az elbocsátásról szóló értesítést az 1923. évi október hó 31-ig (sic!) szintén ki kell adni, az ilyen alkalmazottak azonban — amennyiben állásuktól és fizetésüktől felfüggesztve vannak — a fegyelmi eljárás jogerős befejezéséig, legkésőbb azonban az 1924. évi június hó 30-ig csak olyan illetményekben részesülhetnek, amelyek a reájuk nézve érvényes jogszabály szerint az állásától és fizetésétől felfüggesztett alkalmazottak részére járnak.

A létszámcsökkentés következtében elbocsátandó tisztviselők és egyéb alkalmazottak állásai megszüntetendők lévén, ezeket az állásokat az 1923/24. költségvetési évi előirányzatba felvenni már nem lehet, az elbocsátandó tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaknak a szabadságolása tartama alatt — legkésőbb az 1924. évi június hó végéig járó — illetményeit azonban ugyanott kell elszámolni, ahol azok eddig is elszámolást nyertek.

Oly célból, hogy az idézett törvénycikk 1. §-ának második bekezdésében említett jelentés idejében a nemzetgyűlés elé legyen terjeszthető, tisztelettel felkérem Nagyméltó-

³ Ld. ezen irat b/ jelű mellékletét.

ságodat, hogy a saját tárcája körében *végrehajtott létszámcsökkentésre vonatkozó jelentést legkésőbb az 1924. évi február hó 15-éig ide küldeni méltóztassék*. E jelentés egybeállítására nézve megjegyzem, hogy azt nézetem szerint olyképpen fog kelleni egybeállítani, hogy kitűnjék az igazgatási ágazatnak az 1922/23. évi költségvetési irányzatba felvett összlétszáma, és pedig külön-külön a fizetési osztályokba sorozott, a kezelői, altiszti, napdíjas, napibéresi, tiszteletdíjasi stb. állásoknak (alkalmazásoknak) a száma. Ezzel a számmal szembeállítandó azoknak az állásoknak a száma, amelyek az idézett törvénycikk 5. §-a szerint nem esnek a létszámcsökkentés alá, a különbözet fogja mutatni tehát azoknak az állásoknak (alkalmazásoknak) a számát, amelyet csökkentetni kell.

A jelentésben részletesen feltüntetendő lesz, hogy az idézett törvény rendelkezése-
ihez képest az 1922/23. évi előirányzattal szemben hány fizetési osztályba sorozott, kezelői, altiszti, napidíjasi, napibéresi, tiszteletdíjasi stb. állás (alkalmazás) szüntettetett meg, hogy a megszüntetett állásoknak (alkalmazásoknak) a száma hány százalékát teszi ki az igazga-
tási ágazat összlétszámának, és hogy a létszámcsökkentés következtében tényleg hány tisztviselő, kezelő (kezelőnő), napidíjas, napibéres, tiszteletdíjas szerződéses alkalmazott bocsáttatott el.

Amennyiben a megszüntetett állásoknak (alkalmazásoknak) száma a húsz százalékot nem éri el, a jelentésben részletesen indokolandó lesz, hogy a húsz százalékos létszámcsök-
kentés milyen okból nem volt végrehajtható.

A jelentésben egyben felsorolandó lesz, hogy a Nagyméltóságod igazgatási ágazatá-
nál milyen hivatalok és intézmények szűntek meg, és hogy a közigazgatásnak az egyszerű-
sítése érdekében milyen intézkedések tétettek abból a célból, hogy a létszámcsökkentés
végrehajtása után megmaradó személyzet a munkakörét a kellő sikerrel elláthassa.

Tisztelettel kérem egyben Nagyméltóságodat arra is, hogy az említett jelentéshez az
idecsatolt minta szerint³ külön kimutatást is méltóztassék csatolni, amelyben kitüntes-
sék(sic!) az elbocsátott tisztviselők (egyéb alkalmazottak) neve, állása (alkalmazása), a
fizetési osztály, amelybe az elbocsátott tartozott, az illetők szolgálati ideje, továbbá, hogy
nyugdíj vagy végkielégítés állapítottat-e meg, és végül, hogy az elbocsátottnak állomáshe-
lye az 1918. évi október hó 31-én az elszakított területen feküdt-e vagy sem.

Tisztelettel felkérem végül Nagyméltóságodat, hogy az idézett törvénynek, illetve
létszámcsökkentésnek végrehajtása iránt az intézkedéseket a legsürgősebben megtenni
méltóztassék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tisztelem őszinte nyilvánítását.

Kállay Tibor

Eredeti

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

b. melléklet

2. számú minta az 1923. évi 4395/PM. számú átirathoz.

Kimutatás az 1923. évi XXXV. törvénycikk alapján elbocsátott tisztviselőkről és egyéb alkalmazottakról

Igazgatási ágazat	Kötségvetési		Szak megnevezése	Az elbocsátott tisztviselő / egyéb alkalmazott						Jegyzet			
	fejezet	címe		neve	állásalkalmazása	fizetési osztálya	állomáshelye az 1918. október 31-én elszakított területen feküdt-e?		Valóságos szolgálati ideje az 1924. évi június hó 30. napjáig		Az 1924. évi június hó 30. napjával nyusagomba helyeztetett, végkielégítetett		
							igen	nem					
Pénzügyminisztérium	XII.	I.	Fogalmazás										
			Számvetés										
			Kezelés										
			Egyéb alkalmazottak	I. oszt. műszaki altiszt									Önkénti kérte szolgálatból való elbocsátását
				II. oszt. műszaki altiszt									
				kezelő altiszt									
				egyéb altiszt									
				szertünetes alkalmazott									
				tiszteletdíjas									
napidíjas													
napibéres													

a. melléklet

1. számú minta az 1923. évi 4395/PM. számú átirathoz

úrnak,

Az 1923. évi XXXV. tc. alapján elrendelt létszámcsökkentés végrehajtásaképpen az 1923. évi hó ... napjával szabadságolom és az 1924. évi június hó 30. napjával 10 évet elérő valóságos szolgálati ideje alapján ideiglenes, végleges nyugalomba el nem érő végkielégítem helyezem.

Tényleges szolgálata alól
szabadságolásának napjával
a kezelésére bízott vagyon szabályszerű átadásának napjával felmentem.

Szabadságának tartama alatt igénye van a mindenkor érvényben álló jogszabályok szerint meghatározott összegű készpénzbeli illetményekre és a kedvezményes árú természetbeni ellátására.

Abban az esetben, ha az idézett törvénycikk 3. §-ának harmadik bekezdése alapján végkielégítést óhajt igénybe venni, erre irányuló kérelmét legkésőbb az 1924. évi június hó 1-ig köteles írásban előterjeszteni.

Budapest, 1923. évihón.

A b. mellékletet ld. az előző oldalon.

52.

*Külgügyminiszteri átirat Kállay Tibor pénzügyminiszternek
a létszámcsökkentés végrehajtásáról*

15867/1.b.

1924. II. 4.

Hivatkozással múlt évi szeptember hó 28-án kelt 4395/IV.a. számú nagybecsű átiratára¹ van szerencsém Nagyméltóságodnak az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezése folytán a m. kir. Külgügyminisztérium szolgálatából elbocsátott tisztviselők és egyéb alkalmazottak számát feltüntető, a fenti számú átiratában előadottak szem előtt tartása mellett összeállított táblázatokat mellékelten megküldeni.²

Nagyméltóságod fenti számú átiratában kifejtett óhajának megfelelően külön-külön kimutatásokba foglaltam a vezetésem alatt álló külgügyi tárca „központi igazgatás”, „diplomáciai költségek” címeinél a hivatkozott törvény rendelkezései alapján megszüntetett állásokat, egy kimutatásban pedig a közszolgálatból elbocsátott tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat név szerint soroltam fel.

¹ Ld. az 51. sz. iratot.

² Ld. az a., b., c., d., e., f. és g. alatti mellékleteket.

E kimutatások egybefoglaló összesítő kimutatás végeredménye szerint az 1922/23. évi költségvetési előirányzatba felvett összesen 854 állásból az idézett törvénycikk rendelkezéseihez képest összesen 159 állást hoztam apasztásba, ami 18,6 %-nak felel meg. Ez az eredmény, mely a törvényben jelzett apasztási százalékszámot majdnem eléri, csak úgy volt elérhető, hogy úgy a vezetésem alatt álló minisztériumban mint az összes m. kir. külképviseleteknél mindazok a tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámapasztásba hoztak, akikre a szolgálat fenntartása érdekében feltétlenül szükség nem volt és ezenfelül törlésbe hozattatott a be nem töltött állások legnagyobb része.

A létszámapasztási törvényben foglalt rendelkezések szükségessé tették egyúttal azt is, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok szervezetében bizonyos, a tisztviselői létszámcsökkentéssel összefüggő és ezáltal megkívánt szervezeti változások is létesíttessenek. Ehhez képest a kormányzó úr őfőméltósága előterjesztésemre f. év január hó 26-án kelt magas elhatározásával a berlini m. kir. főkonzulátust mint önálló külképviseleti hatóságot megszüntette és az általa eddig ellátott ügykört a berlini m. kir. konzulátusnak mint tényleges hivatalnak megszüntetését elrendelte és helyette Kölnben egy tiszteletbeli m. kir. konzulátus felállítását engedélyezte.

Az elbocsátott tisztviselőket név szerint feltüntető kimutatásban Nagyméltóságod idézett számú nagybecsű átiratának utolsó előtti bekezdésében foglalt azon óhajára vonatkozólag, hogy az elbocsátottak részére nyugdíj vagy végkielégítés állapított-e meg, csupán néhány, a kimutatásban feltüntetett esetben állott módomban a kért felvilágosítást megadni, figyelemmel arra, hogy a törvény a létszámapasztási állományba helyezett tisztviselőknek alkalmat nyújt arra, hogy e tekintetben folyó évi június hó 1-ig nyilatkozzanak.

Fogalmazvány

K 59. 7. t.

Létszámcsökkentési ügyek 1921–23.

Az irathoz tartozó mellékleteket ld. a következő oldalakon.

52 a/ jelű melléklet

Kimutatás azon külügyi tisztviselőkről és egyéb alkalmazottakról, akik az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezéseikhez képest létszámcsökkentési állományba helyezettek

Folyó- szám	Az elbocsátott tisztviselő vagy egyéb alkalmazott		A fizetési osztály, amelybe az elbocsátott legutoljára tartozott	Az elbo- csátott effektív szolgála- ti ideje	
	Neve	Állása			
1.	<i>Ballagi Pordány Béla</i>	min. tanácsos	V-1.	32 év	
2.	<i>Ticharich Mátyás</i>	"	V-2.	26 év	
3.	<i>Matyasovszky Dezső</i>	min. o. tanácsos	VI-2.	29 év	
4.	<i>Gesztesy Gyula</i>	min. titkár	VII-2.	11 év	
5.	<i>Dr. Plesch Árpád</i>	"	VII-2.	4 év	
6.	<i>Szentiványi Róbert</i>	"	VII-3.	3 év	
7.	<i>Regnier Viktor</i>	min. s. titkár	VIII-2.	5 év	
8.	<i>Dr. Durugy Ferenc</i>	"	VIII-2.	5 év	
9.	<i>Mierka Ignác</i>	min. számv. tanácsos	VIII-2.		
10.	<i>Zimányi Dezső</i>	min. számellenőr	X-2.	10 év	
1.	<i>Márkus József</i>	min. számtiszt	XI-3.	5 év	
2.	<i>Biebenlist Jenő</i>	min. irodafőtiszt	IX-2.	12 év	
3.	<i>Ehler Antalné</i>	min. irodatiszt	X-2.	5 év	
4.	<i>Stouy Kamilló</i>	"	X-2.	14 év	
5.	<i>Horváth Lívia</i>	min. iroda s. tiszt	XI-3.	11 év	Végkielégített
6.	<i>Schömer Ottó</i>	"	XI-2.	8 év	Végkielégített
7.	<i>Elek Kálmán</i>	"	XI-3.	18 év	
8.	<i>Scherer József</i>	min. kezelő	-	39 év	
9.	<i>Tomka Antal</i>	"		29 év	
20.	<i>Lakatos József</i>	kezelő altiszt		25 év	
1.	<i>Zombory Antal</i>	altiszt		13 év	
2.	<i>Pataky Géza</i>	számv. dfjnök		2 év	
3.	<i>Ádám Józsa</i>	sh. dfjnök		1 év	elbocsátva
4.	<i>Béldy Zoltán</i>	"		6 hó	"
5.	<i>Hegedűs Nóra</i>	"		1 év	"
6.	<i>Scherer János</i>	"		1 év	"
27.	<i>Dietl Fédor</i>	tiszteletdfjas			

* Bethlen-Mattyasovszky - a szerk.

** Gesztesi - a szerk.

52 b/ jelű melléklet

Diplomáciai költségek

Folyószám	Az elbocsátott tisztviselő vagy egyéb alkalmazott		A fizetési osztály, amelybe az elbocsátott legutoljára tartozott	Az elbocsátott effektív szolgálati ideje	
	Neve	Állása			
1.	<i>Kolossa Ferenc</i>	rend. követ és mh. miniszter	IV-1.	29 év	
2.	<i>Medve Miklós</i>	II. oszt. köv. köv. tanácsos	VI-2.	19 év	
3.	<i>Ruttkay Vilmos</i>	"	VI-2.	22 év	
4.	<i>Bánffy Zoltán</i>	I. o. köv. titkár	VII-3.	15 év	
5.	<i>Hajós Jenő</i>	"	VII-2.	29 év	
6.	<i>Latinovics János</i>	köv. attasé	IX-3.	–	
7.	<i>Baudnik Emilián</i>	köv. irodaigazgató	VIII-2.	27 év	
8.	<i>Tömör Erzsébet</i>	dfjnok		3 év	végkielégített
9.	<i>Puha János</i>	tiszteletdíjas		–	
10.	<i>Stojkovic Mihály</i>	"		–	
1.	<i>Pfűgl Olga</i>	"		–	
2.	<i>Novák Antal</i>	"		–	
3.	<i>Neurihrer Sándor</i>	"		–	
4.	<i>Váncsa János</i>	napibéres		–	

52 c/ jelű melléklet

Konzulátusi költségek

Folyó- szám	Az elbocsátott tisztviselő vagy egyéb alkalmazott		A fizetési osztály, amelybe az elbocsátott legutoljára tartozott	Az elbo- csátott effektív szolgála- ti ideje	
	Neve	Állása			
1.	<i>Gáspárdy Géza</i>	I. oszt. főkonzul	IV-1.	33 év	
2.	<i>Wein Jakab</i>	II. oszt. főkonzul	V-1.	34 év	
3.	<i>br. Hauser Lothár</i>	"	V-1.	26 év	
4.	<i>Leitgeb Imre</i>	"	V-1.	4 év	
5.	<i>Rémy-Berzencovich K.</i>	I. oszt. konzul	VI-2.	20 év	
6.	<i>Venter Emil</i>	"	VI-2.	23 év	
7.	<i>Lazarovits Fédor</i>	"	VI-3.	22 év	
8.	<i>Hauer Ernő</i>	II. oszt. konzul	VII-2.	9 év	
9.	<i>Woraciczky Károly gr.</i>	alkonzul	VIII-2.	11 év	
10.	<i>Béldy[*] Gergely gr.</i>	"	VIII-3.	-	
1.	<i>Apor István br.</i>	"	VIII-3.	-	
2.	<i>Lázár Gerő</i>	"	VIII-3.	17 év	
3.	<i>Heffele János</i>	konzuli attasé	IX-3.	3 év	végkielégített
4.	<i>Weingartner Ferenc</i>	konzuli irodaigazgató	VIII-2.	25 év	
5.	<i>Buna Márton</i>	"	VIII-2.	-	
6.	<i>Hübl Ferenc</i>	"	VIII-2.	25 év	
7.	<i>Guary Pál</i>	konzuli irodaigazgató	IX-2.	14 év	
8.	<i>Baum József</i>	"	IX-2.	17 év	
9.	<i>Wagner György</i>	konzuli irodatiszt	X-2.	13 év	
20.	<i>Rohonczay Elemér</i>	"	X-2.	4 év	
21.	<i>Császár Károly</i>	"	X-2.	4 év	

* Béldi - a szerk.

52 d/ jeldű melléklet.

Kimutatás a külügyi tárca „Központi igazgatás” címén az 1922/23. évi költségvetési előirányzatba felvett, valamint az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezései alapján megszüntetett állások számáról

Szak	Fizetési osztály	Az 1922/23. évi előirányzatba felvett	Az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezéseihez képest megszüntetett	Annak megjelölése, hogy a megszüntetett állások száma az összlétszám hány %-át teszi ki
Fogalmazási szak	II.	1 állás	–	
	IV.	2 "	–	
	V.	9 "	1 állás	
	VI.	18 "	2 "	
	VII.	14 "	3 "	
	VIII.	13 "	1 "	
	IX.	8 "	–	
	X..	3 "	–	
Összesen		68 állás	7 állás	10 %
Levéltári szak	VI.	1 állás	–	
	VII.	1 "	–	
	IX.	1 "	–	
Összesen		3 állás	–	
Számvevőszéki szak	V.	1 állás	–	
	VI.	2 "	–	
	VII.	5 "	1 állás	
	VIII.	6 "	2 "	
	IX.	6 "	–	
	X.	6 "	2 állás	
	XI.	6 "	2 "	
	kezelő	3 "	–	
Összesen		35 állás	7 állás	20 %
Segédhivataltal. szak	VII.	2 állás	–	
	VIII.	7 "	–	
	IX.	19 "	10 állás	
	X.	14 "	5 "	
	XI.	18 "	–	
	kezelő	22 "	7 állás	
Összesen		82 állás	22 állás	27 %
Egyéb alkalmazott	Műszaki alt.	5 állás	–	
	Kezelő "	20 "	17 állás	
	Egyéb "	15 "	–	
	Számv. díjnok	6 "	1 állás	
	shiv. "	40 "	4 "	
	ideigl. "	45 "	27 "	
	napibéres szolgál	38 "	2 "	
	tiszteletdíjas	22 "	2 "	
Összesen		191 állás	43 állás	27 %
Mindösszesen		379 állás	79 állás	20,8 %

52 e/ jelű melléklet.

Kimutatás a külügyi tárca „Diplomáciai költségek” címén az 1922/23. évi költségvetési előirányzatba felvett, valamint az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezései alapján megszüntetett állások számáról

Szak	Fizetési osztály	Az 1922/23. évi előirányzatba felvett	Az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezéseihez képest megszüntetett	Annak megjelölése, hogy a megszüntetett állások száma az összlétszám hány %-át teszi ki
Fogalmazási szak	II.	3 állás	-	
	III.	2 "	-	
	IV.	10 "	1 állás	
	V.	13 "	2 "	
	VI.	11 "	1 "	
	VII.	19 "	2 "	
	VIII.	7 "	-	
	IX.	7 "	1 állás	
Összesen		72 állás	7 állás	9,7 %
Segédhiv. szak	VII.	2 állás	1 állás	
	VIII.	6 "	1 "	
	IX.	21 "	10 "	
	X.	15 "	5 "	
	XI.	15 "	1 "	
Összesen		59 állás	18 állás	30,5 %
Egyéb alkalmazás	követségi kezelő altiszt	20 állás	7 állás	
	követségi egyéb altiszt	16 "	1 "	
	díjnok	25 "	10 "	
	tiszteletdíjas	45 "	-	
	napibéres	24 "	-	
	egyéb alkalmazott	12 "	-	
Összesen		142 állás	18 állás	12,6 %
Mindösszesen		273 állás	43 állás	15,0 %

52 f/ jelű melléklet.

Kimutatás a külügyi tárca „Konzulátusi költségek” címén az 1922/1923. évi költségvetési előirányzatba felvett, valamint az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezései alapján megszüntetett állások számáról

Szak	Fizetési osztály	Az 1922/23. évi előirányzatba felvett	Az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezéseihez képest megszüntetett	Annak megjelölése, hogy a megszüntetett állások száma az összlétszám hány %-át teszi ki
Fogalmazási szak	IV.	3 állás	1 állás	
	V.	8 "	1 "	
	VI.	15 "	3 "	
	VII.	17 "	1 "	
	VIII.	11 "	4 "	
	IX.	8 "	1 "	
Összesen		62 állás	11 állás	16,6 %
Segédhiv. szak	VII.	3 állás	–	
	VIII.	13 "	3 állás	
	IX.	34 "	6 "	
	X.	18 "	4 "	
	XI.	18 "	3 "	
Összesen		86 állás	16 állás	18,6 %
Egyéb alkalmazás	segédhivatali díj-nok	20 állás	10 állás	
	napibéres	10 "	–	
	tiszteletdíjas	24 "	–	
Összesen		54 állás	10 állás	18,5 %
Mindösszesen		202 állás	37 állás	18,6 %

52 g/ jelű melléklet.

Összesítő kimutatás a külügyi tárca 1922/1923. évi költségvetési előirányzatba felvett, valamint az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezései alapján megszüntetett állások számáról*

A költségvetési cím megjelölése	Az 1922/23. évi előirányzatba felvett állások száma	Az 1923. évi XXXV. tc. rendelkezéseihez képest megszüntetett állások száma	Annak megjelölése, hogy a megszüntetett állások száma az összlétszám hány %-át teszi ki
Központi igazgatás	379	79	
Diplomáciai költségek	273	43	
Konzulátusi költségek	202	37	
Összesen	854	159	18,6 %

* Az előző melléletekből kitéjük, hogy összesen 62 betöltött állást ad le csupán a külügyi tárca, ami azt jelenti, hogy a leadott állásoknak mindössze 39 %-a volt betöltve. – a szerk.

*Tervezet a külügyi költségvetés tárgyalása alkalmával a sajtóban
és a parlamentben felhasználható érvelésről¹*

Minden ország külügyi költségvetésének összeállításánál az kell hogy legyen a fő szempont, hogy milyenek az illető ország külpolitikai és gazdasági aspirációi. Ehhez kell alkalmazkodni az illető állam külszolgálati berendezésének, és következőképpen a berendezkedés pénzügyi megalapozásának, ami a praxisban a külügyi büdzsében nyilvánul meg.

Ez az irányelv kell, hogy érvényesüljön egészen természetesen Magyarországnál is.

Államéletünkben irányadó külpolitikai és gazdasági céljainkat felesleges volna a magyar közönség előtt részleteikben ismertetni. A politikai nemzeti ideálok mindenki lelkében egyformán élnek, gazdasági törekvéseink pedig nagy vonalakban szintén ismeretesek a nagyközönség előtt. Ezek a magyar export fellendítésére és ezáltal a magyar közgazdasági élet egészséges kifejlődésének lehetővé tételére irányulnak és állandó szorgos részletmunka mozaikjából összetevődve hozhatják csak el a nagy vonalakban kialakuló eredményt.

Politikailag el lehet képzelni Magyarország külpolitikájának olyan beállítását, hogy kizárólag a Trianon által teremtett politikai kereteken belül akarunk maradni, tehát azt a politikát akarjuk folytatni, amit ellenségeink ránk diktálni és ránk kényszeríteni akarnak. Jelentené ez praktikusán a revízióról való teljes lemondást, az idegen járom alá hajtott milliós magyar tömegek teljes feladását, és ezen politikának gazdasági életünkre gyakorolt természetes reperkussziója² képpen jelentené gazdasági életünknek ugyancsak a békeszerződések által kreált és ellenségeink által fenntartani kívánt korlátok közé való szorítását.

Ha a magyar nemzet erre a politikára határozza el magát, úgy természetesen az ennek megfelelően korlátozott külpolitikai tevékenységét a mai minimumra korlátozott külügyi berendezkedéssel is kellően biztosítani lehetne esetleg. Még itt is meg kell azonban jegyezni, hogy az élet nem ismer megállást, és különösen a politikai és gazdasági élet mai nagy zajlásaiban, aki nem tudja biztosítani, hogy az általános tempóban haladjon előre, az visszamarad és elmerül. Azelőtt triviális szóval élve a „durchwursteln”³ lehetett kormányzati eszköz és cél a régi Monarchiában, melynek konzerválása és szétomlástól való megóvása már a külpolitikailag elérhető sikerek teljességét is jelentette, – ma azonban a stagnálás halál. Nekünk ma expanzív külpolitikát kell minden tekintetben vinni, és lüktető élettel megtölteni külpolitikai berendezkedésünket. Lelkes és kiváló fiatal generáció kell, hogy mindenütt hirdesse és tetteivel bizonyítsa, hogy mi élünk és élni is akarunk.

Azonban a státus quo és a trianoni politika totális elvállalása esetén is külszolgálatunk a rá háruló nehéz feladatokra új, a már kis csonka országra méretezett eredeti státusának az évek folyamán helytelenül informált és külsőségek téves látszata által befolyásolt közvélemény külső nyomása alapján is történt súlyos redukciója folytán már mostan is csak a legnagyobb erőfeszítéssel és a munkaerők teljes kihasználásával tud csak eleget tenni. Ezt bizonyítja az a tény, hogy egyetlen egy kormányhatóságnál sem fordult oly ijesztő arányban elő az aktív szolgálatban levők halálozása, mint éppen a külügyben, ahol 160 fogalmazási tisztviselőből álló létszám mellett a megalakulás óta eltelt 14 év alatt

¹ Az iraton nincs keltezés, ellenben tartalmából megállapítható, hogy 1935-ben, az 1935/1936-os költségvetési év előkészítése jegyében, tehát 1935 derekán keletkezett.

² Itt: visszahatás – (lat.).

³ Kb. átvészeln – (ném.).

19 tisztviselő halt meg aktív szolgálatban és 7 rövidesen nyugdíjaztatásuk után! Éspedig javarészen életerős fiatal emberek, akiknek elhalálózásánál nagy szerepet játszott az állandó létszámcsökkentés folytán mind súlyosabbá váló munkatöbblet lelkiismeretes feldolgozásával járó nagy szellemi túleröltetés és az így előállott szervezeti legyengülés. És ezek nem frázisok, hanem orvosilag bebizonyított tények, amelyek mellett nem szabad ridegen elhaladni.

Azt hiszem azonban, hogy nincs magyar ember, aki egy trianoni politikát elfogadna, és nem létezhetne magyar kormány, mely a jogfeladás borzalmas lejtőjére lépne, nincs egyetlen kereskedő, iparos vagy mezőgazda, aki a ránk kényszerített gazdasági béklyók véglegesítésébe beletörődne és azt az államférfit, politikust, vagy kormányt, amely a politikai desperációnak⁴ ezt az útját merné választani, a nemzet egyetemes jogos felháborodása elsöpömné.⁵

Igenis nekünk vannak nemzeti aspirációink és azokról nem fogunk lemondani sem a kisantant, sem senki kedvéért.

Ezek megvalósításához azonban szükséges az, hogy a külügyi szolgálat oly módon kiépíttessék, hogy az mindenütt és minden körülmények között a rá háruló feladatoknak eleget tudjon tenni, éspedig úgy diplomáciai téren, mint kereskedelmi kapcsolatok kifejlesztésének terén is.

Nem szabad elfelejteni a történelmi felelősség kérdését sem. Tizennégy éven át a magyar aspirációk és gazdasági követelmények érvényesítése nagyon sokat szenvedett azon oknál fogva, hogy a külszolgálati hálózatunk nem volt kellően kiépítve, és főleg sajtó-propagandisztikus lehetőségek tekintetében más államok hasonló szervezeteihez képest szinte nevetséges módon voltak az eszközök rendelkezésre bocsátva.

Hiszen csak nézzük, hogy mi történt a tragikus marseille-i merénylet óta eltelt hetek alatt. Lehetetlen nem látni azt a hallatlanul szisztematikusan, észrevehetően évek hosszú során tendenciózusan előre megkonstruált sajtó-propagandisztikus anyagot, amelyből az ellenük indított rágalomhadjárat táplálkozik. Figyeljük meg, hogy hány sajtószerv áll ellenségeink tervszerű munkájának rendelkezésére, hogy Magyarország ellen úgy a legközelebbi múltban, mint a távolabbi időkben hivatalos diplomácián kívülállón, de azzal parallel irányított és ugyancsak az illető kormányokat szolgáló hány más tényező tevékenykedett.

Ez a jól és gondosan megszervezett pókháló-organizáció okozta, hogy a külföld felvilágosítása és hazánk kellő világításba helyezése érdekében tett minden törekvés állandóan a legnagyobb nehézségekbe ütközött, és csak az igazság tudatának hallatlan átütő ereje által lehetett elérni, hogy lassan-lassan a nagy külföld kezd mindjobban problémáink iránt megértést tanúsítani. Ámde éppen a legutolsó hetek eseményei mutatják, hogy ezen megértés egymagában nem elegendő ahhoz, hogy arra lehessen baziózni. Éppen a nehéz és sorsdöntő napokban fontos, hogy nekünk is rendelkezésre álljon az a kellő módon kiépített gépezet, amely a külföld nagyközönségének széles köreibe is elvigue szavunkat.

Aláírás nélküli tisztázat

K 59. 7. t. Szü. áet. én.

⁴ Kétségbeesés, (végső) elkeseredés – (lat.).

⁵ 1933 nyarán Apor Gábor, a Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője jutott arra az álláspontra, hogy adott körülmények között „jobb, ha Magyarország behődöl (a) kisantantnak és politikailag nem önállóan, de nyugodtan, gazdaságilag pedig pihenten — nem kell hadseregére áldozni — éli, ahogy élni tud, és belsőleg koncentráva és készen várja azt az időt, amíg a jelen konstelláció változik, és politikailag jobb auspiciumokkal felveheti újra (a) küzdelmet.” Ld. részletesebben Ormos Mária: Franciaország és a keleti biztonsága 1931–1936. Bp. 1969. 242–243. és Pritz Pál: Magyarország külpolitikája Gömbös Gyula miniszterelnöksége idején 1932–1936. Bp. 1982. 129–130.

I.4. A munkaidő és betartása, munkafegyelem

54.

Körrendelet a munkaidőről

1623.

1918. XII. 31.

A vezetésem alatt álló Külügyminisztérium központi igazgatása összes osztályai, hivatalai és közegei részére a rendes hivatali működés naponkénti tartamát egységesen hétköznapokon délelőtt 9 órától délután 2 óráig, vasár- és ünnepnapokon (normanapokat¹ és ünnepeket kivéve) délelőtt 9 órától déli 12 óráig tartó munkaidőben szabom meg. A vasár- és ünnepnapon hivatali működés tekintetében mégis feljogosítom az egyes osztályok és hivatalok vezetőit, hogy saját hatáskörükben, de a szolgálati érdek mindenkori szem előtt tartásával akként intézkedhetnek, hogy ezen napokon a munkát esetleg csak a hivatali szolgálat által megkívánt számú, erre sorrend szerint kijelölt alkalmazott ügyeletszerűen lássa el.

Az úgynevezett normanapokon (karácsony, pünkösd, húsvét első napjain és Szent István napján), valamint a nemzeti ünnepeken (október 31-én és november 16-án) a hivatali munka szünetel.

A jelen rendelettel megszabott hivatalos órák természetszerűleg nem vonatkoznak azon minősített munkára kinevezett vagy felfogadott személyekre, akiknek feladatuk a hivatali helyiségek hivatalos működésére alkalmassá tétele (pl. takarítása, fűtése) lévén, kötelesek munkájukat a hivatalfőnökök rendelkezései szerinti oly időben megkezdeni, hogy a reájuk bízott ezen teendők a hivatalos órák kezdetéig befejezést nyerjenek.

A megszabott hivatalos órák pontos betartását minden alkalmazottnak szigorú kötelességévé teszem, azzal, hogy ezen kötelesség teljesítése alól csak igazolt betegség, a szolgálat érdekében való távozás és szóbeli vagy írásbeli úton nyert szabadság mentesíthet.

Harrer

Másolat.

K. 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

55.

Körrendelet a munkaidő ideiglenes megállapításáról

12.774

1919. VIII. 8.

A Külügyminisztérium hivatalos órái de. 9-től du. 2-ig és du. 4-től 6-ig tartanak olyképpen, hogy du. csupán a tisztviselőknek körülbelül egyharmada tartozik hivatalban lenni. Aki délután a hivatalban munkát végez, a délelőtti munkát 1 órakor fejezheti be.

¹ Ld. a körrendelet második bekezdését.

A hivatalos órákon kívül további intézkedésig du. 2-től 4-ig és 6-tól 8-ig minden osztályban ügyeletes szolgálatot kell létesíteni annyi (esetleg csupán egy) tisztviselő bevonásával, hogy az illető osztályban netalán felmerülő sürgős ügy a hivatalos órákon kívül is elintézésre kerüljön.

Az osztályvezetők állapítsák meg a tisztviselőkkel egyetértően, hogy ki mikor tartozik hivatalban lenni, és eme reggeli 9-től este 8-ig terjedő kimutatás egy-egy példányát küldjék meg az elnöki osztálynak.

Tisztviselők csak akkor távozzanak hivatalból, ha a szolgálatot utánuk teljesítő ügyeletes tisztviselők már megérkeztek. Súlyt helyezek arra, hogy valamennyi osztály már reggel 9 órakor valóban munkaképes legyen és (a) felek ne várokoztassanak, ami úgy érhető el, hogy a tisztviselők egymás között megbeszéljék, hogy melyik napon ki köteles valóban pont 9 órakor hivatalban lenni, mivel valamennyinek pontos beérkezése el nem várható.

További intézkedésig esti 8 órától reggel 9 óráig egy-egy tisztviselő ügyeletes szolgálatot teljesít (a) földszint 43. számú szobában, minek részleteivel Umlauf főigazgatót bízom meg.

Az eddigi gyakorlathoz képest az egyes tisztviselők munkaidejét leshállítottam. Ennek ellenében az itt eltöltött idő alatt fokozott munkateljesítményt várok el; minden felesleges társalgás, csoportosulás, vagy látogatás az idők komolyságához mérten kerülendő.¹

Hoffmann

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1920. (1919.)

56.

Körölvény a munkafegyelem megszilárdításáról

12.994/1.

1921. IX. 19.

Úgy értesülök, hogy a magyar királyi Külügyminisztériumban a hivatalos órák betartása tekintetében különösen egyes osztályokban nagyfokú hanyagság harapódzott el. Egyes tisztviselők soha 1/2 11 óra előtt nem jönnek a minisztériumba, mások rendszeresen még 11 órakor sem találhatók hivatalos helyiségeikben.

Ez a körülmény a minisztériumban észlelhető tisztviselő-hiányt fokozza, és hozzájárul ahhoz, hogy amikor egyes osztályokban rendkívüli módon szaporodnak fel a teendők, ideiglenes kisegítésről és pótlásról nem lehet gondoskodni.

Az osztályvezetőket és a csoportvezetőket tehát utasítom, hogy a hozzájuk beosztott tisztviselőket és alkalmazottakat a hivatalos órák betartása tekintetében szigorúan ellenő-

¹ Drasche-Lázár Alfréd már IX. 9-én hatályon kívül helyezi e rendeletet és csupán 9-től 2-ig ír elő általános bejárési kötelezettséget. Ugyanakkor az elnöki, politikai, közgazdasági és jogi osztályon délután 5-től 8-ig legalább egy-egy fogalmazó és egy-egy irodatiszt szolgálatát kívánja meg. Délután 2 és 5 között pedig — annak érdekében, hogy „a Hivatal teljesen magára ne hagyassék” — az elnöki osztályon egy fogalmazói karhoz tartozó tisztviselőnek kell ügyeletet tartania. Másfelől azonban elvárja, hogy „vasár- és ünnepnap délelőtt is annyit tisztviselő látogasson el a Hivatalba, hogy az osztályok munkaképesek legyenek.” (Uo. 13.337. sz.)

rizzék. Egyúttal nyomatékkal felhívom figyelmüket (a) 37683/2/1920. szám alatt november hó 17-én kelt körrendelettel közölt 9660/ME. számú rendelet 5. pontjára, amely szerint óradíjakat nem kapnak az olyan tisztviselők, akik a megállapított hivatalos munkaidőt nem tartják be pontosan. A csoportvezetőktől és osztályvezetőktől elvárom, hogy az óradíjakra való igényeknek igazolásánál a legnagyobb lelkiismeretességgel járjanak el és ezáltal a hivatalos órák betartásának a Külügyminisztérium tisztviselői kar tekintélyére nézve kevéssé hízelgő intézkedéseknek foganatosítása alól felmentsenek.

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

57.

Rendelet a hivatalos munkaidő megállapításáról¹

11.501/1.

1926. XI. 8.

Az 1924. évi június hó 30-án kelt 9.760/1–1924. számú rendelet² kiegészítéseként folyó évi november hó 15-ével kezdődő hatállyal a magyar királyi Külügyminisztérium fogalmazószakbeli tisztviselői részére a hivatalos munkaidőt köznapokon délelőtt 10 órától délután 2 óráig és délután — a szombati nap kivételével — 5 órától 7 óráig állapítom meg.

A magyar királyi Külügyminisztérium segédhivatali tisztviselői és egyéb alkalmazottai részére a fenti rendelettel már megállapított munkaidőn kívül az ezzel a rendelettel megállapított délutáni munkaidő ugyancsak kötelező, kivéve azokat az eseteket, melyekben az osztályvezető e rendelkezés alól kifejezetten felmentést ad.

E rendeletem a 3. ügyosztályban³ szolgálatot teljesítő tisztviselőkre alkalmazást nem nyer.

E rendeletem végrehajtásával a magyar királyi Külügyminisztérium ügyosztályainak vezetőit bízom meg, kik annak legpontosabb betartásáért felelősek.

Walko

KK. 1926/8. 33.

¹ Először az osztályvezetők kapták kézhez.

² Nem ismerjük.

³ Számjelosztály.

58.

Rendelet ügyeletes szolgálat rendszeresítése tárgyában

13.311/1.

1934. X. 20.

Az utóbbi időben előállott munkatorlódásra való tekintettel a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők részére kötelezővé tett hivatalos munkaidő tárgyában kiadott, a Külügyi Közlöny VI. évfolyamának 8. számában közzétett 11.501/1–1926. számú rendeletet¹ további intézkedésig az alábbiak szerint ideiglenesen módosítom.

A fentidézett rendelettel megállapított hivatalos munkaidőn kívül hétköznapokon reggel 9–10 óráig fogalmazási, délután 2–3 óráig, valamint este 7–9 óráig pedig fogalmazási és segédhivatali ügyeletes szolgálat tartandó.

Szombaton délután 5–9 óráig, valamint vasár- és ünnepnapokon délelőtt 10–2 óráig ugyancsak fogalmazási és segédhivatali ügyeletes szolgálat tartandó.

Jelen rendeletem a politikai és számjelosztályokra nem vonatkozik. A jelzett két osztályban szolgálatot teljesítő tisztviselők ügyeletes szolgálatát illetőleg külön rendelkeztem.

Hory

K 59. 13. t. 1932–1944.(1934.)

59.

Rendelet a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újabb szabályozása tárgyában.

5493/1.

1935. V. 8.

A hivatalos munkaidő, valamint az ügyeletes szolgálat megállapítása és szabályozása tárgyában kiadott és jelenleg érvényben lévő összes rendeletek egyidejű hatályon kívül helyezése mellett a m. kir. Külügyminisztériumban a hivatalos munkaidőt folyó évi május hó 10-től kezdődő hatállyal a következőképpen szabályozom.

A fogalmazói szakbeli tisztviselők részére a hivatalos munkaidő hétköznapokon délelőtt 10 órától 2 óráig és délután — a szombati nap kivételével — 5–7 óráig terjed.

A segédhivatali tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaideje pedig hétköznapokon délelőtt 9–2 óráig, délután — a szombati nap kivételével — ugyancsak 5–7 óráig tart.

A segédhivatali tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére rendszeresített délutáni hivatalos munkaidő alól az osztályvezetők a szolgálat érdekeinek szem előtt tartása mellett esetről esetre felmentést adhatnak.

¹ Ld. az 57. sz. iratot.

Szombat délután, valamint vasár- és ünnepnapokon délelőtt mind a két szakban csupán osztályonkénti ügyeletes szolgálat tartandó, amelyet az egyes osztályok vezetői a szolgálat érdekének kívánalmaihoz képest saját hatáskörükben rendszerezítenek és szabályoznak.

A számjelosztályban szolgálatot teljesítő mindkét szakbeli tisztviselők hivatalos munkaidejét a számjelosztály mindenkori vezetője saját hatáskörében állapítja meg.

A Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő számvevőségi tisztviselők hivatalos munkaideje tekintetében a számvevőség mindenkori vezetőjének rendelkezései irányadók.

E rendeletem végrehajtásával a m. kir. Külügyminisztérium ügyosztályainak vezetőit bízom meg.

br. Apor

Másolat

K 59. 1932–1944.(1935.)

60.

Körrendelet a munkaidő betartásáról

7914/1.

1937. VI. 7.

Az utóbbi időben ismételten azt a sajnálatos megállapítást kellett tennem, hogy Külügyminisztérium egyes osztályaiban még 11 óra tájban sem találhatók bent a tisztviselők, és délután pedig 6 órakor sem.

Szükségesnek találom ezért, hogy utaljak a hivatalos munkaidő megállapítása tárgyában 1935. évi május hó 8-án 5493/1–1935. szám alatt kiadott rendeletre¹ és újból is nyomatékosan kötelességévé tegyem valamennyi osztályvezetőnek, hogy a fent hivatkozott rendeletben megállapított hivatalos órák pontos betartását a hozzájuk beosztott tisztviselőktől a legszigorúbban követeljék meg.

Felhívom a Külügyminisztérium osztályainak vezetőit, kiket e rendeletem betartásáért felelőssé teszek, tudassák az osztályukba beosztott tisztviselőkkel, hogy amennyiben újból azt kellene észlelnem, hogy ezt a rendelkezésemet a tisztviselők figyelmen kívül hagyják, úgy a mulasztó tisztviselővel szemben a fennálló szabályok értelmében megtorló lépéseket fogok tenni.

Apor

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

¹ Ld. az 59. sz. iratot.

Rendelet a hivatalos munkaidő újabb szabályozásáról

8254/1.

1939. VI. 22.

Az utóbbi időben ismételten sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy a hivatalos munkaidő szabályozása tárgyában kiadott rendeletet a Külügyminisztérium egyes osztályaiban nem tartják be kellő gondossággal.

Ugyancsak sajnálattal kellett tapasztalnom azt is, hogy egyes osztályokban a 7194/1–1937.¹ számú körrendeletem dacára sem találtam jóval a hivatalos óra megkezdése utáni tisztviselőket.

Ezért a hivatalos munkaidő, valamint az ügyeletes szolgálat megállapítása és szabályozása tárgyában kiadott 5493/1–1935. számú rendeletem² egyidejű hatályon kívül helyezése mellett a m. kir. Külügyminisztériumban a hivatalos munkaidőt azonnali hatállyal a következőképpen szabályozom.

A fogalmazói szakbeli tisztviselők részére a hivatalos munkaidő hétköznapokon délelőtt 10 órától 2 óráig és délután — a szombati nap kivételével — 6 órától 8 óráig terjed.

A délutáni hivatalos munkaidő alól az ügyosztályok vezetői a szolgálati érdekek szem előtt tartása mellett, esetről esetre felmentést adhatnak.

A segédhivatali tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaideje pedig hétköznapokon délelőtt 9 órától 2 óráig, délután — a szombati nap kivételével — ugyancsak 5 órától 8 óráig tart.

A segédhivatali tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére rendszeresített délutáni hivatalos munkaidő alól az osztályvezetők a szolgálat érdekeinek szem előtt tartása mellett, esetről esetre felmentést adhatnak.

Szombat délután, valamint vásár- és ünnepnapokon délelőtt mind a két szakban csupán osztályonkénti ügyeletes szolgálat tartandó, amelyet az egyes osztályok vezetői a szolgálat érdekének kívánalmaihoz képest saját hatáskörükben rendszeresítenek és szabályoznak.

A számjelosztályban szolgálatot teljesítő mindkét szakbeli tisztviselők hivatalos munkaidejét a számjelosztály mindenkori vezetője saját hatáskörében állapítja meg.

A Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő számvevőségi tisztviselők hivatalos munkaideje tekintetében a számvevőség mindenkori vezetőjének rendelkezési irányadók.

Amennyiben a jövőben azt kellene tapasztalnom, hogy egyes tisztviselők e rendeletet figyelmen kívül hagyják, úgy a mulasztó tisztviselővel szemben a fennálló fegyelmi szabályok szerint fogok eljárni.

E rendeletem az ügyosztályvezetők útján valamennyi tisztviselővel közlendő és annak tudomásul vétele írásban elismerendő.

¹ Ld. a 60. sz. iratot.

² Ld. az 59. sz. iratot.

E rendeletem végrehajtásával a m. kir. Külügyminisztérium ügyosztályainak vezetőit bízom meg, kiket e rendeletem betartásáért is felelőssé teszek.³

A miniszter helyett:

Vörmlé

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1939.)

62.

Rendelet a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újraszabályozása tárgyában

17.785/1.

1944. X. 26.

A közlekedési nehézségekre tekintettel elhatároztam, hogy a szolgálati érdekek szem előtt tartása mellett a hivatalos munkaidőt lehetőleg osztatlanul állapítom meg.

Ezért a hivatalos munkaidő, valamint az ügyeletes szolgálat megállapítása és szabályozása tárgyában kiadott 8254/1–1939. számú rendeletem¹ egyidejű hatályon kívül helyezése mellett a m. kir. Külügyminisztériumban a hivatalos munkaidőt f. évi október hó 29-től kezdődőleg a következőképpen szabályozom.

A Külügyminisztérium valamennyi ügyosztályaiban, valamint a főigazgatói irodában és a számvevőségen a hivatalos munkaidő hétköznapokon délelőtt 1/2 9 órától délután 1/2 4 óráig terjed.

Hétköznapokon délután, vasár- és ünnepnap ügyeletes szolgálat tartandó a kabinetben, a politikai osztályon, valamint az 1., elnöki, 2., protocole, 3., sajtó és 4., gazdaságpolitikai ügyosztályokon, továbbá a számvevőségen és a házipénztárban. Az ügyeletes szolgálat *hétköznapokon* délután 1/2 6-tól 1/2 9 óráig, *vasárnap* és *ünnepnap* délelőtt 11 órától 19 óráig terjed, mégpedig olyképpen, hogy az ügyeletesek egymást délután 3 órakerülést váltják.

Az ügyeletes szolgálat tartására kötelezett osztályokban, valamint a számvevőségen és a házipénztárban az ügyeletes szolgálat időtartama alatt mind a fogalmazási, mind a

³ „Utóbbi időben megütközéssel kellett tapasztalnom — olvashatjuk egy újabb, 1944. III. 3-i körrendeletben —, hogy a hivatalos munkaidő szabályozása tárgyában kiadott 8254/1–1939. számú rendeletet a Külügyminisztérium egyes tisztviselői és alkalmazottai ismételt figyelmeztetés ellenére sem tartják be. A mai nehéz és felelősségteljes időben az ilyen magatartás a rendesnél is súlyosabb elbírálás alá esik.

Minthogy az eddigi figyelmeztetések a hivatalos idő betartására egyes tisztviselőknél és alkalmazottaknál nem vezettek eredményre, a jövőben a kötelességét mulasztó tisztviselővel, illetőleg alkalmazottal szemben a külön munkadíj felemelése tárgyában kiadott 8056/1–1943. számú rendelet értelmében fogok eljárni, azaz a késedelmesen bejáró, vagy hivatali kötelességét a joggal megkívánható mértékben nem teljesítő tisztviselőnél, illetőleg alkalmazottnál a külön munkadíjat minden előzetes figyelmeztetés nélkül azonnal csökkenteni fogom, súlyosabb esetekben pedig egészen megszüntetem.”

¹ Ld. a 61. sz. iratot.

konzuli igazgatási és segédhivatali karból legalább egy-egy tisztviselő, illetőleg gépirónó köteles jelen lenni; továbbá egy-egy altiszt is.

A minisztérium többi osztályaiban ügyeletes szolgálat csak a szükséghez képes tartandó, amelyet az osztályok vezetői a szolgálat érdekeinek kívánalmaihoz képest az ügyeletes szolgálat tartására kötelezett osztályokra nézve megállapított módon saját hatáskörükben rendszeresítenek és szabályoznak.

Azok a tisztviselők és alkalmazottak, akik az ügyeletes szolgálat végzésére kijelöltetnek, délelőtt 1/2 2-kor(sic!) fejezik be hivatalos munkaidejüket.

A számjelosztályban szolgálatot teljesítő tisztviselők és alkalmazottak hivatalos munkaidejét a számjelosztály mindenkori vezetője saját hatáskörében állapítja meg.

E rendeletem végrehajtásával az ügyosztályok vezetőit bízom meg, kiket e rendeletem megtartásáért felelőssé teszek.

Amennyiben egyes tisztviselők a rendeletemen figyelmen kívül hagynák, úgy a mulasztókkal szemben a fennálló fegyelmi szabályok szerint fogok eljárni.

br. Kemény Gábor

K 59. 13 t. 1932–1944.(1944.)

II. MŰKÖDÉSE

II.1. Ügymenet, ügyintézés, titokvédelem

II.1.a. Elővigyázatosság, titokvédelem

63.

A külügyminiszter körrendelete a titokvédelemlről

11.514/1.

1920. V. 8.

Megdöbbenéssel értesültem, hogy a Külügyminisztérium néhány tisztviselője még mindig nincs tisztában azzal, hogy a számjeltáviratok kezelésénél a legmesszebbmenő óvatosság tartandó szem előtt. Így megállapítást nyert, hogy a Külügyminisztérium számjeltáviratának egy zárt borítéka(a), mely „Szigorúan titkos” jelzéssel volt ellátva, egy budapesti szálloda portásánál találtatott meg.

Figyelmeztetem a Külügyminisztérium tisztviselőit, hogy számjeltáviratok a minisztérium épületéből semmi körülmények között sem vihetők el. Ezen tilalom áthágói a fegyelmi megtorlás legszigorúbb konzekvenciáira lehetnek elkészülve.

Teleki

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

64.

Bizalmas körrendelet a fokozott titokvédelemlről

11.518/a

1923. VI I. 14.

A Külügyminisztérium épületének általam elrendelt és mai nap folyamán délutáni 5 és 6 óra között végbement bejárása folyamán az a megdöbbenő tény nyert megállapítást, hogy a minisztérium több osztályában igen sok ügyirat, köztük számos bizalmas és számjeltáviratokat tartalmazó ügyirat is nyíltan az egyes előadók íróasztalain, polcokon, székeken, díványokon és el nem zárt íróasztalokban tartatik.

Miután teljesen megengedhetetlen, hogy bizalmasnak jelzett ügyiratok tartalmáról avatatlanok tudomást szerezhessenek, és különösen az, hogy számjeltáviratok az arra adott esetben hivatottakon kívül bárki másnak is, nevezetesen altiszteknek is a kezébe kerülhessenek, a legszigorúbb felelősség terhe alatt köteleességévé teszem a kebelbeli összes osztályok és irodák vezetőinek, hogy a jövőben a leg gondosabban ügyeljenek arra, hogy a bizalmas és főképp számjeltáviratokat tartalmazó ügyiratok állandóan zár alatt tartassanak és a számjeltáviratok kezelése tekintetében kiadott rendelkezések feltétlenül betartassanak.

A főigazgatói iroda és az osztályirodák kötelességévé teszem az arról való gondoskodást, hogy számjeltáviratot tartalmazó ügyiratok csakis kézből kézbe adassanak, és ne fordulhasson elő az az eset, hogy ilyen ügyiratok egyes előadók, osztály- vagy csoportvezetők asztalára készítve akárcsak rövid időre is felügyelet nélkül, illetéktelenek részéről hozzáférhetőek.

Jelen rendeletem betartását a jövőben gyakrabban ismétlődő bejárások útján kívánom ellenőriztetni. E rendelettel ellentétben álló eljárást az engedelmesség megtagadásának leszek kénytelen minősíteni és belőle a legvégsőbb következményeket levonni.

Daruváry

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

65.

Rendelet a hivatali titoktartásról

8273/1.

1927. VIII. 8.

Az utóbbi időben ismételten kellett azt a megdöbbentő és elszomorító tapasztalatot tennem, hogy indiszkréciók történtek, melyek nyilvánvalóan csak azért állhattak elő, hogy a Külügyminisztérium egyes tisztviselői a hivatali titkot nem őrzik meg és gyakran adnak illetéktelenül külügyi szolgálatban tartozóknak, sőt néha azon kívülállóknak is, felvilágosításokat olyan ügyekről, amelyekről hivatali ténykedésük folyamán szereztek tudomást s amelyeket tovább nem adhatnak.

Hivatali elődeim ismételten a legnagyobb mértékben hívták fel a Külügyminisztérium tisztviselőit a hivatali titok megőrzésére.

Nem akarom e rendeletben foglaltakat megismételni, csak újból utalok arra, hogy a Minisztertanács 1922. évi január hó 27-én tartott ülésében kimondotta, hogy a hivatalos titoktartásnak bármi csekélyfokú megsértése a legsúlyosabb szolgálati vétségnek minősítendő és mindazok ellen, akik ebben vétkesnek találtak, a legszigorúbb eljárást kell indítani.

Kimondotta továbbá a Minisztertanács, hogy ilyen esetekben nemcsak az ellen indítandó megtorló eljárás, aki a hivatali titkot elárulta, hanem mindazon közegek ellen is, akinek mulasztása vagy gondatlansága folytán vált lehetővé a hivatali titoknak másokkal való közlése, illetve nyilvánosságra jutása.

Felhívom azért újból a legnagyobb nyomatékkal a Külügyminisztérium összes tisztviselőit, hogy a hivatali titkot — miként arra őket esküjük (sic!) kötelezi — a legszigorúbban őrizzék meg, és mindabból, ami hivatali működésük folyamán jut tudomásukra, illetékteleneknek soha semmit ne közöljenek.

Kénytelen vagyok erre a tisztviselőket annyival inkább felhívni, mert a sűrűn előfordult, s néha a lapokban is közölt indiszkréciók folyán már veszélyeztettnek látom a Külügyminisztérium jó hírnevét s megítélésem szerint ily esetek a tisztviselői kar komolyságának és megbízhatóságának rovására mennek.

El vagyok tökéltre arra, hogy az ellen a tisztviselő ellen, aki az eddigi komoly figyelmeztetések után a hivatali titoktartást megszegi, a legszigorúbb megtorló eljárást és az eset súlyosságához képest a bűnvádi eljárását fogom megindíttatni és alapos gyanú esetében a vétkesnek látszó tisztviselőt állásától is haladéktalanul fel fogom függeszteni.

Felhívom az osztályvezetőket, hogy e rendelkezésem betartására a legnagyobb gondot fordítsák és annak bármily csekély mértékben észlelt megszegéséről nekem haladéktalanul tegyenek jelentést.¹

Walko

KK. 1927/11. 75.

66.

Rendelet a számjeltáviratok osztályközi kézbesítésére szolgáló bőrtáskák szétosztásáról

4577/1.

1928. V. 4.

A számjeltitok minél gondosabb megőrzése szempontjából szükségesnek találom elrendelni, hogy a számjeltáviratok, éspedig úgy az érkezők mint az elküldendők külön e célra készült, biztos zárral ellátott bőrtáskákban küldessenek a 3. osztályból¹ az illetékes osztályok vezetőihez és viszont ezektől a 3. osztályba, vagy valamely más osztály vezetőjéhez.

A táskák általában a 3. osztályban fognak őriztetni, miért is ha az egyes osztályok vezetői számjelsürgönyt kívánnak továbbítani, úgy fel kell hívják telefonon a 3. osztályt, mely egy altisztet küld ki a továbbítandó számjelsürgönynek zárt táskával való elhozatalára.

Számjeltáska-kulccsal fognak bírni az egyes osztályok vezetői, illetve az osztályok nagyobb számjelsürgöny forgalmához mérten az osztály vezetője és helyettese. A kulcsok folyószámmal látandók el, és a kulcsok átvételét tartoznak az arra jogosultak aláírásukkal elismerni. Minden egyes átvevő felelősséggel tartozik a kulcs gondos megőrzéséért, köteles azt saját magánál tartani és távolléte esetére kizárólag csak helyettesének adhatja át.

Számjeltávirat átvételét aláírásával kizárólag csak az nyugtathatja (sic!), aki kulccsal bír. A 3. osztály, amennyiben eltérő gyakorlatot észlelne, tartozik erről az elnöki osztálynak haladéktalanul jelentést tenni.

A 3. osztálynak különösen is feladatává teszem, hogy a legnagyobb figyelmet fordítsa arra, hogy az egyes táskák hosszabb időn át ne maradjanak az osztályokban, és főképpen, hogy este valamennyi táskát összegyűjtve a számjelosztályban zár alá helyeztessék.

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59. 13.t. 1926–1931.(1928.)

¹ A rendeletet a KK. következő számában ismét közzétették. (KK. 1927/12. 80.)

¹ Számjelosztály.

67.

Rendelet bizalmas ügyek telefonon való tárgyalásának megtiltásáról

93/el. res.

1932. VI. 13.

Megállapítást nyert, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő egyes tisztviselők bizalmas természetű ügyekben a m. kir. Külügyminisztérium vagy valamely másik m. kir. külképviseleti hatóság részére szánt közléseket telefon útján teszik meg, és általában ily természetű ügyekre vonatkozólag meggondolatlan módon telefonbeszélgetéseket folytatnak, teljesen figyelmen kívül hagyva azt, hogy a telefonbeszélgetések a legtöbb idegen államban megfigyelés alatt állanak.

Egy nemrég felmerült konkrét esetből kifolyólag, amely egyik m. kir. külképviseleti hatóság tisztviselőjének ily eléggé el nem ítéhető eljárása kellemetlen bonyodalmakat okozott, szükségesnek tartom a m. kir. Külügyminisztérium osztályvezetőit felhívni, hogy bizalmas természetű ügyekben a telefonbeszélgetést mellőzzék és az alárendelt tisztviselőket szigorúan utasítsák, hogy bizalmas természetű ügyekre vonatkozó telefonbeszélgetésektől okvetlenül tartózkodjanak, annál is inkább, mert a jelen rendelkezésemet megszegő tisztviselők ellen a jövőben minden egyes esetben fegyelmi úton fogok eljárni.

Miklós¹

K 59. 16. t. Bizalmas rendeletek
1927–1944.

68.

Rendelet a hivatali titoktartásról

3097/1

1933. III. 28.

Hivatali elődeim ismételten felhívták a külügyi szolgálat kötelékébe tartozó tisztviselőket a hivatali titok megőrzésére. Erre vonatkoznak a Külügyi Közlöny 1922. évi bizalmas 1. számában 19/el. res. 1922., a Külügyi Közlöny 1922. évi bizalmas 6. számában 100/el. a. — 1922. szám alatt, a Külügyi Közlöny 1923. évi 7. számában 16.439/1 a — 1923., a Külügyi Közlöny 1925. évi bizalmas 1. számában 19.614/1.1924. szám alatt, végül pedig a Külügyi Közlöny 1927. évi 11. számában 8273/1–1927. szám alatt kelt rendeletek.¹

E végül említett rendeletben hivatali másodelődöm a legnyomatékosabban utalt az előző rendeletekben foglaltakra és közölte a Minisztertanács 1922. évi január hó 27-én tartott ülésében hozott határozatát, mely szerint a hivatali titoktartásnak bármely csekélyfo-

¹ A fennmaradt példányt a 9. osztály vezetője kapta.

¹ A felsoroltak közül a legutolsó ismerjük és közöljük a 65. sz. alatt. A Külügyi Közlönyöknek az Országos Levéltárban őrzött gyűjteményében bizalmas számok — egy kivétellel, amely az 1926. évi ügy- és személyi beosztást tartalmazza — nem találhatók.

kü megsértése is a legsúlyosabb szolgálati vétségnek minősítendő és mindazok ellen, akik ebben vétkesnek találtattak, a legszigorúbb eljárást kell indítani.

E rendeleteknek, úgy látszik nem volt meg mindenütt a kellő foganatja, mert a miniszterelnök úr a Minisztertanács folyó évi február hó 24-én tartott ülésében kénytelen volt azzal a sajnálatos ténnyel foglalkozni, hogy a minisztériumokban történő hivatalos dolgokról, egyes képviselők, politikusok és hírlapírók és más, hivatalon kívül álló személyek igen hamar tudomást szereznek. Nyomatékosan hangsúlyozta a miniszterelnök úr, hogy a hivatali titoktartás a tisztviselői karnak különleges kötelessége, melynek betartásáért kénytelen az osztályvezetőket felelősekké tenni.

Nem akarom megismételni az előidézett rendeletek határozmányait, hanem csupán újból is figyelmébe akarom idézni a tisztviselői karnak az idézett rendeletekben foglaltakat, és utalni akarok a folyó évi február hó 24-én tartott Minisztertanács ama határozatára, mely szerint bizalmas természetű ügydarabok elzárandók, igen bizalmas rezervált ügydarabok pedig páncélszekrényben helyezendők el.

Különösen kívánom hangsúlyozni a Minisztertanácsnak abbeli állásfoglalását, hogy a jövőben mindennemű indiszkrécio elkövetéséért az osztályvezetők, illetve a külképviseletek vezetői lesznek felelősek.

Ne mulasszák el azért az osztályok, illetve a külképviseletek vezetői a leghatékonyabban figyelmeztetni a hozzájuk beosztottakat, hogy azok ellen, akik hivatali titoktartás ellen vétnek, a legszigorúbb fegyelmi vizsgálat fog megindíttatni, súlyosabb esetekben, pld. hivatalos ügyiratok tartalmának a sajtóval való közlése esetén pedig a kötelességükről megfeledezett tisztviselők ellen a bűnügyi eljárást is folyamatba fogja tenni.

Kánya

KK. 1933/4. 19.

69.

Rendelet a minisztérium szobáinak a hivatalos órák után való bezárásáról

5455/1.

1933. V. 4.

Szolgálati érdekből elrendelem, hogy az egyes osztályok hivatalos helyiségeinek az előszobába vezető ajtói, valamint a folyosóra kivezető ajtók a délutáni hivatalos órák után lezárandók, és az egyes kulcsok éjszakán át az alábbi módon őrizendők.

Minden egyes osztály előszobájában egy, a falra erősített szekrényke helyeztetett el, amelybe az egyes hivatalos szobák kulcsai részére az ajtók számozásával azonos számozású felakasztó horgok vannak felerősítve.

A délutáni hivatalos órák után minden egyes tisztviselő tartozik saját szobája ajtaját lezárni és a kulcsot a szekrénykébe a megfelelő horogra akasztani. Az osztályt utoljára elhagyó tisztviselő kötelességévé teszem, hogy távozása előtt győződjék meg arról, hogy minden egyes kulcs a helyén van-e, és ha valamelyik hiányoznék, úgy annak okát állapítsa meg, és ha abban a szobában, amelynek kulcsa hiányzik, senki sem tartózkodik, az ajtó zárja le és a kulcsot akassza a helyére.

Ha minden kulcs a szekrénykében a helyén van, úgy az az osztályt utoljára elhagyó tisztviselő által lezárandó és a szekrény kulcsa az osztály előszobájába vezető ajtónak — amely szintén lezárandó — kulcsával együtt a portásnak adandó át.

Azokban az osztályokban, amelyekbe két bejárati ajtó vezet, az altiszt távozása után csak az illető osztály vezetője által kijelölendő egyik bejárat tartható nyitva, a másik pedig belülről elzárandó. Ennek az ajtónak a kulcsa belülről vízszintesen elfordítva a zárban marad.

E rendeletemben foglalt intézkedések pontos betartása érdekében a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő összes tisztviselők és egyéb alkalmazottak az egyes osztályok vezetői által a szükséges utasításokkal látandók el.

Hory

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1934.)

70.

Rendelet a fokozott titoktartási kötelességről

505/eln. res.

1941. VII. 15.

A közelmúltban megtörtént, hogy a Külügyminisztérium egyik fogalmazási szakbeli tisztviselője a külügyi szolgálat igazgatása körében tett intézkedésről tudomásra jutott hírt minden megfontolás nélkül továbbította. Ezért kénytelen voltam ellene fegyelmi eljárást elrendelni és a fegyelmi bizottság határozata alapján szigorú fegyelmi büntetéssel sújtani. Bár a fegyelmi eljárás során nem volt tisztázható, hogy az eljárás alá vont tisztviselő értesülését kitől szerezte, az kétségtelenül megállapítottam, hogy az említett intézkedés a Külügyminisztériumon kívül is ismeretessé vált.

Általában ismételtlen tapasztaltam, hogy a külügyi szolgálat igazgatásának ügyeiről és ily ügyekben tett intézkedésekről a Külügyminisztériumon kívül álló egyéb személyek minduntalan tudomást szereznek.

Ez a sajátos jelenség arra vezethető vissza, hogy a Külügyminisztérium egyes tisztviselői a külügyi szolgálat igazgatásával kapcsolatos ügyekről hivatali ténykedésük során vagy egyébként szerzett értesüléseiket illetéktelennek továbbadják, aminek következtében számos bizalmas természetű intézkedés híre a hivatalban és a hivatalon kívül is széles körben elterjed és állandó szóbeszéd, találgatás és tervezettség tárgya.

Az a tisztviselő, aki a hivatali titkot felfedi, hivatali esküjét szegi meg.

A titoktartás a külügyi szolgálatban álló tisztviselőket általában fokozott mértékben kötelezi. Az a külügyi fogalmazási szakbeli tisztviselő tehát, aki a külügyi szolgálat igazgatására vonatkozó értesülést, hírt vagy felvetést illetéktelenül továbbít vagy terjeszt, súlyos szolgálati vétséget követ el, még ha cselekménye egyébként nem is minősíthető hivatali titoksértésnek.

Elhatározott szándékom, hogy a tisztviselők körében sajnálatos módon lábra kapott felelőtlen hírterjesztésnek, amely a hivatal tekintélyét, jó hírnevét aláássa, és a szolgálat érdekeit veszélyezteti, egyszer s mindenkorra véget vetek.

Felhívom tehát a Külügyminisztérium fogalmazási szakbeli tisztviselőit, hogy a külügyi szolgálat igazgatása körébe tartozó ügyekre és intézkedésekre vonatkozó értesülések, hírek és találgatások illetéktelen továbbításától, terjesztésétől és egymás között való tárgyalgatásától a hivatalban és a hivatalon kívül egyaránt tartózkodjanak, és amennyiben ily természetű ügyeket és intézkedéseket mások hoznának szóba előttük, minden erre vonatkozó érdeklődés és nyilatkozat elől a leghatározottabban zárkózzanak el.

A legnyomatékosabban figyelmeztetem a tisztviselőket, hogy e rendeletem ellen vétőket minden egyes esetben fegyelmi úton fogom felelősségre vonni és a legszigorúbban fogok ellenük eljárni.

Bárdossy

Másolat

K 59. 16. t.

Bizalmas rendeletek 1927–1944.(1941.)

II.1.b. A jegyzékkészítés módjai, jóváhagyása

71.

Külügyminiszteri körrendelet az ún. szóbeli jegyzékek gyakoribb alkalmazásáról

29.508/1.

1920. IX. 28.

Úgy tapasztaltam, hogy a Külügyminisztérium osztályainak nagy része a többi magyar minisztériumban szokásos gyakorlat felé hajolva általában a kelleténél nagyobb számú ügyet intéz el a miniszter, helyette, vagy pedig a felülvizsgálattal megbízott magasabb rangú tisztviselők által aláírandó ún. hivatalos jegyzékekkel, és aránylag csak csekély mértékben alkalmazza a nemzetközi gyakorlatban egyébként igen használatos ún. szóbeli jegyzékeket (note verbale-okat) a kiadmányoknál.

Ezen utóbbi kiadmányforma azon előnnyel jár, hogy nem terheli a minisztérium vezetőit a csekélyebb jelentőségű ügyekben a mellőzhető aláírásokkal. Felhívom ennél fogva a minisztérium osztályait, hogy a hivatalos jegyzékeket csak fontosabb ügyeknél alkalmazzák, melyeknél jelentőséggel bír a felelősség viselésének aláírással való dokumentálása, folyó ügyeiket azonban inkább aláírás nélkül, ún. szóbeli jegyzékkel intézzenek el.

Felhívom azonban az osztályok figyelmét ez alkalommal is a hivatali másodelődöm által 1919. évi december hó 19-én 15226/el. n. Küm. szám alatt kiadott körrendeletben¹ megállapított ügymenet azon intézkedésére, hogy az ún. note verbale-ok, noha azokon aláírás nincsen, legalább tisztázatlanban a kiadó által feltétlenül nekem, illetőleg az aláírással jogosított (sic!) tisztviselőknek elküldés előtt bemutatandók. A számjeles, valamint in claris táviratok, illetve telefonon leadandó írásbeli elintézés pótló utasítások fogalmazványban ugyanilyen előzetes eljárás alá esnek.

Másolat

Csáky

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

¹ Ld. a 17. sz. iratot.

72.

Körrendelet az idegen külképviseletekhez intézendő jegyzékek helyes megválasztásáról

4156/1a.

1921. IV. 14.

Egyöntetű és az általános nemzetközi eljárásának megfelelő gyakorlat kialakulása szempontjából szükségesnek találom az összes osztályok és irodák figyelmét felhívni arra, hogy az idegen külképviseletekhez intézett jegyzékek általában kétfélek:

- 1/ szóbeli jegyzékek (notes verbales), a minisztérium nevében harmadik személyben íratnak. Ezeknél sem megszólítás, sem pedig udvariassági kifejezés a végén nem alkalmaztatik. A kelet a szöveg után következik. A cím a lap aljára kerül, az aláírás helyén pedig a minisztérium pecsétje alkalmazandó.
- 2/ hivatalos jegyzékek (notes officielles), ezek a miniszter úr nevében, első személyben íratnak. Megszólítással például (Monsieur le Haut-Commissaire, Ministre, Délégué, Chargé d'affaires stb.) kezdődnek és udvariassági kifejezéssel (courtoisie) fejeztetnek be. Mindig aláíratnak. A kelet ezeknél a lap felső szélére, a címzés pedig a lap aljára kerül.

Általános szabály, hogy szóbeli jegyzékre szóbeli jegyzékben, hivatalos jegyzékre pedig hivatalos jegyzékben adandó válasz.

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

73.

Körölvény a jegyzékek formájának helyes megválasztásáról

14979/1.

1921. XI. 9.

Ismételten azt kellett tapasztalnom, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai és főképpen a másoló és összeolvasó személyzet nem fordít elegendő figyelmet folyó évi április hó 14-én 4156/1-a szám alatt kelt körrendeletemben foglaltakra.¹ Így pl. igen gyakran előfordul, hogy hivatalos jegyzékeknel elhagyják a megszólítást vagy a befejező udvariassági kifejezést (courtoisie), viszont ennek ellenkezője is ismételten előfordult már az úgynevezett szóbeli jegyzékeknel.

Szükségesnek találom ennél fogva, hogy egy külön íven összefoglaljam a szóbeli és hivatalos jegyzékek formáságaira vonatkozó legfontosabb szabályokat a célból, hogy ez az ív minden egyes osztály, valamint a központi kiadó másolóinál és összeolvasóinál kifüg-

¹ Ld. a 72. sz. iratot.

gesztessék.² Az abban foglaltak állandó pontos figyelemmel tartását a másoló és összeolvasó személyzet szigorú kötelességévé teszem.

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

74.

Körrendelet a diplomáciai előjogokra és protokoll ügyekre vonatkozó jegyzékek jóváhagyásáról¹

8652/1.

1930. VIII. 12.

Tudomásomra jutott, hogy egyes m. kir. külképviseleti hatóságoknál a diplomáciai előjogok által biztosított előnyök és protokoll ügyek tárgyában az ottani külügyminisztériumhoz, esetleg más hatóságokhoz intézett jegyzékeket a hivatalvezető helyett szabályellenesen az első beosztott tisztviselő, sőt néha a többi fogalmazási tisztviselő hagyja jóvá, illetve írja alá.

Miután ez az eljárás teljesen helytelen és szokatlan, elrendelem, hogy a jövőben minden olyan jegyzéket, melyet valamely m. kir. külképviseleti hatóság a diplomáciai előjogok által biztosított előnyök kieszközlése tárgyában vagy protokoll ügyekben az ottani külügyminisztériumhoz vagy más hatósághoz intéz, kizárólag a m. kir. külképviseleti hatóság vezetője (tehát a követ, a miniszterrezidens vagy az állandó ügyvivő, ezek távollétében pedig az ideiglenes ügyvivő) hagyhat jóvá, írhat alá.

Azokat az ilyen tartalmú jegyzékeket, amelyeket az ideiglenes ügyvivő az állandó vezető távollétében jóváhagy, illetve aláír, tudomásulvétel és ellenőrzés céljából az állandó vezetők állomáshelyére történt visszatérése után utólagosan be kell mutatni.

E körrendelet kézhezvételét kérem jelentésileg igazolni.

Másolat

Miklós

K 59. 13. t. 1926–1931.(1930.)

² Tudnivalók a jegyzékekre vonatkozólag

Az idegen külképviseltekhez intézett jegyzékek általában kétfélek.

1/ Szóbeli jegyzékek (notes verbales) a minisztérium nevében harmadik személyben iratnak. Ezeknél sem megszólítás, sem udvariassági kifejezés a végén nem alkalmaztatik. A kelet a szöveg után következik. A cím a lap aljára kerül, az aláírás helyén pedig a minisztérium pecsétjét kell alkalmazni.

2/ Hivatalos jegyzékek (notes officielles), ezek a miniszter nevében első személyben iratnak. Megszólítással (: pl. Monsieur le Ministre, Haut Commissaire, Délégué, Chargé d'Affaires stb.) kezdődnek és udvariassági kifejezéssel (courtoisie) fejeztetnek be.

Az udvariassági kifejezés általánosan elfogadott alakjai:

a/ Idegen miniszterrel, nagykövettel és a nunciussal szemben „Veuillez agréer..... les assurances de ma très haute considération”.

b/ Rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterrel, főmegbízottal, missziót vezető „délégué”-vel, tengeraggal szemben, kiket a szövegben általában az „Excellence” szóval szokás illetni „Veuillez agréer..... les assurances de ma haute considération”.

c/ Chargé d'Affaire, Chargé des Affaires, Gérant, Consul Général, Consul stb-vel szemben „Veuillez agréer..... les assurances de ma considération très distinguée”.

A hivatalos jegyzékek mindig aláíratnak. A kelet ezeknél a lap felső szélére, a címzés pedig a lap aljára kerül.

Általános szabály, hogy szóbeli jegyzékre szóbeli jegyzékben, hivatalos jegyzékre pedig hivatalos jegyzékben adandó válasz.

¹ A követségek vezetői, valamint a genfi képviselet vezetője kapta kézhez.

75.

Körrendelet a táviratok készítéséről és azok fajtájáról

8993/1b.

1921. VI. 19.

Egy előfordult esetből kifolyólag a távirati jelentéstételre vonatkozólag a következőket rendelem el:

- 1/ Távirati jelentések adminisztratív ügyekben csakis legsürgősebb esetekben és csakis akkor, ha a szolgálat érdeke azt feltétlenül megkívánja, küldendők.
- 2/ Nem bizalmas természetű, adminisztratív ügyekben számjelsürgönyök küldése — tekintve az azokkal járó nagyobb költséget, valamint a Külügyminisztérium számjelosztályának ezekkel járó túlterhelését — kerülendő és hasonló ügyek, amennyiben a távirati jelentéstétel feltétlenül szükséges, claris táviratokban jelentendők.
- 3/ Sürgönyök, mégpedig úgy a számjel, mint a claris sürgönyök, feltétlenül rövid táviratstílusban fogalmazandók, felesleges szavak elhagyandók.
- 4/ Felhívom a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét arra, hogy a jövőben a szolgálat érdekei által meg nem okolt táviratok költségeit az illető hivatalvezetők által meg fogom téríttetni.

Bánffy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

76.

Bizalmas rendelet a számjeltáviratok leírásának módjáról¹

59/eln. res.

1922. VI. 19.

Ismételten tapasztaltam, hogy számjeltáviratok géppel kopogva kerülnek mint fogalmazványok egyes ügyiratokba.

Tekintettel a számjeltáviratok kezelése tekintetében indokolt legmesszebbmenő elővigyázatra, felhívom az osztályvezetőket, közöljék bizalmasan a hozzájuk beosztott tisztviselőkkel azon rendelkezésemet, hogy a számjeltáviratok fogalmazványai a jövőben az illető előadó által kézzel írandók. Ez alól kivételnek csak az esetben van helye, ha a számjeltáviratot az illető előadó önmaga írja le gépen.

Nuber

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

¹ A rendeletet a központi igazgatás osztályvezetői kapták kézhez.

Rendelet számjeltáviratok kiadmányozásáról

1413/1.

1937. I. 27.

Tapasztalatom szerint a Külügyminisztérium egyes osztályai a számjeltáviratok kiadmányozása tárgyában 1928. január hó 2-án 14071/1–1927. számú rendeletben foglaltakat nem veszik mindig figyelembe.¹ Felhívom ezért a Külügyminisztérium osztályvezetőinek figyelmét arra, hogy a Külügyminisztériumban számjeltáviratok kiadására az alanti személyek jogosultak:

- a miniszter,
- a miniszter helyettese,
- a politikai osztály vezetője,
- az elnöki osztály vezetője,
- a gazdaságpolitikai osztály vezetője és
- a jogi osztályokat illetőleg Danilovics Pál miniszteri osztályfőnök.

Az osztályvezető távollétének idejében az osztály tényleges vezetője csak annyiban jogosult számjeltáviratok kiadmányozására, amennyiben az osztályvezető állandó helyettese.

Csurgay

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1937.)

¹ Nem ismerjük.

Miniszteri körölvény a központban, illetve a missziókon dolgozó tisztviselők munkakapcsolatának javítására

31.764/1.

1920. X. 14.

Azon szempont által vezéreltetve, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai, illetve szakreferensei időszakonként szabadság, futárutazás vagy más alkalomból a m. kir. Külügyminisztériumban megforduló külképviselteinknél beosztott tisztviselőkkel sokszor igen kívánatos és hosszú aktaváltást feleslegessé tevő szóbeli tárgyalásokat folytathassanak, elrendelem:

- a/ Külképviselteinknél beosztott tisztviselők felhívatnak, hogy Budapesten való tartózkodásuk alkalmával a reájuk nézve illetékes elnöki 1/b vagy 1/c osztálynál jelentkezzenek és ott egyszersmind budapesti tartózkodásuk előrelátható időtartamát is jelentsék be.
- b/ Az elnöki 1/b, illetve 1/c osztály a Külügyminisztérium összes osztályainak vezetőit értesíteni fogja az átmenetileg Budapesten tartózkodó külföldi tisztviselők ittléteről és azokat az egyes osztályokkal kívánságukra összeköttetésbe fogja hozni. Kevésbé terminushoz kötött tárgyalások lefolytathatása céljából a Külügyminisztérium egyes osztályai jelentsék be az 1/b, illetve 1/c osztálynak, hogy alkalomadtán melyik külképviseleti hatóság állományába tartozó egyes, esetleg névvel megjelölendő tisztviselővel óhajtanak egyes ügyeket megbeszélni.
- c/ Az átmenetileg Budapesten tartózkodó külképviseleti tisztviselők pedig Budapestről állomáshelyükre való visszatértük időpontját minden egyes esetben a futárosztályban idejekorán jelentsék be. A futárosztály arról a Külügyminisztérium egyes osztályait értesíti, miáltal lehetővé válik, hogy az illető tisztviselők nemcsak a felhalmozott futárpostát vigyék magukkal, hanem hogy a függő ügdarabok is elutazásuk határnapjáig elintéztessenek és azokat is magukkal vihessék, miáltal sok esetben a nagyon költséges különfutárok elindítása mellőzhető lesz.

Csáky

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

Miniszteri körövény a francia nyelvű kiadmányok nyelvi ellenőrzéséről

32933/1.

1920. X. 21.

Sajnálattal tapasztalom, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai részéről kiadott, aláírásra kerülő francia nyelvű kiadmányok nyelvvezete gyakran olyan hibákat tartalmaz, hogy a fogalmazványoknak újból való átdolgozása válik szükségessé.

Felhívom ennélfogva az osztályok vezetőit, hogy a francia nyelvű fogalmazványok szerkesztésére a legnagyobb gondot fordítsák, és a hozzájuk beosztott tisztviselőket minél jobb és szabatosabb franciaságú kiadmányok szerkesztésére serkentsék.

Addig is, amíg ezen intézkedés gyakorlati eredményre fog vezetni, szükségesnek találok elrendelni, hogy a Külügyminisztérium összes adminisztratív osztályainak francia nyelvű fogalmazványai, a számjelosztályéi kivételével, felülvizsgálat után Pósfai Virgil főkonzulnak, akit a francia nyelvű kiadmányok külön revíziójával ezennel megbízok, bemutattassanak.¹ Ennek megfelelően utasítom a kiadókat, hogy francia nyelvű kiadmányokat kizárólag nevezett főkonzul részéről történt láttamozás után másoltassanak, illetve továbbítsanak.

Egyébként Pósfai főkonzul a kebelbeli 11/b. (szociálpolitikai) osztály vezetését továbbra is megtartja.

Csáky

Másolat

K 59. 1919–1921.(1920.)

Teleki Pál rendelete a külképviseletek vezetőihez ügymenetről, ügyintézésről

8196.

1921. IV. 13.

1. §

A külképviseletek irodáinak szervezése, vezetése és az egész ügymenet felügyelete a külképviseletekhez beosztott s a fogalmazói karhoz tartozó rangban legidősebb tisztviselő feladata, aki a külképviselet főnökének megbízásából, de a főnök felelősége alatt intézkedik. A diplomáciai missziókhöz beosztott kereskedelmi igazgatók rangsor tekintetében az illető missziónál alkalmazott s a fogalmazói karhoz tartozó

¹ Ambrózy Lajos 1921. X. 27-én körövényben tudatta, hogy „Pósfai követ távollétének ideje alatt a francia kiadmányok felülvizsgálatát a közgazdasági osztályok ügyirataira vonatkozólag Steiger Aladár főkonzul úr, a többi osztályokra vonatkozólag pedig Ballagi-Pordány Béla miniszteri tanácsos úr fogja ellátni.” – Tehát megállapítható, hogy a rendelet élt, előírását betartották. (K 59. 14. t. Költségvetésre vonatkozó körrendeletek gyűjteménye 1919–1923.)

rangban legidősebb tisztviselő után következnek. A kereskedelmi igazgatók ügykőréről külön rendelet fog intézkedni.¹

A külképviselet irodájának vezetésével megbízott tisztviselő intézkedéseire főnökének jóváhagyását kikérni köteles és feladata minden oly irányú javaslatétel, mely a szolgálat érdekében áll. A külképviselet főnökének jogában áll valamely speciális szolgálati ágazattal – pl. pénzkézeléssel és elszámolással más tisztviselőt megbízni. A rangban legidősebb tisztviselőnek azonban az ilyen szolgálati ágazat ügyvitelére nézve is megmarad a betekintés és ellenőrzés joga.

Ha a szolgálati és a titkos alap pénzeinek kezelését és elszámolását nem a rangban legidősebb tisztviselő vezeti, úgy ezzel csak a fogalmazói karhoz tartozó valamely tisztviselő bízható meg.

2. §

Minden külképviseletnél a következő szolgálati könyveket kell vezetni:

- a/ iktatókönyvet a beérkező és kimenő közigazgatási ügyiratok számára;
- b/ ehhez az iktatókönyvhöz egy mutatót, amelybe az összes közigazgatási ügyiratokat név és tárgy szerint be kell vezetni és amelyben az ügycsomó megjelölését is fel kell tüntetni;
- c/ iktatókönyvet a beérkező és kimenő politikai ügyiratok számára;
- d/ iktatókönyvet a beérkező és kimenő kereskedelempolitikai ügyiratok számára;
- e/ útlevelekönnyvet az újonnan kiállított, a meghosszabbított és láttamozott útlevelek számára;
- f/ könyvet számjeltáviratok számára;
- g/ pénztári jegyzéket az elszámolandó szolgálati pénzek számára;
- h/ külön vezetendő pénztári jegyzéket a titkos alap pénzei számára, amennyiben a külképviseleteknek ilyenek rendelkezésére állanak;
- i/ azok a pénzek, amelyek magánosoktól vagy hatóságoktól továbbítás végett érkeznek a külképviselethez (ellátási pénzek, letétek stb.) külön letétnaplóban jegyeztetnek fel.

Azoknál a külképviseleteknél, ahol ilyen pénzek forgalma nagyobb arányokat ölt, a letétnaplón kívül — a szükséghez képest — még egyéb nyilvántartásokat is vezetni kell;

k/ minden ügyszerkeletet, amelyet továbbítás céljából postára adnak, külön könyvbe (postakönyv) kell feljegyezni, amelyben széljegyzet alakjában a postahivatal átvételi elismervényét is fel kell tüntetni.

Pénz-, vagy értéküldeményeket, amelyeket a postának átadnak, mint ilyeneket külön kell feltüntetni és külön könyvben kell nyilvántartani, amelyben a vonatkozó levéneket is el kell helyezni megőrzés végett.

Ha szükséges, úgy ezeket a küldeményeket biztosítani kell;

l/ kézbesítési könyvet a helybeli kézbesítések számára.

Magától értetődik, hogy e könyvek közül azokat, amelyek a szolgálati viszonyok folytán nem mutatkoznak szükségeseknek, nem kell vezetni: így például fölösleges a futárkönyv azoknál a külképviseleteknél, amelyeknek futárösszeköttetésük nincs.

Az a/, b/, g/, e/, i/, j/, k/ és l/ alatt felsorolt könyvek vezetése segédhivatali tisztviselőkre is bízható, ellenbe a politikai, valamint a kereskedelempolitikai iktatókönyvet és a

¹ A rendelet valójában már öt nappal korábban megjelent. Ld. a 192. sz. iratot. A kereskedelmi igazgatók státusa okozta problémákra ld. még a 7. sz. iratot.

számjel-táviratok könyvét (c/, d/ és f/) szabály szerint fogalmazói karhoz tartozó tisztviselőknek kell vezetnie. A külképviselet főnökének azonban jogában áll, kiváltképpen egyes kiválóan minősített és legalább tíz évi állami szolgálatot teljesített segédhivatali tisztviselőket az említett könyvek vezetésével is megbízni, és őket politikai jelentések másolására, valamint a számjelszolgálatban is alkalmazni. A h/ alatt említett könyv vezetését a fogalmazói karhoz tartozó, rangban legidősebb tisztviselőre kell bízni.

3. §

A beérkező ügyiratok felbontására, tekintet nélkül arra, hogy azok postán vagy futár útján érkeztek, a külképviselet főnökén kívül csakis az a fogalmazói karhoz tartozó tisztviselő van jogosítva, akit erre a főnök egyenesen felhatalmazott.

4. §

Ha a külképviselet főnökének lakása nincs egy épületben a hivatali helyiségekkel és ennél fogva az ügyiratok ide-oda küldése elkerülhetetlen, úgy ennek csakis zárt irattáskában szabad történnie, és pedig kizárólag a külképviselet főnöke és a fogalmazói karhoz tartozó rangban legidősebb tisztviselő között.

A külképviselet főnökének jogában áll szükség esetén a fogalmazói karhoz tartozó más tisztviselőt is ellátni az irattáska kulcsával. Az irodaügyek vezetésének áttekinthetősége céljából mégis ajánlatos ezt az irattáskaforgalmat lehetőleg csak a külképviselet főnökére és a fogalmazói karba tartozó, rangban legidősebb tisztviselőre korlátozni.

5. §

A külképviselet főnöke vagy meghagyása folytán a fogalmazói karhoz tartozó rangban legidősebb tisztviselő állapítja meg mindazokat a szabályokat és ellenőrzési utasításokat, amelyek az ügyiratok másolására, a tisztázatok összeolvasására, azoknak aláírás céljából való bemutatására, továbbá az ügyiratok elküldésére és az irattárban megőrzésére vonatkoznak.

6. §

A külképviselet főnöke a Külügyminisztériummal szemben számadásra köteles. A szolgálati pénzek kezelése és elszámolása annak a tisztviselőnek hatáskörébe tartozik, akit a külképviselet főnöke ezzel megbíz. Ennek a tisztviselőnek a hivatal főnöke köteles az ellenzár kulcsát átadni, s ennek következtében, mint ellenzáros egyetemleges felelősséggel tartozik. A pénztári jegyzék bevételi és kiadási rovatait időrendi sorrendben kell vezetni, úgy, hogy a könyvvitel és a tényleges pénzállomány közt az egyezés bármikor megállapítható legyen.

7. §

A szolgálati pénzek kezelésére vonatkozó iratokat külön kell tartani, s őrizetük annak a tisztviselőnek a kötelessége, aki a pénztár vezetésével van megbízva.

8. §

Abban az esetben, ha a pénztár kezelésével megbízott tisztviselő (ha csak szabadság alkalmából átmenetileg is) a külképviseletet elhagyja, a pénztárt az összes számadási ügyiratokkal és okmányokkal együtt a fennálló szabályok betartása mellett a külképviselethez beosztott másik tisztviselőnek kell átadni.

Az átvételt a pénztárkönyvben, a keltezés megjelölése mellett fel kell tüntetni és az átadó, valamint az átvevő aláírásával el kell látni.

Ugyanezt az eljárást kell követni szabadságról való visszatéréskor is.

9. §

A szolgálati számadást az a tisztviselő szerkeszti, aki a pénztárkezeléssel van megbízva. Ügyelnie kell arra, hogy a számadásnak a Külügyminisztérium elé terjesztésére megszabott időpontok pontosan betartassanak.

10. §

Minden szolgálati számadást először fogalmazvány alakjában kell elkészíteni. A tisztázatot elküldés előtt a fogalmazvánnyal pontosan és tételenként össze kell olvasni.

A fogalmazványt, valamint a szolgálati pénzek kezelésére vonatkozó ügyiratokat a pénztárt vezető tisztviselő zár alá helyezve külön őrzi. A kimutatott pénztári készletnek készpénzben mindig meg kell lennie.

A szolgálati számadás tisztázását mind a külképviselet főnöke, mind a számadást tevő tisztviselő aláírja.

11. §

Azok a külképviseletek, amelyek titkos kiadások céljaira szolgáló javadalmazásban részesülnek — legyen az akár sajtó- akár hírszolgálati célokra —, kötelesek az ily irányú kiadásokra vonatkozó feljegyzéseiket külön könyvben vezetni, amely könyvet a javadalmazással együtt a nyilvános szolgálati pénzekről elkülönítve kell kezelni és azt a pénztárkezeléssel megbízott, rangban legidősebb fogalmazási tisztviselő elkülönítve zár alatt tartja.

12. §

A fogalmazói karhoz tartozó, rangban legidősebb tisztviselő feladata mindazokról az intézkedésekről gondoskodni, amelyek a számjelkönyvek és a számjeltitok megőrzése végett, a körülményekhez képest, szükségesnek mutatkoznak.

Feladata tehát a külképviselet főnökének ellenőrzése mellett gondoskodni a számjelek (chiffre) őrzéséről, valamint ügyelni a chiffre-el kapcsolatos segédeszközökre és ügyiratokra különös gondot fordítván a számjelszótárok kézbesítésénél szem előtt tartandó óvatossági intézkedésekre.

A külképviselethez érkező vagy onnét elküldött számjeles táviratokat (akár politikai, akár más tartalmúak), valamint az „in claris” küldött politikai táviratokat teljes szövegükben be kell vezetni a külön erre a célra szolgáló könyvbe, amelyet a „chiffre”-rel együtt kell őrizni.

Közigazgatási ügyekben küldött számjeles táviratokról az illető ügyirat csomójában kell olyan feljegyzéseket tenni, amely lehetővé teszi a szöveg megtalálását a fentemlített könyvben.

„In claris” táviratokat, amelyek közigazgatási tartalmúak, az ügyirathoz csatolva az illető ügycsomóba kell helyezni.

13. §

A 2. § 1/ pontjában említett idegen (letét) pénzeket a pénztárt vezető tisztviselőnek kell beszolgáltatni és az ő őrizenében állanak. Ezeket a pénzeket nem szabad összekeverni a szolgálati és a titkos alap pénzeivel.

14. §

A letétnaplót minden félév végén le kell zárni. Már elküldött pénzeknek még kint levő nyugtáit a külképviseletnek a szükségeshez képest meg kell sürgetnie.

15. §

Idegen (letét) pénzeknek hazai hatóságokhoz vagy Magyarországon lakó magánosokhoz továbbításáról a külképviselet saját hatáskörében intézkedik.

Másolat

K. 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

81.

Rendelet az ügyiratkezelésről

4248/1a

1921. IV. 16.

Tekintettel arra, hogy az elnöki osztályban az ügydarabok kezelése még kívánni valót hagy hátra, miáltal nemcsak az ügymenet szenved, hanem az ügydarabok felkutatása is sok időt vesz igénybe, a következőket rendelem el.

Minden elnöki ügyirat kivétel nélkül az elnöki irodába nyújtandó be iktatás végett, ahonnan az kézbesítési könyvvel az irattárba küldendő indikálás, illetőleg kezelés végett. Az elnöki irodából magánfeleknek ügydarabokat kiadni, hogy azokat ők vigyék el az illető referensekhez, nem szabad. Főleg vonatkozik ezen rendelet útiszámlák, segélyek, szabadságkérvények és hasonló természetű darabokra. Ezeket tudniillik az eddigi tapasztalat szerint a felek iktattatják és maguk viszik tovább indikálás és kezelés nélkül úgy, hogy azok holléte nem állapítható meg a könyvekből. Határozottan megtiltom ügydaraboknak telefon útján való iktattatását, mert ilyen eljárásnál az ügyirat egyrészt nem iktatható megfelelően, másrészt nem kezelhető szabatosan.

Az elnöki iktató vezetője személyesen felelős, hogy minden ügydarab mielőtt az a referenshez kerülne, kezelés és indikálás végett az elnöki irattárba kerüljön. Viszont az elnöki irattár vezetője személyesen felelős, hogy a tényleg igazoltan soron kívül(i) darabok a lehető legrövidebb idő alatt visszakerüljenek az osztályba. Soron kívül csak a tényleg igazán sürgős jellegű darabok kezelendők, ezekre azonban az illető osztály vezetője által ráírandó, hogy „soron kívül”. Egyes tisztviselők által önkényüleg „soron kívülnek” jelzett darabok kezelését az irattár nem vállalhatja, mert azáltal a rendes ügymenet és munkabeosztás szenved.

Elrendelem továbbá, hogy az egyes referenseknél lévő, jelenleg elég tetemes számú, már elintézett, vagy előre még el nem intézhető ügydarabok a lehető legrövidebb időn belül, az irattárba küldessenek. Az úgynevezett „fiókirattarak” létesítése szabálytalan és nem célszerű. Az ügydaraboknak az irattárban van a helyük, és azokért az irattár felel. Ha egy darab nem intézhető el azonnal, úgy az „határidő” megjelölésével küldendő irattárba. Jelen rendelet nem érinti a Budapesten székelő külföldi missziókra vonatkozó ügydarabokat, melyek továbbra is az elnöki osztályban szervezett külön kézi-irattárban őriztetnek.

Ezen rendelet legpontosabb betartását az összes érdekelt tisztviselők szigorú kötelességévé teszem.

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

82.

Bethlen István miniszterelnök levele az ügyfelekkel szemben elvárható megfelelő bánásmódról

3863/ME.II.

1921. V. 30.

Nagyméltóságú Miniszter Úr!

A népesség minden rétegének és különösen a munkásságnak szociális irányban való megnyugtatóására és a hatóságok iránti bizalmának felébresztése és erősítése szempontjából kiváló súlyt helyezek arra, hogy az összes hatóságok és közhivatalok teljes mértékben megfeleljenek azon természetszerű kötelességüknek, hogy a hozzájuk forduló feleket megértő, jóakarató és udvarias bánásmódban részesítsék, és jogos kívánságaikat késedelem nélkül teljesítsék.

Tekintettel arra, hogy ennek dacára általánosságban panaszok hallatszanak hatósági személyeknek a fentiekkel ellenkező magatartása miatt, van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel kérni, hogy fennhatósága alá tartozó hatóságokat, illetve hivatalokat, s azok összes közegeit a fentiek értelmében megfelelő utasításokkal ellátni, s az esetleg felmerülő konkrét panaszok ügyében a legszigorúbban eljárni méltóztassék.¹

Bethlen

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

83.

Rendelet a hivatalos jellegű magánlevelezés korlátozásáról

9225/1.

1921. VII. 18.

Tekintettel arra, hogy személyi és egyéb adminisztratív ügyek a külképviseleti hatóságok vezetői és az azokhoz beosztott tisztviselők részéről hozzám, valamint a központban

¹ Ambrózy Lajos 1921. VI. 4-én 6341/1. sz. körözüvénye mellékleteként küldi szét a minisztérium vezetőinek a levelet azzal, hogy a „benne lefektetett irányelveket a legpontosabban betartani és a beosztottakat annak értelmében való eljárásra nyomatékosan utasítani szíveskedjék”.

szolgálatot teljesítő tisztviselőkhöz intézett magánlevelekben való tárgyalása az utóbbi időben oly mérvet kezd öltetni, hogy ezáltal a szolgálat zavartalan ellátása komolyan veszélyeztetik, ennek megszüntetésére a szolgálat fenntartása érdekében a következők elrendelését tartom szükségesnek:

1. Személyi és más adminisztratív ügyeknek a külképviseleti hatóságok vezetői és az azokhoz szolgálattételre beosztott tisztviselők részéről hozzám, vagy központi szolgálatot teljesítő tisztviselőkhöz intézett magánlevelekben való tárgyalása csak egészen kivételes esetekben alkalmazandó.
2. E tekintetben kivételt csak a velem, helyettesemmel és a politikai osztály vezetőjével a külképviseleti hatóságok vezetői által folytatott politikai tárgyú magánlevelezés képez.

Nuber

KK. 1921/2. 26.

84.

Rendelet a kiadott rendeletek gyors és pontos végrehajtásáról

10.191/1b.

1921. VIII. 10.

Az egyik külképviseleti hatóságnál megtartott hivatali vizsgálatról szóló jelentésből arról értesültem, hogy a minisztériumnak folyó évi 4578. és 5594. számú „sürgős”-nek jelzett körrendeletei¹ — melyekre nézve a budget-év lejártára való tekintettel sürgős jelentés lett volna teendő — még július közepén sem nyertek érdemleges elintézését.

Felhívom tehát a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét arra, hogy tekintettel a minisztérium szervezésével kapcsolatos munkálatokra, az adminisztratív ügyek gyorsabb elintézése szolgálati érdekből kívánatos volna.

Mivel a legtöbb külképviselet a minisztérium sürgős természetű rendeleteit nem hajtja mindig idejekorán végre, utasítom az összes külképviseleti hatóságok vezetőit, hogy a rendeletek végrehajtása körül a jövőben több figyelmet, buzgóságot tanúsítsanak, továbbá, hogy az eddig hozzájuk érkezett körrendeleteket revízió alá vegyék, és amennyiben azok eddig érdemleges elintézésben nem részesültek volna, azokat haladéktalanul elintézzék.

Nuber

KK. 1921/2. 26–27.

¹ Nem ismerjük.

Rendelet, több tárgynak egy jelentésbe való foglalásának megtiltásáról

10.365/1b.

1921. VIII. 13.

Megütközéssel látom, hogy dacára a többrendbeli figyelmeztetésemnek, még mindig előfordul, hogy a külképviseleti hatóságok több tárgyat egy jelentésben foglalnak össze.

Eltekintve attól, hogy ez az eljárás a volt közös szolgálatban érvényben volt rendeletekkel és szabályokkal — melyek ily rendeletek és szabályok hiányában a m. kir. külügyi szolgálatra vonatkozólag is érvényesek — ellenkezik, kezelési nehézséget is okoz, ami a szolgálat zavartalan ellátására rendkívül hátrányos.

Ennélfogva elrendelem tehát, hogy több tárgynak egy jelentésben való összefoglalása a külképviseleti hatóságok részéről minden körülmények között elkerülendő. Azok a jelentések, amelyekben több tárgyról tétetik említés, a jövőben érdemleges elintézés nélkül az illető külképviseleti hatóságnak vissza fognak küldetni.

E körrendelet vétele írásbelileg elismerendő.¹

Nuber

KK. 1921/2. 27.

Körözüvény a második királypuccs idején tanúsítandó nyugodt munkavégzésről

14.233/1.

1921. X. 26.

A magyar királyi miniszterelnök felkérésére a m. kir. Külügyminisztérium tisztviselői karához (a) következő felhívást intézem:

„Az ország súlyos helyzetében a magyar királyi kormánynak egyetlen törekvése az, hogy az országot megóvja a IV. Károly király bejövetele okán minden oldalról közvetlenül fenyegető végpusztulástól.¹ Minden remény megvan arra, hogy a cél rövidesen elérhető.

¹ A rendelet csekély határfokát mutatja, hogy néhány hónappal később, XI. 14-én Ambrózynek az alábbi újabb utasítást kellett kiadni:

Folyó évi augusztus hó 13-án kelt 10.365/1b. 1921. szám alatt rendeletet intéztem a külképviseleti hatóságokhoz (I. Külügyi Közlöny folyó évi 2. szám), melyben elrendeltem, hogy több tárgynak egy jelentésben való összefoglalását minden körülmények közt kerüljék el.

Egyik képviselőtünk e rendeletre való utalással azt jelenti, hogy a minisztériumnak több osztálya különböző tárgyú és különböző hatóságoknál elintézendő ügyeket egy szám alatt kiadott rendeletben küld.

Ennélfogva indokoltnak látom, hogy ismételen felhívjam az összes kebelbeli osztályok figyelmét a fentjelzett számú körrendeletre, mely nemcsak a külképviseletek által előterjesztendő jelentésekre, hanem az egyes osztályok által készített rendeletre is vonatkozik, s ehhez képest elrendelem, hogy különböző tárgyú egy rendeletben való összefoglalása a jövőben feltétlenül mellőzendő. (KK. 1921/9. 94.)

¹ IV. Károly 1921. X. 20-án érkezett Magyarországra, 23-án zajlott le a „budaörsi csata”, így a körözüvény akkor jelent meg, amikor a kérdés már lényegileg eldőlt.

Elvárja a kormány a hazafias tisztviselői kartól, hogy a nehéz időben is egységesen, minden fölösleges izgalomtól menten végzi munkáját.”

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1921.)

87.

Rendelet az idegen államokkal való érintkezésnél a bécsi követség közbenjárásának mellőzéséről

115.767/1a

1921. XI. 25.

Abban az időben, amikor több külföldi államban nem volt még semmiféle képviselőnk, rendes gyakorlatszámba ment, hogy a bécsi követséget kérte fel a Külügyminisztérium az illető állam bécsi képviselőténél való eljárásra. Ez a gyakorlat minden szükség és értelem nélkül fenntartott bizonyos fokig még akkor is, amikor a legtöbb külföldi állammal megvan már saját képviselőnk útján való kapcsolatunk. Ehhez képest felhívom a Külügyminisztérium összes osztályait és szerveit, hogy a bécsi követség közbenjárásának igénybe vételét olyan államok hatóságaihoz intézendő megkereséseknél, amelyekben képviselőnk már felállított, a jövőben mellőzzék.

Ambrózy

KK. 1921/12. 123.

88.

Rendeletek a magyar külképviseleti hatóságok ügykezelésének egyöntetűvé tétele tárgyában

5693/1b.

1922. IV. 11.

Az ügykezelés egyöntetűvé tételére vonatkozó rendtartás mielőbbi kiadhatása céljából elrendelem, hogy az összes külképviseleti hatóságok e rendeletem vétele után 14 napon belül mindenesetre a rendes futárjárat útján:

1. az illető külképviseleti hatóságnál használatban levő összes irodai eszközök (nyomtatványok, iktatókönyv, tárgy- és névmutató, irattári könyv, idegen számmutató, útlevel-nyilvántartási könyv, előadói ív, pénztári és letétnapló, futárkönyv stb.) egy-egy lapját, továbbá az összes bélyegzőknek (iktató-bélyegző, vízümbélyegző stb. stb.) egy-egy lenyomatát, valamint a használt levélpapír és boríték egy-egy példányát terjesszék fel;

2. jelentés teendő arról, hogy az egyes beérkező ügyiratok a postafelbontástól az irattárban való elhelyezésig miképpen kezeltetnek (postafelbontás, postán beérkező értékek kezelése, a közönséges és az értékekkel ellátott posta küldemények további kezelése, iktatása, tárgy- és névmutatóba való fölvétele, fölszerelése, az ügyiratok szignálása, a fogalmazványok külalakja és jóváhagyása, a fogalmazványok leírásának, összeolvasásának jelzése, a tisztázatok külalakja, aláírása és expedálására és az elintéztet ügyirat irattárba helyezése);
3. jelentés teendő továbbá arról is, hogy a postán beérkezett, vagy a felek által személyesen előadott útlevelelügyekre vonatkozó kérelmek elintézése miképpen és mennyi idő alatt történik;
4. jelentés teendő végül arról, hogy a pénztárkezelés és a beérkezett értékek ideiglenes letétbe vétele miképpen történik és hogy e tekintetben milyen segéd-eszközök (pénztári napló, letéti napló, illetéknapló stb.) használatnak.

E rendelet azokra a tiszteletbeli konzulátusokra is vonatkozik, amelyeknél a hivatalvezető mellé a m. kir. Külügyminisztérium létszámába tartozó tényleges állami tisztviselő van szolgálattételre beosztva.

E rendeletem vétele postán küldendő írásbeli jelentéssel elismerendő.

Ambrózy

KK. 1922/6. 57.

89.

Rendelet a Külügyminisztériumból kimenő adminisztratív ügyiratok tisztázatának az ügyosztály számával és az évszámmal, a külképviseleti hatóságok adminisztratív jelentéseinek pedig tárgykivonattal és vonatkozási számmal való ellátásról

7261/1b

1922. V. 16.

Az utóbbi időben a külképviseleti hatóságok jelentéseiben mind gyakrabban történnek téves hivatkozások a jelentés alapjául szolgáló rendelet számára, a tárgy feltüntetése pedig sok esetben teljesen mellőztetik. A jelentések e hiányai az ügydarabok kezelését a központban nagyon megnehezítik, miért is szolgálati érdekből e tárgyban a következőket rendelem el:

1. Minden egyes adminisztratív jelentés — *a jelentés száma alatt* — rövid tárgykivonattal látandó el.
2. A tárgykivonaton kívül hivatkozni kell a jelentés alapjául szolgáló rendelet számára és keltére, pl. „A rendelet száma: 28.352/5–1921, kelte: 1922. január 21”.
3. A 2824/1a–1922. sz. rendelet¹ értelmében az egyes külképviseleti hatóságok részéről kísérőjegyzékekkel fölterjesztendő ügydarabok, az egyes minisztériumok szerint külön-külön kísérőjegyzékbe foglalandók és a két példányban fölterjesztendő jegyzékek 3. rovatába nem csupán a Külügyminisztérium száma írandó be,

¹ KK. 1922/3. 20. Nem közöljük.

hanem annak a királyi minisztériumnak, esetleg más hatóságnak a száma is, ahova az iratokat vissza kell küldeni, pl.

„38.966/6a–1992. Küm.”

13.563–1922. IM.

4. A fentiekre való tekintettel a Külügyminisztériumból kimenő összes adminisztratív ügyiratok tisztázataán a jövőben fel kell tüntetni az ügyosztály számát és az évszámot is, pl. „12.358/1b–1921.”

Nuber

KK. 1922/10. 83.

90.

Körrendelet az ügyiratok megfelelő kezeléséről

12743/1/a

1922. VIII. 21.

Mivel utóbbi időben mind gyakrabban ismétlődik, hogy egyes ügydarabok másokba belekeverődnek és hosszabb időre, vagy pedig teljesen is eltűnnek, szükségesnek találok újból is elrendelni, hogy az ügydarabok kezelésénél a legnagyobb gond fordítassék azok részeinek együtt tartására.

E célból már a postafelbontásnál a lazán beérkező vagy csak kapsokkal megerősített darabok zsinegkötéssel vagy papírszalaggal látandók el, olyképpen, hogy az egyes részek ki ne hullhassanak és a továbbításnál az összenyalábolás következtében egymásba ne keveredhessenek.

Az ügydarabok nagyobb halmazban való elhelyezésénél pedig ügyelni kell arra, hogy könnyen le ne düljenek vagy szél és huzat által el ne hordassanak, mert az ilyen alkalommal a takarítónők és szolgaszemélyzet által felszedett iratok könnyen egymásba kevertetnek és az iratok sokaságában elmerülnek.

Az ügydarabok feldolgozásánál is nagy figyelem fordítandó arra, hogy a darabokban csakis beletartozó részek, illetve mellékletek legyenek; az idegen részek pedig a segédhivatalnak adandók át, megfelelő helyükre leendő csatolás végett.

E tekintetben különösen az irattárak kötelessége legnagyobb figyelmet fordítani arra, hogy az elfektetendő ügydarabokkal csakis beletartozó részek kerüljenek elhelyezésre.

Ilyen értelemben kioktatandó és ellenőrizendő a kezeléssel, valamint kézbesítéssel megbízott altiszti személyzet is, mely az ügydaraboknak könnyelmű és hanyag kezelésével sokszor helyre nem hozható zavarokat okozhat.

Egyáltalán, az ügydarabok elkallódását a hivatali rend és köteles gondosság szem előtt tartásával meg lehet akadályozni, miért is azokat, kik ez ellen vétének, a legszigorúbban felelősségre fogom vonni.

Nuber

Másolat

K 59. 13.t. 1919–1921.(1920.)

Rendelet az ügydarabok kezeléséről

14.465/1a

1922. X. 13.

A közelmúlt napokban kétszer előfordult, hogy az ügydarabok helytelen és hanyag kezeléséből nagyobb bonyodalmak származtak, sőt az egyik esetben az államkincstár jelentékenyen megkárosult. Az ebből kifolyólag elrendelt vizsgálat megállapította, hogy nemcsak a segédhivatalok eljárása kifogásolható, hanem az iratok kezelése körül az egyes ügyosztályokban is fordultak elő szabálytalanságok.

Erre való tekintettel indítatva érzem magamat, hogy utalással az e tárgyban 1920. évi május hó 1-én 11.001. szám alatt kiadott, öt pontban foglalt kezelési szabályokra,¹ az ügykezelésre nézve az alább felsorolt további szabályokra is nyomatékosan utaljak és a minisztérium összes tisztviselőit és alkalmazottjait szigorúan utasítom, hogy ezeket a leglelkiesmeretesebben tartsák be. Hozzáfűzöm, hogy a jövőben minden mulasztást, amely a fent idézett, illetve jelen rendeletem figyelmen kívül hagyásából ered, a legszigorúbb vizsgálat tárgyává fogom tenni és azok ellen, akiket a felelősség terhel, a megtorló eljárást meg fogom indítani.

1. A beérkező ügydarabok haladék nélkül beiktatandók és azok, amelyekben előzményekre történik hivatkozás, az előiratokkal nyomban fölszerelendők. Olyan iktatmány, amelynek előirata van, fölszereletlenül semmi körülmények között nem osztható ki. Kivételt képez az az eset, amikor az előirat még az előadónál van, vagy kezelés (leírás stb.) alatt áll, de az iktatmányon az előirat száma és holléte ez esetben is megjelölendő. Amennyiben az iktatmány tartalmából ennek rendkívüli sürgőssége tűnik ki, és fölszerelése túl hosszú időt venne igénybe, az illetékes osztályfőnököknek rövid úton bemutatandó és csak azután szerelendő.
2. Az irattárakban minden egyes ügydarab száma bevezetendő a vonatkozó iratjegyzékbe és ebben az esetben az esetleges csatolások is megjelölendők. Az iratjegyzékeket nem szabad az ügydarabokkal együtt kiosztani, hanem ezek mindig az irattárban tartandók vissza. Amennyiben egyes ügydarabok az iratcsomókból rövid úton kiemeltetnének, helyükre egy, az iktatmány számát és az átvevő nevét feltüntetendő ív helyezendő. Ezt az eljárást még abban az esetben is követni kell, ha az átvevő ügydarabnak azonnali visszaadását helyezi kilátásba, mert előfordulhat, hogy előre nem látott körülmények ezt a szándékot meghiúsítják.
3. Kötelességévé teszem az egyes osztályok vezetőinek, hogy az iktatóból naponként beérkező postát feltétlenül még aznap nézzék át és szignálják ki az előadókra. Egyben utasítom őket, hogy az osztályok skontro-könyveinek pontos kezelésére a legnagyobb gondot fordítsák, mert csak ez teszi lehetővé, hogy az elintézés alatt álló ügydarabok minden pillanatban megtalálhatók legyenek. Az ügydarabok elintézésének egyes mozzanatait és főképp más osztályhoz, vagy az irattárba való továbbításuk avagy más ügyirathoz való csatolásuk a skontro könyvben minden körülmények között, feltétlenül keresztülvezetendő, bármilyen sürgős legyen is az ügy. A skontro könyv vezetője minden hónap elsején kimutatást tartozik

¹ Nem ismerjük.

összesíteni azokról az ügydarabokról, amelyek az elmúlt hó 25-ig az előadóknak kiosztattak és tőlük még vissza nem érkeztek, mely kimutatás az elnöki a) osztály vezetőjénél bemutatandó.

Szigorúan megtiltom, hogy az előadók már elintézett ügydarabokat ahelyett, hogy ezeket az irattárban helyeznék el, maguknál tartsák. A Külügyminisztériumnak van hivatalos irattára, meg nem engedhető és fölösleges tehát, hogy bárki is ún. magánirattár tartására rendezkedjék be.

Amennyiben az ügydaraboknak ilyen összegyűjtését különleges körülmények (tárgyalási anyag összegyűjtése stb.) kivételesen mégis elkerülhetetlenné teszik, úgy ez a skontro könyvben a vonatkozó számoknál megjelölendő és az iratok olyan helyen őrizendők meg, hogy az előadó távollétében is hozzáférhetőek legyenek. Az így összegyűjtött iratok mellett külön iratjegyzék vezetendő.

4. Végül felhívom még a minisztérium tisztviselőinek és alkalmazottainak figyelmét arra, hogy a minisztérium rendes ügymenetének egyik előfeltétele az, hogy az előadók s segédhivatali alkalmazottak működésükben egymást támogassák. Az előadók saját érdekükben cselekesznek (sic!), hogyha a kevésbé fontosnak látszó kezelési szabályokat is pontosan betartják, mert ez által a keresett és nem talált iratok felkutatására fordítandó munka és időpazarlás elkerülhető és megakadályozható az, hogy az ügydarabok helytelen felszerelése következtében ezek elintézése késedelmet szenvedjen.

Szigorúan utasítom a minisztérium osztályainak és segédhivatalainak vezetőit, hogy jelen rendeletemet a hozzájuk beosztott összes tisztviselő és alkalmazottak tudomására hozzák és annak betartását állandóan a leggondosabban ellenőrizzék.

Kánia²

KK. 1922/18. 155–156.

92.

Rendelet a külképviseleti hatóságok hivatalos helyiségeinek megfelelő felirattal való megjelöléséről

16.960/1b

1922. XI.8.

Az egyik minisztérium külföldi tanulmányútra kiküldött magasrangú két tisztviselője felhívta a figyelmemet arra, hogy némely külképviseleti hatóság hivatalos helyiségét minden felírás hiányában néha csak a legnagyobb nehézség árán tudta feltalálni.

A védelmet kereső felek érdekében szolgálati érdekekből indítatva érzem magamat tehát elrendelni, hogy az összes külképviseleti hatóságok — elsősorban azok, amelyeknek hivatalos helyisége bérházakban van elhelyezve — gondoskodjanak arról, hogy a kapun és esetleg a folyosókon megfelelő útbaigazító táblák helyeztessenek el magyarul és az illető ország nyelvén, hogy a hivatalos helyiség a felek által könnyen feltalálható legyen. A

² Vagyis Kánia Kálmán, akinek családi neve eredetileg Cania volt, a Monarchia külügyi szolgálatában a Kánia nevet használta, és e névvariánsok még a húszas években is váltották egymást.

hivatalos helyiség bejáratán és bérházakban a kapu alatt elhelyezett táblán azonkívül a felek fogadására szolgáló hivatalos órák is feltüntetendők.

Ambrózy

KK. 1922/22. 205.

93.

Rendelet a minisztérium és a külképviseleti hatóságok kiadványainak borítékolásáról

6583/1b

1923. IV. 28.

A beérkező futárposták átvétele alkalmával azt tapasztaltam, hogy a külképviseleti hatóságok jelentékeny része minden egyes felterjesztésének továbbításához külön borítékot használ.

Ez az eljárás egyrészt fölösleges papírfogyasztással jár, másrészt az ügymenet egyszerűsítésének és a személyzet kihasználásának elvével is ellenkezik.

Ennélfogva kapcsolatban a folyó évi 4. számú Külügyi Közlönyben megjelent 5400/1b–1923. számú rendeletnek¹ a kiadványok továbbításáról szóló 18. §-ával, ezenel elrendelem, hogy e paragrafus a következő 6. ponttal egészítendő ki:

„6. Ugyanarra a címre irányított közigazgatási kiadványok tisztázatai és azok mellékletei — amennyiben azt a célszerűség megengedi — lehetőleg egy borítékba zárandók. Ebben az esetben a borítékon felsorolandók mindazok az ügyiratok számai, amelyeknek kiadványai az illető borítékban továbbítatnak.

Az egyes borítékokat minél teljesebb mértékben kell kihasználni.”

E rendeletben foglalt intézkedések a Külügyminisztériumból kimenő aláírt tisztázatok borítékozásánál is a legszigorúbban betartandók.

Ambrózy

KK. 1923/7. 39.

¹ Nem közöljük.

94.

Rendelet az érdemleges elintézészt igénylő jelentésekhez másolati példányok csatolása tárgyában.

97.264/5.

1924. III. 8.

Egyrészt a lemásolással járó munkálatok elkerülése végett, másrészt pedig az ügymenet gyorsítása végett elrendelem, hogy a m. kir. követségek és konzulátusok ezentúl minden olyan, különösen nagyobb terjedelmű jelentéseikhez, amelyeknek érdemleges elintézése előtt a szakminisztériumok is meghallgatandók, belátásuk szerint több, de legalább egy másolati példányt is csatoljanak.

Daruváry

KK. 1924/2. 13.

95.

Nemeskéri Kiss Sándor szófiai követ levele Bárdossy (?) Lászlónak.

1926. I. 6.

Kedves Laci,

nagyon szépen köszönöm szíves értesítésedet Réz Margit¹ aktájának (új szerződés) elintézése ügyében, melyről jelezted, hogy I. hó 2-án induló futár hozza le. Egyben értesítelek, hogy a futár ma megjött, de a kérdéses aktát *nem hozta*, hanem csak részemre egy hatalmas orrot,² amiért Réz Margit *előlegére* vonatkozó aktát táviratilag megsürgettem. Nagyon kérek tehát, hogy az új szerződésére vonatkozó ügyirat sorsáról szíveskedjél kellő tapintattal érdeklődni. Itt meglehetősen „diplomáciai ravaszságodra” kell számítanunk, nehogy az esetleges eltévesztett módban történő érdeklődés a MAGAS ELNÖKIEK³ haragját ezen szerencsétlen ügyre még jobban lehozza a mennydörgő egekből. De bízunk benne, hogy ez a ravaszság meg lesz benned és a dolgot keresztülynomod.

¹ Réz Margit a két háború közötti magyar külügyi szolgálat egyetlen fogalmazásszakbeli női alkalmazottja volt, de ő is csak szerződés keretében kapott munkát. 1921-től a szófiai követségben dolgozott, 1928-ban innen a párizsi követségre került. 1930 utáni sorsáról nincs adat. A közölt levél épp szerződése meghosszabbításának bonyodalmáról szól.

² Ti. visszautasítás, kosár, kellemetlen felsülés. A fr. refus-ból

³ Ti. az elnöki osztály munkatársai.

A miniszter úr *előttem* adta át Véghnek:⁴ „ezt sürgősen csináljátok meg, hogy Kiss Sándor még magával vihesse”. Nos, 14-én indultam s a dolog még most sincs itt.

Pótló értesítéseted előre is köszöni és szívből köszönt
igaz barátod

Kiss Sándor

Kézzel írt levél.

K. 58. Walko Lajos félhivatalos levelezése, kérvények.

96.

Rendelet fogalmazási szakbeli tisztviselőknek a gépírásban való gyakorlásáról

12.747/1.

1928. XII. 4.

Tekintettel arra, hogy a fontosabb és bizalmasabb állásokban nehézségbe ütközik oly tisztviselők alkalmazása, kik nem tudnak kifogástalanul gépírni, felhívom úgy a központban, valamint a külképviseleti hatóságnál szolgálatot teljesítő fogalmazási szakbeli tisztviselőket, hogy igyekezzenek a gépírást minél tökéletesebben elsajátítani.

Walko

KK. 1928/12. 77.

97.

Rendelet a Magyar Tudományos Akadémia által elfogadott és 1922-ben kiadott magyar helyesírási szabályok kötelező használatáról

7024/1.

1930. VII. 1.

A Magyar Tudományos Akadémia az 1922. évben megállapította a magyar helyesírási szabályait, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr pedig elrendelte ezeknek a rendelkezése alatt álló összes iskolákban való tanítását és alkalmazását.

Mivel ebben a tudományos és a nemzeti egységet illető kérdésben a Magyar Tudományos Akadémia, mint a magyar tudomány legfőbb művelője és őre, a legilletékesebb tényező, minden olyan irányzatnak, amely a magyar helyesírási kérdésében elért egység bomlasztására alkalmas, útját kell állni.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi június hó 13-án 005-3/1930. eln. szám alatt kelt megkeresése alapján felhívom ennél fogva a külügyi szolgálatban álló tisztviselőket, hogy az összes hivatalos iratok, rendeletek és kiadványok fogalmazásánál

⁴ Végh Miklós, 1924-1927-ben a miniszteri kabinet vezetője.

tartsák szigorúan szem előtt a Magyar Tudományos Akadémia által megállapított helyesírási szabályokat.

Az ezen szabályokat tartalmazó Hornyánszky Viktor kiadásában 1922-ben megjelent füzetet 1923. február havában osztottam szét a Külügyminisztérium osztályai között, illetve küldöttem meg a külképviseleti hatóságoknak.

Miklós

KK. 1930/9. 37–38.

98.

Rendelet az idegennyelvű átiratok megválaszolásánál követendő eljárásról¹

10.738/1.

1931. X. 16.

Az utóbbi időben előfordult, hogy a Külügyminisztérium egyik osztálya a Nemzetek Szövetsége főtítkárának a genfi m. kir. képviselet vezetője által felterjesztett francia szövegű átiratát másolatban egy-egy rövid külügyminisztériumi átirat kíséretében küldötte meg a kereskedelemügyi és belügyminiszter uraknak a főtítkártól kért válasz megadása végett. Ezekről az idegen nyelvű átiratokról a megkeresett hatóságoknak az ügy érdemi elintézése előtt természetesen külön fordítást kell készíttetniök.

Mivel nyilvánvaló, hogy a külügyminisztériumi referens által már áttanulmányozott francia, esetleg angol szövegnek egészben vagy kivonatban való átültetése jóval kisebb terhet jelent az állami közigazgatásra, mint az az aránylag hosszadalmas és körülményes eljárás, melyet hivatalos fordítások elkészítése a belföldi hatóságoknál igényel, felhívom a Külügyminisztérium osztályvezetőinek vezetőit, gondoskodjanak arról, hogy valamely francia vagy angol szövegnek belföldi hatósággal való közlésénél a belföldi hatósághoz intézett átirat az idegen nyelvű szöveget is magában foglalja, és pedig az illető osztály belátása szerint vagy fordításban vagy pedig a lényeges tartalom közlése által.

gróf Khuen-Héderváry

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1931.)

99.

Rendelet a magyar vonatkozású külföldi röpiratok gyűjtéséről¹

10.745/1.

1931. X. 21.

Fontosnak találom, hogy a Külügyminisztérium könyvtára a hazai viszonyokkal, az elszakított részekkel és a kisebbségi kérdésekkel foglalkozó, politikai, kis terjedelmű röpiratoknak lehetőleg teljes gyűjteményével rendelkezék.

¹ A rendeletet a Külügyminisztérium osztályvezetői kapták kézhez.

¹ Valamennyi tényleges magyar külképviselet megkapta.

A röpiratok rendszerint nem kerülnek könyvárusi forgalomba, címeik katalógusokban nem jelennek meg, és a röpiratok aránylag rövid idő múltával többé nem szerezhetők be. Ezért nagy súlyt helyezek arra, hogy a m. kir. Külügyminisztériumot különösebben érdeklő politikai röpiratok a könyvtárban egybegyűjtessenek és szakszerűen feldolgoztassanak.

Ehhez képest felhívom a m. kir. külképviseleti hatóságokat, hogy az említett röpiratoknak megjelenését kísérjék állandóan gondos figyelemmel, azokat szerezzék be és küldjék meg közvetlenül a Külügyminisztérium könyvtárának.

Feladatává teszem továbbá a külképviseleti hatóságoknak azt, hogy irattárukból, valamint megőrzött vagy félretett nyomtatványaik közül keressék ki a külképviselet felállításától ahhoz beérkezett röpiratokat, és azokat küldjék be közvetlenül a Külügyminisztérium könyvtárának, ennek megtörténtét pedig jegyzék felterjesztése mellett jelentsék a Külügyminisztériumnak.

Az ügy jelentőségére való tekintettel felhívom egyúttal a külképviseleti hatóságokat, hogy minden évben kétszer, és pedig február és augusztus hónapok folyamán terjesszék fel hozzám a könyvtárnak közvetlenül megküldött röpiratok jegyzékét. Amennyiben a lefolyt félév alatt nem küldöttek volna be röpiratot, úgy a jelzett időpontokban ez a körülmény is jelentendő.

gr. Khuen-Héderváry

K 59. 13. t. 1926–1931.(1931.)

100.

Rendelet a Külügyminisztérium és az alája rendelt külképviseleti hatóságok távbeszélőn való érintkezéseiről

10.208/1.

1932. IX. 13.

Az utóbbi időben gyakorivá lettek azok az esetek, amelyekben hivatalos ügyek a Külügyminisztérium és a külképviseletek között távbeszélőn intéztettek el anélkül, hogy azoknak a tekintetbe jövő hivatali helyeken írásbeli nyoma volna.

Szükségesnek találom azért a legszigorúbb mihez tartás végett a következőket elrendelni:

1. A távbeszélőn való felhívások a Külügyminisztérium és a külképviseletek között, vagy pedig utóbbi beszélgetései egymás között a minimális mértékre korlátozandók és csak oly esetben engedhetők meg, ha az illető hivatalos ügyet postai, vagy sürgönyi úton elintézni nem lehetne.
2. Ha valamelyik hivatalos ügy az első pont értelmében nem volna sem postai, sem sürgönyi úton elintézhető, akkor a telefonbeszélgetésről úgy a felhívó, mint a felhívott fél részéről azonnal kimerítő feljegyzés készítenendő, és az mindkét hivatali helyen aktaszerűleg kezelendő.
3. Minden távbeszélő útján előadott kérelemről, illetve távbeszélő útján adott engedélyről vagy utasításról utólag írásbeli jelentést, illetve rendeletet kell készíteni és azt minél előbb el kell juttatni az illetékes hivatali helyhez, mint a telefonikus úton elintézett ügy utólagos írásbeli fedezetét.

4. Felhívom a m. kir. Külügyminisztérium összes osztályainak, valamint a m. kir. külképviseleti hatóságoknak vezetőit, hogy fenti rendeletemhez a legpontosabban alkalmazkodjanak, a rendelet tartalmát közölgék a hozzájuk beosztottakkal és annak ezek részéről való betartására is állandóan különös gondot fordítsanak. A Külügyminisztérium egyes osztályainak vezetőire bízom annak megítélését, nem kívánják-e osztályukban a külfölddel való telefonérintkezést kizárólag a maguk számára fenntartani. A rendeletben foglaltak figyelmen kívül hagyásáért az osztály, vagy külképviseleti hatóság vezetőjét a hibás tisztviselővel egyetemlegesen fogom felelősnek tekinteni.
5. E rendelet kézhezvételét tartoznak a Külügyminisztérium osztályainak és a külképviseleti hatóságoknak vezetői saját kezű aláírásukkal elismerni, illetve jelentéssel nyugtatni.

Walko

KK. 1932/10. 70.

101.

Rendelet a nemzetközi szerződések kötésével kapcsolatos intézkedéseknek egységesítése és evégből a minisztérium ügybeosztásának megfelelő módosításáról

7152/1.

1934. VI. 12.

A m. kir. Külügyminisztériumnak jelenleg érvényben levő ügybeosztása (4550/1–1933. számú rendelet, KK. XIII. évf. 5. sz., 23. l.) szerint a nemzetközi szerződések előkészítésével kapcsolatos intézkedések az azokban a szerződés tárgyánál fogva leginkább érdekelt osztálynak ügykörébe tartoznak és az 5. (nemzetközi közjogi) szerepe, az ügyköréhez tartozó nemzetközi közjogi vonatkozású nemzetközi szerződésektől eltekintve, az egyéb szerződéseknél eddig arra volt korlátozva, hogy azoknak közjogi vonatkozásai és alakszerűségei tekintetében esetenként állást foglaljon.

Tekintettel arra, hogy az ilyképpen kialakult gyakorlat mellett a nemzetközi szerződések kötésénél az alakszerűségek tekintetében az egyöntetű eljárás megfelelően nem volt mindig biztosítható, és figyelembe véve azt is, hogy a nemzetközi szerződések kötésénél megkülönböztethető főbb mozzanatok a nemzetközi szerződések érdemleges tárgyalásától eltekintve lényegükben közjogi vonatkozásúak, szükségesnek látom a nemzetközi szerződések kötése körüli közjogi vonatkozással bíró összes intézkedéseket ugyanannak az osztálynak ügykörébe utalni és ebből a célból a m. kir. Külügyminisztérium ügybeosztását a következőképpen módosítani:

A nemzetközi közjogi vonatkozású nemzetközi szerződések előkészítésén és kötésén kívül az 5. osztálynak ügyköréhez utaltatnak mindennemű nemzetközi szerződésnek letárgyalását követő alábbi főbb mozzanatok körüli összes intézkedések: 1. a nemzetközi szerződés aláírása, 2. amennyiben az országgyűlés hozzájárulása szükséges, a nemzetközi szerződést becikkelyező törvényjavaslat benyújtásával és tárgyalásával kapcsolatosan tendők, 3. a nemzetközi szerződést megerősítő okirat kiállítása, illetve a szerződéshez való

csatlakozás bejelentésére felhatalmazás kieszközlése, 4. a megerősítő okiratok kicserélése, illetőleg letétele, esetlegesen a csatlakozás bejelentése, 5. a becikkelyező törvény, illetőleg az életbelépésről szóló rendelet kihirdetése és 6. a nemzetközi szerződés beiktatása a Nemzetek Szövetségénél.

Az előbbi bekezdésben említett intézkedések megtehetése végett a nemzetközi szerződést érdemlegesen tárgyaló osztály az 5. osztály számára a szerződést részletesen ismertető feljegyzést tartozik összeállítani.

Az 5. osztály ügyköréből az állampolgársági ügyek, ideértve az állampolgársági és katonai nyilvántartásokból való törlésre vonatkozó ügyeket is, ki fognak vétetni; e tárgyban külön rendelettel fogok intézkedni.¹ A most említett rendelet kibocsátásáig az állampolgársági és törlési ügyeket ideiglenesen továbbra is az 5. osztály intézi.

Kánya

1934/6. 27–28.

102.

Körrendelet az ügyek memorandumba foglalásáról¹

116/eln. res.

1934. VI. 18.

Küldképviselteink vezetői és beosztott tisztviselői szóbeli referátumok alkalmával sok esetben a Külügyminisztérium különböző közegeivel hivatalos ügyekben megbeszéléseket folytatva kívánságukat, javaslatokat, különleges információkat stb. adnak elő.

Az ily ügyek elintézésének gyorsítása, illetve a minisztérium munkájának egyszerűsítése céljából utasítom összes küldképviselteink vezetőit, valamint összes, a küldképviselteknél beosztott tisztviselőinket, hogy minden olynemű, a Külügyminisztériumban előadandó hivatalos ügyről, amely a minisztérium részéről intézkedést igényel, vagy amelynek itteni nyilvántartása fontossággal bírhat, előzetesen rövid memorandumot készítsenek, amelyet a megbeszélések alkalmával benyújtani tartoznak. A memorandum az előadottaknak, illetve a nyilvántartandó ügynek rövid feljegyzésén kívül a megbeszélés keltét és az abban eljáró küldképviseleti vezető vagy beosztott nevét tartalmazza.

A memorandumok több példányban készítenők azon esetben, ha a megbeszélések velem vagy állandó helyettesemmel folynak le. A nekem előadandó ily ügyekről három példányban készítenő a memorandum, amelyek közül egy nekem vagy kabinetfőnökömnek, egy állandó helyettesemnek, egy pedig azon osztály vezetőjének, amelynek az ügy, illetve annak nyilvántartása, tárgykörébe tartozik, nyújtandó be. Az állandó helyettesem előtt előadásra kerülő ügyekről két memorandum készítenő elő, amelyek közül az egyik neki, a másik pedig az illetékes osztály vezetőjének adandó át. Az egyes osztályokban

¹ Ld. a 21. sz. iratot, valamint az ahhoz fűzött 51–60. sz. jegyzetet.

¹ A rendeletet elsőként a küldképviseltek kapták meg, majd a minisztérium osztályvezetői, hogy „a küldképviseltek vezetőivel és beosztott tisztviselőivel folytatott hivatalos megbeszéléseik alkalmával” e rendelet végrehajtására „súlyt fektessenek”.

megbeszélésre kerülő hasonló ügyekről csak egy memorandum készítendő, és azt az illető osztálynak kell átadni.

Különleges bizalmas tárgyú megbeszéléseknek anyagáról szóló memorandumok a fentiekől eltérőleg csak egy példányban készítendők elő, amely példány annak adandó át, aki az adott esetben az ügy természete szerint a döntésre vagy intézkedésre, illetve nyilvántartásra illetékes.

Kánya

Másolat

K 59. 14. t. Gazdasági tárgyú rendeletek 1920–1937.

103.

Rendelet a bizalmas iratok vörös keretes előadói íven való intézéséről

14.061/1.

1934. X. 27.

A Külügyminisztérium osztályai a reservat (res.) iktatású ügyek elintézésénél való felhasználás céljából vörös keretes előadóívekkel láttattak el. Sajnálatos mulasztás folytán azonban az osztályok vezetői nem kaptak utasítást az előadóívek használatára vonatkozólag.

Felhívom ennélfogva a Külügyminisztérium összes osztályainak vezetőit, utasítsák a hozzájuk szolgálatételre beosztott fogalmazási tisztviselőket, hogy a res. iktatású ügyek fogalmazásához kizárólag az e célra beszerzett, fentemlített vörös keretes előadóíveket használják.

Csurgay

Másolat

K 59. 16. t. Bizalmas rendeletek 1926–1944.

104.

Rendelet a tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos kiküldetéséről

2448/1.

1939. II. 21.

Miután ismételten előfordult, hogy kebelbeli tisztviselőknek hivatalos kiküldetéséről az elnöki osztály csupán a kiküldetés megtörténte után szerzett tudomást, a hivatalos kiküldetések szabályozása tárgyában kiadott 1017/1–1929. számú rendelet (megjelent a Külügyi Közlöny IX. évfolyamának 2. számában)¹ kiegészítéseképpen elrendelem, hogy

¹ Nem közöljük.

minden egyes kiküldetés alkalmával ahhoz az elnöki osztály vezetőjének hozzájárulása előzetesen, a kiküldetés elrendelését megelőzően, ügyiraton kieszközlendő.

Csáky István gr.

Másolat

K 59. 16. t. Bizalmas rendeletek 1927–1944.(1939.)

105.

Rendelet a gondos ügyiratkezelésről

2894/1.

1941. II. 17.

Ismételten tapasztalnom kellett, hogy az ügyiratok kezelése — hol egyes osztályok, hol egyes tisztviselők részéről — nem történik a kellő gondossággal és figyelemmel. Különösen áll ez az olyan ügydaraboknál, ahol expediálás, kiadás vagy jóváhagyás előtti utasításokra és figyelmeztetésekre történik utalás. Pld. „jóváhagyás előtt”, vagy „aláírás után, de expediálás előtt lássa X.Y.” stb. hasonló.

Az utóbbi időben ugyanis több ízben előfordult, hogy az ügydarab előadója vagy kiadója részéről — nyilván kellő okkal — megadott ilyen utasítások nem vétettek figyelembe, hanem a kiadmány vagy távirat, figyelmetlenségből vagy gondatlanságból, de esetleg önkényes eljárásból egyszerűen elexpediáltatott.

Amellett, hogy az utasítások be nem tartásával történő ilyen expediálás szabálytalan kezelést jelent, ez gyakran igen súlyos és káros következményekkel is járhat.

Ezért felkérem a kb. ügyosztályok t. vezetőit, szíveskedjenek a hozzájuk beosztott tisztviselők és alkalmazottak figyelmét külön felhívni arra, hogy az erre vonatkozó előírások szigorú betartása mellett az egyes ügydarabokon feltüntetett utasításoknak minden alkalommal a legpontosabban feleljenek meg. Ellenkező esetben a felelősséggel tartozó tisztviselővel, vagy alkalmazottal szemben a jövőben a legszigorúbban fogok eljárni; súlyosabb megítélés alá eső esetben pedig az illető tisztviselő ellen a fegyelmi eljárást is el fogom rendelni.

Csurgay

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

106.

Rendelet a hivatalos levélpapírral való visszaélésről

15.102/1.

1941. VIII.18.

Az utóbbi időben ismételten előfordult, hogy mind a Külügyminisztérium központjában, mind a külképvisleteknél szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak

kifejezetten magántermészetű levelezésükhöz felírásos (hivatalos) levélpapírt használtak, ami által az ilyen magánlevelek hivatalos színezetet nyertek.

Felhívom a Külügyminisztérium valamennyi tisztviselőinek és alkalmazottainak figyelmét arra, hogy akár felírásos, akár felírás nélküli hivatalos levélpapírnak magánlevelezésre történő felhasználása szigorúan tilos. A jövőben e rendszabály ellen vétőkkel szemben a legszigorúbban fogok eljárni.

Vömlé

KK. 1941/5. 27.

107.

Rendelet az ügyiratok kezelésének meggyorsításáról

18.048/1.

1941. X. 18.

Ismételten tapasztaltam, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai azokat az ügyiratokat, amelyek valamelyik más osztály által való láttamozás, továbbá jóváhagyásra vagy aláírásra való bemutatás végett az osztályból kikerülnek, nem kísérik figyelemmel és nem fordítanak gondot arra, hogy ily ügyiratok az osztályba mielőbb visszajussanak és az ügyiratok elintézéséeként készített kiadmányok (írásbeli, távirati intézkedések stb.) a minisztériumból késedelem nélkül elküldessenek.

E miatt számos esetben előfordult, hogy egyes ügyiratok kiadmányai csupán jelentékeny késedelemmel kerültek expedálásra, amiből az ügyekre sokszor súlyos hátrány származott.

A jelenlegi rendkívüli viszonyok között fontos érdekek fűződnek ahhoz, hogy az ügyek intézése semmilyen okból se szenvedjen fennakadást és az intézkedések céljukat mielőbb elérjék, Megengedhetetlen tehát, hogy a minisztériumból kimenő kiadmányok elküldését indokolatlan késedelmek hátráltassák.

Felhívom ezért a Külügyminisztérium osztályvezetőit, hogy az osztályukból láttamozás, továbbá jóváhagyásra vagy aláírásra való bemutatás végett kikerülő ügyiratokat állandóan kísérvék figyelemmel, azokat a szükséghez képest sürgessék meg, ne elégedjenek meg tehát az elintézési tervzet elkészítésével, hanem gondoskodjanak arról, hogy az ügyiratok az elküldéshez szükséges kellékeket (jóváhagyás, aláírás, esetleg láttamozás) az osztályon kívül is mielőbb elnyerjék, és e kellékekkel ellátva az ügyiratok kiadmányai (írásbeli távirati intézkedések stb.) a minisztériumból késedelem nélkül elküldessenek.

Különös gond fordítandó a kimenő kiadmányok továbbításának módjára is, főképpen oly esetekben, amikor az intézkedés sürgős természetű. A m. kir. külképviseleti hatóságoknak szóló kiadmányok elkészítésénél és elküldésénél a futárindítások időpontja mindenkor tekintetbe veendő. Amennyiben pedig valamely sürgős természetű intézkedés futár útján nem volna kellő időben rendeltetési helyére eljuttatható, az intézkedés az ügy sürgősségéhez mérten légiposta vagy távbeszélő útján vagy esetleg táviratként továbbítandó, aminél természetesen minden egyes esetben gondosan mérlegelendő, hogy az intézkedés tárgya bizalmas természetű-e vagy nem.

Nyomatékosan felhívom a Külügyminisztérium osztályvezetőit, hogy e rendelkezéseimet a jövőben szigorúan tartsák be.

Ghyczy

KK. 1941/9. 73.

108.

Körrendelet az ügyrendre vonatkozó előírások betartásáról

9086/1.

1942. VI. 3.

1941. évi február hó 14-én 2894/1–1941. szám alatt kelt és idemellékelt rendeletemb¹ a kb. ügyosztályok t. vezetői útján egy ízben már felhívtam a Külügyminisztérium központjában szolgálatot teljesítő tisztviselőket arra, hogy az ügyrendre (ügyiratelintézés -kezelés stb.) vonatkozó előírásokat szigorúan tartsák be.

Mínt hogy azóta sajnos ismételten tapasztalnom kellett, hogy a külön felhívás ellenére egyes tisztviselők az ügyiratok fogalmazásánál, kiadásánál és azok további kezelésénél az erre vonatkozó előírások figyelmen kívül hagyásával továbbra is hanyagul és gondtalanul járnak el, ami, az egyik legutóbb felmerült konkrét eset tanúsága szerint is, igen hátrányos következményekkel járhat, – ezúton ismételten felhívom a Külügyminisztérium központjában szolgálatot teljesítő valamennyi tisztviselőt az ügyrendre vonatkozó szabályok legszigorúbb betartására.

Az ügyiratok helyes intézésére és kezelésére irányadó a m. kir. minisztérium 1929. évi 5500/ME. számú rendelete (Rendeleték Tára 1929. II. kötet). Ennek alapján adatott ki többek között az aláírások helyett alkalmazott kézjegyeknek az ügyiratokon való mellőzése tárgyában 1927 évi február hó 3-án 1071/1–1927. szám alatt kelt és másolatban idecsatolt Küm. rendelet is (megjelent a Külügyi Közlöny VII. évfolyamának 3. számában).²

Ghyczy

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

109.

Rendelet a németországi magyar képviselőkkel való telefonbeszélgetések korlátozásáról

15.078/1.

1943. IX. 30.

Felhívom a Külügyminisztérium valamennyi tisztviselőjének figyelmét arra, hogy a berlini m. kir. követségnek és a német birodalmi többi m. kir. külképviseleti hatóságnak a távbeszélő (telefon) használati joga szigorú korlátozó feltételekhez van kötve.

Szolgálati érdekből feltétlenül elkerülendő és tilos a berlini m. kir. követség tagjaival és a többi németországi m. kir. külképviselettel olyan telefonbeszélgetést folytatni, amelynek tartalmából az ellenőrző német hatóságok előtt nem nyilvánvaló az ügy hivatalos és

¹ Nincs az irat mellett, de ugyanabban a levéltári őrzési egységben megtalálható. Ld. a 105. sz. iratot. Mivel az II. 17-i keltezésű, ezért itt a 14-i dátum nyilvánvalóan elírás eredménye.

² KK. 1927. 3. sz. Ld. a 147. sz. iratot.

sürgős jellege. Minthogy a tapasztalat szerint többször előfordult, hogy vízumkérés, hálókocsi biztosítás és hasonló, gyakran egyéni kényelmet szolgáló ügyekben a nem erre illetékes tisztviselők telefonáltak a berlini m. kir. követségnek, ezúttal is elrendelem, hogy a/ csak az érdemi intézkedésre illetékes tisztviselő közvetíthet telefonon németországi külképviselleteinkhez utasításokat és azok tagjaihoz kéréseket;

b/ ilyen telefonrendelkezések és kérések alkalmával a külügyminisztériumi ügyszámra hivatkozni kell; e nélkül németországi külképviselleteinknek telefonon adott rendelkezést végrehajtaniok, kérést teljesíteniök nem szabad.

Ezúttal is felhívom a figyelmet a távbeszélő használatának feltételeiről kiadott korábbi rendelkezéseknek különösen arra az előírására, miszerint telefonintézkedés a vonatkozó ügyiraton minden esetben feljegyzendő.

A berlini m. kir. követség telefonhasználata tárgyában a német hatóságokkal létrejött megállapodás értelmében déli előfizetéses beszélgetési időn kívül berlini követségünknek csupán négy rangidős fogalmazási tisztviselője, az I. sajtóelőadó és az I. kulturális előadó folytathat interurbán telefonbeszélgetést. (sic!) A többi berlini követségi beosztottat csak az előfizetéses, beszélgetési időn belül szabad telefonon hívatni.

Bartheldy

Másolat

K. 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

110.

Hoffman Sándor berlini követ levele Moór Oszkár miniszteri tanácsoshoz

ad 24/biz.

Berlin, 1944. II. 9.

Kedves Barátom!

Fenti számú jelentéshez¹ még a következőket akarom hozzáfűzni. Addig amíg a külképviseltekhez kihelyezett fiatal tisztviselők a központban nem nyernek az irattárkezelésben kellő elméleti és gyakorlati kiképzést, a követségi irattárakban nem lesz rend. Eddigi hosszú tapasztalatom szerint 2–3 évenként leváltják az irattárt kezelő legfiatalabb fogalmazói tisztviselőt, és az újonnan beérkező megint csak a saját tapasztalatlan feje szerint kezeli az irattárat.

Legcélszerűbb volna a németeknél bevezetett rendszert alkalmazni. Itt a politikai irattárt egy idős „Regierungsrat”² címmel ellátott, bevált segédhivatali tisztviselő kezeli, aki élete végéig azon a követségen marad és egyéb dolga nincs, mint a titkos irattár kezelése. Biztonság szempontjából is megnyugtatóbb egy öreg tapasztalt segédhivatali tisztviselő, mint valamely fiatal attasé, akinek egyéb gondoljai vagy érdeklődési köre van, mint az irattár és a kulcsok őrzése.³

Szíves barátsággal
Hoffman Sándor

Eredeti tisztázat

K 59. 1. t. 1930–1944.

¹ Nem ismerjük.

² Kormánytanácsos – (ném.).

³ Az iratra Moór rávezette: Ha Pestre jön, személyesen kell megbeszélni.

II.2. Számvitel, pénzügy, pénzügyi elszámolás

111.

Rendelet a külképviseleti hatóságok számadásainak felülbírálnak alkalmával észlelt alaki szabálytalanságok megszüntetéséről

1505/1b.

1924. I. 24.

A m. kir. külképviseleti hatóságok által felterjesztett havi számadások felülbírálnak alkalmával több esetben észrevettem, hogy a pénztári naplóban kiadásként elszámolt tételeket igazoló fedezeti okmányok hiányosak, illetve felületesen vannak kiállítvaamennyiben a kiadás eszközését elrendelő utalványrendelet adataira hivatkozás nem történik. Az észlelt mulasztásokból megállapítható, hogy úgy a hivatalvezetők, mint az ellenőrzési teendőkkel megbízott tisztviselők a pénz- és értékekezelés tárgyában kiadott utasítás idevonatkozó határozmányainak helyes és pontos alkalmazására kellő gondot nem fordítanak.

Hasonlóképpen tapasztaltam, hogy a pénztári naplóban a dologi természetű kiadásoknál a felelős számadók részéről gyakran sem a kiadást engedélyező miniszteri rendeletre, de még a külképviseleti hatóságok arra a jelentésére, amelyben az eszközölt kiadáshoz utólagos jóváhagyásomat kéri, hivatkozás nem történik. Eltekintve attól, hogy a rendeletekre való hivatkozás hiánya a számadásokat szigorló számvevőség munkáját módfelett és indokolatlanul megnehezíti, ez az eljárás a pénztári utasítás rendelkezéseibe is ütközik, mely világosan kimondja, hogy minden egyes kezelési tételnél az engedélyező rendeletre hivatkozni kell.

Amidőn a kifogásolt körülményekre a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét felhívom, a legnagyobb nyomatékkal felkérem őket, hogy a pénz- és értékekezelés tárgyában kiadott utasítás határozmányainak pontos betartására a legnagyobb gondot fordítsák, annál is inkább, mert ellenkező esetben a fentiekben jelzett okokból kifogásolt tételeket ezentúl, mint felhatalmazás nélkül eszközölt kiadásokat a külképviseleti hatóságok vezetőinek és a felelős számadók terhére tértítményként lennék kénytelen előírtni.

Ambrózy

KK. 1924/1. 1.

112.

Rendelet a pengőértékben való kötelező számításról

11.209/1.

1926. XI. 16.

A pengőértékről és az ezzel összefüggő rendelkezésekről szóló 1925. évi XXV. törvénycikk 17. §-a értelmében a koronában való kötelező számítás helyébe 1927. évi január hó 1-től kezdődőleg a pengőértékben való kötelező számítás lép. A fenti rendelkezésre a vezetésem alatt álló minisztérium osztályainak, valamint az összes magyar külkép-

viseleti hatóságoknak figyelmét azzal hívom fel, hogy 1927. évi január hó 1-től kezdve mindennemű hivatalos intézkedéseikben az eddigi koronaérték helyett a pengőértékben való számítást alkalmazzák.

Egy pengő értéke = 12.500 papírkoronával.

Miklós

KK. 1926/9. 27.

113.

Rendelet az útielőlegek elszámolásáról

11.435/1.

1944. VIII. 7.

A külügyi tárca legutóbbi, 1942. évi zárszámadásának összeállítása alkalmából kiűnt, hogy a tárca tisztviselő és egyéb alkalmazottai részére az elmúlt évek folyamán hivatalos utazásaik alkalmával folyósított előlegek elszámolása sok esetben még nem történt meg.

Mínhogy a hivatalos utazások alkalmával kifizetett előlegek az érvényben álló rendelkezések szerint tudvalevőleg az utazások befejezését követőleg 14 napon belül számolandók el, de tekintettel arra is, hogy a Legfőbb Állami Számvevőszék említett előlegek elszámolását erélyesen sürgeti, felhívom a Külügyminisztérium érdekelt tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy a részükre annak idején folyósított útielőlegeket legkésőbb a jelen rendeletem kézbesítését követő *6 héten belül számolják el, mert ellenkező esetben kénytelen leszek ezen előlegeknek illetményeikből történő levonása iránt intézkedni.*

Végül felhívom a Külügyminisztérium összes tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy a jövőben tartsák szigorúan szem előtt az érvényben lévő abbéli rendelkezést, hogy az úti számlák a hivatalos kiküldetések befejezését követő 14 napon belül benyújtandók, tekintet nélkül arra, hogy az érdekeltek a hivatalos utazásaik alkalmából előlegeket vettek-e fel vagy sem.

Bartheldy

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

Rendelet a minisztérium rendeleteinek gyűjteményét magába foglaló Külügyi Közlöny megindításáról

9925/1.

1921. VIII. 26.

1. Folyó évi szeptember hó 15. napjától kezdve a m. kir. Külügyminisztérium rendeleteit nyomtatott gyűjteményben adja ki: Külügyi Közlöny cím alatt a Külügyminisztérium osztályai és a külügyi hatóságok számára.
2. A Külügyi Közlöny célja az, hogy a m. kir. Külügyminisztérium egyes osztályai és az alája rendelt hatóságok a Külügyminisztérium által kiadott rendeleteket és egyéb közérdekű tudnivalókat a legkönnyebb módon tudomásul vehessék, és hogy a szabályrendeleteknek fáradsággal járó és mégis teljességre igényt nem tartható gyűjtése a külügyi hatóságok kebelében megszüntetessék.
Ez okból a Külügyi Közlönyben azok a rendeletek is fölvetetnek, melyek a Külügyminisztérium fennállása óta 1921. szeptember hó 25-ig kiadattak és még mindig érvényben vannak.
3. A Külügyi Közlöny három részre oszlik.
Az első rész „Rendeletek” cím alatt a külügyminiszteri vagy külügyi vonatkozású más miniszteri rendeleteket tartalmazza.
A második rész „Közlemények” cím alatt olyan közléseket tartalmaz, amelyek szorosan véve nem rendeletek ugyan, de általános ismeretük azért szükséges, mivel a rendeletek kiegészítésére vagy magyarázatára vonatkoznak. Ilyen közlések például: az egyes esetekben hozott döntvények, helyi érdekű intézkedések és más effélék. A második részben megjelent közlések külön leiratban csak azoknak a hatóságoknak adatnak ki, amelyek az illető leirat kiadására okot szolgáltattak. A harmadik rész „Személyi hírek” cím alatt kinevezéseket, előléptetéseket, áthelyezéseket, véglegesítéseket, kitüntetéseket, elbocsátásokat, elhalálozásokat, továbbá a személyi és ügybeosztásokat, végül az idegen államok magyarországi képviselőiteinél beállott személyi változásokat tartalmazza.
4. A Külügyi Közlönyt a Külügyminisztérium (elnöki osztály) szerkeszti és adja ki.
A Külügyi Közlönyre, amely hivatalos jellegénél fogva csakis a Külügyminisztérium egyes osztályai és a külképviseleti hatóságok, valamint a bizalmas számok kivételével a szükséghez képest az egyes társmisztériumoknak hivatalból küldetik meg – előfizetni nem lehet.
5. A Külügyi Közlöny rendszerint minden hó 1-én és 15-én jelenik meg¹ és mindazt az anyagot tartalmazza, ami az egyik szám megjelenésétől a következő szám megjelenéséig összegyűlt.
A szükségeshez képest egyes számok időközben is megjelenhetnek.

¹ Ez a terv nagyon töredékesen valósult meg. Már az induló évben is a tervezett 24 számmal szemben csak 13 látott napvilágot; 1922-ben 23, 1923-ban 12, 1924-ben 10, 1925-ben 9, 1926-ban 9+1 (bizalmas), 1927-ben 15, 1928-ban 12 szám jelent meg. A későbbi esztendőkből is hasonló volt a helyzet, a második világháború alatt pedig érthetően még ennél is kevesebb látott napvilágot. (A 68. sz. alatt közölt iratban olvashatók szerint a Külügyi Közlönynek több bizalmas száma is megjelent, de az Országos Levéltárban őrzött Külügyi Közlöny-gyűjtemény csupán az 1926. évi bizalmas számot tartalmazza.)

6. A bizalmas természetű rendeletek és közlemények „bizalmas”-nak jelzett számokban tételnek közzé. A Külügyi Közlöny e bizalmas számainak kezelésére és megőrzésére vonatkozólag ugyanazok a szabályok a mérvadók és ugyanazok a szokások tartandók be, amelyek a bizalmas természetű ügyiratok kezelésére és megőrzésére nézve érvényben vannak. A Külügyi Közlöny bizalmas számai — mint a bizalmas ügyiratok — külön boríték alatt küldetnek meg egyes osztályok és a külképviseleti hatóságok vezetőinek.²
7. Mihelyt a Külügyi Közlöny megjelent számai oly terjedelmet érnek el, hogy azoknak egy kötetbe való foglalása célszerűségi szempontból indokoltnak látszik, betűrendes tárgy- és névmutató fog kiadatni. A megfelelő számok bekötendők, kivéve a bizalmas jelzésű számokat, amelyek természetszerűleg nem kötendők be, hanem külön őrizendők.
A bekötéssel járó költségeket a külképviseleti hatóságok jelen rendelet 7. pontjára való hivatkozással forgalmi naplójukban kiadásba helyezhetik.
8. A Külügyi Közlöny egyes kötetei sorszámmal látandók el és a hivatalos leltárba (a könyvjegyzékbe) felveendőek.
9. A Külügyminisztérium egyes osztályai az általuk készített rendeleteket — a bizalmasakat is — a Külügyi Közlönyben való közzététel céljából — úgy, mint az eddig sokszorosítás céljából történt — az elnöki osztálynak küldik meg, amely a közzétételről saját hatáskörében gondoskodik.
Ugyanez áll azokra a közleményekre vonatkozólag is, amelyeket a Külügyminisztérium egyes osztályai, vagy a külképviseleti hatóságok a Külügyi Közlöny „Közlemények” és „Személyi Hírek” részében részében közzétenni kívánnak.
10. Minden rendelet annak az osztálynak részéről, amely készítette, címmel látandó el, mely címből a rendelet tárgya világosan kitűnik. Például: „9925/1–1921. sz. rendelet a m. kir. Külügyminisztérium rendeleteinek gyűjteményét magában foglaló Külügyi Közlöny megindítása tárgyában”, vagy „8700/2–1921. sz. rendelet m. kir. képviseleti hatóságoknál állandó szolgálatot teljesítő kinevezett tisztviselők és egyéb alkalmazottak részére rendszeresített berendezkedési járulék tárgyában”.
11. Minden egyes rendelet annak az osztálynak a részéről, amely azt tervezte és készítette, a tárgy- és névmutató szerkesztésének megkönnyítése céljából a következő záradékkal látandó el: indikálendő (itt felsorolandók mindazok a vezérszavak, amelyek a tárgy könnyebb megtalálása céljából a tárgy- és névmutatók felveendőek).
12. A külképviseleti hatóságok mindazokat a közleményeket, amelyek általános érdekekkel bírnak, és így a Külügyi Közlöny második vagy esetleg harmadik részében való közzétételre alkalmasak, amennyiben azok a Külügyminisztérium előtt nem ismeretesek, a Külügyminisztérium elnöki osztályának (a Külügyi Közlöny számára) küldik be.
13. A m. kir. Külügyminisztérium fennállása óta 1921. évi szeptember hó 10-ig megjelent rendeletek a Külügyi Közlönyben való utólagos közzététele céljából elrendelem, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályainak vezetői a vezetésük alatt álló osztályok részéről eddig készített és még érvényben levő rendeleteit —

² Az 1926-ig megjelent bizalmas számokra ld. a 68. sz. iratot, valamint az előző jegyzetet. 1927 január 1-től maga a Közlöny vált bizalmassá. „A Külügyi Közlöny — olvasható ezután az egyes számok fejlécén — 1927. évi január hó 1-től kizárólag a m. kir. Külügyminisztérium és a külképviseleti hatóságok belső használatára adatok ki, s így abba *csak* a m. kir. Külügyminisztérium és a külképviseleti hatóságok tisztviselői nyerhetnek betekintést. A Külügyi Közlöny kezelése tekintetében tehát a hivatalos ügyiratok kezelésére vonatkozó szabályzat mérvadó.”

bizalmasakat külön — a fenti 10. és 11. pontokban foglaltak tekintetbe vételével legkésőbb folyó évi szeptember hó 10-ig az elnöki osztálynak küldjék be.

14. Az érvényben levő rendeletek eddigi alkalmazása által szükségesnek mutakozó kiegészítések, esetleg átdolgozások ez alkalommal keresztülvihetők. Ilyen esetleges átdolgozásokra vonatkozólag ugyanazok az ügyviteli és kezelési szabályok tartandók be, mint új rendeletek készítésénél.

Ha egy régi rendelet az eddigi alkalmazása által szükségesnek mutakozó átdolgozás következtében nem eredeti szözszerinti szövegében kerül a Külügyi Közlönybe közzétételre, akkor az átdolgozott rendelet, mint teljesen új rendelet kezelendő, új számmal látandó el és első pontjaként a következő rendelkezést kell tartalmaznia: „az 192... évi ...számú rendelet ezennel hatályon kívül helyeztetik és annak helyébe a következők rendeltetnek el”.³

Nuber

KK. 1921/1. 1–2.

115.

Rendelet a Külügyi Közlönyben közzé nem tett körrrendeletekről

6143/1a–1923.

1923. IV. 25.

Felmerült esetből kifolyólag elrendelem, hogy oly körrrendeletekben, melyek sürgös-ségük miatt, vagy más okból nem a Külügyi Közlöny útján közzötetnek, hanem közvetlenül küldetnek meg a m. kir. külképviseleti hatóságoknak, mindig jelöltessék meg az a körülmény, hogy azok mely hivataloknak küldettek meg. (Pl. az összes m. kir. követségeknak; az összes tényleges m. kir. külképviseleti hatóságoknak és magyarul levelező tiszteletbeli m. kir. konzulátusoknak stb.)

Ambrózy

KK. 1923/7. 41.

116.

Rendelet a Külügyi Közlöny példányszámainak gondos megőrzéséről

2127/1.

1933. II. 20.

Az utóbbi időben gyakran előfordult, hogy úgy a m. kir. Külügyminisztérium osztályai, mint a m. kir. külképviseleti hatóságok a nekik megküldött Külügyi Közlönyök elkallódott példányainak pótlását kérik.

³ 1921. X. 29-én Ambrózy követ rendeletet adott ki, mert az egyik külképviseleti hatóság egy, a Külügyi Közlönyben már megjelent rendeletnek még külön, „hivatalos” beérkezését is várta, „hivatkozván jelentésében arra, hogy az illető rendelet hivatalos úton oda még be nem érkezett, és arról csupán a Közlöny egyik számából értesült”. Ezért az új rendelet most az összes külképviseletnek tudomására hozza, hogy „a Külügyi Közlönyben megjelent rendeletek az egyes külképviseleteknek természetesen nem fognak még külön is megküldetni, mivel azoknak a Külügyi Közlönyben való közhírré tétele által ily intézkedés szüksége fenn nem forog”. KK. 1921/9.

Minthogy a Külügyi Közlöny takarékosági okokból csak a feltétlenül szükséges példányszámban jelenik meg, felhívom a Külügyminisztérium osztályainak, valamint a külképviseleti hatóságok vezetőit, gondoskodjanak arról, hogy a Külügyi Közlönynek a vezetésük alatt álló, hivatal részére megküldött példányai a leggondosabban megőriztessenek, mivel az elveszett példányokat pótolni nem lesz többé módomban.

Miklós

KK. 1933/3. 15.

II.3.b. A napijelentések

117.

Rendelet a napijelentések készítéséről

11.966/1

1926. XI. 23.

Mióta a m. kir. Külügyminisztérium vezetését átvettem, azt a gyakorlatot követem, hogy mindazokról a fontosabb tárgyú megbeszélésekről, melyeket akár külföldi képviselők, akár pedig magyar kormányhatóságok megbízottaival folytattam, írásbeli feljegyzést készítettem és azt tudomásulvétel végett a minisztérium illetékes szerveinek rendelkezésére bocsátottam, emlékezet okáért pedig kabinetem irattárában elhelyeztettem.

Kívánatos, hogy ez a gyakorlat, amelyet a minisztérium részben már eddig is követett, a minisztériumban általánossá váljék. Elrendelem ennél fogva, hogy a minisztérium osztályainak vezetői és illetékes előadói mindazokról a megbeszélésekről, melyeket az idegen külképviseletek vagy valamely belföldi hatóság vezetőivel vagy megbízottaival folytattak, esetleg az ezekkel létesített megállapodásokról vagy tett ígéretekről készítsenek *rövidre fogott* írásbeli napijelentést, és azt küldjék meg ugyanaznap estig, nekem, helyettesemnek, valamint az illető osztályoknak, melyeket az tárgya vagy körülményei szerint érdekel.

A külföldi képviselők megbízottaival folytatott megbeszélésekről minden esetben, a belföldi hatóságok megbízottaival folytatott megbeszélésekről pedig csak fontosabb ügyben teendő írásbeli napijelentés.

A napijelentések nyilvántartás szempontjából az azokat kiadó osztály részéről iktatási számmal látandók el és a rendeltetési helyek szerint igazodó példányszámban másolandók.

E rendeletem igen gondos betartására különös súlyt helyezek.

Walko

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1926.)

Rendelet a napijelentésekről

11.861/1.

1928. X. 29.

Attól a gondolattól vezéreltetve, hogy a külföldi képviseltek, valamint a magyar kormányhatóságok megbízottaival folytatott fontosabb tárgyú hivatalos megbeszéléseknek egyrészt nyoma maradjon a Külügyminisztérium iratai között, másrészt pedig, hogy a megbeszélések tartalmáról a miniszter és helyettese, valamint az esetleg érdekelt osztályok idejében tudomást szerezhessenek, 1926. évi november hó 23-án 11.966 szám alatt kelt rendeletemmel¹ kötelezővé tettem az élszóval folytatott fontosabb megbeszélések tárgyának és eredményének napijelentésekbe való foglalását.

Az utóbbi időkben sajnálattal kellett tapasztalnom, hogy külföldi képviseltek vezetői, valamint egyes társmisztériumok megbízottai gyakrabban fordultak a vezetésem alatt álló minisztériumhoz fontosabb kérdésekben anélkül, hogy nekem e lépésük tudomásomra jutott volna.

Szükségesnek találok ezért a bevezetésben hivatkozott rendeletemben foglaltakat megismételve elrendelni, hogy a minisztérium osztályainak vezetői mindazokról a megbeszélésekről, melyeket idegen külképviseltek, vagy valamely belföldi hatóság vezetőjével vagy megbízottaival folytattak, az ezek részéről előadott kérelmekről, a nekik adott felvilágosításokról vagy tett ígéretekről, valamint a velük esetleg létesített megállapodásokról készítsenek rövidre fogott írásbeli napijelentést, és azt küldjék meg még ugyanaznap estig nekem, helyettesemnek, valamint az illető osztályoknak, melyeket az tárgya vagy körülményei szerint érdekel.

A külföldi képviseltek megbízottaival folytatott megbeszélésekről minden esetben, a belföldi hatóságok megbízottaival folytatott megbeszélésekről pedig csak fontosabb ügyekben teendő írásbeli napijelentés.

A napijelentések nyilvántartás szempontjából az azokat kiadó osztály részéről iktatási számmal látandók el és a rendeltetési helyek szerint igazodó példányszámban másolandók.

Különös súlyt helyezek arra, hogy a megismételt rendeletem immár a leggondosabban betartassék.

Walko

KK. 1928/10. 65.

¹ Ld. a 117. sz. iratot.

119.

*Rendelet tisztviselők és egyéb alkalmazottak külföldi kiküldetéseinek
a számvevőséggel való közléséről*

4401/1a.

1922. III. 24.

Múlt évi május hó 13-án 2952/1–1921. szám¹ alatt kelt körözünyemmel felhívtam a Külügyminisztérium osztályvezetőit, hogy minden külföldre szóló kiküldetést a kebelbeli számvevőséggel is hozzák tudomására.

Annak dacára, hogy a körözünyem végrehajtását múlt évi december hó 18-án 116.952/1–1921. szám² alatt kelt rendelettemmel megsürgettem, mégis, a számvevőség 1921. évi július óta a mai napig egyetlenegy esetben sem értesítettet az azóta nagy számban előforduló kiküldetésekről.

Ennélfogva újból a legnyomatékosabban figyelmébe ajánlom az osztályvezetőknek fentemlített rendelkezésemet, azzal, hogy az 1921. évi június 1. óta megtörtént kiküldetéseket utólag, az ezentúl eszközöndöket pedig esetről esetre a kiküldetést elrendelő ügydarabon közölgjék a számvevőséggel.

Ennek elmulasztását a jövőben kénytelen lennék szolgálati vétségnek minősíteni és a mulasztók ellen a megfelelő megtorló eljárást folyamatba tenni.

Bánffy

KK. 1922/5. 46.

120.

Rendelet a Nemzetek Szövetsége kiadványainak megrendeléséről

68/1.

1926. I. 21.

A genfi m. kir. képviselő vezetójének jelentése szerint a m. kir. külképviseletek gyakran fordulnak hozzá azzal a kéréssel, hogy a Nemzetek Szövetsége egyes kiadványait küldje meg nekik, más esetekben a Nemzetek Szövetsége bizonyos működési köréről kérnek tájékoztatást. E kérelmek az esetek legnagyobb részében közismert adatok továbbítására vonatkoznak, vagy oly kiadványok megszerzésére irányulnak, amelyeket az illető külképviselet székhelyén bármely könyvkereskedésben, de a Nemzetek Szövetsége kiadványainak főbizománysánál bizonyára, igen jutányosan és főleg idővesztés nélkül lehetett volna beszerezni. Hasonló kívánalmak teljesítése fölösleges irodai munkával és portóköltéssel jár, azonkívül természetesen sokkal később jut ily módon az illető külképviselet a kívánt kiadvány birtokába, mintha székhelyén beszerezte volna.

¹ KK. 1921/13. 128. Nem közölgjük.

² Uo. Szintén nem közölgjük.

Ez okból, másrészt mivel szükségesnek tartom, hogy a m. kir. követségek a Nemzetek Szövetsége munkásságát legalább főbb vonásaiban ismerjék, elrendelem, hogy

1. Az összes m. kir. követségek az 1926. évtől kezdődőleg fizessenek elő a „Résumé Mensuel des Travaux de la Société des Nations” című havi kiadványra. Megjelenik francia, angol, olasz, spanyol és német kiadásban. Előfizetési ára egy évre 5 svájci frank.

2. A párizsi, római, quirináli, londoni és berlini követségek azonfelül fizessenek elő a Nemzetek Szövetsége hivatalos lapjára: „Journal Officiel de la Société des Nations”. Megjelenik külön francia és angol kiadásban. Tartalmazza a tanácsülések jegyzőkönyveit, a szakbizottságoknak és speciális szervezeteknek a Tanácshoz és a Közgyűléshez intézett jelentéseit, a (III. közgyűlés óta) közgyűlések naplóit, minden a Nemzetek Szövetsége Tanácsától vagy a Főtitkárságtól származó körjegyzéket, iratot és a kormányok válaszjegyzékeit. Előfizetési ára egy évre 60 svájci frank, más országokra az illető pénznemben van megállapítva.

3. Minden követség szerezz be a Nemzetek Szövetsége működésének egyes ágairól, azonkívül az alapvető elvekről kiadott barna borítékú tájékoztató füzeteket: *Le pacte de la Société des Nations, Constitution et Organisation, L'activité politique* stb. stb. Eddig megjelent 18 füzet. Van francia, angol, német kiadás. Egy-egy füzet ára 25 svájci centimes.

4. A Nemzetek Szövetsége fent felsorolt kiadványainak beszerzési, illetve előfizetési költségeit a követségek az 1925. évi június hó 22-én 7400/1-1925. szám alatt kelt rendelettem¹ a külképviseletek részére dologi kiadások fedezésére engedélyezett havi átalányösszeget felül a pénztári naplóban jelen rendeletemre való hivatkozással helyezték kiadásba és erről nekem tegyenek jelentést.

Az e rendelet értelmében évente kiadásba helyezett összeg a párizsi, római, londoni és berlini követségeknél a 70 svájci frankot, a többi követségeknél pedig a 10 svájci frankot, illetve ennek megfelelő értékű összeget nem haladhatja meg.

A m. kir. külképviseletek dologi kiadásainak fedezésére a 7400/1-1925. számú rendelettemmel engedélyezett átalányösszeg értékhatára az 1926/27. költségvetési évre fenti összegekkel fel fog emeltetni.

5. A m. kir. követségek a Nemzetek Szövetsége összes kiadványait a főbizományosoknál rendelhetik meg.

A Nemzetek Szövetsége által kibocsátott kiadványok főbizományosainak (*Dépositaires des Publications de la Société des Nations*) hivatalos kimutatását az alábbiakban közlöm:²

Nuber

KK. 1926/2. 5-6.

121.

Rendelet a láttamozásra megküldött ügyiratok gyors visszaadásáról

2821/1.

1926. III. 19.

A m. kir. Külügyminisztérium politikai osztálya ismételten felszólalt az ellen, hogy egyes osztályok és előadók a nekik betekintés végett láttamozásra megküldött ügyiratokat

¹ Nem közöljük.

² Nem közöljük.

igen gyakran heteken, sőt néha hónapokon át maguknál tartják. Ez az eljárás a rendes ügyiratkezelést a legnagyobb mértékben hátráltatja, az irattár rendben tartását megnehezíti, az ügydarabok gyors szerelését csaknem lehetetlenné teszi, az ügyiratoknak az egyes osztályokban való kerestetésével fölösleges idővesztést okoz, könnyen felidézti azt a veszélyt, hogy politikai ügydarabokban illetéktelenek is betekintést nyerhetnek, és általában véve előidézője és előmozdítója az ügykezelésbeli fegyelmezetlenségnek.

Mivel az e tárgyban 1923. december hó 9-én 19629/1/a/1923. szám alatt kiadott rendeletnek¹ nem volt meg a kellő fogantatja és a politikai osztály jelenleg is, sőt még fokozottabb mérvben kénytelen tapasztalni azt, hogy egyes osztályok a nekik betekintésre megküldött ügydarabokat minden sürgetés ellenére még hónapokon át sem küldik vissza, mivel továbbá ez a kifogásolt eljárás nemcsak a politikai ügydarabok tekintetében, hanem más ügyiratokra vonatkozólag is igen gyakran sajnos észlelhető, újból és a legnagyobb nyomatékkal meghagyom az összes osztályvezetőknek és előadóknak, valamint mindazoknak akiknek kezén a láttamozásra küldött ügydarabok átfutnak, hogy az ilyen ügydarabokat csupán az elkerülhetetlenül szükséges, legrövidebb időig tartsák maguknál, azokkal állandóan soron kívül foglalkozzanak és láttamozás után a lehető legsürgősebben továbbítják, vagy juttassák vissza azokat a küldő osztálynak.

Amennyiben ez a megokolt, komoly és igen nyomatékos figyelmeztetésem, illetve rendelkezésem meghallgattatásra nem találna, és a fentiekben jelzett szabályellenes eljárást a jövőben is tapasztalnom kellene, úgy a mulasztó tisztviselőkkel szemben egyénenként a legnagyobb szigorral fogok eljárni.

Nuber

Másolat

K 59. 13 t. 1926–1931.(1926.)

122.

Miniszteri rendelet a tárca álláspontjának más tárcák, egyéb szervezetek előtti képviseletről

12.686/1.

1926. XII.29.

Ismételten előfordult, hogy a m. kir. Külügyminisztérium egyes tisztviselői társmisztériumok vagy pedig egyéb szervezetek által egybehívott értekezleteken a minisztérium képviseletében hivatalosan részt vettek anélkül, hogy nekem kiküldetésükről tudomásom lett volna, és az illető tisztviselők állásfoglalására nézve irányító befolyást vehetem volna.

Szükségesnek találom ennél fogva elrendelni, hogy minden osztályvezető, akinek ügykörében valamely értekezleten való hivatalos részvétel szüksége merül fel, azt nekem kabinetem útján előzetesen személyesen jelentse be, hogy az értekezlet tárgyára vonatkozó állásfoglalásomat, valamint követendő magatartására vonatkozó esetleges utasításaimat közölhessem.

¹ Nem ismerjük.

Hasonlóképpen kötelességévé teszem az érdekelt osztályvezetőknek, hogy az értekezlet után annak lefolyásáról nekem rövid jelentést tegyenek és pedig fontosabb ügyekben személyesen, csekélyebb jelentőségű ügyekben pedig a folyó évi november 23-án 11966/1. szám alatt kelt rendeletemben¹ előírt napijelentések útján.

Walko

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1926.)

123.

Rendelet, mely megtiltja, hogy hivatalos jelentések tisztviselők neveire küldessenek.

12.733/1.

1927. XI. 22.

Az utóbbi időben mind gyakrabban tapasztalható, hogy egyes követségek, illetve konzulátusok számmal ellátott, hivatalos jelentéseket osztályvezetők, illetve előadók nevére címezve terjesztenek fel a Központba.

Ez az eljárás teljesen lehetetlenné teszi a minisztériumban beérkező hivatalos posta egységes kezelését, amellel azzal a veszéllyel is jár, hogy ha a címzett akár kiküldetés, akár szabadság vagy betegség folytán hivatalától távol van, a nevére érkező hivatalos jelentés itteni kezelése késedelmet szenved.

Erre való tekintettel felkérem, szíveskedjék a legnyomatékosabban intézkedni, hogy számmal ellátott hivatalos jelentéseknek egyes osztályvezetők, illetve előadók nevére való címezése a jövőben feltétlenül mellőztessék, annál is inkább, mert hasonló eljárás további előfordulása esetén az ilyen módon érkező jelentéseket kénytelen lennék az illető külképviseletnek felbontatlan állapotban visszaküldeni s az ebből származó késedelemért a felelősséget az illető külképviseletre hárítani.

E rendelkezés nem érinti a hivatalos jellegű magánleveleket s természetesen annak sincs akadálya, hogy a külképviselet valamely sürgős természetű hivatalos jelentésre az illetékes osztályvezető vagy előadó figyelmét magánlevélben egyidejűleg felhívja.

gróf Khuen-Héderváry Sándor

KK. 1927/14. 87–88.

124.

Körrendelet a rendeletek összehangolására¹

14.224/1.

1927. XII. 30.

A Külügyi Közlönyben közléteendő rendeleteknek a már megjelent rendeletekkel való összehangba hozatala és ezzel egyidejűleg a külügyi igazgatás egyöntetőségének biztosítása céljából felhívom a Külügyminisztérium ügyosztályainak vezetőit, hogy a Külügyi

¹ Ld. a 117. sz. iratot

¹ A tárcsa osztályvezetői kapták meg.

Közlönyben közzéteendő rendeleteket és a sokszorosítva szétosztásra kerülő körrendeleteket is *előzetesen* az elnöki osztálynak küldjék meg, ennek pedig meghagyom, hogy minden egyes rendeletet jóváhagyásra nekem, illetve helyettesemnek mutasson be.

Oly rendeletek, amelyek kézjeggyemmel illetve helyettesem kézjeggyével ellátva nincsenek, a Külügyi Közlönyben közzé nem tehetők, illetőleg el nem küldhetők.

A miniszter helyett:

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59 13 t. 1926–1931.(1927.)

125.

Rendelet a külföldi utazások nyilvántartásáról

3138/1.

1928. III. 28.

Gyakran előfordul, hogy hivatalos kiküldetésben külföldre utazó központi tisztviselők elutazásának időpontjáról nem bírok tudomással és így nincs módomban, hogy esetleges rendelkezéseimet az illetőkkel közölhessem.

Szükségesnek találok ezért elrendelni, hogy mindazok a központi szolgálatot teljesítő tisztviselők, akik hivatalos minőségben külföldre utaznak, a futárutakra indulók kivételével, elutazásuk előtt 24 órával jelentkezzenek kabinetem vezetőjénél, esetleges utasításaim átvétele végett és hasonlóképp jelentkezzenek megérkezésüktől számított 24 órán belül.

A kabinetben e célból egy jelentkezési könyv fektetendő fel, melybe feljegyzendő az elutazó tisztviselő neve, hivatali állása, kiküldetésének helye, célja, valamint az elutazása előtti és visszatérte utáni jelentkezésének időpontja.

Walko

K 59. 13. t. 1926–1931.(1928.)

126.

Rendelet a külföldi diplomáciai és konzuli névjegyzékek, valamint külügyminisztériumi évkönyvek felterjesztéséről

1027/1.

1930. II. 3.

Felhívom valamennyi magyar királyi követséget, hogy a székhelyükön működő diplomáciai kar és konzulok névjegyzégeit, valamint az ottani külügyminisztériumnak, a

külgügyi szolgálatban álló tisztviselők névsorát is magában foglaló évkönyvét megjelenésük után, minden egyes esetben hozzám haladéktalanul terjesszék fel.

E kiadmányok beszerzésével kapcsolatban felmerült költségek jelen rendeletemre való hivatkozással helyezendők kiadásba.

Miklós

KK. 1930/2. 5.

127.

Körirat a politikai jelentések tárgymegjelölésének pontosítására¹

43/pol.

1930. I. 3.

A tapasztalat azt mutatja, hogy a politikai jelentések jelenleg szokásos tárgymegjelölése mellett azoknak úgy irattári kezelése mint adott esetben valamely jelentésben tárgyalt részletkérdésnek utólagos felkutatása, sokszor rendkívül megnehezítették, főleg midőn gyakran előforduló általános jellegű tárgymegjelölésről van szó.

Ezért szükségesnek látom elrendelni, hogy a jövőben a politikai jelentések tárgymegjelölése oly módon történjék, hogy abból a jelentésben érintett különböző momentumok minél szabatosabban visszatükröződjenek. A jövőben tehát olyan esetekben, midőn a tárgy megjelölése csak *általánosságban* történt (pl. belpolitikai helyzet, román-olasz viszony stb.) a jelentés lényegét képező események, vagy tárgyak alcímekkel külön feltüntettedsenek. Tehát pl.: „Belpolitikai helyzet.” alcímek: Radikális párt bomlása. – Kölcsön megszerzésének nehézségei. – Merénylet a trónörökös ellen stb. Vagy „Román-lengyel viszony.” Ehelyett: Román-lengyel viszony romlása (vagy javulása) ilyen és ilyen körülmények következtében stb.

A megjelölés rövid és precíz legyen. Természetesen előfordulhat, hogy egy sokoldalú jelentésnél egy-két szavas tárgymegjelölés elegendő, viszont esetleg egy rövid jelentésnél több tárgy megjelölése lesz szükséges. Ebben a tekintetben irányadó azon cél, hogy a tárgymegjelölés olyképpen fogalmaztassék, hogy a jelentések iktatása és indikálása kizárólag ezen az alapon történhessen.

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1930.)

¹ Az összes külképviselési hatóság megkapta.

*Rendelet a több tárcát érdeklő jelentéseknek több példányban való
felterjesztéséről*

5368/1.

1933. V. 8.

Az utóbbi időben ismételten észrevétel tárgyát képezte, hogy a külképviseleti hatóságok szem elől tévesztve a több tárcát érdeklő jelentéseknek megfelelő példányszámban való felterjesztése tárgyában kiadott, a Külügyi Közlöny 1925. évi 5. számában megjelent 154/1–1925. számú rendelet¹ határozmányait, az ily jelentéseket csupán egy példányban terjesztik fel, viszont más külképviseleti hatóságok oly tárgyú jelentéseket, amelyeknek több példányban való felterjesztését semmi sem indokolja, nem egy esetben 4–5 példányban is felterjesztik.

Az első esetben a központban időt rabló sokszor hosszadalmas, a fenti rendelet szem előtt tartása esetén azonban elkerülhető másolási munkálatokat kell végezni, az utóbbi eljárás pedig papírpazarlást idéz elő, ami különösen a jelenlegi gazdasági viszonyokra való tekintettel felette kifogásolandó.

A fentiekre való tekintettel meghagyom a külképviseleti hatóságoknak, hogy az elől idézett 154/1–1925. számú rendeletben foglalt meghagyáshoz, figyelemmel a Külügyi Közlöny folyó évi április hó 10-én megjelent 4. számában közzétett 51.130/4–1933. számú rendelet határozmányaira is, szigorúan alkalmazkodjanak és a több tárcát érdeklő jelentéseket kellő példányszámban terjesszék elő.

Meghagyom másrészt, hogy oly tárgyú jelentéseket (személyi ügyek, stb.), melyek csak a külügyi tárcát érdeklik, csupán egy példányban terjesszenek fel, kivéve azokat az eseteket, amidőn a külügyi tárcát érdeklő jelentéseknek több példányban való beküldését külön rendeletek írják elő (pl. 4020/pol.–1927. sz. rend.).²

Miklós

KK. 1933/7.

¹ Az 1925. I. 6-án megjelent rendelet (KK. 1925/5. 50.) pedig azért született meg, mert akkor is „az utóbbi időben ismételten előfordult” a most szóvá tett mulasztás. 1925-ben az 1921. IX. 22-i hasonló tartalmú rendelet megerősítése volt a cél.

² Nem ismerjük.

Rendelet hivatásos és alkalmi futárok kötelességeiről

25.186/1.

1920. VIII. 26.

1. A hivatásos és alkalmi futárokat a Külügyminisztérium elnöki osztályának utasításai szerint a futárosztály igazítja, illetőleg indítja el.
2. A futárok a következő okmányokkal látandók el:
 - a) diplomata- vagy más rendes útlevéllel; előbbi — kizárólag csakis a Külügyminisztérium státusába tartozó tisztviselők részére — a Külügyminisztérium elnöki osztálya állítja ki;
 - b) futárigazolvánnyal, amelyet szintén a Külügyminisztérium elnöki osztálya állít ki;
 - c) a magával viendő futárcsomagokat feltüntetető általános futárjegyzékkel, amelyet a futárosztály állít ki.
3. A futárcsomagok — politikai és nem politikai természetűek — a futárosztályban személyesen veendőek át; azok átvétele az említett általános jegyzék másolatán elismerendő.
4. Az átvett csomagokat — bármily természetűek legyenek is azok — útközben felbontani semmi körülmények között sem szabad. Erre csak a címzett külképviseleti hatóságaink jogosultak.

Ha szükségessé válnék, hogy valamely magyar képviseleti hatósághoz címzett futárcsomag felbontassék, úgy ezen csomag átveendő, a felbontás oka, valamint a csomag átvétele az általános futárjegyzéken feltüntetendő és továbbítás esetén új csomagként kezelendő, vagyis az ily csomag az illető külképviseleti hatóság által küldendő egyéb futárcsomagokkal együtt új általános futárjegyzékbe veendő fel. Az utazás esetleges megszakítása, megbetegedés vagy egyéb kényszerítő ok folytán, a Külügyminisztériummal vagy a legközelebbi magyar királyi külképviseleti hatósággal táviratilag közlendő. A futárposta további utasítás beérkezéséig biztos őrizetben tartandó.
5. A beérkező futár a magával hozott futárpostát az általános futárjegyzékkel együtt azonnal köteles leadni.

A futárposta átvétele a futár jelenlétében az általános jegyzéken elismerendő és utóbbi a legközelebbi futárpostával az indító hatósághoz visszajuttatandó.
6. A futárnak politikai csomagot személyes felelősség terhe alatt mindenkor saját őrizetében kell tartania és másnak soha át nem adhatja.
7. A futár érkezési és indulási ideje a külképviseleti hatóságok által a futárútlevélen igazolandó.
8. Az utazást önkényesen megszakítani nem szabad. Szem előtt tartandó, hogy a futárút mindig sürgős.

Ambrózy

KK. 1921/1. 6–7.

Rendelet a futárok által betartandó útirányról és menetrendről.

35.155/1.

1920. XI. 4.

Egy konkrét esetből kifolyólag szükségesnek találok elrendelni, hogy a Külügyminisztérium központjából külföldi magyar képviseltekhez indított futárok a részükre megszabott útiránytól sem el nem térhetnek, sem útvukat önkényesen meg nem szakíthatják, hanem tartoznak azt, az útirány és a megszabott utazási program lehetőségig pontos betartásával megtenni.

Ugyanezen futárok visszautazásánál a követségek fel vannak jogosítva arra, hogy amennyiben azt szükségesnek találják, nekik az utazás esetleges félbeszakításra vonatkozó rendelkezéseket adjanak. Azonban ezen körülményt tartoznak a Külügyminisztériumnak sürgönyileg idejekorán bejelenteni, annak lehetőleg pontos jelzésével, hogy az illető futárok beérkezte mikorra várható.

Csáky

KK. 1921/1. 7.

Miniszteri körözüvény az alkalmi futárutak visszazsorítása érdekében

39.193/1.

1920. XI. 27.

Az utóbbi idők tapasztalatai arról győztek meg, hogy az alkalmi futárok küldése csak kivételes esetekben jár a külügyi szolgálatra nézve előnyel, és többnyire csak az illető alkalmi futárok utazásának kényelmesebbé tételére szolgál.

Azt is sajnosan kellett tapasztalnom, hogy a Külügyminisztérium által kiállított ajánlóleveleknek (laisser passer-knak) értékét és jelentőségét nagy mértékben csökkenti a kiállított ajánlólevelek nagy száma.

Indítatva érzem azért magamat, hogy úgy alkalmi futárlevelek, mint ajánlólevelek nem külügyi szolgálatban álló személyeknek csak a legkivételesebb esetekben állíttassanak ki, nevezetesen olyan esetekben, mikor valamely egyén utazásának biztosabbá tételét államédelem vagy legalábbis kétségtelen magyar közérdelem indokolja.

Felhívom az elnöki osztályt, hogy jelen rendeletemhez a lesgzigorúbban ragaszkodják, és a futár- vagy ajánlólevelek kiadása előtt a kérelem jogosságát vagy méltányosságát a leggondosabban mérlegelje.

Tekintettel arra, hogy egyes osztályok igen gyakran maguk figyelmeztetnek nem hivatalos személyeket arra, hogy utazásukat valamelyes közcéllal kapcsolatba hozva esetleg futárlevelet vagy ajánlólevelet is nyerhetnek, sőt az ilyenek kieszközlését nekik valóssággal felajánlják, a legnyomatékosabban felhívom a Külügyminisztérium összes osztályait

arra, hogy ilyen eljárástól a jövőben mindenképpen tartózkodjanak és a felvilágosítást kérőket kizárólag a fenti elvek értelmében informálják.

Csáky

Másolat

K. 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

132.

Körrendelet a futárjáratokról

295/1.

1921. I. 13.

A futárjáratok jelenlegi tetemes költségeinek apasztása végett az alantiakat rendelem el.

1/ Rendes (kebelbeli) futárok egyelőre a következő irányokba küldendők:

a/ Prágán át Berlinbe havonként kétszer,

b/ Münchenen át Berlinbe havonként kétszer,

c/ Varsóba minden hónapban kétszer,¹

d/ Bernbe havonként kétszer,

e/ Róma, Triesztbe, havonként egyszer,²

f/ belgrádi követségünk havonként kétszer küld futárt az ottani személyzet közül,

A belgrádi futárok a szófiai képviselői hatóság postáját is átveszik és Belgrádba továbbítják. Ezen postának Szófiába való biztos továbbszállításáról a belgrádi követség gondoskodik.

A párizsi követség postája a francia és esetleges alkalmi futárok közvetítésével továbbítatik. Köln, Hamburg, Hága és Koppenhága postája a berlini követségnek küldetik meg, s onnan lesz biztos úton szétküldve.

Bécsbe a varsói, illetőleg berlini, esetleg berni és római futárok viszik a követség postáját. Külön bécsi futárok csak rendkívüli esetekben lesznek beállítva. Bécsi követségünk az ottani postának Budapestre való szállítására a Varsóból, illetőleg Berlinből, esetleg Bernből és Rómából hazatérő rendes futárokat használja fel.

2/ A futárok rendszerint kísérő nélkül utaznak. Kísérők csak feltétlenül szükséges esetekben indíttatnak az elnöki osztály külön rendeletére.

A nagy bécsi poggyással induló futárokat egy futárosztálybeli altiszt kíséri a vasútra, és ott a poggyász feladásnál segédkezik. Bécsben ezeket a futárokat egy, az ottani követség által kirendelendő altiszt fogadja a pályaudvaron.

3/ A rendes futárok vasúton ezentúl az őket megillető kocsiosztály számítják fel. Tehát a VIII. fizetési osztályt bezárólag a II., a VII. fizetési osztálytól felfelé az első osztályt.

¹ A futár Bécsen át közlekedett! Ld. lentebb a körrendelet szövegét.

² Szintén Bécsen át.

Esetleges futárkísérők azon kocsiosztályban utaznak, amely a velük utazó futárt megilleti.

Privátcsomagokat a futároknak szállítás végett átadni nem szabad.

Nuber

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

133.

Rendelet a futárosztály nevének megváltoztatásáról

2012/1.

1928. II. 27.

Míthogy a minisztérium futárosztályának eddigi elnevezése a vele érintkező hivatalos közegek és magánfelek körében általában azt a nézetet támasztotta, hogy önálló ügykörű és rendelkezési joggal ellátott rendes minisztériumi osztállyal álljanak szemben s ennek következtében ismételten fordultak hozzá oly ügyekkel és beadványokkal, amelyek hatáskörét és illetékeségét meghaladták, indítva érzem magam, hogy az eddigi „futárosztály” elnevezést a valódi helyzetnek megfelelően „futáriroda”-ra változtassam.

Felhívom a minisztérium összes osztályait és a külképviseleteket, hogy a jövőben ezen új elnevezéshez szigorúan ragaszkodjanak.

gróf Khuen-Héderváry

KK 1928/2.

134.

Rendelet a futárszolgálatlaltal kapcsolatos ügyekben való közvetlen intézkedésről

9889/1.

1928. IX. 11.

Az utóbbi időben ismételten előfordult, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai részben a Külügyminisztérium központjában, részben pedig a külképviseleti hatóságokhoz intézett rendeletek úján közvetlenül intézkedtek a futárszolgálat körébe tartozó ügyekben, többször anélkül, hogy intézkedésüket a Külügyminisztérium elnöki osztályának tudomására hozták volna.

A Külügyminisztérium ügybeosztása tárgyában 1928. évi április hó 1-én 2800/1–1928. szám alatt kiadott rendelet¹ a Külügyminisztérium elnöki osztályának hatáskörébe utalta

¹ Nem közöljük. KK. 1928/4. (Az egész szám!)

a futárszolgálattal kapcsolatos összes ügyeket, melyeket az a közvetlenül alája rendelt futárhoza útján intéz.

A Külügyminisztérium egyes osztályainak természetesen jogukban áll a futárszolgáltatásnak hivatalos küldeményeik továbbítására való igénybevétele, valamint az is, hogy erre valamely külképviseletnek utasítást adjanak. Miután azonban az egyes osztályok betekintés hiányában nem is bírhatnak tudomással arról, vajon valamely futárszolgálattal kapcsolatos, de annak normális menetén túlterjedő kérelem teljesíthető-e vagy sem, az ily ügyekben való rendelkezést tartoznak az egyes osztályok esetleges véleménynyilvánítás vagy javaslattétel kapcsán a közvetlen intézkedésre hivatott és egyúttal annak felelősségét is viselő, elnöki osztálynak átengedni.

Felhívom a Külügyminisztérium osztályait a fentiekben foglalt rendelkezés szigorú figyelembe vételére.

Khuen-Héderváry

KK. 1928/10. 66.

135.

Rendelet a külügyi szolgálaton kívül álló egyének alkalmi futárként való küldetésének beszüntetéséről

8160/1.

1930. VIII. 12.

Az alkalmi futárok indítására vonatkozólag a futárszolgálat tárgyában 1922. évi március hó 17-én 4300/1a szám alatt¹ és a külügyi utazási okiratok kiállítása tárgyában 1926. évi december hó 30-án 12.381/1 szám alatt² kiadott rendeletben foglaltak hatályon kívül helyezésével akként rendelkezem, hogy a m. kir. külképviseletek a külügyi szolgálat kötelékén kívül álló egyént, legyen az akár állami tisztviselő, akár más társadalmi állással bíró egyén, alkalmi futárként többé nem indíthatnak, ilyenek részére sem futárigazolványt, sem hasonló célt szolgáló kísérőiratot ki nem adhatnak.

Amennyiben elkerülhetetlenül szükségessé válnék, hogy valamely külképviseleti hatóság sürgönyi úton le nem bonyolítható ügyben a rendszeresített futárjárat indulása előtt juttasson el valamely futár útján való továbbítást igénylő küldeményt a Külügyminisztériumnak vagy esetleg egy más m. kir. külképviseletnek, úgy ebből a célból az illető képviselet valamelyik tisztviselője indítandó rendkívüli futárként. Ehhez a külképviselet tartozik halaszthatatlan sürgősség okának feltárásával a Külügyminisztérium engedélyét előzetesen sürgönyileg kikérni.

Amennyiben valamely társmisztériumnak érdeke fűződik ahhoz, hogy egy jelentősebb küldeményt saját tisztviselőjével juttasson külföldre, a Külügyminisztérium a jövőre nézve is fenntartja magának a jogot, hogy a külügyi szolgálat kötelékén kívül álló egyént alkalmi futárigazolvánnyal lásjon el. Arra az esetre, ha az ilyen egyén visszatértekor is alkalmi futárként lesz indítandó, a Külügyminisztérium erre az illető külképviseletnek

¹ KK. 1922/5. 41-44.

² Ld. a 142. sz. iratot.

kellő időben, előzetesen utasítást fog adni. Ilyen esetekben az illető egyén futárigazolványa már a Külügyminisztérium részéről a megfelelő időtartamra fog kiállítatni.

Walko

KK. 1930./11. 46–47.

136.

Rendelet a magyar külügyi futárok kötelességeiről

4647/1.

1930. V. 16.

1. A magyar külügyi szolgálat diplomáciai futárait a központban az elnöki osztály utasítására a futáiroda, külföldön pedig a külképviselet vezetőjének utasítására az ezzel megbízott tisztviselő indítja.
2. A futároknak a következő okmányokkal kell felszerelve lenniök:
 - a) szabályszerű, érvényes és az összes szükséges láttamozásokkal ellátott útlevéll;
 - b) futárigazolvánnyal, amelyet rendszerint a Külügyminisztérium elnöki osztálya állít ki;
 - c) futárjegyzékkel (bordereau), amely a futár által szállítandó, diplomáciai pecséttel lezárt összes hivatalos csomagokat (zsákokat, bőröndöket stb.) sorolja fel, a küldemény súlyának, eredetének és a címzettnek pontos megjelölésével. Ezt a központban a futáiroda, külképviseleteknél a futárindítással megbízott tisztviselő állítja ki.
3. A lepecsételt futárpostát az indítást végző tisztviselőtől a futárnak személyesen kell átvenni. Az átvétel elismerése saját kezű aláírással történik a futárindító könyvben, amely az előző pont c) bekezdése alatt említett futárjegyzék pontos másolatát, illetve fogalmazványát kell hogy tartalmazza.
4. A futárnak a lepecsételt futárposta szállításán kívül bármely más megbízatással való megterhelése tilos.
5. A futárnak a lepecsételt futárposta tartalmának ismeretére joga nincs. Amennyiben esetleg tudomása volna róla, senkinek erről felvilágosítást nem adhat.
6. A futárnak az átvett hivatalos küldemények közül a politikai jelzésűeket mindenkor teljes felelősség mellett, állandóan személyes őrizetében kell tartania, s a címzett külügyi hivatalnak a futárposta átvételével megbízott tisztviselőjén kívül senkinek átadnia nem szabad. Az adminisztratív jelzésű futárpostát személypoggyászként feladhatja, köteles azonban figyelemmel kísérni, hogy az egyrészt lehetőleg ugyanazzal a vonattal továbbíttassék, amelyen ő utazik, másrészt a határokon a vámkezelési eljárás elmulasztása miatt vissza ne tartassék.
7. A futár köteles a lepecsételt küldemények sértetlenségét minden körülmények közt megőrizni, egészen addig az időpontig, amíg azokat a pecsétek levételére egyedül jogosult címzett külügyi hatóságnak át nem adta. Lepecsételt küldeményt a futár sem önhatalmúlag saját maga fel nem bonthat, sem pedig annak felbontását másnak meg nem engedheti. A pecsétek sértetlenségét tartozik másokkal szemben — akár magánosok, akár hivatalos közegek legyenek ezek — minden rendelkezésre álló módon megvédelmezni, óvakodjék azonban attól, hogy ok

nélküli aggodalomból túlzásokra ragadtassa magát. Akadályoztatása esetén, útját megszakítva, vagy a legközelebbi m. kir. külképviselőhez térjen vissza, vagy az illető országban székelő m. kir. követségtől kérjen táviratilag közbenjárást.

8. Kivételes szükség esetén, pl. egy útközben megsérült küldemény újracsomagolásakor, valamely közbeeső m. kir. külképviselő is felbonthatja a nem neki címzett küldeményt, azonban tartozik azt a futárjegyzéken szabályszerűen, teljes felelősséggel átvenni s a futárnak mint általa lezárt új küldeményt átadni.
9. A kebelbeli rendes futárok kötelesek az előírt útitervet pontosan betartani; attól önhatalmúlag el nem térhetnek és útjukat meg nem szakíthatják. Megbetegedés, közlekedési akadály vagy egyéb előre nem látott kényszerítő ok esetén gondoskodjanak mindenekelőtt futárpostájuk megfelelő biztonságba helyezéséről, azután értesítsék táviratilag az érdekelt külképviselőket. A kényszerítő ok megszűntével tartoznak útjukat az első lehetséges alkalommal folytatni.

A külképviselőeknek fontos ok esetén jogukban áll a futárt az útitervben előírt időn túl visszatartani, illetve korábban visszaindítani, azaz általában a futárnak az útitervtől eltérő utasítást adni. Ezen intézkedésért kizárólag a külképviselő felelős, és a futár tartozik a kapott utasításhoz alkalmazkodni.

Az alkalmi futárok — átérzve a vállalt szolgálat fontosságát és az azzal járó felelősséget — lehetőleg pontosan tartsák be az indító hatóságnál bejelentett útvonalat és érkezési időt, szem előtt tartva azt az elvet, hogy a futárszolgálat mindig sürgős.

10. A futár a rendeltetési helyre való megérkezése után tartozik a futárpostát a címzett külügyi hatóság ezzel megbízott tisztviselőjének haladéktalanul átadni. Ez az átvételt a futár jelenlétében a futárjegyzéken (bordereau) ismeri el. A futárút végső állomása a futárjegyzéket a legközelebbi futáralkalommal az indító hatósághoz juttatja vissza. Ha a futárposta átadása vagy átvétele a pályaudvaron történik, a futár tartozik a találkozásra és felismerésre nézve a helyi viszonyokhoz képest gyakorlatban levő szokásokhoz alkalmazkodni, s ha a külképviselőt kiküldött tisztviselőjét személyesen nem ismerné, a futárposta átadása előtt személyazonosságának megfelelő igazolását kérné.
11. Amennyiben a külképviselő a futárnak az általános előírásoktól eltérő utasítást adnának, pl. az útitervet megváltoztatnák, szokatlanul nagy futárpostát adnának, nem indítanák el a futárt kellő időben a pályaudvarra stb., a futár a kapott utasítás teljesítését meg nem tagadhatja. Ha azonban úgy látja, hogy a szóban forgó rendkívüli utasítás őt erejét meghaladó feladat elé állítja, vagy általában a futárposta biztonságát veszélyezteti, erre vonatkozó észrevételeit megfelelő formában kifejezésre juttathatja. S ha később az ő hibáján kívül a jelzett káros következmények valóban bekövetkeznének, ezekért a felelősség az utasítást adó külképviselőt terheli.
12. Gondosan ügyeljenek mindenkor a futárok a szolgálatok fontosságának megfelelő komoly fellépésre és meggondolt magatartásra. A hivatalos közegekkel szemben viselkedjenek határozottan, de egyszersmind előzékenyen és lelkiismeretesen igyekezzenek minden sürölődést vagy összeütközést elkerülni. Az utasokra nézve előírt rendelkezéseket mindenkor pontosan tartsák be, s óvakodjanak a le nem pecsételt magánpoggyászukban oly tárgyak vagy anyagok szállításától, amelyek ellen a vámhatóságok kifogást emelhetnének. Általában minden magánérdeket rendeljék alá a futárszolgálat hivatalos érdekeinek.
13. A rendeltetési helyre való megérkezéskor, illetve a központba való visszatéréskor a futár minden, az utazással kapcsolatban előadódott nagyobb jelentőségű, rend-

kívüli eseményről tegyen jelentést, különösen olyanokról, amelyek a futárszolgálat további rendjére jelentőséggel bírhatnak.

14. A futár az utazás befejeztével tartozik futárigazolványát az illetékes utolsó magyar külügyi hatóságnak átadni.

15. Jelen rendeletem kiadásával a 25.186/1–920 és 35.155/1–920 számú rendeleteket (Külügyi Közlöny I. 6. és 7.) teljes egészükben, a 4.300/1a.–922 számú rendeletnek (Külügyi Közlöny II. 41.) pedig a futárok kötelességeire vonatkozó intézkedéseit hatályon kívül helyezem.¹

Miklós

KK. 1930/17. 106–107.

137.

Rendeletek a külképviseltek kötelességeiről a futárszolgálattal kapcsolatban

12.680/1.

1930. XII. 20.

1. §

A külképviseleti hatóságoknál a futárszolgálattal összefüggő teendők végzésével egy rangban idősebb irodai szakbeli tisztviselő bízandó meg, kinek működése fölött az ellenőrzést a hivatalvezető által kijelölendő fogalmazási szakbeli tisztviselő gyakorolja.

2. §

1. A külképviseleti hatóságok a székhelyüket érintő rendszeresített futárjáratok részletes *úttervéről* a Külügyminisztériumnak részükre kiadott külön rendeleteiből szereznek tudomást.

2. A futárok pontos indulási és érkezési idejét a futáriroda a havonként kiadott *futárindítási táblázatban* teszi közzé. Esetleg beálló változásokról a Külügyminisztérium a külképviselteket idejekorán értesíti.

3. Az esetleges *rendkívüli vagy kebelbeli alkalmi futárok* indítását a Külügyminisztérium a külképviseltekkel táviratilag közli.

3. §

1. A külképviseleti hatóságok a hozzájuk érkező futároknak mind az érkezésnél, mind az indulásnál, valamint ott tartózkodásuk ideje alatt a lehetőségig járjanak kezükre, nevezetesen amennyiben ezt a szolgálati viszonyok megengedik, érkezésükkor és indulásukkor egyaránt küldjenek ki az állomásra egy altisztet, különösen olyankor, ha a futár nagyobb poggyással érkezik, illetve tőlük nagyobb poggyással indul.

2. Ha a külképviselet épületben van a futár elszállásolására megfelelő helyiség, az a futárnak rendelkezésére bocsátandó. Előzetes megkeresés alapján a külképviselet tartozik gondoskodni a szállodai szoba rendeléséről.

¹ Nem közöljük. Ellenben megjegyzendő, hogy az 1930. XII. 20-i alaprendelet az 1922. évi 4300/1a alaprendelet egészét hatályon kívül helyezi. Ld. a 137. sz. iratot.

3. A futár a rendeltetési helyre való megérkezése után köteles haladéktalanul jelentkezni a külképviselési hatóságnál, ahol viszont az érkezés időpontjában egy — az átvétellel megbízott — tisztviselő tartozik reá várni.

4. Az érkező futárpostát a futárügyek intézésével megbízott tisztviselő lehetőleg az ennek felügyeletével megbízott fogalmazási tisztviselővel együtt veszi át. A pecsétek és a burkolat sértetlensége gondosan megvizsgálandó. A futárpostát, mint általában a szabályoknak megfelelően minden beérkező postát, a külképviselési hatóság vezetője nyitja fel. A levett pecsétek gondosan megsemmisítendőek. Mind a külső kísérő jegyzéket (bordereau), mind pedig a belső részletes jegyzékek (konszignáció) egy-egy példányát az átvevő tisztviselő aláírja, *keltezéssel látja el és a legelső futáralkalommal* ahhoz a hivatali helyhez juttatja vissza, amelytől a küldemény eredet, a második példányt pedig a saját hivatalában vesz őrizetbe. A Külügyminisztérium futárpostája minden egyes külképviselőhöz külön-külön jegyzékkönyv (konszignációs könyv) folytatólagosan számozott lapjaira bevezetve expedíálódik. Amennyiben a számozott jegyzéklapok közül valamelyik kimaradna, a külképviselőt köteles az elmaradt futárpostát *haladéktalanul* reklamálni.

5. Oly állomáshelyen, melyeken a futár csak átutazik, a politikai futárposta átvételére *feltétlenül tisztviselő* küldendő ki a pályaudvarra, mégpedig — különösen nagyobb poggyász esetén — lehetőleg egy altszét kíséretében. A kiküldöttek költségeiket az illető külképviselőt dologi kiadásainak terhére számolják el. A futártól ezzel kapcsolatban semmiféle kiadás megtérítése nem igényelhető.

6. A kiküldött tisztviselő legyen megfelelő igazolvánnyal ellátva s ha futár személyesen nem ismerné, felkérés nélkül igazolja magát.

7. A kiküldött tisztviselő a helyi viszonyokhoz képest már előzetesen meghatározott találkozási helyet, időt és felismerési módozatot pontosan tartsa be.

8. A futárposta átvételét a kiküldött tisztviselő a futárnál levő jegyzékben (bordereau) ismeri el.

9. Az érintett utolsó állomáshelyen a rendkívüli futároktól, különösen a nem kebelbeliektől be kell kérni és a központba vissza kell küldeni minden olyan futárigazolványt is, amelynek vagy lejárt az érvényessége, vagy csupán arra az egy útra adatott ki.

4. §

1. A futárposta felbontására csakis a címzett külképviselési hatóság vezetője jogosult.

2. Ha kivételesen szükségessé válnék, hogy valamely futárküldemény pecsétjét és külső burkolatát nem a címzett, hanem egy más külképviselési hatóság bontsa fel (pl. Berlinben a sürgőnszekrényekbe való átcsomagolásakor, vagy pl. egy futárzsák megsérülése esetén), azontúl a futárposta anyagának a címzett külügyi hatósághoz való hiánytalan és sértetlen eljuttatásáért a felbontást végrehajtó külképviselő felelős.

3. A futárzsomag felbontásának, illetve a hivatalos pecsét levételének akkor is a külképviselő helyiségében, vagy legalábbis a külképviselő egy tisztviselőjének jelenlétében, Budapestre indított futárpostánál pedig a Külügyminisztériumban kell történnie, ha a futár *külügyi postát nem visz*, illetve valamely poggyászdarabja magyar királyi (külügyi) hatóságoknak szóló küldeményeket nem tartalmaz.

4. A futárpostát felbontó tisztviselő köteles az abban levő összes küldeményeket *haladéktalanul* közelebbi rendeltetési helyükre juttatni. Különösen áll ez azokra a darabokra, amelyek posta útján továbbítandók a közvetlen futárösszeköttetéssel nem rendelkező külképviselésekhez. A továbbítás módját megjelölő közelebbi utasítások, amelyekkel

az egyes küldemények esetleg el vannak látva, pontosan betartandók (pl. „csakis kebelbeli alkalmi futárral”, „postán ajánlva”, „értékbiztosítással” stb.)

5. §

1. A külképviseletek a saját hatáskörükben tartoznak ügyelni arra, hogy a futárok a megszabott útiránytól el ne térjenek, az úttervet önhatalmúlag meg ne változtassák, különösen pedig, hogy az úttervben előírt időben pontosan indíttassanak vissza.

2. Ha rendkívüli körülmények szükségessé tennék a futár visszatartását, ezt a tényt a külképviselet tartozik a Külügyminisztériumnak táviratilag jelezni és a későbbi indítás szükségességét indokoló körülményt még ugyanazzal a futárral írásbelileg jelenteni.

3. Az utazás idejének megváltoztatásáról az összes érdekelt külképviseletek idejében értesítendő.

6. §

1. A számbelileg és időbelileg korlátozott rendes futárösszeköttetések mellett a Külügyminisztériummal való bizalmas, írásbeli összeköttetés gyorsaságának előmozdítása céljából külföldről Magyarországra utazó *kebelbeli tisztviselőket* a külképviseletek oly esetekben, amikor ezt *hivatalos érdek* teszi kívánatossá, alkalmi futárként indíthatnak.

2. A magyar külügyi szolgálat kötelékén kívül álló személyek alkalmi futárként nem indíthatók és részükre a külképviseletek sem futárigazolványt, sem más hasonló célt szolgáló kísérőiratot nem adhatnak.¹

3. Amennyiben elkerülhetetlenül szükségessé válnék, hogy valamely külképviseleti hatóság sürgönyi úton le nem bonyolítható ügyben a rendszeresített futárjárat indulása előtt juttasson el valamely futár útján való továbbítást igénylő küldeményt a Külügyminisztériumnak, vagy esetleg egy más m. kir. külképviseletnek, úgy ebből a célból az illető külképviselet valamelyik tisztviselője indítandó rendkívüli futárként. Ehhez a külképviselet tartozik a halaszthatatlan sürgősség okának a feltárásával a Külügyminisztérium engedélyét előzetesen sürgönyileg kikérni.

4. Amennyiben valamely társmisztériumnak érdeke fűződik ahhoz, hogy egy jelentősebb küldeményt saját tisztviselőjével juttasson külföldre, a Külügyminisztérium a jövőre nézve is fenntartja magának a jogot, hogy a külügyi szolgálat kötelékén kívül álló egyént alkalmi futárigazolvánnyal lásson el. Arra az esetre, ha az ilyen egyén visszatértek is alkalmi futárként lesz indítandó, a Külügyminisztérium erre az illető külképviseleteknek kellő időben, előzetesen utasítást fog adni. Ilyen esetekben az illető egyén futárigazolványa már a Külügyminisztérium részéről a megfelelő időtartamra és útirányra fog kiállíthatni.

5. A rendkívüli és kebelbeli alkalmi futárok pontos érkezési idejét a külképviseletek kötelesek táviratilag jelenteni.

6. Szigorúan tartózkodjanak a külképviseletek a rendkívüli vagy kebelbeli alkalmi futároknak mindennemű olyan igénybevételeitől, ami bármi viszont szolgálat erkölcsi vagy anyagi kötelezettségét háríthatná az illető külképviseletre vagy a minisztériumra. (Pl. nagyobb súlyú futárposta adásától vagy különböző megbízatásokkal, különösen magánügyekkel való megterheléstől.)

7. Az idegen (pl. német, olasz) futároknak az eddigi gyakorlatnak megfelelő mérsékelt korlátok közt való felhasználást a Külügyminisztérium nem ellenzi, különösen olyan külképviseletek részéről, amelyeket rendes kebelbeli futárok ritkán érintenek. Gondosan ügyelni kell azonban arra, hogy az ilyen idegen futároknak átadandó csomag, amely

¹ Ld. a 135. sz. iratot.

kizárólag *sürgős és hivatalos* leveleket tartalmazhat, lehetőleg minél kisebb terjedelmű legyen. *Politikai és bizalmas* tartalmú *küldeményeknek idegen futárok útján való küldése kerülendő.*

7. §

1. A futárpostában továbbítandó küldemények fontosságuk szerint két csoportra osztandók, politikai és adminisztratív csoportra. Minden egyes kiadmánynál már az ügy előadójának, illetve kiadójának feladata megjelölni, hogy az a politikai vagy adminisztratív csomagban továbbítandó-e. A politikai csomagba *kizárólag* oly titkos és bizalmas iratok helyezhetők, amelyeknek természete a politikai csomag fokozottan biztosított őrzetében való küldést feltétlenül megköveteli. Még adm. res.² s hasonló természetű küldemények közül is csupán azok helyezendők a politikai csomagba, amelyeknek esetleges nyilvánosságra jutása politikai bonyodalmakat vonhatna maga után. Értékküldemények közül csupán a nagyobb összegű hivatalos készpénzeket tartalmazók helyezhetők a politikai csomagba. Ha a politikai csomagban továbbítandó hivatalos jelentés nagyobb terjedelmű melléklettel bírna, a melléklet — ha tartalma megengedi — az adminisztratív csomagba teendő. Magánleveleknek a politikai csomagban való továbbítása szigorúan tilos.

2. A futároknak kötelességük, hogy a politikai csomagokat állandóan személyes őrzetükben tartsák, s azokat maguktól a legrövidebb időre se hagyják el. E feladat megkönnyítése végett a külképviseletek tartoznak gondosan ügyelni arra, hogy a politikai csomag a lehetőséghez képest minél kisebb terjedelmű maradjon. Irányelvként mindenkor szem előtt tartandó, hogy a politikai csomag nem lehet nagyobb, mint amekkorát a futár ruházatában is elrejthet. Ha ez kivételesen nem volna keresztülvihető, akkor sem haladhatják meg egy futárútnak az összes politikai csomagjai együttvéve azt a terjedelmet, amennyi egy kisebb irattáskába behelyezhető.

3. Külön csomagot alkotó melléklet *feltétlenül ugyanazzal a futárral* továbbítandó, mint a kiadmány.

4. Pénzesleveleket és értékküldeményeket a futárpostába való helyezés előtt pecséttekkel és aláírásokkal szabályszerűen le kell zárni és az értéktartalmát a borítékon szembeötölő módon kell jelezni.

5. A továbbításra átvett küldeményeket a futárindítással megbízott tisztviselő sorszámmal látja el és a részletes jegyzőkönyvbe (konszignáció) vezeti be, mégpedig külön lapon a politikai és ismét külön lapon az adminisztratív jellegű darabokat. A jegyzékbe a tételszám után a feladó, a küldemény hivatalos száma vagy számai, neve (pl. csomag), értékküldeményeknél az összeg nagysága és végül a címzett vezetendő be. Rövidítésnél a feltétlen érthetőség legyen irányadó.

6. A jegyzékbe (konszignáció) való bevezetéskor minden egyes küldemény már lezárt borítékban legyen, úgyhogy a futár csomag külső burkolatának felbontója ne találjon nyitott ügdarabokat a futárpostában. Nem érinti természetesen ez a rendelkezés a 6583/1b–1923. számú rendelet érvényét (Külügyi Közlöny III. évf. 39. oldal), amelynek értelmében a borítékolásnak a legmesszebbmenő takarékossgal kell történnie. *Ugyanabban a futárpostában az egy címre szóló kiadmányok közös borítékban egyesítendő.*

7. A részletes jegyzékek (konszignáció) két-két példányát az illető futár csomagba, a küldemények közé, lehetőleg feltűnő színű borítékba kell betenni.

8. A Külügyminisztérium részére küldött futárküldemények — politikai és adminisztratív jellegűek egyaránt — ugyanazon jegyzőkönyvnek *folytatólagosan lapszámozott*

² Ti. bizalmas jellegű adminisztratív irat.

oldalaira vezetendők be, úgyhogy a Külügyminisztérium az esetleges elmaradt küldeményt haladéktalanul reklamálhassa.

9. A külképviseletek egymás közti futárforgalmában az e célra készített, eltérő színű jegyzékkönyvek használandók, amelyeknek *három* másolati lappéldánya közül kettő-kettő a fentebb jelzett módon a címzett külképviseleti hatóságnak, egy példány pedig a legközelebbi futáralkalommal, a futárirodának címezve, a Külügyminisztériumnak küldendő meg. Ugyancsak beküldendő ilyenkor a bordereaunak egy másolata is a súlyok pontos feltüntetésével.

10. Jegyzékbevezetés nélkül futárküldeményként, hivatalos pecsét alatt akár a központtal akár más külképviselettel való viszonylatban bárminő küldemény továbbítása szigorúan tilos.

11. A lehetőség szerint ugyanazzal a futárral vissza kell küldeni minden érkezett zsákot, bőröndöt, futárládát stb., amelybe az érkezett futárposta csomagolva volt.

8. §

1. A futárposta teljes összegyűlte után a futárt indító tisztviselő a csomagokat (zsákokat, ládákat) a hivatali pecséttel gondosan lezárja, az indítókönyvbe bevezeti és a Külügyi Közlöny II. évfolyam 44. lapján található minta szerinti jegyzék (bordereau) kíséretében a futárnak átadja.

2. A küldeményeket, főképpen pedig a politikai csomagot oly módon kell lepecsételni, hogy annak tartalmához a pecsétek feltörése nélkül hozzáférni teljesen lehetetlen legyen. Különös gondot kell fordítani arra, hogy a lepecsételt hivatalos csomagok külső burkolata megfelelő ellenálló képességű, a használatba vett futárzsák vagy láda pedig teljesen kifogástalan karban levő legyen.

3. Az indítókönyv, amelynek megfelelő lapján a futár a lezárt és sértetlen küldeményeket aláírásával átveszi, a bordereaunek pontos fogalmazványa legyen, azzal a különbséggel, hogy csupán egy nyelven állítandó ki. A kiadott összes bordereaukat folytatólagos sorszámmal kell ellátni.

4. Oly állomáshelyek részére, ahol a vámhatóságok a feladott poggyász kiváltásakor a bordereau beszolgáltatását kéri, pl. jelenleg Bernben, Bukaresten, Fiumében és Sztambulban, a rendes bordereauról egy másodlati (sic!) példány is készítendő, amely azonban csak az illető helyre szóló küldeményeket tartalmazza. E példányok eredeti okmány látszatával bírjanak, rajtuk „Copie” vagy hasonló felírás mellőzendő. Ugyanezt az eljárást kell követni akkor is, ha valamely futárpostát az illetékes külképviselet tisztviselője a pályaudvaron vesz át és a pályaudvar területéről való távozáskor szüksége van a futár csomag hivatalos jellegét igazoló okmányra.

5. Milánóba és Zágrábba további intézkedésig személypoggyászként feladandó futárposta nem küldhető.

6. A futár a futár csomagokat — a politikai és adminisztratív postát egyaránt — tartozik a *hivatal helyiségében személyesen átvenni*.

7. A futárok az indításkor minden helyi szokás és tudnivaló felől, ami a futárszolgálat szempontjából fontossággal bír, kioktatandók. Oly személyt, aki futárszolgálatot még nem teljesített, vagy abban kellő jártassággal nem bír, az indítást végző tisztviselő csak akkor bocsáthat útnak, ha személyesen meggyőződött arról, hogy a futárszolgálat minden lényeges szabályáról és teendőjéről tudomással bír.

8. A futárnak a lepecsételt futárposta szállításán kívül bármely más megbízatással — különösen nem hivatalos magánüggekkel — való megterhelése szigorúan tilos. Amennyi-

ben a minisztériumnak tudomására jutna, hogy a futár valamely ilyen természetű megbízatást elfogadott és ez akadályozta abban, hogy teljes figyelmét hivatalos kötelességeinek teljesítésére fordítsa, a minisztérium a futáron kívül a megbízás adója ellen is a legszigorúbban el fog járni.

9. A külképviseletek kötelesek a futárpostát oly időben lezárni, hogy a futár idejében indulhasson el s a pályaudvaron reá váró teendőket (pl. csomagfeladás, jegyváltás, zsúfolt vonatokon a hely korábbi lefoglalása stb.) a szolgáltatának fontossága által megkívánt nyugodtsággal intézhesse el.

9. §

1. A futárnak továbbítás végett átadandó adminisztratív jellegű poggyász súlyát az indítást végző tisztviselő pontosan állapítsa meg s az indítókönyv és a bordereau megfelelő rovatába jegyezze fel.

2. Az adminisztratív futárposta maximális, általánosított súlyhatárát az egyes futárutakra nézve külön rendeletek állapítják meg. E súlyhatárok túllépését lehetőleg mindig el kell kerülni. A súlyhatáron túl általában csak oly küldemények továbbíthatók, amelyek költségeinek megtérülése a minisztérium javára minden kétséget kizárólag biztosítva van. Amennyiben az elküldendő *saját postaanyag egymagában is* meghaladná a súlyhatárt, sürgősség és hivatali érdek szempontjából kell elbírálni, hogy mi tartható vissza a következő futárig, illetve valamely nagyobb küldemény nem osztható-e fel több egymásután továbbítandó részletre. Oly nagyobb súlyú küldeményeknél, amelyek futárral csakis túlsúlyként volnának továbbíthatók, viszont sem tartalmuk nem oly bizalmas, sem pedig nem olyan sürgősek, hogy a futár útján való szállítást feltétlenül megkövetelnék, gondosan mérlegeljék a külképviseletek, hogy nem volna-e célszerűbb valamely olcsóbb szállítási mód választása (postai nyomtatvány vagy csomagküldeményként vasúton gyors-, illetve teherárúként, esetleg szállítócég útján). Ha azonban kivételképpen mégis elkerülhetetlen, hogy a súlyhatáron felül oly küldemények továbbíttassanak, amelyeknek szállítási díja fedezve nincsen, továbbításra vonatkozólag a minisztériumi engedélyt lehetőleg előzetesen kell kikérni, de legalábbis egyidejűleg jelenteni kell a túllépés tényét és mindazon okokat, melyeknél fogva a súlyhatáron túllépő küldemények továbbítása elkerülhetetlenül szükségesnek látszott.

3. A külképviseletek egymás közti forgalmuk lebonyolítására a futárnak rendszeresen csak kisebb súlyú és terjedelmű hivatalos levélcsoomagokat adhatnak. Nagyobb küldemények szállítására a Külügyminisztérium engedélyt ugyancsak lehetőleg előzetesen kell kikérni. Kivételesen sürgős és a hivatali érdek szempontjából fontos esetekben azonban a jóváhagyás utólag is kérelmezhető.

10. §

1. Mindennemű nagyobb súlyú vagy egyéb tekintetben rendkívüli szállítmány továbbításának engedélyezését a Külügyminisztérium elnöki osztályának tartom fenn.

2. Továbbításra a külképviselet saját hivatalos küldeményein kívül általában átvehetők:

- a) Társminisztériumok és magyar állami hivatalok hivatalos küldeményei. Minthogy azonban e küldemények az alábbiak szerint amennyiben a fél kg. súlyt meghaladják, a szállítási díj megtérítésére kötelesek, esetenként gondosan kell mérlegelni, hogy a küldemény tartalmánál fogva megkívánja-e a futár által való biztosítottabb, de egyszersmind költségesebb szállítási módot. Általában futárral csak oly idegen küldemények továbbítandók, amelyeknek tartalma aállítás e módját valamely

különös oknál fogva megköveteli, vagy pedig a címzett a továbbítás e módját kifejezetten kérelmezte. Közömbös tartalmú nyomtatványcsomagoknak futár útján való küldését egyes külképviseleti állomáshelyekről megokolhatja a postai szállítás teljes megbízhatóságának hiánya (pl. a Balkánról), viszont ahol ez a szempont nem forog fenn, és a futár által való szállítás aránytalanul költségesebb (pl. Amerikából), ott hasonló küldemények lehetőleg mindig postán, nyomtatványként továbbítandók közvetlenül a címzett hivataloknak. Ha valamely külképviseletnek gyakrabban kell nagyobb mennyiségű nyomtatványt továbbítani társmínisztérium vagy más állami hivatal részére s ez jelentékeny, rendszeres portókiadásokkal jár, e költségek a címzett hivatal előzetes hozzájárulásával bizományos kiadásként számolandók el.

- b) Továbbíthatók továbbá külszolgálatra kirendelt külügyi alkalmazottaknak hozzátartozóikhoz vagy más külügyi alkalmazottakhoz intézett magánlevelei.
- c) Oly országokból, ahonnan a rendes postai forgalom kevésbé megbízhatóbbnak látszik, kivételes esetekben továbbíthatók magánosok (cégek, egyesületek) okmány vagy értékküldeményei, amennyiben ezeknek továbbításához nemzeti érdek vagy méltánylást érdemlő fontos magánérdek fűződik.
- d) Idegen államok kormánya vagy idegen külképviseletek részéről eredő szállítási kérelmek a köteles diplomáciai udvariasság szem előtt tartásával bírálандók el. Nem kívánatos azonban, hogy e címen teljesen idegen, sőt esetleg nem is hivatalos személyek magánküldeményei kerüljenek továbbításra.

3. Akár rendkívüli természetű hivatalos ügyekben, akár magánügyekben a külképviseleteket a kebelbeli futárirodának *közvetlenül utasítást nem adhatnak*. Ennek megfelelően a futáriroda részére szigorúan tiltva van, hogy bármiféle utasítást, amely a külképviseletek részéről a kebelbeli elnöki osztály megkerülésével jut hozzá, elfogadjon.

11. §

1. Futárpostában kizárólag oly tárgyak küldhetők, amelyeknek Magyarországra való behozatalát a fennálló törvények vagy rendeletek nem tilalmazzák. A ki- vagy beviteli engedélyt igénylő anyagoknál és tárgyaknál és engedélyt a feladónak előzetesen be kell szereznie és a külképviseleti hatóságnak beszolgáltatnia.

2. A futár által szállított csomagok tartalmáért a határellenőrzést gyakorló hatóságokkal szemben a Külügyminisztérium viseli a teljes felelősséget, ezért a külképviseletek a csomagokat az átvételi megbízott közegek által tartalmukra nézve feltétlenül vizsgáltassák meg. Enélkül csomagot továbbításra elfogadni nem szabad. Az átvizsgálás megtörténtét az átvevő közeg a csomag külsején tartozik aláírásával bizonyítani.

3. Társmínisztériumok, állami hivatalok és ezeknek külföldi megbízottai részéről továbbításra átadott küldemények tekintetében is kifejezetten fenntartja magának a Külügyminisztérium a jogot, hogy azok tartalmáról meggyőződést szerezhessen. Ez alól kizárólag olyan nyilvánvalóan csupán irományokat tartalmazó levelek vagy kisebb levélcsomagok esetében tesz kivételt, amelyekre nézve Budapesten az illetékes minisztériumi osztály vezetője, külföldön pedig az illetékes legmagasabb rangú hivatalos közeg aláírásával és hivatali pecsétjével ellátott záradék igazolja, hogy a küldemény hivatalos iratokon kívül semmi egyebet nem tartalmaz.

4. Folyékony, olvadékony vagy könnyen gyulladó anyagok a futár által való szállítástól ki vannak zárva.

5. Magyarországon vagy a külképviselet székhelyén kívül eső külföldi országokban magán, kereskedő és ipari cégeknél vásárolt tárgyak küldése alkalmával mindenképpen

kerülni kell annak a ténynek köztudomásra jutását, hogy a küldemény futárcsomagként továbbíttatik. Ily ügyeknek a cégekkel való megtárgyalása alkalmával szigorúan el kell kerülni a futár által való továbbításra vonatkozó legcsekélyebb utalást is, másrészt az ilyen küldemények a cégek részéről a központban a futárirodához *közvetlenül* nem kézbesíthetők, hanem magánküldemények esetében megfelelő kebelbeli közvetett személyek, hivatalos küldeményeknél pedig beszerzésekkel hivatalból foglalkozó főigazgatói iroda címére kell a küldeményeket kézbesíteni.

6. A futár útján való továbbítás lehetőségéből valamely küldeményt meg nem felelő alakja vagy terjedelme vagy hiányos csomagolása is eleve kizárhat.

7. A csomagok mindenkor a tartalmuknak megfelelő ellenállóképességű külső burkolattal legyenek ellátva, különös tekintettel arra, hogy a futárszakokban a nyomásnak és zúzódnak fokozottabb mértékben ki vannak téve. A futárpostában levő küldeményeknek a szállítás közben esetleg beálló sérüléséért a Külügyminisztérium felelősséget nem vállal. Ezt a feladóknak kifejezetten tudomásukra kell hozni.

8. Minden futárpostába helyezett küldeményen a feladó neve, a cím, a küldemény magán vagy hivatalos jellege, továbbá tartalma és súlya legyen pontosan feltüntetve. A postán továbbítandó küldemények az illető ország nyelvén címezve, feladásra teljesen kész állapotban legyenek. Bárminemű különleges jelzés (pl.: „Érte jönnek”, „Címzett értesítendő” stb.) lehetőleg magára a küldemény burkolatára vezetendő rá. A postán továbbítandó küldemények legyenek pontos utasítással ellátva (pl.: ajánlva, nyomtatványként, csomagként, értékbiztosítással stb.), mert a továbbítással megbízott tisztviselők külön jelzés nélkül kötelesek mindenkor a legolcsóbb továbbítási módot választani.

12. §

1. Társminisztériumoktól és egyéb magyar állami hivataloktól továbbításra átvett, illetve az ő címükre továbbítandó *hivatalos levelek* és fél kg-on aluli levélcsoomagok szállítási díj alól mentesek. Ugyancsak díjmentesen továbbítható a Külügyminisztérium osztályvezetői és a külképviseletek vezetői közt, illetve távollétükben helyetteseik közt folytatott *hivatalos*, de ügyiratszám nélküli *magánlevelezés*, valamint az ügyiratszám nélkül dolgozó szakeladók (pl.: külképviseleti sajtóeladók) *hivatalos jelentései*. Amennyiben kivételesen szükségessé válnék, hogy hivatalos ügyek kisebb beosztott tisztviselők magánleveleiben tárgyalassanak meg, ezen küldemények díjmentességére csak akkor tarthatnak igényt, ha a levél hivatalos jellege a felettes osztályvezető, illetve a külképviselet vezetője által igazoltatik.

2. Fenti kivételeken kívül minden más *levélküldemény* után a következő szállítási díjak vételezendők be:

- a) 1–50 gr. súlyig a feladás helyén és idejében a rendeltetési helyre nézve közönséges levelek után előírt postai bérmentesítési díj;
- b) 50–250 gr. súlyig az a) alatt előírt díj kétszerese.

3. Társminisztériumok, egyéb magyar állami hivatalok hivatalos *csomagküldeményei*, továbbá magánintézmények vagy nem kebelbeli magánszemélyek küldeményei után Budapestig és 1 kg-onként számítva az alábbi szállítási díjak vételezendők be:

Ankara	6. – P	Bécs	1. – P
Athén	5. – "	Brüsszel	5. – "
Belgrád	2. – "	Bukarest	2. – "
Berlin	4. – "	Dél-Amerika	10. – "
Bern	3. – "	Észak-Amerika	8. – "

London	5. – P	Stockholm	5. – P
Madrid	6. – "	Szófia	3. – "
Milánó	3.50 "	Sztambul	5. – "
München	2. – "	Trieszt	2. – "
Párizs	4.50 "	Varsó	3. – "
Pozsony	1. – "	Velence	2.50 "
Prága	2. – "	Zágráb	1. – "
Róma	4.50 "	Zürich	2.50 –"

4. A díjak kiszabására vonatkozólag az alábbi elvek irányadók:

- a) nem állami hivatalok 250 és 500 gr. küldeményei fél kg-nak számítandók és utánuk a fenti 1 kg-os díjak *fele* vételezendő be.
- b) 500 gr-on felüli küldemény 1 kg-nak számítandó;
- c) egy kg-on belül minden megkezdett kg. teljes kg-nak számítandó;
- d) a Külügyminisztérium 18. osztályának³ és a külképviseletek mellett működő eladónak egymás részére továbbítandó hivatalos küldeményei futáronként 3 kg. súlyig díjmentesek. Ezen felül minden megkezdett kg. után a fenti díjak fizetendők. Különálló poggyász darabok díjából ez a 3 kg-nyi szabad súly nem vonható le.

5) A szállítási díjak, különösen magán csomagok után, mindenkor előzetesen, azaz a feladás helyén fizetendők. Kivételt képezhetnek ez alól a társmínisztériumok és egyéb állami hivatalok oly küldeményei, amelyeknél a díj előzetes lerovása technikai nehézségbe ütközik, illetve nem kívánatos idővesztéssel járna.

6) Ha társmínisztériumok vagy egyéb magyar állami hivatalok küldeményei után a fent előírt teljes összegű szállítási díjat a külképviselet előzetesen behajtatni nem tudja, viszont a küldeményekkel kapcsolatban kiadásai vannak, e kiadásokat *nem bizományos kiadásként*, hanem a Külügyminisztérium és az illető hivatal közt utólag lefolytatandó elszámolás terhére eszközölt kifizetésként kell elszámolni.

7) A díjak pengőben vagy az illető ország valutájában napi árfolyam szerint fizetendők és jegyzékbe vezetve *ugyanazzal a futárral* a futárirodának küldendők meg. A futáriroda a befolyt díjakat a kebelbeli számvevőség ellenőrzésével az „Utazási és átköltözködési költségek” költségvetési rovata javára térítményképpen a Külügyminisztérium házipénztárába fizeti be.

8) A fenti rendelkezések a külképviseletek egymás közti forgalmában is teljes egészükben kötelezők. A díjak a fenti táblázat alapján számítandók, mégpedig ha a küldemény Budapesten át továbbítatik, akkor a két szóban forgó külképviselettől Budapestig köteles díjak összege veendő, ha pedig a szállítás két ugyanazon a futárútvonalon fekvő külképviselet közt történik, akkor a Budapestig esedékes díjak különbözete.

9) Magánküldeményeknek a rendeltetési helyen való kikézbésítését vagy postai feladását a küldő csak megfelelő postai portódíj vagy küldöncdíj csatolása mellett kívánhatja. Ez utóbbinak minimális összege 80 fillér.

10. Magán csomagoknak díjmentes vagy mérsékelt díjtétel mellett való továbbítására a külképviseletek kivételesen sem adhatnak engedélyt. Ily tárgyú kérelmek a Külügyminisztériumhoz is csak rendkívüli és különösen megokolt esetekben terjeszthetők fel. Nemzeti közérdeket, propaganda- vagy közjótékonyági célokat szolgáló küldemények

³ Az 1930. X. 1-jei ügybeosztás szerint a Külügyminisztériumnak összesen kilenc osztálya volt, nem tekintve az egyéb részlegeket (számvevőség, segédhivatalok). Tehát elírásról van szó.

díjainak esetleges mérséklése mindenkor előzetesen írásbelileg kérelmezendő a Külügyminisztériumtól. Idegen államok kormánya vagy idegen külképviseletek részéről továbbításra átvett küldemények után, különösen ha azok magánjellegűek, az előírt szállítási díj lehetőleg bekérendő. Ha azonban kivételes és különösen megokolt esetekben a köteles diplomáciai udvariasság azt kívánná, hogy a díjak bevételezésétől a Külügyminisztérium eltekintsen, e kérdésben a külképviselet vezetője dönthet, azonban állásfoglalását minden esetben jelentse be a Külügyminisztériumnak. Olyan nemzetek kormányától vagy külképviseleteitől eredő kisebb *hivatalos* küldemények, amelyek részünkre rendszeresen teljesítenek szívésségi futárszolgálatot (jelenleg Németország, Olaszország és Ausztria), mindenkor díjmentesen továbbítandók.

11. Magáncsomagoknak rendkívüli vagy alkalmi futárokkal való továbbítása lehetőleg kerülendő, akár kebelbeli, akár idegen az illető. Az esetleg kivételesen továbbítandó magáncsomagokra rendkívüli vagy alkalmi futár esetén is ugyanazok az irányelvek mérvადók, mint rendes futár esetén. Különösen áll ez a díjak bevételezésére, a csomagok átvizsgálására és a fentiekben eltiltott anyagok továbbításának megakadályozására. Hasonlóképpen betartandók a magánküldeményekre előírt összes fenti rendelkezések a gyermekvonatokkal vagy más hasonló alkalmatosságokkal továbbított küldemények esetén is, ha azok *hivatalos pecsét alatt*, diplomáciai küldeményként továbbítatnak.

13. §

1. Magáncsomagoknak a futárpostában való szállítását a Külügyminisztérium általában ellenzi, azonban méltányossági okokból teljesen és kivétel nélkül eltiltani nem szándékozik. Kívánatos azonban, hogy a magánküldemények továbbítása csakis különösebb(sic!) megokolt esetekre és a lehető legminimálisabb határok közé szoríttassék vissza. Magáncsomag ennél fogva csak egészen kivételesen és csak oly esetekben vehető át futár útján való küldésre, ha továbbítását igen jelentős okok támogatják, nevezetesen ha feladójának különösen fontos, méltánylást érdemlő és más módon semmiképpen ki nem elégíthető érdeke fűződik hozzá.

2. Elsősorban kebelbeli tisztviselők részesülhetnek ebben a kedvezményben, akiknek ez irányú kérelmei tárgyában a külképviselet vezetője, illetve a központban az elnöki osztály hivatott dönteni. Ily küldemény azonban ugyanazon futárral és ugyanazon feladótól az 5 kg-ot meg nem haladhatja. A külképviselet vezetője tartozik minden egyes esetben, melyben bármi csekély súlyú csomag továbbítását engedélyezte is, a Külügyminisztériumnak írásbeli jelentést tenni. E jelentéseknek tartalmazniuk kell a feladó és a címzett nevét, a küldemény pontosan megjelölendő tartalmát és súlyát, *főképpen pedig azokat az indokokat, amelyek a csomag felvételének kivételes engedélyezését támogatták*. Azonos eljárás kötelező akkor is, ha valamely csomagnak nem a központba, hanem más külképviselethez való továbbítása engedélyeztetik.

3. Öt kg-nál nagyobb súlyú magáncsomagok továbbítására vonatkozó kérelmek döntés végett minden esetben a Külügyminisztérium elnöki osztályának terjesztendők fel.

4. Nem kebelbeli magánfeladók csomagjai lehetőleg minden esetben visszautasítandók. Idegenek csomagjait kebelbeli tisztviselő neve alatt továbbítani szigorúan tilos.

5. Nem tévesztendő szem elől, hogy a magánküldemények szállításának engedélye kedvezmény, amely semmi körülmények közt nem ölthet oly mértéket, hogy a hivatalos forgalom lebonyolítását bármi módon veszélyeztethetné. A magánküldemény feladójának a továbbítás idejére nézve semmiféle igényjogosultsága nem lehet. Ha a hivatalos külde-

mények érdeke kívánatossá teszi, a magáncsomagok továbbítása a következő futárig elhalasztandó.

6. Ha a magánküldemények szállítási díjának megtérítése biztosítva van, a helyi viszonyok gondos mérlegelésével és a hivatali érdekek szem előtt tartásával bizonyos mérsékelt határig a futárposta átalányozott súlyhatárán túl, túlsúlyként is továbbíthatók.

7. A kebelbeli alkalmazottak magánküldeményei után fizetendő szállítási díjak a következők:

- a) 1–50 gr. súlyú levelek után a feladás helyén és idejében a rendeltetési helyre nézve közönséges levelek után előírt postai bérmentesítési díj *fele*,
- b) 50–250 gr. súlyú levelek után az a) alatt előírt díj kétszerese,
- c) csomagok után 1 kg-onként és Budapestig számítva az alábbi szállítási díjak számítandók:

Ankara	2.80 P	Milánó	1.50 P
Athén	2.20 "	München	1. – "
Bécs	0.40 "	Párizs	1.50 "
Belgrád (egyenesen)	0.60 "	Pozsony	0.50 "
Belgrád (via Zágráb)	1.30 "	Prága	1. – "
Berlin	1.80 "	Róma (egyenesen)	1.70 "
Bern	1.10 "	Róma (via Milánó)	2.40 "
Brüsszel	2.20 "	Stockholm	2.30 "
Bukarest	0,70 "	Szófia (egyenesen)	1.40 "
Fiume	1. – "	Szófia (via Zágráb)	2.10 "
Genf	1.30 "	Sztambul	2.20 "
Hága	1.80 "	Trieszt	0.90 "
Hamburg	2. – "	Varsó	1.70 "
Helsinki	2.60 "	Velence	1.20 "
Kolozsvár	1.20 "	Zágráb	0.50 "
Köln	1.60 "	Zürich	1. – "
London	2.20 "	Észak-Amerika	4.20 "
Madrid	3.70 "	Dél-Amerika	6. – "

d) 250–500 gr. közötti küldemények 1/2 kg-nak számítandók és utánuk a fenti díjak fele fizetendő. 500 gr-on felüli küldemény 1 kg-nak és 1 kg-on túl minden megkezdett kg. teljes kg-nak számítandó.

8. A fenti, kizárólag kebelbeli alkalmazottak részére megállapított díjkedvezményben *nem kebelbeliek* küldeményei nem részesülhetnek, hanem utánuk mindenkor a jelen rendelet 12. § 3. pontjában előírt nagyobb díjtételek számítandók.

9. A küldemények tartalmának átvizsgálására és korlátozására, továbbá csomagolási módjukra vonatkozólag a jelen rendelet 12. §-ának 5., 7., 8., 9., 10., 11. pontjaiban foglaltak mindennemű kebelbeli magáncsomagra is teljes egészükben kötelezők.

10. A kebelbeli futárok az eddigi gyakorlatnak megfelelően kérelmezhetik a külképvisellettől a saját részükre magáncsomagnak díjmentes behelyezését a futárpostába. Ez azonban legfeljebb 3 kg. súlyú lehet és az átalányozott súlyhatás meghaladása esetén nem számítandó bele az elszámolható súlytöbbletbe, tartalmának előzetes átvizsgálása és korlátozása tekintetében pedig ugyanazon szabályok alá esik, mint bármely más magáncsomag. E 3 kg-os súlyhatár túllhaladása csak a Külügyminisztérium előzetes engedélyével

történik és ekkor minden további megkezdett kg. után a jelen § 7. c. pontjában előírt díjtételek fizetendők. *Szigorúan tilos a futár neve alatt mások küldeményeinek beletétele a futárpostába.*

11. Szükségesnek tartom e helyen ismételten felhívni a külképviseletek figyelmét a jelen rendelet 8. § 8. pontjára, amely szerint a futárnak a lepecsételt futárposta szállításán kívül bármely más megbízatással, különösen magánügyekkel való megterhelése szigorúan tilos.

12. Külképviseleti tisztviselők nagyobb terjedelmű magánpoggyászának átköltözködésük vagy szabadságuk alkalmával *futár útján* való — akár pecsét alatt, akár anélkül történik a továbbítás — az előzetes esetenkénti engedély megadását a Külügyminisztérium elnöki osztályának tartom fenn. Ilyen engedély azonban csak különösen indokolt kivételes esetekben kérelmezhető.

13. Jelen rendelet a Külügyminisztérium által korábban kiadott magáncsomag továbbítási *külön engedélyek* érvényét nem érinti.

14. §

1. Jelen rendelet 1931. évi január hó 1-én lép életbe, illetve azon távolabb eső külképviseletek részére, amelyekhez ezen időpontig nem kézbesíthető, a kézhezvétel napján.

2. Jelen rendelettel az alábbi korábbi rendeleteknek a külképviseletek futárszolgálati kötelességeire vonatkozó intézkedései helyezetnek hatályon kívül:

25.186/1–1920 (Külügyi Közlöny I. 6. – 35.155/1–1920/KK I.7. – 6.410 1–1921/KK I. 50. – 12.848/1a–1921/KK I. 87. – 4.300 1a–1922 KK II. 41. – 13.652/1a–1922/KK II. 154. – 20.428/1a–1922/KK III. 1. – 2.872/1a–1923/KK II. 13. – 10/684/1a–1923/KK III. 48. – 9.694/1a–1924/KK IV. 54. – 1.246/1–1925/KK V. 50. – 13.424/1–1926/KK VII. 1.)

Khuen-Héderváry

KK. 1930/17. 97–106.

138.

Körrendelet a futárokkal szembeni elvárásokról

85/el. res.

1934. VII. 6.

Egy konkrét esetből kifolyólag felhívom a m. kir. Külügyminisztérium osztályainak, számvevőségének és főigazgatói irodájának vezetőit, hogy a vezetésük alá beosztott minden olyan tisztviselőnek, aki futárszolgálatot teljesíteni szokott, az alábbiakra nyomtatékosan hívják fel figyelmét:

A futárok tartoznak lelkiismeretesen ügyelni arra, hogy a 4.647/1–1930. számú rendeletben (Külügyi Közlöny 1930. 106.)¹ előírt kötelességeiket mindenkor pontosan teljesítsék és a magatartásukra vonatkozólag ott felsorolt utasításokhoz alkalmazkodjanak.

¹ Ld. a 136. sz. iratot.

Az idézett rendeletben említettekén kívül gondosan tartsák szem előtt az alább irányelveket is:

1. Futár voltukat ne hozzák ok és szükség nélkül köztudomásukra útitársaik előtt, azzal ne kérkedjenek, hanem ellenkezőleg igyekezzenek inkognitójukat a lehetőség határain belül megőrizni.

2. Az útitársakkal való érintkezésben a szolgálatuk által megkívánt tartózkodó magatartásra ügyeljenek s általában a legnagyobb óvatosságot tartsák szem előtt.

Ismeretlen személyekhez bizalmasak ne legyenek, barátságot ne kössenek. Ha a társalgásba való bekapcsolódás a körülmények folytán nem kerülhető el, lelkiismeretesen ügyeljenek arra, hogy a beszéd hivatalukra, munkakörükre, a külügyi szolgálatra vagy általában politikai kérdésekre ne terelődhessék. Ilyen ügyekről ne beszéljenek, ne nyilatkozzanak.

Amennyiben ugyanis a jövőben tudomásomra jutna, hogy valamely futár a fentiekhez nem alkalmazkodik, kénytelen volnék vele szemben a megfelelő módon eljárni, illetve elsősorban az iránt intézkedni, hogy az illető a futárszolgálat végzéséből ideiglenesen vagy teljesen kizárassék.

Hory

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1934.)

139.

Rendelet a futárszolgálat alkalmával repülőgépek igénybevételéről

14.185/1.

1934. XI. 2.

Futárszolgálat alkalmával — mind a kebelbeli rendes, mind pedig a rendkívüli vagy alkalmi futárok esetében — a repülőgépen való utazás esetleges engedélyezését a Külügyminisztérium magának tartja fenn.

Sem a futárok nincsenek tehát feljogosítva arra, hogy önhatalmúlag, a Külügyminisztérium előzetes hozzájárulása nélkül, repülőgépen utazzanak, sem pedig a külképviseltek arra, hogy a futároknak repülőgépen való utazására utasítást, illetve engedélyt adjanak.

Hory

KK. 1934/10. 47–48.

Rendelet a futárutakról

12.193/1.

1939. IX. 16.

A háborús viszonyokra való tekintettel a mozgósítás állapotában levő országokba (Németország, Franciaország, Anglia, Hollandia, Belgium, Olaszország, Svájc, Románia stb.) indított kebelbeli futárok tekintetében további rendelkezésig az alanti ideiglenes rendszabályokat léptetem életbe:

1. Futárként csak oly személy indítható Németországba, aki németül, minden más országba, aki franciául, Angliába pedig, aki ezenkívül még angolul is kifogástalanul meg tudja magát értetni.
2. A fent megjelölt országokba a futárok gázálarcaikat tartoznak mindenkor magukkal vinni.
3. A szállítási nehézségekre való tekintettel úgy a Külügyminisztérium egyes ügyosztályai, mind a m. kir. külképviseleti hatóságok a futárral küldött anyagot tartoznak a legkisebb mértékre korlátozni, és a futár is csupán minimális magánpoggyászt vihet magával, ez annál is inkább szükséges, mert a vonatok túl vannak zsúfolva, az igen sűrű átszállásoknál hordár rendszerint nem áll rendelkezésre és számos határon a futárnak csomagokkal hosszabb darabon gyalog kell mennie.
4. Miután sok útvonalon az étkezőkocsi-szolgálat nem működik, kívánatos, hogy a futárok valami ételmezt vigyenek magukkal.
5. Kívánatosnak látszik, hogy hadviselő országokban a futár az ellenséges ország nyelvét magánbeszélgetésekben se használja.

A futár feltétlenül kerüljön minden politikai természetű beszélgetésbe való elegyedést, ha pedig ez lehetetlen volna, úgy tanúsítson a vendéglátó ország álláspontjával szemben tapintatos megértést.

6. A futárnak a III. kocsiosztály használata szigorúan tilos és e téren elkövetett visszaélést a futárút megvonásával fogom megtorolni.

Utásítom a kb. futárirodát, hogy a fentieket legpontosabban tartsa be, illetve azok legszigorúbb figyelembevételére a kb. futárokat minden egyes esetben nyomatékosan figyelmeztesse.

Vörnle

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1939.)

Rendelet a futárszolgálattal kapcsolatban kiadott rendelkezések pontos betartása tárgyában

6774/1.

1941. IV. 21.

Miután megállapítottam, hogy a futárszolgálat tárgyában kiadott rendelkezések nem tartatnak be pontosan, szükségesnek tartom a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő

összes tisztviselők figyelmét nyomatékosan felhívni a futárszolgálat tárgyában kiadott 12.680–1/1930 számú rendelet (megjelent a KK XIII. évf. 14. számában) alanti rendelkezéseire.¹

- 1/ Futárcsomagok felbontása és lepecsételése kivétel nélkül csakis a Külügyminisztérium, illetve a külképviseleti hatóságok helyiségeiben eszközölhető.
- 2/ Kebelbeli futárok a megszabott útiránytól — vis major esetét kivéve — saját hatáskörükben el nem térhetnek és az útitervet nem változtathatják meg.
- 3/ Hivatalos küldeményeknek a politikai csomagba való elhelyezése iránt csak az esetben adható utasítás, ha a küldemény természete ezt f e l t é t l e n ü l megköveteli és ez esetben is gondoskodni kell arról, hogy a küldeménynek a lehető legkisebb terjedelme legyen.
- 4/ A futárnak hivatalos futárposta szállításán kívül bármely más megbízatás adása s z i g o r ú a n t i l o s.
- 5/ A fennálló szabályok értelmében kebelbeli tisztviselőknek a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőkhez és külszolgálatra kirendelt alkalmazottaknak hozzátartozóikhoz intézett, kizárólag írásbeli közleményeket tartalmazó, magánlevelei bár futárral továbbíthatók, ami azonban nem használható fel arra, hogy ily módon a szolgálat kívül álló személyek levelei továbbíttassanak.
- 6/ Kebelbeli tisztviselők magáncsomagjai csak egész kivételes és méltányos esetekben továbbíthatók a futárszolgálattal az elnöki osztály vezetőjének engedélyével, ily engedély azonban s o h a s e m használható fel szolgálaton kívül álló személyek küldeményeinek továbbítására.

Felhívom a külügyi szolgálat összes tisztviselőit, hogy fenti rendelkezésekhez a legpontosabban alkalmazkodjanak, mert a szabályok ellen vétőkkel szemben kénytelen leszek minden egyes esetben a legnagyobb szigorral eljárni.

Vörmle

K 59. 13. t. 1932–1944.(1940.)

¹ Ld. a 137. sz. iratot.

Rendelet a külügyi utazási okiratok kiállításáról

12.381/1.

1926. XII.30.

Szükségesnek találok, hogy a külügyi utazási okiratok, nevezetesen a diplomata útlevelek, futárigazolványok, ajánlólevelek és nyílt rendelvevények kiállításának szabályait a következőkben összefoglaljam.

I. Diplomata útlevelek

A magyar külügyi szolgálatban diplomata útlevelet nyerhetnek:

1. A Habsburg-Lotharingiai ház Magyarországon élő férfi és női tagjai, illetve azok a tagjai, akik magyar állampolgárságuk fenntartásával eddig is magyar diplomata útlevél birtokában voltak.
2. Az államfő neje. (Az államfő maga útlevél nélkül, diplomáciai bejelentés alapján utazik.)
3. A magyar királyi kormány tagjai hivatalos útjaikra.
4. Az államfő kabinetirodájának főnöke hivatalos útjaira.
5. A magyar királyi külügyi diplomáciai és konzuli szolgálatban álló és külföldön szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak státusbeli és szakbeli különbség nélkül, feleségeik és szülői ellátás alatt álló kiskorú gyermekeik.¹

Tiszteletbeli főkonzulok, konzulok és alkonzulok diplomata útlevéllel nem láthatók el, e minőségüket feltüntető ajánlólevelek kiállítására ellenben igényük (sic!) van.

6. A magyar királyi Külügyminisztérium fogalmazói szakbeli tisztviselői és feleségeik, valamint szülői ellátás alatt álló kiskorú gyermekeik.
Próbaszolgálatot teljesítő, továbbá szerződéses és tiszteletdíjas tisztviselők, valamint más tárcák részéről szolgálatra berendelt tisztviselők részére diplomata útlevél még kivételesen sem állítható ki.
7. A volt cs. és kir. közös külügyi szolgálatban állott, magyar állampolgársággal bíró nyugdíjas tisztviselők, esetleg feleségeik és szülői ellátás alatt álló kiskorú gyermekeik esetenkénti elbírálás szerint.
8. A cs. és kir. közös külügyi szolgálatban állott nagykövetek és követek özvegyei.
9. A magyar királyi külügyi szolgálatban állott nyugdíjas fogalmazási szakbeli tisztviselők és feleségeik, valamint szülői ellátás alatt álló kiskorú gyermekeik esetenkénti elbírálás szerint.

A 7. és 9. pontban foglalt egyes esetek elbírálásánál általában elvként tekintetik az, hogy olyan nyugdíjas tisztviselőknak, akik üzleti tevékenységet folytatnak vagy valamely más szabadkereseti pályán kenyérkeresettel bírnak, a Külügyminisztérium diplomata útlevelet nem ad.

10. A magyar királyi Külügyminisztérium központjában szolgálatot teljesítő számvevőségi és segédhivatali tisztviselők kizárólagosan hivatalos útjaikra. (pl. futárút, kihelyezés.)

¹ Az 1928. VI. 21-én kiadott külügyminiszteri rendelet szűkítette a gyermekek diplomata útlevélhez jutási lehetőségeit. (KK. 1928/8. 55.)

11. Volt miniszterek és más legmagasabb rangú állami méltóságviselők, kivételesen államtitkárok, amennyiben nem csupán a saját miniszterük, hanem a magyar királyi kormány részéről küldetnek ki kormány megbízatással, valamely idegen állam kormányával, vagy valamely nemzetközi szervvel folytatandó tárgyalásokra.

12. Az országgyűlés két házának elnökei, hivatalos útjaikra.

Diplomata útlevelet csak a magyar királyi Külügyminisztérium állíthat ki.

Érvényének meghosszabbítására rendkívüli sürgősség esetében a követségek is jogosultak, tartoznak azonban az eszközölt meghosszabbítást a Külügyminisztériumnak haladéktalanul bejelenteni.

A diplomata útlevelet érvényének lejárta után okvetlenül vissza kell szolgáltatni a Külügyminisztérium elnöki osztályának.

II. Futárigazolványok.

Futárigazolványt nyerhetnek azok az egyének, akiket a magyar királyi Külügyminisztérium hivatalos postájának külföldre való vitelével megbíz.

A futárok vagy rendesek vagy alkalmiak.

Rendes futárt indíttatnak szabály szerint a Külügyminisztérium központjának tisztviselői, kivételesen külképviseleteknél szolgálatban álló külügyi tisztviselők.

Alkalmi futárként indíthatók megfelelő társadalmi állású, a Külügyminisztérium előtt ismert, teljesen megbízható egyének.

Ily egyének futárként való indításának az a célja, hogy a Külügyminisztérium valamely követségéhez vagy valamely követség a központhoz olyankor is gyorsan és biztosan eljuttathassa bizonyos küldeményét, mikor rendes futár nem indul, nem pedig az, hogy külföldön utazó egyének utazásának kényelmét biztosítsa. Ezért tartozik a jövőben minden követség, amely valakit alkalmi futárigazolvánnyal lát el, jelentésileg egyidejűleg közölni a Külügyminisztériummal annak a jelentésnek számát és tárgyát, melyet az illető alkalmi futárral továbbított és kellőképp kifejezni azokat az okokat, melyek szükségessé tették, hogy az illető jelentés a rendes futár indításának bevárása nélkül és az esetleg tekintetbe jöhető postai út mellőzésével, alkalmi futár útján küldessék.

Tartozik ezenkívül minden külképviselet az alkalmi futár indításának és Budapestre való érkezésének időpontját a Külügyminisztériumnak sürgönyileg bejelenteni.

Amennyiben valamely társmisztériumnak olyan küldeményt kell saját tisztviselőivel külföldre juttatni, melynek a vámkezelés alól való kivonása az állam érdeke, az illető miniszter írásbeli felkérésére, az általa kijelölt tisztviselők futárigazolvánnyal láthatók el.

A futárként indított egyént, legyen az akár rendes, akár alkalmi futár, az indító hatóságnak pontosan ki kell oktatnia a futár kötelelességeire és teendőire nézve és kifejezetten feladatává tenni, hogy futárpostáját a Külügyminisztériumba személyesen adja át. Az erre vonatkozó szabályok a futárszolgálat tárgyában az 1922. évi március hó 17-én kelt 4300.1a/1922. számú alaprendeletben foglaltatnak.²

A futárigazolványok a futárút bevégeztével, a végső rendeltetési állomás arra hivatott szerve részéről okvetlenül bevonandók. Kivételnek helye nincs.³

² KK. 1922/5. 41.

³ Egy 1941. VII. 5-én kiadott rendelet szerint „egyes külképviseleti hatóságok... a hozzájuk érkező alkalmi futárok futárigazolványát nem minden esetben vonják be.” Ezért felhívja az összes külképviseleti hatóságot — hangsúlyozva, hogy a rendelkezés a külképviseleti hatóságok alkalmi futárként indított tagjaira is vonatkozik — a rendelkezés feltétlen betartására. (KK. 1941/4. 19.)

III. Ajánlólevelek

Ajánlólevelet nyerhetnek:

1. Hivatalos kiküldetésben külföldre utazó magyar állami tisztviselők, amennyiben hivatalos kiküldetésüket a kiküldő miniszter igazolja és az ajánlólevél kiállítására a Külügyminisztériumot írásban felkéri. Az ajánlólevél még ez esetben is csak annyiban állítható ki, amennyiben az illető miniszter megkeresésében hivatkozhatik arra, hogy tisztviselőjének kiküldéséhez a minisztertanács hozzájárult, illetve hogy a minisztertanács 1923. évi május hó 25-én tartott ülésében hozott határozatának megtartott ülésében hozott határozatának megfelelően a kiküldetés a m. kir. Külügyminisztérium illetékes osztályával előzőleg megtárgyaltatott.
2. Nagyobb közintézmények (Tudományos Akadémia, Kamarák) esetleg nagyobb pénzügyintézetek hivatalos kiküldöttjei csupán kivételesen és csakis annyiban láthatók el ajánlólevéllel, amennyiben útjuknak közérdekű voltát az a miniszter, akinek felügyeleti körébe az illető intézmény tartozik, igazolja és az ajánlólevél kiállítását nemcsak pártolja, hanem a Külügyminisztériumtól egyenesen kéri.
3. Külügyi szolgálatban álló fogalmazási szakbeli tisztviselőknek diplomata-útlevéllel nem bíró hozzátartozói különös méltánylást érdemlő esetekben, pl. betegség.
4. Teljesen kivételes esetben olyan egyének, akik a fenti kategóriákba nem tartoznak ugyan, de akiknek ajánlólevéllel való ellátását a külügyi szolgálat érdekeinek szempontjából a miniszter kívánatosnak találja.

Ajánlóleveleket csak a Külügyminisztérium központja állíthat ki.

Amennyiben az ügy természete nem tesz hosszabb időtartamot indokoltá, az ajánlólevél legfeljebb 60 napra állítandó ki.

Követségek csak a legkivételesebb szükség esetében állíthatnak ki ajánlóleveleket a Külügyminisztérium ajánlóleveleihez alkalmazkodó írott szöveggel. Ez a Külügyminisztériumnak minden egyes esetben írásban bejelentendő.⁴

IV. Nyílt rendelvevények

Nyílt rendelvevényt nyerhetnek külföldi állampolgárok az illető állam Magyarországon akkreditált diplomáciai képviselőtének megkeresésére, elsősorban a külföldi követségek tagjai. Kimagasló társadalmi állású külföldieknek, esetleg kísérőiknek, vagy a külföldi közélet kiválóságainak hivatalból is vagy pedig valamely társmisztérium felkérésére is

⁴ Az 1928. I. 27-én kiadott külügyminisztériumi rendelet erősen leszűkítette az ajánlólevéllel elláthatók körét.

„1. Ajánlólevelet nyerhetnek a m. kir. tiszteletbeli konzulok, a Vegyes Döntőbíróság tagjai, valamint a kormány megbízottak (agents) egy évre.

2. Olyan állami tisztviselők és állami szolgálatban nem álló kiküldöttek, kik minisztertanácsi határozat alapján állami megbízatásban küldettek külföldre (a minisztertanácsi határozat számának és keltének feljegyzése mellett), továbbá az országgyűlés és mindkét házának tagjai 60 napra.

Az 1. és 2. alatt felsoroltakon kívül mások részéről előterjesztett kérelmek nem vétetnek tárgyalás alá.” (KK. 1928/2. 5.)

1928. IX. 3-án ismét kiegészítették a rendelet ajánlólevelekkel foglalkozó részét, mert „az utóbbi időben ismételten előfordult, hogy egyes követségek Magyarországra utazó külföldi egyének részére ajánlóleveleket állítottak ki.” Ezzel szemben az új rendelet leszögezi, hogy „ajánlólevelek kizárólag magyar állampolgárok részére állíthatók ki, külföldi egyének részére még kivételesen sem.” (KK. 1928/9. 59.)

adható nyílt rendelvény, mely a magyar hatóságokkal szemben az ajánlólevél helyét pótolja.

Magyar állampolgárok csak annyiban láthatók el nyílt rendelvénnyel, amennyiben újjuk hivatalos jellege csupán magyar hatóságokkal szemben igazolandó. Ilyen esetekben a nyílt rendelvények kiállítására az ajánlólevelekre vonatkozó elvek irányadók.

Nyílt rendelvények kiállítására a központon kívül a felállított elvek szigorú betartása mellett a követségek is jogosultak.

A nyílt rendelvények éppúgy mint az ajánlólevelek és diplomata útlevelek, lejártuk után bevonandók.

Walko

KK. 1927/1. 3–5.

143.

Rendelet a külügyi utazási okmányok kizárólag a magyar királyi külképviseleti hatóságok mindenkor vezetői részéről történő aláírásáról, valamint az ilyen okmányokról félévenként felterjesztendő kimutatásoknak állandó vezetéséről

7686.

1930. IX. 15.

A külképviseleti hatóságok ügyvitelének felülvizsgálásával megbízott bizottság jelentést tett nekem arról, hogy az ajánlólevelek és nyílt rendelvények kiadása a külképviseleti hatóságoknál nem történik azzal a gonddal és körültekintéssel, amelyet méltán el lehetne várni, és hogy a legtöbb külképviseleti hatóságnál az ajánlólevelek és nyílt rendelvények kiadása és aláírása is a külképviseleti hatóság vezetőjének, sőt több helyen az első beosztott fogalmazási tisztviselőnek tudta nélkül s külképviseleti hatóság irodájának vezetője által történik.

Tekintettel arra, hogy a fentemlített utazási okmányok csak olyan magánszemélyek indokolt kérelmére állítható ki, akik minden tekintetben megbízhatóak, aminek elbírálására kizárólag a külképviseleti hatóság felelős vezetője hivatott, szükségesnek tartom elrendelni, hogy a külügyi utazási okmányok kiállítása tárgyában kiadott 12.381/1–1926. és az azt kiegészítő 9550/1–1928. számú rendeletekben foglaltak¹ szem előtt tartása mellett ajánlólevelek és nyílt rendelvények kizárólag a m. kir. külképviseleti hatóság mindenkor vezetője által kiadmányozott, iktatott ügyirat alapján állíthatók ki és ezeket az utazási okmányokat csak a m. kir. külképviseleti hatóság mindenkor vezetője írhatja alá.

Utásítom továbbá a m. kir. külképviseleti hatóságokat, hogy az esetleg kiállított ajánlólevelekről, nyílt rendelvényekről, vagy hasonló célt szolgáló iratokról, valamint a m. kir. Külügyminisztérium vagy más m. kir. külképviseleti hatóság által kiállított fentemlített okmányok meghosszabbításáról pontos kimutatást vezessen, amelynek a következő rovatokat kell tartalmaznia.

¹ Ld. a 142. sz. iratot, valamint az ahhoz fűzött jegyzeteket.

1. Kinek a részére szól az ajánlólevél stb.? (Név, hivatali állás, foglalkozás stb.)
2. A kiállítás vagy meghosszabbítás kelte és ügyszáma.
3. Amennyiben lejárt ajánlólevél stb. hosszabbított meg, melyik hatóság és milyen ügyszám alatt állította azt eredetileg ki?
4. Meddig érvényes a meghosszabbított vagy újonnan kiállított ajánlólevél stb.?
5. Milyen alkalomból, illetve indokból állított ez ki?

Fenti kimutatások másolata minden év november és május havában hozzám felterjesztendő.

Jelentés teendő akkor is, ha valamely külképviseleti hatóság ajánlólevelet és nyílt rendelvényt a jelentési időszak alatt nem állított ki.²

Walko

KK. 1930/11. 47.

144.

Az útlevéldíjakról

11.215/1.

1931. X. 17.

A m. kir. belügyminiszter úrnak 1931. évi október hó 12-én kelt 215.461/1931–XI számú rendelete alapján tudomásul vétel és mihez tartás végett közlöm, miszerint az eddig érvényben lévő 1926. évi 192.615/BM. számú rendelet hatályon kívül helyezésével egyidejűleg jelen rendeletem kézhezvételét követő naptól kezdve az útlevelek kiállításáért járó díjak a következőképpen állapítatnak meg.

- a/ Köztisztviselők és egyéb szolgálati alkalmazottak — ideértve a nyugdíjasokat és mindezeknek ellátást élvező hozzátartozóit is — továbbá a napszámosok, munkások, iparossegédek, tanoncok, cselédek és általában a szokásos napszámot meg nem haladó keresetből élők részére szóló útlevelek kiállításáért avagy meghosszabbításáért 1 pengő 50 fillér kiállítási díj szedendő be, az eddigi 1 pengő 09 fillér helyett.
- b/ Minden más foglalkozású egyéb részére szóló útlevelek kiállításáért avagy meghosszabbításáért pedig 10 pengő kiállítási díj szedendő be, az eddigi 8 pengő 40 fillér helyett.

Ha az útlevél érvényességének tartama egy éven túl terjed, a fentebb megállapított kiállítási díj kétszerese, ha két éven túl terjed, annak háromszorosa szedendő be.

Ezen rendeletem kézhezvételének napjáról valamint végrehajtásáról a külképviseleti hatóság haladéktalan jelentését várom.

Miklós

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1931.)

² A rendelet levéltárban található kéziratos változata Miklós Tibor aláírásával jelent meg minimális stílusztikai különbséggel, illetve a végén még az alábbi mondattal: Jelen rendeletem tudomásúvételéről a külképviseleti hatóság jelentését várom.(K 59. 13. t./1926–1931.(1930.))

II.6. Formai kötöttségek, protokoll, öltözködés

II.6.a. Formai kötöttségek

145.

Külügyminiszteri körrendelet a nemzetközi érintkezésben való egységes nyelvhasználatról

29.507/1.

1920. IX. 28.

A magyar külügyi szolgálat nemzetközi érintkezésben való nyelvhasználatát egységes elvi alapon kívánván szabályozni, a következőket rendelem el.

I. A magyar királyi Külügyminisztérium központja

a) olyan, külföldi képviselletektől eredő beadványokra, melyek az illető képviselő hazai nyelvén vannak írva és nem franciául, kivétel nélkül magyarul válaszol.

Például az angol főmegbízott angol nyelvű vagy a német követség német nyelvű átiratára a válasz sem nem angol vagy német sem nem francia nyelven, hanem magyarul küldendő.

b) Francia nyelvű átiratokra a válasz kivétel nélkül francia nyelven adandó.

II. A fenti elvek a külföldi magyar képviseltek által is követendőek. Ezzel azonban nem akarom kizárni azt, hogy ahol megfelelő nyelvismerttel bíró személyzet áll a rendelkezésre, az illető állam hatóságaival vagy magánosokkal való érintkezésben is az illető ország nyelve legyen használható, amennyiben a beadvány azon a nyelven intéztetik képviselőnkhez és szolgálati szempontok is emellett szólanak.

Csáky

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

146.

Rendelet a francianyelvű jegyzékeknél betartandó formaiságokra

5976/1a

1923. V. 3.

A Külügyi Közlöny 1921. évi 9. számában közölt az 1921. évi november hó 9-én 14.976/1a szám alatt kelt rendelet¹ pontosan előírta azokat a formaiságokat, amelyek a francia nyelvű jegyzékeknél okvetlenül betartandók.

Azóta ismételtelen és utóbbi időben egyre gyakrabban fordult elő, hogy a Budapesten székelő külképviseleti hatóságokhoz intézett jegyzékekben nem használtattak a szokásos udvariassági kifejezések (courtoisie), illetve ezek az általánosan elfogadott alaktól eltérően alkalmaztattak.

¹ Nem közöljük. A rendelet melléklete lényegében teljesen megegyezik a következő oldalon, a 2. jegyzetben közölt melléklettel.

Szükségesnek találok ennél fogva, hogy a fentidézett rendeletben foglaltakat a Külügyminisztérium tisztviselői karának, főként pedig a másoló- és összeolvasó-személyzetnek újból a legnyomatékosabban emlékezetébe idézzem.

E rendelettel kapcsolatban külön íven összefoglalva közlöm a szóbeli és hivatalos jegyzékek formaiságaira vonatkozó legfontosabb szabályokat szigorú mihez tartás végett. Ez az ív minden egyes osztály, valamint a központi kiadó másolóinál és összeolvasóinál kifüggesztendő.

Amennyiben a jövőben előfordulna, hogy az íven foglalt szabályok nem tartatnának be a legpontosabban, úgy az elkövetett hibáért elsősorban a kiadmány másolóját, másodszorban pedig összeolvasóit teszem felelőssé. Amennyiben pedig a téves udvariassági kifejezés már a kiadmány fogalmazványában fordulna elő, úgy ezenfelül a fogalmazvány készítőjét, kiadmányozóját, valamint esetleg közbeeső felülvizsgálóját is felelősségre fogom vonni.²

Daruváry

KK. 1923/8. 44.

147.

Rendelet az aláírások helyett alkalmazott kézjegyeknek a hivatalos úgyiratokon való mellőzéséről

1071/1.

1927. II. 3.

Már hosszabb idő óta tapasztalható és újabban egyre nagyobb mérvet ölt az a gyakorlat, hogy a Külügyminisztérium egyes tisztviselői az úgyiratokba foglalt elintézési tervezeteket, pro domo feljegyzéseket, sőt más osztályokhoz küldött megkereséseket és válaszokat nem névvel írják alá, hanem aláírásuk helyen csupán kézjeggyel (paraffal) látják el.

Nem szorul különösebb magyarázatra, mennyire fontos, hogy egy úgyiratból mindig megállapítható legyen, ki viseli a felelősséget az elintézési tervezet elkészítéséért, annak felülvizsgálatáért és kiadásáért. Ez a fentemlített gyakorlat mellett az egyes osztályokon kívül állók részéről már most is csak bizonyos nehézséggel állapítható meg, évek múltán pedig szinte egyáltalában megállapíthatatlanná válik.

Szükségesnek tartom azért elrendelni, hogy a Külügyminisztérium összes tisztviselői, akik valamely úgyiraton annak elintézési tervezetét mint előadók aláírják, avagy annak felülvizsgálatáért, kiadásáért, vagy pedig valamely feljegyzés eszközléséért kezük írásával felelősséget vállalnak, ezt nevük aláírásával, ne pedig kezdőbetűik odajegyzésével (vagy pedig egyéb szokásos kézjeggyükkel) tegyék.

Fenti rendelkezés nem vonatkozik a miniszterre, a miniszter helyettesére, valamint az osztályvezetőkre, amennyiben ez utóbbiak osztályukon belül maradó úgydarabokat látnak el kézjeggyel.

² A rendelet melléklete szó szerint megismétli a 73. sz. irat 2. jegyzetében található tájékoztatót, de annál némileg hosszabb, és az alábbi szövegrésszel fejeződik be:

Hivatalos úgyben írt magánlevelekben a megszólítás és az udvariassági záradék (cointoise) ugyanaz, mint a hivatalos jegyzékekben, ellenben a szövegben a *Votre Excellence* kifejezés, valamint az erre vonatkozó különböző névmások, pl. *Son, La, Elle* stb., nem használatnak, hanem ehelyett a többesszámú második személyű személyes és birtokos névmás: *Vous, Votre* kifejezései alkalmazandók.

Általános szabályként külön kiemelem, hogy hivatali előjáróinak kézjegyét minden tisztviselő tartozik ismerni.

Ez alkalomból meg kívánom jegyezni, hogy följebbvalókhoz intézett hivatalos írásoknál illendő a teljes, vezeték- és keresztnévvel való aláírás, hivatalokon kívüli, magas állású egyénekkel szemben pedig a névvel kapcsolatban a hivatali állás megjelölése is.

Walko

KK. 1927/3. 11.

148.

Rendelet a külképviseleti hatóságok részéről a kormány tagjaihoz intézendő jelentések szövegezési módjáról

13.037/1.

1932. XI. 28.

Tudomásomra jutott, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok részéről a m. kir. kormány tagjaihoz intézett jelentések hangja és szövegezési módja gyakran nem felel meg az e tekintetben fennálló kívánalmaknak.

Felhívom azért a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetőit, hogy jelentéseiket a jövőben ne az illető minisztériumhoz, hanem az érdekelt m. kir. miniszter úrhoz címezzék és a szövegezésben úgy a hang tiszteletteljes voltára, valamint a szokásos udvariassági kitételek használatára súlyt helyezzenek.

Tehát nemcsak a külügyminiszterhez, hanem a m. kir. kormány valamennyi tagjához intézett jelentéseikben is kívánatos a következő kitételek alkalmazása. „Hivatkozással... számú rendeletére, van szerencsén Nagyméltóságodnak jelenteni,” „tisztelettel felkérem Nagyméltóságodat, méltóztassék stb.”

Több ízben közvetlenül tapasztaltam azt is, hogy m. kir. külképviseleti hatóságoknak egyes magánfelekhez intézett kiadmányai lazán, szinte magánlevélszerűleg vannak szövegezve és nélkülözik a hivatalos kiadmányoknál elengedhetetlen, szokásos komolyságú hangot és szabatosságot.

Felhívom tehát a külképviseleti hatóságok vezetőit arra is, hogy a hivataluk részéről magánfelekhez intézendő kiadmányok hangjának megfelelő módon való szövegezésére is terjesszék ki állandóan figyelmüket.

Miklós

KK. 1932/12. 77–78.

Rendelet a nemzetközi okmányokat aláíró magyar meghatalmazottak névalírásáról

60.268/5.

1939. IV. 22.

A nemzetközi okmányokat aláíró magyar meghatalmazottak névalírásának módja tekintetében követendő egységes eljárás tárgyában, a minisztertanácsnak folyó évi április hó 4-én megtartott ülésében hozott határozatára¹ való figyelemmel, mihez tartás végett közlöm az alábbiakat:

A nemzetközi egyezmények és egyéb nemzetközi okmányok aláírásával megbízott magyar meghatalmazottak nevüket mindenkor a magyar írásmódnak és nyelvhasználatnak megfelelően magyarul írják alá, és pedig tekintet nélkül arra, hogy az illető okmányok magyar és idegen, avagy csak idegen nyelven készültek-e. Az aláírás történhetik vagy oly módon, hogy a meghatalmazottak teljes nevüket, vagyis családi és utónevüket írják alá, tetszésük szerint esetleges főnemesi rangjuk vagy nemesi előnevük feltüntetésével vagy azok feltüntetése nélkül, avagy oly módon, hogy nevezettek csak családnevüket írják alá, utónevük s esetleges főnemesi rangjuk vagy előnevük feltüntetése nélkül.

Ennek megfelelően az aláírásnál mindenestre mellőzendő az utónévnek idegen nyelvre való lefordítása, annak a családnév elé helyezése, a főnemesi rangnak idegen nyelven való megjelölése, vagy a nemességet jelző „de” vagy „von” szóknak akár családnév előtt, akár a nemesi előnévvel kapcsolatban a családnév után való használata.

Mint hogy ezeknek a rendelkezéseknek betartására külön súlyt helyezek, felhívom a m. kir. külképviseletek vezetőit, hogy amennyiben működési államukban vagy a konzuli joghatóságuk alá eső területen a jövőben nemzetközi egyezmények vagy egyéb diplomáciai okmányok kerülnek aláírásra, az aláírásra hivatott magyar meghatalmazottakat a jelen rendeletben foglaltakra a maguk részéről is figyelmeztessék.

Danilovics

KK. 1939/4. 25.

¹ Országos Levéltár, Miniszterelnökségi Levéltár. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek.

Rendelet a rendjelek viseléséről

3543/1.

1925. III. 28.

Az utóbbi időkben azt a benyomást szereztem, hogy a Külügyminisztérium egyes tagjainál bizonyos tájékozatlanság uralkodik abban a tekintetben, hogy mikor kell a nekik adományozott rendjeleket viselniök és mikor nem. Szükségesnek találom azért az erre vonatkozó elveket a következőkben lefektetni:

1. Nagykereszteket, a Nagykeresztek szalagjait, illetve a szalaggal együtt járó kitüntetések, továbbá a Középkereszteket és Csillagokat, valamint a Tisztikereszteket általában hivatalos esti alkalmakkal, hivatalos ebédeken és estélyeken kell viselni.

Hivatalos alkalomnak olyan összejövetelek tekintendők, amelyekre való meghívásnál a háziúr magát nem nevével, hanem hivatali állásával jelöli meg, például Magyarország Kormányzója, a m. kir. Miniszterelnök, a Nemzetgyűlés elnöke, l'Ambassadeur de France, le Ministre d'Italie et Mme. X., le Chargé d'Affaires des Pays-Bas, le Consul Général des Etats-Unis d'Amérique stb.¹

Akinek belföldi és külföldi rendjelei vannak, értve előbbieket alatt a Magyar Érdemkeresztben kívül a magyar királyok által adományozott kitüntetések is, a magyar házban elsősorban a belföldi rendjeleket, esetleg ilyenek szalagját veszi magára, külföldi házban pedig elsősorban annak az államnak a rendjeleit, illetve szalagját, amelynek kötelékébe a házigazda tartozik és csak másodsorban a belföldi rendjeleket, illetve ha belföldi rendjele nincsen, külföldi rendjeleit.

Frakkhoz csak egy nagyszalag ölthető fel, nagykereszt azonban egyidejűleg több is feltűzhető.

Középkeresztek nem kumulálhatók, vagyis frakkhoz csak egy középkereszt vehető a nyakba; csillag (plaque) és a mellre szalag nélkül feltűzhető tiszti kereszt, mint például a Ferenc József-rend tiszti keresztje, a Magyar Érdemkereszt III. osztálya, a II. osztályú polgári hadiérdemkereszt stb., azonban több is viselhető egyszerre. A lovagkeresztnek és emlékérmeknek miniatűrjei láncsal vagy gomblyukban viselhetők. A kormányzói meghívások alkalmából azonban, úgy miként annak idején a cs. és kir. udvarnál is elő volt írva, az eredeti kitüntetések tűzendők fel.

Díszmagyar öltözetnél nagyszalag szintén csak egy viselhető, ellenben az összes többi rendjelek, tehát a középkeresztek is, minden számbeli korlátozás nélkül viselhetők. Díszmagyarnál a nagyszalag a mente alatt viselendő.

Nappali alkalmaknál a rendjelek nem tűzendők fel, kizárólag csak díszmagyarhoz.

Szmokinghoz és egyéb esti kluböltözékhez, mint bizalmas körbe való ruházathoz, rendjelek semmi esetre sem viselhetők.

Nem hivatalos alkalmaknál rendjelek a frakkhoz csak az esetben tűzhetők fel, amikor az államfő vagy valamely magasrangú bel- vagy külföldi személyiségek megjelenése a meghívón jelezve van, ami által az összejövetel bizonyos fokig hivatalos jelleget nyer. Valamely külföldi kiválóság megjelenésének jelzése esetében a rendjelek sorrendjét

¹Franciaország nagykövete, Olaszország minisztere, X Asszony, Pays-Bas ügyvivője, az Amerikai Egyesült Államok főkonzulja - (fr.).

ugyanazon szempontok figyelembevételével lehet megállapítani, amelyek külföldi házba való meghívásnál irányadóak.

Fenti elvek a külszolgálatban is alkalmazandók, amennyiben helyi szokások nem tesznek más eljárást indokolttá.²

Walko

KK. 1925/5. 52–53.

151.

Rendelet a nagyméltóságú címnek a külügyi szolgálatban való használatáról

12.562/1.

1925. X. 20.

A magyar külügyi szolgálatban a követek címzése tekintetében fennálló bizonytalanság megszüntetése végett szükségesnek találom a külügyi szolgálatban álló tisztviselők és egyúttal a magyar királyi külképviseleti hatóságok figyelmét a következőkre felhívni.

A „nagyméltóságú” cím a magyar állampolgárok közül csupán a belső titkos tanácsosokat és a II. vagy I. fizetési osztályba sorozott, illetve ezeknek jellegével bíró állami tisztviselőket illeti meg. Helytelen az a gyakorlat, amely ezt a címet a III. és IV. fizetési osztályban levő rendkívüli követeknek és meghatalmazott minisztereknek is megadja valószínűleg a címükben előforduló miniszteri megjelölés alapján. A III. és IV. fizetési osztályba tartozó állami tisztviselőknek — amennyiben őket születési rangjuk vagy régebben nyert belső titkos tanácsosi méltóságuk alapján magasabb címzés nem illeti meg — a „méltóságos” címzés jár.

Nemzetközileg elfogadott szokás az idegen külföldi követeknek állomáshelyükön a nagyméltóságú, Exzellenz, Excellence címmel való illetése, mely szokást a magyar külügyi szolgálat eddig is követte és a jövőben is kell, hogy kövesse. Ennek a gyakorlatnak a fenntartását az első pontban foglaltak nem befolyásolják.

Kívánatosnak tartom a fentiekben ismertetett helyes címzési módnak a magyar külügyi szolgálatban való egyöntetű és következetes alkalmazását.

Nuber

KK. 1925/9. 75–76.

² Az irat 5. sorában található 1. számot az iratban sehol nem követi 2. szám, tehát itt a rendeletet fogalmazó tisztviselő következetlenségéről van szó.

152.

*Rendelet a tiszteletbeli konzuli illetve tiszteletbeli főkonzuli címeknek
kitüntetésként való adományozására vonatkozó előterjesztések mellőzéséről*

772/1.

1927. I. 28.

Több ízben tapasztaltam, hogy egyes külképviseleti hatóságok vezetői a magyar érdekek előmozdítása körül szerzett érdemek elismeréseként magyar, esetleg külföldi állampolgárok részére kitüntetés gyanánt a tiszteletbeli konzuli, illetve főkonzuli címnek adományozását hozták javaslatba.

Felhívom az összes külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét, hogy a tiszteletbeli konzuli, illetve főkonzuli cím nem kitüntetés, hanem hivatali tisztség.

Ennélfogva a jövőben ily tárgyú javaslatok előterjesztése érdemeknek kitüntetéssel való jutalmazása céljából mellőzendő, s csak az esetben tehető, ha tiszteletbeli konzuli, illetve főkonzuli hivatal felállításáról van szó.

Walko

KK. 1927/3. 11.

153.

*Rendelet a kitüntetési ügyeknek az elnöki osztály kizárólagos
intézkedési körébe való utalásáról*

1074/1.

1929. II. 6.

Több, konkrét esetből kifolyólag szükségesnek találom elrendelni, hogy a jövőben kitüntetési ügyekben úgy a saját követségeinkkel, mint a Budapesten székelő idegen követségekkel való minden érintkezés kizárólag az elnöki osztálynak tartassék fenn, és ilyen ügyekben a többi osztályok kizárólag arra legyenek korlátozva, hogy az elnöki osztály felkérésére az elnöki osztálynak véleményét adjanak.

Walko

KK. 1929/3. 11.

154.

Rendelet a díszmagyar viseletről

10.377/1a

1921. VIII. 13.

Kívánatosnak tartom, hogy minden olyan ünnepélyes alkalommal, amelyen díszmagyar viselet van előírva, a külügyi szolgálatban álló tisztviselők részéről az ország jelenlegi helyzetére való tekintettel lehetőleg ne színes díszmagyar, hanem fekete magyar ruha viseltessek minden ékszer nélkül. Katonai egyenruha nem viselhető.

Bánffy

KK. 1921/2. 27.

155.

Rendelet díszmagyar katonai egyenruha és chiffre-frakknak¹ külföldön való viseléséről

75/1b

1922. I. 3.

Díszmagyar viselete tárgyában múlt évi augusztus hó 13-án 10.377/1a szám alatt kelt rendeletem kapcsán (lásd a Külügyi Közlöny 1921. évi 2. számát)² a külföldön szolgálatot teljesítő külügyi tisztviselőkre vonatkozólag a következőket rendelem el:

1. A színes díszmagyar és a katonai egyenruha bármely alkalomkor való viselését megtiltom.
2. A fekete díszmagyar — természetesen ékszer nélkül — viselhető oly alkalmakkor, amikor az illető országban egyenruha viselése szokásos.
3. Ha a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselők valamely alkalommal hivatalosan testületileg jelennek meg (mint pl. a megbízólevél átadása alkalmával), úgy a díszmagyar részükről csak akkor viselhető, ha valamennyien fekete díszmagyarral rendelkeznek. Különben csak a követ, illetve a hivatalfőnök viselhet díszmagyart, a többi tisztviselő azonban az illető országban szokásos polgári ruhában jelenik meg.
4. Az úgynevezett chiffre-frakk (zöld frakk bársonygallérral és aranygombokkal) viselhető minden oly alkalommal, amikor annak viselése az illető országban szokásos, de kizárólag a magyar címerrel ellátott aranygombokkal.
5. Az 1. pont alatti tilalom a külföldön magánügyekben megforduló összes külügyi tisztviselőkre (szabadságoltakra, a rendelkezési állapotban levőkre és nyugalmazottakra is) vonatkozik.

Bánffy

KK. 1922/1. 1–2.

¹ Ld. a rendelet 4. bekezdését.

² Ld. a 154. sz. iratot.

Rendelet a m. kir. tiszteletbeli konzuli tisztviselők díszegyenruháinak szabályozásáról

7280/1.

1929. VII. 18.

A nemzetközi szokásnak megfelelően megengedem, hogy a magyar királyi tiszteletbeli konzuli tisztviselők szertartásos, hivatalos ünnepélyes alkalmakkor az alábbiakban részleteiben megállapított díszegyenruhákat viselhessék.¹

I. A díszegyenruha

1. A frakk-kabát

sötétzöld-színű (ún. államzöld) posztóból készül. Szabása a nemzetközi szokásoknak megfelelően állógallérral, a hátsó aljárncan egy-egy egyenes szabású pánttal s az aljárncan két kétszeresen lekanyarított zsebfedéllel.

Gallér és ujjhajtókák meggyipiros bársonyból. A frakk-kabátot elől 9, a mellékelt 5/a ábra szerint készült koronás címeres nagy aranygomb zárja s kettő hátul derékon van alkalmazva. Aranyhímzéssel van díszítve a mellékelt 1. és 2. ábrák szerint a galléron, ujjhajtókákon és zsebfedeleken s a hímzés fokozatok szerint különböző. A tiszteletbeli főkonzulok frakk-kabátja a mellékelt 1. ábra szerint készül(t) arany melldíszsel van kihímezve.

A frakk-kabát rendesen zárva viselendő, katonai egyenruhánál használatos fehér keményített s fekete szalaglappal félig elfedett gallérral. A helyi viszonyoknak megfelelően nyitva is viselhető, de ebben az esetben mellénnyel, fehér állógallérral és fehér csokorba kötött nyakkendővel.

2. A mellény

ugyanolyan posztóból készül, mint a frakk-kabát, vagy fehér kasmírból négy koronás címeres kis aranygombbal. (5/b ábra.)

3. A nadrág

ugyanolyan posztóból készül, mint a frakk-kabát. Oldalán arany-paszománttal, mely fokozatok szerint különböző. A tiszteletbeli alkonzulok nadrágját egy 7 mm széles paszománt díszíti, a konzulokét kettő, a főkonzulokét három ilyen paszománt. (4/a, b, c ábrák.)

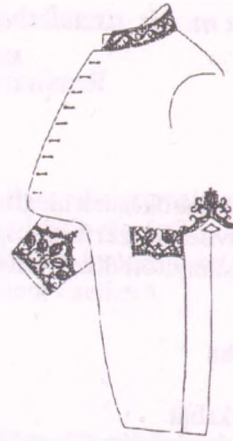
4. A kalap

fekete selyemnemezéből készült úgynevezett „kétszarvú kalap” (Zweispitz), mely a mellékelt 7. ábra szerint kerek fővegből s mindkét oldalán fölfelé hajtott karimából áll. A főveg magassága átlag 11 cm, karimája felhajtott része jobbról 14,5 cm, balról 16 cm széles, a fel nem hajtott része elől és hátul 6,7 cm széles s kissé hajlított sarkokat képez. A tiszteletbeli főkonzulok és konzulok kalapjának karimája a mellékelt 7/a és b ábra szerint arannyal van kihímezve. A tiszteletbeli alkonzulok és egyéb tiszteletbeli konzuli hivatalnokok kalapja karimájának széles

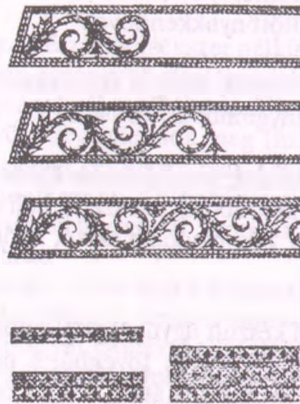
¹ Az 1936. VIII. 10-én kiadott rendelet azt a célt szolgálta, hogy emlékeztessen erre a rendeletre. (KK. 1936/8. 75.)

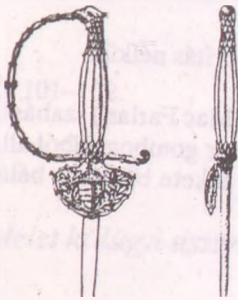
1. ábra

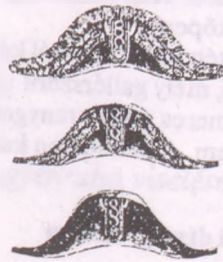
2. ábra

3-4. ábra

5. ábra

6-7. ábra

3.5 cm széles fekete habos selyemszalaggal van beszegve oly módon, hogy szélességéből 3 cm a karima külső oldala felé van áthajtva. (7/c ábra.)

A jobboldali karima közepén nemzetiszínű kokárda van oly módon felerősítve, hogy a piros szín a szélére, a zöld a közepére essék.

A kokárda fölött koronás, címeres, nagy aranygombbal megerősített, valamennyi fokozatban hatsoros aranyrojt által képezett kalapcsokor van, amely aranyrojtok két középső sávja össze van fonva.

A kalap két sarkában arany-rojtozatból készült rózsák vannak.

A tiszteletbeli főkonzulok kalapjának felső széle fekete strucctollakkal van díszítve.

5. A kard

hosszú, egyenes, fekete hüvelyben aranydíszítéssel. Markolata gyöngyház és arany, koronás címeres kosárral, a mellékelt 5/c és d ábra szerint. Kardbojt nélkül viselendő.

6. A kardkötő áll

kardtáskából, mely sötétzöld posztóval van bevonva a 6/b ábra szerint; szalagból, mely a kardtáskára van rávarrva. A kardkötő „en bandoulière”¹ a mellény alatt viselendő.

7. A kesztyű

fehér bőrből

8. A cipő

fe fekete sima lakkból, gumihuzattal, díszítés és borítás nélkül.

9. A köpeny

sötétzöld posztóból készült az ún. frakk-kabát (Mac Farlan) szabásához hasonlóan, mely gallérszerű ujjakból és ujjnélküli egy sor gombos aljból áll, hét koronás címeres nagy aranygombbal zárható. Gallérja fekete bársony, bélése fekete selyem. A baloldalon kardnyílással.

II. Trópusi díszegyenruha

Viselhető szertartásos ünnepélyes alkalmakkor is, ahol azt a helyi szokások megengedik. Ilyen esetekben a rendjelek is kitűzhetők. Egyébként ezen egyenruhához rendjelek helyett csupán ezek szalagjai viselhetők.

1. A zubbony

háromnyüstös fehér vászonból (drill) készül. A m. kir. honvédség tiszti zubbonyához hasonló szabással, állógallérral, kéthajtókás felvarrt mellényzsebbel. A zubbonyt elől öt, a zsebeket egy-egy koronás címeres aranygomb zárja.

Lekapcsolható meggypiros bársony ujjhajtókákkal, valamint ugyanilyen váll-lapokkal. Az ujjhajtókák és váll-lapok arannyal vannak hímézve, mely a díszegyenruha frakk-kabátja hímzésének felel meg s a mellékelt 3/a, b és c ábrák szerint fokozatonként különböző.

2. A nadrág

ugyanolyan fehér anyagból készült, mint a zubbony, minden díszítés és szegély nélkül.

¹ „vállon átvetve” – (fr.).

3. A trópusi sisak
sima, fehér fedőanyaggal bevont parafából, az angol gyarmatszolgálatban használatos, ún. „Wolseley” minta szerint, elől koronás magyar címeres aranyból, 5 cm-nél nem nagyobb átmérővel, 6/a ábra szerint.
4. A cipő
fehér bőrből minden díszítés nélkül fehér harisnyával viselendő; vagy fekete lakkbőrből, mint a díszegyenruhánál.
5. A kesztyű
fehér bőrből.
6. A kard
ugyanolyan, mint a díszegyenruhánál, de fehér kardkötővel.
7. A gallérköpeny
fehér szövetből, fekete bársonygallérral; szabása háromnegyed kör s térden alul ér, hét koronás címeres aranygombbal zárható.

III. Gyász

Gyász alatt gyászfátyol-karkötő viselendő a bal felső karon fehér kesztyűvel.

Walko

KK. 1929/12. 101–102.

157.

Rendelet külügyi tisztviselők díszmagyar és egyenruha viselésének szabályozásáról

229/1.

1939. I. 25.

Díszmagyar viselete tárgyában kiadott 10.377/1a–1921. számú (megjelent a Külügyi Közlöny II. évf. 1. számában) és a 75/1b–1922. számú (megjelent a Külügyi Közlöny II. évf. 1. számában)¹ rendeletek hatályon kívül helyezésével, külügyi tisztviselők díszmagyar és egyenruha viselete tárgyában a következőket rendelem el.

1. §

a) Mindazon alkalmakkor, midőn a diplomáciai kar tagjai részére diplomata egyenruha viselése van előírva, a külügyi szolgálat fogalmazáskarbéli tisztviselői mind a belföldön, mind a külföldön teljesen feketeszínű, ékszerek nélküli (sima, ékkónélküli arany, ezüst gomb, forgó, mentekötő, kardkötő nem számít ékszernek) díszmagyart tartozik viselni.

b) Azon alkalmakra, midőn valamely hivatalos vagy félhivatalos meghívással kapcsolatban a diplomáciai kar tagjai frakkban, szmokingban vagy szakettben jelennek meg, a külügyi szolgálat fogalmazáskarbéli tisztviselői részére mind a belföldön, mind a külföldön

¹ Ld. a 154. és 155. sz. iratokat.

célszerűségi okokból jelen rendeletemhez csatolt függelékben részletesen leírt egyenruhát rendszeresíték. Az egyenruha elkészíttetése nem kötelező, de egyes állomáshelyeken vagy hivatalos utazásokon annak viselése elrendelhető.

c) Németország és Olaszország kivételével mindazon országokban, ahol chiffre-frakk viselete szokásos, külügyi fogalmazási tisztviselők chiffre-frakkot is (zöld frakk bársonygallérral és magyar koronával ellátott, arany gombokkal) a megfelelő alkalmakkor viselhetnek.

2. §

Katonai egyenruha és színes díszmagyar a külügyi szolgálat tisztviselői által külföldön a jövőben sem viselhető, mely tilalom a külföldön megforduló összes külügyi tisztviselőkre (szabadságoltakra és nyugalmazottakra is) vonatkozik.

3. §

Arra nézve, hogy adott esetben mily öltözék viselendő, belföldön a külügyminiszter, vagy állandó helyettese a Külügyminisztérium elnöki osztálya útján, külföldön pedig a külképviseleti hatóság vezetője intézkedik.

4. §

Ha a m. kir. külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő fogalmazási karbeli tisztviselők valamely alkalommal hivatalosan, testületileg jelennek meg, úgy csak azok a tisztviselők jelenhetnek meg, akik az arra az alkalomra előírt öltözettel rendelkeznek.

5. §

A tiszteletadás (köszöntés) díszmagyarban levett főveggel, tehát nem katonai tisztelgés formájában, míg egyenruhában katonai módon történik.

6. §

Az egyenruha elkészíttetéséhez és viseléséhez minden esetben a Külügyminisztérium elnöki osztályának előzetes engedélye kérendő ki.

gróf Csáky István

I. Általános szabályzat

Az egyenruha színe: sötétkék. (Nyári időszakban nappal fehér nyersselyemből is készülhet.)

Zubbony: kétsoros, három gombbal ellátott zakókabát, mély kivágással, két alsó zseb, zsebfedővel. A vállon, szélein arany sodrott zsinórral, közepén pedig arany vitézkötéssel ellátott vállpánt, fekete bársonyszalagból; a vállpánt két darab kék selyemzsinórbujtatóval és a vállpánt alján elhelyezett nyelves gombolóval lesz felerősítve.

Nadrág: sima pantallón, a zubbony anyagából, alul felhajtással.

Sapka: tányérsapka kerek tetővel, fekete bőrellenzővel, felette két fémgommbal felerősített arany sodrott zsinórral; a sapka elejének közepén hímzett koronás címer van koszorúban elhelyezve.

Köpeny: kétsoros tisztiköpeny sötétkék finom posztóból (Palmerston), kihajtható tábornoki fazonnal, sajtát szövetből sima gallérral, sötétkék kamgarnszegélyezéssel.

A külügyminiszter köpenyének gallérját hímzett magyar korona díszíti.

Gombok: magyar kis címerrel (reliefben) ellátott sárgarézgombok.

Öv: sötétkék paszományból, magyaros motívumokkal, fekete béléssel, elől aranyozott magyar címeres fémcsattal, oldalt két, magyar címeres fémdíszítésű törtartóval.

Tőr: aranyozott koronával, fehér fogóval ellátott, magyar címerrel díszített aranyozott tőr.

Nyakkendő: frakk vagy szmoking helyett használt egyenruhánál fekete csokornyakkendő kihajtott szélű állógallérral, zsakett helyett használt egyenruhánál sima, hosszú, fekete selyem nyakkendő, dupla gallérral.

Ing: fehér, sima mellel.

Cipő: fűzős félcipő, a frakk vagy szmoking helyett használt egyenruhával fekete lakkbőrből, a zsakett helyett használt egyenruhával fekete sevrő bőrből.

Harisnya: feketeszínű.

Kesztyű: fehér szarvasbőrből.

Kitüntetések: a frakk helyett használt egyenruhánál az eredeti kitüntetések, a szmoking vagy zsakett helyett használt egyenruhánál csupán a kitüntetések szalagjai teendők fel.

II. Rangjelzések,

A rangjelzések céljára a zubbony ujján körülbelül 6 cm magasságban, a külső ujj közepén alkalmazott arany paszományok szolgálnak. A legfelsőbb keskeny paszomány a közepén vitézkötés-motívummal van ellátva.

A rangjelzések a következők:

X.	fizetési	oszt.	2	keskeny aransáv,		
IX.	"	"	3	"	"	
VIII.	"	"	1	"	1 széles	aransáv,
VII.	"	"	2	"	1	"
VI.	"	"	3	"	1	"
V.	"	"	1	"	2	"
IV.	"	"	2	"	2	"
III.	"	"		koronás kis címer, ezüst hímzéssel,		

Miniszter

aranyhímzésű babérkoszorúban,
koronás kis címer, arany hímzéssel, aranyhímzésű
babérkoszorúban.

II.7. Gépkocsihasználat

158.

Körözwény a gépkocsihasználatról

39.567/1.

1920. XI. 29.

A folyó évi november hó 26-án megtartott Minisztertanács az egyes minisztériumok, illetve állami hivatalok üzemében lévő gépkocsik kérdésével foglalkozván, takarékosági szempontokból az állami gépkocsiüzemeknek legmesszebbmenő redukálását határozta el.

Ennek alapján elrendelem, hogy a Külügyminisztérium folyó évi november hó 30-tól kezdődőleg csak két személyszállító gépkocsit és egy teherautót tarthat üzemben, és ezen rendeletem keresztülvitelére egyidejűleg az autóreferenst utasítottam.

A két előbb említett gépkocsi közül az egyik, mint eddig is, kizárólag a miniszter úr rendelkezésére fog állani, a másik de. 10–2-ig és du. 5–8-ig sürgős és fontos hivatalos ügyek intézésénél a minisztérium használatára, a teherautó pedig elsősorban a futárpoggyász akadálytalan szállítására.

Az utóbbi említett két gépkocsi használatára vonatkozólag elrendelem, hogy ezen kocsik csakis az autóreferensnek esetről esetre kiállított utalványa alapján vehetők igénybe. Hogy minden jogos igény kielégíthető és a különböző igények összeegyeztethetők legyenek, szükséges lesz azokat idejekorán bejelenteni. Összeütköző igények kielégítése tekintetében a döntés az autóreferenst illeti meg.

A Minisztertanács azonkívül különös alkalmakra, mint pl. idegen követek, notabilitások stb. érkezése, kalauzolása céljából, a miniszterelnökség és a Külügyminisztérium együttes használatára egy gépkocsit engedélyezett.

Az ezen gépkocsira vonatkozó rendelkezést pótlólag, a miniszterelnökséggel való megbeszélés, illetve megállapodás után fogom a Külügyminisztérium tudomására hozni.

Kánya

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

159.

Rendelet a szolgálati gépkocsik használatának korlátozásáról

13.544/1a

1923. VIII. 21.

Tekintettel arra, hogy a miniszteri gépkocsi sürgős javíttatása folytán a tartalékgépkocsi — annak más oldalról történt igénybevétele következtében — a mai napon csak felette elkésve állhatott rendelkezésemre, amely okból egy fontos találkozásról

lekéstem, – a m. kir. Külügyminisztérium használatában álló gépkocsik igénybevételét a minisztérium összes tisztviselőinek ezennel a legszigorúbban megtiltom.

Ezen általános tilalom alól csak az esetben történik kivétel, ha a tartalékgépkocsi igénybevételére elkerülhetetlen vagy sürgős hivatalos kiküldetések esetében Nuber Sándor I. osztályú főkonzul előzetesen engedélyt ad.

Meghagyom a m. kir. Külügyminisztérium szolgálatában álló gépkocsivezetőknek, hogy a miniszteri vagy tartalékgépkocsi igénybevétele iránt bármely tisztviselő részéről jövő felhívást jelen tilalmamra való hivatkozással utasítsanak vissza.

E rendeletem ellen vétőkkel szemben a legszigorúbb megtorló intézkedéseket fogom alkalmazni.

E rendeletem szigorú ellenőrzésével Nuber Sándor I. osztályú főkonzult bízom meg azzal, hogy annak be nem tartása esetén nekem azonnal jelentést tegyen.

Daruváry

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

160.

Rendelet a külképviseleti hatóságok tisztviselőinek tulajdonát képező gépkocsikon használandó zászlókról

2525/1.

1939. IV. 11.

A m. kir. miniszterelnök úrral egyetértésben megengedem, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetői a tulajdonukat képező gépkocsikon Magyarország címerével ellátott nemzeti színű zászlót használhassanak.

A m. kir. külképviseleti hatóságok beosztott tisztviselői a tulajdonukat képező gépkocsikon a címernélküli nemzeti színű zászlót használhatják.

Csáky

KK. 1939/4. 25.

A külügyi népbiztos körrendelete a takarékos papírfelhasználásról

8608.

1919. V. 3.

A nagy papírhány és a papiros magas ára miatt elvárom a népbiztosság hivatalnokaitól, hogy a papiros elhasználásánál (sic!) a legnagyobb takarékosággal járjanak el. Szükségesnek tartom az elintézés módszereinek egyszerűsítését is, mely a bürokratikus nehézkesség kiküszöbölésén kívül a papiros fogyasztásának korlátozását is célozza. Ezért a következő, a belügyi népbiztosságban nagyrészt már meghonosított rendelkezések — részben fokozatos — életbeléptetésére hívom fel a népbiztosság osztályainak vezetőit:

- 1/ Felterjesztésekhez, leiratokhoz, átiratokhoz, nyomtatványokhoz általában negyedív vagy (nyomtatványoknál) még ennél kisebb papír is használandó.
Félíves vagy egész íves papirost csak akkor szabad felhasználni, ha a negyedíves vagy félíves papiros mindkét oldalának igénybevétele ellenére a beírandó felületekre nem elég, vagy ha kivételesen a címzettre való tekintettel (külföldi kormányközeg stb.) kívánatos a fél vagy egész íves papiros használata.
- 2/ Elintézési tervezetek készítésénél az előadói-íveknek minden oldala — íves előadói-íveknél a negyedik oldal is — okvetlenül felhasználandó. Belvívként félívet vagy félíveket kell csatolni. Fogalmazó papírok csak félívesek készíten-
dők.
- 3/ Beérkező ügyiratok, előadói-ívek stb. fel nem használt második oldalát le kell vágni és betétívként vagy egyéb célra felhasználni.
- 4/ Az iktatási bélyegzőt (az iktatás számát) nem a beérkező ügyirat hátsó oldalára kell nyomni, miáltal a legtöbb esetben 1–2 oldalnyi papiros felhasználatlanul marad, hanem az irat első oldalának valamely üres helyén vagy közvetlenül a szöveg alá. Az elintézési tervezetet, ha elég üres hely van még az íven, az eredeti iktatmányra közvetlenül a szöveg alá lehet írni. Előadói ívet rövid elintézésekre (a. a., tudomásul szolgál, stb.) egyáltalán nem szabad használni.
- 5/ A hátirati elintézés általánosítandó. Ugyanaz az iktatmány többszöri iratváltásnál is feltétlenül felhasználandó, ha még elég hely van annak hátsó vagy elülső oldalán. Minden újabb hátirat közvetlenül az utolsó szöveg után, nem pedig üres oldalrészek kihagyásával csupán az utolsó (hátsó) oldalára írandó, úgy, hogy a többszöri iratváltások szövege egymás után legyen olvasható.
- 6/ Nyomtatványaitat vegyék felülvizsgálat alá, s azokat ne a kivételes igénybevétel szerint méretezzék, mert kivételes esetekben egy helyett azokból több is felhasználható, — hanem az átlagos igénybevétel szerint állapítsák meg minimálisra szorított terjedelmüket. A szöveg egyszerűsítése és rövidítése által is kisebbíthető a nyomtatványok terjedelme.
- 7/ A terjedős magyar hivatali stílus lehetőleg távirati rövidsége szorítandó. Terjedős bevezetések, tényállások felesleges leírásai és hosszas indokolások mellőzendők.
- 8/ Értesítések, felvilágosítások, sürgetések, kérdések, a hivatal használatára kihagyandó iktatmány másolat készítése nélkül is vagy csak az elintézés módjának (nem teljes szövegének) feljegyzésével, levelezőlapokon elintézhető; így pld. az osztályvezetők a saját hatáskörükben tegyék fel kérdéseiket, vagy adják meg felvilágosításaikat, vagy sürgessenek aktázás mellőzésével.

Új előadói ívek rendelése előtt az elnöki osztállyal megbeszélendő, miképpen lehet az első oldalt gazdaságosan felhasználni.¹

Ágoston

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921. (1919.)

162.

Körrendelet a telefon magánbeszélgetések megtiltásáról

11.245

1919. V. 16.

A Szociális Termelés Népbiztosságának kezdeményezésére arra hívom fel a Külügyi Népbiztosság hivatalnokainak figyelmét, hogy a távbeszélőt magánbeszélgetésekre felhasználni nem szabad. Különösen a városközi (interurbán) távbeszélőket csak szigorúan hivatalos jellegű beszélgetésekre szabad felhasználni. A távbeszélőközpontban cenzúra működik, mely a visszaélésekről jelentést tesz.¹

Ágoston

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921. (1919.)

163.

Rendelet az írópapírokkal és más irodai anyagokkal való takarékoskodásról

17.414/1b

1923. XI. 18.

A m. kir. pénzügyminiszter úr az adminisztráció egyszerűsítése és az irodaanyagokkal való takarékoskodás tárgyában az összes minisztériumok kiküldötteinek bevonásával saját elnöklete alatt egy három napon át folytatódó értekezletet tartott, amelynek megállapításaihoz képest szükségesnek találom az irodai anyagokkal való takarékoskodás tekintetében a következőket elrendelni:

1. Az olyan beadvány, amelynek hátlapján vagy belső oldalán van elég üres hely, ezen magán intézendő el előadói ív igénybevétele nélkül.

¹ Velics László, az elnöki osztály vezetője 1919. VIII. 30-án kiadott hasonló tárgyú körrendeletében — az első bekezdés értelemszerű módosításától eltekintve — szó szerint átveszi a népbiztosi rendelet szövegét. Uo. 13.193. sz.

¹ Matuska, Haidekker, Alexy, Vest, Nelky, Wéghné, Podek és Turnai között lett körözve az irat; a fennmaradt példányon Haidekker és Vest kivételével az említettek aláírása megtalálható.

2. Előadói ívek csupán nagyobb terjedelmű, vagy különösebb jelentőségű ügyek fogalmazványainak elkészítésénél használandók, vagy pedig olyan esetben, midőn bár a kiadmány terjedelme nem kívánna meg, de a beadvány mellékletei szükségessé teszik, hogy azok előadói ívbe, mint borítékba kerüljenek.
3. Az előadói íveknek a szükséghez képest a negyedik oldalára is kell írni és betétív csupán akkor veendő igénybe, ha az előadói ívnek mind a négy oldala felhasználott. Betétívvül csak akkor veendő egész árkus, ha előreláthatólag több mint kétoldalnyi helyre van szükség, egyébként betétívvül is csak félv használandó.
4. A kiadmányok, amennyiben két oldalra kiférnek, csupán félárkus lapra tisztázandók, kivéve az államfőkhöz, uralkodó családok tagjaihoz, bíbromkokhoz és más kimagasló állású egyénekhez intézett kiadmányokat. Kivételt képeznek továbbá a Külügyminisztériumhoz intézett mellékletekkel bíró politikai jelentések, amelyek számára kizárólag egész ívek használandók és a külképviseleti hatóságoknak a székhelyük kormányhatóságaival folytatott hivatalos levelezése, ha ezt az illető államban dívó szokás feltétlenül megkívánja.
5. Ugyanez az elv követendő a levélpapírok használatánál is. A jelenlegi papírdrágaság mellett még a gazdag külföldi államokban is teljesen általánossá vált az egyes lapon való levelezés. Két lap igénybevétele ott, ahol egy is elég, nem udvariasság, hanem pazarlás.
6. A m. kir. pénzügyminiszter úr tervbe vette a m. kir. minisztérium folyó évi július hó 30-án 6000. ME. sz. alatt kelt rendelete 31. §-ának megváltoztatását és hozzájárult ahhoz, hogy az irodai anyagok a munkakör szerint egyénenként megállapítandó, elkerülhetetlenül szükséges mennyiségben és megfelelő minőségben a tisztviselőknek a jövőben is kiszolgáltathatók legyenek.

Elvárom a m. kir. külképviseleti hatóságok minden egyes tisztviselőjétől és alkalmazottjától, hogy országunk nyomasztó anyagi helyzetére való tekintettel a minden téren való takarékoskodást kötelességének fogja ismerni.¹

Ambrózy

KK. 1923/11. 64.

¹ 1924. II. 24-én Daruváry Géza külügyminiszter bocsátott ki rendeletet az irodai anyagokkal való takarékososságról 2939/1a számon.

Múlt évi október hó 18-án 16.873/1a–1923. szám alatt kelt rendelettemmel (erre vonatkozóan ld. lentebb – a szerk.) felhívtam a Külügyminisztérium összes tisztviselőit az irodai anyagokkal való takarékoskodásra, részletesen megjelölve azokat a módokat, melyeket e tekintetben követendőnek tartok.

Az azóta eltelt négy hónap alatt megütközéssel kellett tapasztalnom, hogy a Külügyminisztérium egyes osztályai a fenthivatkozott rendeletben foglaltakat egyáltalán nem veszik figyelembe. Alig van nap, hogy ne lehetne látni rövid néhány soros pro domo feljegyzéseket, vagy csekély jelentőségű kiadmányokat, amelyekre egész előadói ívek vétetnek igénybe, vagy pedig ne kellene tapasztalni azt, hogy az ügyiratoknak egyik osztályból a másikba való küldésénél, amelyre a Külügyminisztérium osztályainak immár megfelelő számú zárható börtáskák állanak rendelkezésére, teljesen felesleges módon vastag papírból készült, nagy alakú borítékok használtak fel.

Újból is a legnyomatékosabban felhívom a Külügyminisztérium összes tisztviselőit a bevezetésben említett rendeletben foglaltak legpontosabb betartására és hozzáteszem, hogy amennyiben az azokkal ellenkező eljárást még jelen rendeletem után is tapasztalnom kellett, úgy kénytelen lennék a hibás tisztviselővel szemben a megfelelő megtorló eljárást folyamatba tenni. (K 59. 13. t. 1919–1921. (1920.)) 1924. X. 28-án 16.562/1. sz. alatt pedig Ambrózy bocsátott ki ismét körrendeletet a „takarékos papírfelhasználás módozatairól”. E szerint „Múlt évi október hó 18-án kiadott 16.873/923. számú körrendelettel szükségesnek találtam a Külügyminisztérium tisztviselőit és alkalmazottait felhívni, hogy az anyagokkal való takarékoskodás céljából többek között az előadói ívek használatát is az elkerülhetetlenül szükséges esetekre szorítsák.” Ilyen számú és keltezésű rendeletet nem ismerünk, de joggal feltételezhető, hogy

Rendelet a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőknek és alkalmazottaknak irodaszerekkel a hivatal részéről történő ellátásának megszüntetéséről

13.761/1.

1924. IX. 2.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. tc. alapján kiadott 5000/ME.–1924. rendelet értelmében 1924. évi június hó 1-től kezdődőleg az állami alkalmazottak irodaszerekkel a hivatal részéről sem természetben, sem pénzváltásban többé el nem láthatók.

Ennélfogva e rendelet kézhezvételétől kezdve a külképviseleti hatóságok részéről beszüntetendő irodaszerek kiadása: ceruzák, tollak, tollszárak, itatőspapíros, ollók, tappek, tintatartók, mézgas üvegek és ecsetek, levélpapír és ahhoz való borítékok, rajzszegek, írótübök és papírkések.

Az egyes külképviseleti hatóságoknál e cikkekben fennmaradt készlet rovancsolandó, a rovancsolási jegyzőkönyv e rendeletre való hivatkozással felterjesztendő.

A készletekből a jövőben csakis a beszerzési ár lefizetése ellenében szabad irodaszereket kiadni, a bevett összegeket minden hónapban egy tétel alatt kell a pénztári naplóban bevételezni, az eladott irodaszerek jegyzékét pedig a bevételezési tételszám mellékleteként kell a felterjesztett számadáshoz csatolni.

A folyó évi július 1-je óta kiadott irodaszerek beszerzési árát utólag kell megtéríttetni és a pénztári naplóban bevételezni.

Nuber

KK. 1924/8. 65–66.

Bethlen Istvánnak, mint ideiglenesen megbízott külügyminiszternek rendelete a távirati jelentések korlátozásáról

17.416/1.

1924. XI. 10.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállításáról szóló 1924. évi IV. tc. az állami kiadások terén az egész vonalon a legnagyobb mérvű takarékoságot és a költségvetéssel az egyes tárcák rendelkezésére bocsátott hitelekkel való helyes gazdálkodást rendeli el.

annak tartalma megegyezett a fenti rendelettel, tehát a körrendeletet egy hónappal később megismélték és egyben a KK-ban is közzétették. Az 1924. X. 28-i rendelet szerint „Sajnos azt kellett tapasztalnom, hogy e rendelkezés még mindig nem a kellő lelkiismeretességgel hajtattott végre, illetve vétetik figyelembe”. Ezért szó szerint megismétli az 1923-as rendelet első öt pontját azzal a különbséggel, hogy a 4. pont második mondata elmarad és az utolsó bekezdés helyére az alábbi szöveg kerül: „Elvárom most már, hogy a Külügyminisztérium minden egyes tisztviselője és alkalmazottja a legnagyobb lelkiismeretességgel alkalmazkodjék e rendelkezésekhez és nyomatékkal hangsúlyozom, hogy ellenkező esetben teljes szigorral fogok eljárni mindazok ellen, akik az ország nyomasztó pénzügyi helyzetéből folyó takarékoság szükségét még mindig nem tudják kellően megérteni.” (K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.))

Miután azt tapasztaltam, hogy a külképviseletek a távirati jelentésekkel kapcsolatban a legmesszebbmenő takarékosági elvet nem tartják kellőleg szem előtt, a távirati jelentések korlátozása tárgyában 1921. évi július hó 19-én 8993/1b számmal kiadott rendelet¹ rendelkezéseinek legpontosabb betartására hívom fel a külképviseleti hatóságok vezetőit és a leghatározottabban elvárom, hogy a jövőben a távirati költségekkel kapcsolatban a legnagyobb mérvű takarékoság elvét fogják követni. A távirati költségek további korlátozására vonatkozólag a 8993/1b–1921. rendelet kiegészítéseként a következőket rendelem el.

1. A távirati jelentéstétel a jövőben mellőzendő oly hírekre vonatkozólag, amelyekről eddig a követségek claris táviratban² tettek jelentést (választások eredménye, kormányváltozások, új kormány tagjainak névsora, államfők, és államférfiak elhalálozása stb.) tekintve hogy ilyen hírekről a sajtó útján úgyszintén a megfelelő értesülés rendelkezésre áll. Ezekre a tárgyakra vonatkozólag a jövőben postán küldendő írásbeli jelentést kell tenni.
2. A m. kir. Külügyminisztérium ideiglenes vezetésével történt megbízásomat a külképviseleti hatóságok vezetőivel tudatós táviratra két külképviseleti hatóság vezetője jónak látta táviratban válaszolni és engem ez alkalomból üdvözölni. Tekintettel tehát arra a körülményre, hogy ezeknek a táviratoknak a költsége nagyon számottevő összegre rúg, indítatva érzem magamat elrendelni, hogy a jövőben hasonló alkalmakkor távirati üdvözlések minden körülmény között mellőztessenek.
3. Felhívom végül a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét az 1924. évi április hó 15-én 6204/1a szám alatt kelt, a Külügyi Közlöny 1924. évi Biz. 3. számában közzétett rendeletre és a távirati költségeknek a legmesszebbmenő mérvben történendő korlátozása céljából elvárom, hogy az idézett rendeletben foglalt módozatot — nem csak a rendelet második bekezdésében említett —, külképviseleti hatóságok vezetői minden jellegű és tartalmú jelentésekre vonatkozólag, minden egyes olyan esetben alkalmazzák, amikor a sürgősség feltétlen szükségessége a távirati jelentéstételt parancsolólag meg nem követeli. Magától értetődik, hogy fontos politikai tartalmú jelentések felterjesztésének módozatait a jövőben is a külképviseletek vezetőinek döntésére kívánom bízni.
4. A 8993/1b–1921., valamint jelen rendelet rendelkezései ellen vétőkkel szemben a 8893-1b–1921. számú rendelet 4. pontjában foglaltakat a jövőben is legszigorúbban alkalmazni fogom.

Gróf Bethlen István

KK. 1924/10. 77–78.

166.

Rendelet a claris-sürgönyökben konvencionális kifejezések rövidített formában való alkalmazásáról

2969/3

1925. III. 11.

Az államháztartás egyensúlyának helyreállítására előírt takarékoság szempontjából a távirati költségek mennél nagyobb fokú csökkentése érdekében elrendelem, hogy a m.

¹ Nem ismerjük.

² Vagyis nem rejtjelzett.

kir. Külügyminisztériumból kimenő, valamint a m. kir. külképviseleti hatóságoktól beérkező claris-sürgönyöknél — amennyiben bennük táviratokra avagy rendeletekre, jelentkezésekre, felterjesztésekre stb. történnék hivatkozás — az itt felsorolt rövidített konvencionális kifejezések használtassanak fel.

Vonatkozással az itteni január 19-én kelt 234. számú sürgönyömrre... helyett: – 234. sürgönyömrre...

Vonatkozással 56 res. számú rendeletemre, illetve jelentésemre... helyett: 56 resemre...

Vonatkozással 1224/pol. számú rendeletemre illetve jelentésemre... helyett: 1224 polomra... vagy 15 res. pol. számú rendeletemre... helyett: 15 respolomra...

Vonatkozással 768/4. számú rendeletemre... helyett: 768 négyemre.

Ugyancsak így: Vonatkozással az ottani február 8-án kelt 76. számú sürgönyére... helyett: 76 sürgönyére..., illetve resjére, poljára, respoljára, négyre.

Ambrózy

KK. 1925/5. 52.

167.

Rendelet a villanyáram fogyasztás korlátozásáról

5672/1.

1925. V. 13.

A m. kir. Külügyminisztérium villanyáram fogyasztási költségei a téli hónapokban átlag 37 millió koronát, az év összes hónapjaiban átlag havi 26 millió koronát, tehát egy évben 320 millió koronát tesznek ki. A minisztériumnak e célra való költségelőirányzatát az ország pénzügyeinek szanalásából kifolyólag a pénzügyminiszter úr az eddigi 320 millió korona helyett évi 250 millió koronában állapította meg, vagyis azt egyharmadával csökkentette. Ehhez képest a minisztérium villanyáramfogyasztását is egyharmadrésznivel csökkenteni kell. Ez a csökkentés a kellő gondossággal keresztülvihető.

Fenti célból a következőképp intézkedem.

Megbízom a főigazgatói irodát, hogy az egyes helyiségekben lévő felesleges mennyezetlámpákat vonja be és oktassa ki az egyes osztályokba beosztott altiszti személyeket, hogy a tisztviselők távozásakor, amennyiben valahol a villanylámpa égve maradt volna, azt okvetlenül eloltsák, távozásuk előtt pedig járjanak végig az osztályban minden szobát meggyőződni arról, hogy a lámpák mind el vannak-e oltva. Megbízandó ezen kívül a Dísz téri kapunál szolgálatot teljesítő kapus, hogy esti kapuzárás után az épületet úgy kívül, mint belül, járja körül, és amennyiben valahol a villanylámpát égve felejtették volna, azt oltsa el.

Ennek megtörténtét a kapus a főigazgató iroda által előírandó Reggeli jelentés-i úrlapon tartozik minden reggel az esetleg észlelt rendellenességekkel együtt jelenteni.

A lámpák égve felejtése által okozott kárt a mulasztás elkövető altiszt által meg fogom téríttetni.

Felhívom ezen kívül a Külügyminisztérium tisztviselőit is arra, hogy a villanyvilágítással való takarékoskodásra állandóan ügyeljenek; ha csak íróasztaluknál dolgoz-

nak, csupán asztali lámpájukat használják, szobájuknak függőlámpa útján való világítását mellőzzék, és általában járjanak el e tekintetben azzal a gondossággal, amelyet egy jó családanya saját háztartásában tanúsítani szokott.

A lift használata tekintetében utalok a már kiadott lifthasználati utasításra, mely szerint a takarékoság elve ennek használatában is állandóan szem előtt tartandó, a fölösleges járatás kerülendő, amiért is az indításhoz be kell várni míg legalább 2–3 személy jön össze, kik a liftet igény bevenni óhajtják.

Felhívom az osztályok vezetőit, elsősorban pedig a főigazgatói irodát, mint (az) épületgondnokságot, hogy e rendeletemben foglaltak keresztülvitelére állandóan különös figyelmet fordítsanak.

Nuber

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

168.

Rendelet a telefonkiadások csökkentéséről

671/1.

1925. V. 13.

Az állam pénzügyeinek szanálásából kifolyólag a pénzügyminiszter úr a m. kir. Külügyminisztériumnak távbeszélődíjakra való költségelőirányzatát a jövő költségvetési évre a jelenlegi 350 millió korona helyett 240 millió koronában állapította meg, mihez képest a Külügyminisztérium telefonkiadásai egyharmad résszel csökkentendők.

Hogy ez a csökkenés keresztülvihető legyen, szükségesnek találok a következő intézkedések megtételét.

1. A Külügyminisztériumban jelenleg használatban lévő távbeszélőállomások egyharmadát, köztük a közvetlen városi vonalakat elenyészően csekély kivétellel felmondom. (sic!)
2. Miután a távbeszélő használata tekintetében való takarékosagra vonatkozólag múlt évi március hó 3-án 3657. szám alatt kiadott rendeletem¹ kellő eredménnyel nem járt, újból és nyomatékosan felhívom a Külügyminisztérium tisztviselőit a városi és főképpen az interurbán beszélgetések tekintetében való legmesszebbmenő takarékoságra, valamint arra, hogy amennyiben hivatali telefonállomásokról magánbeszélgetések folytattatnak, azt feljegyezni és a beszélgetés díját a hónap végén az addig is gyakorlatban lévő módon megtéríteni el ne mulasszák. Tájékoztatásul közlöm, hogy a Külügyminisztérium távbeszélő költségei jelenleg havonként átlagban 30 millió koronát, tehát egy évben 360 millió koronát tesznek ki. Ebből a telefonalapdíjak havi 9 millió koronát, a városi beszélgetések díjai 11 millió koronát, az interurbán beszélgetéseknél pedig átlagban 10 millió koronát tesznek ki, mely összegekkel szemben magánbeszélgetések címén eddig átlag 300.000–350.000 korona folyt be havonként. Mint ebből látható, a telefonállomások egyharmadának beszüntetése csak havi 3 millió korona költségapasztást eredményezne, miért is legnagyobb súlyt helyezendő arra, hogy az egyharmadrész-

¹ Nem ismerjük.

nyi költségmegtakarítás ezenkívül úgy a városi, mint az interurbán beszélgetéseknél is eléressék. Ez utóbbiakra vonatkozólag szükségesnek találom elrendelni, hogy külföldi állomáshelyekkel, főként pedig Béccsel való telefonikus beszélgetések csupán elkerülhetetlen szükség esetében folytattassanak és akkor is a beszélgetést kérő osztályok jegyeztessék magukat a Külügyminisztérium 3. osztályánál² idejében elő, hogy a bécsi követséggel való kapcsolat megadásakor az egyes osztályok egymás után beszélhessenek és így a 3–3 percnyi beszélgetési időszakok a lehetőségig kihasználtsanak. Az e tekintetben való felügyelet gyakorlását a 3. osztály vezetőjének különös kötelességévé teszem.

Felhívom az osztályok vezetőit, hogy a jelen rendeletben foglaltak betartására saját hatáskörükben is a legéberebb gondot fordítsák.

Nuber

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

169.

Rendelet a hivatalos utazások korlátozása tárgyában

7623/1.

1930. VIII. 11.

Felhívom az összes külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét a legnyomatékosabban arra, hogy hivatalos utazások csakis olyan esetekben tehetők, amidőn azt a szolgálat érdekei feltétlenül megkövetelik, vagyis amidőn mellőzése a szolgálat érdekeit veszélyeztetik.

Az állam nehéz pénzügyi helyzetére való tekintettel megkívánom, hogy a hivatalos kiküldetések száma az eddiginél is szigorúbb mértékben a minimális mérvre korlátoztassék annál is inkább, mert csakis az elkerülhetetlenül szükséges utazások költségeinek elszámolásához lesz a jövőben módomban hozzájárulásomat megadni.

Felhívom a külképviseleti hatóságok vezetőit, hogy a fentiekre, valamint a rendelkezésre álló korlátolt hitelkeretekre való tekintettel a felhatalmazásomra saját hatáskörükben elrendelhető hivatalos utazások szükségességét tegyék szigorú felülvizsgálat tárgyává, és a jelen rendeletem kézhezvétele után haladéktalanul tegyenek jelentést arra vonatkozólag, hogy ezen utazások a jövőben mily minimális számra csökkenthetők.

Azok a hivatalvezetők pedig, akik nem kaptak felhatalmazást arra, hogy a fennforgó különleges hivatali viszonyokra való tekintettel a szolgálat érdekében saját hatáskörükben hivatalos utazásokat elrendelhessenek, hanem ehhez előzetes felhatalmazásomat esetről esetre kötelesek kikérni, e körülmény kifejezett felemlítése mellett jelen rendeletem kézhezvételét írásbelileg igazolni tartoznak.

Walko

Másolat

K 59. 13.t. 1926–1931.(1930.)

² A számjelosztályról van szó.

Rendelet a külképviseleti hatóságoknál a folyó és az 1931/32. évi költségvetésben elérendő megtakarítások tárgyában

13.711/1.

1930. XII. 1.

A világgazdasági helyzet legutóbbi kedvezőtlen alakulása a magyar gazdasági életben is súlyosan éreztette hatását, aminek többek közt az a következménye is volt, hogy az állam bevételei jelentékenyen csökkentek. A bevételek csökkentésének ellensúlyozása céljából az államháztartás egész vonalán a legszigorúbb takarékoság elvének kell érvényesülnie, hogy ezáltal megtakarítások legyenek elérhetőek.

A külügyi szolgálatnál is fokozott takarékoságra van szükség, s remélem, hogy abban az esetben, ha jelentősebb megtakarításokat lehet egyéb tételeknél elérni, úgy a külföldi illetményeknek leszállítása talán elkerülhető lesz.

Fentiekre való tekintettel felhívom az összes külképviseleti hatóságokat, hogy minden kiadás foganatosításánál a takarékoság elvének legszigorúbb szem előtt tartásával járjanak el, és haladéktalanul tegyenek javaslatot arra nézve, hogy a fenti cél elérhetése végett az illető külképviseleti hatóság fogalmazási és segédhivatali személyzete, valamint a többi alkalmazottak (tiszteletdíjasok, altisztek és napidíjasok) száma a szolgálat érdekének szem előtt tartásával hány fővel apasztható. Ugyanez alkalommal jelentendő az is, hogy a dologi kiadásoknál mily címen van kilátás arra, hogy már a folyó költségvetés második felétől kezdve megtakarítások éressenek el, illetve, hogy ezen megtakarítások a folyó költségvetési évben és a jövő 1931/32. költségvetési évben¹ mily összegre lesznek tehetőek.

Walko

KK. 1930/16. 93–94.

Körrendelet a követségek vezetői reprezentációs tevékenységének korlátozásáról

309/eln. res.

1931. IX. 26.

Tekintettel az ország súlyos pénzügyi helyzetére, felhívom a magyar királyi követségek vezetőit, hogy reprezentációs tevékenységüket a feltétlen szükséges mértékre korlátozzák, még abban az esetben is, ha dacára a külföldi illetmények megtörtént leszállításának,¹

¹ 1939-ig a költségvetési év a mezőgazdasági ciklushoz igazodott, tehát nem január 1-től december 31-ig tartott.

¹ A gazdaság válság szorításában a Károlyi Gyula vezette kormány 1931-ben 10 %-kal leszállította a közalkalmazotti fizetéseket.

magánviszonyaik reprezentációs tevékenységüknek nagyobb mértékben való kifejtését meg is engednék.

Felhatalmazom ezúttal a magyar királyi követségek vezetőit arra, hogy e nyert utasításra, amennyiben célszerűnek látják, magánbeszélgetések alkalmával hivatkozhasanak.

Walko

Aláírt tisztázat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1931.)

172.

Körrendelet a telefonkiadások csökkentéséről

11.857/1.

1932. XI. 29.

A m. kir. miniszterelnök úr folyó évi október hó 11-én 23/T-1932. szám alatt kelt átiratában foglaltakhoz képest szükségesnek tartom a távbeszélőkiadások apasztása céljából a következőket elrendelni.

A minisztérium hivatalos távbeszélő állomásai elsősorban a hivatalos beszélgetések lefolytatására szolgálnak, azért a magánbeszélgetések azokon lehetőleg mellőzendők.

Amennyiben pedig egyes esetekben magánbeszélgetés sürgős okokból elkerülhetetlen volna, úgy annak fejében 14 fillér díj a felhívó által megtérítendő.

E célból megbízom a főigazgatói irodát, hogy minden egyes telefonállomásnál fektessen fel beszélgetési jegyzéket, amelybe a hívó fél minden egyes magánbeszélgetést tartozik feljegyezni a beszélgetés időpontjának megjelölésével. A hívott számot nem szükséges feljegyezni.

A főigazgatói iroda e jegyzék alapján a következő hónap elsején beszedi az esedékes telefondíjakat és azokat a számvevőség részéről való számfejtés után a minisztérium házipénztárába beszolgáltatja.

Ugyanilyen megtérítés alá esnek az interurbán magánbeszélgetések díjai is, azzal az eltéréssel, hogy az idevonatkozó nyilvántartásokat a minisztérium háziközpontja vezeti.

Ezért a Külügyminisztériumból interurbán beszélgetések szabály szerint a házi telefonközpont vonalain lesznek a jövőben folytatandók. Kivételt képez e tekintetben a Külügyminisztérium központi épületén kívül elhelyezett útlevélosztály, valamint Magyarország képviselője a Nemzetközi Duna-bizottságban, amelyeknek házi mellékállomásuk nincsen.

Amennyiben elkerülhetetlen szüksége merülne fel annak, hogy a Külügyminisztérium valamelyik közvetlen városi vonaláról interurbán magánbeszélgetés folytattassék, úgy tartozik az interurbán beszélgetést kérő tisztviselő e beszélgetés időpontját és időtartamát, valamint a felhívott város vagy hely nevét és a hívott telefonállomás számát a felfektetett beszélgetésjegyzékbe bejegyezni.

Kötelességévé teszem a Külügyminisztérium minden egyes tisztviselőjének, hogy mikor a kebelbeli telefonközponttól interurbán kapcsolást kér, már előre, külön felszólítás nélkül jelezze, hogy hivatalos vagy magánbeszélgetés céljából kéri-e azt.

Tekintettel arra, hogy az interurbán és különösen a külfölddel való beszélgetések a minisztérium költségvetésében igen tekintélyes összeggel szerepelnek, azért az e téren elérendő nagyobb megtakarítás érdekében ilyen interurbán beszélgetések csak akkor — és lehetőleg mindig rövidre fogva — folytatandók, ha az illető ügy sem távirati úton, sem sürgős levelezés útján gazdaságosabban el nem intézhető (Lásd az 1932. évi szeptember hó 13-án 10.208/1.–1932 szám alatt kiadott rendeletet).¹

Habár az ország gazdasági helyzete által megkívánt legmesszebbmenő takarékoság esetleg a telefonállomások számának csökkentését is indokoltá tette volna, mégis egyelőre eltekinthetni véltem ettől az intézkedéstől abban a biztos reményben, hogy a tisztviselői kar nyomatékos felhívásomra minden erejével azon lesz, hogy a hivatalos beszélgetések számának lehető leszorításával, valamint a magánbeszélgetések lelkiismeretes megtérítésével lehetővé tétessék, hogy e tekintetben további szigorúbb rendszabályokat ne kelljen alkalmaznom.

Amennyiben pedig azt kellene tapasztalnom, hogy egyesek hivatalos beszélgetéseiknél ezután sem fogják fel kellő komolysággal a takarékoság elvét, vagy pedig magánbeszélgetéseik feljegyzését elmulasztják, úgy kénytelen volnék a mulasztókkal szembeni fegyelmi megtorlással élni, szükség esetén pedig a beszélgetések ellenőrzítéséhez, valamint a telefonállomások számának megfelelő csökkentéséhez is folyamodni.

Felhívom azért az osztályok vezetőit, hogy a jelen rendeletben foglaltak betartására saját hatáskörükben is a legéberebb gondot fordítsák, a minisztériumban működő beszerzési bizottságnak pedig feladatává teszem, hogy a minisztérium költségvetésében aránylag nagy összeget kitevő távbeszélőköltségek kérdését állandóan figyelemmel kísérje és a költségek apasztása céljából, ha ez szükségesnek mutatkoznék, tegyen nekem javaslatot.

Jelen rendeletem folyó évi december hó 1-jével lép életbe.

E rendelet életbelépésével a telefonkiadások csökkentése tárgyában 1924. évi március hó 3-án 3637/1.a szám alatt, valamint 1925. évi május hó 13-án 5671/1. szám alatt kiadott rendeleteket² hatályon kívül helyezem.

A m. kir. Külügyminisztérium és az alája rendelt külképviseleti hatóságok távbeszélőn való érintkezése tárgyában folyó évi szeptember hó 13-án 10.208/1. szám alatt kiadott külügyminiszteri rendelet³ jelen rendeletem egyáltalában nem érinti, sőt annak leggondosabb betartását a külügyi szolgálat összes tisztviselőinek újból is nyomatékosan kötelességévé teszem.

Puky Endre

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1932.)

¹ Nem ismerjük.

² Nem ismerjük.

³ Nem ismerjük.

173.

Rendelet a kevésbé sürgős bizalmas természetű rendeleteknek számjelrendelet alakjában való továbbításáról

15.289/1.

1934. XII. 10.

A távirati költségek apasztása céljából szükségesnek látszik, hogy az egyes magyar királyi külképviseleti hatóságok részére szóló bizalmas rendeletek csak abban az esetben továbbíttassanak távirati úton, ha azt a kérdés sürgőssége feltétlenül megkívánja. Olyan esetekben tehát, amidőn a számjelzést csupán a rendelet titkos vagy bizalmas volta azért teszi szükségessé, mert nincsen megfelelő futáralkalom annak nyílt rendelet alakjában való továbbítására, de elég idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy a rendelet a rendes postai úton, mint expressz küldemény, rendeltetési helyére idejében eljusson, ebben az esetben számjeltávirat helyett számjelrendelet útján kell a szükségesnek látszó intézkedést foganatosítani.

Számjelrendeletek elkészítésénél azonban különös súlyt kell fektetni arra, hogy a rendelet terjedelméhez mérten a feladási határidőig a számjelezéshez elegendő idő álljon rendelkezésre, miért is az előadó kötelességévé teszem, hogy a rendelet elkészítése után annak mielőbbi jóváhagyásáról és a számjelosztályhoz való azonnali továbbításáról gondoskodjék.

A magyar királyi külképviseleti hatóságokat egyidejűleg utasítom, hogy a számjelrendeletek kézhezvételét rövid táviratban jelentsék és hogy bizalmas tárgyú jelentéseiket, ha azt a szolgálat érdeke megengedi, számjeljelentés alakjában ugyancsak postai úton terjesszék fel.

Felhívom tehát a kebelbeli számjelosztályt, hogy ilyen jelentések beérkezése esetén a tekintetbe jövő külképviseleti hatóságot „Recu (erhalten...)”¹ a számjeljelentés száma)”² szövegű nyílt távirati rendelettel értesítse.

Hory

Másolat

K 59. 16. t. Bizalmas rendeletek 1927–1944.

174.

Körrendelet a tüzelőanyagok használatának korlátozásáról

17.633/1.

1940. XII. 7.

A folyó évi november hó 29-én tartott minisztertanács a tüzelőanyagok használatának korlátozását határozta el.

Fentiekre való tekintettel a hivatali helyiségek fűtésénél a legnagyobb takarékossgot kell szem előtt tartani és az említett helyiségek fűtését olyképpen korlátozni, hogy azok hőmérséklete 18 Celsius foknál magasabb nem lehet.

¹ Kapott, megkapva (fr., ill. ném.).

² A zárójelek az iraton így találhatóak.

Rendeletem megtartását mindenki részére lelkiismereti kötelességévé teszem, mert csak így lesz előreláthatólag biztosítható, hogy a fűtésben fennakadás ne álljon be.

Rendeletem végrehajtásával és ellenőrzésével a főigazgatói irodát bízom meg.¹

Csurgay

Másolat

K 59 13. t. 1932–1944.(1940.)

175.

Körölvény a berlini követséggel való előfizetéses telefon-összeköttetésről

9673/1.

1941. V. 30.

Az elnöki osztály közli, hogy részben célszerűségből, részben takarékoságból folyó év június hó 3-tól kezdődően, egyelőre június hó végéig, kísérletképpen, un. előfizetéses távbeszélő összeköttetést létesített a berlini m. kir. követséggel.¹

Ebben az időszakban *minden hétköznapon* 13 óra 40 perckor tíz (10) percnyi időre kapcsolni fogják a berlini m. kir. követséget.

A kedvezményes díjtételű előfizetés kihasználása céljából az előbbi szakaszban megjelölt időponttól eltérő időben — június hó 3-tól kezdődőleg — csak a legkivételesebb, igazán sürgős esetekben kérhető külön telefonkapcsolás a berlini követségünkkel.

Az előfizetéses időben lebonyolításra kerülő telefonbeszélgetéseket a délelőtt folyamán a házi telefonközpontban kell előjegyezni, amikor is meg kell jelölni a berlini követségnek azt a tisztviselőjét, akivel az illető beszélni kíván.

¹ 1942. X. 16-án 17.291/1. számon újabb körrendelet jelent meg a tüzelőanyagok korlátozásáról:

A m. kir. iparügyi miniszter úr 22.000/XI-1942. számú átiratában arról értesítette a minisztériumot, hogy az 1942/43 fűtési évadban csupán az előző két fűtési évadban engedélyezett tüzelőszert 80 %-nak megfelelő tüzelőmenyiséget szabad beszerezni és felhasználni.

Tekintettel arra, hogy a fentiek értelmében lekötött és 20 %-kal csökkentett tüzelőanyag leszállítása — szállítási és egyéb nehézségek miatt — mindeddig biztosítva nincs és előreláthatólag a jövőben további nehézségekkel kell számolni, ezért az alábbiakat rendelem el.

1/ A hivatali helyiségek fűtésénél a legnagyobb takarékoságot kell szem előtt tartani és az említett helyiségek fűtését olyképpen korlátozni, hogy azok hőmérséklete — az 1940. évi november hó 29-én tartott minisztertanácsi határozat alapján — 18 C-nál magasabb ne legyen.

2/ Fentemlített korlátozás keresztülvitele végett a múltban felhasznált tüzelőanyagoknak a folyó évi fűtési évadban csupán fele mennyisége kerül szétosztásra.

3/ A katonai bevonulások miatt az eddig alkalmazott fűtők közül csupán kettőnek a jelentkezése van biztosítva és amennyiben — jelentkezés hiányában — új felvétellel a hiányzó fűtők nem lesznek pótolhatóak, ez esetben a tüzelőanyag felhordása az osztályokban beosztott altisztekre fog hárulni.

4/ Rendeletem végrehajtásával és ellenőrzésével a főigazgatói irodát bízom meg.

Rendeltem betartását minden tisztviselő és egyéb alkalmazott részére lelkiismereti kötelességévé teszem, mert csak így lesz előreláthatólag biztosítható, hogy a korlátozott fűtésben fennakadás ne álljon be.

Barthelády Tibor

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

Megemlíteném még, hogy az 1943. XII. 3-án kiadott 20400/1 sz. körölvény szerint XII. 7-re fűtési szünetet rendeltek el a minisztériumban és ezen a napon csak ügyeletet tartottak. (Uo.)

¹ A kísérlet további sorsáról nem tudunk.

Abban az esetben, ha az ilyképpen előjegyzett telefonbeszélgetések 10 percnél hosszabb ideig tartanak, a telefonösszeköttetés megmarad ugyan, de mivel a többletet már nem kedvezményes, hanem rendes díjtétellel számlázzuk, a telefonbeszélgetések felesleges elnyújtása mindenképpen elkerülendő. Egyébként is csak olyan intézkedések, közlések, utasítások stb. továbbíthatók telefonon, melyeknek sürgössége és fontossága a telefonlebonyolítást mindenképpen indokolja.²

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

176.

Körrendelet az irodaanyagok felhasználása, valamint a hivatali helyiségek világítása és fűtése tekintetében követendő takarékosági intézkedésekről

21.035/1.

1942. XII. 28.

A háborús viszonyok folytán beállott nyersanyaghiány minden vonatkozásban a legmesszebbmenő takarékoságot írja elő.

A Külügyminisztérium ugyan már eddig is követte az általános takarékosági irányelvet és anyaggazdálkodásának minden terén a lehetőséghez képest be is tartotta az egyébként legtöbbszörre önként adódó takarékosági rendelkezéseket, ennek ellenére mégis kívánatosnak látszik a Külügyminisztérium tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak figyelmét külön, ez úton is felhívni a papírneműekkel (irodaanyag), a fűtéssel és világítással való legszigorúbb takarékoságra.

Irányelvül szolgáljanak az alábbi rendelkezések:

I.

Papírneműek (irodaanyag)

a/ A kiadmánytervezetet lehetőleg mindig az iktatmányon¹ kell elkészíteni. Ha erre nincsen lehetőség, akkor a fogalmazási tervezetre legfeljebb egy félféves papírt használjunk. Kizárólag kormányzói, minisztertanácsi és hasonló előterjesztéseknél, vagy elvi jelentőségű intézkedéseknél használjunk előadó íveket, de ilyenkor is az előadó ív utolsó oldalát is vegyük igénybe. Minden fogalmazási tervezetnél csak a legszükségesebb margót hagyjuk meg.

b/ Jelentéseknél, egyéb előterjesztéseknél, kérvényeknél s általában minden egyéb beadványnál ne egész, hanem félfévet használjunk. A csupán formális jellegű külzetet a legtöbb esetben el lehet hagyni.

c/ Az ügyiratok betétíveihez, levéltervezetekhez, vagy rövidebb kiadmányokhoz (tudomásulvétel végett vagy megfelelő intézkedés végett megküldöm stb.) csak negyedíves papír, hivatalos leveleknél pedig csak félféves levélpapír használható fel.

² A fennmaradt példányon aláírás nem szerepel, csupán három személy láttamozása.

¹ Vagyis az iktatott iraton.

- d/ A szigorú takarékossgot tartsuk be a borítékoknál is. Lehetőleg csak bizalmas természetű ügyiratok, levelek, vagy postai küldemények expedíálandók boríték alatt. Ugyanezen hatósághoz intézett több kiadmány, még ha azok különböző tárgyúak is, ha csak lehetséges egy borítékban továbbítandók. A keb. osztályok közötti érintkezésnél ugyanaz a boríték többször is felhasználható.
- e/ A jövőben csak feleslegessé vált nyomtatványok üres oldalainak felhasználásával az előállított blokkok kerülnek szétosztásra. Ezért különleges méretű és nagyságú blokkokat ne igényeljünk.
- f/ Az osztályok altisztjei kötelesek a legnagyobb gonddal gyűjteni a már fel nem használható ún. hulladék-papírt.

II.

Világítás

A hivatali helyiségekben lehetőleg csak az íróasztali lámpát használjuk. Bármilyen rövid időre is hagyja el valaki hivatali helyiségét, lámpáját minden alkalommal oltsa el. A hivatali helyiségek folyosóin és a lépcsőházban a világítás a legszűkebb mértékre csökkentendő.

III.

Fűtés

A hivatali helyiségek fűtése tárgyában szigorúan betartandó a minisztertanácsnak 1940. évi november hó 29-én kelt határozata, mely szerint a hivatalos helyiségek hőmérséklete 18 fok Celsiusnál magasabb nem lehet. Erre vonatkozólag továbbra is természetesen érvényben maradnak a folyó évi október hó 16-án 17.291/1–1942. szám alatt kelt körrendelet² határozmányai.

Bár joggal elvárható, hogy a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett minden egyes külügyi tisztviselő és alkalmazott kötelességének fogja tartani a fenti rendelkezések szigorú megtartását, mégis amennyiben azt kellene tapasztalnom, hogy az újabb felhívás ellenére ezek a takarékosági rendszabályok nem tartatnának be egyesek részéről, az illető tisztviselővel vagy alkalmazottal szemben a legszigorúbban fogok eljárni.³

Bartheldy

K. 59. 13. t. 1932–1944.(1941).

177.

Körözüvény a magántermészetű telefonbeszélgetések mellőzéséről

10.621/1.

1943. VII. 14.

Tapasztalat szerint a m. kir. külügyminisztériummal mostanában igen nehéz távbeszélő összeköttetésbe lépni. A hivatal telefonvonalai, különösen csúcsforgalom idején,

² Nem ismerjük.

³ A rendelet hatékonyságának korlátozottságára fényt vet Nickl Alfréd 1943. XII. 1-ji osztályrendelete, mely szerint „az osztályban hetenkint többször szétosztásra kerülő különböző élelmiszerek becsomagolásához hivatalos papír nem használható”.(Uo.)

szinte állandóan foglaltak. Emiatt egy-egy összeköttetés létesítése több tárcsázást tesz szükségessé, ami a központok túlterheltségét még növeli.

A távbeszélő hálózat eme túlterheltsége nagyon megnehezíti a hivatalos telefonbeszélgetések lebonyolítását. Közérdekből szükséges tehát a túlterheltséget enyhíteni, aminek a távbeszélő hálózat bővítését kizáró nehéz viszonyok között, egyedüli módja a kezdeményezett beszélgetések számának és időtartamának korlátozása.

Az elnöki osztály felhívja tehát valamennyi külügyminisztériumi tisztviselő, előadó és egyéb alkalmazott figyelmét arra, hogy a magántermészetű beszélgetéseket a hivatalos távbeszélő állomásokról nem szabad kezdeményezni, a kapcsolt magánhívások és a hivatalos távbeszélgetések időtartama pedig a legszükségesebb mértékre korlátozandó.¹

Másolat

K. 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

178.

Rendelet a fokozott takarékoságról

18.782./1.

1943. XI. 18.

A minisztertanács az 1943. évi október hó 12-én hozott határozatával újból kimondta, hogy a háborús helyzetből adódó elkerülhetetlen kiadásokra és az államháztartás tervszerű kiviteléhez fűződő fontos érdekekre tekintettel, a dologi kiadások teljesítésénél a legnagyobb takarékoság érvényesítendő, az előírányzott összegeken felül esetleg jelentkező újabb szükségletek a költségvetési irányzatba felvett összegek keretében elérendő megtakarításokkal ellensúlyozandók, olyan kiadások, melyekre költségvetési fedezet nincsen, nem teljesíthetők és a tárcatartozások nem emelkedhetnek.

A pénzügyminiszter úr a fenti tárgyban külön átirattal is fordult hozzám azt kérve, hogy a minisztertanács fenti határozatát úgy a folyó évi kezelésben, mint pedig az 1944. évben a legszigorúbban alkalmazzam.

A fentiekre való tekintettel felkérem külképviseleti hatóságaink összes tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy a takarékoság elvére minden tekintetben, de különösen a beszerzések igénylésénél, a világitásnál, de az egészségügyi szempontok szem előtt tartásával a fűtésnél is mindenkor figyelemmel legyenek.

Bartheldy

KK. 1943/6. 49–50.

¹ A körözvényen nincs aláírás.

III. TAGJAI

III.1. A minisztériumba való kerülés útjai, kinevezés, áthelyezés, előléptetés, címadományozás, rendelkezési állományba vétel

179.

A m. kir. minisztériumnak 8.889/1920. ME. számú rendelete a külügyi szolgálat fogalmazói szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek tárgyában

A magyar királyi minisztérium a külügyi szolgálat fogalmazói szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek tárgyában — figyelemmel a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883: I. tc. 32. §-ában foglalt felhatalmazásra¹ is — a következőket rendeli:

1. §

A külügyi szolgálatnak (a Külügyminisztérium központi igazgatásának, a diplomáciai és a konzuli szolgálatnak) fogalmazói szakában csak azt lehet alkalmazni, aki a jelen rendeletben szabályozott külügyi fogalmazói vizsgát sikerrel letette.

2. §

A külügyi fogalmazói vizsgára csak a Külügyminisztériumban teljesített egy évi próbaszolgálat után lehet jelentkezni.

A próbaszolgálatra bocsátáshoz a köztisztviselők minősítéséről szóló 1883: I. tc. 1. §-ának a) és b) pontjában² megkívtánt kellékeken felül a következő kellékek kimutatása szükséges:

1. 30 évnél nem magasabb életkor;
2. nőtlen állapot;
3. a jogi és államtudományi tanulmányoknak valamely magyar egyetemen vagy jogakadémián vagy a közgazdaságtudományi tanfolyam tanulmányainak a budapesti magyar királyi egyetemi közgazdaságtudományi karon szabályszerű elvégzése és a jogtudományi vagy az államtudományi államvizsgának, illetőleg a közgazdaságtudományi államvizsgának sikeres letétele, vagy pedig valamely magyar egyetemen a jogtudori vagy államtudori, illetőleg a közgazdaságtudományi tudori oklevél megszerzése;
4. a magyar, a német, és a francia nyelv ismerete;
5. rendezett vagyoni viszonyok;
6. valamelyik közhatalosnál a fogalmazói szakban legalább egy évig teljesített gyakorlati működés;³

¹ Ld. a 13. sz. irat 1. jegyzetét.

² Az a) pont az állami vagy köztörvényhatósági tisztségre való kinevezéshez a magyar állampolgárságot kötötte ki; a b) pontban megfogalmazott feltétel pedig „gondnokság, csőd alatt nem áll, büntett vagy vétség miatt vád alá helyezve vagy általában szabadságvesztés büntetése alatt nincs, nyereségvágyból eredő büntett, vagy vétség miatt elítélve nem volt, hivatalvesztésre szóló ítélet hatálya alatt nem áll, s erkölcsi tekintetben alapos kifogás alá nem esik”.

³ 1922. VII. 7-én miniszterelnöki rendelet módosította néhány pontján e rendeletet. Az 5900/1922. ME. sz. rendelet 1. §-a értelmében „a próbaszolgálatra bocsátáshoz jövőre nem szükséges közhatalos fogalmazói

7. a külügyi szolgálathoz megkívánt testi alkalmasság.
Az 1. és 2. pontban megszabott kellék alól a külügyminiszter különös méltánylást érdemlő esetben kivételesen felmentést adhat.

3. §

A külügyi fogalmazói próbaszolgálatra bocsátást a külügyminiszterhez címzett, kel-
lően felszerelt kérvénnyel kell kérni, és a kérvényt a Külügyminisztérium elnöki osztály-
ában személyesen kell átnyújtani.

A kérvényhez mellékelni kell:

1. a folyamodó születési anyakönyvi kivonatát;
2. községi illetőségi bizonyítványt;
3. a folyamodó feddhetetlenségét igazoló erkölcsi bizonyítványt;
4. érettségi bizonyítványt;
5. a 2. §. 3. pontjában említett főiskola által kiállított végbizonyítványt és az ott
említett államvizsgáról szóló bizonyítványt, illetőleg tudori oklevelet;
6. a megkívánt nyelvismereteket tanúsító bizonyítványt;⁴
7. a közhatóságnál teljesített gyakorlati működést (2. §. 6. pont) igazoló bizo-
nyítványt;⁵
8. a folyamodó vagyoni viszonyait, s amennyiben fenntartásáról valamely hozzátar-
tozója gondoskodik, hozzátartozójának vagyoni viszonyait feltüntető hatósági
bizonyítványt.⁶

A folyamodó kérvényében nyilatkozni köteles afelől, hogy nőtlen állapotú-e. Ha nős,
kérvényéhez csatolnia kell a házasságára vonatkozó házassági anyakönyvi kivonatot és
családi állapotát feltüntető családi értesítőt. Továbbá ki kell jelenteni, hogy a külügyi
szolgálatban alkalmazása esetére aláveti magát a külügyi szolgálatra nézve fennálló házas-
sági szabályzatnak.

Amennyiben a folyamodó a 2. §. 4. pontjában megjelöl nyelveken felül egyéb
nyelvekben is jártas, ezt kérvényében külön meg kell említeni.

A kérvényben továbbá nyilatkoznia kell a folyamodónak arról is, hogy adósságtól
mentes-e.

A külügyi szolgálathoz megkívánt testi alkalmasság megállapítása céljából szükséges
orvosi vizsgálatot Budapest székesfővárosának tiszti orvosa ejti meg.

4. §

Próbaszolgálatra a folyamodót csak akkor lehet bocsátani, ha a jelen rendeletben
szabályozott felvételi vizsgát sikerrel kiállotta.

Felvételi vizsgára csak azokat lehet bocsátani, akik a 3. § szerinti szükséges okiratokat
szabályszerű kérvénnyel bemutatták.

A felvételi vizsgákat a Külügyminisztériumban rendszerint szeptember végén vagy
október hó elején kell megtartani.

szakában teljesített gyakorlati működést kimutatni". Ennek megfelelően a 2. § 6. pontja, valamint a 3. § 7. pontja
hatályát veszítette. (KK. 1922/14.)

⁴ A 3. számú jegyzetben említett módosító miniszterelnöki rendelet 2. §-a szerint „a próbaszolgálatra
bocsátás irányt benyújtott kérvényhez sem nyelvismeretet tanúsító bizonyítványt, sem a folyamodónak vagy
hozzátartozójának vagyoni viszonyait feltüntető hatósági bizonyítványt jövőre nem kell mellékelni.” ennek
értelmében a 3. § 6. és 8. pontja hatályát veszítette.

⁵ Ld. az 1. sz. jegyzetet.

⁶ Ld. a 2. sz. jegyzetet.

5. §

A felvételi vizsga írásbeli és szóbeli.

I. Az írásbeli vizsga tárgyai:

1. Magyar dolgozat valamely külpolitikai és közgazdasági vonatkozású tárgyról, amely a vizsga idejében gyakorlati jelentőségű;
2. fordítás magyarból franciára;
3. fordítás magyarból németre;
4. gépírás.

II. A szóbeli vizsga tárgyai:

1. általános történelem 1740-től a berlini kongresszusig, különös tekintettel Magyarországra;
2. magyar magánjog;
3. magyar büntetőjog és eljárás;
4. magyar kereskedelmi és váltójog;
5. magyar közjog;
6. a magyar közigazgatási jog alapelvei;⁷
7. nemzetközi jog;
8. közgazdaságpolitika általános elvei;
9. francia nyelv;
10. német nyelv.

Ha a jelölt kívánja, más nyelvekből is tehet vizsgát.

A 2–6. pontokban felsorolt jogi tárgyak csak átmenetileg 1924. évig bezárólag lesznek a felvételi vizsga tárgyai.

6. §

A felvételi vizsga írásbeli részére két egymás után következő napot kell kitűzni.

Az írásbeli feladatok tárgyait a vizsgálóbizottság elnöke a vizsga megkezdése előtt szóval közli a jelöltekkel.

Az írásbeli feladat kidolgozására megfelelő időt kell a jelölteknek engedni.

A jelölt írásbeli feladatát zárt helyen, szigorú felügyelet alatt dolgozza ki. A kidolgozásnál a vizsgálóbizottság elnökétől rendelkezésre bocsátott szótáron kívül más segédesszöveget nem használhat; aki a tilalmat megszegi, a vizsga folytatásából kizárandó és új felvételi vizsgára jelentkezéstől eltiltandó.

A jelölt a kész dolgozatot a vizsgára felügyelőnek adja át.

7. §

A jelölt a felvételi vizsga írásbeli része után szóbeli vizsgára bocsáttatik.

A vizsgálóbizottság a jelöltet a szóbeli vizsgára bocsátásból kizárhatja, ha írásbeli dolgozatait vagy azok egyikét elégtelennek találja. Az írásbeli és a szóbeli vizsga között legalább egy napi időköznek kell lennie.

A szóbeli vizsgát lehetőleg egy napon kell megtartani.

8. §

A jelölt a felvételi vizsga szóbeli részét a vizsgálóbizottság tagjai előtt teszi.

⁷ A 3. sz. jegyzetben hivatkozott rendelet 3. §-a értelmében a jelen 5. § II. 2–6. „pontjaiban felsorolt jogi tárgyakból... nem kell felvételi vizsgát tenni”. KK. 1922/14. 131.

A vizsgálóbizottság következő tagokból alakul: elnöke a Külügyminisztérium köz-igazgatási osztálya ügyeinek felülvizsgálatával megbízott államtitkár vagy követ; többi tagjai: a Külügyminisztérium elnöki osztályának, jogi és közgazdasági osztályai egyikének főnöke, továbbá a pénzügy-, a kereskedelemügyi, a földművelésügyi, az igazságügyi-, a belügy- és a vallás- és közoktatásügyi miniszternek egy-egy kiküldöttje. A külügyminiszter a bizottsági tagként működő Külügyminisztériumi tisztviselőket a Külügyminisztérium más tisztviselőivel helyettesítheti.

A bizottság az írásbeli dolgozatok osztályozása és a szóbeli vizsga eredménye felől, valamint általában a bizottság hatáskörébe tartozó kérdésekben szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a bizottság elnökének szavazata dönt.

9. §

A felvételi vizsgáról jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni a vizsga eredményét, mégpedig minden egyes tagra nézve külön és egyúttal az egész vizsga összeredményét. Az eredmény feltüntetése a következő osztályozással történik: próbaszolgálatra képesített vagy próbaszolgálatra nem képesített.

A próbaszolgálatra nem képesített jelölt egy év múlva felvételi vizsgára újból jelentkezhet. Az ismételt vizsga sikertelensége esetében újabb felvételi vizsgának nincs helye.

10. §

A felvételi vizsga eredményéről a bizottság elnöke jelentést tesz a külügyminiszternek. A külügyminiszter a bizottság elnökének jelentése alapján dönt a folyamodóknak próbaszolgálatra bocsátása felől.

Ha a próbaszolgálatra képesített jelöltek száma meghaladja a betöltésre váró állások számát, a képesített jelöltek közül a legjobb eredménnyel vizsgázókat kell a betöltésre váró állásokban próbaszolgálatra bocsátani, a többi képesített jelöltet kérelmére vizsgája eredményének megfelelő sorrendben előjegyzésbe kell venni és a következő évben próbaszolgálatra képesített jelöltekkel szemben egyenlő képesítés esetében a próbaszolgálatra bocsátás tekintetében lehetőleg előnyben kell részesíteni.

11. §

A próbaszolgálatra bocsátott személyek elsősorban a külügyminisztérium közgazdasági és jogügyi osztályaiban alkalmaztatnak és mindennap 2 órán át kötelesek szolgálatot teljesíteni; a hivatalos órák többi részét a külügyi fogalmazói szolgálatra előkészítő tanfolyam tananyagának elsajátítására és az előkészítő tanfolyam tananyagának elsajátítására és az előkészítő tanfolyam látogatására kell fordítaniok.

Az előkészítő tanfolyam a Külügyminisztérium vezetése és ellenőrzése alatt az egyetemi közgazdaságtudományi karban tartatik meg. E tanfolyam tárgyai a következők: diplomáciai történelem, nemzetközi közjog- és közigazgatási jog, nemzetközi magán- és büntetőjog, konzuli jog és igazgatás, közgazdaság-politika (ipar, közlekedési és szociálpolitika, beleértve a népesedési politikát és a járványok elleni védelem ügyét), nemzetközi kereskedelmi és vámpolitika, agrárpolitika, pénzügytan és pénzügyi politika, kereskedelmi áruismeret, katonai közigazgatás, katonai földrajz, angol nyelv.

12. §

A Külügyminisztérium azon osztályainak főnökei, akiknek osztályába a jelöltek beosztatnak, kötelesek arról meggyőződni, vajon a jelöltek modor, fellépés, tapintat és nemzeti gondolkozás tekintetében megfelelnek-e a külügyi szolgálat követelményeinek.

Erre vonatkozólag a legkésőbb a fogalmazói vizsga előtt egy héttel a külügyminiszternek jelentést tenni kötelesek.

A külügyminiszter azokat a jelölteket, akikről a próbaév folyamán megállapítást nyer, hogy a külügyi fogalmazói szolgálatra nem alkalmasak, a próbaszolgálatból elbocsáthatja, illetőleg azoknak a külügyi fogalmazó vizsgára bocsátását megtagadhatja.

13. §

A külügyi fogalmazó vizsga a következő részekre oszlik:

I. Írásbeli vizsga, amelynek tárgyai

1. diplomáciai történelem francia nyelven;
2. nemzetközi jog francia nyelven;
3. gazdasági politika német nyelven;
ebből a három tantárgyból egy-egy kérdést kell kidolgozni;
4. fordítás magyarról angolra;
5. gyorsírás; a gyorsírás nem kötelező tárgya a vizsgának, de annak ismeretét a vizsgaeredmény mérlegelésénél az illetőnek javára be kell tudni.

II. A szóbeli vizsga tárgyai:

1. Magyar nyelven:

1. közjog és közigazgatási jog;
2. konzuli jog és igazgatás;
3. katonai közigazgatás;
4. katonai földrajz.

2. Francia nyelven

1. nemzetközi jog;
2. nemzetközi magán- és büntetőjog;
3. diplomáciai történelem.

3. Német nyelven

1. közgazdaság-politika (ipar-, közlekedési és szociálpolitika, beleértve a népesedési politikát és a járványok elleni védelmet) alapelvei;
2. nemzetközi kereskedelmi és vámpolitika (részletesen);
3. pénzügytan és pénzügyi politika (részletesen);
4. agrárpolitika (részletesen).

4. A pályázó választása szerint német vagy angol nyelven:

1. kereskedelmi áruismeret;
2. gazdasági földrajz.

5. Angol nyelv:

Ha a jelöltek kívánják, más nyelvekből is tehetnek vizsgát.

14. §

A jelöltek a vizsga előtt vizsgadíj címén személyenként 100 koronát kötelesek a Külügyminisztérium pénztárába lefizetni.

A külügyi fogalmazói vizsga vizsgálóbizottságának alakulására, írásbeli és szóbeli részének lefolyására, a vizsgáról készülő jegyzőkönyv felvételére, a vizsga eredményének megállapítására, végül a vizsga megismétlésére vonatkozólag jelen rendeletnek a felvételi vizsgára vonatkozó rendelkezéseit az alábbi eltérésekkel megfelelően alkalmazni kell.

A vizsgálóbizottság tagjai azok a tanárok is, akik a próbaszolgálatra képesített jelöltek részére a 11. § értelmében szervezett tanfolyamon mint előadók működtek. Ezek a tagok azokból a vizsgatárgyakból kérdeznek, amelyeknek a tanfolyamon előadói voltak. A külügyminiszter a vizsgálóbizottságnak a tanárok sorából kikerülő tagjait más szakközeggel helyettesítheti.

A külügyi fogalmazói vizsga írásbeli részére négy egymásután következő napot, a szóbeli részére pedig lehetőleg két napot kell kitűzni.

A próbaszolgálatra képesített jelöltek kérelmükre felmenthetők a részükre a 11. § értelmében szervezett tanfolyam azon előadásainak látogatása alól, amelyeknek tárgyait korábban az egyetem közgazdaságtudományi karán már hallgatták. Vizsgázni azonban ezekből a tárgyakból is kell.

Ha a jelölt valamely tantárgyból csupán vizsganyelvül használt idegen nyelv hiányos ismerete miatt nem képesítettet, a jelöltnek a vizsgát csupán ebből a tantárgyból kell megismételnie.

15. §

A külügyminiszter a jelölteknek a külügyi szolgálatban való alkalmazása felől a külügyi fogalmazói vizsga eredménye és a jelöltek főnökeinek a 12. § értelmében magartartásáról kifejtett jelentése alapján dönt.

A kinevezett jelöltek rangsorát a vizsgájuk eredménye határozza meg. Egyenlő képesítésű jelöltek rangsorát a külügyminiszter állapítja meg.

A kinevezett jelöltek a külügyi szolgálat egyik ágának fogalmazói szakában alkalmaztatnak. A külügyminiszter a kinevezett tisztviselőket bármelyik szolgálati ágban (központi igazgatás, diplomáciai, konzuli szolgálat) alkalmazhatja és őket az egyik szolgálati ágból a másik szolgálati ágba is áthelyezheti.

16. §

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

A külügyminiszter állapítja meg, hogy ennek a rendeletnek rendelkezéseit mennyiben kell alkalmazni azon tisztviselők tekintetében, akik már a rendelet életbelépése idején a külügyi szolgálatban voltak alkalmazva.

Budapest, 1920 október hó 13. napján.

Gróf Teleki Pál
m. kir. miniszterelnök

Nyomtatvány

(Budapesti Közlöny 1920. október 21.)

Berinkey Dénes átirata a Külügyminisztériumnak

672/ME.

1919. I. 25.

Kívánatos lévén, hogy a státusrendezési munkálatoknak a végrehajtása egyöntetűen történjék, van szerencsém a t. Külügyminisztérium figyelmét felhívni arra, hogy mindazokban az esetekben, amelyekben az eddigi szabályok és az eddigi szokások szerint a királyhoz kellett előterjesztést tenni, most a felterjesztést Károlyi Mihályhoz, a Népköztársaság elnökéhez kell megtenni. Nehogy azonban a státusrendezés keresztülvitele halasztást szenvedjen, van szerencsém a Külügyminisztériumot értesíteni, hogy a kinevezési okiratokat előzetesen is ki lehet, sőt célszerű lenne előbb kiállítani, mert a köztársaság elnökének előzetesen szóbelileg már jelentést tettem arról, hogy a kinevezések, amelyekhez a minisztertanács hozzájárult, kivételesen a felterjesztés elfogadása előtt is foganatosíthatók legyenek, és erre az engedélyt el is nyertem.

A kinevezési okirat szövege tekintetében célszerű lenne egyöntetűleg eljárni, ebből a célból a következő szöveget ajánlom a Külügyminisztériumnak szíves elfogadásra:

„A Magyar Népköztársaság elnöke előterjesztésemre Önt az 1918. évi december hó 31-től kezdődő hatállyal nevezte ki.

Erről azzal a megjegyzéssel értesítem, hogy új állása után járó illetményeit egyidejűleg utalványoztam.”

Van szerencsém ehhez képest a Külügyminisztériumot tisztelettel értesíteni, hogy a minisztertanács által elfogadott kinevezések foganatosítása a fenti alakban megtörténhetik, tekintet nélkül arra, hogy a felterjesztés a köztársaság elnökétől visszaérkezett-e.

Berinkey

Eredeti tisztázat

K 59. 7. t. 1918–1919.

Dr. Bothmer Károly báró Külügyminisztériumba való bekerülése iránti kérelme¹

1920. VI. 12.

Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Uram!

Alulírott azzal a tiszteletteljes kéréssel fordulok Nagyméltóságodhoz, hogy engem a m. kir. Külügyminisztérium konzuli vagy fogalmazói karába kinevezni méltóztassék.

¹ A beadványon egy 2 korona értékű illetékbélyeg található.

Bátorkodom A./ alatt mellékelni személyi adataimra vonatkozó okmányaimat és tanulmányaim befejezése után eltöltött időről szóló életleírásomat.²

Kérésemet Nagyméltóságodnak szíves jóindulatába ajánlva, vagyok a legmélyebb tisztelettel

Nagyméltóságodnak alázatos szolgája:

Dr. Bothmer Károly br.³

Eredeti tisztaát

K 59. 7. t.

Személyi ügyek 1914–1944. B–C

182.

Minisztertanácsi előterjesztés a diplomáciai és konzuli szolgálatban dolgozó fogalmazási szakbeli tisztviselők rendelkezési állományba vételének lehetőségéről

9579/1.

1921. VII. 28.

A külügyi szolgálat különleges jellegével kapcsolatos, hogy mind a diplomáciai, mind pedig a konzuli létszámba tartozó fogalmazási tisztviselők a külképviseleti hatóságoknál csak bizonyos helyeken alkalmazhatók, akár mivel az illető ország politikai, gazdasági vagy egyéb viszonyait közelebbről ismerik, akár pedig olyan személyi összeköttetésekkel rendelkeznek az illető államban, amely összeköttetéseknel fogva éppen csak abban az államban működhetnek sikeresen. A külügyi szolgálat ezen jellegénél fogva éppen másfelől gyakrabban előfordul, hogy valamely külképviseleti hatóságnál vagy a központban alkalmazott diplomáciai vagy konzuli létszámba tartozó fogalmazási tisztviselőt saját hibáján

² Az életrajz a beadvány mellett megtalálható, az okmányokat ellenben — felvétele nyomán — Bothmer visszakapta és az aktán lévő aláírása szerint 1920. X. 13-án átvette.

³ A kérelmet Bothmer nem személyesen adta be, hanem azt Krisztics Sándor, a Magyarország Területi Épségének Védelmi Ligájának főtitkára küldte meg Teleki Pál külügyminiszternek. Bothmer ugyanis a Ligánál dolgozott. Erről életrajzában így ír: „1918. év végéig Bécsben tartózkodtam és 1919. január hótól, mint a Területvédő Liga titkára működtem a kommunizmus kitöréséig. 1919. május hó 6-án Bécsen, Marburgon és Zágrábon keresztül Szegedre mentem, ahol az ott megalakult Nemzeti Kormányt ajánlottam fel szolgálataimat. A szegedi Nemzeti Kormány a „Szegedi Új Nemzedék” politikai napilap adminisztrációjával bízott meg. A kommunizmus bukása után a „Szegedi Új Nemzedék” részvénytársasággá alakulván ismét Budapestre jöttem, ahol a Területvédő Ligánál előbbi állásomat elfoglalva a műszaki és nyomtatványterjesztő osztály vezetője és a külföldi propaganda osztályhoz beosztott titkár vagyok.” A pártoló levél indoklása szerint a felvétel azért is indokolt, mert „Bothmer Károly a Területvédő Ligánál a legpéldásabb szorgalommal éppen a külföldi propaganda szolgálatában fejtett ki értékes munkát. Dr. br. Bothmer Károly munkásságával teljes mértékben rászolgált arra, hogy végleges hivatali elhelyezkedése már most biztosítható az esetre, ha a Területvédő Liga megszűnne.” Érdekes módon Krisztics azt kéri, hogy a külügyi státusba való kinevezése után is Bothmer maradjon meg a Területvédő Ligánál elfoglalt állásában és ott fizetés nélküli szabadságot kapjon. (Teleki ugyanis egyik vezetője volt a Ligának, amely 1921 júliusában valóban megszüntette önálló működését és a Magyar Nemzeti Szövetségbe olvadt bele.) Krisztics pártoló levele VI. 30-i keltezésű, a válaszelevél-tervezet (csak ezt ismerjük) már VII. 4-én elkészült. Ebből az is kitűnik, hogy a Liga a Külügyminisztérium épületében működött. E szerint a beadvány köszönettel fogadtatott és egyben Bothmer értesítését kéri, hogy mielőbb jelentkezék a minisztérium elnöki osztályán. (Uo.)

kívül a szolgálat érdekében ideiglenesen fel kell menteni, mert állomási helyén valamely oknál fogva sikeresen tovább nem működhetik, vagy mert egyéb körülmény teszi kívánatossá, hogy működése bizonyos ideig szüneteljen anélkül, hogy ilyen esetben az illető akár más külképviseleti hatóságnál, akár pedig a központi külügyi szolgálatban alkalmazható volna, avagy pedig őt nyugdíjazni kellene.

Ezekből az okokból az összes külföldi államok példájára a volt közös külügyi szolgálatban mód volt arra, hogy a külképviseleti hatóságoknál működő fogalmazási tisztviselők rendelkezési állományba legyenek helyezhetők. (Reglement über die Ruhe und Versorgungsbezüge der bei den gemeinsamen Ministerien des Äussern und der Finanzen, dann dem gemeinsamen Obersten Rechnungshofe und dem diesen Zentralstellen unterstehenden Behörden und Ämtern angestellten Beamten und Diener, deren Witwen und Waisen. I. Abschnitt 8. §.)¹ Minthogy pedig a magyar külügyi szolgálatban eddig nem adatott ki olyan rendelkezés, amely mellett mód volna a külképviseleti hatóságoknál működő, avagy a központban szolgálatot tevő diplomáciai és konzuli státusba tartozó fogalmazási tisztviselőket rendelkezési állapotba helyezni, indokoltnak mutatkozik ilyen rendeletnek kibocsátása.

Szükségesnek tartom még hangsúlyozni, hogy a rendelkezési állapotba való helyezésre törvényes rendelkezés általában módot ad, amennyiben az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árváinak ellátásáról szóló 1912: LXV. tc. 35. §-ának 2. bekezdése² szerint a hivatalok vagy állások szervezése vagy azoknak megszüntetése miatt vagy bármely más okból a tisztviselők rendelkezési állapotba helyezhetők; következőképpen véleményem szerint nincs akadálya annak, hogy a külügyi szolgálatban és itt is csupán a diplomáciai és konzuli státushoz tartozó akár a külföldön, akár a központban szolgálatot tevő fogalmazási tisztviselőkre vonatkozóan azoknak rendelkezési állapotba helyezhetőse a külügyminiszter rendeletileg feljogosíttassék anélkül, hogy ilyen rendelkezés precedensül szolgálhatna akár a Külügyminisztérium központi státusába tartozó, akár pedig a közszolgálat más ágába működő tisztviselő rendelkezési állapotba való helyezésére. Éppen ezért, mert a fentebb idézett törvénycikk a rendelkezési állapotba helyezés fogalmát ismeri, s mivel a kibocsátandó rendelet csupán a külügyi szolgálatban alkalmazott fogalmazási tisztviselők bizonyos kategóriájában nyerhetne alkalmazást, nézetem szerint nincs szükség a kérdésnek törvényhozási úton való szabályozására.

Mindamellet, mivel a kibocsátandó rendeletben szükségesnek mutatkozik intézkedni arra nézve is, hogy a rendelkezési állapotba történt helyezés időtartamának elteltével az illető tisztviselő, amennyiben újból nem alkalmazható az 1912: LXV. tc. 35. szakasza³ értelmében, szabályszerű elbánás alá vonás alapjául szolgáló rendelet minisztertanácsi felhatalmazás alapján adassék ki.

A fentebb tisztelettel előadottaknál fogva van szerencsém a Minisztertanácsot arra kérni, hogy a két magyar királyi külképviseleti státusba tartozó fogalmazási tisztviselők

¹ Rendelet a közös külügy- és pénzügyminisztériumnál, a közös Legfelső Számvevőszéknél és ezeknek alárendelt hatóságoknál és hivataloknál alkalmazott tisztviselők és szolgák, azok özvegyei és árvái nyugdíj- és ellátmányi illetményeiről. Első szakasz 8. §.

² E szerint „szabályszerű elbánás alá kell vonni továbbá a hivatalok, vagy állások szervezése vagy azoknak megszüntetése miatt vagy bármely más okból rendelkezési állapotba helyezett azt a tisztviselőt, altisztet és szolgát, akit a rendelkezési állapotba való helyezéstől számított egy éven belül megfelelő állásra elhelyezni nem lehetett”.

³ E § egésze a szabályszerű elbánást taglalja.

rendeletkezési állapotba helyezése tárgyában készült és /. alatt idezárt rendelettervezet⁴ kiadására a felhatalmazást megadni méltóztassék.⁵

Másolat

K 59. 7. t. Létszámcsökkentési ügyek.
1921–1923.

183.

Rendelet a külügyi tisztviselők áthelyezésére vonatkozó jog gyakorlásáról

4541/1b

1922. III. 31.

Az egyik követség vezetője a követséghez szolgálatátételre beosztott tisztviselők egyikét, szolgálati érdekekre való hivatkozással, saját hatáskörét túllépve szabályellenesen az alája rendelt egyik konzulátushoz helyezte át és ez intézkedéséhez utólagos jóváhagyásomat kérte.

Tekintettel arra, hogy személyi ügyekben való mindennemű intézkedés joga (beleértve áthelyezések elrendelését, segéderők és egyéb alkalmazottak felfogadását, azok díjazásának fölemelését és leszállítását is stb.) kizárólag a m. kir. külügyminiszter hatáskörébe tartozik, aki a külügyi szolgálat vezetéséért és irányításáért a teljes felelősséget egyedül viseli, a külképviseleti hatóságok vezetőinek ily intézkedéseit tudomásul nem veszem s nyomatékosan utalok arra, hogy mindennemű személyi kérdésben való önhatalmú intézkedéseikből az államkincstárra háramló megterheltetésért őket személyesen teszem felelőssé.

Felhívom ez alkalommal újból a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét a m. kir. külképviseleti hatóságokhoz beosztott tisztviselők kiküldetése tárgyában múlt évi május hó 25-én kelt 5.108/2–1921. számú és a segéderők és hivatalszolgák felvétele tárgyában 1921. évi július hó 12-én 8520/1. sz. alatt kelt rendeleteimre, valamint arra is, hogy dologi kiadások eszközzéséhez addig is, amíg e kérdés szabályozása tárgyában közelebbről intézkedés nem történik, mindenkor szintén előzetes hozzájárulásom kérendő ki.¹

Bánffy

KK. 1922/6. 53.

⁴ Az irat mellől hiányzik.

⁵ Az irat záradéka szerint az 1921. VIII. 12-i minisztertanácsi ülés az előterjesztést elfogadta. A rendeletet a 194. sz. alatt közöljük.

¹ 1922. IV. 4-én adott ki erről rendeletet a külügyminiszter. Ennek értelmében — a Külügyminisztérium utólagos jóváhagyása egyidejű kikérésének mindenkori kötelezettsége mellett — adott engedélyt dologi természetű kiadásokra (sürgős beszerzések, nélkülözhetetlen javítások, átalakítások stb.). KK. 1922/6. 54.

Külügyminiszteri előterjesztés konzuli irodaigazgatói cím adományozására.

1925. II. 18.

A minisztertanács folyó évi február hó 13-án tartott ülésében adott felhatalmazása alapján bátorkodom Főméltóságodat mély tisztelettel arra kérni, hogy jelenleg a prágai min. kir. követségen szolgálatot teljesítő Bagoly Sándor konzuli irodafőtisztnek a konzuli irodaigazgatói címet kegyesen adományozni méltóztassék.

Ennek az előterjesztésemnek indokolásaként és egyben nevezett személyére vonatkozólag mély tisztelettel előadom, hogy Bagoly Sándor középiskolai tanulmányainak befejezte után 1909. december hó 14-én tiszteletdíjasi minőségben a volt közös külügyminisztérium szolgálatába lépett és 1912. évi november hó 13-án konzuli irodatiszté neveztetett ki. A magyar külügyi szolgálatba 1920. évi március 3-án konzuli irodafőtiszté neveztetett ki és eleinte a zürichi m. kir. követségen, 1921. évi szeptembertől pedig a prágai m. kir. követségen teljesített szolgálatot. E követségen több mint egy év óta a segédhivatal vezetője, mely minőségében minden vonatkozásban a legteljesebb mértékben megfelel. Tekintettel arra, hogy Bagoly Sándor konzuli irodafőtiszt mindenkor lelkiismeretes, pontos és szorgalmas tisztviselőnek bizonyult, a mély tisztelettel javaslatba hozott kitüntetésre minden tekintetben méltó.

Tiszteletteljes javaslatom elfogadása reményében bátorkodom a magas kormányzói elhatározás tervezetét mellékelten mély tisztelettel bemutatni.

Scitovszky Tibor¹

Eredeti tisztázat

K. 59. 7. t. Személyzeti ügyek
1919–1944. B–C*Támogató levél Gombó István előléptetésére*

1926. IV. 27.

Engedje meg, Kegyelmes Urunk, hogy dr. Gombó Istvánt, akit mint kitartó és igen tehetséges munkatársat évek hosszú sora óta ismerünk, kegyes pártfogásába ajánljuk, melyre őt mindenképpen méltónak tartjuk.

¹ A félhasábos formájú előterjesztés szabadon maradt bal oldalán szépen formált kézírással az alábbi sorok olvashatók: „A magyar királyi külügyminiszter előterjesztésére Bagoly Sándor konzuli irodafőtisztnek a konzuli irodaigazgatói címet adományozom. Kelt Budapesten, 1925. évi február hó 28. napján.” – Utána pedig Horthy Miklós aláírása látható, amelyet alatta bal oldalon Scitovszky ellenjegyzett.

Gombó a Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt álló m.k.¹ Külügyminisztérium fogalmazója, amelybe a külügyi szaktanfolyam kitűnő eredménnyel történt elvégzése után nevezték ki.

Pártfogoltunk azonban sok évet töltött a harctéren, és így korához képest későn jutott abba a helyzetbe, hogy állami szolgálatba állhatott. Ezáltal sajnos lényegesen hátrányosabb helyzetbe került azokkal a szerencsésebb kortársaival szemben, akiket a katonai szolgálat a jövőjük kiépítésében nem gátolt, és akik így őt a tisztviselői ranglétrán önhibáján kívül megelőzték.

Igen kérjük ezért Kegyelmes Urunkat, méltóztassék pártfogoltunkat a lehetőségekhez képest a legközelebbi előléptetések alkalmából kegyes jóindulatába fogadni. Biztosítjuk Nagyméltóságodat, hogy magas kegye egy arra igazán érdemes embert ér, aki a beléhelyezett várakozásokat szorgalommal és igyekezettel meg is fogja hálálni.

Fogadja kérem, Kegyelmes Urunk, őszinte tiszteletünk igaz kifejezését²

Zichy János gróf
Ernszt Sándor
Frühwirth Mátyás³

Másolat

K. 59. 7. t. Személyi ügyek
1919–1944. D–H

186.

*Gombó István min. fogalmazó kiküldése
a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz*

4509/1.

1927. IV. 29.

Értesítem Nagyságodat, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal elnökének hozzájárulása alapján folyó évi május hó 1-jével kezdődőleg hat hónap időtartamra a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz küldöm ki.

Felhívom tehát, hogy a Külügyminisztériumban teljesített szolgálata alól történt felmentése után haladéktalanul Genfbe utazzék, és ott a Nemzetek Szövetsége mellett működő m. kir. képviselő vezetőségénél, dr. Hevesy Pál miniszterrezidens úrnál jelentkezék, akit egyidejűleg megfelelő utasításokkal láttam el.

Útiköltségeinek fedezésére a Külügyminisztérium házipénztáránál 500 pengőt utaltam ki előlegül, amely összegről Genfbe történt megérkezését követő hó 14-ig a genfi külképviselet útján felterjesztendő útzámlában elszámolni tartozik.

¹ magyar királyi.

² A támogató levél mellett megtalálható a (8.) sz. alatt közölt bizalmas körrendelet töredéke (talán első változata?). (Érdemes megemlíteni, hogy Gombó Istvánt a szaktanfolyamra való felvételében nem kevesebb, mint hét pártoló levél segítette. Uo.)

³ Az aláírások nem eredetiek, hanem csak sk. jelzésűek.

Kiküldetésének tartamára Nagyságodnak belföldi illetményein felül a fizetési osztályára és Svájcra nézve megállapított 32 pengőapidíjra van igénye, mely utóbbi járandóságainak a genfi külképviselet pénztáránál leendő kifizetése iránt egyidejűleg intézkedtem.

Miklós

Tintával aláírt másolat

K. 59. 7. t. Szü. D–H

187.

Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről

16/MK.–res.

1928. I. 20.

A kormányzó úrnál mai napon lefolyt audienciám alkalmával Ófőméltósága hozzájárult, hogy Procopius¹ athéni ügyvivő, abból az alkalomból, hogy athéni ügyvivői állásától visszahívatott és a f. év folyamán 35 évi szolgálattal nyugdíjba vonul, a legközelebb IV. rangosztályba követte neveztessek ki. – Ófőméltóságának nem volt észrevétele az ellen, hogy a megüresedő athéni ügyvivői állásra Moldoványi követségi tanácsos, ki ez idő szerint Bécsben teljesít szolgálatot, neveztessek ki.²

Eredeti tisztázat

K 58. B res. 1926–1929.(1928.)

188.

Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről

24/MK.–res.

1928. II. 3.

A kormányzó úr őfőméltósága mai kihallgatásom alkalmával kegyes volt hozzájárulni, hogy Winter Károly, a Rio de Janeiro-i m. kir. követség vezetője Haydin Alberttel, a montreali főkonzulátus vezetőjével felcseréltessék és Haydinnak új pozíciójában a miniszterrezidenci cím adassék.¹

Eredeti tisztázat

K. 58. B res. 1926–1929.(1928.)

¹ Procopius Béla.

² Az iraton nincs aláírás, de a jobb felső sarokhoz közel vastag írónnal egy nagy W betű — Walko kézjele — olvasható.

¹ Az iraton nincs aláírás, de a jobb felső sarokhoz közel egy nagy W betű — Walko Lajos kézjele — olvasható.

*Sztójay Döme megbízott külügyminiszter levele Csatay Lajos
honvédelmi miniszterhez Szabó László követi megbízatása ügyében*

10.020/1.

1944. V. 25.

Tisztelettel közlöm Nagyméltóságoddal, hogy az olasz szociális köztársaság kormánya¹ mellett működő m. kir. követség vezetésével követi minőségben leendő megbízásra vitéz Szabó László vezérőrnagy, a soproni hadosztály parancsnoka szemeltetett ki. Nevezett követi megbízatásához a kormányzó úr őfőméltósága szóbeli előterjesztésemre előzetes legfelsőbb hozzájárulását már megadni kegyeskedett és ahhoz az olasz szociális köztársaság kormánya előzetesen ugyancsak hozzájárult.²

A fentiekre való tekintettel tisztelettel kérem Nagyméltóságodat, hogy vitéz Szabó László vezérőrnagynak a külügyi tárca létszámában rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré történő kinevezéséhez hozzájárulni és a szükséges lépéseket az iránt megtenni méltóztassék, hogy nevezett külügyi szolgálatának tartamára a m. kir. honvédség személyzeti állományában szolgálaton kívüli viszonyba helyeztessék.³

Vitéz Szabó László vezérőrnagy követi megbízatása tárgyában az ügy sürgőssége miatt már a legközelebbi jövőben kívánnék a minisztertanácshoz előterjesztést tenni és ezért tisztelettel arra kérem Nagyméltóságodat, hogy nagybecsű elhatározását velem soron kívül közölni méltóztassék.

Fogalmazvány⁴

K. 59. 7. t. Szü. D–H

¹ Mussolini salói köztársaságáról van szó.

² Az előadói íven olvasható pro domo szerint: F. hó 20-án Casertano olasz követ személyesen közölte Jungerth-Arnóthy Mihály követ úrral, hogy az olasz kormány vitéz Szabó László vezérőrnagy követi megbízatásához az agrément-t megadta.

Incze Péter miniszteri tanácsos (Min. eln.) rövid úton közölte, hogy a kormányzó úr őfőméltósága a miniszterelnök úr szóbeli előterjesztésére a tervezett követi kinevezéshez előzetes hozzájárulását megadni kegyeskedett.

³ Szabó László a honvédség tényleges állományába tartozott. Személyére ld. még a Függelékot.

⁴ A rendelkezésre álló példány V. 24-i és azt Jungerth-Arnóthy Mihály írta alá. Az irat mellett ellenben megtalálható Csatay Lajos V. 31-ei válasza:

Folyó évi május 25-én kelt nagybecsű átiratára van szerencsém Nagyméltóságod szíves tudomására hozni, hogy vitéz Szabó László I. vezérőrnagynak, a külügyi tárca létszámába rendkívüli követté és meghatalmazott miniszterré történő kinevezéséhez a magam részéről hozzájárulok.

Erre való tekintettel vezetett folyó évi június hó 1-ével a honvédség szolgálaton kívüli állományába történő áthelyezése és altábornaggyá történő előléptetése iránt a kormányzó úr őfőméltóságához előterjesztést tettem.

Tekintettel arra, hogy vitéz Szabó László I. vezérőrnagy szolgálaton kívüli viszonyba való helyezése napjától a honvédség ellátásban már nem részesül, kérem a szükséges lépéseket aziránt megtenni, hogy nevezett szolgálaton kívüli viszonyba helyezésének napjával a külügyi tárca létszámába vétessék át.

III.2. A szolgálat személyi ellátottságának minőségi (tartalmi) kérdései, követelmény a munkatársakkal szemben

190.

Körrendelet az osztályvezetők felhatalmazásáról, a tisztviselők munkájáról

12773.

1919. VIII. 8.

További intézkedésig az osztályok vezetőit felhatalmazom, hogy saját belátásuk szerint ügyiratokat adjanak ki és tisztázatokat írjanak alá. A minisztérium még hiányos szervezete miatt a rokon ügyosztályok gyakori érintkezése és egyetértő eljárása különösen kívánatos. Ettől eltekintve azonban súlyt helyezek a tisztviselők önálló, a felelősségtől vissza nem riadó és gyors munkájára.

Hoffmann

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

191.

Teleki Pál körrendelete a külügyi tisztviselők feladatairól

1920. IV. 30.

A külképviseleteinknél működő tisztviselők feladatuknak csak akkor felelhetnek meg teljesen, ha a hazai társadalmi mozgalmakat ismerik és társadalmi életünk vezető egyéneivel személyes érintkezésben állanak. Ezért elvárom, hogy a külügyi tisztviselői kar éber figyelemmel kísérje a hazai magyarság mozgalmait, annál is inkább, mivel az utolsó hónapokban teljesen új törekvések kerültek előtérbe, melyeket a külföld gyakran ellenséges megvilágításában kellően értékelni nem lehet. A személyes kapcsolatok megteremtésére az itthon eltöltött szabadságok is alkalmasak, a központba beosztott tisztviselők pedig használják fel az alkalmat, hogy itteni tartózkodásuk alatt megszerezzék a szükséges tapasztalatokat.

E végből kívánatos a számottevő társadalmi szervezetekkel való sűrű érintkezés, amelyeknek munkájában való részvételt nem kifogásolom, ha ez nem jár nyilvános szerepléssel vagy egyébként a hivatalnoki kötelezettségek megsértésével. Ilyen társadalmi szervezetek egyebek között a Külügyi Társaság (Főrendiház), a Magyar Keleti Kultúrközpont (Turáni Társaság – Főrendiház), a Magyarország Területi Épségének Védelmi Ligája (IV. Gerlóczy utca 11.), az Egyesült Keresztény Nemzeti Liga (IV. Ferenciek tere 7.), a Magyar Társaság (IX. Üllői út 25.) stb. stb. Célszerű továbbá a hazai kereskedelmi és ipari szervezetekkel hasonló érintkezést keresni és a hazai tudományos, szépirodalmi, sport- és egyéb szaktörekvésekről tájékozódni. A Külügyminisztérium politikai hírszolgálati osztályának¹ feladata e társadalmi mozgalmak állandó figyelemmel kísérése a külföld megfe-

¹ Ld. a 19. sz. irat 1. sz. jegyzetét

lelő tájékoztatása céljából: az említett osztály tehát rövid úton kifejezett kívánságra megfelelő útmutatással szolgálhat.

Külképviselteinktől elvárom, hogy az így szerzett tapasztalatok és az innen közvetlenül vagy társadalmi úton küldött információs anyag alapján a lehetőség szerint előmozdítsák azt, hogy a külföld kellően értékelje a magyar társadalmi törekvéseket, és hogy a különböző magyar szakegyesületek megtalálják külföldön azokat a kapcsolatokat, amelyek révén kellő hangsúllyal illeszkedhetnek a nemzetközi életbe.

Teleki²

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

192.

Rendelet a kereskedelmi igazgatók feladatairól és működéséről

3970/1a

1921. IV. 8.

A kereskedelmi igazgatóknak feladata általában támogatni a követséget kereskedelmi és gazdaságpolitikai feladatainak megoldásában, illetve elintézni az alább közelebbről megjelölt ügyeket, avagy megadni a szükséges útbaigazításokat azoknak egyszerű elintézésére.

Ezen ügyek főleg a következők:

1. az illető országnak gazdasági, nevezetesen kereskedelem- és vámpolitikai ügyei, különös tekintettel Magyarországnak ilyenmű érdekeire;
2. az új kereskedelempolitikai irányzat általános kérdéseinek figyelemmel kísérése és időközönkénti bírálata;
3. a gazdasági és főleg kereskedelmi törvényhozásnak megfigyelése, pártálláspontoknak, bel- és külföldi hírlap- és szaklap-visszhangoknak, valamint államférfiak és gazdasági szaktekintélyek nyilatkozatainak ismertetése;
4. a Magyarországgal való kereskedelmi forgalom élénkíthetősére irányuló gyakorlati intézkedések, azok hiányai és nehézségei;
5. a kiviteli és behozatali viszonyoknak alakulása, a kivitelnek fejlesztését célzó intézkedések és javaslatok megfigyelése, várható vagy elért hatásainak bírálata;
6. az új viszonyoknak vámpolitikai szempontból való hatása;
7. a termelési viszonyok alakulásának megfigyelése, ipari és mezőgazdasági termelés fejlődését célzó intézkedéseknek és intézményeknek megfigyelése és tanulmányozása;

² A másolati példányon az aláírás eredeti.

8. a vám- és vámpolitikai ügyek, vámreklamációk;
9. a kiviteli és behozatali statisztikának megfigyelése, erre vonatkozó adatoknak gyűjtése;
10. mező- és erdőgazdasági, állategészség-ügyi és bányászati ügyek;
11. ipar- és kereskedelemtechnikai ügyek;
12. vasúti ügyek, új vonalaknak tervezése, vasúti építkezések, vasúti csatlakozások és azoknak gazdasági jelentősége, díjszabások és azokban érvényesülő szempontok, szállítási berendezések stb.;
13. tenger- és folyamhajózási ügyek, hajózási berendezések, kikötő- és csatornaépítkezések;
14. automobil- és léghajózási ügyek, a kereskedelmi forgalommal való vonatkozásban;
15. posta, távirida- és távbeszélő berendezések ügyei;
16. munkásügyek, szociálpolitikai intézkedések és törvényjavaslatok, cselédügy, kivándorlók ügye;
17. adóügyek, új adótörvények, pénzügypolitika, állami kölcsönök, állami és országos költségvetések, valuta- és bankügyek, bankalapítások, tőzsdeügyek;
18. szabadalmi ügyek, azoknak a külfölddel való rendezése, védjegy és mintaoltalom.
19. ipari- és kereskedelmi szakügyek, ipari- és kereskedelmi kamarák, ipari és kereskedelmi szakoktatás, az iparnak fejlesztése és támogatása;
20. a békeszerződés gazdasági, hajózási, vasúti és egyéb forgalmi feltételeinek teljesítése;
21. magyar kereskedelmi intézményeknek a külföldön való tervezése, támogatása és ellenőrzése;
22. szállítási ügyek, a közszállításoknak rendezése;
23. kiállítási ügyek és
24. ellenőrzése a konzulátusok kereskedelmi és szociálpolitikai teendőinek;
25. magyar kereskedelmi kamarák szervezése és ezekre vonatkozó ügyek.

A kereskedelmi igazgató a misszió főnökének van alárendelve. A követségen belül személyes rangja és fizetési osztályára való tekintet nélkül közvetlenül a követhelyettes tisztviselő után következik, akinek kívánságára az ügyekről referálni és fogalmazványait a követnek való előterjesztés előtt bemutatni tartozik. A kereskedelmi igazgatók diplomáciai címmel ruháztatnak fel és ennek folytán az illető állam külügyi hivatalának bejelentendők abból a célból, hogy a külföldi diplomaták hivatalos névjegyzékébe felvéttessenek. A követ távollétében a kereskedelmi igazgatóra az ügyvivővel szemben ugyanazok a kötelezettségek hárulnak mint a követtel szemben, mikor ez a székhelyén tartózkodik.

Mínt hogy a kereskedelmi igazgató szakjelentéseit a követség terjeszti fel a Külügyminisztériumhoz, mely azoknak egy-egy példányát az illetékes szakminisztéri-

umnak megküldi, ennél fogva a kereskedelmi igazgatók a jövőben nem fognak közvetlenül a szakminisztériumhoz jelentéseket küldeni.

A kereskedelmi igazgató hatáskörébe tartozik az alárendelt konzuli hivatalok közgazdasági és szociálpolitikai működése fölötti felügyelet és a követ megbízásából szükség szerint megvizsgálja ezen hivatalok ez irányú tevékenységét és ügyvezetését. A konzulátusoktól beérkező ilyen természetű jelentések a követség kebelében reábízott ügykörhöz tartoznak és hozzá juttatandók.

A követség a kereskedelmi igazgatónak rendelkezésére fogja bocsátani a szükséges segédeszközöket, szak- és egyéb lapokat, hivatalos kiadványokat, nyomtatványokat stb., melyekre ezen utasítás értelmében a reábízott feladatoknak teljesítésére szüksége van. Joga van betekintést kérni mindazon ügyiratokba, amelyek a reábízott teendőkkel és ügyekkel összefüggésben állnak.

Ambrózy

KK. 1921/1. 8–9.

193.

Teleki Pál külügyminiszter levele — elvárásairól — a szolgálat vezetőihez

8196/1.

1921. IV. 26.

A magyar külképviseleti hatóságok belső ügyvitele tárgyában kiadott és idecsatolt rendeletem¹ megszerkesztésekor azon cél lebegett szemem előtt, hogy a volt közös külügyi szolgálatban bevált és jónak bizonyult rendelkezések a magyar külügyi szolgálatban is meghonosíttassanak.

E rendelet célja elsősorban, hogy a belső ügyvitel alapelveivel egyöntetűen legyenek keresztül vive, ami a külügyi hivatalnokok gyakori áthelyezésére való tekintettel igen fontos és elengedhetetlen követelmény. Ügyszintén elsőrendű fontossággal bír a felelősségérzetnek hangsúlyozása, melyet a külföldön külszolgálatot teljesítő tisztviselőknek talán még fokozottabb mértékben kell állandóan szem előtt tartaniok. Erre vonatkozólag fel is hívom a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét a fiatalabb tisztviselők kötelesség- és felelősségérzetének minél gondosabb ápolására. Hasontermészetű és elsőrendű fontossággal bíró követelmény a hivatalos titoknak legszigorúbb megőrzése, melynek fundamentális jelentőségét felesleges külön kiemelni. A külszolgálat jól felfogott érdekében áll, hogy a külföldön működő tisztviselők ne csak hivatalos működési körükbe tartozó tevékenységre szorítkozzanak, hanem hogy ismereteik körét állandóan kibővítsék és hogy elsősorban kiküldetési helyükön a közgazdasági kérdéseket alapos tanulmányozás tárgyává tegyék, és így ezen a téren oly jártasságra telessenek szert, amely Magyarország közgazdasági érvényesülése szempontjából elsőrendű fontossággal bír.

Elengedhetetlen az, hogy a fiatalabb hivatalnokok idősebb kollégáik által vezettetessenek be a szolgálat különböző ágaiba, és utóbbiak feladata a fiatalok ügyszeretetét állandóan ébren tartani, és őket felvilágosítani arról, hogy hivatalos állásukkal járó és a

¹ Nem ismerjük.

nemzetközi jogban gyökerező azon kedvezmények, melyeknek a külföldön osztályrészesei, csakis ezen általuk viselt állásukból erednek és hogy semminemű személyes érdek vagy társadalmi kötelezettség nem szoríthatja háttérbe a szolgálat érdekeit.

Különösen felhívom a külképviseleteknek a figyelmét arra, hogy tisztviselőiktől a hivatalos órák pontos betartását megköveteljék.

Lényegesnek tartom továbbá annak kiemelését, hogy a felekkel való érintkezés módjának és hangjának helyes és udvarias megválasztása állandóan szem előtt tartandó. Ismeretes, hogy a nagyközönség sokat panaszkodik a hivatalokban tapasztalt kellemetlen bánásmód miatt. Nem szabad túrnünk, hogy külföldön működő szerveink ilyen megszólalásoknak jogosan ki legyenek téve.

A külképviseletek főnökeinek egy szép és következményeiben hasznos feladatáról akarok még megemlékezni. Ez pedig az alájuk rendelt tisztviselők között kollegiális együttérzés gondos ápolása. Kívánatos, hogy a főnökök a fiatalabb hivatalnokokat társadalmi téren is magukhoz fűzzék, amint ennek szép példáit láttuk a volt közös külképviseletek köreiből. Képzettség, tapintat és szeretetreméltóság azok a kellékek, amelyek társadalmi téren is tiszteletet és szimpátiát szerezhettek a magyar külügyi szolgálatban álló tisztviselőknek. A külföldi fővárosok hivatalos és társadalmi köreivel való érintkezésben diplomatáinkat a szerénységgel párosult önértet jellemezze avval a tudattal, hogy nemzeti megpróbáltatásainknak elszenvedése után is emelt fővel hirdethetjük, miszerint népünk hazáért és királyért mindvégig hősiességgel harcolt és nem a hagyományos magyar vitézség hiánya okozta országunk összeomlását!

Teleki

Sokszorosított másolat
K 59. 13.t. 1919–1920.(1921.)

194.

Rendelet a magyar királyi külképviseleti fogalmazási tisztviselők rendelkezési állapotba helyezése tárgyában

10.466/1.

1921. VIII. 12.

1. §

Azok a magyar királyi külképviseleti fogalmazási tisztviselők, akik szolgálati okokból tényleges szolgálatot nem teljesítenek, rendelkezési állapotba lépnek.

A jelen rendelet szempontjából magyar királyi külképviseleti fogalmazási tisztviselők alatt — addig, míg a tervezett státusegyesítés keresztülvihető lesz¹ — a magyar királyi követségi és konzulátusi fogalmazó létszámba tartozó tisztviselőket kell érteni.

2. §

Az 1. § alá tartozó olyan tisztviselő, aki bármely okból bekövetkezett szolgálatkép telensége vagy a szolgálat közben elkövetett szabálytalanság vagy végül saját kérelmére mentetik fel szolgálatának további ellátása alól, nem léphet rendelkezési állapotba.

¹ Ld. a 7.–7/c. sz. iratokat.

3. §

Az 1. § alapján rendelkezési állományba lépő tisztviselők az őket szabály szerint megillető összes illetmények élvezetében megmaradnak; a magyar királyi külképviseleti hatóságoknál alkalmazott és rendelkezési állományba lépő tisztviselők illetményeik szempontjából úgy tekintendő, mintha a központi szolgálatból léptek volna rendelkezési állapotba, minélfogva csak a fizetési osztályuknak megfelelő és a központi szolgálattal járó illetményekre tarthatnak igényt.

4. §

A rendelkezési állapot időtartama úgy a követségi, mint a konzuli fogalmazó szakba tartozó tisztviselőknél egy év.

5. §

Amennyiben a rendelkezési állapotba lépett tisztviselő a 4. §-ban megjelölt idő alatt tényleges szolgálatra újból alkalmazható, őt az 1912. évi LXV. tc. 35. §-ának 4. bekezdésében meghatározott szabályszerű elbánás alá kell vonni.²

6. §

Ez a rendelet kihirdetése napján életbe lép.

Bánffy

KK. 1921/2. 25.

195.

Rendelet rémhírek terjesztésének megtorlása tárgyában

115.071/1.

1921. XII. 14.

A magyar királyi honvédelmi miniszter úr folyó évi november hó 2-án kelt 57.181/1921. számú átiratával közölte velem, hogy a folyó évi október hó 27-én történt eseményekkel kapcsolatban egyes állami hivatalnokok és alkalmazottak oly nagyfokú fegyelmezetlenségnek adták tanújelét, amilyenek, különösen a mai súlyos körülmények között, előfordulnia nem volna szabad. Ilyen magatartás a legnagyobb mértékben elítélendő.

Az eset a következő: 27-én a délutáni órákban a füleki úton, a határ közvetlen közelében, Salgótarjától 4 km-re északra felállított járőrből álló őrségünket (sic!) meglepetésszerűen egy 15 főből álló cseh osztag támadta meg. Őrségünk a támadók elől, azokra tüzelve visszavonult, amivel a támadók megelégedve, ismét a határon túlra tértek vissza. Az egész incidens kb. 20–25 percig tarthatott, s aztán ismét csend állott be.

Ez az incidens elég volt ahhoz, hogy egy salgótarjáni állami közeg minisztériumának jelentse, hogy a csehek támadnak és erős tűzharc folyik az egész vonalon. Egy másik salgótarjáni hivatalos közeg már Salgótarján lövetéséről jelent és szükségesnek látja — tekintettel a helyzet komolyságára — azt javasolni, hogy a mozdonyokat és kocsikat elvigyék „pénz és értéktárgyaikat mentsük”, mert a támadás nemsokára Salgótarjánig jut.

²Ld. a 182. sz. irat 2. jegyzetét. A 4. bekezdés szerint „szabályszerű elbánás alatt a nyugalomba helyezést, vagy végkielégítést, illetőleg ha a tisztviselő, altiszt vagy szolga sem állandó sem egyszersmindenkorra szóló ellátásra igényt még nem szerzett, az állástól való felmentést kell érteni.”

Jellemző, hogy az incidens megtörténte után egy negyedórával az esztergomi távbeszélő-hivatal is tudott ezen eseményekről, és pedig oly formában, hogy Salgótarját bombázzák.

Bár a külügyminisztériumi tisztviselők körében a legutóbbi időben lefolyt eseményekkel kapcsolatban ily jelenségeket nem tapasztaltam, mégis, a honvédelmi miniszter úr által közölt esetből kifolyólag, szükségesnek tartom figyelmüket a jövőben netán előforduló hasonló eseteknél követendő helyes magatartásra s a rémhírek terjesztésétől való feltétlen tartózkodásra felhívni, mert a rémhírterjesztők a hazaárulókkal egyenlő fokon állnak, kíméletet nem érdemelnek s velük szemben minden alkalommal a legszigorúbb megtorló eljárásnak lesz helye.

Bánffy

KK. 1921/13. 127.

196.

Korányi Frigyes párizsi követ félhivatalos magánlevele Kánya Kálmánhoz, a külügyminiszter állandó helyetteséhez

1925. III. 1.

Kedves Barátom!

Egy látszólag csekélyebb fontosságú ügyben fordulok ma Hozzád, melynek azonban, amint látni fogod, nagyobb jelentősége van, és ezért bátorkodom jelen soraim tartalmát nagybecsű személyes figyelmedbe ajánlani:

A párizsi követség útleveleszolgálatát egyetlen egy irodai tisztviselő látja el, aki fölül annak irányítása céljából egy fogalmazási tisztviselő van helyezve. Utóbbi azonban egyúttal kereskedelmi és pénzügyi referens is lévén, továbbá a párizsi magyar kolónia ügyivel és sok egyéb dologgal is foglalkozván, más helyiségben tartózkodik és az útlevelek kiállításába csak azokban az esetekben folyik be személyesen, midőn valami nehézség merül fel, vagy amikor politikai vagy egyéb szempontok beavatkozását szükségessé teszik. Az illető irodai tisztviselő fogadja a naponként nagy számban jelentkező útlevélfelvetőket, és feladatának csak a legnagyobb erőfeszítéssel tud eleget tenni. A párizsi magyar kolónia száma rohamosan növekszik és az emigráció és a kommunizmus kérdésével kapcsolatban fennálló különböző komplikált előírások is igen nehezítik hivatásának teljesítését. De külföldiek, franciák, angolok és amerikaiak, továbbá különösen románok, szerbek, törökök gyakran kérnek be- vagy átutazási vízumot.

El tudnál képzelni ebben a helyzetben, kedves Barátom, egy hivatalnokot, aki nem tud franciául?

És a magy. kir. Külügyminisztérium, amidőn egy franciául jól tudó tisztviselőt (Gottsmann Frigyes irodaigazgató), aki több éven keresztül töltötte be e hivatalt, innen a központba rendel, akkor annak a helyére egy franciául abszolúte nem értő kezdő fiatalembert küld ide! Megjegyzem, hogy utóbbinak (Kozma Lajos min. irodasegédtsízt, 1827/1.

m. hó 13-i rendelet) a Külügyminisztérium által kiállított minősítési táblázata is csak közepes kvalifikációt mutat fel.

A párizsi követség útlevelesztályának¹ nemcsak kifogástalanul kell működnie, hanem annak még propagandisztikus szempontból is fontosság tulajdonítható. Éppen indítványozni akartam a m. kir. Külügyminisztériumnak, hogy az útlevelesztály várótermébe, amelyben állandóan sok embert tartózkodik, és egy nap folyamán gyakran 120–150 ember fordul meg, rendes bútorok tétessenek, Magyarország tájait ábrázoló képek vagy fotográfiák kerüljenek a falakra, és olyan folyóiratok és könyvek az asztalra vagy polcokra, amelyek a hazaszeretetet istápolják és esetleg az idegenforgalmat kedvezően befolyásolják.

Az útleveleket kiállító tisztviselő helyére természetesen nem egy nagystílű államférfit óhajtok tenni, hanem egy meglett, komoly, nyugodt, kissé tapasztalt hivatalnokot, és nem egy kis ifjoncot, aki annyit sem tud franciául — amiről magam meggyőződtem —, hogy képes volna megkérdezni valakitől például azt, hogy hol és mikor született, mi az utazásának célja, vagy hasonló egyszerű dolgokat. De természetesen azt, amit e tisztviselőnek a felek franciául válaszolnak még kevésbé fogja megérteni, nem beszélve arról, hogy ha egy amerikai az orrán keresztül fog franciául dadogni, abból pláne nem fog semmit sem megérteni. Ennek a hivatalnoknak pedig kisebb jelentőségű kérdésekre felvilágosítást is kell adnia a feleknek.

De ha nem is tekintünk arra, ami pedig igen fontos volna, hogy ti. kultúránívónk a bennünket környező államokkal szemben itt a külföldön érvényre jusson, ha nem is gondolunk arra, hogy az a külföldi, aki e követségen vízumot kér, egy fél órával előbb és egy fél órával utóbb legtöbbször más párizsi követségek útlevelesztályában is megfordul, ahol folyékonyan beszélnek franciául és már ennél fogva is könnyebben megértésre találnak, akkor is ki kell jelentenem, hogy egy franciául nem beszélő tisztviselőt egyedül nem helyezhetek ebbe a munkakörbe.

Gottsmann irodaigazgató kitűnő, kipróbált tisztviselő és munkája éppen csak annyiban esik kifogás alá, hogy az útleveleket lassan állítja ki. Ezen utóbbi körülmény volt oka éppen annak, hogy esetleges kicserélése — a követség akkori vezetőjének tudtával — a m. kir. Külügyminisztériumban szóba hozatott. Jelen soraim célja tehát természetesen nem az, hogy Gottsmant itt tartsam. Az újonnan érkezett fiatalembert azonban csak úgy tehetem Gottsmann helyére, ha egyidejűleg egy másik tisztviselőt ültetek melléje tolmácsnak és tudornak. Erre pedig felesleges munkaerőnk éppenséggel nincsen. Kérek tehát sürgős távirati értesítést, hogy:

1. itt maradhat-e Gottsmann még 4–6 hónapig? Ennyi idő alatt talán megtanul

Kozma egy kicsit franciául, és beletanul a dolgokba, vagy pedig

2. küldhet-e a Külügyminisztérium azonnal egy megfelelő tisztviselőt.

Megjegyzem itt, hogy a február 10-i 1669/1. számú rendelet értelmében Maress Bianca kisasszony osztatott be a párizsi követséghez, aki „csak kevésbé tud franciául”. Tekintve, hogy több oldalról azt hallom az illetőről, hogy egyébként igen kitűnő kvalitásai vannak, nem protestálok a kiküldetése ellen; az ő esetében ugyanis munkamegosztás alkalmazható és szükség esetén a követséghez beosztott régi női munkaerők fogják a francia darabokat másolni. De ahol egy olyan munkakör ellátásáról van szó, ahol állandóan felekkel kell érintkezni, és minden öt percben mással és más-más állambelivel, és ahol ezt a hivatalt egyetlen ember látja el, ott nem tudom megérteni, hogy kinek juthatott eszébe a fent leírt tisztviselő kiküldése. Olyan egyszerű lett volna a fiatalembernek dezignálása előtt, a legegyszerűbb kérdést franciául feltenni.

¹ Ez nagy túlzás, hiszen a levélből is kitűnik, hogy ezen az „osztályon” egy személy dolgozott.

Párizsba jövetelem után több ízben volt alkalmam jelenteni, hogy a követség fogalmazói és segédhivatali tisztviselőivel nagy mértékben meg vagyok elégedve, és ismételten kértem a Külügyminisztériumot, hogy változtatások, vagyis nemcsak visszahívások, hanem különösen kiküldetések ne történjenek az én előzetes tudtom nélkül. Nem Gottsmann visszahívására célok természetesen ezúttal, hanem utódjának kiküldésére. Nem akarok rekriminálni², de dacára annak, hogy hivatali elődöd ígérte, hogy arra vonatkozólag, hogy fenti kívánságom teljesített fog, mégis több személyi változás ment itt végbe anélkül, hogy ez velem előzetesen közöltetett volna. Azt hiszem, nyugodtan mondhatom, hogy a párizsi követség működése teljesen kielégítő volt eddig, s — ha a Külügyminisztérium szíves figyelembe venné különböző javaslataimat, amelyeket nem ok nélkül tettem — merem a felelősséget vállalni, hogy működése ezentúl is teljes megalégedésre lesz méltó. Azonban éppen erre való tekintettel fenti kérésemhez okvetlenül ragaszkodnom kell és azt a következőkben formulázom:

Amennyiben a Külügyminisztérium a vezetésem alatt álló követség fogalmazói vagy segédhivatali szakából bárkinek a visszahívását és mással való helyettesítést tervezi, úgy a visszahívási szándékról, mint a helyettesítő vagy utód személyre vonatkozólag előzetes közlést, illetve tájékoztatást kérek. Természetesen nem azt óhajtom, hogy nézetem legyen egyedül mérvadó a párizsi követség személyzeti kérdésében, és minthogy magam is állottam élén egy minisztériumnak, tudom, hogy a végleges döntést mindig meg kell hagyni a központ kezében; csak azt kérem, hogy nekem minden egyes esetben alkalom adassék az állásfoglalásra, melynek horderejét azután a Külügyminisztériumnak alkalma lesz mérlegelni és esetleges aggályaimat eloszlatni.

A Külügyminisztérium elnöki osztálya ne tekintse e kívánságomat az ő hatáskörébe való beavatkozásnak, hanem a zavartalan ügymenet biztosítása alapfeltételének.

Megjegyzem — anélkül, hogy rekrimálni kívánnék —, hogy a kérésem mellőzése folytán már régebben is történt olyan személyzeti változás, amely nemcsak a követség működését zavarta, de felesleges és jelentékeny költséget okozott — eredmény nélkül.

Fogadd Kedves Barátom legszívélyesebb üdvözetemet.³

Igaz híved

Korányi Frigyes

Eredeti

K 59. 7.t. Létszámcsökkentési ügyek 1921–1923.

² Panaszkodni – (lat.).

³ A rendelkezésre álló adatok arra engednek következtetni, hogy Korányi panaszkodásának nem lett foganatja. Kozma Lajos neve a Külügyi Közlöny 1927-es évfolyamában tűnik fel először: a március 1-ji ügybeosztás szerint a párizsi követségen van, ahonnan csak 1930-ban helyezik a helsinki követségre. Gottsmann (1931-től Gorody) Frigyes utóljára az 1925. II. 1-ji ügybeosztás szerint van a párizsi követségen, arra hogy mikor kerül a központba, a Külügyi Közlöny nem tartalmaz adatot, ám tény, hogy az 1927. III. 1-ji ügybeosztás szerint a központban dolgozik. Mivel egyfelől a Külügyi Közlöny szerint Maress Bianca díjnoknő csak 1926 nyarán kerül ki a párizsi követségre, másfelől pedig tudjuk, hogy Kánya ugyancsak szeretett személyi kérdésekben a vad tréfákat, ezért megkockáztathatónak tűnik, hogy Kozmát ugyan nem hívatta vissza, ellenben a Korányi által elfogadott díjnoknő kiküldetését meghiúsította, és erre csak akkor került sor, amikor Kánya a központból a berlini követségre került.

Bizalmas körrendelet arról, hogy a pártpolitikai szempontok a minisztérium személyi összetételében ne érvényesüljenek

7399/1.

1926. VII. 26.

Az utóbbi időben egyre gyakrabban fordul elő, hogy külügyi szolgálatban álló tisztviselők személyi ügyeik, így nevezetesen előlépésük, szolgálati beosztásuk vagy illetmények megállapítására vonatkozó kérelmeik kedvező elintézése érdekében hivatalon kívül álló egyének vagy pedig más minisztériumok kebelébe tartozó vezető tisztviselők közbenjárását vették igénybe.

Teljesen megengedhetetlennek találom, hogy a külügyi közigazgatás körébe tartozó ügyek hivatali elbírálásában akár magánegyének, akár pedig más minisztériumok kötelékében álló egyének illetéktelenül befolyjanak. Szükségesnek találom azért nyomatékosan felhívni a magyar külügyi szolgálatban álló összes tisztviselőket, hogy a jövőben hivatali ügyeikben az azok elintézésére hivatott följebbvalóikat kivéve, sem magánegyének, sem pedig más hivatalok kebelébe tartozó tisztviselők támogató közbenjárását ne vegyék igénybe, hanem azokat a körülményeket, melyeknek közlését az ügy megfelelő elintézése érdekében szükségesnek látják, adják elő hivatali főnököknek, vagy pedig az elnöki osztály vezetőjének. Ezek a hivatali tényezők hivatottak arra, hogy a külügyi szolgálatban álló egyének személyi ügyeit nemcsak a fennforgó különleges viszonyoknak, hanem az általános szempontoknak figyelembevételével elbírálják, illetve a miniszternek vagy helyettesének javaslatokat tegyenek; ebben a felelősségteljes munkában őket bármily kívülről jövő befolyásolás csak zavarja.

Rá kívánok mutatni arra is, hogy általában valamely ügy jogosságába vagy méltányosságába vetett hitet ingatja meg az a körülmény, ha az érdekelt fél annak kedvező elintézését nem a fennforgó érvek helytálló voltától, hanem idegen egyének iránta tanúsított jóindulatának figyelembevételétől várja, s az ily eljárást követőkre vonatkozólag indokoltan vonható le az a következtetés, hogy saját képességeiket érvényesülésükre elegendőknek nem tartják.

Jelen rendeletemben foglaltak figyelmen kívül hagyását kénytelen leszek a jövőben a hivatali engedelmesség megtagadásának tekinteni.

Jelen körrendeletet a magyar királyi Külügyminisztérium osztályai, valamint a magyar királyi követségek vezetőinek azzal a felhívással küldöm meg, hogy az összes beosztott tisztviselőket és alkalmazottakat megfelelően kioktatni szíveskedjenek.¹

Walko

Másolat

K 59. 13. t. 1926–31. (1926.)

¹ E körrendelet töredéke (első változata?) megtalálható Gombó István — ekkor néhány hónapja miniszteri segédfogalmazóból miniszteri fogalmazóvá előléptetett tisztviselő — személyzeti papírjai között. Ld. erre a 185. sz. iratot és jegyzetét.

*Gömbös Gyula miniszterelnök, megbízott külügyminiszter elvárásai
a külügyi szolgálat tisztviselőivel szemben¹*

628/1.

1933. I. 10.

Amikor római utamról hazatértem, kötelességemnek tartottam a nyilvánosság előtt hangsúlyozni a római követség, valamint a Külügyminisztérium beosztott tisztviselőinek odaadó munkásságát. Tettem ezt azért, mert az utóbbi években a külügyi szolgálatba beosztott tisztviselőkkel szemben olyan kritikák hangzottak, amelyekkel egyet nem értettem és amelyek viszont alkalmasak voltak arra, hogy a külügyi státus tagjait nem előnyös formában tüntessék fel a közvélemény előtt.

Tekintettel arra, hogy a főméltóságú úr magas megbízása folytán egy hónapig a Külügyminisztérium vezetésével vagyok megbízva, de miniszterelnöki minőségemben is szükségesnek tartok a külügyi szolgálat vezető tisztviselői számára útbaigazításokat adni, egyrészt politikámat, másrészt a külügyi szolgálatot teljesítő tisztviselőket illetően.

Alábbi útbaigazításokat azok, akik ezeket megkapják, alárendelt tisztviselőkkel kellő formában közölik, hogy a felette kívánatos egységes közszellem a külügyi szolgálatban is meglegyen.

1./ A kormány kívánja azt, hogy minden tisztviselő és így a külügyi státusbeli tisztviselők is az intranzigens magyar szellemnek és magyar gondolatnak legyenek szóvivői, ehhez szükséges, hogy Magyarország életkörülményeit, a magyar nép lelki és anyagi adottságát alaposan ismerjék, tanulmányozzák és állandóan figyeljék. Szükséges, hogy a jó diplomata ennek az országnak életét, népének jellemrajzát, földrajzi és néprajzi viszonyait, gazdasági helyzetét teljes egészében ismerje és minden alkalmat, tehát a szabadságát is arra használja fel, hogy elmélyedjen ezekben a kérdésekben. Ebben a tekintetben kívánni valót találtam nemcsak a külügyi státushoz tartozó tisztviselőkkel szemben, hanem általában a központban szolgálatot teljesítőkkel szemben is, ugyanis sokszor azt vettem észre, hogy tisztviselőink az országot nem ismerik. Sőt előfordult az, hogy a külföldnek egynémely országát jobban ismerik, mint Magyarországot. Nem látták a Hortobágyot, nem ismerik a magyar hegyeket, nem ismerik a magyar Alföldet, nem ismerik az ország nevezetességeit, nem voltak Pannonhalmán, nem ismerik jól vidéki városainkat stb., és így nem lehetnek abban a helyzetben, hogy objektíve tudják az ország érdekeit képviselni. Ahhoz azonban, hogy Magyarországot öntudatosan, — amire súlyt helyezek — képviseljük, szükséges, hogy azt teljesen ismerjük, a lelkületét átérezzük és gondolkozásmódjába beleilleszkedjünk.

2./ A kormány „Nemzeti Munkaterv”-ét minden külügyi szolgálatot teljesítő tisztviselőnek ismernie kell. A kormány politikájával azonos szellemben kell eljárni és azonos elveket kell vallani minden külügyi tisztviselőnek, külön utakat egyes kardinális kérdésekben, de részletkérdésekben sem akceptálhatok, mert ha valahol szükséges a teljes harmónia tisztviselő és kormány között, úgy a külügyi szolgálat involválja ezt. Magam megfigyeléseiből tudnék példákat említeni ennek

¹ Puky Endre lemondása és Kánya Kálmán kinevezése közötti időpontban volt a miniszterelnök Gömbös mb. külügyminiszter is.

a felfogásnak az ellenkezőjéről. A külügyi szervezet egy eszköz, hasonlóan a vezérkarhoz, amely felsőbb hatóságok engedelmes hozzáértő végrehajtó közege, anélkül, hogy ez a szolgálalkúség vádjával volna illethető. Ha vannak kritikai megjegyzések, ezeket felettes hatóságoknak őszintén fel kell tárnunk anélkül, hogy kifelé vagy úgynevezett bizalmas körökben az ellenkező vélemény mellett foglalnánk állást. Az a külügyi tisztviselő, aki nem egyeztetheti össze felfogását a kormány intencióival, az jobban teszi, ha a szolgálatból kilép, mindenestre elismerésre méltóbb az ilyen elhatározás, mint más befolyások érdekében való titkos munka vagy passzív rezisztencia.

3./ Az egész szolgálat nagy aktivitást kíván úgy gazdasági, mint politikai téren, valamint a magyar állampolgárok érdekeinek képviselésében. A jó tájékozottság, személyek ismerete és azon országok nyelvének ismerete, amelyben szolgálatot teljesít az illető, hathatós támasz lesz a diplomata abbéli munkájában, amely munka a kellő formában vezetett magyar érdekekért vívott diplomáciai harc jegyében folyik anélkül, hogy modorbéli merevségekkel felesleges kritikát váltana ki. Arra azonban mindenkor súlyt helyezek, hogy minden megnyilatkozás a magyar államnak, a magyar gondolatoknak, a magyar fajnak és nemzetnek megbecsülést és tekintélyt szerezzen. Ne szégyelljük azt, hogy magyarok vagyunk, sőt azt sem, hogy Ázsiából jöttünk, legyünk büszkék, hogy az európai sorsközösségbe ezer esztendeje bele tudtunk illeszkedni és hogy végül társai voltunk annak az európai kultúrának, amelynek minden európai ember részese. Azok, akik külföldön élnek, sokszor abba a hibába esnek, hogy bizonyos mániáknak lesznek rabjai. Szerintem idegen milióben fokozott mértékben kívánatos, az erős magyar érzés kifejlesztése és fenntartása, ehhez tartozik a magyar nyelvnek teljes ismerete és ezen célból a magyar irodalomnak élénk ápolása, nemcsak a tisztviselő részéről, hanem annak családja részéről is. A diplomata háza egy-egy magyar sziget legyen a nagy nemzetek tengerében.

4./ Megfigyeltem azt is, hogyha különösen személyi dolgokról van szó, indiszkréciók követtetnek el, amelyek sajnálatosak és meg nem engedhetőek. Áthelyezések esetében minden követ megmozgatnak, sőt idegenek segítségéért is folyamodnak pozíciójuk megtartása érdekében. Ez sem helyes és a jövőben kiküszöbölendő, abból az életből, amelyben a teljes alárendelés, az elvhűség, a nagy gondolatok szolgálata és a köteles diszkréció felette kívánatos.

Mindezeket irányelvül azért szögeztem le, mert úgy látom, hogy olyan idők küszöbén állunk, amelyben a teljes harmóniára van szükség és amely időkben a külügyi szolgálat megfelelő működése esetében sikeresen képviselhetjük a mindennél szentebb magyar érdekeket.

Gömbös

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1933.)

Rendelet a gépírásban való jártasság elsajátításáról

6934/1.

1934. VI. 4.

Ismételten megállapítást nyert, hogy a m. kir. Külügyminisztériumban és a m. kir. külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő fogalmazási szakbeli tisztviselők nagy része nem tud gépírni.

Mivel éppen a külügyi szolgálatban fontos hivatali érdekek fűződnek ahhoz, hogy egyes ügyiratoknak gépen való leírását fogalmazási szakbeli tisztviselők végezzék, ezért a m. kir. Külügyminisztériumban és a m. kir. külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő VII., VIII., IX. és X. fizetési osztályba tartozó fogalmazási szakbeli tisztviselők kötelességév teszem, hogy e rendeletem kihirdetésétől számított hat hónapon belül a gépírásban való jártasságot kielégítő módon elsajátítsák.

Figyelmeztetem az említett fizetési osztályba tartozó fogalmazási szakbeli tisztviselőket, hogy e rendeletemnek annál is inkább tegyenek eleget, mert azok a tisztviselők, akik hat hónap elteltével sem tudnak gépírni, nemcsak külföldi beosztást nem nyerhetnek, hanem általában nem számíthatnak oly elbánásra, mint a gépírásban kielégítő jártassággal rendelkező tisztviselők.

Kánya

KK. 1934/6. 27.

Körrendelet a minisztériumi tisztviselők publikációinak előzetes jóváhagyáshoz kötéséről

36.941/3.

1940. XII. 30.

A Külügyminisztérium tisztviselőinek írásban vagy más módon a nyilvánossággal közölt szellemi termékei kizárólag jóváhagyással vagy az általam megjelölt főtisztviselő jóváhagyásával jelenhetnek meg.

Ez általános rendelkezés alól sajtóelőadói minőségben szerződötetett alkalmazottak annyiban képeznek kivételt, hogy az előzetes hozzájárulásom alapján vállalt és rendes újságírói tevékenység körét túl nem lépő működést az esetenként való jóváhagyás alól mentesítem. Nyomatékosan felhívom azonban a sajtóelőadók figyelmét, hogy könyv alakban megjelenő műveiket csak előzetes hozzájárulással hozhatják nyilvánosságra. Az ilyen írásművekben tilos a külügyi szolgálatot bármilyen vonatkozásban érintő körülményeket (pl. futárszolgálat, konzuli szolgálat, hivatalos fogadások vagy látogatások) tárgyalni.

Vörmle

Másolat

1932–1944.(1940.)

Külügyminiszteri átirat a pénzügyminiszternek a külügyi szaktanfolyam anyagi hátterei ügyében

33.810

1920. X. 26.

Hivatkozással Nagyméltóságodnak a külügyi szolgálat fogalmazói szakába való alkalmazáshoz szükséges kellékek tárgyában f. évi október 3-án 3035/PM. szám alatt hozzám intézett nagybecsű átiratára¹ van szerencsém közölni, hogy az egyetemi Közgazdaságtudományi Kar egyik tanára útján — aki a vezetésem alatt álló minisztériumban a külügyi fogalmazói szolgálatra előkészítő tanfolyam felállítása tárgyában tárgyalást folytatott — arról értesültem, hogy Nagyméltóságod a m. kir. minisztérium 8889/920 ME. számú rendeletének² 13. § 2. pontja alatt francia nyelven előadandó három tárgy számára rendszeresített tanszéknek egy szerződötendő született francia tanerővel való betöltése elé pénzügyi okokból akadályokat szándékozik gördíteni. Habár Nagyméltóságod álláspontját, hogy az ország jelenlegi válságos pénzügyi és gazdasági helyzete minden téren a legmesszebbmenő takarékosagra int, a magam részéről a legteljesebb mértékben méltányolni tudom is, mindazonáltal a külügyi szolgálat jól felfogott érdekében kötelességemnek tartom hivatali elődömnök 11636. szám alatt folyó évi május hó 22-én kelt átiratának³ 5. bekezdésében szóba hozott azon nézetéhez a leghatározottabban ragaszkodni, hogy az említett tanszék született francia tanerővel töltsék be.

Mint ismeretes a nemzetközi diplomáciai érintkezés nyelve, valamint a nemzetközi gazdasági értekezletek tanácskozási nyelve a jövőben is a francia marad, ezért feltétlenül súlyt kell helyeznem arra, hogy a külügyi szolgálat fogalmazói karába felveendők a nyelvet tökéletesen sajátítsák el, ami úgy kiejtés, mint szakterminológia tekintetében csak azáltal érhető el teljesen, ha a franciául előadandó tárgyakat született tanerő adja elő. E megfontolás súlya különösen domborodik ki, ha figyelembe vesszük azt a körülményt, hogy a külügyi szolgálat fogalmazói karába való felvétel kellékeinek demokratizálása által olyan különben érdemes kandidátusok fognak tekintetbe jönni, akik anyagi okokból odahaza a francia nyelvet nem sajátíthatták el oly tökéletes mértékben, amint azt a külügyi fogalmazói kartól a szolgálat érdekében minden körülmények között meg kell kívánnom. Ez oknál fogva remélem, hogy sikerül Nagyméltóságodat meggyőzőnem arról, hogy az államra háruló anyagi megterheléssel még ha az aránylag súlyos is, fel fognak érni azok az előnyök, amelyek e tanszéknek született francia tanerő által való betöltése útján elérhetőek lesznek.

A Közgazdaságtudományi Kar fentemlített megbízott tanára kérésére, alkalmas született francia tanerő biztosítása tárgyában máris — egyelőre még minden kötelezettség vállalása nélkül — megbeszélést folytatok a francia főmegbízottal⁴ és remélem rövid időn belül e megbeszélések eredményre fognak vezetni, amikor Nagyméltóságoddal közölhetni fogom, hogy született francia tanerőnek az említett tanszéken való alkalmazása milyen összegű megterhelést jelentene az államra nézve.

¹ Nem ismerjük.

² Ld. a 179. sz. iratot.

³ Nem ismerjük.

⁴ Franciaország az első világháború után függetlenné váló Magyarországon a trianoni békeszerződés ratifikálásáig nem követel, hanem csak főmegbízottal képviseltette magát.

Nagyméltóságú fent említett nagybecsű átiratának 2. bekezdésében említett tiszteletdíjakra és vizsgadíjakra külön átiratban fogok visszatérni.⁵

Fogalmazvány

K 59. 12. t. 1920–1924.(1923.)

202.

Jelentés a külügyi fogalmazói szaktanfolyam tárgyában 1920. november 24-én a Külügyminisztériumban tartott értekezletről

1920. november

Elnök gróf Ambrózy Lajos rendk. követ és megh. miniszter akadályoztatása következtében Nuber Sándor I. oszt. főkonzul.

Az értekezletben megjelentek a budapesti királyi magyar tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának képviselőiben:

1. Dr. Fellner Frigyes,
2. ifj. dr. Erődy-Harrach Béla,
3. Cholnoky Jenő ny. r. tanárok;
továbbá a magyar királyi honvédelmi minisztérium képviselőiben
4. dr. Erdei-Grúz Aladár miniszteri osztálytanácsos,
5. nagylaki Rácz Jenő vezérkari őrnagy,
6. Makay József vezérkari százados;
továbbá a Külügyminisztérium kirendelt tisztviselői
7. Gömöri-Laiml László miniszteri tanácsos,
8. Hoffmann Géza I. oszt. konzul,
9. Miklós Tibor volt cs. és kir. alkonzul.

- 1/ A mellékelt órarend¹ megállapításával kapcsolatban a következő kérdések képeztek megbeszélés tárgyát:
- 2/ A Cholnoky által felvetett kérdést, hogy az előadások e tanfolyamon nyilvánosak-e, a Külügyminisztérium e tárgyban illetékes tisztviselője utólagos jóváhagyás reményében oly értelemben vélte eldöntendőnek, hogy az előadások célszerűségi okokból nyilvánosak nem lehetnek. A Külügyminisztérium azonban egyes tisztviselőinek az előadások látogatását, mind rendkívüli hallgatóknak, esetről esetre engedélyezheti.

⁵ A X. 25-én készült fogalmazvány Miklós Tibor munkája, a tisztázatot a miniszter írta alá.

Egy XII. 11-én készült fogalmazvány szerint a Külügyminisztérium a francia kormány segítségét kérte, hogy francia anyanyelvű megfelelő tanár jöjjön Budapestre. A párizsi válasz kedvező volt, de a költségeket természetesen a magyar félnek kellett fedeznie. Ezért sürgetik ismét az említett alkalommal a pénzügyminiszter kedvező döntését, „aminek elengedhetetlen szükségességét különben a pár nap előtt megtartott felvételi vizsga eredménye gyakorlatilag is megerősítette, amennyiben a felvételi vizsgára bocsátott három kandidátus közül egyikét csakis a francia nyelv hiányos ismerete miatt nem lehetett próbaszolgálatra bocsátani.

Nagyon megokoltnak kell azt a feltevést is tekinteni, hogy a jövőben éppen a francia nyelv hiányos ismerete... fogja azoknak a kandidátusoknak a számát alaposan redukálni, akit a külügyi fogalmazói kar kiegészítésére különben tekintetbe jönnének”. (Uo. 41.605 sz. irat.)

¹ Ld. az 1. sz. mellékletet a következő oldalon.

1. sz. melléklet

Órarend

a 8889/1920 ME. rendelettel rendszerezett külügyi fogalmazói szaktanfolyamnak a budapesti kir. m. tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán az 1920/1921 tanévben tartandó előadásokról

	1/2 12-1/2 1	1/2 1-1/2 2	4-5	5-6	6-7	Megjegyzések
Hétfő	Droits des Gens ¹ Gömöri-Laiml László ⁴ min. tan.		Közjog és közigazgatási jog Ereky István egy. ny. i. tanár	Katonai közigazgatás Erdéi-Grúz Aladár		min tan.
Kedd	Konzuli jog és igazgatás Miklós Tibor főkonzul	Angol Kondt Erzsébet főgimnáziumi tanár	Közgazdaság-politika Felner Frigyes e. ny. i. tanár	Kereskedelmi áruismerés		→ Bíró Albin
Szerda	Histoire diplomatique ² Gömöri-Laiml László		Nemzetközi kereskedelmi és vámpolitikai br. Lers Vilmos		Gazdasági földrajz	→ Cholnoky Jenő e. ny. i. tanár
Csütörtök	Konzuli jog és igazgatás	Angol				
Péntek	Droits des Gens	Histoire diplomatique	Pénzügytan és pénzügyi politika Felner Frigyes		Katonai földrajz	→ Rácz Jenő vk. alezredez
Szombat	Droit intern. privé et pénál ³	Angol	Agrárpolitika Czettel Jenő e. ny. i. tanár			

→ Gömöri-Laiml László

¹ Nemzetközi jog

² Diplomáciatörténet.

³ Droit international privé et pénál - Nemzetközi magán- és büntetőjog.

K 59. 12.t. 1920-1924.(1920.)

- 3/ Dr. Fellner Frigyes kijelenti, hogy a kérdéses rendelet² 13. §-ának 3. pontjában előírt közgazdaság-politika (ipar-, közlekedés és szociálpolitika, beleértve a népesedési politikát és a járványok elleni védelmet) alapelvei, valamint a pénzügytan és pénzügyi politika (részletesen) heti 2–2 órán, 2 szemeszteren keresztül csak nagyon felületesen, nagy vonásokban volna előadható, amire azonban véleménye szerint szükség nem is lehet, miután a hallgatók egyetemi tanulmányaik folyamán e tantárgyakat úgyis hallgatták, és azokból már vizsgáztak. Azt javasolja tehát, hogy e két tantárgyból saját választása szerint nemzetközi jelentőséggel és gyakorlati értékkel bíró aktuális kérdéseket adhasson elő. E javaslatokat a Külügyminisztérium e tárgyban illetékes tisztviselője, tekintettel annak gyakorlati értékére, utólagos jóváhagyás reményében elfogadásra ajánlja.
- 4/ Dr. Fellner Frigyes továbbá kijelenti, hogy nem bírja a német nyelvet oly tökéletesen, hogy nagy nehézségek és rendkívül fárasztó előkészületek nélkül szabadon németül előadhatna. Ezzel szemben a Külügyminisztérium tisztviselői utalnak a rendeletben előadási nyelvül előírt német nyelv feltétlen szükségességére, hogy a hallgatók német terminus technicusokat és mondatfordulatokat a folytonos hallás és ismétlés következtében teljesen elsajátíthassák.
- Élénk vita után — utólagos jóváhagyás reményében — a Külügyminisztérium e tárgyban illetékes tisztviselője a következő modus vivendi elfogadását ajánlja:
Dr. Fellner Frigyes előadásait a két tantárgyból magyarul fogja tartani, a terminus technicusokat a hallgatóknak németül, franciául és angolul le fogja diktálni, továbbá a hallgatók által a magyarul készített jegyzeteket át fogja nézni, ki fogja javítani és esetleg ki fogja egészíteni. Az így általa ellenőrzött magyar jegyzetet a hallgatók egyike, vagy ha a német nyelvet ezek egyike sem bírná eléggé arra (sic!), úgy a Külügyminisztérium egy tisztviselője le fogja fordítani németre. E németre lefordított jegyzetek fogják azután a tanulás tárgyát képezni a hallgatók részére, akik e két tantárgyból a vizsgán németül fognak felelni.
- 5/ Az agrárpolitikát dr. Bernáth [Bernát István – *a szerk.*] elfoglaltsága miatt dr. Czettler magyarul fogja előadni. A 3. és 4. valamint a 5. pontokban foglaltak képezik, gyakorlati szükségességük következtében a kérdéses rendelet rendelkezéseitől való eltéréseket.
- 6/ A katonai tantárgyak előadói kijelentik, hogy készséggel hajlandók a katonai tantárgyakat németül előadni, ezzel szemben a Külügyminisztériumnak e tárgyban illetékes tisztviselője utal annak szükségességére, hogy a hallgatók e tárgyak terminus technicusait elsajátítsák, miután jövőendő szolgálatuk alatt jelentések esetleges tételénél ezekre feltétlenül szükségük lesz.
- 7/ Végül dr. Erdődy-Harrach tanár jelenti, hogy az angol nyelv tanszékére született angol tanerő szerződtetése — tekintettel az e célra rendelkezésre álló összeg (40.000 K) csekély voltára — nem sikerült. A Közgazdaságtudományi Karon magyar születésű ember adja elő az angol nyelvet; – értesítést kér tehát dr. Erdődy-Harrach tanár, hogy a külügyi tanfolyamon a kar angol tanára tartsa-e az előadásokat az angol nyelvből, vagy pedig a Külügyminisztérium e kérdést más-képpen kívánja-e megoldani.³

Eredeti tisztázat

K 59. 12. t. 1920–1924. (1920.)

² Ld. a 179. sz. iratot.

³ A jelentést Miklós Tibor írta alá, Csáky Imre pedig XI.30-án azzal hagyta jóvá a jelentést, hogy „míg az angol tanszékre született angol tanerő szerződtetése sikerül, a külügyi szaktanfolyamon az angol nyelvet a Közgazdaságtudományi Kar magyar születésű tanereje adja elő”.

Körölvény a nyelvgyakorló tanfolyamok indításáról

2293/1

1921. IX. 19.

A magyar királyi Külügyminisztérium központi szolgálatot teljesítő fiatal tisztviselők egy részénél a francia és angol, sőt egyes esetekben a német nyelvű fogalmazványok is oly kevésbé felelnek meg az előírt követelményeknek, hogy indítatva érzem magam egy külügyminisztériumi nyelvgyakorlati tanfolyam szervezését elrendelni.

E tanfolyamban a külügyi szolgálatnak a X. és a XI. fizetési osztályba besorozott azon fogalmazási tisztviselői kötelesek részt venni, akiknek francia, angol, német nyelvtudása nem felel meg a szolgálat igényeinek, azoknak kizárásával, akik az angol nyelvet egyáltalán nem bírják. Erre vonatkozólag felhívom a Külügyminisztérium osztályainak vezetőit, hogy tegyenek sürgős javaslatot arra nézve, hogy az alájuk rendelt fogalmazási tisztviselők közül kik lesznek utasítandók a tanfolyam látogatására.

A IX-nél magasabb fizetési osztályba tartozók közül az esetleg önként jelentkező tisztviselők szintén a tanfolyamra bocsátandók.

A tanfolyam, mely a folyó évben október hó 1-én kezdődik és 1922. évi június hó 30-án végződik a jövőben évről évre meg tartatni.

A tervbevett órabeosztás szerint délutánonként felváltva a francia, angol és német nyelv kerülne sorra oly módon, hogy minden nyelvből heti két óra tartassék.

A tanfolyamon egyrészt fordítások és diktálás után való írás gyakorlandó, másrészt a tanár által megállapított tárgyakról fogalmazványok szerkesztendők. A dolgozatok témái a külügyi szolgálat gyakorlatában előforduló tárgycsoportokból választandók.

A tanfolyam befejezése után a tisztviselők egy későbbi időpontban még részletesen szabályozandó vizsgát kötelesek letenni. Akik a vizsgánál nem feleltek meg, kötelesek a tanfolyamot az utána következő tanévben is látogatni mindaddig, míg a vizsgát kifogástalan eredménnyel le nem teszik.

Ambrózy

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921. (1921.)

Külgyminiszteri átirat Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszternek a külgügyi fogalmazói szaktanfolyam felvételi vizsgáinak tapasztalatairól¹

14.545

1921. X. 31.²

A külgügyi fogalmazói szaktanfolyam tavalyi és ez idei felvételi vizsgáin szerzett tapasztalatok alapján tekintettel arra, hogy 8889/1920 ME. sz. rendelet³ értelmében a főiskolai fakultások közül elsősorban az egyetemi Közgazdaságtudományi Kar van hivatva arra, hogy a külgügyi fogalmazói szaktanfolyamra előkészítsen, és így a külgügyi szolgálat succrescenciáját⁴ a jövőben nevelje, van szerencsém az egyetemi Közgazdaságtudományi Kar tantervének kiegészítésére a következő két javaslatot tenni, kérve Nagyméltóságodat, hogy ezekre nézve a kart megkérdezni, annak véleménye alapján javaslatomat becses megfontolása tárgyává tenni, s annak eredményéről engem mielőbb értesíteni szíveskedjék.

1/ A felvételi vizsgákra Nagyméltóságod képviselőjében kiküldött miniszteri tisztviselő jelentéséből Nagyméltóságodnak minden bizonnyal tudomása van arról, hogy a külgügyi fogalmazói szaktanfolyam felvételi vizsgájára jelentkező jelöltek tudása és jártassága az általános történelemben még távolról sem üti meg azt a mértéket, amelyet a szaktanfolyam által elérendő cél érdekében a jelöltektől minden esetre meg kellene követelni. E hiány annál erősebben érezteti hatását, miután a fogalmazói szaktanfolyamon e tantárgy előadási nyelve a francia, a hallgatóknak tehát egy idegen nyelven, melyben szintén nem a legnagyobb jártasságot árulják el, oly tantárgyat kell tanulniok, melyben ismereteik⁵ rendkívül hiányosak. E hátrány megszüntetésére legalkalmasabbnak látszanék az, ha a Közgazdaságtudományi Karon az egyetemes közigazgatási és közgazdasági szakban kötelező tantárgyként *világtörténelem* is rendszeresíttetnék, hogy ezáltal a külgügyi fogalmazói szaktanfolyamra kerülő jelöltek e tantárgyból megfelelő tudással és ismerettel rendelkezzenek.

2/ A külgügyi fogalmazói szaktanfolyam felvételi vizsgájára jelentkezők rendkívül csekély számából arra is lehet következtetni, hogy a főiskolai végzettséggel bíró ifjak között nincs meg a kellő érdeklődés a külgügyi szolgálat és általában (a) külgügyi vonatkozású kérdések iránt. Ez érdeklődés felkeltésére és e — sajnos — nagyon sokszor előforduló általános műveltségi hiány kiküszöbölésére nagyon alkalmasnak látszanék, ha a Közgazdaságtudományi Karon az egyetemes és közigazgatási szakban kötelező tantárgyként *külpolitika* is rendszeresíttetnék. E két tantárgynak rendszeresítésére még az esetben is nagy súlyt kellene fektetnem, ha az csak más tantárgyak előadási óráinak megszorításával vagy teljes törlésével volna kieszközölhető.

¹ A fogalmazványból nem derül ki, hogy az elküldött levelet pontosan mikor és ki írta alá.

² A dátum a fogalmazványé és az elküldött iraté is.

³ Ld. a 179. sz. iratot.

⁴ Itt: utánpótlás (lat.)

⁵ Itt a fogalmazvány eredetijében a „szintén” kitétel szerepel, melyet utólag kihúztak.

Van szerencsém tehát Nagyméltóságodat felkérni, hogy e két javaslatomat becses megfontolás tárgyává tenni és annak eredményéről engem annak idején értesíteni szíveskedjék.⁶

Fogalmazvány

K 59. 2. t. 1920–1924. (1921.)

205.

Fellner Frigyesnek, a Közgazdaságtudományi Kar dékánjának levele Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a külügyi szaktanfolyam méltó színvonala érdekében

ad. 4046.

1921. XI. 17.

Nagyméltóságod 168.413/IV.1921. sz. alatt folyó évi október hó 19-én kelt leirata kapcsán a nagyméltóságú m. kir. külügyminiszter úr 13.362/1921. sz. alatt hozzánk nyilatkozás és javaslatétel végett áttett leiratát¹ visszazáraztatva, van szerencsénk arra nézve a következőket válaszolni:

Karunk a Nml.² Külügyminisztérium visszazárt leiratát folyó évi november hó 11-én tartott ülésén behatóbb megvitatás tárgyává tette és arra vonatkozólag azt a határozatot hozta, hogy Lukács Simon külügyminiszteri titkár úrnak a közgazdasági politika, továbbá a pénzügytan és pénzügyi politika előadásával leendő megbízatásához hozzá nem járul, hanem felkérte dr. Fellner Frigyes egyetemi nyilvános r. tanárt, e. i.³ dékánt, hogy elhatározását megmászítva, a fennforgó nehézségekre való tekintettel az 1921/22. tanévben a fent említett előadások megtartását vállalja el, amit dr. Fellner Frigyes hajlandónak nyilatkozott.

Amidőn ezt Nagyméltóságodnak bejelenteni szerencsénk van, egyben van szerencsénk Nagyméltóságodnak tisztelettel jelenteni, hogy Karunk a külügyi fogalm. szaktanfolyam tanulmányi ellátását és irányítását a maga elsőrendű feladatának tartja, és elhárít minden olyan törekvést, amely ezt a tanfolyamot házitanfolyammá süllyesztené. Éppen ezért nem hajlandó arra, hogy hivatásának e részéről lemondjon, természetesen azonban, hogy a Külügyminisztérium erre rátermett tisztviselőinek közreműködésére, mind eddigéig, a jövőben is nagy súlyt vet. Másrészt azonban megütközéssel vette, s különösnek

⁶ 1923. IX. 27-én Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatási miniszter átiratot intézett a külügyminiszterhez, amelyben a Közgazdaságtudományi Kar III. 30-i (!) felterjesztésére kért véleményt. E levélben a Kar a külügyi szak továbbfejlesztésére tett javaslatot. A Dísz tér akkor - visszautalván az 1921. X. 31-ei levélre - ismét azt kérte, hogy a Külpolitika c. előadások megkezdését a kultusz tárca mielőbb tegye lehetővé. (Uo. 1923. X. 6-i keltezésű, 16.000 sz. fogalmazvány. X. 9-én küldetett el.)

¹ Ebben a levélben a Külügyminisztérium megírta, hogy Fellner megjelent a minisztériumban és közölte: mivel a szaktanfolyamnak csak két hallgatója van, ezért előadásait nem szívesen tartaná meg. A külügyi tárca erre úgy reflektált, hogy Lukács Simon külügyminiszteri titkár akarta bízni Fellner előadásait, s ehhez kérte a Vkm. hozzájárulását, s egyben jelezte: amennyiben más esetekben is visszamondások lesznek, úgy helyettük szintén minisztériumi tisztviselőket hoz javaslatba. (Uo.)

² Nagyméltóságú.

³ Feltehetőleg: ez idei.

találja, hogy az átirat öt hallgató vizsgálata alapján a Kar tanárainak előadásairól, a tudományos színvonal szempontjából illetéktelen bírálatot mond.⁴ A Kar megengedi, hogy a külügyi szolgálat mindennapi technikája és praktikumai szempontjából a Külügyminisztérium egyes tisztviselői megfelelőbb irányítást tudnak adni, mint a Kar tanárai, de semmi esetre sem az általános tudás szempontjából. Ami pedig a vizsgálat eredményét illeti, arra vonatkozóan a Kar megjegyzi, hogy ez az eredmény nem lehet kizárólagos kritériuma egyetemi előadások színvonalának. A gyakorlat akárhányszor azt bizonyította, hogy a vizsga megfelelő színvonalára tartó és magas mértéket alkalmazó vizsgáztatók hallgatói sokkal több tudással rendelkeznek, mint az olyan vizsgáztatók hallgatói, akik inkább a külső látszatra, mint a belső tartalomra vetik a fősúlyt.

Végül szükségesnek látná a Kar, hogy a Külügyminisztérium a tanfolyam hallgatóit nagyobb szorgalomra és buzgóságra intse, mert pl. az idei tanfolyam két hallgatója több tanár előadásán eddigelé egyszerűen meg sem jelent, úgy, hogy az illető tanárok az előadások helyére hiába fáradtak el.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.⁵

Dr. Fellner

Másolat

K 59. 12. t. 1920–1924.

206.

Bánffy Miklós külügyminiszter levele Vass József vallás- és közoktatási miniszterhez a Közgazdaságtudományi Karral keletkezett vitáról

116201.

1921. XII. 10.¹

Nagyméltóságodnak folyó évi november hó 30-án 185.577/IV. szám alatt kelt nagybecsű átiratában² foglaltak alapján Lukács Simon külügyminiszteri titkárnak a külügyi fogalmazói szaktanfolyamon közgazdaság-politika, valamint pénzügytan- és pénzügyi politika tantárgyak előadásával leendő megbízatása tárgyában folyó évi október hó 6-án 13.362/1 szám alatt kelt megkeresésemben tett javaslatom³ — tekintettel arra, hogy dr. Fellner Frigyes egyetemi nyilvános rendes tanár, az egyetemi Közgazdaságtudományi Kar ez idei dékánja időközben előbbi álláspontjának megváltoztatásával a tantárgyak előadásának megtartását mégis elvállalta, — tárgyalanná vált.

⁴ A sérelmes passzus így hangzik: „tekintettel arra, hogy az 1921. évi szeptember hó folyamán megtartott külügyi fogalmazói szakvizsga eredménye szerint a hallgatók azokból a tantárgyakból, amelyeket tisztviselők és katonatisztek adtak elő, alaposabb tudást és készségeket tanúsítottak, mint azokból a tárgyakból, melyeknek egyetemi tanárok voltak előadói — amit a Nagyméltóságod részéről kiküldött vizsgabiztos mindenestre meg fog erősíteni —”. Vö. még az előző iratokat.

⁵ A VKm. 1921. XI. 30-án a levél mellékletének megküldésével melegeződéssel nyugtázta a felmerült problémák elsimulását. (Uo.) A Külügyminisztérium ellenben az oktatás színvonalára ügyében tovább vitatkozott. Ld. erre a következő iratot.

¹ A fogalmazvány XII. 10-i, azt Bánffy 14-én hagyta jóvá és tisztázására 15-én került sor.

² Ld. a 205. sz. irat 5. sz. jegyzetét

³ Ld. a 205. sz. irat 1. sz. jegyzetét

Az egyetemi Közgazdaságtudományi Karnak Nagyméltóságod fenti átiratával kapcsolatban hozzám juttatott folyó évi november hó 17-én ad. 4046. szám alatt kelt jelentésének⁴ harmadik és negyedik bekezdésére azonban anélkül, hogy e tárgyban a Karral meddő polémiába bocsátkozni szándékoznám, tekintve, hogy úgy a Nagyméltóságod vezetése, mint a vezetésem alatt álló minisztériumnak, valamint mindenesetre a Közgazdaságtudományi Karnak is egyesített törekvése e tanfolyammal szemben csakis oda irányulhat, hogy a magyar királyi külügyi szolgálat számára megfelelő tudással bíró succrescenciát neveljen, a következőket van szerencsém Nagyméltóságoddal közölni:

Az egyetemi Közgazdaságtudományi Karnak az a kijelentése, hogy a Kar „a külügyi fogalmazói szaktanfolyam tanulmányi ellátását és irányítását a maga elsődrendű feladatának tartja és elhárít minden olyan törekvést, amely ezt a tanfolyamot házi tanfolyammá süllyesztené. Éppen ezért nem hajlandó arra, hogy hivatásának e részéről lemondjon” csakis a kérdéses szaktanfolyamot rendszeresítő 8889/1920. ME. rendelet⁵ nem egészen helyes értelmezésén alapulhat, miután a kérdéses rendelet 11. paragrafusa második bekezdésének első pontja kifejezetten úgy rendelkezik, hogy „az előkészítő tanfolyam a Külügyminisztérium vezetése és ellenőrzése alatt az egyetemi Közgazdaságtudományi Karban tartatik meg”. Ez a rendelkezés nem nyújt semmiféle alapot vagy támpontot sem annak a Kar által kifejezett feltevésnek a megerősítésére, hogy a külügyi fogalmazói szaktanfolyam irányítását a maga feladatának tarthatná.

A fentiekből természetszerűleg következik, hogy a Kar által emelt illetéktelen bírálathatóság vádja magától omlik össze, miután e rendelet értelmében kizárólag a Külügyminisztériumra hárul a tanfolyam vezetésének és ellenőrzésének úgy a joga, mint kötelessége.

A Külügyminisztérium tehát csak kötelességének tett eleget, amikor a vizsgabizottság észleletei alapján Nagyméltóságoddal közölte a tanítási eredményekre vonatkozó tapasztalatokat, ellenben az előadások tudományos szempontból való bírálatától vagy pedig a tanerők általános tudásának összehasonlításától tartózkodott.

Ezeknek megállapítása után legyen szabad arra utalnom, hogy az idézett rendeletnek az a rendelkezése, amely a Külügyminisztériumnak tartja fenn a tanfolyam vezetését és ellenőrzését, annak a célnak elérését kívánja előmozdítani, hogy a tanfolyam a szolgálati gyakorlat szempontjainak figyelembevételével praktikus irányban fejlessze a jogvégezett hallgatóknak mélyebb és szélesebb mederben folytatott egyetemi tanulmányaik alatt magasabb tudományos színvonalon álló előadások alapján szerzett ismereteit. Ez a külügyi szaktanfolyam egyedüli célja, de egyszersmind az egyedüli létjogosultsága is, mert ha a gyakorlati szempont figyelmen kívül hagyatnék, úgy természetesen magától megszűnnék a tanfolyam fenntartásának szükségessége is. Hiszen abban minden valószínűség szerint teljesen megegyezünk, hogy a külügyi szolgálatnak nem tudósokat, hanem a gyakorlati élet minden vonatkozása iránt fogékony közegeket kell nevelnünk.

A Kar arra vonatkozó megjegyzésének helyességét, hogy a vizsgaeredmény nem lehet kizárólagos kritériuma egyetemi előadások színvonalának, a magam részéről is teljes mértékben elismerem. Annak a megjegyzésnek helyességét azonban, mely szerint a gyakorlat azt bizonyítaná, hogy a vizsga megfelelő színvonalára tartó és magas mértéket alkalmazó vizsgáztatók hallgatói sokkal több tudással rendelkeznek, mint az olyan vizsgáztatók hallgatói, akik inkább a külső látszatra, mint a belső tartalomra vetik a fősúlyt, az ideai külügyi fogalmazói szakvizsga eredménye által bebizonyítottak nem látom.

⁴ Ld. a 205. sz. iratot

⁵ Ld. a 179. sz. iratot

Végül van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy egyidejűleg a hallgatókat az előadások pontos és szorgalmas látogatására szorítom. Nem mulaszthatom el azonban annak a megemlítését, hogy az a tény, hogy a hallgatók több tanár előadásán egyszerűen meg sem jelentek, nem egészen a hallgatók hibájául róható fel, tekintve, hogy az előadó tanárok előadásaik megkezdésével késedelmeskedtek és hogy egy részük az előadásokat nem is az egyetemen tartja.⁶

Fogalmazvány

K 59. 12. t. 1920–1924.

207.

A 8 Órai Újság tudósítása a külügyi szaktanfolyamról

1920. XII. 24-én **Négy hallgatója és nyolc tanára van a konzuli tanfolyamnak** címmel,
Visszautasították a jelentkezőket alcímmel
az alábbi cikk jelent meg a széles körben olvasott 8 Órai Újságban:

„Szóvá tették a parlament folyosóján, hogy a magyar konzuli iskola rendkívüli költséggel működik. Ezzel szemben megállapítható, hogy konzuli iskola nincs, csak konzuli tanfolyam van, és bárha ennek valóban csak négy hallgatója és nyolc tanára van. A nyolc tanár évi fizetése mindössze nyolcezer korona, holott a költségvetésben ötvenezer korona van előirányozva.

Egyebekben illetékes helyen a következőket közlik velünk:

A szóban forgó tanfolyam a Külügyminisztérium csak részben finanszíroz,(sic!) a Tudományos Egyetem (sic!) közgazdasági fakultásával párhuzamosan működik azzal a fakultással, melyet a Tudományegyetem a mai napig sem ismert el, mert annak felállításában az Egyetem autonómiájának megsértését látja.

A Külügyminisztérium illetékes osztályán, ahova felvilágosításért fordultunk a furcsa iskola dolgában, a következőket mondták:

– Az iskola felállításáról miniszteri rendelet intézkedett. *Tény az, hogy az iskolának mindössze négy hallgatója van, de többre nincs is szükség. Annak idején sokan jelentkeztek, de minthogy az volt a kikötés, hogy a tanfolyam hallgatói a kurzus elvégzése után kötelesek állami szolgálatba lépni, a jelentkezők közül csak négyen vállalkoztak a tanfolyam elvégzésére. Az is igaz, hogy nyolc professzor tart előadást a tanfolyamon, de ezek egyúttal részben a közgazdasági fakultásnak is tanárai, részben külügyminisztériumi tisztviselők. Fizetésük évi ezer korona, ami igazán nem mondható soknak.*”

A cikk megszületésének háttéréről Miklós Tibor, az elnöki osztály tisztviselője még aznap az alábbi pro domot vetette papírra:

„Folyó hó 23-án délelőtt a „Nyolc Órai Újság” főszerkesztője telefonon információt kért a „konzuli iskoláról”, mire felvilágosítottam, hogy konzuli iskola egyáltalában nincs, csak a 8889/920. számú miniszteri rendelettel rendszeresített külügyi fogalmazói szaktan-

⁶ A két hallgató - Bukovinszky Péter és Gombó István — valóban írásos figyelmeztetést kapott. (Uo.)

folyam van, melynek előadásai a magyar tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán tartatnak meg, ami költségmegtakarítás céljából történik.

Tekintettel egyrészt arra, hogy a felvételi vizsga előtt a sajtóosztály által a lapokban elhelyezett közlemény következtében több szerkesztőség telefonon kért felvilágosítást a tanfolyamról, hogy a náluk érdeklődőket kellőleg informálhassák, tekintettel másrészt pedig arra, hogy a pénzügyminiszter székfoglaló beszédében a Külügyminisztériumról tett megjegyzései¹ az érdeklődésnek rosszakaratú irányban a Külügyminisztériumra való tereklődését előreláthatóvá tették, kifejezetten megkérdeztem a főszerkesztőt, hogy ez információ kérésének célja az esetleg a szerkesztőséghez forduló érdeklődők felvilágosítása-e, vagy pedig az adott információ egy megírandó cikk alapjául fog-e szolgálni, mely utóbbi esetben telefonon minden információt meg kellene tagadnom. A főszerkesztő határozottan kijelentette, hogy kérelmének célja az előbbi, mire neki a rendelet alapján kimerítő felvilágosítást adtam a felvétel kellékeiről és módozatairól. Ennek megtörténte után a főszerkesztő azt a kérdést intézte hozzám, hogy hány hallgatója és tanára van a tanfolyamnak és mennyi annak fenntartási költsége. Erre határozottan kijelentettem neki, hogy a tanfolyamnak négy hallgatója van, tanára pedig egyáltalában nincsen, mert az előadók a Közgazdaságtudományi Kar rendes tanárai és a minisztérium tisztviselői, akik ezért külön fizetést nem húznak csak ezer korona tiszteletdíjban részesülnek.

Arra a kérdésre, hogy az érdeklődők közül azok, akik a tanfolyam privát diligenciából² szerették volna elvégezni, anélkül azonban, hogy annak elvégzése után a külügyi szolgálatba szándékoztak volna belépni, miért nem bocsáttattak a tanfolyamra, kijelentettem, hogy az előadások azért nem nyilvánosak és rendkívüli hallgatók azért nem bocsáttatnak a tanfolyamra, mert ezáltal a tanítás intenzivitása szenvedne kárt.

A kérdéses információ csalárd, perfid úton szereztetett be, és annak lényege elhallgattatván csak egy önkényesen kiragadott része jelent meg a lapokban, (sic!) mely különösen alkalmas arra, hogy a Külügyminisztériumot legalább is nevetséges és antipatikus színben tüntessék fel, ami sajnós a magyar sajtó részéről a volt közös Külügyminisztériummal szemben használt taktikának a m. kir. Külügyminisztériummal szemben való feléledését mutatja.”

K 59. 12. t. 1920–1944.(1923.)

208.

Rendelet kitüntetési és protokoll ügyekben való továbbképzésről

21.332/1.

1941. XI. 20.

Jambrekovich László ny. miniszteri osztályfőnököt ez évben is felkértem, hogy a Külügyminisztérium fogalmazói karának tagjai részére kitüntetési és protokoll kérdésekről heti 1 órában 12 órán át előadást tartson.

Az előadások 1941. évi december hó 12-től kezdődően, minden pénteken délután 5–6 óráig fognak megtartani a külügyi szaktanfolyam céljaira fenntartott helyiségben (a Külügyminisztérium alagsorában).

¹ Hegedűs Lóránról van szó, aki 1920. XII. 16-án vette át a pénzügyminiszteri posztot.

² Szorgalomból.

Felkérem a Külügyminisztérium osztályvezető urait, hogy az előadásokra a hozzájuk beosztott fogalmazási tisztviselők figyelmét felhívni szíveskedjenek.

Az 1941. év szeptemberében fogalmazó szakvizsgát tett miniszteri segédfogalmazók az előadásokon kötelesek megjelenni és minden előadás után a kitett jelenléti ívet aláírni.¹

Bartheldy

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

III.4. Életszínvonal, életkörülmények, anyagi ellátottság

III.4.a. Házasságkötés engedélyezése

209.

Rendelet a külképviseleti tisztviselők házasságkötési engedélyéről

2000/1.

1921. IV. 9.

A külszolgalat érdekei gyakran megkivánják a m. kir. külképviseleti tisztviselőknek hivatalból történő sürgős áthelyezését; minthogy nős (férjes) és családos tisztviselők áthelyezése sok esetben családi viszonyaikra tekintettel nehézségekbe ütközik, a következőket rendelem:

1. §

A diplomáciai külképviseletek vezetőinek házasságkötéséhez a kormányzó úr ófméltósága, a többi külképviseleti tisztviselő házasságkötéséhez pedig a m. kir. külügyminiszter előzetes engedélye szükséges.

2. §

A házasságkötési engedély csak akkor adható meg:

- a) ha a menyasszony szeplőtlen hírnévnek örvend, illetőleg ha a vőlegény feddhetetlen jellemű és
- b) ha különös szolgálati tekintetek nem szólnak a házasságkötés ellen.

3. §

A VIII–XI. fizetési osztályba sorozott külképviseleti tisztviselők házasságkötési engedélyt csak különös méltánylást érdemlő esetekben nyerhetnek.

A nős tisztviselők száma azonban a VIII. fizetési osztályban a rendszeresített állások 50 %-át, a IX–XI. fizetési osztályokban pedig azoknak 25 %-át semmi esetre sem haladhatja meg.

4. §

A jelen rendelet szempontjából „m. kir. külképviseleti tisztviselők” alatt a m. kir. követségi és konzulátusi létszámba tartozó, valamint a m. kir. külképviseleti hatóságoknál

¹ A rendelet ellentmondása, hogy az első bekezdés szerint az egész fogalmazói karról van szó, az utolsó ellenben csak az 1941-ben fogalmazói szakvizsgát tett min. s. fogalmazókat említi. A fennmaradt példányt pedig Perényi Lukács bárónak, Eliássy, Koós és Rudnay titkárnak, Haydu fogalmazónak kellett látnia.

alkalmazott egyéb, mindkét nembeli tisztviselőket — ideszámítva a kereskedelmi igazgatókat és földművelésügyi szakelőadókat is — kell érteni.

5. §

A házasságkötés engedélyezésére vonatkozó, s a m. kir. külügyminiszterhez címzett kérvényt a m. kir. külképviseleti tisztviselők közvetlen hivatali főnöküknél (a m. kir. Külügyminisztériumban alkalmazott külképviseleti fogalmazási tisztviselők ügyosztályuk vezetőjénél a m. kir. Külügyminisztériumban alkalmazott külképviseleti segédhivatali tisztviselők az elnöki osztály vezetőjénél, a m. kir. követségeknél és konzulátusoknál alkalmazottak pedig az illető követség vagy konzulátus vezetőjénél) nyújtják be. A közvetlen hivatalfőnök a kérvényt véleményes jelentéssel a m. kir. külügyminiszter elé terjeszti, aki a kérelem fölött az eset körülményeihez képest belátása szerint határoz.¹

6. §

Az a m. kir. külképviseleti tisztviselő, aki házasságkötési engedély nélkül, vagy ennek megtagadása ellenére köt házasságot, fegyelmi vétséget követ el, amely a fegyelmi eljárás megindítását és a hivatali állásától való azonnal felfüggesztést vonja maga után.

A vétkes tisztviselő a fegyelmi eljárás adatai alapján súlyosabb esetekben a szolgálat kötelékéből való elbocsátással, enyhébb esetekben pedig saját költségére való áthelyezéssel büntetendő.²

Gratz

KK. 1921/1. 5–6.

210.

Rendelet a Külügyminisztérium létszámába tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak házasságkötéséhez szükséges engedélyről

3000/1.

1935. II. 28.

1. §

A m. kir. Külügyminisztérium létszámába tartozó fogalmazási, számvevőszéki és kezelési szakbeli tisztviselők, gyakornokok, kezelők, díjnokok és tiszteletdíjasok, altisztek,

¹ Az 1927. I. 15-én kiadott rendelet az 5. § kiegészítéseképpen az alábbiakról intézkedik:

„A külképviseleti tisztviselő részéről benyújtott, a házasságkötés engedélyére vonatkozó kérvény a közvetlen hivatalfőnök által véleményes jelentéssel terjesztendő fel, amelyben az általános véleményezésen felül a menyasszonyszemélyére, nevezetesen életkorára, társadalmi állására, netán foglalkozására, egyéni tulajdonságaira és képességeire, továbbá családjának származására, családi viszonyaira, nemkülönben szüleinek, testvéreinek foglalkozására, vagyoni és társadalmi állására vonatkozó adatokra is ki kell terjeszkednie, hogy azoknak alapján az előterjesztett kérelem a szolgálat érdekei szempontjából elbírálható legyen.

Amennyiben a kérvényt felterjesztő hivatalfőnöknek nem állana módjában a fenti adatokat jelentése tárgyává tenni, ez a felterjesztésben külön megemlítenendő, de mindenesetre megjelölendő azok a körülmények, amelyekről a hivatalvezető közvetlen tudomással bír, valamint azok is, amelyeknek alapján a kérelem elbírálásához szükséges további adatok beszerezhetőek.” (KK. 1927/2. 8.)

² Az 1923. XII. 23-án kiadott 17.900/1a sz. rendelet a 6. § második bekezdése helyébe a következő bekezdést léptette: „A 6. § első bekezdésébe ütköző fegyelmi vétség büntetése a szolgálat kötelékéből való elbocsátás. Különös méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetében azonban enyhébb büntetés szabható ki.” (Ezzel lényegében a minisztérium az áthelyezésnél a saját költség igénybevételétől eltekintett.) Egyben a rendeletet kibővítették egy 7. §-sal is. „A jelen rendelet megfelelő alkalmazást nyer a diplomáciai vagy konzuli állománycsoportba tartozó ideiglenesen nyugalmába helyezett tisztviselőkre is.” (KK. 1923/12. 68.)

kisegítő szolgálak és szolgálai teendők ellátására felfogadott egyének, nemre és honosságra való tekintet nélkül, csupán előzetes engedéllyel köthetnek házasságot.

A házasságkötéshez, amennyiben a diplomáciai külképviseletek vezetőinek házasságkötéséről van szó, a kormányzó úr őfőméltósága, egyébként pedig a m. kir. külügyminiszter előzetes engedélye szüksége.

2. §

A IX.–X. fizetési osztályba sorozott fogalmazási szakbeli tisztviselők házasságkötési engedélyt csak különös méltánylást érdemlő esetekben nyerhetnek.

A nős fogalmazási szakbeli tisztviselők száma azonban a IX. és X. fizetési osztályban rendszeresített állások 25 %-át semmi esetre sem haladhatja meg.

3. §

A házasságkötési engedély általában csak akkor adható meg:

- a) ha a menyasszony szeplőtlen hírnévnek örvend, illetőleg ha a vőlegény feddhetlen jellemű,
- b) ha különös szolgálati tekintetek nem szólnak a házasságkötés ellen.¹

4. §

A házasságkötési engedélyre vonatkozó és a m. kir. külügyminiszterhez intézett kérvényt az 1. §-ban felsorolt tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaknak, amennyiben a Külügyminisztériumban teljesítenek szolgálatot, az elnöki osztály vezetőjénél, amennyiben pedig valamely m. kir. külképviseletnél teljesítenek szolgálatot, az illető külképviselet vezetőjénél kell benyújtaniok. A külképviseletek vezetői a kérvényt véleményes jelentéssel terjesztik a m. kir. külügyminiszter elé.

Ebben a jelentésben a külképviselet vezetőjének az általános véleményezésén felül a menyasszony, illetőleg vőlegény személyére, nevezetesen életkorára, vallására, társadalmi állására, foglalkozására, egyéni tulajdonágaira és képességeire, továbbá családjának származására, családi viszonyaira, nemkülönbön szüleinek, testvéreinek foglalkozására, vagyoni és társadalmi állására vonatkozó adatokra is ki kell terjeszkednie, hogy azok alapján az előterjesztett kérelem a szolgálat érdekei szempontjából elbírálható legyen.

Amennyiben a kérvényt felterjesztő hivatalfőnökök nem állna módjában a fenti adatokat jelentés tárgyává tenni, ez a felterjesztésben külön megemlítendő, de mindenesetre megjelölendő azok a körülmények, amelyekről a hivatalfőnök közvetlen tudomással bír, valamint azok is, amelyeknek alapján a kérelem elbírálásához szükséges további adatok beszerezhetők.

5. §

A m. kir. külügyminiszter a kérelem fölött a körülmények mérlegelésével belátása szerint határoz, illetve adott esetben azt javaslatával együtt a Kormányzó Úr Ófőméltósága elé terjeszti.

¹ Bárdoossy László 1941. IV. 23-i rendelete szerint feltűnően megnövekedett azon külügyi tisztviselők és alkalmazottak száma, akik külföldi állampolgárral tervezett házasságkötéshez kértek engedélyt. Ezért a rendelet a 3. § feltételeit kibővítette:

„a) ha a menyasszony, illetőleg a vőlegény magyar állampolgár, vagy ha nem magyar állampolgár, magyar nemzetiségű;

b) ha a menyasszony szeplőtlen hírnévnek örvend, illetőleg, ha a vőlegény feddhetetlen jellemű;

c) ha különös szolgálati szempontok nem szólnak a házasságkötés ellen.

Felmentés az a) alatti feltételek alól csak egész kivételes, rendkívül méltánylást érdemlő körülmények estén adható.” (KK. 1941/3. 11.)

6. §

A házasságkötési engedély hatályát veszti, ha kézhezvételének napjától számított 6 hó alatt a házasság meg nem kötött, miért is a házasságkötési engedély mindig átvételi bevény aláírása ellenében kézbesítendő az érdekelteknek.

7. §

Az a tisztviselő gyakornok, kezelős és altiszt, továbbá az a díjnok, tiszteletdíjas, kisegítő szolga és szolgálai teendők ellátására felfogadott egyén, aki házasságkötési engedély nélkül, vagy ennek megtagadása ellenére köt házasságot, fegyelmi, illetőleg szolgálati vétséget követ el.

8. §

A 7. §-ban említett fegyelmi vétség büntetése rendszerint hivatalvesztés. Enyhébb büntetés csak különös méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén szabható ki.

9. §

A 7. §-ban említett szolgálati vétséget elkövető díjnok, tiszteletdíjas, kisegítő szolga és szolgálai teendők ellátására felfogadott egyén, tehát azok az alkalmazottak, akik a fennálló törvényes rendelkezések értelmében fegyelmi eljárás alá nem vonhatók, a szolgálat kötelékéből minden ellátásra való igény megvonásával azonnal elbocsátandók. E tekintetben kivételnek csupán különös méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetén lehet helye.

10. §

E rendelet a Külügyi Közlönyben való közzététele napján lép életbe és ezzel az időponttal hatályukat veszti a m. kir. külképviseleti tisztviselők házasságkötése tárgyában 1921 április hó 9-én 2000/1–1921. szám alatt (KK. I. évf. 1. sz. 5. l.) kiadott és ennek módosítására és kiegészítésére tárgyában 1923. évi december hó 23-án 17.900/1a–1923. szám alatt (KK. III. évf. 12. sz. 67. l.), valamint 1927. évi január hó 25-én 510/1–1927. szám alatt (KK. VII. évf. 2. sz. 8. l.) kiadott rendeletek.²

Kánya

KK. 1935/2. 3–4.

² Ld. a 209. sz. iratot és jegyzeteit.

211.

Körrendelet a bécsi bevásárlások szervezettebbé tételére¹

22.623.

1919. V. 15.

A Szociális Termelés Népbiztosságának folyó évi április hó 30-án 3469/eln. szám alatt kelt átirata szerint az a körülmény, hogy egyes népbiztosságok, sőt ezeknek egyes szakosztályai is eddig külön-külön küldöttek fel megbízottakat Bécsbe vásárlás céljából, az eljárás rendszertelensége folytán Bécsben az egyes iparcikkek árát az utolsó hetekben 60 %-kal felemelte. Ennek az állapotnak megszüntetése végett utasítom az egyes szakosztályokat, hogy ezentúl közvetlenül senkit se küldjenek bevásárlások céljából Bécsbe, hanem szükségletüket jelentsék be a Külügyi Népbiztosság közgazdaság főosztályának, mely azután a kívánt iparcikket a Külkereskedelmi Hivatal útján megrendeli. A jövőben általában minden ide vonatkozó intézkedés csakis ezen hivatal révén bonyolítandó le.

Ennek betartása annál is fontosabb, mivel újabb megállapodás értelmében a bécsi követ kereskedelmi ügyekben csupán a szociális termelés népbiztosa által aláírt meghitelezésére ad ki pénzt.

Praznovszky

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

212.

*Kimutatás a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő alkalmazottakat a fizetésen, háborús segélyen, családi pótlékon és lakáspénzen kívül megillető egyéb járandóságokról
ld. a következő oldalakon*

213.

*Kimutatás az 1922. évi augusztus hó 1-ji állapotról
ld. a következő oldalakon*

¹ A körrendeletet a népbiztosság minden szakosztálya megkapta.

Kimutatás a külképviseleti hatóságoknál szolgáltatott teljesítő alkalmazottakat a fizetésen, háborús segélyen, családi pótlékon és lakáspénzen kívül megillető egyéb járandóságokról 1921. évi november hó 1-jétől kezdődő érvényvel!

Ország	Város	Pénzmem, amelyben a pótlék fizeten- dő	altisztek- nél és át- szolgák- nál	kezelők- nél és át- nokoknál	A külszolgálati pótlék egy évi összege				A követek- nek járó külképví- seleti pótl- ék egy évi össze- ge	A követet helyettesítő ügynökök napjára egy	Külföldi családi pótlék megfizetése	Megjegyzés
					A segédhivatali szakban a VII-XL fizetési osztályokban		a fogalmazási szakban a					
					IX., VIII., és VII.	VI. és IV.	V. és IV.					
Amerikai Egyesült Államok	minden város	dollár	1 000	2 000	2 500	3 750	4 500	5 000	20 000	15.-	-	
Ausztria	Bécs	magyar korona	19 000	38 000	47 500	71 250	85 500	95 000	360 000	250.-	400 %	-
Belgium	Brüsszel	belga frank	4 000	8 000	10 000	15 000	18 000	20 000	-	40.-	100 %	-
Bulgária	Szófia	leva	30 000	60 000	75 000	112 500	135 000	150 000	-	200.-	400 %	1)
Csehszlovákia	Párizs	cseh korona	9 600	19 200	24 000	36 000	43 200	48 000	-	50.-	300 %	-
Franciaország	Párizs	francia frank	6 000	12 000	15 000	22 500	27 000	30 000	150 000	65.-	100 %	-
Hollandia	Hága	holland forint	600	1 200	1 500	2 250	2 700	3 000	15 000	17,50	50 %	-
Lengyelország	Krakó Varsó	német márka	6 000 10 000	12 000 20 000	15 000 25 000	22 500 37 500	27 000 45 000	30 000 50 000	-	-	200 % 200 %	-
Nagy-Britannia	London	angol font	200	400	500	750	900	1 000	5 000	2.-	-	-
Németország	Berlin, Hamburg, Köln München	német márka	14 000 10 800 14 000 9 000	28 000 21 600 28 000 18 000	35 000 27 000 35 000 22 500	52 500 40 000 52 500 33 750	63 000 48 000 63 000 40 500	70 000 54 000 70 000 45 000	120 000	50.-	200 % 200 % 200 % 100 %	2)
Olaszország	Róma Triest	lira	6 000 6 000	12 000 12 000	15 000 15 000	22 500 22 500	27 000 27 000	30 000 30 000	150 000	40.-	100 % 100 %	2)
Románia	Bukarest	lej	16 000	32 000	40 000	60 000	72 000	80 000	300 000	300.-	400 %	3)
Svájc	Bern	svájci frank	1 200	2 400	3 000	4 500	5 400	6 000	30 000	30.-	-	4)
Svédország	Stokholm	svéd korona	2 400	4 800	6 000	9 000	10 800	12 000	36 000	30.-	-	-
Jugoszlávia	Belgrád	dinár	9 600	19 200	24 000	36 000	43 200	48 000	90 000	100.-	400 %	5)

¹ A kimutatást bizalmasan kezelték

- Megjegyzés: 1) Ezen felül altiszteknél és szolgálknál évi 4.000, kezelőknél és díjnokoknál évi 6.000, tisztviselőknél évi 12.000 leva lakáspénz-pótlék.
- 2) Ezen felül altiszteknél és szolgálknál évi 1.600, kezelőknél és díjnokoknál évi 2.400, tisztviselőknél évi 4.800 (lira – szerk.) lakáspénz-pótlék.
- 3) Ezen felül altiszteknél és szolgálknál évi 12.000, kezelőknél és díjnokoknál évi 18.000, tisztviselőknél évi 36.000 lej lakáspénz-pótlék.
- 4) Ezen felül altiszteknél és szolgálknál évi 800, kezelőknél és díjnokoknál évi 2.400 svájci frank lakáspénz-pótlék.
- 5) Ezen felül altiszteknél és szolgálknál évi 4.000, kezelőknél és díjnokoknál évi 6.000, tisztviselőknél évi 12.000 dinár lakáspénz-pótlék.

NB.! A követnek és a lakást természetben élvezőknek lakáspénz-pótlék nem jár.

Nyomtatvány

K 59. 7.t. 1920–1924. (1921.)

Ország	Város	Pénzmem, amelyben a pótlék fizeten- dő	altiszteknél és szolgák- nál	kezelőknél és díjnokok- nál	A közigazgatási pótlék egy évi összege					A követel- nek járó külképvise- leti pótlék egy évi öz- szege	A követel helyteleníté- sügyvétnak napdíja egy napra	Külföldi Galaidi pótlék képzéskése
					A segédhivatali szakban a VII-XI fizetési osztályokba tartozó tisztv- né		a fogalmazási szakban a IX., VIII., és VI. V. és VII. IV.					
					2.500	3.750	4.500	5.000	20.000			
<i>Amerikai Egye- sült Államok</i>	minden város	dollár	1.000	2.000	2.500	3.750	4.500	5.000	20.000	15.-	-	
<i>Ausztria</i>	Bécs	osztrák korona	2.400.000	3.600.000	4.500.000	6.750.000	8.100.000	9.000.000	27.000.000	20.000.-	400 %	
<i>Belgium</i>	Brüsszel	belga frank	5.000	10.000	12.500	18.750	22.500	25.000	-	80.-	100 %	
<i>Bulgária</i>	Szófia	leva	56.000	112.000	140.000	210.000	252.000	280.000	-	500.-	400 %	
<i>Csehszlovákia</i>	Prága	cseh korona	11.520	23.040	28.800	43.200	51.840	57.600	-	100.-	400 %	
<i>Franciaország</i>	Párizs	francia frank	6.000	12.000	15.000	22.500	27.000	30.000	-	65.-	100 %	
<i>Hollandia</i>	Hága	holland forint	600	1.200	1.500	2.250	2.700	3.000	15.000	17.50	50 %	
<i>Lengyelország</i>	Krakkkó Varsó	lengyel márká	900.000 1.100.000	1.800.000 2.200.000	2.250.000 2.750.000	3.375.000 4.125.000	4.050.000 4.950.000	4.500.000 5.500.000	- 16.500.000	- 10.000.-	400 % 400 %	
<i>Nagy-Britannia</i>	London	angol ióni	200	400	500	750	900	1.000	4.500	2.-	-	
<i>Németország</i>	minden város	német márká	35.000	70.000	87.500	131.250	157.500	175.000	300.000	150.-	400 %	
<i>Olaszország</i>	minden város	lira	6.000	12.000	15.000	22.500	27.000	30.000	150.000	40.-	100 %	
<i>Románia</i>	Bukarest	lej	28.000	56.000	70.000	105.000	126.000	140.000	525.000	525.-	400 %	
<i>Svájc</i>	Bern	svájci frank	1.200	2.400	3.000	4.500	5.400	6.000	30.000	30.-	-	
<i>Svédország</i>	Stockholm	svéd korona	2.400	4.800	6.000	9.000	10.800	12.000	36.000	30.-	-	
<i>Jugoszlávia</i>	Belgrád	dinár	12.000	24.000	30.000	45.000	54.000	60.000	90.000 ²	125.-	400 %	

¹ Ezt a kimutatást is bizalmasan kezelték.² A kimutatáson a 90.000 dinár át van húzva és ceruzával ír 112.500-as szám látható. Tehát valamikor később ezt az összeget felemelették.

A lakáspénz-pótlék évi összege (az előző tábla folytatása)

Ország	Pénznem	Nőtlen				Nős			
		altiszteknél és szolgáknál	kezelőknél és díjmonknál	segédhivatali tisztviselőknél	fogalmazási tisztviselőknél	altiszteknél és szolgáknál	kezelőknél és díjmonknál	segédhivatali tisztviselőknél	fogalmazási tisztviselőknél
<i>Belgium</i>	belga frank	800	1.200	2.400	2.400	800	1.200	2.400	2.400
<i>Bulgária</i>	leva	6.000	9.000	18.000	18.000	6.000	9.000	18.000	18.000
<i>Csehszlovákia</i>	cseh korona	1.800	3.200	4.000	8.000	4.000	5.600	7.000	14.000
<i>Németország</i>	német márká	6.000	9.000	12.000	24.000	7.500	11.250	15.000	30.000
<i>Olaszország</i>	lira	1.600	2.400	4.800	4.800	1.600	2.400	4.800	4.800
<i>Románia</i>	lej	20.000	30.000	60.000	60.000	20.000	30.000	60.000	60.000
<i>Svájc</i>	svájci frank	800	1.200	2.400	2.400	800	1.200	2.400	2.400
<i>Jugoszlávia</i>	dinár	6.000	9.000	12.000	24.000	7.500	11.250	15.000	30.000

Megjegyzés: A követnek és a lakást természetben élvezőknek lakáspénz-pótlék nem jár.

Nyomatvány

K 59. 7.t. 1920-1924. (1922.)

214.

Rendelet a megrendelés- és adománygyűjtők minisztériumi épületből történő kitiltásáról

1852/1.

1928. III. 22.

Az utóbbi időkben egyre nagyobb mérvben volt tapasztalható, hogy könyvügynökök, képelárusítók, különböző megrendelés- és adománygyűjtők férköztek be a Külügyminisztérium épületébe, és ott a tisztviselők körében igyekeztek előfizetőket vagy vásárlókat szerezni.

Nem szorul különösebb magyarázatra, hogy az ilyen egyének jelenléte a hivatali munkát mennyire hátráltatja és zavarja. Épp ezért szükségesnek találom, hogy könyvügynököknek, továbbá bármiféle megrendelés- és adománygyűjtőknek, valamint elárusítóknak a Külügyminisztérium épületébe való belépést megtiltsam.

Felhívom a főigazgatói irodát, hogy nyomatékos és gyakorlatias intézkedésekkel, főképpen pedig a portások kellő kioktatásával gondoskodjék arról, hogy a fent megjelölt egyének a Külügyminisztérium épületébe semmi címen ne juthassanak be, a Külügyminisztérium tisztviselői karát pedig felhívom, hogy amennyiben hasonló ügyben náluk valaki megjelenne, azt határozott tilalmamra való hivatkozással utasítsák el, és az illetővel tárgyalás vagy megbeszélésbe semmi esetre se bocsátkozzanak.

Megbízom a főigazgatói irodát, hogy a Külügyminisztérium lépcsőházainak üvegajtáján következő szövegű, szembetűnő nagyságú nyomtatott figyelmeztető táblákat helyezzen el:

„Könyv- és képügynököknek továbbá bármiféle megrendelés- és adománygyűjtőknek, valamint elárusítóknak a Külügyminisztériumba való belépés szigorúan tilos.”

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59. 13-t. 1926–1931.(1928.)

215.

Rendelet a berendezkedési járulék mérvének új megállapításáról

13.712/1.

1930. XII. 10.

Az elkerülhetetlen takarékosági intézkedések folyamányaként az 1923. évi 7000. számú rendelet¹ 13. szakaszának megváltoztatásával a berendezkedési járulék mérvét addig is, míg a gazdasági viszonyok javulása következtében az államháztartás helyzete kedvezőbbé válik, 1931. évi január hó 1-től kezdődő hatállyal az idézett rendeletben jelzett

¹ Nem ismerjük.

feltételek fennforgása esetén az érdekelt tisztviselő vagy egyéb alkalmazott egy havi külföldi összjárandóságainak jelenlegi 75 %-a helyett 50 %-ában, illetve eddigi 150 %-a helyett azoknak 100 %-ában állapítom meg ahhoz képest, hogy az illető külszolgálati alkalmazott nőtlen (hajadon), illetve nős.

Az 1923. évi 7000. számú rendelet egyéb intézkedései a szóban forgó illetmény folyósítását illetőleg továbbra is érvényben maradnak.

E körrendelet kézhezvételét kérem jelentésileg igazolni.

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59. 13.t. 1926–1931.(1930.)

216.

Rendelet az ügyvivői napidíjak mérvének új megállapításáról és elszámolásáról

13.761/1.

1930. XII. 18.

Az ország pénzügyi helyzete által megkívánt takarékosági intézkedések folyamán képp értesítem Méltóságodat (Nagyméltóságodat), hogy addig is, míg a gazdasági viszonyok javulása következtében az államháztartás helyzete kedvezőbbé válik, az ügyvivői napidíjat 1931. évi január hó 1-től kezdődő hatállyal 33 %-kal leszállítom és ehhez képest azt a jelzett időponttól kezdődőleg (írandó a betétívről az illető külképviseletnek megfélelően)¹ (sic!) állapítom meg.

A folyó évi május hó 28-án kelt 5543/1–1930. számú, a Külügyi Közlöny 1930. évi 7. számában közzétett rendelet² 1. pontjában foglalt határozmányoknak részbeni megváltoztatásával közlöm azt is, hogy 1931. évi január hó 1-től kezdődőleg az ügyvivői napidíjaknak az illető külképviseleti hatóságok vezetőinek rendes szabadsága és az azzal összekötött utazási napokra történő felszámítása alkalmával az újonnan megállapított ügyvivői napidíjak 50 %-a a kincstár terhére, további 50 %-a pedig a külképviseleti hatóság vezetőjének illetményei terhére számolandó el.

A fentebb idézett rendeletnek egyéb intézkedései továbbra is érvényben maradnak, s ezért a Méltóságodat (Nagyméltóságodat) az 5543–1/1930. számú rendelet 4. pontjában körülírt esetekben³ helyettesítő tisztviselő részére felszámítható ügyvivői napidíjak teljes összegükben Méltóságod (Nagyméltóságod) illetményeinek terhére számolandók el.

¹ Athénre nézve napi 14, Belgrádra nézve napi 14, Berlinre nézve napi 24, Bernre nézve napi 14, Bécsre nézve napi 14, Brüsszelre nézve napi 14, Bukarestre nézve napi 14, Hágára nézve napi 18, Londonra nézve napi 36, Madridra nézve napi 22, Párizsra nézve napi 24, Prágára nézve napi 14, Helsínkire nézve napi 14, Rio de Janeiro-ra nézve napi 24, Róma Quirinalra nézve napi 24, Róma Vatikánra nézve napi 24, Stockholmra nézve napi 14, Szófiára nézve napi 14, Sztambulra nézve napi 22, Varsóra nézve napi 22, Washingtonra nézve napi 36, Genfre nézve napi 14, Buenos Airesre nézve napi 36 pengő.

² 25–26. o.

³ „Oly esetekben, ha a külképviseleti hatóság vezetői részére az év folyamán rendes szabadságukat meghaladó tartamú szabadság — akár szabadságmeghosszabbítás akár betegségi szabadság címén — engedélyeztetik és annak tartamára a fenti rendelkezéshez képest az ügyvivői napidíj, illetve a hivatalfőnöki pótlék a hivatalvezetőt terheli, külön jelentés teendő arról, hogy a hivatalvezető helyettese részére a hivatalvezető illetménye terhére mely időtartamra mely ügyvivői napidíj, illetve mely összegű hivatalfőnöki pótlék fizettetett ki.” (KK. 1930/7. 25–26.)

A folyó évi 6492/1. számú rendeletem 3. pontjában közölt ügyvivői napidíjak címén felszámítható összegnek a folyó költségvetési évben is már csupán egyharmada számolható el a kincstár terhére. Amennyiben ez az egyharmad, vagy ennél magasabb összeg máris elszámolást nyert volna, úgy a folyó költségvetési évben ügyvivői napidíjat a kincstár terhére többé nem lehet felszámítani.

A jelen körrendelet kézhezvételét jelentésileg kérem igazolni.

gr. Khuen-Héderváry

Másolat

K 59 13. t. 1926–1931.(1930.)

217.

Körrendelet a légoltalmi elsötétítésről

12.731/1.

1938. X. 15.

Budapest székesfőváros légoltalmi vezetőjének hozzám intézett átirata szerint, a megtartott elsötétítő gyakorlatok alapján megállapítást nyert, hogy az elsötétítő rendelkezések nemcsak egyes magánosok, hanem hivatalok és állami intézmények sem tettek kifogástalanul eleget. Így például a legutóbbi légoltalmi gyakorlat tartama alatt a Külügyminisztérium több helyisége teljesen ki volt világítva, ami rendőrségi feljelentést vont maga után.

A székesfőváros nagyfokú légiveszélyeztettségére való tekintettel ismételten nyomatékosan felhívom a minisztérium tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak figyelmét arra, hogy váratlan légvédelmi riadó vagy a honi légvédelmi készültség elrendelése esetében a székesfőváros és környéke területén a teljes elsötétítésnek, illetve a csökkentett világításnak kell életbe lépnie. A csökkentett világítás ideje alatt még közvetett fény sem juthat ki a szabad légtérbe, tehát csupán a legszükségesebb számú leernyőzött asztali lámpák (nem csillárok!) gyújthatók meg rögtönzött ernyőzések, elfüggönyözés stb. mellett úgy, hogy a minisztérium épülete kívülről teljesen sötét maradjon.

Teljes elsötétítés elrendelése esetén a minisztérium villanyvilágítása központilag ki lesz kapcsolva.

Egyebekben az előbb idevonatkozó rendeletekben foglaltak a mérvadók.

A székesfőváros élet- és vagyónbiztonsága érdekében a rendeletek pontos megtartása hazafias kötelesség, s ezért az azok ellen vétőket személyileg fogom felelőssé tenni.

Csurgay

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1938.)

Körrendelet légvédelmi és légoltalmi gyakorlat tárgyában

14.792/1.

1938. XI. 29.

A honvédelmi miniszter folyó évi december hó 1-je és 10-e közötti időben nappali és éjszakai légvédelmi és légoltalmi gyakorlat tartását rendelte el. A gyakorlat két részből, úgymint légvédelmi készülségből és légvédelmi riadóból fog állani.

Légvédelmi készülség

A légvédelmi készülség elrendelésének időpontját a rádió fogja közölni. Az épületparancsnokság (főigazgatói iroda vezetője vagy helyettese) a készülség elrendelését telefonon fogja az osztályokkal közölni.

A légvédelmi készülség elrendelésekor a csökkentett világítás lép érvénybe. A csökkentett világítás ideje alatt még közvetett fény sem juthat ki a szabad légtérbe, tehát csupán a legszükségesebb számú leernyőzött asztali lámpák (nem csillárok) gyújthatók meg, rögtönzött ernyőzések elfüggyönzés, ablaktáblák becsukása stb. mellett úgy, hogy a minisztérium épülete kívülről teljesen sötét maradjon (12.731/1–1938. KüM. rend.)¹

Légvédelmi riadó

A légvédelmi riadó elrendelését a riasztó szirénák háromszor 1 percig tartó szaggatott, un. üvöltő bűgása fogja jelezni. A minisztérium a riadó kezdetét szaggatott harangkongással fogja közölni. A légi riadó elhangzása után a minisztérium épületét senki (a felek sem) el nem hagyhatja. A légoltalmi házórság az eddigi gyakorlatnak és rendeleteknek megfelelően azonnal szolgálatba lép.

A házon kívül tartózkodó kézbesítők, valamint a szolgálati ügyben házon kívül tartózkodó tisztviselők kötelesek a Főkapitányság által kiadott rendelkezésekhez alkalmazkodni.

A folyosókon és osztályokban kifüggesztett „Utasítás”-nak azt a részét, mely a személyzetnek a Külügyminisztérium óvóhelyére (pincefolyosóra) való levonulásra vonatkozik, a mostani gyakorlat alkalmával csupán a piros nyíllal jelzett útirányhoz tartozó osztályok, illetve osztályrészek tagjai kötelesek végrehajtani. Biztonság szempontjából egy-egy altiszt a kiürített osztályokban visszahagyandó.

A kályhák tüzeinek eloltása is mellőzendő jelen gyakorlat alkalmával.

A fennálló rendelet értelmében, légvédelmi riadó elrendelésekor a teljes elsötétítésnek kell érvénybe lépnie, s ezért a minisztérium villanyvilágítása központilag ki lesz kapcsolva.

Mint hogy azonban előadódhatik, hogy a riadó elrendelése esetén a minisztériumban éppen el nem halasztható sürgős tárgyalások vagy munkálatok folynak, ezeknek akadálytalan lebonyolíthatása céljából az egyes osztályok kötelesek a főigazgatói iroda útján előre gondoskodni, hogy pótvilágítási eszközök álljanak rendelkezésre, továbbá arról is, hogy

¹ Ld. a 217. sz. iratot.

azokból a helyiségekből, amelyekben ezek a pótvilágító eszközök alkalmazásba kerülhetnek, fénysugár kifelé semmi körülmények között ne szűrődhessék.

A légvédelmi riadó megszűnését a szirénák kétszer 2 percig tartó hosszú, állandó magasságú búgása, a minisztériumban pedig harangkongás fogja jelezni. Ekkor újra a csökkentett világítás lép érvénybe mindaddig, amíg a légvédelmi készültség meg nem szűnik, amit a minisztérium közölni fog.

Felhívom a minisztérium tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak figyelmét arra, hogy a kiadott rendelkezéseket a legpontosabban tartsák be, annál is inkább, mivel az azok ellen vétőket személyileg fogom felelőssé tenni.

Csurgay

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1938.)

219.

Körrendelet a katonai szolgálat alóli felmentésről

269/el.n.res.

dn.

A m. kir. honvédelmi miniszter úr folyó évi október hó 9-én 47.000/el.n.16.1938. számú átiratában¹ arról értesített, hogy a külpolitikai feszültségből² következőleg elrendelt folyó évi fegyvergyakorlati behívásokkal kapcsolatban az egyetemes honvédelmi érdekekre való tekintettel szükségessé vált a polgári foglalkozásokban nem nélkülözhető katonai szolgálatra behívott egyéneknek a bevonulási kötelezettség alóli mentesítése, s ezért a különleges esetre leendő bevonulások alól az egyéni — a különleges helyzet naptárilag meghatározott idejére érvényes — fölmentéseknek már most békében való előkészítését határozta el.

A felmentésekről az ún. „HM felmentési bizottságok” a minisztériumok és egyéb közhatóságok által felterjesztendő felmentési javaslatok elbírálása után döntenek.

A felmentési javaslatok a felmentendő személy utolsó magyarországi lakhelye szerint illetékes testnevelési és népgondozó kirendeltségek alapján külön szerkesztetnek.

Tekintettel arra, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő és a Külügyminisztérium létszámába tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak utolsó magyarországi tartózkodási helye nem minden esetben ismeretes, felhívom a Külképviseleti Hatóságot, hogy az alább felsorolt tisztviselő/k/től és egyéb alkalmazott/ak/től az erre vonatkozó adatokat bekérni és azt /azokat/ haladéktalanul jelenteni szíveskedjék.

Azoknak a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottaknak katonai szolgálata alól történő ideiglenes felmentése érdekében, akiknek utolsó magyarországi tartózkodási helye, vagy katonai nyilvántartás szempontjából illetékes testnevelési és népgondozó kirendeltsége ismeretes volt, a szükséges lépések már megtörténtek, amiért is ezek az alábbi felsorolásban nem szerepelnek.

¹ Nem leltük fel.

² Utalás a Csehszlovákia megcsonkítását célzó német agresszív lépések kiváltotta nemzetközi krízisre, amely az 1938. szeptember 29-i müncheni négyhatalmi döntéssel talált — átmeneti — enyhülést.

Megjegyzem, hogy a honvédelmi miniszter úr 47.000/el. 16. (sic!) számú átirata alapján a felmentés időtartama a mozgósítás elrendelése napjától számított 30 vagy 60 nap és csak egész különleges esetekben történhetik meg a felmentések meghosszabbítása. Bizonytalan időre, vagy a háború egész tartamára felmentés egyáltalában nem engedélyezhető.

Amennyiben az alábbi felsorolásban szereplő tisztviselő, vagy egyéb alkalmazott utolsó magyarországi tartózkodási helye, bejelentése szerint, nem egyeznék területileg azzal a testnevelési vagy népgondozó kirendeltséggel, amelynél katonai szempontból esetleg már nyilvántartva volna, úgy ezeknél külön felemlítendő, az utolsó magyarországi tartózkodási hely megjelölése mellett, az a testnevelési és népgondozó kirendeltség, amelynél az illető tisztviselő vagy egyéb alkalmazott, tudomása szerint, katonailag már nyilvántartva van.

A tisztviselő/k/ vagy egyéb alkalmazott/ak/ neve:³

K 59. 13. t. 1932–1944.(1938.)

220.

Körölvény a légvédelmi riadóra való felkészülésről

11.637/1.

1941. VI. 27.

Az elnöki osztály felhívja a figyelmet a szobákban kifüggesztett légvédelmi riadó utasítás 4. pontjának zárójelben foglalt részére, melynek értelmében ajánlatos, hogy a jelenlegi légvédelmi készülség tartama alatt mindenki, aki a m. kir. Külügyminisztériumban teljesít szolgálatot, valamilyen melegebb ruhadarabot tartson készenlétben légvédelmi riadó esetére.

A légoltalmi óvóhely hőmérséklete és a külső hőmérséklet között igen nagy különbség van. A meghűlés nagy veszélynek teszi ki magát az, aki az óvóhelyre való levonuláskor a hirtelen lehűlés ellen megfelelően nem védekezik.

Bartheldy Tibor

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

221.

Külügyminiszteri rendelet a túlméretezett fogyasztás ellen

6577/1.

1942. IV. 30,

A magyar országgyűlés képviselőházában elmondott bemutatkozó beszédemben hangsúlyoztam, hogy a mai súlyos időkben megengedhetetlen és visszatetsző minden olyan közebed, amely nem marad a háborús időhöz illő legszerűnyebb keretek között, és nem feltétlenül indokolt.

³ A fennmaradt példány itt befejeződik, nem folytatódik.

A túlméretezett fogyasztással járó hivatalos, családi és egyéb magántermészetű társas összejövetel nemcsak az amúgy is nehezen fenntartható egyenletes közellátáson ütnek rést, hanem ezen túlmenően a szűkölködők szemében is súlyos visszatetszést kelthetnek, tehát veszedelmesen demoralizálnak, sőt ezen kívül alkalmasak arra, hogy külföldiek előtt olyan színben tüntessék fel egyrészt közfelfogásunkat, másrészt gazdasági helyzetünket, amely valóban nem kívánatos.

A m. kir. közellátási miniszter úr ezt a kérdést már többször szóvá tette mind a hatóságok, mind pedig a nagyközönség előtt, sajnálattal kell azonban megállapítanom, hogy ezek a felhívások nem vezettek a kívánt eredményre. Hatóságok, egyesületek, baráti körök és családok továbbra is összejöveteleket tartanak, amelyekben az étel- és ital-fogyasztás rendszerint jóval nagyobb méreteket ölt a jelenleg megengedhetőnél. Előfordult az is, hogy ezekről a társas összejövetelekről újságközlemények jelentek meg, melyek a „lakoma” elnevezést használják.

Ennek a tarthatatlan helyzetnek a megszüntetése érdekében a m. kir. közellátási miniszter úr országos mozgalmat indított, amelyben a m. kir. Külügyminisztériumnak és — amennyiben Magyarországról hozott közszükségleti cikkeket használnak fel — a m. kir. külképviseleteknek, illetőleg a hivatalok tisztviselőinek és alkalmazottainak is be kell kapcsolódnunk.

Legszigorúbban megtiltom tehát a nem feltétlenül indokolt vagy a céljuk és alkalmuk jelentőségéhez képest túlméretezett hivatalos megvendégeléseket, és elvárom a minisztériumi tisztviselőktől és alkalmazottaktól, hogy az ország közellátása, valamint kül- és belpol. érdekei szempontjából annyira fontos fentemlített mozgalmat személyesen, családi és egyéb magántermészetű társas összejövetelük tekintetében és a leghatásosabban támogassák.

Kállay¹

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

222.

Körözvény étel- és ital-igénylésről

10.319/1.

1942. VI. 22.

Az elnöki osztály közli, hogy a Weiss Manfréd Első Magyar Konzervgyár és Ércáru-gyár Rt.-től beszerzett konzervek igénylésére vonatkozó 7907/1–1942 számú körözvény-nek¹ a paradicsomra, jamekre és finomízűekre vonatkozó része tárgyaltannak tekintendő és helyett a Külügyminisztérium tisztviselői és egyéb alkalmazottai az alanti étel- és ital-igénylésekre jelenthetnek be igénylést.

¹ Kállay Miklós 1942. III. 9-től — miniszterelnöki kinevezése napjától — V. 20-ig ideiglenesen, majd 1942. V. 20-tól állandó jelleggel 1943. VII. 24-ig a külügyminiszteri teendőket is ellátta.

¹ Nem ismerjük.

Az elnöki osztály felkéri a Külügyminisztérium tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy jelen körözüvényen minden egyes tételnél számszerűleg tüntessék fel, hogy mely élelmiszerekből mely mennyiségre tartanak igényt és ez igénylést, aláírásukkal ellátva, folyó évi június hó 25-ig bezárólag juttassák el az elnöki osztály irodájába.

Az élelmiszerek árának kiegyenlítése az áru átvételekor teljesítendő.

Az elnöki osztály pótlólag fogja közölni, hogy az áruk átvétele mikor történik.²

Másolat

K 59. 13. t. 1926–1931.(1928.)

223.

Körözüvény szappan- és mosóporosztásról

17.678/1.

1942. X. 20.

Az elnöki osztály közli, hogy a Külügyminisztérium tisztviselői és egyéb alkalmazottai részére folyó évi október–november hónapokra beszerzett pipereszappan, mosószappan és mosópor folyó évi október 23-án pénteken, du. 5–7 óra között kerül kiosztásra az elnöki osztályban.

Az elnöki osztály felkéri az érdekelteket, hogy a kiosztási időhöz alkalmazkodjanak, mert azon túlmenőleg nem áll módjukban a szétosztással foglalkozni.¹

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

² A fennmaradt példányon nincs aláírás. Ellenben mellette található az alábbi — megrendelést célzó — választéklista:

Az áru neve	Mennyisége	Ára Pengő	Igényelt dobozok (üvegek) száma
1/Tömör paradicsom	1/10 kg	64	
2/Barack jam	1/2 "	2,10	
3/Ribizli jam	1/2 "	2,10	
4/Szilva jam	1/1 "	2,10	
5/Körte befőtt	1/1 "	3,90	
6/Vegyes befőtt	1/1 "	4,-	
7/Meggy befőtt	1/1 "	2,82	
8/Pritamin	1/4 "	1,-	
9/Pritamin asztali üvegben	1/4 "	1,26	
10/Csöves tengeri	4 db	1,34	
11/Vegyes íz	5 kg (faládában)	14,50	

Aláírás és rang
(Ti. a megrendelő – a szerk.)

¹ A körözüvényen aláírás nem szerepel.

*Fáy-Halász Gedeon¹ miniszteri személyi titkár levele Sirchich Fedor²
miniszteri személyi titkárhoz ételkészítési ügyében*

1943. I. 5.

Kedves Fedor!

Tekintve, hogy már az 1943-as esztendőt tapossuk, időszerűnek látom, hogy a rám bízott ételkészítési váltójegyek ügyében az évvégi elszámolást Neked megküldjem. November 7-én vettem át ezt a díszes megbízatást, és mindig azon voltam, hogy a fogyasztást csupán a legszükségesebbre korlátozzam, tekintve az általános helyzetet. Sajnos, a november 7-ig nekem átadott elszámolások formailag meglehetősen zavarosak és nehéz kiigazítani bennük.

A két rózsaszínű borítékban elődeim elszámolásait találod meg; a kékszínű enveloppe³-ján pedig az én feljegyzéseimet. Ezek szerint 855 zsírjegyem, 531 tésztajegyem maradt meg; a kenyérváltójegyek elfogyván, 31 jeggyel tartozom az egyik restaurant-nak.

Január 1-től kezdve sokkal egyszerűbb és áttekinthetőbb szisztémát vezettem be. Mint Te is bizonyára tapasztalatból tudod, mindig nagyon nehéz egy nem egészen rendben lévő dolgot átvenni és tovább folytatni. Viszont január 1-től kezdve új vezetés és új szellem fog érvényesülni.

Arra kérem, küldjél nekem lehetőleg sürgősen 3000 zsír-, 1500 tészta- és 2000 kenyérbélyegyet, melyeket nyugta ellenében fogok átvenni. Húsváltójegyekre is szükség van, azonban itt nem tudom Neked megnevezni a mennyiséget, hanem arra kérlek, hogy ha fenti jegymennyiséggel arányos mértékben küldenél nekem ez utóbbiakból is.

Szíves fáradozásodat előre is hálásan köszönve, boldog új évet kíván és szeretettel ölel

Fáy

Másolat

K 58. 1943. 99. fólió

¹ Fáy-Halász Gedeon akkor a külügyminiszter személyi titkára volt.

² A közellátási miniszter személyi titkára.

³ boríték (fr.)

*Fáy-Halász Gedeon¹ miniszteri személyi titkár levele Sirchich Fedor²
miniszteri személyi titkárhoz ételmszerjegyek ügyében*

1943. VIII. 27.

Kedves Fedor!

Ételmszerjegykészletünk sajnos, újból, kimerülőben van, ezért arra kérnélek, légy szíves az illetékes ételmszerközpontot utasítani az alábbi jegymennyiség kiadására:

2000 db.	zsírjegy,
1500 "	liszt "
2000 "	kenyérjegy,
100 "	4XB+1XA pontos szelvény ³
20 "	10-pontos A
40 "	10-pontos B

Szíves fáradozásodért fogadd kérlek, előre is hálás köszönetemet.
Szívélyes üdvözlettel

Fáy sk.⁴

Másolat

K 58. 1943. szn. 99. fólió

¹ Ld. a 224. sz. irat 1. sz. jegyzetét

² Ld. a 224. sz. irat 2. sz. jegyzetét.

³ Budapesti húsheti-jegy.

⁴ Az irat melletti nyugta dátuma szerint a listán szereplő tételeket — az utolsó kettő kivételével — a Külügyminisztérium megkapta, ám meglehetősen késedelmes lehetett a lebonyolítás a nyugta 1943. XI. 20-i keltezéséből vélhetőleg.

Egy 1943. X. 26-i (Fáy-Halász által készített) pro domo szerint:

„A m. kir. Külügyminisztérium ügyosztályai által vendégeknek adott ebédek, estebédek, fogadások stb., valamint egyéb hivatalos alkalmakkor felmerülő ételmszerjegy szükséglet kielégítésére a közellátásügyi minisztériummal való megbeszélés alapján bizonyos kontingens állott a miniszter kabinetjében rendelkezésre. A kontingens időről időre való kiegészítése, illetőleg felfrissítése alulírottak a közellátási miniszter titkárához, Schirschich(sic!) Fedorhoz frott levele által történt, amelyben bejelentetett, hogy a készlet kifogyott és újabb ételmszerjegyekre van szükség. Schirschich(sic!) Fedor f.é. okt. hó 23-án rövid úton közölte, hogy ezentúl a Közellátásügyi Minisztérium átiratot kér esetről esetre, mivel az ottani illetékes ügyosztályvezető szerint az ügyet nem lehet ezentúl levélben elintézni.

A miniszter kabine tje tisztelettel kér utasítást, intézze-e továbbra is a fentemlítt ételmszerjegyek ügyét (pozitív döntés estén mellékelten bemutatja a közellátásügyi miniszter úrhoz intézendő átirat tervezetét) vagy pedig adja-e át további intézkedésre a kb. t. elnöki osztálynak?”

Az ugyancsak mellékelte levéltervezet 2000 zsír-, 1500 liszt, 2000 kenyér- és 500 húsjegyet kér. A tervezetet Barthely Tibor jóváhagyta, tehát minden bizonnyal a levél elment.

5473/1.

1944. III. 21.

A m. kir. Külügyminisztérium a részére légoltalmi körzetül kijelölt Balatonfüreden, az ottani Grand Hotelben néhány helyiséget biztosított a Külügyminisztérium tisztviselőinek és alkalmazottainak olyan poggyászaik számára, amely poggyászok már a kiürítés előtt kerülnének kiszállításra.

A Külügyminisztérium tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak saját érdekükben áll, hogy az előzetes kiszállítás céljából bizonyos nélkülözhetetlen (ruházati, fehérnemű, ágynemű stb. hasonló) cikkeket más most kofferbe becsomagolva előkészítsenek.

Tájékoztatásul közlöm, hogy minden családfő után 50 kg. s minden további családtag (háztartási alkalmazott is) 10–10 kg súly engedélyeztetik.

A szállítás és elhelyezés megkönnyítése céljából csak 50 kg-nál nem súlyosabb kézi kofferek jöhetnek tekintetbe. minden egyes poggyászdarab címkével látandó el, mégpedig a poggyász fogantyús oldalán, tehát ahol a zárok vannak. A címke ráírandó nagy nyomtatott betűkkel az illető neve és budapesti lakáscíme. A címke nem ráakasztva, hanem a kofferra ráragasztva helyezendő el. Ezenkívül, biztonság kedvéért magában a koffereben is elhelyezendő egy névvel és lakáscímmel ellátott cédula. A lezárt poggyászok kulcsait mindenki magánál tartja.

Az elrendelt kiszállítás időpontjában, amelyről 24 órával előbb a tisztviselők és egyéb alkalmazottak értesítést fognak kapni, teherautóval fogják lakásonként összegyűjteni a poggyászokat és Balatonfüredre az említett helyiségekbe kiszállítani.

A kiszállított poggyászok biztonságáról olyként történik gondoskodás, hogy a helyszínen a Grand Hotelben, közvetlenül a poggyászok raktárául szolgáló helyiségek mellett állandóan egy külügyminisztériumi iroda-tisztviselő és egy altiszt fog lakni.

Felhívom végül valamennyi osztály (számvevőség, főigazgató iroda, futáriroda, házipénztár, könyvtár, jogi iktató) t. Vezetőit, hogy azokról a hozzájuk beosztott tisztviselőkről és egyéb alkalmazottakról, akik igénybe kívánják venni ezt a kiszállítást, lakáscímjegyzéket, kerületenként csoportosítva, összeállítani és az ilyképpen elkészített kimutatásokat legkésőbb folyó hó 24-ig a főigazgatói iroda vezetőjéhez eljuttatni szíveskedjék.

Bartheldy

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

6711/1.

1944. IV. 11.

A Külügyminisztérium hivatalos helyiségeinek, valamint tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak Balatonfüreden való légoltalmi kihelyezését a helyszínen végző bizottság jelentése szerint az ottani elhelyezés lényegesen megnehezedett azért, hogy a balatonfüredi villa- és háztulajdonosok rokonai nagy számban érkeznek oda. Ennek megakadályozása a fennálló rendelkezések értelmében nem lehetséges.

Tekintettel arra, hogy a Külügyminisztérium által elhelyezendő létszám ez idő szerint kerekén 1200 fő, melynek nagyobb fele családtagokból, rokonokból és háztartási alkalmazottakból adódik, az elnöki osztály már most felhívja a Külügyminisztérium összes tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak figyelmét arra, hogy akinek módjukban áll, igyekezzenek a balatonfüredi elhelyezésre bejelentett hozzátartozóikat lehetőleg máshol vidéken elhelyezni.

Mivel a felhívásra tett bejelentésekből kitűnik, hogy igen sokan nem vették figyelembe azt a körülményt, hogy Balatonfüreden *szükségelhelyezésről* van szó, s ezért túlzott igényekkel léptek fel, tájékoztatásul közli az elnöki osztály, hogy elsősorban a szűkebb értelemben vett család elhelyezése lesz csak előreláthatólag biztosítható; az oldalági rokonok és háztartási alkalmazottak, egy-két egészen kivételes és indokolt esettől eltekintve, elhelyezésre Balatonfüreden nem számíthatnak.

Egyedülálló tisztviselők és egyéb alkalmazottak elhelyezésre bejelentett szülői vagy egyéb rokonai még legjobb esetben is csak gyermekükkel, illetőleg rokonukkal közös szobában lesznek esetleg elhelyezhetők.

További tájékoztatásul az elnöki osztály közli, hogy Balatonfüreden önálló háztartás vezetése — eltekintve a beszerzési nehézségektől — már az igénybevehető konyhák hiánya miatt is valószínűleg egyáltalában nem lesz lehetséges. Az étkezés tehát csak vendéglőkben és felállítandó közös konyhák útján történhetik; háztartási alkalmazottak Balatonfüredre való vitele tehát már ezért is céltalan.

Végül mindenki gondoskodjék ágyneműről és törülközőről is, mert a legtöbb helyen ez nem lesz kapható.¹

Másolat.

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

¹ A körözüvényen nincs aláírás.

Utasítás légiriadó esetén tanúsítandó magatartásra

49/légő

1944. VI. 15.

A legutóbbi légiriadó alkalmával szerzett tapasztalatok alapján nyomatékosan felkérem a Külügyminisztérium tisztviselőit és egyéb alkalmazottait, hogy riadó estén a következő utasításokhoz alkalmazkodni szíveskedjenek:

A légiriadó jelének elhangzása után munkáját mindenki azonnal hagyja abba, a nála lévő ügyszerkezetek azok természetére szerint páncél-, illetve vasszekrénybe, vagy íróasztalfiókba zárja el. Iratokat szabadon kint hagyni tilos. A szobák ablakainak kinyitása után a karszalagos rendfenntartók irányításának engedelmességgel mindenki azonnal az óvóhelyre vonul.

Öregek, betegek, törődöttek igyekezzenek oly módon csatlakozni a levonulókhoz, hogy lehetőleg az utolsók között érjenek az óvóhelyre. Ezáltal egyrészt nem akadályozzák a többiek levonulását, másrészt az óvóhely bejáratához legközelebb eső részében helyezkedhetnek el, s így riadó után a legrövidebb úton jöhetnek fel.

A riadójel elhangzása után az épületben csupán a két kapu portása, a rádióügyeletes detektív, továbbá a futáriróda ama tisztviselői maradhatnak, akik az éppen induló futár postájának lezárásával foglalkoznak. A légelhárítás megkezdésekor azonban ők is tartoznak lemenni az óvóhelyre, *a légvédelmi tüzérség beavatkozásának kezdete után tehát senki nem maradhat az épületben.*

Levonuláskor biztonságba helyezés végett a jelen utasítás mellékletében feltüntetett számú író- illetve számológépet kötelesek levinni az egyes osztályok, számvevőség stb. vezetője által kijelölt személyek a mellékletben megjelölt biztonsági helyre. Az írógépeket megkülönböztetés céljából az azokkal dolgozó tisztviselő nevét és osztályát feltüntető, jól felerősített kartoncédulával kell ellátni.

Az óvóhelyen mindenki a rendfenntartók utasításainak megfelelően, *arccal a kivonulási iránynak fordulva* foglal helyet. Fálnak támaszkodni veszélyes, sétálni, dohányozni nyílt lángot égetni szigorúan tilos.

Az óvóhelyet csak a riadó megszűnte után szabad elhagyni, s a kivonuláskor mindenben alkalmazkodni kell a rendfenntartók utasításaihoz. A csapószekeket felállás után fel kell hajtani, hogy a kivonulás akadálytalanul megtörténhessék.

Azok, akik levonulásnál írógépet vittek le a biztonsági helyre, a légi riadó megszűnte után gondoskodnak az írógépeknek a munkahelyre való visszaszállításáról. A kulturális osztály a (sic!) Tárnok utca 1. szám alatt elhelyezett részének a külügyminisztériumi óvóhelyre való átvonulására, valamint az ott használatban lévő írógépek légiriadó esetén leendő biztonságba helyezésére vonatkozólag külön *utasításban történik intézkedés.*

A délutáni munkaidő alatt előreláthatólag nélkülözhető írógépeket — de osztályonként legalább a csatolt jegyzékben feltüntetett számút — *minden nap*, a délelőtti munkaidő befejeztekor a fent megjelölt biztos helyre kell vinni, s onnan csak szükség esetén, illetve a másnap délelőtti munka megkezdése előtt szabad felhozni.

Az írógépek fentiek szerinti biztonságba helyezése iránt az egyes ügysztyályok, a számvevőség, főigazgatói iroda stb. vezetői saját hatáskörükben, felelősséggel intézkednek.
Légoltalmi parancsnok

Másolat

K 59. 13 t. 1932–1944.(1941.)

229.

Körözüvény cipőtalpbőrök szétoosztásáról

1944. VI. 15.

Az elnöki osztály közli, hogy korlátolt mennyiségben jó minőségű férfi és női cipőtalpbőrt állott módjában beszerezni félpáronként kb. 10–12 pengő árban.

Az elnöki osztály felkéri a kb. t. 4. osztály vezetőjét,¹ hogy az osztály részére kiutalt 13 pár fél talpbőrt saját hatáskörében az arra *elsősorban rászoruló*k részére kiadatni szíveskedjék.

A fenti módon kiutalandó cipőtalpakról készült *névszerinti* listát az osztály – illetve hivatalvezető urak sürgősen juttassák el Müller Péterné irodasegédtisznőhöz. Az igénylők egyúttal csatolják a cipőnagyságról vett karton–lap–kivágotat.

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

230.

Körözüvény tojáspor beszerzési lehetőségéről

16.690/1.

1944. X. 5.

Az elnöki osztály közli, hogy módjában áll tojásport beszereznie. A tojáspor felhasználása: 1 dkg tojáspor és — a felhasználás szerint — 3–4 dkg víz megfelel 1 db. tyúktojásnak. A tojáspor kiválóan alkalmas bármilyen tészta, hús, halételek, pástétom stb. elkészítéséhez. A tojáspor a tyúktojás fehérjét és sárgáját olyan összetételben és arányban tartalmazza, mint a tyúktojás, csak víztartalma hiányzik. Hat hónapig mindenféle kezelés nélkül eltartható. A tojáspor 15 dkg. (sic!) csomagokban 6.50 P árban fog forgalomba kerülni és személynként egy csomagot lehet igényelni. Az elnöki osztály kéri a t. ügysztyályokat, hogy igénylésüket legkésőbb folyó hó 6-án¹ 2 óráig az elnöki osztályhoz juttassák.²

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1944.)

¹ A 4. osztály, a gazdaságpolitikai részleg volt. A körözüvénynek ez a része változó volt és ide írták be az egyos osztályoknak adott kontingenst. A fennmaradt irat a 4. osztály számára készült.

² Az eredeti 6-os szám át van húzva, tehát vélhetőleg még aznap le kellett adni délután 2 óráig az igényléseket.

² A körözüvényről hiányzik az aláírás.

Konzulátus tisztviselők címváltoztatási kérelme

1919. II. 1.

Alulírott konzulátusi tisztviselők azon kérelemmel fordulunk a magas Külügyminisztériumhoz, miszerint a Külügyminisztérium szervezése alkalmából szervezett konzuli irodatiszti és konzuli irodafőtiszti címeket másod, illetve első osztályú konzuli irodatisztkárrá megváltoztatni méltóztassék.

A konzulátusi tisztviselők rendes körülmények között külföldön vannak hivatva szolgálatukat teljesíteni. Ezen szolgálat teljesítése magával hozza, hogy az illető ország hatóságaival vagy magánfeleivel hivatalosan érintkezzenek, amikor is eme hivatalnokok címe is tekintetbe jön.

Az irodatiszt vagy irodafőtiszt ekvivalense Német-Ausztria kivételével a külföldi államokban vagy idegenszerűen hangzik vagy teljesen ismeretlen, miért is a konzuli irodai tisztviselők kénytelenek önkényűleg az illető nyelv szokásainak megfelelő címet választani. Ezzel szemben a legtöbb állam konzuli szolgálatában az irodai tisztviselők a titkári címet, egyes államokban több fokozatban is, viselik.

De egyébként is az irodai titkári cím alkalmazása úgy az egyes hivatalok, valamint a konzuli kar tekintélyét nem veszélyeztethetné, sőt azt csak emelni volna alkalmas. Emellett pedig nem merülhetne fel azon veszély sem, hogy az irodai titkárokat valamely, a fogalmazói karhoz tartozó titkárokkal tévesztenék össze, minthogy a konzuli karban titkár elnevezés úgy sincs.

Meg vagyunk győződve, hogy fenti kérelmünkkel külföldön lévő kollégáink kívánságát is tolmácsoljuk, miért is teljes tisztelettel kérjük a magas Külügyminisztériumot, hogy a fenti kérelmünknek eleget tenni méltóztassék, ami a Magyar Népköztársaságnak sem anyagi sem pedig erkölcsi áldozatába nem fog kerülni.

Tempusz (Henrik)
Arnold (Mátyás)
Takács (Gyula)
Türk (József)
Proiszl Ferenc
Baum József
Reichmann György

Eredeti tisztázat

K 59. 7. t. 1918–1919.

*Teleki Pál külügyminiszter átírata Korányi Frigyes pénzügyminiszternek a
külügyi tisztviselők és alkalmazottak rangsorának szükséges revíziójáról*

22.731

1920. VIII. 5.

A magyar királyi Külügyminisztérium azon oknál fogva, hogy csak 1918. évi november havában állítatott fel és alkalmazottai a legkülönbözőbb hivatalokból vétettek át, még nem érthette el belső szervezetét illetőleg azon megállapodottságát, amely más, régebbi idő óta fennálló minisztériumokban a tisztviselők rangsorának és az előmeneteli rendnek alapját képezi. Ehhez még hozzájárul, hogy ezen minisztérium felállítása óta az ország a legsúlyosabb válságokon ment át és a külügyi tisztviselők kinevezésénél és előléptetésénél a legellentétebb politikai felfogások és befolyások érvényesültek, úgyhogy a rangsorban az 1920: XI. tc. 3. §-ának¹ alkalmazása után is még mindig bizonyos anomáliák mutatkoznak, amelynek utólagos orvoslása feltétlenül szükséges.

A legszembetűnőbb hátrány éri azokat a volt közös tisztviselőket, akik az 1920: XI. tc. 9. §-a alapján² vétettek át a magyar királyi Külügyminisztérium szolgálatába. Ezek ugyanis csak az eddigi rangjuknak megfelelő minőségben voltak átvehetők, amíg a Károlyi-kormány idejében felvett közös tisztviselők vagy mindjárt kezdetében magasabb rangosztályba vétettek át, vagy pedig időközben léptek elő, úgyhogy jelenleg már kivétel nélkül magasabb rangosztályokban állanak, amelyektől — eltekintve az 1920: XI. tc. 3. §-ában említett ritka esetektől — most utólag meg nem foszthatók. Ekként az újonnan felvettek most azok *mögé* kerülnek, akik a volt közös hivatalnál náluk *alacsonyabb* rangosztályban voltak.

Érthető, hogy ezen körülmény azoknál, akik éppen az alkotmányos rendhez való hű ragaszkodásuk folytán nem folyamodtak előbb a magyar állam szolgálatába való átvételükért, bizonyos elégedetlenséget, sőt elkeseredést szül.

Fentiekre való tekintettel van szerencsém tisztelettel felkérni Nagyméltóságodat, méltóztassék az 1920: XI. tc. 2. §-ának első bekezdésében kilátásba helyezett és az állami tisztviselők státusát végleg rendező törvényjavaslat³ kidolgozásánál az említett anomáliák

¹ Ld. a 44. sz. irat 3. sz. jegyzetét.

² Eszerint „azokat a magyar állampolgárságú tisztviselőket, altiszteket és szolgákat, akik a volt közös külügyminisztériumnál, pénzügyminisztériumnál és számvevőszéknél, valamint az ezek alá tartozó hatóságoknál és hivataloknál voltak alkalmazva és eddig törvénnyel rendszeresített magyar hivatali állásokra át nem vétettek, kérelmükre 1920. évi július hó elsejétől számítandó hatályal” magyar állami szolgálatba lehetett átvenni.

Egyben az is kimondatott — mivel az állami költségvetés szigorúan megsabta a közszolgálati állások számát —, hogy végleges elhelyezésükig e tisztviselők, altisztek és szolgák „létszámfeletti minőségben alkalmazandók, mégpedig eddigi fizetési osztályuknak, illetőleg eddigi állásuknak megfelelő minőségben és olyan illetményekkel, amilyenekre a megfelelő fizetési osztályba tartozó, illetőleg megfelelő álláson alkalmazott magyar állami tisztviselőknak, altiszteknek és szolgáknak igényük van.”

³ Eszerint „külön törvényben kell megállapítani egyrészt az állami, államvasúti és vármegyei tisztviselőknak és egyéb alkalmazottaknak a jövőben szükséges létszámát, másrészt azokat a módokat, amelyekkel az állami, államvasúti és vármegyei tisztviselőknak és egyéb alkalmazottaknak jelenlegi és jövőben szükséges létszáma közötti eltérések kiegyenlíthetők lesznek. Ebben a külön törvényben kell továbbá gondoskodni arról is, hogy felülvizsgálat alá vették az 1918. évi október hó 31. óta történt minden olyan kinevezés, cím, vagy cím- és jelleg-adományozás vagy alkalmazás, amely nem esik a jelen törvény 3. §-ában foglalt határozmányok alá.”

kiküszöbölésére ezen törvényjavaslatba oly szakaszt felvenni, amely lényegében a következőket tartalmazza:

Mint hogy az 1918. évi novemberben felállított magyar Külügyminisztériumba kinevezett tisztviselők és alkalmazottak rangsoraiban a kinevezések különböző időpontjaiban érvényesülő különböző politikai felfogások következtében egyeseket súlyosan érintő méltánytalanságok mutatkoznak, felhatalmaztatik a magyar királyi külügyminiszter, hogy a vezetése alatt álló minisztérium tisztviselőinek és alkalmazottainak rangsorozatát felülvizsgálat alá vegye oly módon, hogy az összes tekintetbe veendő körülmények gondos egybevetésével minden tisztviselő és alkalmazott a megfelelő rangosztályba és ezen belül a rangsorba őt megillető helyre osztassék be, és hogy ezen státuszrendezési tervet a minisztertanács elé terjessze.

Fogalmazvány

K 59. 7. t. 1920–1924. (1920.)

233.

Körrendelet a tisztviselők rangsorának megállapításáról

5004/1a.

1921. VI. 3.

Hivatali másodelődöm múlt év december hó 20-án 43.194/1. szám alatt elrendelte, hogy a m. kir. külügyi szolgálat és pedig úgy a központi igazgatás, mint a diplomáciai és konzuli szolgálat fogalmazói és segédhivatali szakba tartozó tisztviselőinek az egyes fizetési osztályokban való viszonylagos rangja és sorrendje a tekintetbe jövő körülmények összességének gondos figyelembevételével véglegesen megállapíttassék. Ezen munkának előkészítésére hivatali elődöm egy bizottságot állított össze, melynek elnökéül gróf Ambrózy Lajos rendk. követ és megh. minisztert, tagjává Nuber Sándor főkonzult, dr. Szilágyi Oszkár miniszter(i) tanácsost, dr. Hedry István követségi tanácsost, dr. Jambrekovich László osztálytanácsost, dr. Velics László követségi tanácsost, Szemere Gusztáv számvevőségi főigazgatót, Umlauf József segédhivatali főigazgatót, Radotich István követségi irodaigazgatót és Ajer Béla konzuli irodaigazgatót jelölte ki. Ez a bizottság 1920. december hó 22-én ült össze és a rangsor megállapítást folytatólagos üléseken eszközölte, munkáját folyó évi február 23-án fejezte be.

Tekintettel arra, hogy a külügyi szolgálatban és pedig úgy a központi igazgatás, mint a diplomáciai és konzuli fogalmazói, valamint a segédhivatali szakban az 1919. január 18. óta történt kinevezések azzal a minisztertanácsi határozattal jóváhagyott fenntartással eszközöltettek, hogy a tisztviselőknek az egyes fizetési osztályokba való viszonylagos rangja és sorrendje a tekintetbe jövő körülmények összességének figyelembevételével fog véglegesen megállapíttatni, az értekezlet egyhangúan elhatározta, hogy a rangsor megállapítást a következő általános szempontok szerint fogja eszközölni:

I.

a/ A közös szolgálatból átvett tisztviselők elvben egymás között szolgálatbeli régi rangsorukba soroztatnak.

- b/ A közös szolgálatból a magyar állami hatóságoktól átvettek között ugyanazon fizetési osztályba történt kinevezés esetén a rangsor megállapításnál a szolgálatban eltöltött idő, illetve az előbbi alkalmazásuk minősége mérvadó.

II.

A nem közös szolgálatbeli kinevezetteknel az alábbi a–c pontokban lefektetett tényezők külön-külön vagy együttesen a jelzett rangsorban nyernek alkalmazást:

a/ előképzettség

b/ a jelen, illetve a megelőző fizetési osztályokban eltöltött idő különös tekintettel arra, hogy az illető 1918. október havát megelőzőleg milyen állást foglalt el.

c/ az össz-szolgálati idő (az első hivatali eskü letételének dátuma)

III.

Hadba vonulás miatt elmaradt kinevezés, illetve előléptetés ténye az illetőkre nézve hátránnyal nem járhat.

Egyebekben az 1893. IV. tc. és az annak alapján kiadott szolgálati szabályzat 213., illetve 216. §-ai vétetnek alapul.¹

Fenti szempontok szemmel tartásával összeállított és a bizottság állásfoglalására befolyással bíró adatokat tartalmazó rangsor-tervezetet, amelyet hivatali elődöm a bizottság zárjelentésével együtt folyó évi március hó 1-én elfogadott², az időközben beállott változásokat feltüntető „Pótlék”-kal együtt a Külügyminisztérium egyes osztályainak, valamint a külképviseleteknek a következő meghagyással küldöm meg.

- 1/ A Külügyminisztérium összes osztályaiban, valamint a külképviseletekhez beosztott összes rangosztályba sorozott tisztviselőknek feltétlenül mód nyújtandó arra, hogy az illető rangsortervezetet áttanulmányozhassák.
- 2/ Minden egyes tisztviselőnek jogában áll saját személyére vonatkozó ranghely megállapítással szemben szolgálati úton írásbeli felszólalással élni. A felszólalás alaposan megokolandó, és kiterjedhet úgy érdemi, mint formai körülményekre (például adatok helyesbítése, a név írása, előnév stb.).
- 3/ A felszólalások az osztályok, illetve a külképviseletek vezető által jelen rendeletem kézhezvételétől számított 14 napon belül összegyűjtve együttesen beküldendők, illetve felterjesztendők a Külügyminisztérium elnöki A osztályához, ahol külön összegyűjtetvén, nyilvántartásba vétetnek.
- 4/ Az összegyűjtött felszólalások beküldése kapcsán az egyes osztályok, illetve a külképviseleti hatóságok által jegyzékek küldendők be, amelyekbe az összes fizetési osztályokba tartozó tisztviselők nevei felveendők, akiknek a rangsortervezet betekintés végett átadatott tekintet nélkül arra, hogy az illető tisztviselő élt-e felszólalással vagy sem. Az egyes külképviseleti hatóságok székhelyein szabadságon, rendelkezési állományban vagy utazás címén tartózkodó külgügyi tisztviselőknek is a lehetőség szerint mód nyújtandó a rangsortervezetnek áttanulmányozására.

¹ Ld. az 5. sz. irat 3. és 5. sz. jegyzetét.

² Ez egy nagyon viszonylagos állapot lehetett. Ugyanis ismerjük Ambrózy Lajos 1921. V. 12-i körözünyét, amely egyfelől nemcsak arra utal, hogy a rangjegyzékek az összeállítás után sokszorosításra kerültek (sőt, a körözüny első változata nyomtatásról beszél), másfelől azonban a rangsor lezárásának időpontját nem március 1-re, hanem február 23-ra teszi, amely után „több változás folytán kiadás előtt annak kiegészítése vált szükségessé”, s ezért a miniszter megbízásából felkéri a rangsor-megállapító bizottság Budapesten tartózkodó tagjait, hogy a pótlólagos rangsor megállapítása végett V. 18-án hivatali szobájában jelenjenek meg. (Uo. szn.)

Mihelyt az egyes osztályok, illetve külképviseleti hatóságok által beküldött jegyzékek a Külügyminisztérium elnöki A osztályához teljes számban beérkeztek, a felszólalásokat elbírálás céljából egy új bizottsághoz fogom utalni, melynek elnökéül Wodianer Rezső rendk. követ és megh. minisztert, tagjául pedig Pósfai Virgil rendk. követ és megh. minisztert, Procopius Béla követségi tanácsost, Wein Jakab főkonzult, Császár Viktor dr. miniszteri tanácsost, Riszner Kázmér miniszteri tanácsost, Török Béla dr. követségi tanácsost és Szilágyi Mihály miniszteri segédhivatali igazgatót jelöltem ki, akik közül Pósfai követ és Török követségi tanácsos a diplomáciai, Riszner Kázmér és Császár Viktor miniszteri tanácsosok a központi, Wein Jakab főkonzul a konzuli tisztviselők, Procopius Béla követségi tanácsos a kereskedelmi igazgatók, és Szilágyi Mihály a segédhivatali szakba tartozó tisztviselők képviselőiben lesznek a bizottság tagjai.

Tekintettel arra, hogy a legutóbb említett bizottság lesz hivatva a felszólalások elbírálása után a végleges rangsor megállapítása iránt hozzám előterjesztést tenni, a 3. pontban megjelölt határidő leteltével beküldött vagy felterjesztett felszólalások csak kivételesen indokolt esetben és csupán addig lesznek figyelembe vehetők, amíg ennek a bizottságnak működése tart.

A bizottság előterjesztésére általam megállapítandó végleges rangsor ki fog nyomtatni, és az ellen többé semmiféle felszólalásnak helye nem lesz.³

Bánffy

Másolat⁴

K 59. 7. t. 1920–1929.(1921.)

234.

Körövény az érdemi rangsorhelyesbítések függőben tartásáról

10.650/1.a

1921. VIII. 29.

A külügyi szolgálatban álló tisztviselők rangsorának megállapítása tárgyában folyó évi június hó 3-án 5004/1—a szám alatt kiadott rendeletem¹ alapján az első rangsor-megállapító bizottság által összeállított rangsortervezet ellen beérkezett felszólalások jelentékeny része magukat az elveket teszi kifogás tárgyává, amelyek alapján az első rangsor-megállapító bizottság a rangsortervezetet összeállította. Ekként a fentjelzett rendelettel megalakított új rangsor-megállapító bizottságnak még működése megkezdése előtt teljesen határozott törvényes kiindulási alappal kellene bírnia a rangsormegállapításnál követendő elvek tekintetében.

Ehhez képest elrendelem, hogy a szétküldött rangsortervezet ellen benyújtott felszólalások, amennyiben adminisztratív tárgyúak (névírás, adatok helyesbítése stb.) adminisztratív úton bíraltassanak el és tárgyalassanak le; amennyiben azonban rangsorhelyesbítés céloznak, elbírálásuk tartassék függőben mindaddig, míg a külügyi igazgatás tárgyában

³ A rangsor megállapításának nehézségeire ld. az 5. és a 232. sz. iratot.

⁴ A fennmaradt példányra 1943. II. 24-én — olvashatatlannal aláírással — ráírták: „Ez a másolat egy fotografált magánpéldányról készült és csatoltatott.”

¹ Ld. a 233. sz. iratot.

előkészítés alatt álló és a közeljövőben benyújtandó törvényjavaslat, amely a külügyi szolgálatba kinevezettek rangsorozásánál követendő elveket is rendezni fogja, törvényerőre nem emelkedik.²

Ennélfogva a bevezetésben hivatkozott rendeletem III. fejezetében összeállított bizottság is csak ezen időponttal fogja működését megkezdhetni.

Erről mindazokat, akik a rangsortervezet ellen felszólalással éltek, tudomásulvétel végett értesítem.

Ambrózy

Másolat

K 59. 7. t. 1920–1924.(1921.)

235.

Szabó György panaszos levele a külügyminiszterhez rangsorbeli mellőzöttség miatt

1926. II. 20.

Kegyelmes Uram!

Engedd meg, hogy írásban adjam elő azt, aminek előadására szóbelileg kértem volna engedelmet, ha erre alkalmam nyílt volna.

Úgy hallom, hogy a miniszteriális státusba(n) a megüresedett két osztálytanácsosi helyre Bárdossy cím- és jelleges osztálytanácsos és Csurgay II. oszt. konzul kerül kinevezésre. Bárdossy, aki kb. 4 éve van tudomásom szerint a VII. fiz. osztályban, velem egy napon kapta két évvel ezelőtt az osztálytanácsosi címet, amelyhez tavaly a jelleget is kapta. Csurgay, aki a volt közös pénzügyminisztériumi (bosnyák) szolgálatból s.h.s. szolgálatba¹ lépett át és onnan tudomásom szerint végkielégítéssel távozva jött a magyar külügyi szolgálatba, jóval az én 1919. október 31-én történt kinevezésem után lett kinevezve II. o. konzulnak, tehát „rangsorban” utánam szerepel.

Eddig ketten pretereáltak² a magyar külügyi szolgálatban eltöltött időm alatt. Nelky Jenő, akit mögöttem soroló rangban vettek át alkonzulnak annak idején a közös külügyi szolgálatból, és aki ma II. oszt. követségi tanácsos és Binder-Kotroba, akit a volt közös pénzügyminisztériumi szolgálatból vettek át és neveztek ki mögöttem soroló rangban II. oszt. konzulnak annak idején, és aki ma I. oszt. konzul. Mindketten idősebbek nálam, aminthogy idősebb nálam Csurgay is, aki úgy látszik a harmadik pretereálóm lesz.

„Rangsor” szempontjából Csurgay kinevezése tulajdonképpen nem pretereálásom, mert más státusba kerül, speciális helyzetemnél fogva azonban kénytelen vagyok ezt annak érezni. A magyar Külügyminisztérium felállítása óta szakadatlanul Budapesten teljesíték szolgálatot, amelyhez családi okoknál fogva most már kötve is vagyok jó ideig, míg a volt közös külügyi szolgálatból átvett kortársaim mind külföldön szolgálnak vagy szolgáltak.

² Ld. az 5. sz. iratot.

¹ Vagyis a jugoszláv állam szolgálatába.

² Valakit hátrányosan megkülönböztet – (lat.).

Amíg tehát őket nem érinti külföldön kapott illetékeik szempontjából egy-egy ilyen eltolódás, amely egy „rangban” mögöttem levőt helyez a minisztériumi szolgálatba egy az enyémnél magasabb fizetési osztályba, a saját magam visszavetését kell hogy lássam annak a lehetőségétől, hogy anyagilag némileg kedvezőbb helyzetbe kerüljek belátható időn belül. Ilyen értelemben pretereáltak már többször, és ezt most Csurgay esetében annál visszásabbnak kell éreznem, mert anyagi szempontból egy előléptetés lehetőségei őt aligha érintik.

Lehet, hogy post festa jövök, lehet az is, hogy túlságosan szubjektív szempontból látom helyzetemet, de bejelentésemet — amely „panasz” semmiképpen sem kíván lenni — éppen azért teszem, hogy a szubjektív előadásból az objektív kritika mérlegelhesse azt, amit esetleg mérlegelendőnek talál.

Bocsánatodat kérve alkalmatlankodásomért
Maradok őszinte tisztelő híved

Szabó György³

Kézzel írt tisztázat

K 58. B. res. 1926–29.

236.

Baranyai Zoltán panaszos levele Walko Lajos külügyminiszterhez lassú előmenetele miatt

1930. X. 14.

Kegyelmes Uram,

méltóztassék megengedni, hogy következő kéréssel direkte fordulhassak Nagy-méltóságodhoz tekintettel arra, hogy Hevesy miniszterrezidens úr távol van, s a hivatal vezetését tényleg már föladta, Pelényi tanácsos úr pedig még nem vette át.

Miniszteri titkárrá való kineveztetésem, tehát 1924 óta én semmiféle előléptetésben nem részesültem. Mivel Genfbe érkezésem, illetve a genfi m. kir. titkárság alapítása (1920. év vége) óta min. titkárrá való kineveztetésemig a genfi hiv. és társadalmi körökben már titkárfélének tekintettek, ez azt jelenti, hogy kb. 10 év óta előre nem mentem. Időközben sem, főnökeim változásával sem részesültem rangemelésben, pedig volt év, hogy a genfi képviselőt az év kilenc hónapjában önállóan vezettem, mint id. ügyvivő. – Mivel velem együtt más nemzetbeli kollégáim (pl. a lengyel, akkor attasé) már régen tanácsosok, s mások még gyorsabban előhaladtak, sokakban itt esetleg az a gondolat merülhet föl, hogy — valami oknál fogva — külügyminiszterem engem előlépésre alkalmasnak vagy méltónak nem tart. Ez itteni hivatalos és társadalmi pozíciómról, amit teljesen magam erejéből

³ Az iratra két nappal később – tehát minden bizonnyal a kézhez vétel után azonnal ráírták: „Miniszter úr öxcellenciájának utasítására a/a” – Szabó György II. o. konzul volt, 1926. VI. 27-én pedig I. o. konzuli cím és jelleg adományozásában részesült, I. o. konzullá azonban csak 1930-ban léptették elő, amikor már 3 esztendeje vezette a zágربی konzulátust. – Későbbi pályafutására ld. a 240. sz. iratot, valamint a Függelékét.

teremtettem meg, jó hatással nem lenne. Előre nem haladásom különösen feltűnik most, hogy ismét új főnököt kapok, én magam pedig ott maradok ahol 10, vagy legalább 6 éve. Ez a körülmény, bizonyos szubjektív deprimáltságról nem is szólva, hivatalos relációimra sem lenne üdvös. Legyen szabad azt is fölemlítenem, hogy a min. státusban *utánam* következő Sebestyén Pál min. titkár nemrég osztálytanácsosi címet kapott.

Hevesy min. res. úr egy ízben azt közölte velem, hogyha a N. Sz. főtítkárságának politikailag fontos valamely osztályában kineveznek, akkor, tudomása szerint, Nagyméltóságod engem köv. tanácsosnak kinevez, illetőleg ő engem e kinevezésre javasol. Alanti kérésem erre irányul, és e kinevezés nagyon megtisztelő lenne reám nézve minden körülmények között, és hálás köszönettel fogadnám, kivéve úgy, ha ez a kinevezés — föltéve, ha a Miniszter Urat jól értettem — csak akkor jöhet létre, ha én a tényleges magyar állami szolgálatból kiválok. Az az érzésem lehetne akkor nekem és talán másnak is, hogy én a köv. tanácsosi kinevezésre csak akkor vagyok méltó, ha a magyar állam és Nagyméltóságod szolgálatából, legalább ideiglenesen, kiváltam. – A főtítkársághoz való kinevezésem ügye előhaladást eddig alig tett; de még ha ez be is következne, én magam ott is elsősorban hazám és a Külügyminisztérium szolgálatába tartozónak tekinteném magam továbbra is, tehát ilyenszerű megkülönböztetést reám alkalmazni, hogy ti. köv. tanácsossá kinevezhető vagyok, mihelyt a képviselőlet személyzetéből formálisan *távozom*, – azt hiszem, nem volna igazságos. Legyen szabad tisztelettel megjegyeznem azt is, hogy bár 10 évnél több idő óta tényleges diplomáciai szolgálatot teljesítek, még mindig a miniszteriális státusban vagyok.

Tisztelettel arra vagyok bátor kérni Nagyméltóságodat, méltóztassék engem a diplomáciai státusba átvenni, és köv. tanácsossá kinevezni.

Kegyelmes Uram elnézését kérve a hosszúra nyúlt levélért¹
vagyok mély tisztelettel
Nagyméltóságodnak
készséges szolgálója

Baranyai Zoltán

K 58. Walko Lajos félhivatalos magánlevelezése.

237.

Külügyminisztériumi átirat a pénzügyminiszternek a segédhivatali tisztviselők státusrendezéséről

11.907

1940. VIII. 24.

Miként az Nagyméltóságod előtt is ismeretes, a Külügyminisztérium segédhivatali tisztviselői státusának rendezése céljából az 1941. évi külügyi költségvetés tárgyalása alkalmával már előterjesztéssel éltem és ennek megfelelően a segédhivatali szak VIII–XI. terjedő fizetési osztályaiban két-két új állás, a tiszteletdíjasoknál pedig a jelenlegi létszámnak 12 fővel való emelését hoztam javaslatba. Ezen állások az új költségvetésben elő is lettek irányozva.

¹ A levél megírásának nem lett fogantja, mert Baranyait csak 1933. VI. 18-án léptették elő, s akkor sem a diplomáciai vonalon, hanem a miniszteriálison, mert ekkor min. o. tan. rangot és besorolást kapott. Pályafutására ld. a Függelékét.

A külügyi költségvetés tárgyalása alkalmával a Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt álló minisztérium és a külügyi tárca szakelődői között oly értelmű megállapodás történt, hogy ez a kérdés a költségvetés végleges megbeszélése alkalmával az érdekelt miniszter urak döntése elé terjesztessék.

Bár annak idején a külügyi tárca szakelődői rámutattak azokra a méltánylást érdemlő körülményekre, amelyek a szolgálat érdekében elengedhetetlenül szükségessé teszik a külügyi tárca segédhivatali létszámának emelését, a kérdés további indokolásául a becsatolt feljegyzésben¹ ezen kérdés méltányos voltát megvilágító adatokat van szerencsém Nagyméltóságodnak rendelkezésére bocsátani.

¹ A segédhivatali tisztviselői státusemelése tárgyában előterjesztett indokok

1/ A jelenlegi segédhivatali tisztviselői létszám 16 fővel kevesebb, mint az 1921. évi, ezzel szemben a külképviseletek száma jelentékenyen megszorodott.

2/ Bár az 1940. évben rendszeresített és betöltött tiszteletdíjasi állások száma 85 fő, amely számban úgy a szerződéses, mint az idegen állampolgárságú alkalmazottak is bennfoglaltak, mégis a segédhivatali munkakör nem minden ágában vehető figyelembe, mert pl. irodavezetésre, pénztár és egyéb szigorú számadások, valamint bizalmas ügyiratok kezelésére — állásuk ideiglenes voltára való tekintettel — számításba nem jöhetnek.

3/ A tiszteletdíjasi állásoknak a rendszeresített állások helyett való szaporítása azt eredményezte, hogy az utánpótlás (XI–VII. fiz. osztályokban) megakadt és így az irodavezetőknek rangban megfelelő tisztviselők már alig vannak, ezért nem egy helyen szabályellenesen díjnokok és tiszteletdíjasok végeznek olyan ügykört, amelyet a fennálló rendeletek értelmében esküt tett tisztviselőknek kellene végezniök. Ahol pedig esküt tett tisztviselő van, ott a rangban megfelelő helyettes hiányzik.

4/ A közös külügyből átvett szakképzett tisztviselők száma (nyugdíjazások folytán) évről évre csökken, anélkül, hogy ezek mellé már előre beosztott és általuk kiképzett, rangban is megfelelő utánpótlásra alkalmas tisztviselők állnának rendelkezésre.

5/ A segédhivatali létszám emelése annyival is inkább indokolt, mert az előléptetési lehetőségek oly minimálisak, hogy általában tiszteletdíjasból a legjobb esetben csak 15 évi külügyi szolgálat után lesz irodasegédtitisz a XI. fiz. osztályban.

A fent felsorolt hiányok folytán az utánpótlás ma már oly nehéz feladat, hogy az adminisztráció csak a legnagyobb nehézségek árán látható el s egy-egy pár napig tartó megbetegedés, vagy hirtelen kiküldetés már egész komoly fenakadást idéz elő.

Ezek a nehézségek most még inkább érezhetők, mert pl. a központból egy éven belül minden pótlás nélkül 13 tisztviselőnek a kihelyezése vált szükségessé. (Jelenleg a központban 125 sgh. tisztviselő közül, a díjnokokat is beleszámítva, csupán 33 kinevezett férfi tisztviselő van, amely számban a visszatartott nyugdíjasok is bennfoglaltak.)

A csökkentett létszám mellett a megnövekedett ügyforgalmat terhelik még az újabb rendeletek folytán előállott állampolgársági, katonai nyilvántartási, valamint a visszacsatolt Felvidék különböző ügyei is. Ezek az ügyek a külképviseleteknél új nyilvántartási könyvek, kartotékok felfektetését teszik szükségessé, mely munka a rendes ügyforgalmon kívül legalább még egy tisztviselőt vesz igénybe.

Mindaddig, amíg a sgh. tisztviselői létszám nem fog emelkedni, külképviseleti hatóságainkhoz — állandó sürgető igényléseik ellenére — nem lesz újabb tisztviselő kiküldhető.

Nem elég azonban csupán a tényleges szükségletnek megfelelően emelni a sgh. tisztviselői létszámot, hanem ezenfelül legalább még 3–4 tartalékként szereplő tisztviselőről is kellene gondoskodni, akik bármilyen esetben azonnal beállíthatók lennének, anélkül, hogy elvonásuk zökkenőket okozna.

Fentiek előrebocsátása után a csatolt kimutatás (lásd a 2. sz. jegyzetet) szemlélteti, hogy milyen visszás helyzetet teremt az egyes fizetési osztályok számának rendszertelen elosztása.

Pl. a X. fiz. osztályban 46 állás van rendszeresítve, a IX. fizetési osztályban 30 állás van rendszeresítve, vagyis 46 irodatisztból csak 30 lehet irodafőtiszt.

A VIII. fiz. osztályban 16 állás van rendszeresítve, tehát 30 irodafőtiszt közül csak 16 érheti el a VIII. fiz. osztályt, az irodaigazgatói rangot. Ebből az következik, hogy 40 évi állami szolgálat után a legtöbb tisztviselő a X., illetve jobb esetben a IX. fiz. osztályban megy nyugdíjba.

Még szembetűnőbb a helyzet a XI. fiz. osztályban, ahol 35 állás van rendszeresítve. Ezzel szemben a gyakorlati és kezelői állások száma összesen 42, vagyis 42-en várnak 35 állásra a legalacsonyabb fiz. osztályra. (A létszámemelés elsősorban a VIII. és XI. fiz. osztályokban volna tehát eszközrendő.)

a becsatolt feljegyzésben¹ ezen kérdés méltányos voltát megvilágító adatokat van szerencsém Nagyméltóságodnak rendelkezésére bocsátani.

Ezúttal is hangsúlyozni kívánom, hogy a külügyi tárca rendkívül megnövekedett ügyforgalmánál fogva a szolgálatot zavartalanul ellátni a jelenlegi meg nem felelő létszámmal ellátni már nem lehetséges. (sic!) Tisztelettel felkérem tehát Nagyméltóságodat, hogy az említett újabb adatok méltánylásával és a javaslatba hozott létszámemeléshez hozzájárulni méltóztassék.

Fogadja... stb.

Cserenyey²

Fogalmazvány

K 59. 7. t. Szü. áet. 1935–1944.(1940.)

Ha a díjnokig bezárólag kimutatott 62 fő tényleges hiány nem is volna teljes, úgy legalább az 1921. évi tisztviselői létszámnak a visszaállítása elkerülhetetlenül szükséges, mely számszerűleg 16 főt jelentene, hozzászámítva ehhez tartaléknak 4 főt, a sgh. létszám legalább 20 fővel volna emelendő.

A sgh tisztviselői létszámnak sürgős felemelése tehát elodázhatatlan, s amennyiben ez irányban a szükséges intézkedések idejében nem történnének meg, úgy a legnagyobb nehézségekkel, illetve a központi és külképviseleti adminisztráció súlyos fennakadásával kell számolni.

² Cserenyey Jenő ny. min. o. főnök az aláíró, aki nyugdíjasként az elnöki osztályon dolgozott. A tisztázatot rövid úton VIII. 27-én kézbesítették a PM-be, ezért felehetőleg 27-i keltezésű. Az irat mellett található egy 1940. IV. 30-i dátumú tárgyba vágó kimutatás, amelyet az alábbiakban közlünk.

Kimutatás

I.

a rendszeresített segédhivatali tisztviselői állásokról

Rangfokozat	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	Gyakornok	Kezelő	Díjnok	Összesen
1921. évben	4	22	55	32	36	—	19	54	222
1940. évben	1	16	30	46	35	11	31	36	206

Hiány: 16 fő

Szaporulat külképviseletekben 23 fő

ezekhez átlag 2 tisztviselőt számítva 46 fő

tényleges hiány összesen 62 fő

II.

a tényleges magyar királyi külképviseleti hatóságokról

Külképviseleti hatóság	Diplomáciai képviselet	Konzuli hivatal	Tb. konz. tényleges tisztv.-el	Beosztva idegen képv.-hez	Ideiglenes konz. hiv.	Összesen
1921. évben	14	7	—	5	1	27
1940. évben	24	21	5	—	—	50

Jelenlegi segédhivatali tisztviselői létszám /1940/ 16-al kevesebb, mint az 1921. évi.

A külképviseletek száma pedig 23-al több.

Budapest, 1940. évi április 30.

III.6. Egyéni életutak, egyéni gondok

238.

Jankovich Ottó osztálytanácsos kettős háztartási pótlék iránti kérvénye

1919. VIII. 30.

Folyó évi február hó 6-án jelentkeztem a magyar Külügyminisztériumnál szolgáltatételre. Miután lakást Budapesten nóm s négy gyermekemből álló családom részére nem tudtam kapni, s bútoraimat sem lehetett a közlekedési nehézségek miatt Bécsből ide szállítanom, kénytelen voltam úgy Bécsben, mint Budapesten háztartást vinni.

Folyó évi március hóban e tárgyban beadott kérvényemre a kettős háztartási pótlék engedélyezve lett részemre, s a február hó 6-tól 28-ig terjedő időre kiutalt pótléket március hóban fel is vettem.

Április 11-én este Bécsbe utaztam, ahonnét csak f. hó 28-án tértem vissza Budapestre.

Bár február 6-ától április 12-ig állandóan Budapesten tartózkodtam, a március elsejétől április 12-ig terjedő időre a szóban forgó pótlék nem lett számomra kiutalva. Tekintettel arra, hogy viszonyaim a jelzett időben sem változtak, s a kettős háztartás, amit vezetni kénytelen voltam, súlyos anyagi terheket rótt reám, mély tisztelettel kérem, méltóztassék a március 1-től április 12-ig terjedő időre is kiutaltatni részemre a kettős háztartási pótléket.¹

Jankovich Ottó

Kézzel írt tisztázat

K 59. 7.t. 1918–1919.

239.

Hevesy Pál levele Khuen-Héderváry Sándorhoz, genfi megbízatása érdekében

1926. III. 19.

Kedves Sándor!

Ne vedd kérlek szerénytelenségnek részemről, ha a genfi állás¹ betöltésével kapcsolatban, melyről a minap beszélgettünk, még néhány őszinte megjegyzést teszek.

Akárhány kollégánk, aki máshol kitűnően beválnék mint követ, éppen csak erre az állásra nem alkalmas. Genfben jövet ugyanis már ismerni kell mindenkit, vagy legalábbis az ott vendégszereplők nagy részét. Engedd meg, hogy megjegyezzem, miszerint a népszövetségi delegátusok és tisztviselők nagy részét már ismerem. Hiszen a legtöbb állam párizsi követei és követségeinek tagjai járnak állandóan Genfben, akikkel most 4 évet töltöttem. Jól ismerem továbbá a népszövetségi ügykörrel foglalkozó összes francia tényezőket.

¹ A kérvényre tintával valaki ráírta: „csak március 1-től április 12-ig kap pótléket. = 43 x 46 = 1978.” – a kérelme Jankovichnak tehát teljesült.

¹ A Nemzetek Szövetsége melletti genfi magyar képviselőlet vezetéséről van szó.

Párizson kívül Washingtonban, Buenos Airesban, Bernben, Konstantinápolyban, Bécsben 18 évi karrierem folyamán sok emberrel voltam együtt, és már annak idején az École des Sciences Politiques-ban akárhány társam volt, akik az ügyeket ma Genfben és egyebütt intézik. Nevek felsorolásával nem untatlak.

A népszövetségi tisztviselők közül többen vannak, akikkel a Jóvátételi Bizottságnál² állandóan érintkeztem. Népszövetségi főbiztosunkkal, annak helyettesével és Sir William-mal is jóban vagyok. A szövetség működését kezdettől fogva figyelemmel kísértem és ismerem az összefüggéseket ezen intézmény és más hatóságok, mint a Jóvátételi Bizottság, Nagykövetek Tanácsa,³ döntőbíróóságok stb. között. Másrészről a francia politikának és politikusoknak ismerete ott szintén hasznomra válnék, úgyszintén az a körülmény is, hogy a dél-amerikai delegátusokat is nagyrészt ismerem, hogy az angol és spanyol nyelvet bírom és hogy több nyelven gyorsírn tudok. Előnyömmre válnék tehát ott, hogy Svájcban már két évig szolgáltam a közös követségen,⁴ hogy a Ballplatzon a nemzetközi jogi és a sajtóosztályban is dolgoztam,⁵ hogy katonai és pénzügyi ellenőrzésünk problémáival azoknak keletkezésétől fogva hivatalból foglalkoztam. Nagy érdeklődéssel és buzgalommal foglalkoznék a népszövetségi kérdésekkel, e mellett házamban a magyar államférfiak a külföldi politikusokkal megfelelő módon érintkezhetnének.

Ha Korányi egyszer Párizsból visszavonul⁶ meg fog szünni egy időre még az a kevés kapcsolatunk is, mely a francia közélettel jelenleg fennáll. Vajon nem kívánatos és nélkülözhetetlen-e ilyen körülmények között, hogy egy, a franciákkal ismerős magyar rezidens⁷ üljön Genfben?

Méltóztassál kérlek azt is tekintetbe venni, hogy én akárhány más állomáshelyre nem vagyok alkalmas. Meg vagyok győződve, hogy egy kisantant-posztton, különösen ha higgadtan és rezerváltan viselkednék, egyes itthoni pártok bizonyára támadnának és hazafiasságotat kétségbe vonnák.⁸

Engedd meg, hogy megemlítssem azt is, hogy úgy Rudnay Lajosnál, mint Nagy Lexinél⁹ években idősebb vagyok, hogy mindkettő által csak a magyar szolgálatba való átlépés alkalmával praetereáltattam,¹⁰ dacára annak, hogy Nagy Lexi a vöröskönyvben¹¹ is állandóan mögöttem gangírozott.

Végezetül még közlöm Veled, hogy Török Bélának írtam a múlt héten, hogy hálomás szerint ő volna kiszemelve a genfi állásra, amire ő táviratilag azt válaszolta nekem: „Ha megkérdeznék alkalmasint, azt fogom kérni, hogy Stockholmban maradhassak”.

² Az első világháború vesztes, jóvátétel fizetésére kötelezett országai ezen ügyeivel foglalkozó testület 1932-ig, amikor is a jóvátétel fizetését eltörölték.

³ A győztes nagyhatalmak nagyköveti szintű képviselőiből álló testület.

⁴ Ti. az Osztrák–Magyar Monarchia berni követségén 1917. IV. 7-től az összeomlásig.

⁵ A közös külügyminisztériumban 1909-ben szolgált ideiglenes fogalmazó gyakornokként. (A közös külügyminisztérium a Ballhausplatzon volt — innen kapta a nevét —, a köznyelv pedig gyakran használta helyette, mint teszi Hevesy is most, a Ballplatz rövidítést.)

⁶ Br. Korányi Frigyes 1923–28-ban volt párizsi követ (közben 1924-ben néhány hónapig pénzügyminiszter volt). Ld. még a Függelékét.

⁷ A genfi képviselőlet vezetője abban az időben miniszterrezidensi rangot élvezett.

⁸ Hevesy mentalitására, felfogására ld. 1931. február 16-i levelét gr. Khuen-Héderváry Sándorhoz. K 63. politikailag bizalmas levelek 1931. Idézi: Ormos 1969. 55–56. és Pritz 1982. 18–19.

⁹ Nagy László. Ld. még a Függelékét.

¹⁰ Ti. hátrányosan megkülönböztetett.

¹¹ A közös külügyminisztérium által évente kiadott sematizmusról van szó, amely nevét onnan kapta, hogy piros borítója volt.

Senki saját magát teljesen megítélni nem tudja, és így könnyen lehet, hogy a fenti beállítás is egyoldalú, és hogy nem osztod mindenben nézeteimet. De ha igen, úgy tedd kérlek javaslatomat Magadévá. Nem becsvágy vezet engem, hanem a szolgálat és az ország érdeke. Személyes érdekeimet csak annyiban szolgálná ez az állomáshely, hogy a munkakör és a tartózkodási hely nekem is megfelelnének.¹²

Sok szívélyes üdvözlettel
tiszteelő híved

Hevesy Pál

Másolat

K. 58. Walko Lajos félhivatalos levelezése, kérvények

240.

*Szabó György rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter
curriculum vitae-je 1938-tól 1946-ig*

1946. IV. 12.

1938-ban — 1935 szeptember hava óta — a müncheni magyar főkonzulátus vezetője voltam c. II. o. főkonzuli minőségben.¹ A főkonzulátus feladatköre elsősorban adminisztratív természetű volt, de kivonták a hivatal hatásköréből a főkonzulátus joghatósági területén élő magyar zsidók ügyeit, és azokat az egész Német Birodalom területére nézve a berlini magyar követség intézte. Politikai tekintetben a főkonzulátus elsősorban a stuttgarti „pángermán központ”, a VDA (Volksbund des Deutschtums in Ausland)² kiadmányait kísérte figyelemmel jelentéseiben. A VDA havonként megjelent közleményeit egy közvetítő révén szerezte be két példányban, amelyek egyikét közvetlenül a miniszterelnökségi államtitkárnak küldte meg. Jelentés tárgya volt időnként a Münchenben székelő Deutsche Akademie működése is, amely a német külföldi kulturális propagandának volt a szerve. A főkonzulátus rendszeres jelentéseket küldött a délnémet sajtó politikai természetű cikkeiről.

Az 1938. évi folyamán egy nyilas agitátor jött Magyarországról Münchenbe, és a magyar kolónia tagjait szélsőjobboldali szervezetbe igyekezett tömöríteni. A budapesti rendőrség jelentéseim alapján megállapította, hogy az illető — akinek nevére sajnos nem emlékszem — büntetett előéletű volt, tolvajlásért 2 évre volt ítélve. Ezt közöltem a müncheni államrendőrséggel és eltávolítását kértem, de közbenjárásomnak nem volt fogantja, úgyhogy az illető zavartalanul folytathatta agitációját, amely az én személyem ellen is irányult azon a címen, hogy nem viseltem megértéssel a mozgalommal szemben. Erre Budapestről 10 példányban kértem az illető rendőrségi fényképét és a fényképeket szétosztottam a kolónia tagjai között, amire az illető tekintélyét vesztvé, kénytelen volt távozni Münchenből, működésének azonban mégis megvolt az az eredménye, hogy a kolónia addig megőrzött egysége megbomlott.

¹² Néhány hónappal később, pontosan 1926. VII. 17-én Hevesy valóban megbízást kapott a genfi képviselői vezetésére. Pályafutására ld. részletesebben a Függelékot.

¹ Vagyis I. o. konzul volt, akit felruháztak a II. o. főkonzuli címmel.

² Pontosabban: Verein für das Deutschtum im Ausland.

1939. augusztus 15-ével az I. o. követségi tanácsosi cím ideiglenes használatával felruházva az akkoriban felállított pozsonyi magyar követség vezetésével lettem megbízva állandó ügyvivői minőségben.³ (Az áthelyezés teljesen meglepetésszerűen ért, trieszti főkonzulunktól, báró Miske-Gerstenberger Jenőtől értesültem róla telefonon, amikor kérdezte, hogy mikor hagyom el Münchent, hogy helyembe jöjjön.) Állomásom elfoglalása előtt gróf Csáky István akkori külügyminiszter nem fogadott, csak Vörnle János követ, állandó helyettese. „Mi az instrukcióm?” – kérdeztem. „Hogy augusztus 15-én foglalj el helyedet” – felelte Vörnle. „Hogyan viselkedjem?” – kérdeztem tovább. „Civilizáltan” – volt a felelet. Ez volt az „instrukciója” az első szlovákiai magyar diplomáciai képviselőnek, és később ki is derült, hogy nem sok szerep jutott nekem, mert a magyar kisebbség politikai vezetője, gróf Esterházy János, és kulturális vezetője, gróf Csáky Mihály minden héten Budapestre rándultak és közvetlenül jelentettek gróf Teleki Pál miniszterelnöknek és gróf Csáky István külügyminiszternek, úgyhogy a követségnek még információs tevékenysége is politikai téren minden jelentőségét veszítette és a szlovák-magyar ügyeket gróf Esterházy János közvetlenül tárgyalta Tuka Béla miniszterelnökkel.⁴ Német részről azonban presztízs-okokból súlyt helyeztek arra, hogy követek és ne ügyvivők képviseljék az egyes országokat a szlovák „Schutzstaat”-ban (Romániát is ügyvivő képviselte eleinte Pozsonyban), úgyhogy 1939. december 28-án kineveztek I. o. követségi tanácsosnak rendkívüli és meghatalmazott miniszteri címmel, és 1940. január 9-én átadtam megbízólevelemet a szlovák köztársasági elnöknek követi minőségben, néhány nappal megelőzve ezáltal a szintén követté előléptetett román ügyvivőt a követek rangsorában. A követségnek igen terjedelmes adminisztratív tevékenysége volt (különösen a családi okmányok beszerzése adott sok munkát), politikai téren pedig az állandó határincidensek és a magyar kisebbség szorult helyzete, valamint sértő hangú sajtótámadások adtak állandó közbenjárásra okot. A szlovákiai magyarság a szlovákok és németek rosszindulata között vergődött, és a szlovákok a magyarok denunciacióival igyekeztek maguknak előnyöket szerezni a magyarokkal szemben, német védnökeiknél. A magyar álláspont és a magyar érdekek védelme természetesen nem volt összeegyeztethető a németekével, akik minden téren a magyarok kizorítására törekedtek.

1941. január 17-én Vörnle követ, az akkoriban már nagyon beteg Csáky külügyminiszter állandó helyettese táviratban értesített, hogy Helsinkibe helyezték át. Amikor Budapesten kérdeztem, mi okból történt meglepetésszerű áthelyezésem, Vörnle válasza ez volt: – „szolgálati okokból”. Helyet cseréltem dr. Kuhl Lajossal, aki családi okokból Magyarországhoz közelebb fekvő állomást kért Budapesten. Finnország akkoriban a vesztes téli háború benyomása alatt állt, és nehéz ellátási viszonyok között küszködött. Amikor 1941. március 5-én Helsinkiben átadtam megbízólevelemet, még működött ott az angol, francia, norvég, belga követség is, és én mindezek vezetőinél is látogatást tettem, dacára hogy valamennyien háborúban voltak már akkor Németországgal, Amerikai részről jóindulat és rokonszenv mutatkozott a finn néppel szemben, és mi a magyar- finn népszerűség propagandisztikus hangoztatásával igyekeztünk egy vonalon mutatkozni a finnekkel, tudatosan megfelelően összes demonstrációinknál a német „szövetségességünkről”, amit a németek igen rossz néven vettek. A finn fronton hamar megállt a háború, a finn-német viszony körül állandó volt a zavar, úgyhogy mi a magyar- finn barátság nagy hangoztatásával a Szövetséges Hatalmaknál véltünk „pontokat” szerezhetni. Antonescu

³ Pontosabban: VIII. 16-től.

⁴ Tuka Béla = Vojtech Tuka, 1939. X. 26-tól 1944. IX. 5-ig szlovák miniszterelnök.

kormányra erre felállította Helsinkiben újból a román követséget, amelyet feloszlattak depressziójuk idején, és a románok propagandaversenyben kezdtek velünk, amelyben ők nagy haditeljesítményeikre hivatkoztak, élelmiszeradományokkal és nagy etetés-itatással „fűszerezve” propagandájukat, míg mi a néprokonsági társaságok segítségével a finn és magyar nép közös származásának jelszavával igyekeztünk szaporítani barátainkat. A magyar külpolitikának ezt a korszakát általában az Erdély kérdése körül folytatott propagandaharc jellemezte minden országban, ahol volt külképviseletünk. A Külügyminisztérium kulturális osztályának küldeményei legnagyobb részét erre a kérdésre vonatkozó anyagot tartalmaztak, emellett adatokat küldtek Helsinkibe a magyar kormány szociális intézkedéseiről, amelyek elsősorban érdekelték a demokratikus fejlődésben előrehaladt és a magyarországi szociális helyzettel szemben bizalmatlan finnek.

Személyes vonatkozásban magam hamar ellentétbe kerültem Helsinkiben a német követséggel és annak vezetőjével, Wipert von Blücher követtel. Finnországba leányommal mentem, miután feleségem Pozsonyban elhalálozott. Bejelentettem, hogy ő fogja nálam a háziasszonyi szerepet betölteni, azonban a német követ ennek ellenére leányom nélkül hívott meg először ebédre. A meghívásnak eleget tettem, de kifogás tárgyává tettem a követ eljárást a finn külügyminisztérium protokollfőnökénél — aki igen „pletyka”-termesztő volt — és kijelentettem neki, hogy „ezért egy nap bosszút fogok állni”. Néhány hét múlva meghívtam a német követet – felesége nélkül és ő a meghívásnak nem is tett eleget. Schönfeld [Schoenfeld – *a szerk.*] amerikai követ viszont estebédre együtt hívott meg a leányommal, akit a jobbára ültetett, Orlov szovjet-orosz követ pedig nagy csokrot küldött neki, amikor 1941. június 19-én, két nappal⁵ a német-orosz háború kitörése előtt nálam volt ebéden első titkárával együtt. Kénytelen vagyok erről a körülményről itt megemlékezni, mert jellemzést vélek vele adhatni beállítottságomról helsinki-i működésem első idejétől kezdve.

A német követséggel Helsinkiben általában rossz volt a személyes viszonyom (ezt Budapesten a Külügyminisztériumban be is jelentettem), a követség tagjaival kevés volt az érintkezésem és nem is hívtak meg. Megállapítottam feljegyzéseimből, hogy 1942. februártól 1944. februárig egyetlen egyszer sem voltam a német követ vendége. 1943. augusztus havában azonban Blücher követ előzetes bejelentés után felkeresett a hivatalomban és propagandaelőadást tartott nekem, milyen nagyszerű benyomásokat szerzett legutóbbi berlini útja során, és hogy milyen kiváló eredménnyel bíztatnak a készülő új titkos német fegyverek. Az előadást meghallgattam – és a látogatást nem viszonztam. 1944. február 9-én — közel két évi szünet után — ebédre hívott Blücher követ, amelyen vendég volt Paasikivi jelenlegi köztársasági elnök is a feleségével. Paasikivi akkoriban tárgyalt már az oroszokkal és én tüntető szívéllyességgel üdvözöltem, egész idő alatt vele vagy feleségével beszélgettem, és velük együtt távoztam anélkül, hogy a német követnek alkalmat adtam volna, hogy velem akár egy mondatot is váltson négy szemközt.

Németellenes magatartásom Helsinkiben teljesen nyílt volt és ezt társadalmi érintkezéseimben is kifejezésre juttattam. Amikor a német kötelékben harcolt finn SS zászlóaljat hazahozták pihenni és kiegészíteni, Ramsay külügyminiszternek leplezetlenül megmondtam, hogy eljuttassák a Szövetséges Hatalmak minden jóindulatát, ha visszaküldik újból a zászlóaljat a frontra. Ivalo követ, a finn külügyminisztérium politikai osztályának vezetője igen örült, amikor elmondtam neki, hogy ilyen értelemben beszéltem miniszterével. (A finn kormány utóbb tényleg úgy is határozott, hogy a zászlóaljat feloszlattja, és Ramsay rögtön azzal a hírrel is fogadott, amikor a következő alkalommal nála jártam.) Amikor

⁵ Három.

1943 augusztus havában meghívtam a tamperei szociáldemokrata munkásdalárda 40 tagját magyarországi látogatásra, a látogatás a német vízum megtagadásán hiúsult meg.

1943. október 6-án finn barátok figyelmeztetésére hivatkozással felhívtam jelen-tésemben a magyar külügyminiszter figyelmét Hitler „Mein Kampf”-jának egy fejezetére, amely arról szól, hogy minden diplomáciának vigyáznia kell arra, hogy egy nép ne menjen tönkre heroikusan, hanem életben maradjon, és hogy megfelelő minden út, amely ehhez a célhoz vezet, viszont mellőzése az elmulasztott kötelességteljesítés büntette. Ghyczy Jenő külügyminiszter hivatalos levélben köszönte meg ezt a jelentést – amelynek másolatát a levél hiteles másolatával együtt mellékelem.

A finn külügyminisztériumban különösen Ivalo követtel, a politikai osztály vezető-jével igen nyíltan tárgyaltam a lehetőségekről, hogy miként tudnának kilépni a háborúból és közöltem Ivaloval szándékomat, hogy Finnországban maradok, ha békét kötnek – és ha maradásom ellen orosz részről nem lesz kifogás. Ezt Kállay miniszterelnöknek is bejelentettem, amikor 1943. szeptember havában leányom esküvője alkalmából néhány napot Budapesten töltöttem.

Amikor a németek 1944. március 19-én bevonultak Magyarországra, én Helsinkitől 40 km-re egy tanyán tartózkodtam, mivel a követség épülete a finn fővárosban használhatatlanná vált februárban a légibombázás folytán, és tűz pusztította el az épület egy részét. (Az egész diplomáciai kar a városon kívül tartózkodott.) A magyarországi eseményekről csak felületes értesülesem voltak egy-egy rádióhíradás útján, de amikor Nagy György követségi titkár telefon felhívott Stockholmból és értesített, hogy a stockholmi magyar követség tagjai megtagadták a Sztójay-kormány elismerését, közöltem, hogy velük tartok. Nem volt azonban fizikai lehetőségem azonnal közölni elhatározásomat a finn kormányral, mivel a gépkocsim akkumulátora a nagy hidegben felmondta a szolgálatot és a tanyáról az országúthoz vezető út be volt havazva. Csak amikor új akkumulátort kaptam Helsinkiből, és a másfél kilométeres útszakaszt magam is havat lapátolva járhatóvá tettem, tudtam bejutni Helsinkibe, hogy nyilatkozatomat a finn külügyminisztériumban megtegyem március 27-én. A sajtónak kiadott kommuniké szövegében Ivalo követtel állapodtam meg, mivel finn részről igyekeztek elkerülni (a) nehézségeket a németekkel való nehéz viszonyukban lépésemmel kapcsolatban. Közzétett nyilatkozatomban hivatkoztam arra, hogy Magyarország idegen katonai erők által van megszállva, ott idegen hatóságok működnek, a Budapesten székelő kormányt ennél fogva nem lehet olyannak tekinteni, mint amelyik saját megfontolása szerint cselekednék és döntéseit szabadon hozná; missziómat ezért befejezettnek kell tekintenem Finnországban. Megjegyeztem még, hogy gyakorlati okokból, a városon kívül lakva nehéz közlekedési viszonyok között, nem tudtam előbb megtenni a külügyminisztériumban nyilatkozatomat, amelyről stockholmi kollégámat már tájékoztattam, amelyet azonban nem akartam nyilvánosságra hozni, mielőtt nem hoztam volna a finn kormány tudomására. Közöltem egyúttal a kommunikéban, hogy rövid időn belül Stockholmba szándékozom távozni.

A Sztójay-kormány erre 1944. április 5-én kelt rendeletével megfosztott állampolgárságomtól.

A finn közvélemény erősen reagált lépésekre, de csak a szociáldemokrata Suomen Sosialidemokraatti és a liberális Ilta Sanomat foglalkozott külön cikkben távozásommal, óvatosan szövegezett rokonszenv kifejezésével személyem iránt. Kifogásolták, hogy elhagyom Finnország területét, „mert arra nincs ok”, de ez inkább gesztus kívánt lenni a Szövetségesek felé „pontszerzési” igyekezetből, amire könnyű lehetőséget nyújtott az a körülmény, hogy amúgy is bejelentettem már távozási szándékomat. A szövetségesek

rádiópropagandája napokig foglalkozott lépésemmel, úgy finn, mint szlovák leadásaiban, és a finneknel azzal indokolta Svédországba távozásomat, hogy értesülve voltam arról, miszerint a finn kormány újból kitér a szövetségesek akkoriban megismételt békeajánlata elől.

Svédországba távozásomat természetesen elsősorban az indokolta, hogy Finnország területén német csapatok álltak, ami személyes biztonságom szempontjából nem kis kockázatot is jelentett lépésemmel kapcsolatban, de érintkezést is kívántam felvenni a magyar ellenállási mozgalom többi külföldi tényezőivel is, ami Finnországban nem lett volna lehetséges, bár a helsinki-i amerikai követség ügyvivője — a szövetséges hatalmak egyetlen képviselője Finnországban — nyilatkozatom megtétele után rögtön meghívott és közölte velem, miszerint felhatalmazása van, hogy közvetítse disszidált követtársaimnak szóló esetleges üzeneteimet. Hangsúlyozta egyúttal, hogy a szövetséges hatalmak nem ismernek el senkit sem vezetőnek, és nem ismernek el vezető csoportot az emigráns magyar tényezők között.

A svéd kormány diplomata minőségem elismerésével menedékjogot biztosított számomra, úgyhogy amikor az útra felkészültem, 1944. április 15-én a svéd hatóságok előzékenységgel megkönnyítették tartózkodási helyem áttételét Stockholmba. A helsinki-i követség pénztárában volt értékekhez nem nyúltam, mivel ezzel alkalmat adtam volna lépésem diszkreditálására a finn közvélemény előtt. Stockholmban Ullein-Reviczky Antal követ felajánlotta nekem, hogy anyagilag támogat a rendelkezésére álló nagyobb pénzüsszezből, amikor azonban a disszidens magyar diplomaták svájci csoportja táviratilag kérdezte őt, van-e szüksége pénzre, azt kérte, hogy vegyenek engem át az ő költségvetésük terhére, ami meg is történt. Átlagban havi 1500 svájci frankot utaltak át számomra (a helsinki-i és stockholmi követ normális fizetése 4200–4600 korona volt annak idején). Az átutalások a szövetséges hatalmak engedélyével történtek, amelyek nem alkalmazták azokra az ellenséges országok pénzforgalmára vonatkozó megszorításokat, úgyhogy az átutalt összegekkel szabadon rendelkezhettem. Ilyenképpen nem kellett igénybe vennünk egy szövetséges államnak sem az anyagi segítségét és megőrizhettük politikai függetlenségünket.

Amikor átjöttem Finnországból, a stockholmi sajtó nyilatkozatot kért tőlem. A Dagens Nyheter-ben (1944. ápr. 16.) utaltam arra, hogy Magyarország megszállása német csapatok által annak történelmi bizonyítéka, hogy nem voltunk igazi vazallusai Németországnak — különben nem lett volna szükség megszállásunkra —, hanem igyekeztünk megőrizni függetlenségünket, ami abban is megnyilvánult, hogy mindeddig liberálisabban kezeltük a zsidókat, mint szomszédaink, akiktől hozzánk menekült a zsidóság. A németek bizonyára kényszeríteni fogják Magyarországot, hogy fokozza áruszállításait és munkateljesítményét és szállítson több katonát, de kételyemet fejeztem ki aziránt, hogy a magyar munkásság fokozni fogja-e teljesítményét egy megszálló hatalom javára és hangsúlyoztam, hogy a magyar népet fel kell menteni minden felelősségtől azért, amit a németek tenni fognak Magyarországon. A Sztójay-kormány bábkormány, Magyarország helyzete hasonló Norvégiáéhoz és a többi megszállt országhoz. A Svenska Dagbladet-ben (1944. ápr. 16.) szintén utaltam arra, hogy a magyar politika mindig a maga útját igyekezett járni, ezért a magyar-német viszony valójában mindig rossz volt. Magyarország soha nem tette magáévá Németország hadicéljait és Magyarországon másképp képzeltük el Európa újjáalakítását, mint a német Neueurópát.⁶ (sic!) Teljesen logikus ennél fogva, hogy ennek az ellentétnek

⁶ Ti. Új-Európát – (ném.-m.).

előbb-utóbb konfliktushoz kellett vezetnie és az erősebb erőszakot fog alkalmazni, hogy akarát a gyengébbre kényszerítse. Hogy azonban ennek a kényszernek meg lesz-e a németek által remélt hatása, abban kételkedem. A tények mutatják, hogy Magyarország meg van szállva: német katonai engedély kell ahhoz, hogy valaki Magyarországra utazhassék, ennél fogva nem „diszlokációról” van szó, amint a németek állítják, hanem okkupációról – mondtam nyilatkozatomban.

Stockholmi tartózkodásom első idejében az angol és az amerikai követségek részéről megkérdezték véleményemet, hogy mivel lehetne a különbékétől húzódoó finneket nagyobb készségre bírni (tanácsoltam, hogy lélektani okokból ne követeljék tőlük a front azonnali demobilizációját), utóbb egy rövid elaborátumot készítettem békeelgondolásainkról, amit az angol követség kért tőlünk a szövetséges hatalmak részére. A többi disszidens követel név szerint részt vettem ezen kívül abban a tiltakozásban, amelyet megkérdezésünk alapján a disszidens követek svájci csoportja közöltetett rádióban a magyarországi zsidóüldözések ellen. Ebben a rádiószózatban kijelentettük, hogy a magyar nép túlnyomó többsége undorral és irtózáttal ítéli el a magyar quislingek⁷ és alantasaik által a zsidók ellen elkövetett aljas bűntetteket, amelyek ellenkeznek a valódi magyarok szellemével. Ünnepelesen figyelmeztettünk minden magyart, aki ilyen büntett végrehajtásában részt venne, hogy teljes felelősség fogja terhelni és senki sem hivatkozhatik majd arra, hogy felsőbb parancsot kellett teljesítenie. Felhívtunk minden magyart, aki elítéli ezeket a bűntetteket, hogy adjon meg minden rendelkezésére álló segítséget az üldözötteknek.

A kísérletek, amelyek rádió és bizalmas üzenetek útján arra irányultak, hogy Horthy kormányzót cselekvésre bírják a háborúból való kilépés irányában, szintén az összes disszidens követek nevében történtek, egyébként azonban nem volt személyes érintkezésem politikai téren a disszidensek svájci csoportjával és Stockholmban is hamarosan félrevonultam, mivel a magyar emigráció egysége nem volt megteremthető.

Amikor megalakult a debreceni kormány, a stockholmi magyar követség disszidált tagjaival együtt azonnal elismertük a nyilvánosság előtt annak törvényességét, 1944. december 26-án pedig az ottani szovjet-orosz követség útján bejelentettük lojalitásunkat az új demokratikus magyar kormánnyal szemben és kértük utasítását. Érintkezést a magyar kormánnyal azonban nem volt lehetőségünk felvenni és csak amikor megnyílt a postai forgalom Svédország és Magyarország között, volt módomban levélben fordulni 1945. november 2-án Sebestyén Pálhoz, a Külügyminisztérium adminisztratív vezetőjéhez és kértem beállításomat a magyar külszolgalat új szervezetébe.

1946. február 18-án kaptam kézhez Szelle Lajos Stockholmba érkező ügyvivő útján a külügyminiszter úr felhívását, hogy jelentkezsem március 15-ig Budapesten a Külügyminisztériumban az igazolási eljárás lefolytatása végett. Azonnal jelentettem, február 20-án, hogy örömmel és készséggel vetem alá magam az igazolási eljárásnak, utaltam azonban arra, hogy hetenként Prágába induló repülőjáraton, amely az egyetlen lehetőség Magyarország megközelítésére, a jegyek három hónapra előre le vannak foglalva, és csak a magyar követség közbenjárására lesz esetleg módomban útnak indulni május 20. előtt, amikor az ABA Aerotransport stockholmi irodájában számomra helyet biztosítottak. Április 1-re tényleg sikerült a követség közbenjárásával helyet szerezni, úgyhogy aznap már Prágában voltam (amit április 2-án táviratilag jelentettem). Prágában bevártam a jóvátételi

⁷ Utalás Vidkun Quisling norvég bábálla főre.

ügyekben ott tárgyaló bizottság hazatérését Magyarországra és a bizottság vonatával április 7-én Budapestre érkeztem, április 8-án pedig jelentkeztem a Külügyminisztériumban.

Stockholmi tartózkodásom idején többször volt alkalmam találkozni Georg Branting szociáldemokrata képviselővel, Svédország elhunyt kormányfőjének, Hjalmar Brantingnak fiával, és szívélyes fogadtatásban részesültem nővérének, Sonja Branting-Westerstahl ügyvédnek a házában. Amikor az orosz hadseregek Budapest felé közeledtek, Sonja Branting-Westerstahl — aki a szociáldemokrata női mozgalom nemzetközileg ismert vezető tényezője — egy leveleket közvetítette 1944. október végén Kollontaj asszonyhoz, a Szovjetunió akkori stockholmi nagykövetéhez, amelyben méltányos elbánást kértem Budapesten férjénél levő leányom és családom iránt, és Kollontaj asszony vállalta kérésem továbbítását. Néhány nappal Budapestre indulásom előtt Branting-Westerstahl asszony kérésemre finnországi politikai barátai útján a finn államrendőrség megállapítását kérte, hogy volt-e olyan körülmény, amely kifogás tárgyává volna tehető finnországi működésemet illetőleg. A megállapítás eredményét régi ismerősöm, Eino Kilpi, a jelenlegi kormány közoktatásügyi minisztere (aki helsinki-i működésem idején a Suomen Sosialidemokraatti főszerkesztője volt) f. év március hó 30-án táviratilag közölte velem: „Az államrendőrségnél történt érdeklődésre közölték, hogy az államrendőrségnek nincs semmi észrevétele az Ön helsinki-i működését illetőleg, a finn hatóságok nem emeltek panaszt, hiszen az Ön politikai beállítottsága demokratikus volt”. A távirat hiteles másolatát és szövegének hiteles fordítását mellékelem.

Branting-Westerstahl asszony elutazásomkor ellátott egy f. év március 28-án kelt levéllel, amelyet Kéthly Annához és „összes szociáldemokrata barátaihoz” intézett: „Herr Georg Szabó, früher ungarischer Minister in Finnland, kehrt jetzt nach Ungarn zurück, um seinem Vaterlande zu dienen. Ich benütze die Gelegenheit, um Euch durch ihn meine wärmsten Grüße zu senden. Ich bitte Euch, Herrn Szabó freundlich zur Seite zu stehen, denn ich kenne ihn gut und seine Integrität wird nicht nur von mir, sondern auch von prominenten Mitgliedern der finnischen Sozialdemokratischen Partei anerkannt. Herr Szabó hat während der schwierigsten Kriegsjahre eine korrekte Haltung eingenommen und sich auch in der Frage der Juden so benommen, wie es seiner kultivierten und humanen Persönlichkeit entspricht”.⁸

Amikor az utolsó hét évre szóló curriculum vitae-met ezzel az idézettel zárom, az utolsó öt évben (1941–1944 Finnország, 1944. ápr. – 1946. márc. Svédország) tanúsított magatartásomra vonatkozólag nyújtok be elfogulatlan bírálatot olyan személyiség részéről, akinek a neve Skandináviában közismert, és akinek számos tisztelője van a demokratikus Magyarországon is.

Szabó György

Eredeti gépirt szöveg kézzel aláírva

K 59. 7. t. Személyzeti ügyek
1919–1944. S–Zs

⁸ „Szabó György úr, korábban magyar miniszter Finnországban, most hazatér Magyarországra. Megragadom az alkalmat, hogy rajta keresztül a legmelegebb üdvözlétemet küldjem Nektek. Kérlek benneteket, hogy barátságosan álljatok Szabó úr oldalára, mert jól ismerem őt, és mert integritását nemcsak én, hanem a Finn Szociáldemokrata Párt prominens tagjai is elismerik. Szabó úr a legnehezebb háborús évek alatt korrekten viselkedett és a zsidókérdésben is művelt és humánus személyiségének megfelelő magatartást tanúsított.”

Ottlik György levele Walko Lajoshoz a Beneš-sel szembeni magyar illúziókról

Genf, 1928. V.3.

Kegyelmes Uram!

Legutóbbi tisztelgésem alkalmából adott instrukcióidhoz képest alaposan átgondoltam a felsőmagyarországi népszavazás kérdésének felvetéséről írandó cikk problémáját, azonban mentől többet gondolkozom rajta, és mentől több oldalról igyekszem megvilágítani a kérdést, annál erősebben alakul ki bennem a meggyőződés — első benyomásomnak megfelelően — , hogy ezt a cikket kár lenne megírni és, hogy végeredményben ártalmas lenne, ha magyar részről ilyen értelemben állásfoglalás történnék. Engedd meg, Kegyelmes Uram, hogy a következőkben tehát, lehetőleg röviden, elmondjam indokaimat, melyeket, ha jónak talárod, méltóztassál talán a Miniszterelnök Úrnak is tudomására hozni.

A tézis, mely miatt a cikknek meg kellene születnie, ugyebár a következő:

Több körülményből állítólag arra lehetne következtetni, hogy Beneš nekünk már a közeljövőben valamilyen formában tárgyalási ajánlatot tenne a vitás kérdések rendezésére, „a Duna medencéje békéjének biztosítása” stb. céljából, s hogy a tárgyalások folyamán valamilyen ki nem elégítő territoriális ajánlatot tenne; ha mi erre negatív, non possumus-sal¹ felelnénk, akkor a világ előtt ismét bebizonyíthatná hogy velünk nem lehet megegyezni, ami pedig politikai és pénzügyi hitelünket aláásná stb. stb.

Méltóztassál megengedni, hogy, amennyiben a rendelkezésemre álló információk alapján a helyzetet meg tudom ítélni, ezzel szemben rámutassak, egyrészt annak a rendkívüli valószínűtlenségére, hogy Beneš ilyen ajánlatot egyáltalán megtegyen, másrészt arra, mi lenne a taktikai helyzete neki és nekünk abban az esetben, ha mégis megtenné, és végül arra, milyen ajánlatot tehet Beneš illetve milyenre gondolhat esetleg:

I. Beneš nem tesz, s nem tehet ilyen tárgyalásra ajánlatot — legalábbis az én benyomásom szerint, amely lehet, hogy teljesen tévesnek bizonyul, — még kevésbé territoriális ajánlatot akár csak egyetlen quadrát kilométerre sem, mert tudja, hogy ezt a külföldön éppen úgy mint (még inkább) a belföldön, gyengeség jelének tekintenék, hogy a centrifugális erőket erősítené, a cseh állam hitelét megtámadná, és a békeszerződések megdönthetlenségébe és érinthetlenségébe vetett (úgyis ingadozó) hitet végleg megingatná, tehát *súlyos taktikai hiba* lenne részéről;

tudja tehát, hogy bármily csekély lenne is az engedmény, nem tudna megállni annál, megbontaná az egész szerkezetet s nem lenne többé helytálló argumentuma az összes magyar területek leválása ellen;

tudja, hogy ha ebbe végül is bele kellene egyeznie, akkor a tótság mint visszamaradó rész, geográfiailag és gazdaságilag életképtelen pozícióban, tarthatatlanná válna számára; a tótok kiverekednék autonómiájukat, s ez könnyen elválással végződhetnék: a tót nem hős és inkább defetista, könnyen megijed, a gyengeség

¹ Nem tehetjük (lat.). A katolikus egyház ünnepélyes elutasító formulája általában.

legkisebb jelére menekülne Csehországtól, melyhez vonzalom, tudjuk, úgysem fűzi;

végül tudja, hogy az Ő általa teendő legcsekélyebb koncesszióhoz meg kellene nyernie két kis szövetségese és Franciaország hozzájárulását (még ha valamely csekélyebb területi koncessziót a la rigueur² el lehetne is intézni kétoldalú szerződéssel, s nem kellene revízióknak nevezni, pedig ez nehezen képzelhető el), ezt a hozzájárulást pedig aligha tudná megkapni, hiszen akkor Jugoszláviának és Romániának is számolnia kellene koncessziókkal.

- II. Szerény nézetem szerint sajnos nem vagyunk még annyira, hogy hamarosan olyan előnyös helyzetet remélhessünk, amelyben a kényszerhelyzet elképzelhető lenne, hogy Benešnek nolens volens³ akkora hibát kellene elkövetnie, azonban — áttérek a másik alternatívára — feltéve, hogy igen, *annál jobb*.

Ami Benešnél taktikai hiba (s előnyeit számára nem bírom felfedezni, hiszen azt, hogy 12 falu alapján például bennünket egy keleti Locarnoba⁴ belestabilizáljon, nem hiszi ő se, a mi refus-nk⁵ propagandisztikus kihasználása pedig, mint fentebb jeleztem, már túl későn jönne számára) az a mi számunkra felbecsülhetetlen taktikai előny lenne.

Ha Beneš a mai helyzetben ilyen ajánlatot tenne, s mondjuk Balassagyarmatot visszaadná, vagy például 100.000 magyar által lakott kompakt területet visszaadna, hogy a többi 800.000-et annál békésebben és nyugodtabban birtokolhassa, és ha mi ezzel szemben rámutatnánk az ilyen megegyezés immoralitására, mellyel 100.000 emberért a többi magyarokat feláldozók éppen akkor, amikor elvi igazságunkat még Beneš is elismerné, ki van zárva, hogy a világ közvéleménye ezt részünkről túlzott követelésnek tekintené, vagy tekinthetné. Les torts seraient, megfelelő taktikával és publicisztikailag kihasználva, de son coté.⁶

- III. Azt természetesen, hogy mi a teljes integritást akarjuk és keressük továbbra is, egy gesztussal és egy szóval sem lenne szabad mutatnunk; de viszont ha ezt akkor — azaz Beneš egy ki nem elégitő ajánlatára válaszul — nem lenne szabad mutatnunk s erre bármily allúzió — akár népszavazásra is — akkor taktikailag rossz helyzetet hozna számunkra, mert azt mondanák, hogy a magyarok mindig túl sokat követelnek, akkor ez a skrupulus még sokszorosán érvényes most, ha elővágásként — még mielőtt a fentjelzett taktikailag előnyösebb helyzet közelébe jutnánk — magyar részről mutatnánk rá arra, hogy mi távolról sem elégedünk meg ennyivel, hanem népszavazással a Kárpát-határt akarjuk.

Ha talán egy ilyen irányú cikket a magyar közvélemény nem is venne észre, és odahaza senki meg sem értené, Beneš biztosan meglátná, és jó sajtószervezete útján megadná ennek a gondolatnak azt a publicitást, amelyre az ő szempontjából szükség van, és amellyel a magyarok túlkövetelését bizonyítaná, a mi mozgalmun-

² nagyon szigorúan, (fr.)

³ kénytelen kellelten (lat.)

⁴ Az 1925. október 16-án parafált és Londonban december 1-jén aláírt locarnói szerződések értelmében garantálták a Franciaország és Németország, illetve a Belgium és Németország közötti határok sérthetetlenségét Nagy-Britannia és Olaszország kezességével. A locarnói szerződések egésze a versailles-i státus quot részlegesen stabilizálta, mert Németországnak csak a nyugati határait garantálta, a keleti határokat, és így a keleti státus quot azonban nem. A későbbi években a státus quo megőrzésében érdekelt hatalmak arra törekedtek, hogy a keleti határok is garantáltassanak és ennek keretében Magyarország is külön szerződésben mondott volna le határai megváltoztathatóságáról. Ez lett volna az un. keleti Locarno, amely soha sem született meg.

⁵ visszautasítás, kudarc (fr.)

⁶ Az igazságtalanság ... az ő oldalán lenne (fr.)

kat diszkreditálná, anélkül, hogy Benešnek abba a kényelmetlen helyzetbe kellett volna kerülnie, hogy előbb nekünk ajánlatot tegyen.

IV. Magyar ember részéről, komoly helyről, különösen olyan helyről, mely mögött könnyen sejthetnék a Kormányt, szerény nézetem szerint, nem szabad semminek sem elhangzania, amit Beneš ilyen tendenciózusan kihasználhatna. Az persze lehetséges, sőt esetleg ajánlatos is lehet, hogy maguk a tótok vagy a rutének beszéljenek (pl. a menekülteknek Harmsworth⁷ előtt megjelenő küldöttségei) arról, hogy az ő önrendelkezési jogukat a szerződések ignorálták, s hogy a tótság s rutének nem döntöttek sorsukról. Erre azután a magyar sajtó esetleg diszkrétan — mintha az res inter alios acta⁸ lenne, mely bennünket csak indirekte érdekel — rámutatna a pittsburgi szerződésre,⁹ a wilsoni pontokra¹⁰ stb. Megvallom, ezt is igen diszkrétan kellene kezelni, úgy képelem, s csak amennyiben a békeszerződés elleni általános társadalmi akciónkba beleillik.

V. Lehet azonban végül az is, hogy Beneš tényleg tesz majd tárgyalási ajánlatot, vagy közvetlenül a genfi Assemblée¹¹ előtt vagy az alatt, a Comité de Sécurité¹² propozíciójának tárgyalása alkalmából és talán egy arbitrage és securité¹³ szerződést, továbbá szorosabb gazdasági viszonyt fog ajánlani, s ezzel kapcsolatban rá fog mutatni arra, amit itt mindig hangoztatnak, s ami Briand-nak és Benešnek is kedvenc ideája, hogyha majd ilyen szerződésekkel lesz Európa telehintve, akkor határok úgy sem lesznek többé, láthatatlanná válnak stb., s ha mi megszűnünk agresszívek lenni, akkor a magyarok morális egyesülésének nem lesz már akadálya, és más hasonló csábító frázisokat fog hallatni. Ez lehetséges, de ebben szó sem lesz egyetlen hüvelyknyi területi koncesszióról sem — legalább így képelem — mert mért is lenne, ha megszűnnek a határok: akkor majd erre a propozícióra fog kelleni felelnünk, és erre a népszavazásról beszélni igen messziről jövő válasz lenne.

Bocsánatodat kérve, hogy a kívánt cikk helyett ilyen hosszú és doktriner disszertációval terhellek; a kérdés oly életbevágóan fontos, hogy nem akartam egyszerűen kibújni a megtisztelő megbízatás alól.

Fogadd kérlek, mélyen tisztelt Kegyelmes Uram, legmélyebb tiszteletem kifejezését,
mellyel maradtam
hálás és készséges híved

Ottlik György

Eredeti tisztázat

K 58. Walko Lajos főlhivatalos levelezése

⁷ Edmond Harmsworth konzervatív politikus, az angol lapkiadók szövetségének alelnöke, lord Rothermere fia, szintén a magyar revízió híve.

⁸ Mások között létrejött jogügylet (lat.).

⁹ Utalás az 1918. XI. 18-án Pittsburgban kiadott Csehszlovák Függetlenségi Nyilatkozatra, amely a cseh és szlovák nemzet egyesülését, egyben a megalkotandó közös államban a szlovákok autonómiáját mondta ki.

¹⁰ Utalás Wilson amerikai elnök 1918. január 8-án közzétett 14 pontos békeprogramjára, amelynek legtöbbet hivatkozott passzusa a népek önrendelkezési joga mellett tört lándzsát.

¹¹ Közgyűlés, ti. a Nemzetek Szövetsége teljes plénuma.

¹² A biztonság ügyeivel foglalkozó bizottság

¹³ döntőbírósi és biztonsági— (fr.).

Rubido-Zichy Iván londoni követ levele Nagy Emil ny. miniszterhez¹ a revíziós propaganda káros hatásáról

1927. XII. 22.

Igen Tisztelt Barátom!

Nelky Jenő² megmutatta a leveledet, amelyben a magyar propagandára vonatkozólag néhány gondolatot megemlítesz és egyszersmind megjegyzed, hogy dacára irántam érzett személyes szimpátiádnak, nem értesz egyet felfogásommal fenti tárgyról.

Már volt alkalmam egyszer Neked álláspontomat szóval kifejtteni és akkor az volt a benyomásom, hogy Te is honoráltad érvelésemet. Most azt hiszem, kötelességem újból írásban röviden összefoglalni érveimet, s azért írom jelen soraimat:

Talán volt alkalmad Bethlen István gróf miniszterelnökünknek novemberben a pártban tartott beszédét olvasni.³ Ebben megvan az én okoskodásomnak veleje is. A miniszterelnök ugyanis azt magyarázta, hogy mint magyar ember nem rosszalhatja Rothermere okoskodását, azonban mint praktikus politikus belátja, hogy vannak bizonyos mindenki által jogosnak elismert követelések, melyeket azonban hatalmi okokból nem lehet megvalósítani. Ilyen a trianoni béke revízióját célzó törekvésünk. Az uralkodó politikai és hatalmi viszonyok közt ezen törekvésünk jelenleg nem valósítható meg. Ebben talán Te is egyetértesz velem. Ezt látja minden angol praktikus politikus is, és ezért csak természetes, hogy az angol vezető államférfiak azon vannak, hogy ezen pillanatnyilag teljesen meddő propaganda ne öltön túl nagy mérveket. Ha tehát az angol mérvadó körökkel jó lábón akarunk maradni, ami szerény véleményem szerint létfeltételeink közé tartozik, akkor minden gyanút el kell hárítani, hogy kormányunk az ilyen propagandához közel áll. Ezen felfogásomra vezethető vissza azon tény, hogy ez hozzám intézett kérdésre azt válaszoltam, hogy a Te személyed nincsen semmi közelebbi nexusban kormányunkkal és, hogy londoni működésed teljesen magánjellegű és nem bír semmi hivatalos vagy officiózus⁴ jelleggel. Azon az angol mentalitásból eredő további kérdésre, hogy miért viseled a kegyelmi címet, reámutattam magyarországi szokásainkra és megmagyaráztam, hogy Te néhány év előtt bizonyos ideig a magyar kabinet tagja voltál igazságügy-miniszteri minőségben. Ez lehetett alapja azon Neked tett megjegyzésnek, mintha „lekicsinylőleg” nyilatkoztam volna Felőled.

Talán még élénk emlékedben van, hogy az angol kormány hogyan bánt el a szovjet képvisellel, amint megállapította, hogy az neki kellemetlen üzelmeket folytat.⁵ Meg vagyok győződve, hogy egy analóg eljárást (természetesen mutatis mutandis) velünk szemben is követne, ha azon meggyőződésre jutna, hogy mi állunk a neki kellemetlen revíziós propaganda mögött. Ha egy angol ember tisztán igazságszeretetből nekimegy a

¹ (1871–1956) 1905–1911-ben, majd 1922–1935-ben országgyűlési képviselő, 1923–1924-ben igazságügy-miniszter. Rothermere revíziós mozgalmanak egyik magyarországi népszerűsítője volt.

² Ekkor a londoni követség tanácsosa, pályafutását ld. a Függelékben.

³ Bethlen István beszédei és írásai. Bp. 1933. 189–192. (A követ némileg téved, mert Bethlen a Rothermere akcióról és a kormány terveiről az Egység Pártban 1927. október 19-én tartott beszédében nyilatkozott.)

⁴ félhivatalos.

⁵ 1925-ben világossá vált, hogy a londoni szovjet nagykövetség több diplomáciai mentességet élvező munkatársa meg nem engedhető hírszerző tevékenységet folytat, s ennek nyomán a nagykövetség számos munkatársát kiutasították, a brit-szovjet viszony pedig erősen feszültté vált.

békeszerződéseknek, annak örülhetünk ugyan, de ez kell, hogy az ő dolga maradjon, mi nem vagyunk elég erősek, hogy egy ilyen propagandát az egész világgal szemben folytassunk, anélkül, hogy saját ujjainkat meg ne égessük.

Itteni feladatom az kell, hogy legyen, hogy felhívjam a magyarországi körök figyelmét azon határok figyelembevételére, amelyekig életveszély nélkül elmehetünk. Szerintem ez a határ jelenleg nagyon szűkre van szabva, s ezért belátom azt is, hogy olykor intő szavaim kellemetlenül hathatnak, de magamra kell vennem a népszerűtlenség ódiumát, ha legjobb belátásom ezt diktálja. Erre tettem le eskümet és ezért fizetnek.

Ezen politikai eszmefuttatás után, melyet tisztán személyedhez intézek, s amelyet kérlek teljesen bizalmasan kezelni, kívánok Neked nagyon kellemes ünnepeket és boldog új esztendőt. Adja Isten hogy vasárnapi kezdete szerencsét hozzon nekünk.

Maradtam szívélyes üdvözlettel mindig kész híved:

Rubido Zichy

Másolat

K 58. B res. 1926–1929.(1928.)

243.

Nagy Emil válasza Rubido-Zichy Ivánnak

1927. XII. 27.

Igen Tisztelt Barátom!

Kézhez vettem december hó 22-i keletű megtisztelő nagybecsű soraidat, amelyben reflektálni méltóztatol arra a mondatra, amelyik Nelky Jenőhöz intézett levelemben a Te nagybecsű személyedre vonatkozik.

Nagyon szépen köszönöm kegyes leveledben foglaltakat, s nagyon természetes, hogy azokat bizalmasnak tekintem, ámbár nincsen benne semmi olyan, amit enélkül is ne tudtam volna.

Ami az én igénytelen személyemnek járó társadalmi címzést illeti, ez nemcsak a nálunk dívó szokások alapszik, hisz Angliában is a volt miniszterek tagjai a Privy Council-nak¹ s mint ilyeneket őket a Right Honourable² címzés megilleti, ami megfelel a mi nagyméltóságú címzésünknek, s a képviselőházban is a volt minisztereknek ezt a címzést megadják Angliában, ha egyébként a társaséletben nem is szokásos ezen címzés alkalmazása.

Németül Miniszter A/D³ a címem. Sohasem kértem arra Angliában senkit se, hogy engem Excellency⁴ címmel illessenek, de ezt mint volt miniszternek mindenütt megadták mint magától értetődőt. Erre különben soha a magam szempontjából súlyt nem helyeztem,

¹ Titkos Államtanács (ang.)

² Szó szerint: igen tiszteletre méltó. Tartalmilag nagyjából a méltóságos címnek felel meg.

³ Ausser Dienst – szolgálaton kívüli (ném.)

⁴ Kegyelmes vagy nagyméltóságú úr.

de miután országunk érdekében igyekeztem és fogok igyekezni külföldön működni, a jó hangzású Excellency címet természetesen szívesen veszem nem valami hiúsági szempontból, de hogy személyemnek ezáltal is súly adassék, amikor saját költségemre végzett és végzendő tevékenységeim keretében hivatalos helyről semmiféle támogatásban nem részesülök.

Ellenben kénytelen vagyok a leghatározottabban tiltakozni nemcsak a magam nevében, de egyúttal az általam annyira nagyra tartott szabad Anglia nevében is a leveledben foglalt azon beállítás ellen, mintha egyáltalában egy napon szabadna említeni a bolsevisták angliai aknamunkáját azzal a ténykedéssel, hogyha egy magyar képviselő teljesen nyíltan és érvekkel próbálja arra kapacitálni Anglia közép és felső társadalmi köreit, hogy az igazságtalan trianoni békét a Nemzetek Szövetsége útján törvényes eszközökkel igyekezzenek megváltoztatni, illetve alkotmányos befolyásukat ilyen irányba érvényesítsék.

Lelkem mélyéig elszomorít az, hogy Magyarország londoni követe még csak halvány árnyékát is megtűri agyveleje legkisebb rétegében is olyan párhuzamnak, hogy arra hivatkozik, hogy amiképpen az aknamunkát végző bolsevistákat Anglia területéről kiutasították, úgy a magyar külképviseletnek, vagy bárki magyar embernek amiatt kellemetlensége támadhatna, ha egy magyar képviselő hazája tragédiáját tisztességes érvekkel és békés úton az angol közönség előtt saját költségén végzett ténykedéssel feltárni igyekszik. Ha külképviseletünk ennyi önérzettel gondolkozik a trianoni revízió kérdéséről, az engem mint fajtám sorsát kétségeesve látó embert módfelett megdöbbsent.

Ami magának a kérdésnek az érdemét illeti, e tekintetben legcélszerűbbnek vélem, hogyha idemellékelek egy interjút, amelyet egy újságíró tegnap vett ki tőlem. Ebben egyenlőre (sic!) csak nagyon pongyolán tárom fel felfogásomat a Rothermere-féle akció jelentőségéről s általában az angol állapotokról.

Mint kegyeskedel ebből látni, a felfogásom a Rothermere-féle akciót illetőleg egyáltalában nem változott. De én országunk érdekében különböztetek a jelenlegi lehetőségek és a jövőbeni valószínűségek között s nem hiszem, hogy szerencsétlen trianoni országunk diplomáciája egészen hivatása magaslatán áll, ha csak a múlt jelent nézi, de az angol közvéleménynek jövőre szóló felvilágosítása érdekében nemcsak hogy az ujját nem mozditja, de még megtűr olyan beállítást is, hogy egy ilyen felvilágosító munka egy vonalba helyezhető a bolsevista aknamunkáival. Majd a képviselőházban részletesebben kifejtem felfogásomat az egész kérdést illetőleg, egyenlőre a mellékelt interjúban foglaltatnak nagyjában azok a szempontok, amelyeket lényegesnek tekintek.

Azt kegyeskedel írni, hogy Téged mint követet azért fizetnek, hogy az igazat minden körülmények között megjelenjél még népszerűség árán is. De az én érzésem az, hogy amit leveledben írni méltóztatol, vagyis hogy momentán az angol kormánynál semmit sem lehet tenni, arra mindenki rájöhet, aki két napig érintkezik vezető politikusokkal, de a diplomáciának nemcsak a jelenlegi momentán helyzetet, hanem a jövőbeni esélyeket is fel kellene vennie gondolkodása körébe.

Nincs kétségem az iránt, hogy meg méltóztatol bocsátani azért, hogy én teljes őszinteséggel és nyíltsággal írtam meg a fenti sorokat. Kivel szemben legyek őszinte, ha nem egy olyan gazdag és hatalmas nagy úrral szemben, mint amilyen a mi egyénileg végtelen szeretetre méltó londoni követünk. Ami ellen nekem kifogásom van, az nem a személyre vonatkozik, aki előtt én mély tisztelettel hajolok meg, hanem mint törvényhozó úgy látom, hogy trianoni Magyarország diplomáciája még ma is ama régi boldog idők rózságyán nyugszik, ami jogosult volt a régi monarchia (sic!) békés világában, de rettene-

tesen fényűző kiadást jelent az adó alatt roskadozó és mai állapotában sajnos többé-kevésbé életképtelen trianoni Magyarország számára.

Fogadd őszinte mély tiszteletem nyilvánítását, mellyel maradtam mindig kész szolgáló:

Nagy Emil

Másolat

K 58. B res. 1926–1929.(1928.)

244.

Rubido-Zichy viszonzválasza Nagy Emilnek

1928. I. 2.

Igen tisztelt Barátom!

Legutolsó kelet nélküli¹ leveledet köszönettel vettem. Annak elolvasása után az a benyomásom, hogy Hozzád intézett soraimban nem tudtam elég világosan kifejtteni felfogásomat.

Elsősorban ugyanis eszem ágában sem volt bármiképp is kifogásolni, hogy Magadat „Kegyelmes Úrnak” címezteted, csak meg akartam magyarázni az angol nyelvi szokást, mely az „Excellency” címet kizárólag *aktív* hivatalos személynek adja meg és pedig viceroy², governor-general,³ nagykövet és követnek, akik nyugalomba vonulásuk után ezen címet tovább nem viselik. Ez az oka annak, hogy az angol ember hazája szokása után ítélve, minden Excellency címet viselő személyben a mindenkori kormány valamely tényleges szolgálatban levő képviselőjét látja és hosszú magyarázatra van szükség, míg megérti, hogy a mi Kegyelmes címünk az angol Right Honourable-nek felel meg.

Ami pedig az orosz diplomáciai képviselővel való párhuzamot illeti, rendkívül megleptek következtetéseid, amelyeket belőle levontál. Természetesen eszem ágában sem volt a két fajtájú propagandát tárgyilag összehasonlítani. A Te magánemberi minőségben kifejtett működésedet sem akartam összehasonlítani a szovjet külképviselet üzelmeivel. Megjegyzésemnek célja csak az volt, hogy rámutassak, hogy mily következmények háromolhatnak egy országra, melynek diplomáciai képviselője közvetítő feladatát félreismerve tekinteten kívül hagyja a praktikus és pillanatnyi lehetőségeket és gyengeségből vagy rosszul felfogott hazafiasságból el hagyja magát ragadtatni oly akcióban való részvételre, amely homlokegyenes ellentétben áll azon kormány felfogásával, melynél akkreditálva van. Ilyet magánember nem tehet, de egy felelősségteljes állásban levő kormányképviselőnek nincs joga kormányának politikáját esetleges komplikációknak kitenni. Ezért tartottam szükségesnek itteni köröknél külön kiemelni, hogy ittlétednek semmiféle hivatalos jellege nincs, ami talán elferdítve oly módon továbbított Hozzád, mintha én lekicsinylőleg nyilatkoztam volna Felőled.

¹ A közlés alapjául szolgáló másolati példányon van dátum. Valószínűleg adott fogódzók alapján határozta meg a másoltató az írás időpontját.

² alkirály – (ang.)

³ főkormányzó – (ang.)

Azt hiszem, hogy mindenki, aki jobban ismer, tudja, hogy én is szeretem Hazámat épp annyira mint akárki más s azt is bárki megmondhatja Neked, hogy soha életemben nem személyeskedtem államügyekkel kapcsolatban. Leveletem Hozzád sem intéztem személyes okokból, hanem csak az az igyekezet vezérelt, hogy álláspontomat az ügy érdekében Előtted kifejtsem.

Különben megállapítottam leveledből, hogy Te is azon a véleményem vagy, hogy az angol vezető politikai köröknél a tárgyban pillanatnyilag nem lehet semmit sem tenni. Én csak erről beszéltem. Ami a végcélét illeti, nem szükséges külön kifejtennem, hogy erre vonatkozólag minden magyarnak csak egy véleménye lehet. A különbség köztünk csak abban állhat, hogy a közös cél elérésére mely eszközöket tartanak az adott időben a legalkalmasabbnak.

Semmi esetre sem használhatunk az ügynek, ha egymás *ellen* dolgozunk. Minden külpolitikát a kormány kell hogy vezessen, nekem pedig bele kellene illeszkednem a megadott nagyvonalú utasításokba. A mindenkori követ ugyanis a nemzetközi jog szerint csakis *kormány és kormány* közötti kapcsolatként szerepelhet.

Fogadd kérlek kiváló nagybecsülésem nyilvánítását, mellyel maradtam szívélyes üdvözléssel igaz híved:

Rubido Zichy

Másolat

K 58. B res. 1926–1929.(1928.)

245.

Rubido-Zichy Iván levele Walko Lajoshoz

1928. III. 21.

Leghálásabb köszönettel vettem szíves táviratodat, melyben értesíteni kegyeskedtél, hogy Nagy képviselő úr támadásaira a Parlamentben szándékozol felelni.¹

Az eddig megjelent cikk szerény nézetem szerint nem bíráló, hanem vádaskodás lévén legyen szabad a szerintem igaz tényállást röviden összefoglalva újból nb.² rendelkezésemre bocsátanom.

Nagy képviselő úr egyik vádja az én állítólagos passzivitásom, sőt rosszindulatom a revíziós agitációval szemben.

Kezeim között levő levelezésünk homlokegyenest az ellenkezőt bizonyítja. Mutatja, hogy vele szemben is aktív módon igyekeztem irányítólag és szabályozólag hatni. Ismételtten felvilágosítottam az itteni pozitív tevékenység számtalan kényességéről. Számtalanszor felajánlottam informatív kollaborációimat. Mindenek előtt pedig igyekeztem őt meggyőzni, hogy a *magyar sajtóban* megjelenő cikkei nemcsak feleslegesek, hanem egyenesen

¹ Walko 1928. IV. 19-én tartott felszólalásában a követet a legmesszebbmenőkig megvédte, és őt „a magyar állam szolgálatában állók egyik legkiválóbbjára”-nak minősítette. Az 1927. évi január 25-ére hirdetett Országgyűlés Képviselőházának naplója. XI. k. Bp. 1928. 85–87. Az idézett kitétel a 86. l-on található.

² nagybecsű.

károsak. Elvégre a magyar közönséget nem kell Trianon szörnyűségeiről meggyőzni. Ellenben az ilyen cikkek elkerülhetetlen következménye, hogy:

- 1/ diszkreditálják a Rothermere-akciót Angliában (amit a komoly angol sajtó véleményeivel bőségesen bizonyíthatok)
- 2/ hogy majdnem döntő bizonyítékot szolgáltatnak a kisantantnak azon irányban, hogy az angol propagandát magyar kezek dróton rángatják,
- 3/ inzultálja és elkedvetleníti azokat az angolokat, akik korábban érdekünkben fáradoztak, vagy most is R-től függetlenül értünk dolgoznak.

Nem az én hibám, hogy mindezen jóindulatú figyelmeztetésem Nagy képviselő úr féktelen egyéni ambíciójába és érvényesülni akarásába ütköztek. Önmagukat csalhatatlannak hívó embereket nem lehet meggyőzni. Kissé merész dolog ezen tanácsaimat rosszindulatra visszavezetni.

A másik vád az volna, hogy „soha senkinek még csak halvány célzást sem tettem” Trianon igazságtalanságaira. Egy ilyen rendkívül súlyos vádat nem szabad minden bizonyíték nélkül emelni, márpedig mindeddig Nagy úr még csak azokat a tényeket sem adta elő, melyekből ezen hazaáruló magatartásomra következtetett. Márpedig az a rendkívüli kategorikus kitétel, hogy „senkinek sem”, azt involnálná, hogy ő behatóan tudakozódott mindenkinél, akivel bármikor bizalmas érintkezésben álltam s hogy minden esetben tagadó választ kapott volna. Másként nem is képzelhető egy ilyen megsemmisítő vád.

Ezzel szemben csak egyetlen ellenbizonyítékul 1925-ben az oxford-i egyetemen tartott előadásomra hivatkozom, melyben elmentem a merészség legszélső határáig, amit felelősségteljes állásban levő egyéniség még megengedhet magának. Akkoriban még híre hamva sem volt a Rothermere-mozgalomnak. Előadásom szövegét egyébként nyomtatásban kiadattam, (néhány száz példányt beküldtem a Külügyminisztériumnak is) azzal továbbá úgy a magyar mint az angol sajtó foglalkozott s miatta még egész a legújabb időkig a kisantant sajtó vehemens dühvel támadott. Ennek nem ismerésére tehát az angol viszonyok oly alapos ismerője, mint Nagy úr alig hivatkozhatik, különösen akkor, ha saját állítása szerint másfél évig a legnagyobb pontossággal tanulmányozta itteni magatartásomat.

Magától értetődőleg szó sem lehet arról, hogy az ilyen már külsőleg is bebizonyíthatlan és általánosságban tartott vádaskodásokkal szemben egy külképviseelő alibiként bizalmas természetű munkásságát hozhatná a nagy nyilvánosság elé. Pusztán arra szeretnék hivatkozni, hogy előadásom megtartása után az itteni külügyminisztérium, bár nagyon barátságos és gyengéd módon, értésemre adta azon kívánságát, hogy lehetőleg kerüljek mindennemű demonstratív propagandát.

Az eddigiekből biztosra vehetjük, hogy a beígért fővadás alapját az emlékezetes album-átnyújtási intermezzo³ fogja képezni. Tudomásom szerint az bőszíti fel ellenem a képviselő urat, hogy szerinte útjában álltam volna akkori nyilvános szereplésének.

Jól tudjuk, hogy ezt a komikus esetet Nagy úr kizárólag saját magának köszönheti. Augusztus elején kizárólag ő inscenálta⁴ Londonban az album-átnyújtási ünnepséget és annak tervezett részleteit én csak véletlenül tudtam meg Rothermeréktől. Akkor a hiányos rendezés következtében a tervezett ünnepség a legbotrányosabb kudarcba fulladt, Nagy úr pedig, aki mindenért felelős volt, egyszerűen cserbenhagyta Rothermere-t, és sem távirati, sem telefoni kérdézősködéseinkre még csak nem is válaszolt. Akkor pedig az én embereim minden követ megmozgattak, hogy Nagy képviselő urat akár a föld alól is előkerítsék és őt az ünnepségek központjába állítsák. Viszont a szeptemberben tervezett

³ A magyar közvélemény Rothermere iránti háláját kifejező dokumentumokat albumba foglalták és átadták a lordnak.

⁴ Rendezte – (lat.).

párizsi bankett előtt maga Rothermere küldte hozzám saját iniciatívájából bizalmas emberét Ward Price-t, hogy kifejezze előttem azon aggályait, miszerint egy demonstratív ünneplés hátrányosan befolyásolhatná az optáns-per küszöbön álló tárgyalását. Maga Rothermere volt az, aki később is az ünnepségek letompítását követelte, s ugyanakkor egy másik küldöttséget a legnagyobb csendben is minden feltűnés kerülésével fogadott.

Mindezek olyan tények, melyeket nem lehet nagy nyilvánosság előtt elmondani, s éppen ez képezi Nagy úr erősségét, amit ő nagyon jól tud és kíméletlenül kihasznál. Azonban el lehet mondani egy titoktartásra kötelezett (esetleg parlamenti) bizottság előtt. Tekintve, hogy Nagy úr szavahihetősége még egy másik esetben is tűzpróbára vár, talán a jelen esetet is legjobb volna egy ilyen bizottság által tisztáztatni.

Engem egyáltalán nem vezérelnek személyes szempontok. Elvégre közel egy év óta tűröm ezen úr nyilvános gyalázkodását, melyre semmi egyéb nem reagálok, minthogy ismételten a legudvariasabb és legbarátságosabb módon igyekszem őt az ország igaz érdekei felől meggyőzni. Azonban ezen vádakkal szemben szeretnék helytállni a külügyi szolgálat becsületéért és last but not least⁵ segédkezet akarnék nyújtani ahhoz, hogy ez az elég veszélyes külpolitikai demagógia csírájában fojtassék el. Most, amikor a genfi diadalok hatása alatt csak dicsérettel és bámulattal illetik a magyar diplomáciát még idegen ellen-ségei is, úgy gondolom, hogy itt volna az idő, hogy ezzel a méregkeveréssel egyszer s mindenkorra leszámoljunk.

Maradok legszívélyesebb üdvözlettel igaz híved:

Rubido Zichy Iván

Eredeti tisztázat

K 58. B res. 1926–1929.(1928.)

⁵ utoljára, de nem utolsó sorban – (ang.).

IV. HELYE A TÁRSADALOMBAN

IV.1. Általános keretek, kapcsolódások, politikai funkció, társadalmi gyökerek, külső megítélés

246.

Körrendelet a kormányzótanácsi biztosok tájékoztatásáról

11.997

1919. VI. 27.

Folyó hó 1-én 11561/K.Ü.N.¹ számú körrendeletem kapcsán a Kormányzótanács által az egyes vármegyék élére kinevezett kormányzótanácsi biztosok kiegészített névsorát² csatoltan kiadom azzal, hogy a külügyi népbiztosság minden kiadott és kiadandó általános érdekű értesítését és rendeletét egyenesen a kormányzótanácsi biztosoknak, illetve azok kezein keresztül kell az illetékes hatóságoknak megküldeni.

Ezt a 11561/Kün. számú körrendeletnél előjegyzendő körrendeletet a Külügyi Népbiztosság titkárságainak, főosztályainak, osztályainak, csoportjainak és a számvevőségnek adom ki.

Praznovszky

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

247.

Drasche-Lázár Alfréd körrendelete Eckhardt Tibor összekötő szerepéről

13.028

1919. VIII. 22.

A Siófokon székelő hadseregfővezérlethez külügyi kiküldöttként dr. Eckhardt Tibort, a volt szegedi Külügyminisztérium miniszteri tanácsosát rendeltem ki, akinek feladata lesz a fővezérletnél (fővezérlet hírszerző csoportjánál) nyert külpolitikai vonatkozású hírekről és eseményekről állandóan tájékoztatni.

Dr. Eckhardt Tibor jelentéseit közvetlenül a politikai osztályhoz fogja elküldeni, a fővezérségnek szánt értesítések pedig dr. Eckhardt Tibor címére szintén a politikai osztálynál fognak gyűjteni.

Drasche-Lázár
államtitkár

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

¹ Külügyi Népbiztosság.

² Nem közöljük.

Somssich József külügyminiszter előterjesztése Friedrich István miniszterelnökhöz a sajtómunka összehangolása tárgyában

1919. XI. 10.

Nagyméltóságodnak f. é. október hó 13-án kelt 5207/ME. I. sz. átiratára való hivatkozással van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy a Külügyminisztérium kebelében Eckhardt Tibor miniszteri osztálytanácsos vezetése alatt egy külügyi sajtóosztály működik, melynek kiépítését eddigi működésem egyik legfőbb feladatának tekintettem. Természetesnek találom, hogy ezen sajtóosztályom a miniszterelnökségi sajtóirodával állandó és szoros nexusban álljon, viszont elkerülhetetlennek látom, hogy a külügyi vonatkozású ügyekről a sajtó ezen sajtóosztályom útján közvetlenül informáltassék. Ezt azonban csak úgy vélem elérhetőnek, hogy a külpolitikáért felelős mindenkori külügyminiszter saját felelős orgánumai által informálja, irányítsa és befolyásolja a hazai sajtót, másrészt, hogy a normális diplomáciai összeköttetés helyreálltával a külföldről beérkező híryanag szakszerűen feldolgoztassék és kihasználtassék.

Az önálló magyar Külügyminisztérium felállításával a miniszterelnökségi sajtóirodának ebbeli működése természetesen át kell hogy ruháztassék az illetékes külügyi sajtóosztályra.

Felkérem Nagyméltóságodat, hogy ezen törekvéseimben a leghathatósabban támogatni és sajtóirodáját utasítani méltóztassék, hogy fent kifejtett felfogásomnak az újságírói körökben való minél gyorsabb és eredményesebb terjesztését előmozdítsa.

Somssich

Másolat

K 59. 7. t. 1918–1919.

Körölvény a külföldi kiküldetésekhez szükséges előzetes külügyminiszteri hozzájárulásról

15.039

1919. XI. 25.

A minisztertanács folyó évi november hó 13-i ülésében előterjesztésemre határozatilag kimondotta, hogy az egyes szakminisztériumok, illetőleg alárendelt hivatalaik külföldi kiküldetések szükségessége esetén előzetes hozzájárulásomat minden esetben ki fogják kérni.

Az ebből kifolyólag a Külügyminisztériumhoz érkező értesítések az illetékes osztályok által lesznek kezelendők. Hozzájárulásom esetében a kiküldetésről az érdekelt kül-

képviselői hatóságok, valamint a Külügyminisztérium elnöki osztálya, ahol az összes kiküldöttek nevei nyilvántartandók lesznek, minden esetben értesítendőek.

Somssich

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1919.)

250.

Körrendelet a Nemzetközi Duna-bizottság magyar képviselői helyzetének rendezéséről

43.963/1/a

1920. XII. 28.

Tekintettel arra, hogy a Nemzetközi Duna-bizottság az egyes kormányokkal és kormányhatóságokkal a nemzetközi bizottságok által állandóan követett eljárásnak megfelelően kizárólag az illető kormányoknak a bizottságban helyet foglaló képviselői útján önjárt érintkezni, a Minisztertanács előterjesztésemre hozzájárult ahhoz, hogy a magyar királyi kormánynak a Duna-bizottságban helyet foglaló képviselője, illetve annak helyettese a Nemzetközi Bizottsággal önállóan és kizárólagosan érintkezhessek, vagyis a Nemzetközi Duna-bizottság által hozzá intézett megkeresésekre válaszolhasson és a Bizottsághoz intézett jegyzékeket és átiratokat aláírásával elláthassa. Állást foglalt a Minisztertanács oly irányban is, hogy hazai hatóságaink a Nemzetközi Duna-bizottsággal a jövőben csakis nevezett kormányképviselő közvetítésével érintkezzenek.

A Minisztertanács nevezett kormányképviselőit egyúttal a m. kir. Külügyminisztériumnak rendelte alá.

Nevezett kormányképviselő fent részletezett tevékenységével együtt járó adminisztratív teendőik ellátását — tekintettel arra a költségre, amellyel egy önálló hivatali apparátus felállítása járna — a Minisztertanács hozzájárulásával a kebelbeli 10. osztályra¹ bízom, amely eddigi ügykörének ellátása mellett 1921. évi január hó 1-jétől kezdődőleg egyben mint „Magyarország Képviselői a Nemzetközi Duna-bizottságban” is működni fog.

Ez utóbbi minőségben a 10. osztály, illetve az újonnan szervezett képviselői ügykörébe fog tartozni a Nemzetközi Duna-bizottság által a magyar kormányképviselőkhöz intézett megkereséseknek a felmerülő szükséghez képest az illetékes szakminisztériumok bevonásával való tárgyalása, valamint a szakminisztériumok és egyéb hatóságok által a Duna-bizottsággal folytatott tárgyalások közvetítése.

A szóban forgó ügykörre vonatkozólag duna-bizottsági kormányképviselőnk és annak helyettesét felruházom a kiadmányozás és a kiadmányok aláírásának jogával, úgy azonban, hogy a külügyi vonatkozású ügyek hozzájárulás céljából a 10. osztály felülvizsgálatával mindenkor megbízott államtitkárnak vagy rendkívüli követnek, a politikai vonatkozású ügyek pedig ezen felül külön a politikai osztály vezetőjének is „kiadás előtt” bemutatandók lesznek.

¹ Kereskedelmi osztály. Ld. még a 21. sz. összeállítás megfelelő részét.

A szóban forgó képviselőt ügyvitelét illetően elrendelem, hogy a képviselőhöz intézett mindennemű jegyzék, megkeresés vagy egyéb beadvány a képviselőnél elkülönítve kerüljön iktatás, kezelés és irattározás alá. A képviselőt előadóívként „Magyarország képviselője a Nemzetközi Duna-bizottságban” felülnyomással ellátott külügyminiszteri előadóívet használ.

Jelen rendeletem természetesen nem érinti a 10. osztálynak nemzetközi vonatkozású hajózási ügyekben az első bekezdésben felsoroltakon kívül eddig is fennállott hatáskörét,² amelyeknek elintézése tehát a jövőben is az eddig követett módon fog történni. Ezekben az ügyekben a m. kir. Külügyminisztériumhoz intézett beadványok a jövőben is az iratkezelésre fennálló általános szabályok szerint az általános iktatóban lesznek iktatandók és az általános irattárban kezelendők.

A m. kir. Külügyminisztérium osztályait felhívom, hogy a Nemzetközi Duna-bizottsággal a fentiek értelmében szintén csak a kebelbeli 10. osztály mint Duna-bizottsági képviselőt útján érintkezzenek.

Teleki

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

251.

Minisztertanácsi előterjesztés a hazai és külföldi hatóságok kapcsolattartásának szabályozásáról

1124¹

1921. I. 18.

A m. kir. Külügyminisztérium és az alája rendelt m. kir. külképviseleti hatóságok működésére zavarólag hat két kérdésnek a rendezetlensége: az egyik hazai hatóságaink és a külképviseleti hatóságok, a másik a Budapesten székelő idegen külképviseleti hatóságok és hazai hatóságaink mi módon való érintkezésének kérdése.

Súlyt helyezve arra, hogy az említett két kérdés szabályozása az összes érdekelt tényezőkkel összhangban menjen végbe, a vezetésem alatt álló m. kir. Külügyminisztérium folyó évi január hó 11-én az egyes tárcák képviselőinek részvételével egy értekezletet hívott egybe, amely a szóban forgó kérdések rendezésének alapelvei tekintetében egyöntetű megállapodásokra jutván oly értelmű határozatot hozott, hogy kívánatosnak tartja, miszerint a kérdés végső fokon minisztertanácsi határozat formájában kerüljön elbírálás alá.

Az értekezlet fenti határozatához képest a következőkben bátorkodom előterjesztésemet megtenni:

I. A m. kir. Külügyminisztérium rövid fennállása alatt számos olyan eset fordult elő, amelyben a magyar minisztériumok nemcsak pusztán adminisztratív természetű, hanem politikai vonatkozású ügyekben is egyes magyar külképviseleti hatóságok-

² Az osztály ügybeosztására vonatkozóan ld. a 21. sz. iratot.

¹ Az irat az 1124. számú akta melléklete.

hoz a m. kir. Külügyminisztérium tudta nélkül, közvetlenül intéztek megkereséseket, illetve azoknak közvetlenül adtak utasításokat.

Az ily irányban fejlődő gyakorlattal szemben a m. kir. Külügyminisztérium sietett állást foglalni s kifejezésre juttatta álláspontját, mely szerint szükségesnek tartja azt, hogy hazai hatóságainknak a külképviseleti hatóságokkal való érintkezése mindenkor a magyar királyi Külügyminisztériumnak közvetítésével történjék. Ennek az álláspontnak az elfogadását főleg az alábbi szempontok tették szükségessé:

Közjogi szempontból vitán felül áll, hogy a Külügyminisztérium alá rendelt külképviseleti hatóságok működéséért a m. kir. külügyminiszter tartozik alkotmányos felelősséggel. Ezt a felelősséget azonban a külügyminiszter természetesen csak akkor fogja viselhetni, ha a külképviseleti hatóságok mindennemű tevékenységéről tudomással bír, s így ellenőrizni képes, hogy az a kormány által kijelölt általános külpolitikai irányelvekkel összhangban van-e. Ebből a szempontból feltétlenül elkerülendőnek mutatkozik az, hogy egyes hatóságok külképviseleti hatóságoknak politikai vagy politikai kihatással bíró kérésekben utasításokat adjanak.

De nemcsak politikai, hanem adminisztratív ügyekben is kívánatosnak mutatkozik a Külügyminisztérium közvetítésével való érintkezésnek követelményként való felállítása, először is mivel a magyar külképviseleti hatóságoknak az egyes magyar miniszterek által közvetlenül adandó megbízások eltérhetnének attól a politikai irányzattól, amelyeknek betartásáért a külügyminiszternek felelnie kell, sőt azt egymásnak ellentmondó utasítások kiadása és kaotikus helyzetek teremtése által egyenesen megbonthatnák, másodsor pedig, mivel a Külügyminisztériumnak is módjában van a társmínisztériumok kívánságait a lehető leggyorsabban teljesíteni.

A Külügyminisztérium közvetítésével való érintkezés előnyösnek mutatkozik azért is, mert érintkezésünkben a volt Monarchia utódállamaival a legegyszerűbb adminisztratív kérdésnek is gyakran van politikai vonatkozása, és a Külügyminisztérium fogja legjobban megítélhetni, vajon nem kell-e valamely külföldi hatóság részéről támasztott kérés teljesítését azon okból megtagadni, mert hasonló tárgyú, magyar részről történt kérdés ugyanazon külföldi állam hatóságának részéről előzőleg megtagadtatott; továbbá, mert újonnan szervezett külképviseleteink munkájának kvalitatív és kvantitatív tekintetben való ellenőrzése, valamint a felettük gyakorolt felügyelet nehezebbé válnék azáltal, ha ügyeiknek éppen nem lényegtelen része kivonatnék a Külügyminisztérium ügyköréből, egészen eltekintve attól, hogy a nemzetközi jog praxisában jártasabb külképviseleti tisztviselőink is, teljesen megváltozott politikai és jogi viszonyokra való tekintettel gyakran lesznek utalva a központból jövő utasításokra.

A Külügyminisztérium ezen álláspontjával szemben egyes szakminisztériumok részéről utalás történt bizonyos tételes jogszabályokra, amelyek a hazai hatóságainknak egyes ügykörökben megadják a jogot arra, hogy a külképviseleti hatóságokkal közvetlenül érintkezzenek. (Így p.o.² a m. kir. belügyminiszternek 78599/888. számú körrendelete „magyarországi hatóságoknak a külföldön székelő osztrák-magyar követségekkel vagy konzuli hivatalokkal, továbbá a külföldi, valamint az osztrák és bosznia-hercegovinai hatóságokkal való levelezési módzatainak megállapítása tárgyában”.) (Magyarországi Rendeleték Tára 1889. évf. II. köt. 2014. és kk. old.) feljogosítja a törvényhatóságok első tisztviselőit és a budapesti magyar királyi államrendőrség főkapitányát arra, hogy a külföldön székelő osztrák-magyar követségekhez vagy konzuli hivatalokhoz közigazgatási ügyekben közvetlenül intézhessenek átiratokat; a m. kir. minisztérium 1906. évi 2.800 ME. sz.

² Példának okáért.

rendelete „a diplomáciai képviselők, konzulok és ezek helyettesei, mint magyar állami anyakönyvvezetők által követendő eljárásnál szükséges eltérések megállapításáról” (Magyarországi Rendeletek Tára 1906. évfolyam, II. kötet 1725. és kk. old) egyes esetekre nemcsak előírja a diplomáciai és konzuli hatóságoknak anyakönyvi ügyekben a m. kir. belügyminiszterrel való közvetlen érintkezését, hanem a 4. §-ában azt is kimondja, hogy a diplomáciai képviselőnek, konzulnak, és ezek helyettesének az idézett rendeletben körülírt anyakönyvvezetői működése felett a felügyeletet a m. kir. belügyminiszter gyakorolja; a m. kir. igazságügy-miniszter 1909. évi 9000. IM. sz. rendelete „a polgári eljárásra vonatkozólag az 1905. évi július hó 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1909: XIV. tc. végrehajtása tárgyában” (Magyarországi Rendeletek Tára 1909. évfolyam I. kötet 785. és kk. old.) a m. kir. igazságügy-miniszternek ad módot arra, hogy magyarországi bírósági ügyiratoknak külföldön való kézbesítése, valamint Magyarországból külföldre intézett bírósági megkereséseknek az illetékes külföldi bírósághoz való juttatása iránt a megkeresett államban székelő illetékes m. kir. konzuli hivatalhoz közvetlenül fordulhasson stb.).

A külügyi igazgatás szempontjaiból kívánatosnak mutatózó közvetett érintkezés elvének a fentiekben példaképp részben ismertett közvetlen érintkezést megengedő hazai tételes jogszabályokkal, valamint a közigazgatásnak egyéb kívánalmaival való összeegyeztetése szempontjából az előbb említett értekezlet megállapodásaihoz képest tisztelettel vagyok bátor javasolni, hogy hazai hatóságainknak a külföldön székelő m. kir. külképviseleti hatóságokkal való érintkezése kérdésében mondja ki a m. kir. minisztérium a következőket:

- 1/ „Hazai hatóságaink a külföldön székelő m. kir. külképviseleti hatóságokhoz átiratokat, megkereséseket, utasításokat közvetlenül nem intézhetnek, hanem ily intézkedés szükségének felmerülése esetén a m. kir. Külügyminisztérium közvetítését tartoznak igénybe venni.
- 2/ Ezen szabály politikai kérdésekben, vagy politikai vonatkozással bíró adminisztratív természetű ügyekben kivételt nem tűr.

Kivételnek van azonban helye a fenti általános szabály alól:

a/ minden oly esetben, melyre vonatkozólag valamely hazai hatóságnak külföldön székelő magyar külképviseleti hatósággal való érintkezését érvényben álló tételes jogszabály engedi meg;

b/ a m. kir. kereskedelmi miniszternek a m. kir. külügyminiszterrel létrejött és ez idő szerint érvényben lévő megállapodás keretei között külképviseleti hatóságainkkal konzuli (gazdasági természetű) kérdésekben folytatott közvetlen érintkezés tekintetében;

c/ az igazságügyi igazgatás körében előforduló egyes esetekben, amelyekben a közvetlen érintkezés eddig követett állapota nem írott jogszabályon, hanem állandó gyakorlaton alapul (így pl. külföldön házasságot kötni szándékozó magyar állampolgár részére kért házassági akadály alóli felmentések és egyéb házassági ügyek, a magyar jogról kért jogi vélemények és törvénybizonyítékok ügyei stb.);

d/ az előző pont alá nem vonható minden olyan adminisztratív jellegű ügyben, amelyen a közvetlen érintkezést az intézkedés megtételének sürgőssége indokolja.

- 3/ A közvetlen érintkezésnek a fentebb 2. a/–d/ alatt megjelölt eseteiben is igénybe veendő a Külügyminisztérium közvetítése, ha elvi jelentőségű vagy esetleg egyéb szempontból jelentősnek mutatózó kérdésről van szó. Sürgősség esetében ily ügyekből a Külügyminisztérium a közvetlenül foganatosított intézkedésről lehetőleg azzal egyidejűleg tájékoztatandó”.

II. Hazai hatóságainknak a Magyarországon (Budapesten) székelő idegen diplomáciai és konzuli hatóságokkal való érintkezése tekintetében olyan gyakorlat alakult ki, amelynek értelmében idegen államok konzuli hatóságai rendes ügykörükben, valamint esetleg egyéb hatóságai is azokban az esetekben, amelyekben erre valamely nemzetközi szerződés módot nyújt, a magyar hatóságokhoz közvetlenül intézhetnek beadványokat. Lásd p. o. a polgári eljárásra vonatkozólag az 1905. évi július hó 17-én Hágában kelt nemzetközi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1909: XIV. tc. végrehajtása tárgyában 1909. évi 9000 IM. szám alatt kiadott igazságügy-miniszteri rendelet 3. §-át. Ellenkező értelemben viszont az egyes hazai törvényhelyek — mint p. o. az örökösödési eljárásról szóló 1894: XVI. tc. XI. fejezetének egyes rendelkezései — előírják azt, hogy Magyarországon székelő idegen konzuli hatóságokhoz bizonyos ügyekben közvetlenül forduljanak. Ebből kifolyólag nem emeltetett kifogás az ellen sem, ha a szövetséges és társult hatalmaknak jelenleg Budapesten különböző elnevezések alatt működő diplomáciai jellegű külképviseleti hatóságai — amelyek tényleg konzuli tevékenységet is végeznek — ez utóbbi ügykörön belül a magyar hatóságokhoz közvetlenül beadványokat intéznek. A szóban forgó ügykörben a Külügyminisztérium közvetítő tevékenységét csak arra óhajtja korlátozva látni, hogy az idegen külképviseleti hatóságok részéről tett közvetlen lépésekre való érdemleges válaszadás, politikai tekintetből egy ideig még a Külügyminisztérium közvetítésével történjék.

A most vázolt szabályozás alól a gyakorlat kivételt statuált annyiban, hogy idegen államok konzuli hatóságainak egyelőre, amíg a béke ratifikálása után e kérdés rendezhető lesz, mód adatott a m. kir. Külügyminisztériummal vagy egyéb minisztériumokkal való közvetlen érintkezésre is, egyrészt azért, mert a volt Monarchia idejében exequatur-t nyert konzulátusok a magyar minisztériumokkal való közvetlen érintkezésre, itt székelő diplomáciai képviselők hiányában, fel voltak hatalmazva, másrészt pedig mert némely minisztériumunk, különösen a háború által teremtett rendkívüli viszonyok miatt, bizonyos kivételes intézkedéseket maga végez, amely intézkedés egyébként valamely alantás hatóság ügykörebe tartoznék, s abban a konzulok az eljárástól nem volnának eltöltve.

Az a/ pontban ismertetett állásfoglalás az elfogadott nemzetközi jogelveknek és a követett nemzetközi szokásoknak általában megfelel. Minthogy a konzulok rendszerint egy geográfiaileg meghatározott területre nyerik kinevezésüket, amelynek határain belül s az ottani helyi hatóságok előtt vannak feljogosítva eljárni a gondjaikra bízott alattvalók ügyében (: vö. Csarada: A tételes nemzetközi jog rendszere 1910.³ 343. és köv. l.) a nemzetközi jog irodalmában egyöntetűen az a felfogás uralkodik, hogy a konzulok saját ügykörükben közvetlenül csak az elfogadó állam alsóbb fokú hatóságaival érintkezhetnek. Így Liszt szerint (Völkerrecht 1918.⁴ 125. l.) „Die Konsuln sind, was in den Verträgen hervorgehoben zu werden pflegt, nicht befugt, sich von Notfällen abgesehen, unmittelbar an die Zentralbehörde des Empfangsstaates zu wenden, sondern haben zu diesem Zweck die Vermittlung des diplomatischen Vetreters ihre Ansendestaates in Anspruch zu nehmen.”⁵ Hasonlóan Rivier (Principes du droit des gens.⁶ 1896. I. 524.) „le consul n'est pas

³ Az első kiadás 1901-ben Bp-en jelent meg. A hivatkozott 1910. évi kiadás a 2. volt.

⁴ Liszt, Franz v. A hivatkozott kiadás 11. átdolgozott változata az eredetinek, és Berlinben jelent meg.

⁵ „A konzulok — ezt a szerződések ki szokták emelni — nincsenek feljogosítva (vészhelyzetektől eltekintve) közvetlenül a fogadó állam központi hatóságaihoz fordulni. Ebből a célból küldő államuk diplomáciai képviselőjét kell igénybe venni.”

⁶ „a konzul nincs közvetlen kapcsolatban annak az országnak a kormányával, amelyben működik, hanem az alsó hatóságokkal. Jogai és kompetenciája éppen úgy függ a konzuli megállapodásoktól, a törvényektől szabályoktól, mint annak az államnak a számára adott működési engedélyétől, ahol működik.”

en relation directe avec le gouvernement du pays où il fonctionne, mais bien avec les autorités inférieures. Ses droits et sa compétence dépendent tant des conventions consulaires et des lois et réglemens que de l'exequatur qui lui est accordé par l'État où il exerce ses fonctions". Ugyancsak a List-féle nézetet vallják a többi között Zorn (Völkerrecht 1863. 103. l. „Allerdings müssen die Konsuln, soweit es sich um amtlichen Verkehr mit den Zentralbehörden des Empfangsstaates handelt, die Vermittlung ihres Gesandten in Anspruch nehmen, zum Verkehr mit den sonstigen Staatsbehörden des Empfangsstaates aber sind sie als Staatsorgane ohne weiteres berechtigt.”⁷⁾, valamint az újabb irodalomban Friedrich is (Grundzüge des Völkerrechts 1915. 33. l. „Die Konsuln verkehren dienstlich in der Regel nicht unmittelbar mit den Ministerien des Empfangsstaates, sondern nur durch den zuständigen diplomatischen Vertreter ihres Staates.”⁸⁾

A fentiek előrebocsátása után, figyelemmel egyrészt az általánosságban követett nemzetközi jogszabályokra és szokásokra, másrészt pedig arra, hogy Magyarországon jelenleg a követségeken és konzulátusokon kívül még más külképviselői hatóságok (missziók, delegációk) is működnek, tisztelettel javaslom a minisztertanácsnak, hogy az idegen konzulátusoknak és egyéb külképviselői hatóságoknak a m. kir. hatóságokkal és minisztériumokkal való érintkezésének kérdésében a fent említett értekezlet megállapodásaihoz képest követendő eljárásként mondja ki a következőket:

- 1/ „Hazai hatóságaink a Magyarországon (Budapesten) székelő idegen külképviselői hatóságokkal politikai ügyekben kizárólag a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével érintkeznek. Hasonló ügyben idegen külképviselői hatóság által hozzájuk intézett megkereséseket érdemi elbírálás céljából a m. kir. Külügyminisztériumnak engedik át.”
- 2/ Politikai vonatkozással nem bíró minden olyan ügyben, melyben a közvetlen érintkezésre hazai tételes jogszabály, nemzetközi egyezmény, vagy e nemzetközi érintkezés formája tekintetében irányadó gyakorlat módot nyújt, a közvetlen érintkezés meg van engedve.

Jelen pont első bekezdésében említett eseteken kívül az érintkezésnek a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével kell történnie, miért is ezekben az esetekben az idegen külképviselői hatóságok által megkeresett hazai hatóságok csakis a megkeresésnek az idegen hatóságoktól való esetleges átvételére és az ügynek a saját szempontjukból való letárgyalására szorítkoznak, érdemleges intézkedés előtt azonban a m. kir. Külügyminisztérium véleményét a felmerülő szükségsekhez képest kikérik, s a megkeresésre adandó választ mindenkor a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével juttatják a megkereső hatósághoz.

Az idegen hatóság megkeresését tárgyzó válasz a Külügyminisztérium közvetítésével adandó meg a megelőző pont alá nem vonható mindazokban az esetekben is, amelyekben a hazai hatóságnak a Magyarországon székelő külképviselői hatósággal való érintkezését tárgyzó jogszabály a közvetlen érintkezést imperatívé írja elő.

- 3/ A 2. pont rendelkezései megfelelően alkalmazandók azokra az esetekre is, melyekben a megkereső fél a hazai, a megkeresett pedig az idegen külképviselői hatóság.

⁷ Zorn, Albert „Természetesen a konzuloknak — amennyiben a fogadó állam központi hatóságaival való hivatalos érintkezésről van szó — igénybe kell venniük követük közvetítését, mégis a fogadó állam egyéb állami hatóságaival való kapcsolathoz minden további nélkül jogosultak állami szervként működni.”

⁸ „A konzulok szolgálatilag szabályosan nem a fogadó állam minisztériumaival vannak közvetlen kapcsolatban, hanem csak államuk illetékes diplomáciai képviselőjén keresztül.”

4/ A megelőző 1–3. pontok rendelkezései nem alkalmazandók azokra az esetekre, melyekben az ügy csekély jelentősége folytán a közvetlen érintkezést nem mutatkozik indokoltnak kizárni (felvilágosítások, értesítések adása stb.), vagy amelyekben az idegen külképviseleti hatóság mint magánfél kér a hatóságtól bizonyos eljárásokat (pl. telefonfelszerelés és hasonlók).

A megelőző 1–3. pontok rendelkezései hasonlóképpen nem vonatkoztatandók a Magyarországon székelő idegen katonai hatóságokra, amelyek a békeszerződésben meghatározott egyes eseteken kívül a hazai hatóságokkal a m. kir. Honvédelmi Minisztérium közvetítésével érintkeznek.”

Felkérem végül a minisztertanácsot, hatalmazzon fel arra, hogy jelen előterjesztésem hozzájárulás esetén az egyes m. kir. minisztériumokkal és a Magyarországon székelő idegen külképviseleti hatóságokkal miheztartás céljából megfelelő formában közöljem.⁹

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

252.

Körrendelet Bíró Lajos volt helyettes államtitkár támogatásának mellőzéséről¹

9559/1b

1921. VII. 27.

A miniszterelnök úr felhívta figyelmemet Bíró Lajosnak a Bécsben megjelenő „Jövő”-ben² megjelent vezércikkére, mely teljes mértékben elárulja azt a felforgató szándékot, melyet nevezett Magyarországgal szemben táplál, amelyre egyébként is a forradalomban betöltött szerepe³ után minden kétséget kizáró módon következtetni lehet.

Ennek alapján Bíró Lajosnak a m. kir. külképviseleti hatóságok részéről bármilyen címen való támogatása mellőzendő.

Nuber

Másolat

K 59. 14.t. Költségvetésre vonatkozó körrendeletek gyűjteménye 1919–23.

⁹ A szabályozásra végül csak 1921. XII. 30-án került sor. Ld. erre a 254. sz. iratot.

¹ A rendeletet a minisztérium részleges és külképviseletek vezetői kapták kézhez.

² A szociáldemokrata emigráció lapja.

³ Bíró Lajos (1880–1948) író, újságíró. A polgári demokratikus forradalom Külügyminisztériumában államtitkár volt.

Rendelet a munkásmozgalmak figyelemmel kíséréséről

39.894/11b

1921. XII. 3.

A miniszterelnök úr közölte a Külügyminisztériummal, hogy a miniszterelnökségen szociálpolitikai osztályt állít fel, amelynek hivatása lesz a külföldi munkásmozgalmak állandó figyelemmel kísérése, az erre vonatkozó irodalom, sajtókivágások, jelentések stb. áttanulmányozása és időközi „bulletin”-nek kiadása a minisztériumnak, nemzetgyűlési képviselők stb. részére.

Ennek a feladatnak sikeres elvégzéséhez a miniszterelnök úr a vezetésem alatt álló minisztérium támogatását és állandó közreműködését is kérte. Felkérem tehát, szíveskedjék a munkásmozgalmakat az eddiginél is behatóbb figyelemmel kísérni és hozzám minél gyakrabban részletes jelentéseket küldeni. Hangsúlyoznom kell, hogy nemcsak szociálpolitikai intézkedések ismertetéséről van szó, hanem politikai és gazdasági tekintetben jelentőséggel bíró mindennemű munkásmozgalmakról is.

Kívánatos volna, ha az ily tárgyú jelentések, valamint a kapcsolatos mellékletek mindenkor három, esetleg négy példányban terjesztetnének fel hozzám, hogy egy-egy példányt az érdekelt szakminisztériumokon kívül a miniszterelnökség szociálpolitikai osztálynak is megküldhessék.

Egyben felkérem, szíveskedjék a működési statisztikai hivatalokat(sic!) megkeresni aziránt, hogy a fentjelzett szempontból tekintetbe jövő kiadmányokból bocsássanak a magyar kormány részére egy-egy példányt rendelkezésre.¹

A miniszter helyett

Wodianer

KK. 1921/13. 128–129.

Rendelet a hazai hatóságoknak a magyar külképviseleti hatóságokkal valamint a Magyarországon lévő idegen külképviseleti hatóságokkal való érintkezésről

3855/1a

1922. III. 13.

A minisztertanács a hazai hatóságok és a Magyarországon székelő idegen külképviseleti hatóságok között való érintkezés kérdéseit az 1921. évi december hó 30-án kelt határozatával szabályozta,¹ amelynek rendelkezéseit a m. kir. Külügyminisztérium ügysz-

¹ A kérdés szabályozásának további részleteire 1920. XII. 20-án, 1921. V. 28-án és 1921. XII. 21-én is jelent meg rendelet. KK. 1922/2. 13–14.

¹ E minisztertanácsi szabályozás előzményére ld. a 251. sz. iratot, amely 1921. I. 18-án készült el, s amely

tályaival, továbbá a m. kir. külképviseleti hatóságokkal tudomásulvétel és miheztartás végett az alábbiakban közlöm:

I.

A hazai hatóságok és a m. kir. külképviseleti hatóságok között való érintkezés.

- „1. Hazai hatóságaink a külföldön székelő m. kir. külképviseleti hatóságokhoz átiratokat, megkereséseket, utasításokat közvetlenül nem intézhetnek, hanem ily intézkedés szükségének felmerülése esetén a m. kir. Külügyminisztérium közvetítését tartoznak igénybe venni.
2. Ez a szabály politikai kérdésekben, vagy politikai vonatkozással bíró, adminisztratív természetű ügyekben kivételt nem tűr.
Kivételnek van azonban helye a fenti általános szabály alól:
 - a) minden oly esetben, amelyre vonatkozólag valamely hazai hatóságnak külföldön székelő magyar külképviseleti hatósággal való érintkezését érvényben álló tételes jogszabály engedi meg;
 - b) a m. kir. kereskedelmi miniszter és a m. kir. külügyminiszter között fennálló megállapodás keretén belül a m. kir. Kereskedelmi Minisztérium és az annak alárendelt hatóságok, valamint a külképviseleti hatóságaink között konzuli (gazdasági természetű) kérdésekben folytatott közvetlen érintkezés tekintetében;
 - c) a pénzügyi igazgatás körében a Magyarország és Ausztria között megejtendő felszámolást érintő, adminisztratív természetű ügyekben a m. kir. Pénzügyminisztérium és a bécsi m. kir. követség csoportjaként működő felszámoló hivatal között folytatott érintkezést illetően;
 - d) az igazságügyi igazgatás körében előforduló egyes esetekben, amelyekben a közvetlen érintkezés eddig követett állapota nem írott jogszabályon, hanem állandó gyakorlaton alapul (így pl. külföldön házasságot kötni szándékozó magyar állampolgár részére kért házassági akadály alóli fölmentések és egyéb házassági ügyek, a magyar jogról kért jogi vélemények és törvénybizonyítványok ügyei stb.);
 - e) az előző pont alá nem vonható minden olyan adminisztratív jellegű ügyben, amelyben a közvetlen érintkezést az intézkedés megtételének sürgőssége indokolja.
3. A közvetlen érintkezésnek a fentebb 2. a)–e) alatt megjelölt eseteiben is igénybe veendő a Külügyminisztérium közvetítése, ha elvi jelentőségű, vagy esetleg egyéb szempontból jelentősnek mutakozó kérdéstről van szó. Sürgősség esetében ily ügyekben a Külügyminisztérium a közvetlenül foganatosított intézkedésről lehetőleg azzal egyidejűleg tájékoztatandó.”

II.

A hazai hatóságok és a Magyarországon székelő idegen külképviseleti hatóságok között való érintkezés.

- „1. Hazai hatóságaink a Magyarországon (Budapesten) székelő idegen külképviseleti hatóságokkal politikai ügyekben kizárólag a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével érintkeznek. Hasonló ügyben idegen külképviseleti hatóság által hozzájuk

ezek szerint csak az eszterdó végén lett a kormány által elfogadva. Az előterjesztés szövegének a rendelettel való egybevetése az mutatja, hogy a végleges döntés nagy vonásaiban, sok helyütt betűről betűre a januári előterjesztésre épült.

intézett megkereséseket érdemi elbírálás céljából a m. kir. Külügyminisztériumnak engedik át.

2. Politikai vonatkozással nem bír minden olyan ügyben, amelyben a közvetlen érintkezésre hazai tételes jogszabály, nemzetközi egyezmény, vagy e nemzetközi érintkezés formája tekintetében irányadó gyakorlat módot nyújt, a közvetlen érintkezés meg van engedve.

Minden más esetben az érintkezésnek a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével kell történnie, miért is ezekben az esetekben az idegen külképviseleti hatóságok által megkeresett hazai hatóságok csakis a megkeresésnek az idegen hatóságoktól való esetleges átvételére és az ügynek a saját szempontjából való letárgyalására szorítkoznak, érdemleges intézkedés előtt azonban a m. kir. Külügyminisztérium véleményét a felmerülő szükséghez képest kikérik s a megkeresésre adandó választ mindenkor a m. kir. Külügyminisztérium közvetítésével juttatják a megkereső hatósághoz.

Az idegen hatóság megkeresését tárgyaló válasz a Külügyminisztérium közvetítésével adandó meg az I. pont alá nem vonható mindazokban az esetekben is, amelyekben a hazai hatóságnak a Magyarországon székelő idegen külképviseleti hatósággal való érintkezését tárgyaló jogszabály a közvetlen érintkezést nem imperatívusé írja elő.

3. A 2. pont rendelkezései megfelelően alkalmazandók azokra az esetekre is, amelyekben a megkereső fél a hazai, a megkeresett pedig az idegen külképviseleti hatóság.
4. A megelőző 1–3. pontok rendelkezései nem alkalmazandók azokra az esetekre, amelyekben az ügy csekély jelentősége folytán a közvetlen érintkezést nem mutatkozik indokoltnak kizárni (felvilágosítások, értesítések adása stb.), vagy amelyekben az idegen külképviseleti hatóság mint magánfél kér a hatóságtól bizonyos eljárásokat (pl. telefonfölszerelés és hasonlókat).

A megelőző 1–3. pontok rendelkezései hasonlóképpen nem vonatkoztatandók a Magyarországon székelő idegen katonai hatóságokra, amelyek a békeszerződésben meghatározott egyes eseteken kívül a hazai hatóságokkal a m. kir. Honvédelmi Minisztérium közvetítésével érintkeznek.”²

Nuber

KK. 1922/5. 45–46.

255.

Rendelet a nemességek és nemesi előnevek igazolásáról

6946/1a

1922. V. 24.

A m. kir. belügyminiszter úrnak folyó évi április hó 27-én 44.721/922–II/b. szám alatt kelt átirata értelmében a magyar nemesség, illetve a nemesi előnév minden egyes esetben csakis a m. kir. Belügyminisztérium, mint legfőbb nemesi hatóság nyilatkozata, illetőleg a Belügyminisztérium által kiállított nemesi bizonyítvány alapján jegyezhető be a szolgálati táblázatba.

² Ld. még a 261. sz. iratot.

A nemességnek a volt közös külügyi szolgálatban, illetve valamely katonai hatóság előtt történt igazolása nem tekinthető elégséges jogcímnak arra, hogy a nemesség stb. ennek alapján a szolgálati táblázatba bejegyeztessék, mert a felmerült esetekben nem állapítható meg, hogy az érdekelt nemességét vagy nemesi előnevét annak idején az arra illetékes legfőbb magyar nemesi hatóság: a m. kir. Belügyminisztérium igazolta-e.

Amennyiben az érdekeltek a közös külügyi vagy katonai szolgálatukban eltöltött idejük alatt igazolták volna magyar nemességüket az erre való hivatkozással a belügyminiszternek, mint legfőbb nemesi hatóságnak módjában fog állani az előző tárgyalási iratokból a nemesség stb. elismerésének megtörténtét megállapítani, mely esetben a nemesség újbóli igazolásától el lehet tekinteni.

Ehhez képest szükségesnek találom elrendelni, hogy a Külügyminisztérium szolgálati táblázataiba bevezetett nemességek illetve nemesi előnevek általános felülvizsgálat alá vétessenek, és felhívom a Külügyminisztérium összes, akár a központban, akár a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőit és alkalmazottait, hogy amennyiben igényt tartanak arra, hogy nemességüket, illetve előnevüket hivatalosan használhassák, úgy ehhez való jogukat jelen rendeletem megjelenésétől számított egy évben belül a m. kir. Belügyminisztérium által kiállított bizonylattal igazolják.

Erre az egy évre átmenetileg akként intézkedem, hogy azoknak nemessége, illetve előneve, akiknél ez a külügyi szolgálati táblázatukba okmányaik alapján már előzőleg feljegyeztetett, hivatalos kiadmányokon az átmeneti év folyamán is alkalmazható. Az újonnan felfektetett szolgálati táblázatokba azonban a nemesség vagy előnév csupán az előírt belügyminiszteri bizonylat bemutatása alapján lesz bevezethető.

A nemességnek, illetve előnévnek belügyminiszteri igazolásától csupán történelmi nevekkel, vagy teljesen közismert nemességekkel és előnevekkel szemben lehet eltekinteni, amikor a tisztviselőnek az illető családból való származása minden kétségen kívül áll. Pl. sárvári és felsővidéki gróf Széchenyi, hédervári gróf Khuen-Héderváry, hedri Hedry, lászlófalvi Velics stb.

A rendelet megjelenésétől számított egy év leteltével hivatalos kiadmányhoz csupán azok nemessége, illetve előneve lesz használható, akik ahhoz való jogosultságukat a fentiekben előírt módon igazolják.

Jelen rendelkezésből kifolyó összes teendővel, nevezetesen az igazolások átvételével, felülvizsgálataival és az igazolt adatoknak a szolgálati táblázatba való bevezetésével az elnöki/a. osztályt bízom meg azzal a különös meghagyással, hogy minden egyes nemesség, illetve előnév igazolásánál külön is feljegyezendő a szolgálati táblázatban az illető belügyminiszteri bizonylat kelte és száma, esetleg az a körülmény, hogy az illető nemesség teljesen közismert volta alapján vétetett igazoltnak. Súlyt helyezvén arra, hogy a Külügyminisztérium szolgálati táblázatai teljes mértékben egy közokirat hitelességével bírijanak, szigorú kötelességévé teszem az elnöki a. osztálynak, hogy az igazolások elbírálásánál a legnagyobb gondossággal, lelkiismeretességgel és körültekintéssel járjon el és szükségesnek találom előre is jelezni, hogy az ezzel ellenkező eljárást a szolgálati szabályok 236. § d) pontja értelmében a legsúlyosabb szolgálati vétségnek volnék kénytelen minősíteni.

Bánffy

KK. 1922/11. 92–93.

1926. IX. 1.

Kedves István!

Sajnos nem tudtam Lábodról jelentkezni, mert látogatóim(?) óta leginkább Budapestén voltam, s most néhány napja itt, ahol fiam előrejelzett feljövételét Belgrádból vártam be. Holnapután megint Budapestre kell mennem s nem tudom mikor jutok Lábodra; viszont az újságból olvasom, hogy nemsokára Radványba mész, ennél fogva ez idén a kilátásba helyezett látogatásodra sajnos nem számíthatok, de számítok jövőre feltétlenül, mikor remélhetőleg nyugodtabb idők lesznek, s nem kell állandóan Lábodról távol lennem.

Fiammal együtt eljött ide Ocskay Laci, aki azóta hogy szlovákiai birtokát kénytelen volt eladni, az elszakított Torontál megyében lakik apósánál, s összeköttetései folytán fiamnak segít a bácskai vagyonmentő akcióban. Ők közöltek velem valamit, amit kötelességemnek tartok tudomásodra hozni.

Hory követünk elmenetele¹ került szóba. Úgy Ocskay, mint fiam, kik az utolsó heteket Belgrádban töltötték, mondták, hogy az összes SHS miniszterek², illetékes körök desperatúrák³ Hory elmenetele fölött, s nagyon sajnálják, hogy annak el kell menni, aki előkészítője volt a most mindig jobban kifejlődő megértésnek Magyarországgal. De tetőzi sajnálkozásukat az a kiszivárgott szándék, hogy Forster Pált akarjátok Hory utódjává oda kinevezni⁴, aki már egyszer ott volt s részben gőgös, zárkózott magaviseletével, részben azért, mert társaságba nem járt s magánál sem fogadott, nemhogy szimpátiákra, hanem határozott antipátiákra tett szert. A fiúk, akik állandó kintlétük folytán nagyon sűrűn érintkeznek a mérvadó körökkel, s nap-nap után a társaságukban mozognak, azt mondják, hogy Forster kinevezése a lehetőleg legszerencsétlenebb választás lenne, kit eleve bizalmatlansággal fogadnának és félnek attól, hogy megront mindent, amit Hory el tudott érni, a jó egyetértés megteremtése érdekében⁵.

Én felette sajnálom Hory elmenetelét, mert tudom, hogy fiamnak mennyire segítségére volt mindenben és hogy neki köszönhettem volna fiam vagyonmentő akciójának szép eredményét, ha a 12-ik órában az árvíz meg nem ront mindent. S tulajdonképpen nem értem, hogy Horyt miért kell ezen helyről eltenni, még mielőtt tevékenységét kézzel fogható jó eredmény nem koronázta; de ha már más nyomósabb okoknál fogva magasabb szolgálati érdekből őt át kell helyezni, akkor tegyetek oda egy olyan embert, aki egyéniségét ott még nem tette antipatikussá és aki gyümölcsöztetni tudja a Hory által gyűjtött szimpátiákat.

¹ Hory András ugyan csak 1927. I. 13-án lett a belgrádi követség vezetése alól felmentve és a római követség vezetésével megbízva, azonban már 1926 júniusának végén közölték vele e tervet és a hír ezután — mint e levél is mutatja — széleskörűen elterjedt. Ld. Hory 1987. 214. és kk.

² 1929-ig Jugoszlávia Szerb-Horvát-Szlovén (SHS) királyságként nevezetett.

³ Ti. lehangoltak, levertek — (lat.).

⁴ Forster valóban kinevezést kapott. Életútjára ld. a Függelékben közölt adatokat.

⁵ A belgrádi osztrák követ sem festett hízelgő portrét Forsterról. Ld. Hory 1987. 460.

Bocsáss meg, hogy oly kérdést pertraktáltam, mire azt mondhatnád, hogy semmi közöm hozzá, de mégis megtettem, mert Neked ilyeneket is kell hallani, nemcsak a hivatalos jelentésekből, és mert sajnos a múltban elégszer tapasztaltuk, hogy két szomszéd állam közötti rossz viszonyt vagy elhidegülést legtöbbször az oda küldött képviselő szerencsétlen megválasztása okozta.

A grófné⁶ kezeit csókolva szívélyesen üdvözöl
igaz híved

Széchenyi Emil

K 58. Kézzel írt levél.
Walko Lajos félhivatalos levelezése

257.

*Körrendelet a minisztériumi ügyekben más tárcák és hatóságok számára
való átadásának megtiltásáról*

9468/1.

1927. IX. 3.

A közelmúltban előfordult, hogy a m. kir. Külügyminisztérium egyik ügyosztálya egy nála elintézés alatt álló ügyre vonatkozó eredeti ügyiratokat valamelyik társmisztérium részére kiadta.

Mínthogy ez az eléggé el nem ítéhető eljárás a hivatali érdekek súlyos károsodását vonhatja maga után, hasonló esetek megisméltődésének elkerülése céljából szükségesnek tartom a következőket elrendelni.

A Külügyminisztérium ügyiratainak akár valamelyik társmisztérium, akár pedig más hatóság részére eredetiben való kiszolgáltatása a legszigorúbban tilos. E rendelkezés alól csupán az alábbi meghatározott ügyekre vonatkozó ügyiratok képeznek kivételt:

- 1./ A kebelbeli 2. ügyosztály¹ hatáskörébe tartozó beutazási és tartózkodási engedélyekre vonatkozó ügyek, amelyeknek iratai a hozzászólásra illetékes társmisztérium vagy más hatóság hozzájárulásának vagy véleményének az iratokra való rávezetése céljából a tekintetbe jövő társmisztérium vagy hatóság részére eredetiben kiadhatók.
- 2./ Olyan ügyek, amelyeknek elintézése okvetlenül szükségessé teszi, hogy valamelyik társmisztér az eredeti ügyiratokat láttamozza. Ily ügyiratoknak az illetékes társmisztérnek való bemutatásával kizárólag tisztviselő bízható meg, aki a láttamozást bevárva, annak megtörténte után köteles az iratokat a Külügyminisztériumba haladéktalanul visszahozni.

Minden egyéb esetben eredeti ügyiratok kizárólag a miniszter úrnak vagy állandó helyettesének előzetes engedélyével szolgáltatathatók ki.

Khuen-Héderváry

Másolat
K 59. 13. t. 1926–1931.(1927.)

⁶ Gr. Bethlen Margit.

¹ Utazás- és útlevegyi osztály.

Hegedüs Loránt¹ levele gr. Széchenyi László washingtoni követhoz²

1928. IV. 14.

Kedves Barátom!

Szerencsésen Budapestre érve, kedves kötelességem Neked és a kegyelmes Grófnénak őszinte köszönetet mondani a Washingtonban tapasztalt vendégszeretetért; a Grófnénak³ még külön is köszönöm a rádiót, amelyet mint egy kedves tündér bocsátott utánam a Majestic-ra.

Hazaérkezve igyekezem benyomásaimat rendezni és sorban referálok különféle miniszter uraknak, akik ezt Veled bizonyára közölni fogják.

Walko Lajos barátunkkal való tegnapi beszélgetésem alkalmával előadtam azt, hogy én, aki eleinte azt mondtam, hogy ne neveztesse ki amerikai követünké, hanem lehetőleg egy református tanárt, aki ott gyászoló országunkat jól képviselné (sic!), örömmel győződtem meg arról a pozícióról — amit a miniszter úrnak is elmondtam — hogy hogyan bánnak Veled a köztársasági elnök, a két ház elnöke, stb. és meg kellett állapítanom, hogy nem hiszem, hogy bármely előbb ellenséges nagyhatalom követe oly melegséggel fogadtatott volna, mint ahogyan Veled szemben ezek a döntő tényezők viseltettek. Ezt én nemcsak igen szükséges családi összeköttetéseitek⁴ hanem személyiségednek is tulajdonítom.

Hasonlóképpen rendkívül jó benyomást tett rám Ghika főkonzul⁵ new-yorki szereplése.

Kérlek ne vedd rossz néven, ha mégis néhány megjegyzést teszek, annál is inkább, mert tudod, hogy nemcsak ellenzéki és független ember vagyok, hanem itthon sem szoktam elhallgatni a kormány hibáit. Két hiányosságot látok ottani működésedben; ne vedd zokon, ha ezt mondom, de közérdekből teszem és írántad való barátságából.

New Yorkba visszatérve igen meleg ünneplésben volt részem a nagybankok részéről, amelyek igazán érdemeimet messze meghaladó fontosságot tulajdonítottak az én megjelenésemnek. Szeretném, ha Te is állandóbb összeköttetést tartanál fenn a nagybankok vezetőivel és esetleg az ottani TÉBE-vel (American Bankers Association). Azt hiszem elsősorban Speyer az, akire támaszkodhatol, de Mitchell, a First National Bank of New York elnöke is nagy fontossággal bír. Megjegyzem, hogy az összes bankokban, ahol voltam, sikerült keresztülvinnem azt, hogy kijelentették, hogy teljes elismeréssel vannak a magyarországi bankszervezetnek nagyszerűsége iránt; Kelet-Európának minden pénzügyi kérdésére nézve a budapesti TÉBE-bankoktól vett információt fogják irányadónak tekinteni, miután azokban teljesen megbíznak. Némelyik bank közölte velem, hogy Romániát arra a listára tette, amelyen a hitelt nem kapó országok szerepelnek. Azt hiszem, ezen rövid 17 nap alatt több eredményt én nem érhettem el; máskor bizonyonnyal mélyebbre hatolhatok.

A másik kérésem az volna, hogy miután a new-yorki magyarság egy része panaszkodott nekem, hogy róluk nem akarsz tudni, valami közeledést mutatnék a Te helyedben.

¹ A TÉBE (Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete) elnöke.

² A levelet (V. 1-én) másolatban Hegedű megküldte gr. Bethlen István miniszterelnöknek (Uo.)

³ Gladis Moore Vanderbilt.

⁴ Ti. amerikai származású nagyon gazdag felesége révén. Ld. még a Függelékét.

⁵ Ghika György.

Tudom, hogy a kivándorolt magyarság egy része oly elemekből áll, akikkel Európában az ember nem szívesen érintkeznék. De ott más viszonyok vannak, és néha megjelenésed egy-egy magyar mulatságon szerintem kívánatos.

Még egyszer arra kérlek, ne vedd rossz néven, ha én a meleg vendégszeretetedet ily megjegyzésekkel igyekeztem meghálálni, de azt hiszem, éppen ez mutatja igaz barátságomat.

Amidőn arra kérlek, hogy a Grófnő őexcellenciájának hódolatteljes kézcsókomat átadni szíveskedjél, maradok abban a reményben, hogy nemsokára vagy itt vagy az Újvilágban viszontlátjuk egymást, őszinte barátsággal igaz híved:

Hegedűs Lóránt

K 58. Walko Lajos félhivatalos levelezése

259.

Rendelet a külügyi szolgálatban álló tisztviselők által tartandó rádióelőadásokról

5603/1.

1929. VI. 10.

Egy felmerült konkrét esetből kifolyólag felhívom a kebelbeli osztályok, valamint a külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét arra, hogy a külügyi szolgálatban álló tisztviselők publicisztikai tevékenységének szabályozása tárgyában az 1921. évi december 6-án kelt és a Külügyi Közlöny 1922. évi bizalmas 1., valamint az 1923. február 24-én kelt és az 1923. évi Külügyi Közlöny bizalmas 1. számában megjelent 14.372/1a–1921., illetve 3141/1a–1923 számú bizalmas rendeletek¹ határozmányai — per analogiam — alkalmazandók azokban az esetekben is, amelyekben egy külügyi tisztviselő által tartandó előadásról van szó. A tervbe vett előadás szövege tehát jóváhagyás végett nekem bemutatandó, illetve előzőleg hozzám felterjesztendő.

Walko

KK. 1919/8. 61.

260.

Körirat a tárcák vezetőinek hazai rendezvények külföldi diplomata vendégeiről szükséges egyeztetés érdekében¹

6238/1.

1929. VI. 19.

Az utóbbi időkben ismételten előfordult, hogy az egyes (sic!) m. kir. minisztériumok az általuk rendezett ünnepségekre a Budapesten székelő diplomáciai kart, bizonyos esetek-

¹ Sem a Külügyi Közlöny e bizalmas számain nem ismerjük, sem pedig a levéltári anyagból nem kerültek elő a hivatkozott rendeletek. Ld. még a 114. sz. irat 1. és 2. jegyzetét.

¹ Kapta az összes miniszter a miniszterelnök és a honvédelmi miniszter kivételével.

ben pedig annak egyes tagjait, közvetlenül meghívták anélkül, hogy erről a m. kir. Külügyminisztériumot értesítették volna.

A Külügyminisztérium gyakran kerül abba a helyzetbe, hogy az egyes követségek részéről kérdést intéznek hozzá valamely ünnepi alkalom természetére, programjára, valamint egyéb körülményekre vonatkozólag, így pl. hogy történt-e a követség tagjainak az ünnepélyen való megfelelő külön elhelyezéséről gondoskodás.

Olyan esetekben, midőn a követségek meghívásának kérdése a Külügyminisztériummal előzőleg nem tárgyalott meg, sőt a Külügyminisztérium arról esetleg értesítést sem nyert, a fentiekben jelzett, vagy azokhoz hasonló kérdésekre a Külügyminisztérium csak úgy bír válaszolni, ha előzőleg az illető minisztériummal rövid úton érintkezést keres. Ez az eljárás azonban szükségképpen azt a látszatot kelti az itteni követségekben, hogy a magyar legfőbb kormányzati szerveknél hiányzik a követségekkel való érintkezés tekintetében az elengedhetetlen együttműködés, illetve ennek, az általános nemzetközi gyakorlatnak megfelelően, a Külügyminisztérium részéről való irányítása.

Ily esetek elkerülése végett van szerencsém tisztelettel értesíteni Nagyméltóságodat, hogy a Külügyminisztérium eddig is követett gyakorlata szerint csak oly meghívások közvetítését tekinti feladatának, melyek az összkormány részéről erednek, elkerülhetetlenek tartja azonban, hogy minden olyan esetről tudomással bírjon, amelyben a Budapesten székelő külképviseltek, vagy azok vezetői, vagy pedig azok közül egyes minisztériumok, vagy pedig azok felügyeleti hatósága alá tartozó szervezet vagy intézmény részéről valamely hivatalos ünnepi alkalomra meghívást nyernek.

Tisztelettel felkérem azért Nagyméltóságodat, méltóztassék intézkedni az iránt, hogy amennyiben a bölcs vezetése alatt álló minisztérium és az alárendelt hatóságok részéről a jövőben a követségek vagy valamely követség valamely ünnepségre meghívásnak, meghívásuk kérdése a Külügyminisztériummal lehetőleg előzőleg megtárgyalassék.

Lekötelezne Nagyméltóságod, ha ez ügyben tett intézkedéseiről engem értesíteni méltóztatnék.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását

Walko

Másolat

K 59. 13 t. 1926–1931.(1929.)

261.

Rendelet a hazai hatóságoknak a külképviselati hatóságokkal való érintkezéséről

1631/1.

1930. II. 25.

Az 1922. évi március hó 13-án 3855/1a–1922. szám alatt kelt rendelet (1. a Külügyi Közlöny II. évfolyamának 5. számában a 45. oldalon) kiegészítéséül¹ a m. kir. Külügyminisztérium osztályaival, valamint a m. kir. külképviselati hatóságokkal tudomásulvétel végett a következőket közlöm:

A hazai hatóságok és a m. kir. külképviselati hatóságok, valamint a hazai hatóságok és a Magyarországon székelő idegen külképviselati hatóságok között való érintkezés

¹ Ld. a 254. sz. iratot.

kérdését a Minisztertanács 1921. évi december hó 30-án kelt határozatával szabályozta. E határozat I. részének 2. pontja a Minisztertanács folyó évi február 7-én hozott határozata értelmében az alábbi szövegű f) alponttal egészítettett ki:

„f) Az előző pontok nem vonható adminisztratív jellegű ügyek minden olyan csoportjára nézve, amelyre vonatkozólag a közvetlen érintkezés tekintetében a Külügyminisztérium az érdekelt társmisztériummal megállapodik.”

Arra vonatkozólag, hogy az f) alpont értelmében az adminisztratív jellegű ügyek mily csoportjaira nézve lehet közvetlen érintkezésnek helye, esetenként külön rendelettel intézkedem.

Miklós

KK. 1930/3. 10.

262.

Rendelet a Gömbös-kormány nemzeti munkatervéről

12.388/1.

1932. XI. 11.

A m. kir. Miniszterelnök Úr súlyt helyez arra, hogy az általa folyó évi október hó 26-án kiadott „A Gömbös-kormány nemzeti munkaterve” című füzet tartalmáról úgy az összes m. kir. állami hivatalok, valamint e hivatalok tisztviselői beható tudomást szerezzenek.

Erre való tekintettel az említett füzetet tudomásulvétel és mihez tartás végett megfelelő példányszámban megküldöm a m. kir. külképviseleti hatóságoknak, és felhívom a vezetőket, gondoskodjanak arról, hogy a munkaterv egy-egy példánya minden egyes tisztviselőnek, és pedig úgy a fogalmazási, mint a kezelési szakbelieknek íróasztalán mindenkor rendelkezésre álljon.

Khuen-Héderváry

KK. 1992/11. 73.

263.

A Külügyminisztérium tisztikarának hódolata Horthy Miklós előtt Budapestre való bevonulása 15. évfordulóján.

A m. kir. külügyminisztérium tisztviselői karának felkérésére és annak nevében az alábbi szövegű hódoló feliratot intéztem a kormányzó úrhoz.

Ezt a feliratot a miniszter úr folyó évi november hó 24-én legfelsőbb kihallgatáson személyesen nyújtotta át őfőméltóságának.

Hory

Budapest, 1934. november hó 24-én.

A felirat szövege a következő:

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Azon a napon, melyen az egész magyar nemzet egy lélekkel ünnepli F ő m é l t ó s á g o d Budapestre bevonulásának 15-ik évfordulóját, úgy érezzük, hogy nekünk, a magyar külügy munkásainak szívét különös melegséggel dobogtatja meg a visszaemlékezés.

Emlékezünk. Ősz volt. A kifáradt háború haláltusáját vívta. Nehéz volt a halála és csakolyan mint a születése, gyilkos, romboló. Még utolsó lehelete is mint vihar vonult végig Európán, összekuszálva országhatárokat, megingatva államok alapjait. Sokat kiállott országunkat sem kerülte el. A várva várt béke helyett újabb, talán az előbbinél is súlyosabb belső háború szakadt rá. A trón, az alkotmány romokban, a nemzet akkori vezére a ravatalon. A legszörnyűbb bizonytalanság köde feküdt rá egész közéletünkre és az emberek lelkére. Nehéz, sötét napok voltak ezek. Emlékezünk.

Ámde emlékezünk egy más napra is. Ősz volt akkor is. És íme, először tört át egy fény sugar lelkünk felhőin. Hinni sem mertük, hogy való, ujjongás szakadt fel a meggyötört lelkekből. Egy magyar hadvezér vonult be sokszorosán megalázott fővárosunkba a nemzeti hadsereg élén. Karjában erő, vonásain nyugalom, szívében hit. Jött és meghódította ezt az országot úgy, ahogy a Corvinok óta senki más. Megjelenése: férfias ígélet; országglása: megalósulás.

Emlékezünk, mily hittel, szinte csodavárással fogódkodtunk meg abban a gondolatban: lesz immár magyar hadseregünk, lesz magyar külügyünk! És lett.

F ő m é l t ó s á g o d bevonulásának napja nemcsak nemzeti reneszánszunk kezdete, hanem egyúttal születésnapja a magyar külügynek. F ő m é l t ó s á g o d bevonulásával mintha régi idők képe elevenedett volna meg előttünk, mikor még magyar vitézek tollát lebegtette a szél a budai várfokon és Szulejmán szultán meg Ferenc francia király követének kocsijai zörögtek végig Szent Zsigmond utcáján a fiatal özvegyhez, Izabella királynéhoz Mátyás királynak valaha világhíres, akkor már leromlott és kifosztott palotájába.

Mi emlékezünk és emlékezésünkben mélységes hála fakad.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Azóta, hogy F ő m é l t ó s á g o d a magyar nemzet hajójának kormányához állt, a magyar külügyi szolgálatnak állandóan éreznie adatott azt a mély politikai bölcsességből és mindig magyar lélekből eredő, nagy élettapasztalatra támaszkodó irányítást, mely csak a legkiválóbb államférfiaknak osztályrészül jutott higgadt ítélettel és egyúttal immár a külföld által is nagyra értékelt tapintattal jelölte meg részére a legnehezebb körülmények között is azt az utat, mely közelebb hoz minden magyar szív reményéhez és minden magyar munka szinte egyetlen céljához.

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Hálásan köszönjük a mai napon mindazt, amit a magyar külügyért tett. Azt, hogy megalapozta, hogy gondos államfői kezét sose vette le róla, és azt, hogy ébren tartja bennünk a hitet, hogy amit teszünk, azzal nem reménytelenül szolgáljuk országunk igaz ügyét.

A jó Isten, aki Főméltóságodat nekünk adta, őrizze is meg nekünk, és kísérje áldásával minden lépését.¹

Mély hódolattal
Budapest, 1934 évi november 16-án
a Magyar kir. Külügyminisztérium
tisztviselői kara nevében:

Hory András

KK. 1934/11. 53–54.

¹ Vétesy Sándor, a kormányzói kabinetiroda főnöke 1934. XII. 12-én Kányához írt levelében közölte, hogy Horthy Miklós, a „hódoló feliratban megnyilvánuló hazafias érzés, s az önálló magyar külügy messzeható jelentőségének mély átérése felett örömeinek adva kifejezést a jókívánatokért, meleg köszönetét nyilvánítani méltóztatik.” (KK. 1934/14. 95.)

264.

*Pintér József országgyűlési képviselő levele a Külügyminisztérium
„elnöki irodájához”¹, amelyben a tárca ügybeosztását kéri*

1935. VI. 22.

Tisztelettel kérem, méltóztassék részemre a t. Minisztérium ügybeosztását tartalma-
zó hirdetményt, vagy más kiadmányt küldeni, vagy azt közölni, hogy az ügybeosztás hol
jelent meg, hol szerezhető be?

Választóim ügyében való eljárások alkalmával rendkívül sok utánjárást és a t. Minisz-
térium személyzetének fölösleges és hiábavaló igénybevételét okozza az, hogy egy-egy
ügydarab hova tartozandósága iránt hosszas nyomozást kell folytatnom. Ettől a munkától
szeretném elsősorban a t. Minisztérium személyzetét és magamat is megkímélni, amit
elérni vélek a jelzett ügybeosztás kézhezvételével. Ugyanis abból nyomban meg tudom
állapítani, hogy az ügyek természete szerint, hogy mi, kihez tartozik. – Válasz céljára
mellékelek egy 10 filléres bélyeget.

Abban a reményben, hogy kérésem teljesítésének akadályja nem lesz, nb. szívességüket
előre is megköszönve, maradok
10 fil. bg. mellékelve
kiváló tisztelettel

Pintér József

országgy. képvisv.

Eredeti tisztázat

K 59. 1. t. 1930–1944.

265.

Rendelet feleknek adható felvilágosításról

13.719/1.

1939. X. 3.

Tudomásul és mihez tartás végett közlöm a m. kir. Külügyminisztérium tisztviselői
karával és összes egyéb alkalmazottaival, hogy a Minisztériumban megforduló feleknek az
ügyek érdemére vonatkozó felvilágosításokat csak a minisztérium osztályvezetői vagy
azoknak helyettesei adhatnak.

A Külügyminisztérium tisztviselői és egyéb erre illetékes alkalmazottai oly felvilágo-
sítások adása alól, amelyek az ügyek érdemét nem érintik, pl. valamely beadvány beérkez-
te, elintézésének megtörténte, az elintézés továbbítása stb. természetszerűleg a jövőben
sem zárkoznak el.

Csurgay

K 59. 13. t. 1932–1944.(1939.)

¹ A levél nyilván az elnöki osztályra került.

266.

Rendelet a lengyel követségtől való elzárkózásra

376/el.n.res.

1939. X. 3.

Kérem a Külügyminisztérium osztályvezető urainak intézkedését, hogy a vezetésük alatt álló osztály a budapesti lengyel követséggel írásban ne érintkezzen. A Külügyminisztérium részéről tehát a lengyel követséghez mindennemű írásbeli értesítés, megkeresés (note personelle, note verbale) küldése általában tilos, és csak esetenként kikért előzetes hozzájárulással történhet. Ez a tilalom olyan ügyekre is vonatkozik, amelyek ez idő szerint már folyamatba vannak.

Vörmlé

Kézzel aláírt másolat

K. 59. 16. t. Bizalmas rendeletek 1927–1944.(1939.)

267.

Körözüvény a közvélemény tájékoztatásáról

237/el.n.res.

1941. IV. 3.

Az elnöki osztály felkéri a kebelbeli osztályok t. Vezetőit, hogy ha a jövőben osztályukban oly ügy kerül tárgyalásra, amely a nyilvánosságot érdekli és természeténél fogva alkalmas arra, hogy a m. kir. miniszterelnökség nemzetpolitikai szolgálatának kiadásában megjelenő „Országépítés” című folyóiratban megjelenjék, ezt az anyagot továbbítás végett az elnöki osztály rendelkezésére bocsátani szíveskedjék.

A szóban forgó kiadmány célja a magyar társadalom széles köreinek felvilágosítást és tájékoztatást nyújtani a kormány működéséről és ezzel elősegíteni a helyes közfelfogás kialakulását.¹

Másolat

K. 59. 16. t. Bizalmas rendeletek

268.

Körözüvény a volt budapesti amerikai követség tagjaival szembeni magatartásról

22.815/1.

1941. XII. 16.

Az elnöki osztály közli, hogy a Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok között beállott hadiállapot folytán a magyar hatóságok és az Amerikai Egyesült Államok budapesti követsége, valamint főkonzulátusa között a hivatalos érintkezés megszűnt. Amennyiben

¹ A körözüvény alján semmiféle aláírás nem szerepel.

tehát a követség részéről a Külügyminisztériumhoz fordulnának, mindennemű tárgyalás elől a hadiállapotra való utalással ki kell térni, megemlítve, hogy amerikai vonatkozású ügyekben való közbenjárásra most már az Amerikai Egyesült Államok itteni érdekeinek védelmét ellátó budapesti svájci követség illetékes. Kivételt képeznek az amerikai követség és főkonzulátus hazautazásával kapcsolatos ügyek, amelyek az amerikai követséggel továbbra is közvetlenül tárgyalhatók. Ilyen ügyek intézésére a kb. protokoll (osztály) illetékes.

A Külügyminisztériumban folyamatban lévő amerikai vonatkozású ügyekben, amelyeknek elintézése válaszdást igényel, a válaszjegyzéket a budapesti svájci követséghez kell irányítani.

Az elnöki osztály felhívja a Külügyminisztérium valamennyi tisztviselőjének figyelmét arra, hogy a hadiállapot folytán az Amerikai Egyesült Államok külképviselőinek még Magyarországon tartózkodó tagjaival mindennemű társadalmi érintkezést kerülniük kell.¹

Másolat

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941.)

269.

Körölvény budapesti külképviselők meghívása elfogadásának tilalmáról

5630/1.

1942. IV. 7.

Az elnöki osztály felhívja a Külügyminisztérium tisztviselőinek figyelmét arra, hogy az idegen államok nemzeti ünnepei alkalmából itteni külképviselőten rendezett fogadásokra, ebédekre stb. szóló meghívások elfogadását tiltó régi rendelkezés¹ változatlanul érvényben van.

E rendelkezés hatálya természetesen kiterjed az itteni horvát követség által kibocsátott folyó évi április 9-re² szóló meghívásokra.

Bartheldy

K 59. 13. t. 1932–1944.(1941).

¹ A fennmaradt példányon nincs aláírás.

¹ Nem ismerjük.

² 1941. IV. 10-én kiáltották ki a „független” Horvátországot.

IV.2. A szolgálat gazdasági életet segítő tevékenysége

270.

Rendelet hazai iparunk és kereskedelmünk hirdetéseinek külképviseleti hatóságaink belső helyiségeiben való kifüggesztéséről

53.116/9.

1922. III. 14.

A magyar ipar és kereskedelem érdekében célszerűnek találom, hogy egyes megbízható és jelentékenyebb vállalataink reklámszerű hirdetései a külképviseleti hatóságok belső helyiségeiben (folyosókon, váróhelyiségekben, előszobákban stb.) ki legyenek függesztve, illetve oly elhelyezést nyerjenek, amely alkalmas arra, hogy az ezekben a helyiségekben megforduló ügyfelek és kereskedők figyelmét exportképes vállalatainkra fölkeltse.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrral történt megállapodás szerint a Kereskedelmi Múzeum fogja az érdeklődő cégek hirdetményeit összegyűjteni s azokat csoportosítva, a Külügyminisztérium futárosztálya útján az említett célból a külképviseleti hatóságok rendelkezésére bocsátani.

Azonos módon és ugyanerre a célra a m. kir. államvasutak igazgatósága az általa kibocsátott és az utazóközönség tájékoztatására szolgáló összefoglalt menetrendjeit szintén állandóan meg fogja küldeni a külképviseleti hatóságoknak.

Felhívom a külképviseleti hatóságokat, hogy az üzleti hirdetések, valamint a magyar menetrendek elhelyezésére gondot fordítani, továbbá arra is ügyelni szíveskedjenek, hogy elavult reklámok, mint esetleg megszűnt cégek hirdetései, vagy már lejárt menetrendek ne maradjanak tovább helyükön.

Ballagi-Pordány

KK. 1922/4. 31.

271.

Rendelet a külkereskedelmi adatszolgáltatásról

68.227/8a

1923. V. 3.

A m. kir. kereskedelmi miniszter úr kívánságához képest elrendelem, hogy a m. kir. külképviseletek az ezentúl beterjesztendő évi gazdasági helyzetjelentésekben az alábbiakra is térjenek ki:

1. a kiviteli és behozatali engedélyek tekintetében a működési területükön követett eljárásra, illetve a külkereskedelmet irányító és szabályozó hatóságok és intézmények címeire;
2. jelentendők azon gazdasági állami intézmények, kereskedelmi kamarák és szabad érdekképviseletek címei, melyektől a hazai cégek üzleti szakmájukba vágó felvilágosításokat kérhetnének;
3. fősorolandók az általános és szakcímterek, valamint a szaklapok,

4. és végül lehetőség szerint megjelölendők azok a fontosabb hírforrások, amelyeknek adatai alapján gazdasági évi helyzetjelentésüket elkészítették.

Azok a m. kir. külképviseletek, melyek ezen jelentésüket már beterjesztették, fenti számra való hivatkozással terjesszenek fel ide mielőbb egy kiegészítő jelentést.

Ez alkalommal újból nyomatékosan felhívom a külképviseleti hatóságok figyelmét arra, hogy a gazdasági évi helyzetjelentések úgy terjesztendők fel, hogy legkésőbb március hó 31-ig ide beérkezzenek.

Az alárendelt tiszteletbeli hivatalok megfelelően utasítandók.

Ambrózy

KK. 1923/8. 43.

272.

Rendelet a külképviseleti hatóságok gazdasági jelentéseinek közzétételéről

72.642/8a

1923. VI. 9.

A m. kir. külképviseleti hatóságoktól beérkező gazdasági jelentéseknek mennél szélesebb körben való ismertetése érdekében az alábbi eljárást vezettem be:

- a) sürgős jelentéseket a röviddel ezelőtt létesült, hírszolgálatában megbízhatónak bizonyult, naponként megjelenő „Gazdasági Laptudósító” nevű könyvmatosnak (Budapest, IV., Deák Ferenc tér 3., I.) adom át leközlés végett.
- b) A m. kir. külképviseleti hatóságok gazdasági helyzetjelentéseit a m. kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadásában és szerkesztésében havonta megjelenő „Magyar Statisztikai Szemlé”-ben tétetem közzé.
- c) Ami végül a m. kir. külképviseleti hatóságok összefoglaló évi jelentéseit illeti, ezeket nagy terjedelmüknél fogva az „Oriens” Könyvkiadó és Terjesztő Rt. (Budapest, VI., Aradi utca 14) a m. kir. Külügyminisztérium kiadványaképpen fogja megfelelő példányszámban kinyomatni és terjeszteni.

Úgy a „Gazdasági Laptudósító”-nak, mint a „Magyar Statisztikai Szemlé”-nek az összes tekintetbe jövő m. kir. külképviseleti hatóságok részére való rendszeres megküldése iránt külön intézkedtem. (31.049 Sajtó–1923. és 61.952/8a–1923. K. ü. szám.)

Felhívom a hivatalvezetőket, hogy gazdasági jelentéseik tartalmára, valamint külső formáira (nyelvezet) a jövőben fokozott gondot fordítsanak, különösen pedig a jelentésekben közreadott statisztikai adatokat is bírálják felül, mert ismételten előfordult, hogy a külképviseleti hatóságok jelentéseiben közölt adatok lényegesen eltértek a más forrásokban található adatoktól.

Ballagi-Pordány

KK. 1923/3. 47–48.

Rendelet a gazdasági hírszolgálat egyszerűsítéséről

86.342/8a

1924. VII. 31.

Magyarország pénzügyi helyzetének orvoslása céljából szükségessé vált tisztviselő létszámcsökkentéssel egyidejűleg kellő reorganizációja is végrehajtandó.

E cél elérésének hathatós előmozdítása érdekében jónak látom a magyar királyi külképviseleti hatóságok részére a gazdasági hírszolgálat ellátására vonatkozólag az eddigi kiadott összes rendeletek hatályon kívül helyezésével a gazdasági hírszolgálat ellátást a következőkben újból szabályozni:

Az összes időszakai, negyedévi, félévi összefoglaló gazdasági jelentések felterjesztése, az évi jelentéseknek az alábbi változtatások mellett való fenntartásával, a jövőre nézve elmarad.

Az összefoglaló évi gazdasági jelentéseket a jövőre csakis az alábbi megjelölt hivatalok tartoznak felterjeszteni, és pedig:

Ausztria:	Követség,	Bécs
Bajorország:	Konzulátus,	München
Belgium:	Követség,	Bruxelles
Brazília:	Holland követség,	Rio
Brit-Birodalom:	Követség,	London
Bulgária:	Követség,	Szófia
Kanada:	Konzulátus,	Montreal
Csehszlovákia:	Követség,	Prága
Észak-Amerikai Egyesült Államok:	Főkonzulátus,	New York
Észtország:	Követség,	Reval
Franciaország:	Követség,	Párizs
Lengyelország:	Követség,	Varsó
Németalföld:	Követség,	Hága
Német Birodalom:		
(Bajorország kivételével):	Követség,	Berlin
Olaszország:	Konzulátus,	Milánó
Románia:	Követség,	Bukarest
Szerb-Horvát-Szlovén:	Követség,	Belgrád
Svájc:	Követség,	Bern
Svédország:	Követség,	Stockholm
Törökország:	Követség,	Konstantinápoly

Természetesen azon főntebb megjelölt követségek és konzulátusok, melyek konzuli joghatósága esetleg más államokra is kiterjed, az ezekre az államokra vonatkozólag is kötelesek évi gazdasági jelentéseiket felterjeszteni.

A hamburgi és triezti konzulátusok évi jelentési kötelezettségét az összes hajózással összefüggő kérdésekre nézve azonban továbbra is fenntartom.

Az évi jelentések beküldésének határidejét minden év február utolsó napjában állapítom meg. E jelentések megszerkesztésére a jövőben kiváló gond fordítandó és mindig

szem előtt tartandó, hogy az az illető ország előző évi gazdasági helyzetéről, fejlődéséről, rövid, áttekinthető és világos képet adjon; feltétlenül kerülendő a jelentéseknek néha túlzásba vitt s nem megbízható statisztikai adatokkal való túltömése, amelyek a könnyű áttekintés akadályát képezik.

Természetesen továbbra is fennmarad az összes külképviseleteknek az a kötelezettsége, hogy működési területükön előforduló és a magyar gazdasági élet szempontjából érdekel bír minden konkrét kereskedelmi, gazdasági vagy gazdaságpolitikai és pénzügyi mozzanatokról hozzám azonnal jelentést tegyenek.

Mellőzendők azonban a jövőben mindazon jelentések, amelyek oly jelenségekről, intézkedésekről szólnak, amelyek tisztán lokális jellegűek és amelyek Magyarországnak egy harmadik állammal való viszonya megítélése szempontjából érdekel nem bírhatnak.

Kánya

KK. 1924/8. 66–67.

274.

Rendelet a reprezentatív magyar gazdasági intézmények (gyártelepek) látogatásáról

13.286/1.

1924. VIII. 26.

Még az elmúlt év folyamán rövid úton hozzájárultam volt ahhoz, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok gazdasági hírszolgálati működésének irányításával megbízott Pózelet Tibor főkonzul, a volt császári és királyi konzuli akadémián bevezetve volt és a volt közös konzuli és diplomáciai tisztviselők gazdasági és technológiai ismereteinek kibővítése szempontjából igen jól bevált módszer mintájára a reprezentatív jellegű hazai gyártelepek, mintagazdaságok, egyéb gazdasági üzemek, stb. megtekintésére programot dolgozzon ki. Tervbe volt véve, hogy ezekre a gyárlátogatásokra egyrészt a Központban¹ szolgálatot teljesítő, másrészt a m. kir. külképviseleti hatóságoknál a gazdasági ügykört ellátó és szabadságon itthon tartózkodó, főleg fiatalabb konzuli és diplomáciai tisztviselők köréből fog érdeklődőket toborozni.

Ily módon eddig 5 reprezentatív jellegű hazai nagy gyártelep látogatott meg és ezek a látogatások, mint előrelátható is volt, rendkívül tanulságosaknak bizonyultak.

Sajnos azt kellett tapasztalni, hogy az eredetileg öröndetes mérvű érdeklődés idővel erősen megcsappant, sőt olyan esetek is jutottak tudomásomra, hogy egyes fiatalabb külügyi tisztviselők a gyárlátogatásra való hivatkozással a szóban forgó napon a hivatalból kimaradtak, a gyárlátogatáson azonban nem jelentek meg.

Mivel kívánatosnak tartom, hogy ezek a gyárlátogatások a jövőben fokozottabb mértékben, és nagyobb mérvű részvétel mellett történjenek meg, ezeket a gyárlátogatásokat, amelyekről esetenként rövid úton körözvény útján fog értesítés kiadatni, a Központban szolgálatot teljesítő összes diplomáciai és konzuli tisztviselők meleg figyelmébe ajánlom, az alább megnevezendő tisztviselőket pedig egyenesen utasítom, hogy ezeken a

¹ Vagyis a Külügyminisztériumban.

gyárlátogatásokon állandóan részt vegyenek, feltéve, hogy mulaszthatatlan hivatali elfoglaltságuk őket ebben nem akadályozza.

Egyúttal felkérem az osztályvezetőket, hogy tőlük telhetőleg tegyék lehetővé, hogy a tekintetbe jövő alájuk rendelt tisztviselők ezeken a gyárlátogatásokon, melyek hónapontaként legfeljebb egy-kétszer történnének, minél teljesebb számban részt vehessenek.

Megjegyezni kívánom még, hogy a diplomáciai és konzuli tisztviselők minősítésénél a jövőben azt is tekintetbe kívánom venni, mennyire törekszenek gazdasági tudásukat, nevezetesen a hazai gazdasági intézmények megismerését is tökéletesíteni, és ezt a körülményt esetleges külföldi beosztásuk iránti kérelmeknél is mérlegelés tárgyává kívánom tenni.

További intézkedésig a szóban forgó gyárlátogatásokon való részvételre az alább megnevezett diplomáciai és konzuli tisztviselőket utasítom:

Dr. Csurgay Tibor,	II. o. konzul,
Ghyczy Jenő,	I. o. követségi titkár,
Dr. Kvassay László,	II. o. követségi titkár,
Medgyessy László,	II. o. konzul,
Dr. Szentmiklóssy Andor,	II. o. konzul,
[Szentmiklóssy – a szerk.]	
Schleicher Emil,	II. o. konzul,
Dr. Végh Miklós,	I. o. követségi titkár,
Dr. Szelle Lajos,	alkonzul,
Dr. Balla Pál,	követségi attasé
Bogdán Iván,	követségi attasé
Dr. Vladár Ervin,	követségi attasé
Dr. Lovag Rothkugel István,	követségi attasé,
Rosty Ferenc,	követségi attasé
Dr. Králik Dénes,	konzuli attasé,
Linzboth György,	konzuli attasé,
Ifj. dr. Pap Gábor,	konzuli attasé,
Dr. báró Thierry Herbert,	fog.-gyakornok,
Dr. Somogyi József,	fog.-gyakornok.

Nuber

KK. 1924/8. 68–69.

275.

Rendelet a pénzügyi tárcát érdeklő fontosabb eseményekről soron kívül teendő jelentésekről

95.746/8b

1924. XII.20.

Az adminisztráció egyszerűsítése és gyorsabbá tétele érdekében szükségesnek találom elrendelni, hogy a külképviseleti hatóságok a működési helyükön felmerülő és a pénzügyi tárcát érdeklő fontosabb eseményekről mindenkor soron kívül jelentsenek és a

Külgyminisztériumhoz teendő jelentéseik másolatát ezentúl egyidejűleg közvetlenül a Pénzügyminisztériumnak is megküldjék.

Közvetlenül a Pénzügyminisztériumhoz intézendők mellékleteikkel együtt a pénzügyi vonatkozású külföldi törvényhozási és közigazgatási anyagok, valamint időszakonként megjelenő bank- vagy egyéb kimutatásokat felterjesztő jelentések. A Külgyminisztériumhoz csupán a Pénzügyminisztériumhoz intézett ily jelentések másolatai terjesztendők fel mellékletek nélkül.

A jelentések mindig úgy szövegezendők, hogy úgy a Külgyminisztérium mint a Pénzügyminisztérium megállapíthassa belőlük, hogy a másik tárca a jelentést szintén kézhez vette.

A pénzügyi vonatkozású, po. szám alatt iktatott politikai jelentésekhez, amennyiben a Pénzügyminisztériumnak nem küldettek volna közvetlenül, 2–2 másolat, ellenkező esetben 1–1 másolat csatolandó. Természetesen a mellékletek is megfelelő számú példányban terjesztendők fel.

Kánya

KK. 1925/2. 7.

276.

Körrendelet a külföldi kiállítások előzetes bejelentéséről¹

54791/8a

1925. III. 5.

Múlt évi november hó 24-én kelt 160776/8a. számú rendeletem kapcsán felhívom a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetőinek figyelmét arra a körülményre, hogy a m. kir. kiállításügyi kirendeltségre (Budapest, V., Akadémia utca 10.) nézve nagy fontossággal bír, hogy ne csak a már lezajlott külföldi kiállításokról kapjon értesítéseket, hanem az egyes kiállításokról már előzetesen is tudomással bírjon.

Elrendelem ennél fogva, hogy a m. kir. külképviseleti hatóságok a hivatali körletükben tartandó kiállítások határidejét nevezett kirendeltséggel lehető legkorábban közöljék és egyúttal a kiállítások nyomtatványait közvetlenül küldjék meg neki, mert több ízben előfordult, hogy az értesítések már a kiállítás bezárása után jutottak rendelkezési helyükre.

Moldoványi

Másolat

K 59. 14. t. Gazdasági tárgyú
rendeletek 1920–1937.

¹ Valamennyi külképviseleti hatóság megkapta.

Rendelet a hazai gazdasági érdekeltségeknek a külképviseleti hatóságok vezetőit, illetve az azokhoz szolgálattételre beosztott tisztviselők által való személyes tájékoztatásáról

59.303/4.

1926. IV. 12.

A külfölddel való gazdasági kapcsolataink fejlesztése szempontjából fontossággal bír a hazai gazdasági érdekeltségeknek a külképviseleti hatóságok vezetői, valamint az azokhoz szolgálattételre beosztott tisztviselők részéről időnként való rendszeres tájékoztatása, ami a háború előtti időkből oly módon történt, hogy a külképviseleti hatóságok tagjai nyilvános előadásokon ismertették a hazai érdekeltségekkel az illető külföldi állam gazdasági viszonyait.

Ezekkel az előadásokkal kapcsolatban sok esetben eredményes eszmecsere fejlődött ki az érdekeltek között, s így a külképviseleti hatóságok tagjainak ez a belföldi gazdasági körökkel való személyes érintkezéséből eredő tevékenysége kiváló gyakorlati eszköznek bizonyult külkereskedelmi forgalmunk fejlesztésére.

A hazai gazdasági érdekeltségek újabbán azzal a kéréssel fordultak hozzám, hogy ez a bevált gyakorlat, amely a háború óta egy-két szórványosan előfordult esetet kivéve csaknem teljesen szünetelt, újból felvétessék, annyival is inkább, mivel a kereskedelmi múzeumi levelezői intézmény időközben megszűnt.

A külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőknek a hazai gazdasági érdekeltségekkel való személyes érintkezését a külkereskedelmi forgalom fejlesztésére kiváló gyakorlati eszköznek tartván, a magam részéről is örömmel látnám, ha külképviseleti hatóságainknak külföldről hazatérő tagjai itthoni tartózkodásuk ideje alatt a hazai érdekeltségek tájékoztatása céljából előadásokat tartanának, illetőleg az érdeklődőknek e célra való összejöveteleken felvilágosításokat nyújtanának.

Felhívom tehát a külképviseleti hatóságok vezetőit, valamint a hozzájuk szolgálattételre beosztott tisztviselőket, hogy ilyen felvilágosító előadások megtartását minél gyakrabban vegyék tervbe és hogy amikor a hazai érdekeltségek részére ilyen előadásokat tartani, illetve felvilágosítást nyújtani kívánnak, e szándékukat nekem előzetesen jelentsék be, hogy az érdekelt körök figyelmét idejében felhívhassam.¹

Walko

KK. 1926/3. 13.

¹ Az egyik hazai kereskedelmi és iparkamara egy újabb beadványa kapcsán 1930. XI. 4-én Walko Lajos külügyminiszter újabb rendeletben sürgette az 1926-ban hozott rendelet betartását. (KK. 1930/15. 89.)

Rendelet a követségek által felterjesztendő összefoglaló évi gazdasági jelentések ügyében

91.083/4.

1928. I. 2.

A Külügyi Közlöny 1924. évi 8. számában megjelent 86.342/8.a. számú rendeletem egyidejű hatályon kívül helyezése mellett felhívom a magyar királyi követségek vezetőit, hogy ezentúl legkésőbb minden év február havának végéig az elfogadó állam előző évi gazdasági és pénzügyi helyzetéről az alábbi szempontok szerint szerkesztendő összefoglaló jelentést terjesszenek elő.

I. Rövid általános helyzetkép.

II. Állami pénzügyek.

Költségvetés végösszegei és rövid jellemzése.

A külföldön felvett állami és városi kölcsönök összege.

Fejenkénti adózási teher.

III. Hitelélet.

A jegybank bankjegykibocsátásának összege.

A kibocsátás fedezeti aránya. Hivatalos váltóleszámítolási kamatláb.

Belföldi tőkeképződés. A pénzintézeteknél elhelyezett pénzbetétek szaporodása.

Csődök száma.

IV. Östermelés

A fontosabb mezőgazdasági termelési ágak helyzetének rövid ismertetése.

Termés mennyisége. Gabonaárak.

V. Ipar.

A legfontosabb iparágak helyzete.

A széntermelés és vastermelés eredménye.

VI. Kereskedelem.

A külkereskedelmi mérleg végösszegei és rövid analízise összehasonlítva az előző évvel.

Magyarország helyzete az illető állam külforgalmában. Mely magyar termények és termékek kivitelére van megfelelő lehetőség. Melyek e cikkek kivitelének esetleges akadályai.

Az illető állam fennálló külkereskedelmi szerződéseinek felsorolása.

VII. Közlekedésügy.

Vasutak teher- és személyforgalmi adatai az előző évvel összehasonlítva.

Nagyobb kikötők forgalma.

VIII. Munkapiac.

Munkabérek. Munkanélküliség mérve.

Kivándorlás. Bevándorlás.

IX. Ott élő magyarok száma, gazdasági elhelyezkedése és helyzete.

Minden egyes kérdés tárgyalásánál különösen kiemelendők azok a mozzanatok, amelyek a magyar gazdasági élet szempontjából netalán fontossággal és érdekléssel bírnak, mely szempontot az eddigi jelentések egy része figyelmen kívül hagyta.

A new-yorki és a milánói főkonzulátusoknak, valamint a müncheni és montreali konzulátusoknak évi gazdasági jelentései, továbbá a hamburgi és trieszti konzulátusoknak a hajózással összefüggő kérdéseire vonatkozó összefoglaló évi jelentései, úgyszintén a tb. konzulátusoknak az 1921. évi 9100/1.b. számú külügyminiszteri rendelet II. pontja értelmében szerkesztendő évi gazdasági jelentései ezentúl a felettes követség útján terjesztendők elem. Utóbbi követségeket felhívom, hogy az említett alárendelt konzuli hivatalokat a szóban lévő gazdasági jelentések szerkesztése tekintetében — amennyiben azt a fentebbiek folytán szükségesnek látják, — megfelelő utasítással lássák el.

Úgyszintén felhatalmazom a követségeket, hogy a joghatóságuk alá tartozó összes konzuli hivatalokat mindazon adatok szolgáltatására kötelezzék, amelyekre a követségeknek a fentebb felsorolt szempontok szerint megszerkesztendő évi gazdasági jelentéseik összeállításához szükségük van.

Walko

KK. 1928/1. 1–2.

279.

Rendeletek magáncégek és vállalatok ajánlásának mellőzéséről

11.417/1.

1928. X.29.

Az utóbbi időben ismételten előfordult, hogy egyes magáncégek és vállalatok azzal a megkereséssel fordultak a m. kir. külképviseleti hatóságokhoz, hogy hirdetési lapjaikat a hivatali helyiségekben megforduló egyének között terjesszék.

Hirdetményeknek osztogatása általában arra enged következtetni, hogy az illető, valamely cég hirdetményének szétosztására és ezzel ajánlására vállalkozik, annak megbízhatósága és jósága tekintetében is bizonyos szavatosságot nyújt. Ez pedig a m. kir. külképviseleteknek hatósági jellegével nem egyeztethető össze.

Felhívom azért az összes m. kir. külképviseleti hatóságokat, hogy magáncégeknek és vállalatoknak bármily alakban való ajánlásától a legszigorúbban tartózkodjanak és amennyiben eziránt hozzájuk megkeresés intéztetnék, azt a fentiekben foglalt megokolással háriítsák el maguktól és terjesztésre szánt nyomtatványokat juttassák küldőjükhöz vissza.

Mivel az effajta megkeresésekben gyakori a közönség érdekére való hivatkozás, szükségesnek találom külön is hangsúlyozni, hogy az egyes üzleti vállalkozásoknak számtalan módjuk van a közönség tájékoztatására és azért teljesen megengedhetetlen akár az, hogy a m. kir. külügyi közigazgatás hivatalos szervei valamely magánvállalkozás ajánlásával magukat és egyéb vállalkozások hasonló irányú megkeresésének kitegyék, akár pedig, hogy ezek között válogatva egy vállalkozást a többiek hátrányára ajánlásuk révén kedvezményes elbánásban részesítsenek.

Ez az általános érvényű állásfoglalás fölöslegessé teszi, hogy a m. kir. külképviseletek a fentiekben említett irányú megkereséseket döntés végett a m. kir. Külügyminisztériumhoz terjesszenek fel.

Felhívom a követségeket, hogy a fentiekben foglaltakról az alárendelt tiszteletbeli konzulátusukat értesítsék, a rendeletet pedig vegyék előjegyzésbe, mint olyat, melynek tartalmáról az újonnan felállítandó tiszteletbeli m. kir. konzulátusok már a felállítás alkalmával értesítendőek.

Walko

KK. 1928/10. 65–66.

280.

Rendelet a külképviselőknek a Külkereskedelmi Hivatallal való érintkezéséről

55.594/4.

1933. XII. 14.

A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal külföldi kirendeltségeinek megszervezésével kapcsolatban szükségessé vált ezen kirendeltségek hatáskörének és a m. kir. külképviselési hatóságokhoz való viszonyának a szabályozása.

Évégből a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal a m. kir. Külügyminisztériummal egyetértésben az alábbi, mihez tartás végett közölt 55. számú körrendeletet intézte megbízottaihoz.¹

Tekintettel arra, hogy egyes külképviselési hatóságok székhelyén a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatalnak képviselői nincsenek, az ügymenet gyorsítása érdekében az 1631/1.1930. sz. körrendeletre (Külügyi Közlöny X. évf. 3. sz.)² utalással felhatalmazom a m. kir. külképvi-

¹ Melléklet az 55.908/4–1933. számhoz.

A m. kir. Külkereskedelmi Hivatal 55. sz. körrendelete.

A M. Kir. Külkereskedelmi Hivatal külföldi kirendeltségeinek hatáskörét és a m. kir. külképviselési hatóságokhoz való viszonyát a m. kir. Külügyminisztériummal egyetértésben a következőkben szabályozom.

Általános irányelvül szolgáljon, hogy kereskedelempolitikai akciók (kereskedelmi szerződések s egyéb államközi megállapodások) kezdeményezése és keresztülvitele nem tartozik a kirendeltség hatáskörébe, hanem csak az ilyen államközi kereskedelmi megállapodások gyakorlati érvényesítéséből kifolyó egyes konkrét ügyeknek a székhelyükön működő m. kir. külképviselési hatóságokkal egyetértésben való ellátása.

1. A kirendeltségek vezetői a székhelyükön működő m. kir. követségek vezetőit, illetve az általuk kijelölt követségi tisztviselő működésükről állandóan tájékoztatni tartoznak.

2. Kötelesek a kirendeltségek vezetői gazdasági vonatkozású kérdésekben a m. kir. követségek rendelkezésére állani, adatgyűjtésre, információk beszerzésére, valamint egyes felmerült ügyek ellátására vonatkozó utasításainak eleget tenni.

3. A külföldi kirendeltségek a kereskedelmi szerződések végrehajtása folyamán felmerült egyes ügyekben a külföldi hatóságoknál akár a M. Kir. Külkereskedelmi Hivataltól veit utasítás alapján, akár saját kezdeményezésükre tett eljárásairól tartoznak az illetékes követségnek minden esetben jelen körrendelet 1. pontja értelmében jelentést tenni.

4. Amennyiben az illetékes követség vezetője a külföldi kirendeltség valamely akcióját kifogásolná, úgy az feltétlenül és azonnal abbahagyandó és a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatalnak jelentés küldendő.

5. A külföldi kirendeltségek a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatalhoz küldött fontosabb jelentéseiknek egy-egy másolatát az illetékes követségnek bemutatni tartoznak.

Budapest, 1933 évi december hó 9-én.

Winckler István

m. kir. kormánybiztos, elnök.

² Ld. a 261. sz. iratot.

seleketek, hogy a Külkereskedelmi Hivatallal az alábbi természetű ügyekben közvetlenül levelezzenek:

1. Mindennemű információ egyes árucikkek piacairól, elhelyezési lehetőségeiről, áráiról, belföldi, illetve külföldi cégekről;
2. vasúti és hajózási tarifák, áruszállítási kedvezmények, szállítás-technikai kérdések (mint emballage³ és hasonlók);
3. az illető országban érvényben levő gazdaságpolitikai intézkedések és rendszabályok részletei; egyes konkrét exportügyletek technikai lebonyolítása.

A fentiekben vázolt tárgykörökön kívül eső ügyekben a m. kir. külképviseltek a Külkereskedelmi Hivatallal a közvetlen érintkezést csak külön felhatalmazásom alapján vehetik fel.

Amennyiben a külképviselati hatóságoknak a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatalhoz intézett levelei általános érdekléssel bírnak, másolatban a Külügyminisztériumnak felterjesztendők.

Egyben utasítom a m. kir. külképviselteket, hogy az egyes külföldi országok gazdaságpolitikai természetű intézkedéseiről (mint: egyes árucikkekre, vagy árucsoportokra adott kontingensek, azok felosztási módjai, beviteli korlátozások, változások a vámtarifában, vámvisszatérítések stb.) szóló azon jelentéseiket, melyeket az eddigi gyakorlat szerint a szaktárcáknak való egyidejű megküldés mellett a m. kir. Külügyminisztériumhoz intéznek, egy példányban a M. Kir. Külkereskedelmi Hivatalnak is megküldjék.

Khuen-Héderváry

KK. 1933/13. 90–91.

281.

Körrendelet a Magyarországra fontos főtisztviselők nyilvántartása érdekében

56.278/4.

1934. XI. 13.

Felkérem, szíveskedjék a legközelebbi futárral jelenteni, hogy a hatáskörébe tartozó államokban kik az egyes minisztériumokban a magasabb rangú tisztviselők, kiknek a kereskedelmi politika tekintetében fontosabb szerepük van.

Kérem nevezetesen jelenteni az osztályvezetőnek és helyettesének, valamint a magyar ügyek esetleges speciális előadójának a pontos nevét és rangját.

A személyekben beálló változásról, beleértve esetleges rangváltást is, a jövőben esetenként jelentést kérek.

Nickl

K 59. 14. t. Gazdasági tárgyú
rendeletek 1920–1937.

³ Csomagolás, burkolat – (fr.).

282.

Körrendelet a vámjogi törvény pontos ismeretének fontosságáról¹

8777/1.

1935. VII. 17.

Előfordult, hogy egyik m. kir. külképviseleti hatóság a hozzá forduló Magyarországra költöző félnek helytelen és a vámjog szabályozásáról szóló 1924. évi XIX. tc. 111. §-ában foglalt rendelkezésekkel ellentétes felvilágosítást adott, amelynek eredményeképpen a felvilágosítást kérő félt anyagi károsodás érte. Hasonló esetek elkerülése végett felhívom a külképviseleti hatóságot, hogy a hozzáforduló felek részére adandó felvilágosításoknál a vámjogi törvény rendelkezéseit mindenkor tartsa szem előtt és különösen olyan esetekben, amidőn esetleg helytelenül adott felvilágosítások a felekre nézve anyagi következményekkel is járnak és a külképviseleti hatóságnak a vonatkozó vámjogi rendelkezések értelmezésénél kételye van, forduljon az adandó választ megelőzőleg a m. kir. pénzügyminisztérium illetékes osztályához.

Csurgay

K 59. 1. tétel 1930–1944.(1935.)

283.

Körlevél a követségeknek a kereskedelmi kamarák közleményeinek felterjesztése tárgyában

57.735/4.

1937. január 9.

Felkérem a Követséget, hogy a székhelyén lévő kereskedelmi kamarák angol, német, francia vagy olasz nyelven megjelenő hivatalos kiadmányait f. é. január 1-jétől kezdve beszerezni és felterjesztteni szíveskedjék. Vonatkozik ez úgy a helyi, mint elsősorban az államközi (pl. angol-francia stb.) kamarák kiadmányaira. Amennyiben az illető országban több gazdasági gócpont volna, a fontosabb vidéki kamarák közleményei is felterjesztendőek (pl. Franciaországban Lyon, Marseille, Olaszországban Milánó stb.).

Vladár

Másolat

K 59. 14. t. Gazdasági tárgyú
rendeletek 1920–1937.

¹ A rendeletet az összes tényleges magyar királyi külképviseleti hatóság megkapta.

Körrendelet az éves összefoglaló gazdasági jelentések elkészítéséről

57.523/4.

1936. XII. 19.

Az évi összefoglaló gazdasági jelentések a 91.083/4–1927 számú rendeletnek¹ az alábbiak szerinti módosításával a jövőben a praktikus használhatóság és az áttekinthetőség fokozása érdekében három főrésze tagozódva szerkesztendő, hogy adott esetben minél egyszerűbben megtalálható legyen mindaz, aminek ismerete valamely állam gazdasági helyzetének megítélésére kívánatosnak látszik.

Az első főrészben vázolandók a megelőző év folyamán az illető államban tett kereskedelem- és pénzügypolitikai fontosabb intézkedések, illetve alapvető változtatások.

A második főrészben részletesen ismertetendő mindaz, ami az illető állam és Magyarország közötti gazdasági viszony fejlődésének szempontjából jelentőséggel bír.

A harmadik főrészben az illető államnak a megelőző évben fennállott általános gazdasági és pénzügyi helyzetére vonatkozó adatok állítandók össze.

Az egyes követségek vezetőinek a megítélésére bízom, hogy az egyes főrészekben belül mit és milyen terjedelemben gondolnak szükségesnek felvenni.

Irányításul szolgálhatnak az ide csatolt vázlat,² illetve az ahhoz fűzött magyarázatok. Az azokban jelzett pontok természetesen nem jelentenek taxatív felsorolást, hanem inkább exemplatív³ jellegűek.

Fontos, hogy a jelentés általában, de különösen a harmadik főrészében, rövid precíz adatok közlésére szorítkozzék, hogy könnyen áttekinthető legyen.

Természetesen mint eddig, a jövőben is mindenhol különösen kiemelendők azok a mozzanatok, amelyek a magyar gazdasági élet szempontjából fontossággal és érdekléssel bírhatnak.

Célszerű az egyes számadatoknál zárójelben mindenkor feltüntetni a megelőző évre vonatkozó adatokat; kiemelendő, ha lényeges változás mutatkoznék a két adat között.

A harmadik főrészbe a jelentés megírásakor ismert legutolsó adatok veendőek fel, feltüntetve az évet azoknál, amelyek nem a jelentési évre vonatkoznának.

Ahol indokoltnak látszik, megjelölendők a források, amelyekből az illető adatok merítették.

Ha valamely kérdéssel kapcsolatban a követség már jelentett, a vonatkozó jelentések száma a megfelelő helyeken beírandó.

Amennyiben szükségesnek látszanék egyes pontokhoz részletesebb magyarázatokat fűzni és jelentésekre való utalás nem látszanék elegendőnek, a magyarázatok külön mellékletbe foglalandók, nehogy a részletekbe való elmerülés folytán az összefoglaló jelentés áttekinthetősége szenvedjen.

A jelentéshez részletes tartalomjegyzék csatolandó, feltüntetve, hogy az egyes pontokra vonatkozó adatok a jelentés mely oldalán található.

A jelentés úgy fűzendő össze, hogy az első és a második főrész, valamint a harmadik főrész I–V. számokkal jelölt egyes fejezetei adott esetekben külön-külön is kiemelhetők legyenek.

¹ Ld. a 278. sz. iratot.

² Ld. az irat a., b., és c. jelű mellékletét.

³ Példászerű – (lat.).

A jelentés az adatokat összeállító tisztviselő által aláírandó és 6 példányban a március havi első futárral terjesztendő fel.

Összefoglaló évi gazdasági jelentést — a vatikánit kivéve — minden követség tartozik felterjeszteni, úgyszintén a montreali főkonzulátus.⁴

A többi tényleges vagy tb. konzuli hivatal összefoglaló évi gazdasági jelentést a jövőben nem köteles felterjeszteni.

A követségek az évi gazdasági jelentésekhez szükséges adatok összeállításánál az alárendelt konzuli hatóságok, valamint az illető államban esetleg működő külkereskedelmi hivatali kirendeltségek közreműködését igénybe vehetik.

Ha egy követség vezetője több államban van akkreditálva, minden egyes államról külön jelentést tartozik felterjeszteni.

Megjegyzem, hogy kívánatos volna, ha a követségek vezetői az 1936. évre vonatkozó évi összefoglaló gazdasági jelentés felterjesztése alkalmával kísérő jelentésben a jelentés szerkesztése alkalmával felmerült esetleges észrevételeiket, vagy szuggesztióikat előadnák.⁵

Apor

K 59. 14. t. Gazdasági tárgyú
rendeletek 1920–1937.

a. sz. melléklet

Összefoglaló gazdasági jelentés vázlat tervezete

I. Főrészt: Általános rész

1. Gazdasági és pénzügyi helyzet általános ismertetése
2. Áru- és fizetési forgalmat korlátozó intézkedések
3. Kereskedelmi megállapodások

II. Főrészt: Magyar áruforgalomra és magyar kolóniára vonatkozó adatok

1. Áruforgalom taglalása,
2. lehetőségek,
3. akadályok,
4. tárgyalások, megállapodások,
5. ott élő magyarok helyzete

III. Főrészt: Részletes adatok

I. Államháztartás

A/ Bevételek:

1. adók
2. vámok
3. illetékek
- stb.

B/ Kiadások:

1. állami adósságok kamatai
2. személyi kiadások,

⁴ Ui. Kanadában nem volt magyar követség.

⁵ A körrendeletre csatlakozó melléklet megszabta a jelentés vázlatát és magyarázatokat fűzött a vázlatához is, valamint felsorolta a magyar ipart különösen érdeklő anyagokat.

3. honvédelmi kiadások,
4. népművelési kiadások,
- stb.

II. Hitelélet

1. Pénzpolitika
2. Külföldi kölcsönök
3. Prosperitás

III. Az egyes termelési és foglalkozási ágak helyzete

1. Őstermelés
2. Bányászat
3. Ipar
4. Kereskedelem
5. Szövetkezetek
6. Közlekedés
7. Munkapiac

IV. Külkereskedelmi mérleg és fizetési mérleg

V. Általános megélhetést jellemző adatok

1. Nemzeti jövedelem és elosztása
2. Index-számok
3. Fejenkénti adóterhek
4. Fejenkénti adósságteher

b. sz. melléklet

Magyarázat az összefoglaló gazdasági jelentés vázlat-tervezetéhez:

Az *első főrész* mintegy a megelőző év folyamán a kereskedelem- és pénzügypolitikáról tett követségi jelentések összefoglaló táblázataiképpen szerkesztendő meg. Hogy milyen kérdésekre kell kiterjeszkedni, az a mindenkori adottságoktól függ.

Célszerűnek látszik ezt a részt az alábbi szempontok szerint tagolni:

1. Az illető ország gazdasági és pénzügyi helyzetének és évközi fejlődésének rövid ismertetése. (Pénzérték esetleges változása, energiagazdálkodás, árvédelem, árdragítás elleni intézkedések, gazdasávédelmi intézkedések, szövetkezeti mozgalom stb.)
2. Az áru- és fizetési forgalmat szabályozó, illetve korlátozó esetleges intézkedések, az e téren történt lényegesebb változások (kiterjesztés, lebontás).
3. A megelőző évben harmadik államokkal szerződés-, jegyzékváltás útján vagy más formában kötött kereskedelmi-, pénzügyi- és közlekedésügyi megállapodások, netáni kontingens-, kompenzációs- vagy kliring-megállapodások felsorolása az aláírás, megerősítés és életbelépés napjának, a megállapodások időtartamának és lényegének megjelölésével. (Ezen felsorolásba beleillesztendő a politikai összefoglaló évi jelentés III. részében foglalt adatok is.)

A *második főrész* a következő pontokra terjedhet ki:

1. Az illető állam és Magyarország közötti kereskedelmi forgalom adatainak taglálása: a Magyarországra irányuló kivitel és a Magyarországból eredő behozatal alakulása, illetve változása a megelőző évek adataihoz viszonyítva tételenként értékben és százalékban kifejezve.

2. Magyar áruknak az illető országba való kivitele, — nyersanyagok és félgyártmányok onnan való beszerzése, — vagyis általában Magyarország és az illető állam közötti kereskedelmi forgalom fellendítése terén mutatkozó lehetőségek.
3. Az illető állam és Magyarország közötti kereskedelmi forgalmat általában, vagy egyes bennünket érdeklő áruknak az illető országba való kivitelét akadályozó körülmények.
4. Az illető állam és Magyarország között az év folyamán lefolytatott tárgyalások, létrejött megállapodások, beleértve a jegyzékváltásokat is. Természetesen felveendő az az adat is, amelyek nem az illető államban, hanem Magyarországon létrejött megállapodásokra vonatkoznak.
5. Ott élő magyarok száma, gazdasági elhelyezkedése és helyzete.

A *harmadik főrész* az alábbiak szem előtt tartásával volna megszerkeszthető:

I. Államháztartás

Ebben a fejezetben a költségvetés adataiból kimunkált érdekesebb számadatok ismertetendők, nagyjában az alábbi szempontok szerint:

A. Bevételek

Mennyi volt számszerűen és az összbevétel százalékában kifejezve a bevétel az egyes forrásokból:

1. adókból (főbb adónemenként)
2. vámokból (lehetőleg jelezve a legnagyobb bevételeket jelentő tételeket);
3. illetékekből (pl. örökösödési illetékből stb.);
4. esetleg egyéb címeken (pl. állami üzemekből stb.).

B. Kiadások

1. Az *államadósság* szolgálatára előirányzott kiadások összege
2. *Személyi kiadások*, összegszerűen és az összkiadás százalékában. Mennyi esett ebből állami, mennyi más közületi alkalmazottakra és mennyi volt a nyugdíjteher. Az állami alkalmazottakra szánt összegnél esetleg külön jelezhetők a főbb csoportokra vonatkozó adatok (oktatási személyzet; vasúti személyzet; posta-távirda alkalmazottak stb.).
3. *Honvédelmi kiadások*. Hány és milyen egységekből van összetéve a haderő (pl. hány gyalog-, hány lovas-, hány tüzérezred, hány hadirepülőgép stb.); mennyi a békelétszám; mennyi a honvédelmi célra szánt összes kiadás számszerűen és az összkiadás százalékában; mennyi a rendes és mennyi a különleges hadi felszerelési kiadás, ez utóbbinál lehetőleg jelezve, hogy főbb csoportonként mire mennyi van előirányozva (pl. hadihajóépítésre, határerődítményekre stb.).
4. *Népnevelésügyi kiadások*. Iskolák száma és az azokra fordított kiadások összege; esetleges sport-, vagy egyéb népnevelési célokra szánt kiadások.

További tételekként adott esetben még megemlíthetők az iparfejlesztésre, a mezőgazdaság megsegítésére, idegenforgalmi célokra, munkanélküliek segélyezésére stb. előirányzott összegek.

Amennyiben állami üzemek vannak, beírhatók ezek költségvetésének főösszegei, továbbá a községek, városok vagy más közületek bevételeinek és kiadásainak végösszegei.

Esetleg jelezhetők az utolsó ismert állami zárszámadás adatai, amelyeknél a vonatkozó évre előirányzott költségvetéssel szemben feltűnő túlkiadások mutatkoznának (pl. előre nem irányzott hadügyi kiadások, munkanélküliség enyhítésére tett külön kiadások stb.).

Itt említendők meg az évközben esetleg különböző címeken felvett állami pénz- vagy áruhitelkölcsönök is (pl. hadianyagszállításra, légi flotta fejlesztésére stb.).

II. *Hitéllet*

1. *Pénzpolitika*

A jegybank helyzetére vonatkozó adatok, az ottani valuta nemzetközi értékének, bankjegyforgalomnak és a fedezeti aránynak évközi változásai.

Hivatalos váltó leszámítolási kamatláb, illetve annak esetleges évközi változása.

cheap money policy.⁵

2. *Kölcsönök*

A külföldön fennálló kölcsönökre vonatkozó adatok.

3. *Prosperitás*

A pénzügyintézeteknél elhelyezett pénzbetétek összege viszonyítva a megelőző évek adataihoz.

Hitelbiztonsági adatok: csődök, váltóóvatolások, fizetéseképtelenségek, kényszeregyezségek számadatai.

III. *Az egyes termelési és foglalkoztatási ágak helyzete*

1. *Östermelés*

Terméseredményre vonatkozó adatok.

Főbb mezőgazdasági cikkek áralakulása.

Állatállomány.

2. *Bányászat*

Az egyes fontosabb bányászati termékek kivitele országok szerint.

3. *Ipar*

A legfontosabb iparágak termelési eredménye

4. *Kereskedelem*

A kereskedelem helyzete és kereskedelmi vállalatok száma.

5. *Szövetkezetek*

Termelési, értékesítési és fogyasztási szövetkezetek taglétszáma és forgalma.

6. *Közlekedésügy*

Vasutak teher- és személyforgalmi adatai.

A legfontosabb kikötők forgalma.

Légiforgalom.

Autók, motocyklok, biciklik száma és növekedése az előző évhez képest.

A teherforgalom megoszlása, vasutak, hajók és közutak között.

7. *Munkapiac*

Foglalkoztatás (termelési ágak szerint ; eltartók és eltartottak aránya)

Munkanélküliség

Kivándorlás

Bevándorlás

IV. *Külkereskedelmi mérleg és fizetési mérleg*

Az ország legutolsó, részleteiben is hozzáférhető kereskedelmi mérlegének analízise, összehasonlítva az előző évi külkereskedelmi mérleggel.

Az adatok az alábbi beosztás szerint csoportosítandók:

1. *Élelmezési cikkek*

⁵ Alacsony kamatláb (v. olcsó pénz) politikája – (ang.).

2. Ipari nyersanyagok

3. Félgyártmányok

4. Készgyártmányok

A nyersanyagok tárgyalásánál különös figyelem fordítandó a mellékleten felsoroltakra, amelyek hazánk részére elsőrendi fontossággal bírnak.

Amennyiben arra vannak hipotézisek, a fizetési mérleg feltételezett alakulása is vázolandó. (Idegenforgalomból eredő hozzávetőleges bevétel; a külföldre adott kölcsönök kamatai stb.)

V. Az általános megélhetés jellemzésére vonatkozó adatok

1. Nemzeti jövedelem összege és eloszlása a foglalkozási ágak, esetleg azokon belül főcsoportok átlagjövedelme szerint.

2. Nagykereskedelmi és kiskereskedelmi ár indexszámok és az ún. megélhetési indexszámok alakulása.

3. Fejenkénti adóterhek (állami, községi adók alapján).

4. Fejenkénti adósságteher.

c. jelű melléklet

Magyar ipart különösen érdeklő anyagok:

I. *Ércek és hasonlók*: vas és ötv., vashulladék, acél, ólom, ón, cink, réz, nikkel, alumínium, fémvakarék.

II. *Textilgyártáshoz*: pamut, pamuthulladék, len (tilolt), lenhulladék, kender, kenderhulladék, juta, gyapjú, gyapjúhulladék, rongyhulladék, műgyapjú, fésűsgyapjú.

III. *Bőrgyártáshoz*: nyersbőr, cserzőanyagok.

IV. *Egyéb*: koprah, kakaóbab, foszfátok, kenőolaj, halzsír, gyanta, sellak, ásványolaj.

Rendelet a felek fogadása és az értesítések idejének és módozatainak szabályozásáról

15.660/1a

1923. IX. 29.

A m. kir. minisztériumnak a minisztériumokban a felek fogadása és a felek részére adandó értesítések idejének és módozatainak egységes szabályozása tárgyában folyó évi július hó 24-én 4937/ME. szám alatt kiadott rendelete¹ és az annak végrehajtására vonatkozólag a Miniszterelnökséggel történt megállapodás alapján az idézett és másolatban itt közölt rendelet kiegészítése, illetve a m. kir. Külügyminisztérium viszonyaihoz való alkalmazása tekintetében a következőket rendeltem el:

1. A Külügyminisztérium osztályaira általában kötelezőleg fennáll a rendelet 1. pontjának az intézkedése, hogy feleket hétköznapokon kizárólag 12–14 óra között lehet fogadni. Ez alól az általános intézkedés alól azonban kivételt képeznek a

¹ E rendelet így szól:

A tisztviselők létszámának kilátásba vett csökkentése folytán minden megmaradó munkaerőnek fokozott tevékenységet kell kifejtenie. Elkerülhetetlenül szükséges tehát, hogy a felek fogadásának, és a felek részére adandó értesítések idejének és módozatainak kérdése is egységesen és olyképpen szabályoztasék, hogy az alkalmazottak munkaidejüket helyesebben oszthassák be, és viszont a felek is biztosan tudhassák azt, hogy mely időben és kitől nyerhetnek felvilágosítást.

Ezért a m. kir. minisztérium, a minisztertanácsnak 1923. évi június hó 15-én tartott ülésében hozott határozata alapján valamennyi minisztériumra kiterjedő hatállyal a következőket rendeli:

1. A feleket — beleértve a minisztériumnak szakelődőit és kiküldöttjeit is — hétköznapokon kizárólag 12–14 óra között lehet fogadni. E végből a minisztériumokban a közlekedés céljaira hétköznapokon 12 óráig csupán egy kaput szabad nyitva hagyni s a feleket már a kapubejáratnál tájékoztatni kell arról, hogy 12 óra előtt fogadási idő nincsen.

Halaszthatatlanul sürgős ügyekben a minisztériumok szakelődőit, ha erre nézve a saját minisztériumuk elnöki osztály részéről külön írásbeli engedélyt kaptak, a fentiekben meghatározott fogadási időn kívül is lehet fogadni. Ügyszintén a fogadási időn kívül is kell fogadni a főispánokat is.

2. A feleket — a meghatározott időben — csakis a szakosztály és az osztályvezetők, vagy az ezek által erre név szerint felhatalmazott és kijelölt tisztviselők fogadhatják.

3. A feleknek a minisztériumokban való fogadására nézve megállapított időbeli korlátozás nem vonatkozik a miniszterekre, a III. fizetési osztályba tartozó államtitkárokra és nem vonatkozik továbbá az említett korlátozás a minisztériumokban tartandó értekezletekre sem, amely értekezletek tehát más időben is tarthatók.

4. Magánfelek elintézés alatt álló ügyeiknek szorgalmazása, informálás, beadványok kiegészítése stb. céljából a minisztériumok segédhivatalaiban és a számvevőségeknél csakis köznapokon és mindenkor csak 12–14 óra között jelenhetnek meg és kaphatnak értesítést.

A számvevőségeknél nyerhető értesítés kizárólag számviteli ügyekre szorítkozhatik.

A számvevőségénél nyerhető értesítésért a számvívőségi főnök (osztályvezető), illetőleg helyettese által kijelölt tisztviselőhöz, a segédhivatalban nyerhető értesítésért pedig a segédhivatal főnöke (vezetője) által kijelölt tisztviselőhöz kell fordulni.

Az időbeli korlátozás természetesen nem vonatkozik a számfejtésre és az e körüli teendőkre, amely teendők a rendes hivatalos idő keretén belül továbbra is az eddigi módon végzendők el.

5. A segédhivatalok az ügyek érdemére nézve nem adhatnak felvilágosítást s a magánfelekkel csakis a kérdezett ügyre vonatkozó kezelési adatokat (a beérkezés idejét, az iktató számot, az ügydarabnak hollétét, esetleg elintézett voltát) közölik.

6. E rendelet 1923. évi szeptember hó 1-én lép hatályba.

7. A jelen rendelettel az 1904. évi 896/ME. számú rendelet (Magyarországi Rendeletek Tára, 1904. évf. 75. lap, 19. sorszám) hatályon kívül helyeztetik.

(KK. uo. 58–59.)

minisztériumoknak sürgős ügyekben eljáró és külön megbízással bíró szakelődői, a főispánok, valamint a Miniszterelnökség f. évi szeptember hó 14-én 6618/ME. III. szám alatt kelt átirata értelmében a saját igazolt képviselői, ezeken kívül a Budapesten székelő idegen diplomáciai képviseltek és konzulátusok tagjai, valamint azoknak megbízottjai, végül pedig a magyar királyi külképviseleti hatóságok Budapesten tartózkodó tisztviselői, akik kebelbelieknek tekintendők.

2. Nem terjed ki a fenti intézkedés a Külügyminisztérium útlevélosztályára, amelynek működése a felek fogadásától elválaszthatatlan, fennáll azonban nevezett osztálynak az a joga, hogy a vízum elnyerése iránti kérelmek átvételének idejét a 12–14 óra közötti időre korlátozza.

A 7/a. osztály² felülhitelesítési ügyekben eljáró szervei feleket a jövőben 11–14 óra között fognak csak fogadhatni.

3. A felek fogadására nézve megállapított időbeli korlátozás a Külügyminisztériumban nem vonatkozik a miniszterre, a miniszter helyettesére, valamint a politikai és elnöki ügycsoport vezetőire.

4. A Külügyminisztérium épületének beosztása elkerülhetetlenné teszi, hogy annak mind a két kapuja az egész hivatali idő alatt nyitva álljon. A legnagyobb gond fordítandó azonban arra, hogy a kapuk egy pillanatig se maradjanak megfelelő őrizet nélkül, és hogy mind a két kapunál szolgálatot teljesítő portások a főigazgatói iroda részére a legalaposabban és minden félreértést kizárólag oktattassanak ki arra vonatkozólag, hogy mely időben kiket szabad az épületbe bebocsátaniok. Vagyis a portás tartozik minden egyes, nem a Külügyminisztérium kötelékébe tartozó egyéntől, aki az épületbe 12 óra előtt belépni óhajt, megtudni, kit kíván fölkeresni és nem tartozik-e az 1. pontban fölemlített négy korlátozás alá nem eső kategória valamelyikébe. Minden egyéb magánfél felvilágosítandó, hogy a Külügyminisztériumban csak a bevezetésben jelzett két óra folyamán van fogadási idő. A portások személy szerint felelősek azért, hogy 12 óra előtt csakis a fentiek értelmében feljogosított egyént bocsássanak az épületbe.

Kánya

KK. 1923/10. 57.

286.

Rendelet a felekkel való érintkezésről

13.516/1.

1934. X. 19.

Ismételten panasz tárgyává tétetett, hogy némely m. kir. külképviseleti hatóságnál egyes irodaszakbeli tisztviselők a hivatalban eljáró felekkel szemben udvariatlan magatartás tanúsítottak.

Mínhogy ily magatartás úgy hazánkban, mint pedig a külföldi államokban a m. kir. külképviseleti hatóságok kedvezőtlen megítéltetésére adhat alkalmat, felhívom a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetőit, a legnagyobb nyomatékkal utasítsák a vezetésük alatt

² Bírői jogsegély osztály.

álló hivatalnál szolgálatot teljesítő irodaszakbeli tisztviselőket, hogy a hivatalnál eljáró felekkel szemben mindenkor messzemenő udvariasságot és előzékenységet tanúsítsanak.

Meghagyom továbbá a m. kir. külképviseleti hatóságok vezetőinek, hogy e rendeletem pontos betartását szigorúan ellenőrizzék, és a kifogás alá eső esetekről hozzám haladéktalanul tegyenek jelentést, hogy e rendelet ellen vétő tisztviselők ellen eljárhasanak.

Hory

KK. 1934/10. 47.

IV.4. Sajtókapcsolatok

287.

Sajtóval foglalkozó részlet Korányi Frigyes párizsi követ Walko Lajos miniszterhez írt leveléből¹

1926. XII. 28.

...

Sajtó ügy

A Bárdossy-féle leiratot megkaptam. Úgy látom Apor² levele és Bárdossy elavult feljegyzései konfúziót okoztak. Jelentésben tisztázom s utasítom Aport, hogy részletes elszámolást küldjön. Csodálom Bárdossy megjegyzését, hogy a párizsi sajtó kerül legtöbbe. Ez csak természetes, mert Párizs a világpolitika legnyugtalanabb centruma, mert a kisanant és az emigráció itt centralizálja támadásait, mert itt folyik ellenük a legveszedelmesebb sajtókampány, mert Franciaország az, amelyben a sajtó leginkább hat a kormányra is, mert a francia sajtó köztudomásúlag a legkorruptabb. Rómában sokkal több ingyen szimpátia van irántunk, Londonban nem kell pénzelní a lapokat, Berlinben is több a rokonszenv, a kisebb posztokon pedig kevesebb és olcsóbb a sajtó. Egyébként két súlyos terhet (a „Le Temps”-t és Bonnefon-t³) örököltem s azoktól bajos szabadulnunk. Annak idején, mikor ezekkel szerződtek egymagában ez a két tétel aranyban elérte a mostani összes sajtókiadásokat, pedig azóta minden hatalmasan megráugult, most több irányban kell dolgozni és a hangulat rosszabb. Tévedés az is, hogy a radikális lapok egy-egy kedvező hangú cikke fölösleges és hogy a „Liberté”-t⁴ nem olvassák. Ezt igazán a helyszínen lehet csak megítélni s ilyen esetekben nem egyszerűen saját ötletemből járok el, hanem megbízható és hozzáértő emberekkel való megbeszélés alapján. Persze én is tévedhetek, de négy évi, itteni

¹ A levél első felében egy ismeretlen háttérű magyar külpolitikai lépésről van szó.

² Br. Apor Gábor ekkor a párizsi követségen dolgozott.

³ Utalás nyilván arra, hogy ezen orgánumok kedvező irányú befolyásolására korábban anyagi kötelezettségvállalás történt.

⁴ Liberális orgánum.

működésem alatt, eddig még nem csalódtam. Egyébként is a méreteket és viszonyokat figyelembe véve, azt hiszem, hogy a párizsi követség egyike a legolcsóbban működőknek. Ha az eredmény eddig politikailag nem kielégítő, annak igazán nem mi vagyunk az okai. Külön kívánom megköszönni, hogy mégis módot adsz valamit tennünk. Nagyon jól tudom, hogy azonnali eredményt nem várhatunk, de a jövőre is elő kell készíteni akcióképességünket.

Korányi Frigyes

Eredeti

K 58. B. res. 1926–1929. (1927.)

288.

Ottlik György¹ levele Ghyczy Jenő külügyminiszterhez

1943. XII. 17.

Kedves Jenő,

Bede Pista bizonyára szóba hozta Neked azt a neki már előadott kérésemet, hogy tiszteld meg a Pester Lloydot a — a nemzet és a külpolitika napszámását — 90 éves jubileuma alkalmából egy teljesen politikamentes cikkel. Legyen szabad egynéhány érvet felhozni emellett: a Pester Lloydot én tettem² tudatosan a kormánypolitika, — tehát kizárólag az ország magasabb érdekeinek feltétlen szolgálojává, úgyszólván nemzeti „intézménnyé.” Öt év óta ezért, a lapra nem közömbös (magamról nem is beszélek, mert én tudom, mit csinálok és én értem nem kár, elmúlok, jön más, de a lapnak fenn kell maradnia és nemzeti érdek, amíg ilyen érdek van), áldozatos munkáért, szolgálatért anyagi támogatást igen, elismerést, kifelé látható hitelt emelő, illetve helyreállító elismerést a Pester Lloyd nem kapott a mindenkori kormányok részéről. Sokak szemében úgy festett, mintha én élném ki „náci-szerelmemet”, amikor Ullein *akkori* politikai opportunizmusát kellett követnem³ és követtetnem a lappal, ha botrányt nem akartam. Bizonyos körök már meg is akarják ölni a Pester Lloydot, ha és amint, ahogy ők remélik, angol-amerikai segítséggel ismét teljesen felül maradnak; helyébe francia !/ napilapot akarnak opportunizmusból és a Lloyd és ellenem irányuló bosszúból állítani.

Ezért kérem Tőled — 1937. karácsonya óta az első eset, hogy külügyminiszteri cikket kérek, — add jelét annak, hogy a kormány morális támogatásában is részesíti, — nem engem, hanem — a Lloydot, súlyt helyez létezésére ma és a jövőben. Más lapok kilenc évi létezés után ünneplik, illetve ünnepelték heteken át miniszteri cikkekkel, anyagi carottage-sal⁴ 10 éves „jubileumukat”. A legöregebb magyar szellemű lap — biztos vagyok benne, egyet fogsz velem érteni — megérdemel vállveregetést, elismerést, dicséretet az egyetlen, de legkompetensebb fórumtól, — a m. kir. külügyminisztertől, — amelyhez legközelebb

¹ A Pester Lloyd főszerkesztője.

² Ottlik 1937-től főszerkesztője a lapnak.

³ Utalás arra, hogy Ullein-Reviczky Antal a háború első szakaszában kifejezetten németbarát beállítottságú volt.

⁴ pumpolás – (fr.)

áll, azt a dicséretet és vállvergetést, amit más nem adhat meg nekünk, de amely hitelünket emelni fogja bent és kint.

Hogy mire gondolok, mennyire politikamentes jubileumi cikkre, – annak illusztrálására bátor vagyok a mellékelt fogalmazvány-javaslatot bemutatni,⁵ nagyon komolyan remélve, hogy nem utasítasz vissza és azt január 1-ji számunkra megírod, vagy valami hasonlót adni fogsz.⁶

Előre is melegen köszönöm kedves megértésedet, különben igen szerény keretek között tartandó évfordulónk alkalmából.

Fogadd kérlek őszinte tiszteletem és nagyrabecsülésem kifejezését, — legjobb karácsonyi kívánságaimmal együtt, kérve, hogy azokat a Kegyelmes Asszonynak is tolmácsolni kegyes légy, –

régi igaz baráti híved

Ottlik György

Eredeti tisztázat.

K. 58. 1943. 179. fólió

289.

Bede István levele Ottlik Györgyhez¹

206/MK.

1943. XII. 22.

Kedves Barátom!

Akkor, amikor a Pester Lloyd hasábjain nevem, mint cikkíróé szerepel, engedd meg, hogy visszatérjek legutóbbi beszélgetésünkre, mely alkalommal a Lloyd hangját illetően szerencsém volt nézeteimet Előtted kifejtteni.

Megjegyeztem, hogy a Lloydnak a „tengelyvonalról” való elmozdulását a mai körülmények között magam sem tartom kívánatosnak és megvalósíthatónak. Amit azonban az utóbbi időben, hogy őszinte legyek, nem örömmel láttam lapod hasábjain az az, hogy néhány számában nem is annyira németbarát irányt követett, hanem kifejezetten német propagandát folytatott. Márpedig a kettő között — ebben bizonyára egyetértesz velem — óriási a különbség. A hivatalos magyar külpolitika nem is lehet más, mint lojális a német felé, de azt hiszem túl messze megyünk akkor, ha a félhivatalosnak ismert magyar lap hasábjain erős német propagandát folytatunk. Ezt a gondolatot talán két példával illusztrálhatnám a legjobban. A Lloyd december 14-i számának első oldalára Sigfried Horn propagandisztikus ízü helyzetmagyarázatát tette. Másik elsőoldalas nagy cikke pedig Vittorio Mussolininek politikai szempontból igazán lényegtelen müncheni szereplése volt. Véleményem szerint amikor magyar anyag is bőven áll rendelkezésre, és itt a Lloyd folyó hó 22-i számára gondolok, akkor inkább azt kellene közölni az első oldalon, nem pedig külföldi magyarázatokat. Ezzel a gyakorlattal semmit sem ártanánk a német barátságunk, és egy jöttányit sem távolodnánk el tőlük. Arra való tekintettel, hogy a Lloydot a kül- és

⁵ Nem található a levél mellett.

⁶ A cikk valóban elkészült és megjelent a lap 1944. I. 1-jei számában „90 Jahre Pester Lloyd” címmel Ghytzy Jenő nevével.

¹ A fogalmazvány 1943. XII. 22-i keltezésű, a tisztázásra és elküldésre 24-én került sor.

belföldön egyaránt a magyar hivatalos álláspont kifejezőjének tartják, talán célszerű volna általában a magyar vonatkozású híryanagnak biztosítani az elsőséget úgy elhelyezés mint terjedelem tekintetében.

Abban a reményben, hogy a múltkor elmondottaknak írásbeli közlését nem veszed rossz néven

Bede

Fogalmazvány

K 58. 1943. 182. fólió

IV.5. A rendszerváltozások következményei...

290.

Drasche-Lázár Alfréd rendelete igazoló fegyelmi bizottság felállításáról

12.958

1919. IX. 5.

Legelső követelménynek tartom, hogy azt a nagy és felelősségteljes munkát, mellyel az országot mai katasztrofális helyzetéből az erre hivatott felelős tényezők kivezetni igyekezzenek, a külügyi tárca körében is oly tisztviselői kar támogassa, melynek hazafiúi érzületéhez, megbízhatóságához és erkölcsi színvonalához nem férhet gáncs.

Szükséges ezért, hogy a tisztviselői karnak ez utóbbi szomorú hónapokban tanúsított magatartása vizsgálat alá vétessék és az megtisztítassék mindazon elemektől, melyek eltévelyedésükkel magukat a közszolgálatra, tisztviselői állásukra, kartársaik becsülésére méltatlanná tették.

Ezáltal a tisztviselők magatartásának pártatlan megvizsgálásával az itt-ott mutatkozó ellentétek is remélhetőleg el fognak tűnni, melynek a kommunizmus alatt idehaza maradt és az akkor eltávozott tisztviselőket már-már két táborba kezdik bontani.

A hivatalban a kommunista rendszer alatt való továbbszolgálat ténye önmagában még egyénileg kifogás tárgyát még (sic!) nem alkothatja, mint ahogy a rendelkezési állapotba vétel vagy a hivatal elhagyása sem tudható be senkinek különös érdeméül.

Az elbírálás fő kritériumát a hivatalon belül és a hivatal falain kívül tanúsított magatartásnak és az egyéni működésnek iránya adja meg.

Mindenkinek módjában fog állni, hogy eljárását igazolhassa, és senki se hordjon magán igaztalan gyanút. Az eltévelyedettekre, a bűnösen könnyelműekre azonban kérlelhetetlenül le kell sújtani, mert országos érdek az, hogy az a belső rombolás, mely hazánk történetében példátlanul áll, megtorlatlanul ne maradhasson.

Miként az a többi minisztériumban is megtörtént, a Külügyminisztériumban is „Igazoló fegyelmi bizottság”-ot jelöltem ki erre a célra, melyet a vizsgálat folytatására és határozatainak meghozatalára törvényes kereteken belül teljes hatáskörrel ruházok fel. E bizottság határozatait szabad mérlegelés alapján hozza a miniszterközi tisztviselő értekezleten elfogadott és a társmisztériumokban alkalmazott elvek figyelembe vételével és a határozatokat haladéktalanul érdemleges megfontolás tárgyává fogom tenni.

A bizottság elnökből és négy tagból álló üléseken látja el munkáját. Az ülésező bizottság tagjai közül az elnök és két tag a fogalmazói karból, kettő pedig abból a karból kerül ki, amelynek a vizsgálat alatt álló tisztviselő tagja.

A bizottság elnökéül Podhorszky László min. tanácsost, másodelnökéül Praznovszky Iván min. tanácsost, rendes tagjaiul Gőcze Bertalan min. titkárt, Wettstein János min. titkárt, Máriássy Zoltán alkonzult, Reich Árpád ny. ezredes és Duttka Ákos sajtóelőadó szerződéses hivatalnokokat, Gerhardt Rezső min. számtanácsost, Kovács Pál min. számvizsgálót, Farnik Ottó s. hivatali főigazgatót, Takács Gyula irodafőtisztet, Farkas István kezelő altisztet, Németh Imre napszámos altisztet, póttagokul Jármay Elemér min. tanácsost és Tahy László konzult kértem fel.¹

Mivel kivétel nélkül az összes tisztviselők és alkalmazottak magatartása tisztázandó, tehát a bizottság tagjaié is, a bizottság először saját tagjainak a Tanácsköztársaság idejében tanúsított magatartását igazolja, erről nekem jelentést tesz és azután működését megkezdi.

A bizottság valamely rendes tagjának akadályoztatása esetén annak helyét póttag tölti be. A bizottság tárgyalásainak rendjét különben maga állapítja meg.

A bizottság előtt való nyílt vallomástétel hazafiúi és becsületbeli kötelesség.

Felszólítok mindenkit, hogy bármely alkalmazottal szemben tudomására jutott konkrét adatait, vádjait, megfigyeléseit és tapasztalatait nyílt őszinteséggel a bizottság elé terjessze. E bejelentések írásban zárt borítékban a bizottságnak címezve Umlauf József főigazgatónak adandók át vagy küldendők be.

A bejelentések határideje f. é. szeptember hó 15-e. Ezen határidőn túl bejelentés csak a határidő elmulasztásának igazolása mellett tehető.

Fenti bizottság a minisztertanács f. é. augusztus 23-án hozott határozata értelmében fegyelmi bizottság jellegével fog bírni. Erre vonatkozó kormányrendelet legközelebb megjelenik.

Elhatározott szándékom a minisztériumnak tekintélyt szerezni és erkölcsi színvonalát biztosítani, és mindenki, aki ezen munkámban támogat, hazafiúi kötelessége mellett kartársaival szemben is kötelességet teljesít.

A Külügyminisztérium vezetője:

Drasche-Lázár

államtitkár

Sokszorosított másolat

K 59. 13. t. 1919–1921. (1919.)

¹ Az igazoló fegyelmi bizottság tagjainak a Külügyi Népbizottságon betöltött állására ld. a 36. sz. iratot és jegyzetapparátusát.

Külügyminiszteri előterjesztés a kormányzóhoz egyes tisztviselők állásának megerősítése, illetve érvénytelenítése tárgyában

22.428

1920. VII. 30.

Bátorkodom Főméltóságodnak tiszteletteljesen előterjeszteni, hogy a minisztertanács folyó évi július hó 21-én és 28-án tartott ülésében az 1920: XI. tc. 3. §-ának 3. bekezdése alapján¹ a magyar királyi Külügyminisztérium státusában 1918. október hó 31-től bezárólag 1919. augusztus hó 6-ig terjedő idő alatt az állami rendszerű II., III. és IV. fizetési osztályba tartozó állásokra történt minden kinevezést felülvizsgálat alá vevén:

1. Drasche-Lázár Alfréd 1918. évi november 20-án Külügyminisztérium államtitkár-rá, továbbá
2. gróf Ambrózy Lajos IV. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré 1919. január 18-án történt kinevezését megerősítette.

Ellenben meg nem erősítette és érvénytelenítette

1. dr. Ágoston Péter külügyminiszteri kinevezését,
2. dr. Balla Aladár kineveztetését II. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré,
3. dr. Harrer Ferenc kineveztetését II. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré,
4. dr. Charmant Oszkár kineveztetését II. osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré,
5. Diener-Dénes József államtitkári kineveztetését,
6. Biró Lajos államtitkári kineveztetését,
7. dr. Kluzsinszky Károly államtitkári kineveztetését,
8. Bedy-Schwimmer Róza III. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszteri kinevezését,
9. Krejcsi Rezső III. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszteri kinevezését,
10. báró Szilassy Gyula III. fizetési osztályú rendkívüli követ és meghatalmazott miniszteri kinevezését,
11. Kallós Bertalan külügyminisztériumi helyettes államtitkári kinevezését,
12. dr. Gáspár Artúr külügyminisztériumi helyettes államtitkári kinevezését,

¹ Az 1920: XI. tc. igen ártatlan címet viselt — „az állami, államvasúti és vármegyei tisztviselőkre és egyéb alkalmazottakra vonatkozó egyes intézkedésekről” szól —, valójában azonban az 1918/1919. évi forradalmakban állást vállaltak elleni eljárást törvényesítette. Az említett 3. § szerint mindazokat, akik 1918. X. 31. óta kaptak kinevezést vagy alkalmazást és közvetlenül megelőzőleg állami, államvasúti vagy vármegyei alkalmazásban nem álltak, azokat a törvény hatálybalépése után azonnal, de legkésőbb 1920 július végéig el kellett bocsátani. Kivételt a polgári demokratikus forradalom által, illetve a szakszervezeti kormány bukása után kinevezettekkel lehetett tenni, ha meghagyásukat a minisztertanács 1920 július végéig elhatározza. (A törvény 1920. VI. 27-én lépett érvénybe!)

Az említett 3. bekezdés a II., III. és IV. fizetési osztályba sorozottakkal — tehát a legmagasabb rangúakkal — foglalkozott, kimondva, hogy „minden kinevezést... azonnal felülvizsgálat alá kell venni.” „Az ilyen kinevezések, illetőleg cím- és jellegadómanyozások közül azok, amelyeket a m. kir. minisztérium (vagyis a minisztertanács – a szerk.) legkésőbb 1920. évi július hó végéig nem erősít meg, érvénytelenek.”

13. dr. Tomcsányi Vilmos Pál külügyminisztériumi helyettes államtitkári kinevezését.²

Ennélfogva bátorkodom Főméltóságodnak azon tiszteletteljes kérést előterjeszteni, hogy a fent első helyen felsorolt két tisztviselőnek 1918. év október hó 31-től bezárólag 1919. augusztus hó 6-ig terjedő idő alatt történt kinevezését megerősíteni és a fent második helyen felsorolt 13 tisztviselőnek ugyanezen időszakban történt kineveztetését érvényteleníteni méltóztassék.

Van szerencsém egyszersmind a megfelelő kormányzói elhatározás tervezetét idezární.³

Gróf Teleki Pál

Eredeti

K 59. 7. t. 1920–1924. (1920.)

292.

A külügyminiszter feljelentése 18 külügyi szolgálatban volt külügyminisztériumi tisztviselő ellen¹

98/Kf res.

Ambró Ferenc rk. követ és meghatalmazott miniszter² 1944. március 19-én Madridban közszolgálatát megtagadta. Kinyilvánította, hogy ő az ellenséghez pártol át. E célból a madridi magyar királyi követséget erőszakkal birtokában tartotta, majd miután azt át kellett adni, a titkos irattárat magával vitte, ellopta és az ellenségnek kiszolgáltatta a chiffre-kulccsal együtt, és a nagy fontosságú államtitkot képező chiffre-anyagot megsemmisítette. Ezáltal hadicikkbe ütköző hűtlenséget követett el. Azóta is a Madridban székelő ellenséges külképviselőket és azok katonai attaséit a birtokában lévő chiffre-kulcs útján állandóan tájékoztatja. 1944 október és november havában az ellenség szolgálatában a spanyol kormánynál oda akart hatni, hogy az Magyarországgal a nemzetiszocialista világnézet alapján álló diplomáciai kapcsolatot szakítsa meg.

Báró A p o r Gábor rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter³ 1944 júniusában, amikor a fasiszta haderők a háborús helyzet következtében a szövetséges német

² Az említett 1920. VII. 21-ei minisztertanács előtt a 11. és 12. pontban említett személyek nem szerepelnek. A 13. pontban felsorolt Tomcsányi igen, de ellenkező értelemben. Az érvénytelenítésbe — írja Teleki — „nem nyugodhatom bele”, mert Tomcsányi „egyike a Külügyminisztérium legértékesebb tisztviselőinek, kit úgy egyénisége mint széles körű jogi ismeretei aránylag még fiatal korának dacára a helyettes államtitkári állásra minden tekintetben méltóvá tesznek, akinek meg nem erősítése jelenlegi állásában méltánytalanság lenne, és egy érdemes tisztviselő hírnevére szükség nélkül árnyat vetne.” (Uo. 20832/1. sz. ad 21222. sz.) A dologban az a furcsa, hogy Tomcsányi két nappal korábban már igazságügy-miniszteri kinevezést kapott. (Bölgöny József: Magyarország kormányai 1848–1975. Bp. 1978. 295.)

³ A tervezet kézírásos formában magán az előterjesztésen található, Horthy pedig Gödöllőn 1921. VII. 1-én — Teleki miniszterelnöki ellenjegyzésével — aláírta.

¹ A feljelentést Kemény Gábor a Honvéd Vezérkar főnökének a totális harcbavetés minisztériuma mellé kirendelt hadbírószághoz juttatta el. Az iraton keltezés nem található, de tartalmából megállapítható, hogy valamikor 1944. X. 15. és XII. 5. között keletkezett.

² Pályafutását ld. a Függelékben.

³ Pályafutását ld. a Függelékben.

haderővel egyetértésben Rómát kiürítették, nevezett azonnal a Rómába és a Vatikánba érkező amerikai és angol katonai parancsnokánál szolgálattételre jelentkezett és evégből az ellenséghez csatlakozott. Azóta a hűtlenség miatt perbefogott és állampolgárságtól megfosztott E c k h a r d (sic!) Tibor⁴ megbízásából a törvényes magyar kormánnyal szemben ellenkormányt kísérelt szervezni, miáltal Magyarország nemzetközi helyzetét súlyosan sértette. A birtokában lévő chiffre-kulccsal az ellenség javára állandó hírszerző tevékenységet fejtett ki.

V ö r n l e János rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter 1944. október 12-én Ankarából kelt táviratában az 1921. III.tc. első §-ába ütköző büntetést⁵ azáltal követte el, hogy a bolsevik világalom céljait szolgáló Sztalint dicsőítette és a magyar kormányt felszólította, hogy az ellenséges orosz kormányt támogassa. Ezen kívül október 16-án megtagadta a magyar közszolgálatot, erőszakkal kényszerítette követsége teljes személyzetét, katonai attaséját, ennek adjoint-jét⁶ hogy vele egyértelműen járjanak el és ezáltal megakadályozta azt, hogy Magyarországnak Törökországban jelentkező óriási katonapolitikai feladatait el tudják látni, valamint hűségükben őket megingatta. A követségen levő kincstári vagyontárgyakat magához vette, a rendelkezési alapon lévő pénzüsszeget elszikkasztotta és azóta a chiffre-kulcs segítségével az Ankarában székelő angol, amerikai és szovjet külpolitikai, katonai és hírszerző szervek javára állandó tevékenységet fejt ki, ezáltal nyíltan az ellenséghez pártolt.⁷

Báró B o t h m e r Károly rk. követ és meghatalmazott miniszter,⁸ berni volt ügyvivő 1944. aug. 29 óta nyíltan a Svájcban külpolitikai, gazdaságpolitikai és katonai ellenséges szervekkel hírszerző összeköttetésbe lépett, irányította Svájcban a Lakatos-kormány fegyverszüneti tárgyalásait és ő készítette Svájcban elő egy odamenekülő szovjetbarát magyar emigránskormány elhelyezését és megszervezését. Október 16-án a magyar nemzet megnyilvánuló akaratával nyíltan szembehelyezkedett, a követséget erőszakkal hatalmában, megtartotta, a követségen lévő pénzüsszeget magáncélokra felhasználta, a Zürichben levő magyar konzulátus vezetésével megbízott Szilágyi testvért svájci hatóságokkal letartóztatatta és ezáltal erőszakkal a magyar társadalmi rend felforgatását célozta.

A Külügyminisztériumból Svájcba kiküldött két futárt letartóztatatta, bebörtönöztette és azok csak a magyar kormány erélyes fellépésére adtak ki. Az előző kormánnyal való megállapodása értelmében törvénytelen rendeleteket adott ki, mint pl. azt hogy a zsidótörvényeket a magyar állam nevében hatályon kívül helyezte. Azóta a birtokában levő chiffre-kulcs segítségével az angol és amerikai követségek és katonai attaséik részére kémkedik és sorozatos hűtlenséget követ el.

P a r c h e r Félix követségi tanácsos, ügyvivő⁹ Stockholmban 1944. október 16-án Vöczköndy László őrnagy felszólítására megtagadta, hogy a magyar kormányt továbbra is képviselje és kijelentette, hogy további összeköttetést az újonnan alakult kormánnyal nem kíván fenntartani. A svéd külügyminisztériumnál még aznap megjelent, hogy a magyar katonai attasét és annak segédjét a svédek a követség helyiségeiből erőszakkal eltávolítsák.

⁴ Eckhardt Tibor, aki 1941 márciusában a magyar kormány megbízásából utazott az Amerikai Egyesült Államokba, hogy segítse a magyar külpolitikai törekvéseket, növelje azok lehetőségeit. Ld. még a Függelékét.

⁵ Az állami és társadalmi rend védelméről rendelkező törvény 1 §-a az állami és társadalmi rend felforgatására vagy megsemmisítésére irányuló bünteteket és vétségeket határozza meg és a büntetés mértékét szabja meg.

⁶ Segéd, helyettes – (fr.).

⁷ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁸ Pályafutását ld. a Függelékben.

⁹ Az ifjabbtról van szó. Pályafutását ld. a Függelékben.

A szövetséges államok stockholmi képviselőinél, nemkülönben a szovjet követséggel az érintkezést azonnal felvette, majd a követség helyiségét, a követség titkos iratait és a chiffré-kulcsot és pecséteket, valamint a magyar állam tulajdonát képező követségi pénzelátmányt Ullein-Reviczky Antalnak¹⁰ adta át. Azt a tényt, hogy Parcher hűtlenségét előre megfontolt szándékkal követte el, igazolhatja az, hogy Stockholmba való érkezése után a követség ellátmányát képező pénzüsszeget rendelet és felszólítás ellenére magánlakásán tartotta. Ezenkívül a nemzetközi diplomata-komitéhez való csatlakozása által nyíltan az ellenség szolgálatába állt.

Új p é t e r y Elemér követségi tanácsos¹¹ Lisszabonban 1944. október 16-án magyar közszolgálatát megtagadta, nyilvánvalóan csatlakozott a nemzetközi követi bizottsághoz, amelynek célja az angolszász-amerikai-szovjet hadicélok előmozdítása és ennek következtében az ezek ellen küzdő országok, közöttük Magyarország megsemmisítése. Október 15-e óta szervezi a semleges államokban hűtlenségbe esett diplomáciai testületünk vezetőit a törvényes magyar kormánnyal és államfővel való nyílt szembefordulásra, miáltal a magyar állami és társadalmi rend erőszakos felforgatását célozza. 1944. október 15. óta állandó hírszerző szolgálatot teljesít a Lisszabonban székelő angol és amerikai katonapolitikai és hírszerző szervek javára.

K r i s t ó f f y József rk. követ és meghat. miniszter¹² 1944. szeptember óta Koppenhágából szervezi a szovjetbarát magyar ellenzéki mozgalmat a szovjet és angolszász kormányok tudtával és irányítása mellett. Október 15-én állomáshelyéről önkényesen eltávozott háború idején és az ellenséges átszökött és átpártolt. Súlyosbítja cselekményét hogy a vezetése alatt álló követség egész személyzetét erőszakkal rábírta arra, hogy őt kövessék. A Dániában működő magyar külképviselet titkos irattárát elvitte és kiszolgáltatta az ellenségnek. Stockholmban Parcher Félixszel szövetkezve a magyar állam- és társadalmi rend erőszakos felforgatását célzó mozgalmat szerveztek, Lisszabon-Bern-Ankara-Stockholm és Madridban székelő volt külképviseleti vezetőinkkel egyetértésben. A chiffré-kulcs birtokában az ellenségnek állandó hírszolgálatot teljesít.

B o b r i k Arno rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter¹³ Vichyben 1944 szeptemberében nyíltan az ellenséghez pártolt, a Franciaországot megszálló angolszász, amerikai katonai alakulatokhoz és szovjet katonai biztosokhoz csatlakozott és az ő segítségével a Franciaországban élő magyarok között kommunista mozgalmat szervezett és azóta is irányít. A magyar követség titkos irattárát, chiffré anyagát, pénzállományát ellenséges célok szolgálatába állította és azóta is az ellenséggel, annak csapataival együtt működik és az általa szervezett kommunista célzatú mozgalmat, fegyveres szolgálatot a franciaországi illegális ellenséges kormányzat rendelkezésére bocsátotta, valamint résztvesz ezáltal a Magyarországgal szövetséges Németország ellen a nyugati fronton indított hadműveletekben.

H e r t e l e n d y Andor rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter¹⁴ 1944. március 19-én Bukarestben közszolgálatát önkényesen megtagadta, onnan önkényesen eltávozott, oda vissza nem tért, miután tevékenységével hatásosan hozzájárult a romániai helyzet

¹⁰ Pályafutását ld. a Függelékben.

¹¹ (Eszék, Verőce vm. 1911. jan. 19.-) (1940-ig Újpesti) Jogi doktor. 1936-tól a külügyi szaktanfolyam hallgatója. 1937. X. 1-től min. s. fog., 1938. VI. 30-tól min. fog., 1939. VI. 30-tól min. s. titkár, 1942. VII. 1-től min. titkár. Az elnöki o.-on, majd a Kabinetben szolgált, 1938-ban a miniszterelnökségen volt. 1942. IX. 15-től szolgált a lisszaboni követségben. A vádirattal ellentétben csak II. o. köv. tan. címe és nem rangja volt.

¹² Pályáját ld. a Függelékben.

¹³ Pályáját ld. a Függelékben.

¹⁴ Pályáját ld. a Függelékben.

elfajulásához. 1944. március 19. óta Vichyben tartózkodott, ahol a maqui-szervezetekkel¹⁵ az érintkezést azonnal felvette és 1944 szeptemberében nyíltan a törvényes francia kormánnyal szembehelyezkedvén csatlakozott az angolszász-amerikai ellenséghez és a velük érkező szovjet politikai biztosokhoz. Résztvett a Franciaországban élő magyarságnak kommunista szervezetekben való tömörítésének munkálataiban és működésével elősegíti a Magyarországgal szövetséges Németország elleni hadműveleteket.

B i n d e r - K o t r b a Károly főkonzul¹⁶ 1944 szeptemberében ugyancsak csatlakozott Párizsban a bevonuló ellenséges angolszász amerikai megszállókhöz és a szovjet biztosokhoz. Nyíltan csatlakozott a párizsi kommunista „felszabadító-bizottsághoz” és annak magyar albizottságát megszervezte, felhasználva erre a vezetése alatt álló magyar főkonzulátus keretét. A Franciaországban élő magyarság kommunista szervezetekben való tömörítésének munkálataival elősegíti a Magyarországgal szövetséges Németország elleni hadműveleteket és az ellenség szolgálatában fejt ki Magyarország érdekeire káros tevékenységet.

M u r a y (Paikert) Alajos követségi tanácsos¹⁷ Koppenhágában 1944 július–augusztus és szeptemberben a m. kir. Külügyminisztérium beosztott tisztviselőjeként a minisztérium kebelén belül kommunista szervezkedést indított, szervezett és irányított. Papp Álmos, Nemestóthy Szabó Dénes, Német István, Br. Zichy-Czikán Móric miniszteri titkárokat felhasználta az állami és társadalmi rend erőszakos felfordításának büntetőben való részvételre. Külföldre való hivatalos kiküldetése alatt 1944. október 15-én hivatali szolgálatát önkényesen elhagyta háború idején, megszökött és nyíltan az ellenség szolgálatában állott azáltal, hogy az angolszász, amerikai és szovjet háborús célok javára működő Kristóffy József és Ullein-Reviczky Antal rendelkezésére bocsátotta magát. Azóta az ellenség javára állandó hírszerző tevékenységet fejtett ki és a m. kir. Külügyminisztérium bizalmas anyagát az ellenségnek kiszolgáltatta.

Tekintettel arra, hogy felsorolt valamennyi bűncselekményre statárium van elrendelve és a felsorolt 11 külképviseleti volt tisztviselő gyanúsított büntetése előreláthatólag kötél általi halál, kérem nevezettekre in contumaciam¹⁸ a büntetést kimondani, a magyar nemzeti közösségből való kitaszítás mellett. Az ítélet végrehajtása után az ügyiratnak a m. kir. Kúriához való áttételét kérem az 1944. november 30-i rendelet alapján való teljes vagyonek Kobzás végrehajtásának elrendelésére. Kérek azonkívül bűnügyi zárlatot elrendelni az elítéltek vagyontárgyaira. Távollétük miatt hozzátartozóik ellen a törvényes rendszabályok folyamatba teendők.

L o v a g R o t h k u g e l István követségi tanácsos, **T r a u b** István követségi tanácsos, gróf **B e t h l e n** Gábor követségi titkár, **P ó s f a y** László követségi titkár **P e r c z e l** Tamás követségi titkár, **E l i á s s y** Iván követségi titkár, **H o m o n n a y** László követségi titkár és **W a m p e t i c h** Mátyás konzuli igazgatási felügyelő ellen ugyancsak az ellenséggel való cimborálás és az ország külpolitikai érdekeinek veszélyeztetése címén emelek vádat. Nevezettek a már előbb felsorolt követségi vezető tisztviselők mellett az angolszász, orosz és amerikai ellenséges érdekek szolgálatában állottak és állanak s eme ténykedésükkel a hűtlenség vádját kimerítik. E követségi alkalmazottak, mint megrögzött

¹⁵ Ti. ellenálló (fr.).

¹⁶ Pályafutását ld. a Függelékben.

¹⁷ Fogalmazó gyakornokként 1924-ben került a Külügyminisztériumba. 1926. VI. 17-én min. s. fog. lett. 1928. VIII. 24-től min. fog., 1933. VI. 19-től min. s. titkár. 1936–1939-ben a moszkvai, 1939–1940-ben a belgrádi, 1940–1941-ben a szófiai követségen szolgált. Közben 1939. XII. 28-tól min. titkár. Eredeti neve Paikert, 1942. I. 3-tól Muray.

¹⁸ Távollétükben – (lat.).

gonosztevők ellen az 1913. évi 10. tc.¹⁹ alapján kérek Németországban végzendő kényszermunkára szóló ítéletet.

Kérem az ügy sürgős kivizsgálást, lefolytatását, a főtárgyalás megtartását és ítélethozatalt, miután a háborús helyzet megköveteli, hogy az ítélet a legszélesebb körben 1944 december 5. előtt köztudomásra jusson.

Kérem továbbá a kényszermunkára ítélt kisebb rangú 7 tisztviselő vagyontárgyaira is a bűnügyi zárlat elrendelését és a vagyontárgyak elkobzását.

Tanúként bejelentem **B a l o g h** Kornél és **E l e k e s** Gyula külügyi levéltári ellenőröket, akiknek a tárgyalásra való megidézését kérem, hogy úgy is mint kirendelt szakértők a Külügyminisztérium levéltári anyagának tanulmányozása után vallomást tessenek.

Személyes megjelenésben akadályoztatva lévén, megbízásomból a vádat **A n d r e á n s z k y** Jenő rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, állandó helyettesem képviseli.

Kemény

Tintával aláírt másolat

K 707. 1. t. 1. cs.

IV.6. A trianoni békeszerződés után...

293.

Külügyminiszteri körözüvény a címer- és térképhasználatról¹

18658/1.

1920. VII. 2.

Több hatóság rövid úton kérdést intézett a m. kir. Külügyminisztériumhoz a magyar címernek és az ország térképének használatában a békekötés következtében beálló változást illetőleg.

A Külügyminisztérium ezen kérdésekben elfoglalt álláspontja, mely a társmisztériumokkal és a külképviseleti hatóságokkal is közöltetett, a következő:

1. A címer használatában változás nem áll be, vagyis a kis- és középcímer ezentúl is úgy marad használatban, mint eddig. A középcímerben például eddig is helyet talált Dalmácia címere, holott Dalmácia nem tartozott de facto az országhoz.
2. A kiadásra kerülő és az iskolákban is használandó térképek a magyar szentkorona országainak teljes területét egységes vagy rokon (pl. piros és rózsaszín) színével mutassák be, természetesen feltüntetve a békekötés által szabott határokat. Románia is oly térképeket készített a háború előtt, mely az úgynevezett Nagyrománia területét Erdéllyel és más területekkel együtt egységesen mutatta be.

¹⁹ Elfrás, mert az 1913: X. tc. az osztatlan közös legelőkről rendelkezik.

¹ A körözüvény a politikai hírszolgálati osztály 3443. sz. „ügydarab”-jának kivonata, ezt az iratot azonban nem ismerjük.

3. A történelem, földrajz stb. ismertetésénél, elsősorban az iskolában, a magyar szentkorona országainak teljes területe veendő figyelembe, mint ahogyan Franciaországban is Elzász-lotaringiát mindig mint az ország integráns részét tárgyalták.

Teleki

Másolat

K 59.13.t. 1919–1921.(1920.)

294.

A külügyminiszter állandó helyettesének körrendelete a békeszerződéssel ellentétes kifejezések elkerülésére

26076/1.

1920. IX.3.

Egy konkrét esetben előfordult, hogy a Külügyminisztérium egy átiratában a „Szlovenszkórol” mint megszállott területről tétetett említés.

Ha tekintetbe is vesszük, hogy a békeszerződést még nem ratifikáltuk¹ és annak rendelkezései még életbe nem léptek, mindazonáltal nem ajánlatos a hivatalos érintkezésben olyan kifejezések használata, amelyekről arra lehetne következtetni, hogy a magyar kormány a békeszerződés intézkedéseit kötelezőknek elismerni nem akarja.

Felhívom a kebelbeli összes osztályokat, hogy a hivatalos érintkezés során, valamint a különböző külföldi képviseltekhez intézett jegyzékekben a „megszállott” kifejezést kerüljék, kivéve, ha azon területről van szó, melyeket a békeszerződés értelmében a jugoszlávoknak ki kell üríteniök.²

Kánya

Másolat

K 59. 13. t. 1919–1921.(1920.)

¹ Az 1920. VI. 4-én aláírt trianoni békeszerződést a magyar parlament 1920. XI. 15-én ratifikálta. A győztes hatalmakat képviselő Nagyköveti Konferencia 1920. X. 18-án jegyzékben sürgette ismételtén a ratifikálást. A jegyzék ultimatív jellegű volt, mert kimondotta: amennyiben XI. 5-ig nem történik meg a ratifikáció, úgy Magyarországot hosszú időre kirekesztik a nemzetközi bizottságok munkájából.

² A délszláv királyság a trianoni békeszerződés aláírása után is megszállva tartotta Baranyát.

*Rendelet a trianoni békeszerződés értelmében Magyarországtól
elszakított területek megjelöléséről*

116.911/1a.

1921. XII. 21.

Különböző külföldi hatalmak itteni képviselői részéről ismételt felszólalás tárgyát képezte az a trianoni békeszerződés által teremtett helyzet révén kifogásolt eljárás, hogy kormányhatósági rendeletekben és egyéb hivatalos iratokban gyakran fordulnak elő ilyen kitételek: „Meg nem szállott terület”, „Cseh demarkációs vonal” és más hasonlók.

Mínthogy ez a körülmény fölöslegesen szolgáltat alkalmat arra, hogy ellenségeink a trianoni békeszerződés betartását illetően ellenünk vádaskodjanak és rosszhiszemű föltevések gyártásával velünk szemben hangulatot keltsenek, elrendelem, hogy hivatalos kiadványokban ezek a kifejezések mellőztessenek és helyettük a trianoni békeszerződés által teremtett tényleges helyzetnek szabatosan megfelelő kitételek, például az „elszakított” vagy „elhódított terület” stb. alkalmaztassanak.

Ambrózy

KK. 1922/2. 2.

FÜGGELÉK

AZ 1918–1945. KÖZÖTT MŰKÖDÖTT MAGYAR KÖVETSÉGEK NÉVSORA, VALAMINT E KÖVETSÉGEK TÖRTÉNETE

Ankara	Genf	Párizs	Teherán
Athén	Hága	Pozsony	Tokió
Belgrád	Helsinki	Prága	Varsó
Berlin	Kairó	Reval (Tallin)	Vatikán
Bern	Koppenhága	Rio de Janeiro	Velence
Bécs	Lisszabon	Róma	Vichy
Brüsszel	London	San Sebastian	Washington
Buenos Aires	Madrid	Stockholm	Zágráb
Bukarest	Moszkva	Szófia	

ANKARAI KÖVETSÉG

A törökországi diplomáciai képviselő létesítésének szükségessége már 1920 őszén felmerült, a szűkös gazdasági körülmények ellenben csak 1924 májusában teszik lehetővé a szándék megvalósítását. Az első követ, **Tahy László** rendk. köv. 1924. V. 11-én még Konstantinápolyban kezdi meg tevékenységét, jóllehet 1923-tól már Ankara az ország új fővárosa. Az új követségi épület elkészültével költözik át a misszió a fővárosba az évtized fordulóján, Tahy pedig 1933. XI. 7-ig marad hivatalában. Utóda **Jungerth-Arnóthy Mihály** I. o. köv. tan., aki 1933. XI. 16-tól 1935. V. 7-ig tölti be e posztot, s közben 1934. III. 31-től a szovjet kormány melletti képviselőt is ellátja. Helyére **Máriássy Zoltán** I. o. köv. tan. kerül 1935. V. 7-től. Mivel Jungerthet innen Moszkvába helyezik, ezért ettől az időponttól az ankarai követségnek nincsenek szovjet relációjú feladatai. Ellenben 1937. V. 31-én **Máriássy** megbízást kap az Irakban és Iránban való képviselő ellátására is, mely feladatát 1941. II. 12-ig látja el (ekkor új állomáshely létesül Teheránban), magát az ankarai posztot pedig 1941. VII. 18-ig tölti be. **Vörnle János** rendk. köv. az új vezető 1941. IX. 17-től. Ő az egyetlen semleges országban állomásozó követ, aki 1944. III. 19. után is helyén marad.

ATHÉNI KÖVETSÉG

Létesítésének szükségességét **Csáky Imre** külügyminiszter már 1920 októberében felvetette, ám a szűkös anyagi viszonyok miatt 1925 tavaszáig csupán odáig jutott el a minisztérium vezetése, hogy **Hory András** megbízatását fontolgatta belgrádi követi tisztének épségben tartása mellett. Hory azonban — mivel új megbízatása lényegében külön honorálás nélkül történt volna — nem vállalta el az újabb feladatot. Végül a követség 1925. november derekán nyitotta meg kapuit élén ügyvivővel **Procopius Béla** I. o. köv. tan. személyében. 1928. III. 31-től **Procopius Moldoványi Sándor** I. o. köv. tan. váltja fel, aki 1934. IX. 28-ig irányítja a követség munkáját. Az ő utóda **Török Béla** rendk. köv. 1934. X. 24-től 1937. V. 31-ig. Ekkor **Rudnay Lajos** rendk. köv. kerül a görög fővárosba, aki egyúttal megbízást kapott az Egyiptomban való magyar képviselő ellátására is. Rudnay ez utóbbi tisztét 1939. I. 14-ig látta el, az athéni követség vezetése alól pedig 1939. VI. 13-án mentették fel. A

korszakot **Velics László** rendk. köv. zárja 1939. IX.2-től 1944. III. 19-ig. (Jóllehet Olaszország és Németország 1941. áprilisában elfoglalta Görögországot, amely IV. 24-én kapitulált, a vereség nyomán létrehozott görög bábkormányt Magyarország elismerte.) Magyarország német megszállása után **Velics** állásáról lemond, csatlakozik a Követi Bizottsághoz. (Ez utóbbiról ld. részletesebben **Barcza György** életrajzában.) A Sztójay-kormány nem tölti be a megüresedett athéni követi posztot.

BELGRÁDI KÖVETSÉG

A misszió képviselteként nyitotta meg kapuit 1919. XII. 18-án élén **Wodianer Rezső** (Rudolf) rendk. követtel, aki a Monarchia diplomáciai testületében már misszióvezető volt. Ő csupán 1920. VII. 1-ig tölti be e posztot, s utána majd egy esztendőn át nincs megoldva a képviselőlet vezetése. 1921. VI. 19-én ismét egy volt ballhausplatzi vezető diplomata kerül a délszláv fővárosba **Kolossa Ferenc** rendk. köv. személyében. 1922. IV. 11-én a képviselőletet követséggé szervezik át. A nyugdíjazott Kolossát **Hory András** rendk. köv. váltja fel (1923. XI. 27-től 1927. I. 13-ig). 1927. I. 25-től br. **Forster Pál** rendk. köv. az új vezető 1929. XII. 5-ig, majd **Alth Waldemár** rendk. követ személyében olyan új vezető kerül **Forster** helyére, aki egészen 1838. VI. 14-ig irányítja a követség munkáját. Ekkor a magyar külügyi szolgálat egyik kitűnősége, br. **Bakach-Besseney György** rendk. követ kerül a délszláv fővárosba, összhangban azzal a ténnyel, hogy ekkortájt ide tevődnek át a kisantanttal 1937 eleje óta folyó magyar tárgyalások, amelyek 1933. VIII. 23-án az ideiglenes bledi megállapodáshoz vezetnek el. **Besseneyt** csak 1941. VII. 26-án mentik fel — tehát mintegy negyed évvel Jugoszlávia Németország által történt megszállása után — a követi megbízatás alól. Ezután a magyar állam Belgrádban — Szerbiára kiterjedő konzuli joghatósággal — konzuli képviselőletet tart fenn, vezetésével pedig **Bolla Lajos II.** o. főkonzul bízott meg, aki egészen a nyilas puccsig a helyén marad.

BERLINI KÖVETSÉG

A misszió képviselteként kezdte meg 1919. IX. 20-án a működését br. **Forster Pál** ügyvivő irányításával, aki 1920. X. 9-ig marad állomáshelyén. A követséggé való átszervezés 1920. X. 13-án történt meg. Ettől az időponttól 1925. X. 7-ig **Emich Gusztáv** rendk. köv. áll az élén, akit ekkor **Kánya Kálmán** rendk. köv. váltott fel. A külügyminiszteri posztra távozó **Kányát** 1933. I. 10-én mentik fel, s az ő utóda **Masirevich Szilárd** rendk. köv. 1933. V. 16-tól. **Masirevich** olyannyira kiváltja **Göring** ellenszenvét, hogy az Budapesten visszahívását szorgalmazza, a német kívánságnak pedig — hosszabb huzavona után — a magyar diplomácia irányítói engednek. (1935. XII. 10.) A nevét nemrégiben **Stojakovicsról** **Sztójayra** változtató **Sztójay Döme** az utód ettől az időponttól egészen az ország német megszállásáig. Majd a X. 15-i nyilas hatalomátvételig **Hoffmann Sándor I.** o. köv. tan. a követség vezetője. A Szálasi-kormány pedig **Mecsér Andrást** küldi a helyére.

BERNI KÖVETSÉG

A misszió képviselteként kezdi el tevékenységét. **Bédy-Schwimmer Róza** 1918. XI. 18-tól 1919. I. 18-ig „teljhatalmú képviselő”, akit a svájci fél — a női diplomatákkal szembeni

averzió okán — nem fogadott el, s ezért végül megbízatásáról lemondott. Utóda br. **Szilassy Gyula** lett, akit a svájci fél de facto elfogadott, és aki 1919. I. 18-tól XII. 7-ig látta el ezt a feladatot. Őt br. **Bornemisza Gyula** követi 1920. XI. 12-től 1921. III. 21-ig. A képviselőt 1921. III. 8-án szervezik át követséggé, vezetésére pedig ugyanezen a napon id. **Parcher Félix** kap megbízást, aki 1931. XII. 1-ig tölti be ezt a funkciót. Utóda XII. 15-én gr. **Ambrózy Lajos** bécsi követ lesz, mert a gazdasági válság terhei alatt a magyar kormány fokozott takarékosági intézkedéseket vezet be, s ezek jegyében 1931. XII. 31-ei hatállyal megszűnik a berni követség. Ambrózyt 1932. XIII. 31-én nyugállományba vonul, és 1933. XII. 31-ig az új bécsi követ, **Nelky Jenő** látja el hazánk svájci képviselőt is. 1933. XI. 7-én **Tahy László** került Genfbe, hogy a Nemzetek Szövetsége melletti magyar képviselőt vezesse, s ennek nyomán 1933. XII. 31-én ő kap megbízást a svájci követi posztra is (1935. I. 9-ig). Részben a gazdasági válság enyhültével, részben pedig gazdasági érdekekből 1934. II. 1-én a berni követség ismét megnyitotta kapuit, egyelőre csak a berni kantonra kiterjedő konzuli joghatósággal. Tahy azonban továbbra is Genfben maradt, onnan látta el a berni követség vezetését. Az ő utóda 1935. III. 13-án **Velics László** lesz, aki 1939. IX. 2-ig marad ezen az állomáshelyen. 1939. IX. 16-tól 1943. IX. 10-ig **Wettstein János** vezeti a követséget, majd őt br. **Bakach-Besseney György** váltja fel ugyanezen a napon, hogy azután Magyarország 1944. III. 19-én bekövetkező német megszállásáig képviselje itt az országot, amikor is tisztéről lemond. A nyilasok hatalomra jutásáig br. **Bothmer Károly** az új követ. A Szálasi-kormány sikertelen kísérletet tesz, hogy Svájc diplomáciai viszonyt létesítsen vele.

BÉCSI KÖVETSÉG

Az 1918 őszén függetlenné váló magyar állam első — és viszonylag hosszabb ideig egyetlen — jogilag is elismert követsége Bécsben jött létre **Harrer Ferenc** volt budapesti polgármester szervező munkája révén 1918. XI.13-tól. Harrert azonban már XII. 2-án hazarendelik, hogy itthon magát a Külügyminisztériumot szervezze meg, s utána gyakorta váltják egymást a politikai karakterű követek. **Charmant Oszkár** (1918. XII. 8.–1919. III. 23.), **Bolgár Elek** (1919. III. 23.–VI.2.), **Czóbel Ernő** (VI.2.–VII.19.) **Böhm Vilmos** (VII.19.–VIII.7.) A Tanácsköztársaság bukása után **Marsovszky Móric** ügyvivő irányítja a követség munkáját IX. 21-én bekövetkezett haláláig. **Gratz Gusztáv** rendk. köv. a berendezkedő ellenfordalom első követe 1919. XI. 7-től 1921. I. 18-ig. Az első valóban hivatásos diplomata a követség élén **Masirevich Szilárd** I. o. köv. tan., aki 1921. I. 22-től VII. 5-ig id. ügyvivőként intézi az ügyeket, majd 1921. VII. 6-tól 1925. VI. 10-ig rendk. köv.-ként áll a misszió élén. Őt gr. **Ambrózy Lajos** rendk. köv. váltja fel, s ő egészen 1932. XII. 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig irányítja ezen, a korabeli magyar külpolitika szempontjából elsőrangú fontosságú követség munkáját. **Nelky Jenő** I. o. köv. tan. az utóda rövid ideig (1934. IX.28-ig), de br. **Apor Gábor** I. o. köv. tan. misszióvezetése sem bizonyult hosszú életűnek (1934. IX. 28.–1935. III. 27.) **Rudnay Lajos** rendk. köv. viszont 1935. III. 27-től 1937. V. 31-ig irányítja a követséget. Ő az utolsó megbízott követ, helyére **Bobrik Arno** II. o. köv. tan. ideiglenes ügyvivőként került. Ausztria német megszállása nyomán a követség 1938. IV.11-től kezdődő hatállyal főkonzulátussá szerveztetett át és a berlini követség alá lett rendelve. Vezetésére ideiglenes jelleggel Bobrik kapott megbízást. Utóda 1938. VI.14-től **Van der Venne Arnold** főkonzul. Őt br. **Bothmer Károly** főkonzul váltja fel 1943. IV.7-én, aki 1944. III. 19. után a berni követség élére kerül, helyét pedig **Kartal Jenő** min. o. főnök foglalja el.

BRÜSSZELI KÖVETSÉG

A követség létesítésére 1922. II. 20-án került sor. Élére ügyvivőként gr. **Woracziczky Olivér** II. o. köv. tan. került, aki ugyanezen minőségben 1929. II. 14-ig irányítja a misszió munkáját. (1924. II. 9-től megbízást kapott — ugyancsak állandó ügyvivői minőségben — a luxemburgi nagyhercegi kormány melletti képviselőre is.) **Woracziczky** utóda rövid időre **Hedry István** (1929. II. 14-től ügyvivői, majd 1929. X. 24-től 1931. XII. 31-ig követi minőségben.) Ekkor ismét — a takarékoság jegyében — **Woracziczky** kerül vissza ügyvivőként a belga fővárosba. 1937. V. 26-tól az új ügyvivő **Ambró Ferenc**, aki 1940. I. 5-ig ezen minőségében, majd követként irányítja a misszió munkáját. Belgium német megszállása nyomán a követség 1940. VII. 16-tól konzulátussá szerveztetik át, majd 1940. IX. 30-án megszűnik, ám **Ambrót** csupán 1941. VI. 22-én mentik fel a korábban fennállott követség vezetése, valamint a Belgiumra és Luxemburgra kiterjedt követi megbízatása alól. A Dísz tér ezzel a csendes ellenállással fejezte ki véleményét a német agresszióról. A konzulátus X. 1-től kezdi meg ismét működését. Vezetését tiszteletdíjasként **Geng Péter** korábbi segédhivatali főigazgató — tehát nem fogalmazási tisztviselő — látja el egészen a nyilasok hatalomátvételéig.

BUENOS AIRES-I KÖVETSÉG

1930. IV. 1-én jött létre. Az irányításával miniszterrezidensi minőségben megbízott **Nelky Jenő** II. o. köv. tan. innen látta el az Argentinában, Uruguayban és Chilében való magyar képviselőt. **Nelkyt** 1932. XII. 13-án mentik fel és utóda — szintén miniszterrezidensként — 1933. II. 21-től 1934. VI. 8-ig **Wodianer Andor** I. o. köv. tan. Változás annyit történt, hogy a követség ezentúl a paraguayi köztársaságban való képviselőt is ellátja. **Wodianert Haydin Albert** főkonzul váltja fel, aki addig a Rio de Janeiro-i követséget vezette. **Haydin** áthelyezése brazíliai megbízatását nem érintette, az ottani követség ellenben átmenetileg megszűnik, így az argentin fővárosból öt latin-amerikai országgal való magyar kapcsolatokat intéznek. **Haydin** ugyan főkonzul volt, de már 1931 óta felruházták rendk. köv. és megh. min. címmel, most pedig új megbízatását már követi minőségben kapta. 1938. VI. 14-én **Haydint** brazíliai megbízatása alól felmentik és 1939. VI. 30-ig az argentin fővárosból „csupán” az eredeti négy ország ügyeit intézi. Utóda 1939. X. 7-től **Bobrik Arno** I. o. köv. tan.-i minőségben.

BUKARESTI KÖVETSÉG

Egy bukaresti magyar képviselő létesítésére a korabeli nagyon feszült magyar-román viszony akadályozólag, a romániai magyarság érdekei lehetőség szerinti védelmének szempontja serkentőleg hatott. A képviselőt id. ügyvivőként **Hory András** II. o. köv. tan. szervezte meg 1921. I. 21-től VII. 5-ig, amikor is a misszió átalakul követséggé, **Hory** első beosztott tisztviselő lesz, követi megbízást pedig br. **Rubido-Zichy Iván** rendk. köv. kap (1921. VII. 22-től 1924. XI. 14-ig). **Magyary Antal** II. o. tan. személyében 1924. XI. 15-től 1925. VI. 22-ig csupán id. üv. áll a követség élén. 1925. VI. 14-től 1928. X. 5-ig br. **Villani Frigyes** I. o. köv. tan. (1926. III. 9-től rendk. köv.) az új vezető. Távoztával ismét **Magyary Antal** kerül vissza a követség élére, immáron követi minőségben. Ő 1929. IV. 22-től 1934. X. 24-ig irányítja itt a magyar diplomácia munkáját, majd **Bárdossy Lászlónak** adja át a

helyét, aki 1934. X. 24-től 1941. II. 4-én külügyminiszterré történt kinevezéséig dolgozik ezen a poszton. Kezdetben I. o. köv. tan.-ként, 1935. VI. 28-tól pedig rendk. köv.-i minőségben. 1941. III. 15-től 1943. VIII. 26-ig **Nagy László II.**, majd I. o. köv. tan. az új követ, a korszakot pedig **Hertelendy Andor II.** o. köv. tan. zárja.

GENFI — a Nemzetek Szövetsége mellett működő — KÉPVISELET

Az első világháború utáni európai rendbe való beilleszkedés fontos feltétele volt, hogy Magyarországnak intenzív kapcsolatai legyenek az új státus quo felett örökdő Nemzetek Szövetségével, közszájon forgó neve szerint a Népszövetséggel. Ezért létesített 1920. V. 1-én a kormányzat titkárságot Genfben, majd V. 23-án hazánk felvételét kérte a nemzetközi szervezetbe. A kisantant ellenállásán akkor a magyar szándék megbukott, a felvételre csak 1922. IX. 18-án került sor. A titkárság vezetésére **Baranyai Zoltán** sajtóelőadó kapott megbízást. 1925. V. 20-tól **Nagy Elek II.** o. köv. tan. az új vezető, Baranyai pedig beosztott tisztviselőként dolgozik tovább a képviselőten. 1926. VII. 17-én Nagyot **Hevesy Pál II.** o. köv. tan. váltja fel, majd 1930. X. 28-tól 1933. XI. 7-ig **Pelényi János I.** o. köv. tan. irányítja a missziót. **Tahy László** már rendk. köv.-i múlttal kap megbízást a képviselő vezetése; posztját 1935. I. 9-ig tölti be. Némi szünet után **Velics László I.** o. köv. tan. személyében kapja meg a képviselő utolsó vezetőjét 1935. III. 14-én. Magyarország ugyanis a megváltozó nemzetközi helyzethez, Németország politikájához igazodva 1939. IV. 11-én kilép a Nemzetek Szövetségből. Velicset 1939. IX. 2-án mentik fel a képviselő vezetése alól, s ez egyben a misszió felszámolását is jelenti.

HÁGAI KÖVETSÉG

Már a Berinkey-kormány megállapodásra jutott a holland féllel egy hágai képviselő megnyitását illetően, és **Györgyey László** volt cs. és kir. I. o. főkonzullal abban egyeztek meg, hogy ő veszi át a képviselő vezetését. A proletárdiktatúra kikiáltása nyomán azonban ennek perfektuálására nem került sor. Végül a képviselő 1919. X. 31-én nyitotta meg kapuit. Élén 1919. XI. 9-től 1921. III. 21-ig **Nagy Elek** köv. tan. ügyvivőként állt. A követség szervezés 1921. III. 22-én történik meg. A kényszerű takarékoság miatt azonban a húszas években csak ügyvivőket állomásoztat itt a Külügyminisztérium. (**Wetstein János** köv. tan. 1921. IV. 10-től 1923. VIII. 20-ig, **Ambró Ferenc** köv. titkár, id. ügyvivő 1923. VIII. 20-tól 1924. I. 3-ig, br. **Forster Pál** köv. tan. 1924. I. 3-tól 1927. I. 25-ig, **Rudnay Lajos** köv. tan. 1929. IV. 25-ig.) Rudnay utóda **Török Béla**, aki 1929. X. 24-től követi minőségben irányítja a missziót, majd 1931. XII. 24-től innen látja el hazánk svédországi, norvégiai és dániai képviselőtét is. Őt 1934. X. 24-én mentik fel, s utána ugyanezen naptól **Magyary Antal** rendk. köv. a misszió vezető. A hágai követség 1937. V. 5-ig bázisa a Svédországra, Norvégiára és Dániára kiterjedő képviselőnek, ezen időponttól 1939. IX. 13-án történt felmentéséig Magyary már csak hollandiai hatáskörrel követ. Utóda **Szent-Istvány Béla** 1939. IX. 23-tól 1941. II. 12-ig. Németország 1940. V. 10-én megtámadta Hollandiát, amelynek hadserege 15-én kapitulált. A magyar kormány a hágai képviselőt ellenben csak VII. 16-án szünteti meg. Szent-Istványt pedig akkor menti fel, amikor lehetősége nyílt egy másik országba, Irakba való akkreditálására. A magyar külpolitika ezzel a csendes ellenállással fejezte ki véleményét a német agresszióval szemben.

HELSINKI KÖVETSÉG

A húszas évek elején a svéd fővárosból, 1923-tól pedig Revalból — ahogy akkorában az észti fővárost, Tallint nevezték — intézték a finn ügyeket. 1928-ban ellenben a revali követség Helsinkibe kerül, és ezentúl a balti államokbeli magyar képviselőnek is a finn főváros lesz a helyszíne. Így az eddigi revali ügyvivő, **Jungerth Mihály** I. o. köv. tan. személyében sem történik változás. Ő 1933. XI. 16-ig marad ezen a poszton, utóda pedig 1934. IV. 3-tól 1937. V. 31-ig **Nemeskéri Kiss Sándor** II., majd I. o. köv. tan. **Ekkor Török Béla** rendk. köv. kerül a misszió élére, aki 1939 végéig irányítja innen a magyar diplomácia munkáját. Utóda, br. **Villani Lajos** I. o. köv. tan. idegeit a kemény finn-szovjet háború annyira megviseli, hogy 1940. II. 25-én már kénytelenek visszarendelni. A világháborús években **Szabó György** I. o. köv. tan., majd rendk. köv. a misszióvezető, ő ellenben — a balti államoknak a Szovjetunióba történt betagozása miatt — már csak Finnországba akkreditáltatott. A német megszállás után Szabó állásáról lemond és csatlakozik a Követi Bizottsághoz. (Ld. még Barcza György.) A Sztójay-kormány **Marosy Ferenc** rendk. követet állomásoztatja Helsinkiben.

KAIRÓI KÖVETSÉG

A követség 1928-ban úgy jött létre, hogy a berni követ, **Parcher Félix** svájci megbízatása mellett évente néhány hetet az egyiptomi fővárosban töltött. Amikor 1931 végén a berni követség takarékosági okokból megszűnik, akkor Parchert Budapestre rendelik, aki ezután 1933. II. 1-én bekövetkezett haláláig a magyar fővárosból látja el (!) egyiptomi követi feladatait. Ezt a takarékos megoldást a Külügyminisztérium vezetése ezután még tovább is fejlesztette, mert 1933. II. 1-én a központi igazgatás egyik fiatal min. fogalmazóját, **Förstner Pált** ügyvivőként bízta meg a követség vezetésével, aki e feladatát szintén Budapestről látta el 1937. X. 23-ig. 1937-től az athéni követ tiszte a kairói képviselő is, majd gr. **Semsey Andor** I. o. köv. titkár az első ügyvivő., aki 1939. I. 31-től ténylegesen és állandóan Kairóban szolgál. Semsey azonban egy női ügyben diplomatához kiváltképp nem illő indiszkréciót követett el, s ezért 1940. IV. végével fel kellett őt menteni. Ezután a Dísz tér már nem küld újabb diplomatát Kairóba, az ügyeket a háború kirobbanásáig **Mara Lászlóval**, a követség irodaigazgatójával intézteti.

KOPPENHÁGAI KÖVETSÉG

A szerény kiterjedtségű két háború közötti magyar diplomáciai hálózatba a húszas és a harmincas években nem illett bele egy önálló dániai követség működtetése. A húszas években a stockholmi követség intézi a dán relációjú ügyeket, majd 1931. XII. 24-től 1937. V. 5-ig a hollandiai követség a gazdája ennek a területnek is, ezután pedig ismét Stockholmba kerülnek vissza a dán ügyek. 1940. IV. 9-én Németország ultimátumot intéz Dániához, annak kormányzata pedig meghajol a német nyomás előtt. Németország így fegyveres ellenállás nélkül jut az ország birtokába, ellenben Dánia a német védelem alatt „semleges” lesz. Ez annyit jelentett, hogy a németek csak katonailag gyakoroltak az ország felett ellenőrzést, a belügyekbe ellenben közvetlenül nem avatkoztak be, s Dánia diplomáciai kapcsolatait is fenntartotta. Ezért a magyar kormány is tovább ápolja dán kapcsolatait, sőt 1943. VIII. 18-án tényleges követséget nyit a dán fővárosban **Kristóffy József** min. o.

főnökkel az élen, aki követi minőségben kap megbízást az ügyek vitelére. Kristóffy a világháború végéig a dán fővárosban maradt.

LISSZABONI KÖVETSÉG

A második világháború kirobbanása előtt mind aktuálisabbá vált, hogy legyen a magyar külpolitika számára egy olyan állomáshely, ahonnan az angolszász hatalmakkal a kapcsolatot akkor is valamelyest fenn lehet majd tartani, ha egyébként a közvetlen diplomáciai viszony megszakadna. Így jön létre a portugál fővárosban misszió 1939. V. végén élén **Wodianer Andor** I. o. köv. tanácsossal. S valóban e követségnek különösen 1943-ban lesz fontos szerepe Kállay Miklós miniszterelnök béketapogatózásaiban. Az ország német megszállása után **Wodianer** állásáról lemondott; **Ujpétery Elemér** min. titkár id. ügyvivő-sege után **Hollán Sándor** II. o. köv. tan. kapott megbízást a misszió irányítására.

LONDONI KÖVETSÉG

Létesítésére meglepően későn és csupán képviselteként került sor 1921. V. 22-én. Irányítására ügyvivőként **Hedry István** I. o. köv. tan. kapott megbízást. 1921. IX. 6-án történik meg a követséggé való átszervezése. Jóllehet a két világháború közötti korszakban az arisztokrácia a korábbiaktól messze elmaradó mértékben vett részt a magyar diplomáciai életben, az ilyen elsőrangú állomáshelyen azonban szívesen vállalt — és kapott — állást. **Gr. Szápáry László** rend. köv. 1922. III. 22-től 1924. X. 9-ig, br. **Rubido-Zichy Iván** 1924. X. 21-től 1932. XII. 31-ig, gr. **Széchenyi László** rendk. köv. pedig 1933. III. 21-től 1935. X. 31-ig állt a követség élén. 1936. II. 25-től **Masirevich Szilárd** rendk. köv. vezeti a missziót 1938. III. 16-ig, majd V. 25-től a diplomáciai kapcsolatok 1941. IV.-i megszakadásáig **Barcza György** rendk. köv. a korszak utolsó misszióvezetője.

MADRIDI KÖVETSÉG

A spanyolországi képviselet első formája az volt, hogy 1922-ben a párizsi követségnek létrejött a madridi irodája. Élére **Szentmiklósy Jenő** nyugalmazott I. o. főkonzult állították, akit reaktiváltak s megbízatásának időtartamára I. o. köv. tanácsossá nevezték ki. Az iroda 1926 elején alakult át követséggé, amelyet 1926. I. 9-től 1928. II. 7-ig **Magyary Antal** II. o. köv. tan. ügyvivőként vezetett. (1926. II. 9-től a madridi követségről intézik a portugáliai magyar képviseletet is.) Az ő utóda **Matuska Péter** II. o. köv. tan lett, kezdetben ügyvivőként, majd 1929. elejétől követként. 1930. X. 21-én mentették fel. 1930. X. 21-től **Hevesy Pál** I. o. köv. tan. áll a misszió élén. A gazdasági válság a Külügyminisztérium vezetését is fokozottabb takarékosagra készíti, ennek jegyében Hevesyt 1931. XII. 10-én „ideiglenesen” felmentik a madridi követség vezetése — és egyben a Portugáliában való képviselet — ellátása alól, majd 1932. I. 3-án a központba rendelik. Hevesyt követi megbízatása alól csak 1935. III. 30-án mentik fel véglegesen, közben és utána is egy jó ideig a követség élén ügyvivők állnak. (**Mengele Ferenc** 1933. I. 1-ig, gr. **Csáky István** 1933. II. 10-től 1935. IV. 9-ig, **Wodianer Andor** 1935. III. 30-tól.) A kirobbanó spanyol polgárháborúban a hivatalos Magyarország szimpátiája Franco tábornok mellett volt. Így az addigi madridi ügyvivőt akkreditálja Franco mellé San Sebastianba 1938. II. 22-én, majd Franco győzelme után

tért vissza ismét a követség a spanyol fővárosba. Wodianert 1939. V. 8-án mentik fel, s utóda **Andorka Rezső (Rudolf)** volt vezérkari őrnagy lesz I. o. köv. tanácsosként köv.-i minőségben ugyanezen naptól 1941. VI. 22-ig. A világháborús években **Ambró Ferenc** rendk. köv. a misszióvezető. Ő a német megszállás után állásáról lemond, csatlakozik a Barcza György vezette Követi Bizottsághoz. A Sztójay-kormány nem akkreditál újabb követet, hanem **Ferenc Béla** konzuli igazgatási tanácsossal intézteti az ügyeket.

MOSZKVAI KÖVETSÉG

A magyar-szovjet diplomáciai kapcsolatok felvétele 1934. februárjában történt meg, az első követ **Jungerth-Arnóthy Mihály** I. o. köv. tan., aki eleinte Ankarából intézi az ügyeket, majd a moszkvai követségi épület elkészülte nyomán 1935. V. 7-től kap megbízást a szovjet fővárosba. Magyarország 1939 elején csatlakozik a szovjetellenes Antikomintern Paktumhoz, erre a szovjet kormány a diplomáciai kapcsolatok szüneteltetésével válaszol. Így Jungerthet 1939. III. 1-i hatállyal rendelik vissza. Az ugyanezen év VIII. 23-i szovjet-német megneemtámadási egyezmény aláírása nyomán maga Berlin szorgalmazza Budapesten a magyar-szovjet diplomáciai kapcsolatok helyreállítását, Csáky Imre külügyminiszter pedig a nála szokásos sebbel-lobbal való ügyintézés jegyében a Lengyelországból a háborús cselekmények miatt követe által hazaküldött **Kristóffy József** min. tan.-t küldi Moszkvába 1939. IX. 30-án, aki azután a Szovjetunió megtámadásáig állomáshelyén maradt.

PÁRIZSI KÖVETSÉG

Képviseletként jött létre 1920. IX. 6-án élén **Práznovszky Iván** I. o. köv. tan. ügyvivővel. Követséggé való átszervezésére 1921. IX. 27-én került sor. Práznovszky 1922. II. 13-tól követi minőségben irányítja a missziót 1922. XI. 21-ig. Utóda 1923. II. 20-tól br. **Korányi Frigyes** rendk. köv. (volt pénzügyminiszter), akit 1924. IV. 17-én felmentenek, majd ugyanez év XI. 20-tól ismét megbíznak a követi teendőkkal. Korányi e feladatát egészen 1928. VIII. 24-ig látta el. London és Róma mellett Párizs volt az a diplomáciai állomáshely, ahol az arisztokraták messze nagyobb arányban foglaltak el vezető helyet mint az 1918–1944 közötti magyar külügyi szolgálatban általában. 1928. XI. 26-tól 1933. XII. 31-ig br. **Villani Frigyes** rendk. köv., 1933. XII. 31-től pedig br. **Khuen-Héderváry Sándor** vezeti a követséget. Németország 1940 májusában lerohanta Franciaországot, ennek nyomán a Külügyminisztérium úgy döntött, hogy a követség „további intézkedésig” főkonzlátusként működik, Khuen-Héderváry pedig áthelyezést nyert Vichybe.

POZSONYI KÖVETSÉG

A szlovák bábállam 1939 márciusában jött létre, a Külügyminisztérium ellenben csak VIII. 16-tól alakította át — a német kívánságnak vonakodva engedve — a pozsonyi konzulátust követséggé. (A magyar magatartás megítéléséhez nem lényegtelen mozzanat, hogy a lengyel kormány szinte azonnal ügyvivőt küldött Tiso mellé.) Az első misszióvezető **Szabó György** I. o. konzul volt ügyvivői minőségben. A képviselő követségi jellege nem vált tartalmivá, lényegében továbbra is főleg konzuli ügyeket intézett; a két állam közötti politikai szálak más kezekben futottak össze. Szabót 1941. II. 12-én mentik fel a követség

vezetése alól és helyére **Kuhl Lajos** min. o. tan. kerül, aki az ország német megszállása után is állomáshelyén marad.

PRÁGAI KÖVETSÉG

Képviseletként jött létre 1920. III. 6-án **Tahy László** II. o. köv. tan., ügyvivő irányításával. Ő 1922. III. 3-ig marad Prágában, másnap megtörténik a misszió átalakítása követséggé, ám a korabeli magyar-csehszlovák viszony oly rossz volt — lévén a Beneš vezette Csehszlovákia a Magyarország elszigetelését célzó politika legfőbb tényezője —, hogy a Dísz tér még Tahynál is alacsonyabb rangú diplomatát helyezett a követség élére id. ügyvivőként **Matuska Péter** I. o. köv. titkár személyében. Csak 1923. I. 18-án kap megbízást br. **Villani Frigyes** I. o. köv. tan. követi minőségben a misszióvezetésre. Villanit 1925. V. 14-én mentik fel és utóda **Masirevich Szilárd** rendk. köv. V. 19-től egészen 1933. V. 13-ig. **Wettstein János** I. o. köv. tan., majd rendk. köv. a korszak utolsó misszióvezetője. A csehszlovák állam 1939 március derekán történt szétzúzása után a prágai követség IV. 1-én főkonzulátussá alakul.

REVALI KÖVETSÉG

A cári Oroszország bukása után a balti államok mintegy két évtizedre visszanyerték állami függetlenségüket. A rokon észt nép iránti szimpátia jutott kifejeződésre abban, hogy az első követségek egyike éppen Revalban — ahogy akkoriban még Tallint hazánkban is nevezték — jött létre 1923. III. 12-én. A követség élére **Jungerth Mihály** min o. tan. került ügyvivőként. Jungerth innen látta el a másik két balti államban (Lettországban és Litvániában), valamint Finnországban történt akkreditálása nyomán adódott teendőket is. 1928-ban a revali követség átköltözött Helsinkibe és ezentúl a finn főváros lett egyben a balti államokban való magyar képviselet színhelye is.

RIO DE JANEIRO-I KÖVETSÉG

Mivel Dél-Amerikában jelentős számú magyar diaszpóra élt a századfordulótól, ezért égető szükség volt itteni követségek megnyitására. Nagyon szerény kezdetként 1923-ban a magyar érdekek képviselőjét ellátó Rio de Janeiro-i holland követségre **Wawra Lajos** konzuli irodafőtiszt személyében egy tisztviselőt osztottak be. Az önálló magyar követség végül 1927 elején jött létre élén **Winter Károly** I. o. konzuli ügyvivővel II. 17-től. Winter csak egy esztendeig tevékenykedett itt, ellenben utóda, **Haydin Albert** II. o. főkonzul — aki már miniszterrezidensi címet kapott, majd 1931 végén követi minőséget — több mint egy évtizeden át, egészen 1938. VI. 14-ig birtokolta e megbízatást. Közben azonban maga a követség takarékosági okokból 1934 derekán megszűnik, a braziliai ügyek intézése (Haydinnal együtt) az argentin fővárosba kerül, majd 1937. IX. derekán nyílik meg ismét a brazil fővárosban a magyar követség, s ekkortól az argentinai, chilei, uruguayi és paraguayi ügyek intézése is ide összpontosul. Haydin 1938. VI. 14-én kerül el a brazil fővárosból (ismét Buenos Airesbe), s ekkortól a többi latin-amerikai képviselő is átkerül a rivalizáló argentin fővárosba. A riói misszió leértékelődése abban is kifejeződésre jutott, hogy az új vezető — **Szentmiklósy Andor** II. o. konzul — ügyvivőként érkezett állomáshe-

lyére. (1938. VI. 25.) Szentmiklósy megbízatása alól 1939. VII. 12-én mentették fel, Budapestre ellenben csak XI. végén rendelték vissza. Az ok minden bizonnyal az lehetett, hogy az új misszióvezető ifj. **Horthy Miklós** lett, aki nem volt hivatásos diplomata, be kellett őt vezetni a szakma rejtelmeibe. Horthy ugyan követi minőségben kapott megbízást a misszió vezetésére, diplomáciai státusba azonban nem vették, a Külügyminisztérium szerződéses tisztviselőként alkalmazta.

RÓMAI KÖVETSÉG

A misszió 1919. XI. 16-án nyitja meg kapuit, vezetésére **gr. Nemes Albert** kap megbízást. A követséggé való átszervezés 1921. X. 11-én történik meg. Nemes 1926. X. 2-ig irányítja a munkát, közben 1922. VI. 6-tól megbízást kapott — Róma székhellyel — az albániai követi teendők ellátására is. Utóda **Hory András** 1927. I. 13-tól 1933. XII. 31-ig. 1934. I. 27-től 1941. VII. 18-ig **br. Villani Frigyes** a követ, őt **Máriássy Zoltán** váltja fel 1941. VII. 18-tól. A követség Mussolini bukásáig működött.

SAN SEBASTIAN-I KÖVETSÉG

ld. madridi követség.

STOCKHOLMI KÖVETSÉG

1921. III. 17-én jött létre **br. Bornemisza Gyula** rendk. köv. irányításával. A követség egyben a Dániában, Norvégiában, majd 1922-től 1923. VII. 13-ig a Finnországban való képviseletet is ellátta. Bornemiszt 1924. X. 12-én mentik fel, hosszabb ideig csak id. ügyvivő (**Bogdán Iván** konzuli attasé) viszi az ügyeket, s utána is ügyvivők állnak a követség élén. (**Török Béla** II. o. köv. tan. 1925. VI. 12-től 1929. IV. 25-ig, **Nemeskéri Kiss Sándor** II. o. köv. tan. 1929. IV. 25-től 1932. I. 31-ig. Ekkor — pontosabban némileg már korábban, 1931. XII. 24-én — a kényszerű takarékoság jegyében maga a követség is megszűnik, a svéd, a dán és a norvég képviselet pedig átkerül Hollandiába. A gazdasági válság elmúltával a stockholmi követség 1937. júniusában nyitja meg ismét kapuit, s egyben visszakapja a dániai és norvégiai képviseletet is. Az pedig, hogy **Matuska Péter** rendk. köv. kerül a misszió élére, mutatja, hogy a magyar külpolitika igyekszik a németek által mindinkább uralt térségen kívül új tájékozódási pontot szerezni magának. Matuskát 1943. IX. 10-én mentik fel megbízatása alól, összefüggésben azzal a törekvéssel, hogy a Külügyminisztérium sajtóosztályának éléről a németeknek sok bosszúságot okozó **Ullein-Reviczky Antal** úgy kerüljön el a Dísz térről, hogy ha lehet még hatékonyabb segítséget adjon **Kállay Miklós** miniszterelnök béketapogatózási kísérletei számára. **Ullein-Reviczky** 1943. IX. 10-től a német megszállásig irányítja a követséget, ekkor állásáról lemond. A Sztójay-kormány újabb követet már nem küld a helyére.

SZÓFIAI KÖVETSÉG

1921. VIII. 24-én jött létre **Nemeskéri Kiss Sándor** II. o. köv. tan., üv. vezetésével, aki 1929. IV. 25-ig állomáshelyén maradt. Utóda **Rudnay Lajos** II. o. köv. tan lett, akinek ügyvivői státusát még ugyanez év X. 24-én követi minőségre cserélték fel. Rudnay 1935. III. 27-ig szolgál itt, ugyanezen naptól **Matuska Péter** rendk. köv. viszi tovább a követséget 1937. V. 5-ig. **Gr. Woraciczky Olivér** I. o. köv. tan. követi minőségben kerül a misszió élére 1937. V. 26-án, s 1939. VIII. 29-ig irányítja itt a diplomáciai munkát. A világháborús években, egészen az ország német megszállásáig **Jungerth-Arnóthy Mihály** rendk. köv. a misszióvezető. Jungerth-Arnóthy 1944. IV. 6-án a külügyminiszter állandó helyettese lesz, a követség élére pedig **Perlaky-Kassa Endre** min. titkár kerül.

TEHERÁNI KÖVETSÉG

A két világháború között működött magyar követségi hálózat utolsó olyan elemeként jött létre 1941 elején, amely még a magyar kormány szabad, nem a háborús események diktálta elhatározásából történt. Hiszen a zágrábi követség megszületése 1941 április derekán a jugoszláv állam felszámolásának volt a konzekvenciája, a velencei követség pedig 1943. őszén kifejezetten német nyomásra jött létre. Az iráni fővárosba **Szent-Istvány Béla** min. tan. követi minőségben 1941. II. 12-én kapott megbízást. Nem sokkal később VI. 30-án Teheránban elhunyt. Helyére újabb követ már nem érkezett; a Dísz tér a követséget IX. 17-én — feltehetőleg a világháború eszkálációjával összefüggésben — megszünteti.

TOKIÓI KÖVETSÉG

A követség létesítését hosszú éveken keresztül sokan — főleg érzelmi okokból, eszmei megfontolásokból — szorgalmazták, a gazdasági helyzet azonban nem tette lehetővé a nagyon is távoli, költséges állomáshely létesítését. Végül — azután, hogy Magyarország 1939. elején csatlakozott a japán-német indítatású Antikomintern Paktumhoz — 1939. szeptember derekán jött létre a követség. IX. 16-án kapott vezetésére **Ghika György** I. o. főkonzul — követi minőségben — megbízást. A követség egyben Magyarország mandzsúriai képviselőjét is ellátta. Ghikát már 1941. II. 1-én felmentik, s helyére III. 12-én **Végh Miklós** I. o. köv. tan. kerül. Végh 1942. III. 25-én a nankingi kínai nemzeti kormánynál való képviselőt is feladatául kapja. A követség vezetésében a világháborús években nincs változás, a követ a korszak végéig állomáshelyén marad.

VARSÓI KÖVETSÉG

Képviselőként 1919. XI. 19-én alakult meg gr. **Csekonics Iván** rendk. köv. irányításával. A követséggé való átszervezés 1921. IX. 22-én történik meg, nem sokkal később, XII. 15-én Csekonicsot hazarendelik és rendelkezési állományba helyezik. Majdnem két évvel később, 1923. X. 26-án érkezik meg az új követ **Belitska Sándor** rendk. köv., volt honvédelmi miniszter személyében. (A közbülső időben br. **Apor Gábor** I. o. köv. titkár id. ügyvivőként tevékenykedik a lengyel fővárosban.) Belitska megbízatása ellenben a szokásosnál jóval hosszabb ideig tartott, lévén hogy csak 1930. IV. 5-én mentik fel. Utóda **Matuska Péter** I.

o. köv. tan., majd rendk. köv. 1930. X. 3-tól 1935. III. 27-ig. Ugyanezen naptól a külügy-miniszter addigi állandó helyettese, **Hory András** rendk. köv. az új missziófőnök, akinek ez a magyar külpolitika szempontjából másodrangú hely bukást jelentett. Hory Varsóban éli meg a német-lengyel háború kirobbanását, az ország hetek alatt történt vereségét. Hory a követség személyzetével 1939. IX. 5-én elhagyja a lengyel fővárost, kalandos úton Románián keresztül érkezik haza, Csáky István külügyminiszter pedig a németek kívánságának engedve IX. 15-én a követséget formálisan is megszünteti.

VATIKÁNI KÖVETSÉG

1920. VII. 16-án jött létre gr. **Somssich József** rendk. követtel az élén. 1924. IX. 27-én Somssichot visszahívják, s helyére XI. 23-án br. **Bornemisza Gyula** kerül, ő azonban már 1925. II. 27-én betegség miatt kénytelen az ügyek vitelétől visszavonulni és 1925. XII. 30-án meghal. **Balásy Antal** II. o. köv. titkár az id. ügyvivő., aki 1926. III. 25-én adhatja át az ügyeket **Nagy Elek** I. o. köv. tan.-nak. Nagy Elek megbízatása sem bizonyul hosszú életűnek, 1927. VIII. 21-én felmentik, hogy helyére a politikai osztály éléről **Barcza György** I. o. köv. tan. kerüljön, aki azután több mint egy évtizedig, 1938. V. 25-ig irányítja a követséget. A korszak utolsó vatikáni követe br. **Apor Gábor** rendk. köv. 1938. XII. 24-én kap megbízást és Horthy kérésére a német megszállás után is állomáshelyén marad. Róma felszabadítása után Apor a Követi Bizottsághoz csatlakozik (ld. erre még Barcza György életrajzát), a követség pedig megszűnik.

VELENCEI KÖVETSÉG

Mussolinit a Fasiszta Nagytanács 1943. VII. 24-én leszavazta, másnap letartóztatták, IX. 8-án a Badoglio-kormány fegyverszünetet kötött az antifasiszta hatalmakkal. Erre a németek megszállták Észak-Olaszországot, IX. 12-én Mussolinist kiszabadították, majd IX. 23-án megalakult az új Mussolini-kormány. Magyarország erős német nyomásra kénytelen volt ezt a bábállamot elismerni, majd a rendk. követté előléptetett **Szabó László** vezérőrnagy, volt római katonai és légügyi attasé személyében követet is küldött Mussolinihez. A követség Velencében működött és a nyilasok hatalomra jutása után is folytatta tevékenységét.

VICHY-I KÖVETSÉG

1940 májusában Németország lerohanta Franciaországot, majd Vichy székhellyel egy bábállamot engedélyezett. Ezzel a látszat-független állammal Magyarország diplomáciai kapcsolatot létesített oly módon, hogy addigi párizsi követét, gr. **Khuen-Héderváry Sándort** helyezi az élére. A követ 1941. VII. 18-ig tölti be ezt a megbízatást, utóda br. **Bakach-Besseney György** rendk. köv. lesz (1941. VII. 26. — 1943. IX. 10.). A rendszer utolsó követe **Bobrik Arno** rendk. köv. 1943. IX. 10-től, aki a Sztójay-adminisztráció idején is állomáshelyén marad.

WASHINGTONI KÖVETSÉG

1922. I. 11-én nyitotta meg kapuit élén gr. Széchényi László rendk. követtel. A két világháború közötti magyar külügyi szolgálatban Széchényi állomásozott a leghosszabb ideig missziója élén. 1933. IV. 16-án mentik fel, s utóda — **Pelényi János** rendk. köv. — szintén igen sokáig töltötte be posztját. (1933. XI. 7. — 1940. XII. 31.) Az utolsó követ, **Ghika György** I. o. főkonzul, majd rendk. köv. ellenben csupán 1941. II. 1-től december elejéig irányítja a misszió munkáját, hiszen XII.11-én beáll a hadiállapot Magyarország és az USA között.

ZÁGRÁBI KÖVETSÉG

Jugoszlávia felbomlása következtében az addigi zágrábi főkonzulátusból jött létre 1941. IV. 17-én. Vezetésére **Marosy Ferenc** II. o. köv. tan. kapott megbízást 1942. V. 17-én. Marosy a német megszállás után a helsinki-i követség élére kerül, megüresedő posztját pedig a Sztójay-kormány **Van der Venne Arnold** II. o. főkonzullal tölti be.

VEZETŐ ÁLLÁSÚ DIPLOMATÁK 1918–1945 KÖZÖTT ÉS AZOK ÉLETRAJZA

A diplomáciai misszióvezetők névsora 1918–1945 között

Alth Waldemár	Hevesy Pál	Práznovszky Iván
Ambró Ferenc	Hoffmann Sándor	Procopius Béla
Ambrózy Lajos, gr.	Horthy Miklós, ifj.	Rubido-Zichy Iván, br.
Andorka Rudolf (Rezső)	Hory András	Rudnay Lajos
Apor Gábor, br.	Jungerth-Arnóthy	Semsey Andor, gr.
Bakach-Besseney	Mihály	Somssich József, gr.
György, br.	Kánya Kálmán	Szabó László
Baranyai Zoltán	Khuen-Héderváry	Szabó György
Barcza György	Sándor, gr.	Szapáry László, gr.
Bárdossy László	Kolossa Ferenc	Szent-Istvány Béla
Belitska Sándor	Korányi Frigyes, br.	Szentmiklósy Andor
Bobrik Arnó	Kristóffy József	Széchenyi László, gr.
Böhm Vilmos	Kuhl Lajos	Szilassy Gyula, br.
Bolgár Elek	Magyary Antal	Sztójay Döme
Bornemisza Gyula, br.	Máriássy Zoltán	Tahy László
Bothmer Károly	Marosy (Mengele)	Török Béla
Charmant Oszkár	Ferenc	Ullein-Reviczky Antal
Csáky István, gr.	Masirevich Szilárd	Van der Venne Arnold
Csekonics Iván, gr.	Matuska Péter	Velics László
Czóbel Ernő	Mecsér András	Végh Miklós
Emich Gusztáv	Moldoványi Sándor	Villani Frigyes, br.
Forster Pál, br.	Nagy Elek	Villáni Lajos, br.
Förstner Pál	Nagy László	Vörnle János
Ghika György	Nelky Jenő	Wettstein János
Gratz Gusztáv	Nemes Albert, gr.	Winter Károly
Harrer Ferenc	Nemeskéri Kiss Sándor	Wodianer Andor
Haydin Albert	Parcher Félix	Wodianer Rezső (Rudolf)
Hedry István	Pelényi János	Woracicziky Olivér, gr.
Hertelendy Andor	Perlaky-Kassa Endre	

ALTH WALDEMÁR, lovag (Szepesváralja, Szepes vm. 1879. IV. 5.–?) 1901-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. Külügyi pályáját a Monarchia moszkvai főkonzulátusán kezdte, majd Monasztiriben, Tifliszben szolgált (közben 1904-ben alkonzuli kinevezést kapott.) 1909. X. 11-én a bari-i konzulátus vezetője lett, 1910. VIII. 6-án a milánói, 1911. VI. 27-én a római konzulátus ideiglenes vezetésére kapott megbízást. (Közben 1911. I. 22-én konzullá nevezetett ki.) 1913. IV. 24-től 1914. VIII. 6-ig a szentpétervári konzulátus vezetője. 1914. IX. 10-től a berlini főkonzulátuson szolgált. Már a Monarchia összeomlása után utazott vissza Szentpétervárra (ui. a közös külügyi szolgálat egészében nem szűnt meg ekkor, egyes elemei 1920-ig tovább működtek), ahol 1918. XI. 6-tól XII. 20-ig dolgozott. XII 21-én ismét Berlinbe rendelték. 1919. VIII. 31-én nyugdíjazták. A magyar Külügyminisztériumba 1919. X. 31-én került II. o. főkonzuli rangban. 1924. II. 22-ig a berlini főkonzulátus vezette, amikor a főkonzulátus megszűnt, Althot pedig az ottani követségre osztották be. 1925. V. 7-től a bécsi követségen szolgált. 1929. XII. 5-én rk. követi kinevezést

kapott és egyben megbízták a belgrádi követség irányításával, ahol 1938. VI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig dolgozott.

AMBRÓ FERENC, adamóczi (1890. márc. 26.–?) 1915-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát, pályáját azonban katonai szolgálattal kellett 1917. novemberéig kezdenie. Ekkor a közös külügyminisztériumba került. 1918. III. 24-én alkonzuli kinevezést kapott. 1918. VI. 15-től a berni követségen szolgált. XI. 30-án rendelkezési állományba került. A magyar Külügyminisztériumba 1919. I. 18-án lépett be II. o. köv. titkári rangban. 1920. II. 28-tól 1921. XI. 2-ig a római követségen dolgozott, 1921. XI. 3-tól 1923. VIII. 4-ig központi szolgálatot teljesített (közben 1922. VII. 13-án I. o. köv. titkári kinevezést kapott.) 1923. VIII. 11-től 1924. I. 3-ig a hágai követség id. ügyvivője. 1924. III. 4-től 1937. VI. 5-ig a párizsi követségen dolgozott. (Közben 1933. VI. 18-án II. o. köv. tan. kinevezést kapott.) 1937. V. 26-tól a brüsszeli követség ügyvivője. 1940. I. 15-én I. o. köv. tan.-ná nevezetett ki. 1941. VI. 22-től a madridi követség vezetője követi minőségben. 1941. VII. 4-én kapott rk. köv.-i rangot. Az 1944. III. 19-i német megszállás után állásáról lemondott. III. 24-én a követség vezetése alól felmentették, állásából elbocsátották.

AMBRÓZY LAJOS, gr., sédeni és remetei (Bécs, 1868. febr. 13. - Bp. 1945. dec. 1.) A Gyula megyei főjegyző, örökös főrend és br. Ambrózy Mária fia. A bécsi konzuli akadémia elvégzése után 1892. I. 12-én a trieszti városi járásbírószágon kezdett gyakornokoskodni. 1892. XI. 4-én lett konzuli növendék. 1893. II. 7-től ideiglenes szolgálatra a bécsi Kereskedelmi és Iparkamarához került. 1894. VIII. 17-től a konstantinápolyi konzulátuson, 1895. II. 10-től a kairói diplomáciai ügynökségen dolgozott. 1895. X. 30-én köv. attasé lett. 1895. XI. 9-től a belgrádi követségen dolgozott. 1896. I. 14-től kamarás. 1897. X. 23-tól a bukaresti követségen, 1898. XII. 24-től a washingtoni nagykövetségen szolgált. 1901. XII. 9-től 1906-ig központi szolgálatot teljesített. (Közben 1902. IV. 25-től köv. titkár, és 1903. XII. 6-tól 1904. VI. 4-ig a külügyminisztérium és a magyar országgyűlés delegációja, valamint a két delegáció közötti érintkezés közvetítésével megbízott Tallián br., udvari és min. tan. mellé volt beosztva.) 1907. I. 4-től a washingtoni nagykövetségen szolgált. 1907. I. 13-án II. o. köv. tan., 1909. III. 28-án I. o. köv. tan. kinevezést kapott. 1910. IV. 30-tól a római nagykövetségen teljesített szolgálatot. 1913. VIII. 15-én magyar grófságot nyert. A Monarchia összeomlásáig a külügyi szolgálatban dolgozott, majd a magyar polgári demokratikus forradalom Külügyminisztériumába lépett rk. köv.-i besorolással. 1919. III. 21. után is szolgálatban maradt. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszétől egyik kulcsfigurája az ellenforradalom idején megszerveződő Külügyminisztériumnak. Osztályfőnök, az elnöki csoport vezetője. 1925. V. 20-tól 1932. XII. 31-ig a bécsi követség vezetője. (1925. XI. 13-tól Lichtenstein területén főkonzuli joghatósággal működött; 1931. XII. 15-től Svájcban is akkreditáltatott.) 1932. XII. 31-én vonult nyugdíjba.

ANDORKA REZSŐ RUDOLF, (Sopron, Sopron vm. 1891. nov. 8.–Bp., Pest m. 1961. márc. 30) Fleischhacker Fridolin fia. A Ludovika Akadémia elvégzése után 1914-1918-ban csapattiszt. 1919. május-júniusban a felvidéki hadjáratban a Vörös Hadsereg vezérkarában szolgált. A Tanácsköztársaság bukása után átvették a nemzeti hadseregbe. 1921-1922-ben Rigában a magyar-szovjet hadifogolycserét intéző bizottság tagja. 1923-1927-ben prágai, 1927. XII. 14-től 1931-ig varsói katonai attasé. 1931-1934 között a vezérkari főnök szárnysegédje. 1934. a Vkf. 2. osztályának helyettes vezetője. 1935-től 1937-ig ezredesi rangban a Honvédelmi Minisztérium elnöki B osztályának vezetője. 1937-1938-ban a Vkf. 2. osztályának vezetője. 1939-ben vezérőrnagyi kinevezést kap. 1939. V. 8-án külügyi szolgálatba kerül I. o. köv. tan.-ként és ugyanezen időponttól 1941. V. 22-ig a madridi követség

vezetője követi minőségben. 1941. VI. 30-án nyugdíjaztatott. 1944. III. 22-én s Gestapo letartóztatta, Mauthausenbe került. 1945 után tisztviselő, majd ismét nyugdíjazták. 1949-ben politikai okokból letartóztatták, Kistarcsára került. 1954 tavaszán szabadult. 1956 decemberében a Legfelsőbb Bíróság felmentette.

APOR GÁBOR, br. altorjai (Sepsikőröspatak, Háromszék vm., 1889. nov. 6.–Róma, 1969. febr. 2.) A. Gábor államtitkár és gr. Pálffy Fidele fia. A kalksbergi (ma Bécs) és kalocsai jezsuita gimnáziumban tanult, majd 1913-ban elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. Pályafutását 1914. augusztusától 1917. XI. végéig katonaként kezdte. (Közben 1915. VIII. 24-én konzuli attasévá léptették elő.) 1917. XII. 21-től a berlini nagykövetségen dolgozott. 1918. III. 24-én alkonzuli kinevezést kapott, XII. 1-én rendelkezési állományba került. 1919. I. 18-án alkonzuli rangban került a magyar Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. Az újjászerveződő Külügyminisztériumban 1919. XI. 31-én kapott I. o. köv. titkári rangot. 1921. IX. 8-tól 1925. VII. 13-ig a varsói követségen, 1925. VII. 14-től 1927. XI. 20-ig a párizsi követségen szolgált. 1927. X. 22-én lett II. o. köv. tan. Ugyanezen időponttól a minisztérium politikai osztályának vezetője. 1933. VI. 18-án I. o. köv. tan. lett. 1934. IX. 28-tól 1935. III. 27-ig a bécsi követség vezetője követi minőségben. 1935. IV. 12-től 1938. XII. 13-ig a külügyminiszter állandó helyettese (Közben 1938. X. 1-én rk. köv.-i rangot kapott.) 1938. XII. 24-től a vatikáni követség vezetője. Az ország német megszállása után is — Horthy Miklós kormányzó külön kérésére — megtartotta állását. Róma 1944. VI. 4-i felszabadulása nyomán a Barcza György alapította, német megszállás ellen harcoló Követi Bizottsághoz csatlakozott. Elnöke volt a külföldi Magyar Actio Catholicának. 1952-58-ban a Máltai Lovagrend nagykancellárja, 1956-69-ben a Lovagrend római követe, 1968-69-ben a Magyar Máltai Lovagok Szövetségének elnöke.

BAKACH-BESSENYEYGYÖRGY, br., szentgyörgyvölgyi és galántai (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1892. ápr. 14.–New York, 1959. febr. 19.) Bakach-Besseney Ferenc cs. és kir. altábornagy és Wodianer Irén fia. A Pázmány Péter Tudományegyetemen és a bécsi egyetemen tanult, jogi doktorátust szerzett. 1912. VI. 4-én közigazgatási gyakornokjelöltként kezdte pályáját Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében. 1913. VII. 28-tól közigazgatási gyakornok, 1912. I. 12-től szolgabíró. 1915. III. 31-től pénzügyi fogalmazó gyakornok. 1917. VI. 1-jétől pénzügyi fogalmazó. 1919. I. 1-jétől pénzügyi segédtitkár. (Közben 1915. IV. 20-tól 1918. XI. 14-ig katona.) 1920. III. 2-án került próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba. 1920. IX. 1-jétől követségi attasé. 1921. X. 14-től II. o. követségi titkár. 1923. II. 16-tól 1926. IV. 30-ig a római követségen tevékenykedett. 1926. V. 1-jétől központi szolgálatot teljesített a politikai osztályon. 1927. XI. 30-án I. o. követségi titkár lett. 1931. januárjától 1934. IX. 6-ig a bécsi követségen dolgozott. 1934. IX. 7-től 1938. VI. 15-ig ismét központi szolgálatot teljesített, ez alkalommal a politikai osztály vezetőjeként. (Közben 1934. XII. 12-én II. o. követségi tanácsos lett.) 1938. VI. 15-én I. o. követségi tanácsosi kinevezést kapott, és ugyanezen időponttól 1941. VII. 26-ig a belgrádi követség vezetője. 1941. VII. 27-től 1943. IX. 10-ig a vichy-i követséget irányította. Utolsó állomáshelye a berni követség volt. A német megszállás után állásáról lemondott és csatlakozott a Követi Bizottsághoz. 1948-56-ban a Magyar Nemzeti Bizottmány külügyi igazgatója, később az USA-ban működött Rab Nemzetek Szövetségében tevékenykedett.

BARANYAI ZOLTÁN (Nagyszőlős, Ugocsa vm., 1888. dec. 12.–Chicago, USA, 1948. okt. 25.) A Pázmány Péter Tudományegyetemen tanult, majd bölcsészdoktori címet szerzett. Tanulmányokat folytatott a Sorbonne-on is. 1911-1914 között felsőkereskedelem iskolai tanár volt, a világháborúban katona volt. 1818-tól főreáliskolai tanár. 1920. IV. 1-én került

sajtóelőadóként a Külügyminisztériumba. Ugyanezen időponttól a Nemzetek Szövetsége mellett létesített genfi magyar titkárság (később képviselő) vezetője; 1925. VI. 4-től ugyanott beosztott tisztviselő. (Közben 1924. VII. 28-tól min. titkár, 1933. VI. 18-tól min. o. tan.) 1936. III. 1-jétől 1940. februárjáig központi szolgálatot teljesített a kulturális osztályon. 1940. februárjától a chicagói konzulátus vezetője. 1941. VI. 30-tól min. tan. 1942. VIII. 6-tól a vichy-i követségen szolgált. A német megszállás után is állomáshelyén maradt. 1947-től egyetemi tanár az USA-ban (Notre Dame).

BARCZA GYÖRGY, nagyalásnyi (Pusztazámor, Fejér vm., 1888. júl. 12.–Sydney, 1961. ápr. 18.) Budapesten és Bécsben folytatott jogi tanulmányokat, szerzett jogi doktorátust. Pályáját 1908. X. 22-én közigazgatási gyakorlattal kezdte Pest vm.-ben, ahol 1909. VI. 24-én közigazgatási gyakornokká nevezték ki. 1910. X. 27-től id. fogalmazó gyakornok a közös külügyminisztériumban. 1911. novemberében diplomáciai vizsgát tett, majd ugyanott létszámon kívüli konzuli attasévá nevezték ki. 1913. X. 31-én az athéni követségre került és XI. 27-én köv. attasévá nevezték ki, 1914. VIII. 1-én pedig kamarás lett. 1916. XI. 16-tól a koppenhágai követségen dolgozott. (Közben 1917. I. 24-én II. o. köv. titkár lett.) 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1920. I. 19-től a megszülető koppenhágai követség vezetője, majd 1921. IV. 1-jétől a stockholmi képviselő első beosztott tisztviselője. 1922. V. 1.–1923. VII. 7. között a bécsi követségen, 1923. VII. 8.–X. 15. között a vatikáni követségen, 1923. X. 16.–1925. V. 29. között ismét a bécsi követségen szolgált (Közben 1924. III. 22-től II. o. köv. tan.) 1925. V. 20-tól 1927. VIII. 30-ig központi szolgálatot teljesített. 1925. X. 22-től a politikai osztály vezetője. (Közben 1927. VIII. 21-től I. o. köv. tan.) 1927. IX. 22. és 1938. V. 25. között a vatikáni követség vezetője követi minőségben. (Közben 1928. V. 28-tól rk. követ, 1938-tól titkos tan.) 1938. V. 25. és 1941. VIII. 30. között (de facto 1941. áprilisáig, hiszen Magyarországnak a Jugoszlávia elleni fellépésben való részvétele miatt Nagy-Britannia hazánkkal megszakította a diplomáciai viszonyt) a londoni követség vezetője. Ekkor Barcza — mivel nem értett egyet a magyar kormány külpolitikájával — újabb követi megbízást nem vállalt. 1941. VIII. 31-én nyugdíjazták. A Hitler-ellenes antifasiszta körökkel tartott fenn kapcsolatokat. 1943. III. végén az ő nevükben — Horthy és Kállay tudtával — Rómába, majd Svájcba ment, hogy a háborúból való kiválás lehetőségeit felderítse. A német megszállás után azoknak a diplomatáknak a részvételével, akik a megszállás elleni tiltakozásul állásukról lemondottak, megalakították az ún. Követi Bizottságot, mely hazánk valós érdekeit iparkodott a szövetségeseknél képviselni. A háború után Barcza Ausztráliában telepedett le. Politikai tanácsadója az International Refugee Organizationnak, 1948-56-ban tagja a New York-i Magyar Nemzeti Bizottmánynak, 1952-től annak ausztráliai képviselője; elnöke az Ausztrál-Magyar Társaságnak.

BÁRDOSSY LÁSZLÓ, bárdosi (Szombathely, Vas vm., 1890. dec. 10.–Bp., 1946. jan. 10.) Bárdossy Jenő min. tan. és felsőöri Zarka Gizella gyermeke. Budapesten, Bécsben és Párizsban folytatott jogi tanulmányokat, szerzett doktori oklevelet. 1913. X. 25-én min. s. fogalmazóként kezdte pályáját a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban. 1918. XII. 31-től min. s. titkár, 1921. IX. 1-jétől min. titkár. 1922. II. 18-án került a Külügyminisztériumba. A sajtóosztály h. vezetője, 1927-től vezetője. (Közben 1926. III. 9-től min. o. tan.) 1930. III. 1-jétől a londoni követség első beosztott tisztviselője. (1933. VI. 18-tól I. o. köv. tan.) 1934. X. 24.–1941. II. 4. között a bukaresti követség vezetője követi minőségben. (Közben 1935. VI. 28-tól rk. követ, 1940. IX. 11-től titkos tan.) 1941. II. 4.–1942. III. 7. között külügyminiszter, 1941. IV. 3.–1942. III. 7. között miniszterelnök. Bárdossy minisz-

terelnöksége idején Magyarország Németország oldalán részt vett a Jugoszlávia elleni támadásban; a Szovjetunió 1941. VI. 22-i lerohanása után VI. 26-án Bárdossy a parlamentben deklarálta a Szovjetunióval való hadiállapot beálltát, és ugyanezt tette 1941. XII. 11-én Nagy-Britanniával és az USA-val szemben is. Mindez Magyarország sorsát alapvetően meghatározta. 1945. XI. 3-án a népbíróság első fokon, XII.28-án a Népbíróságok Országos Tanácsa másodfokon halálra ítélte. 1936. I. 10-én kivégezték.

BELITSKA SÁNDOR (Lajosfalva, Nyitra vm., 1872. ápr. 1.–Bp., 1939. dec. 7.) Katonai pályafutása, honvédelmi minisztersége, nyugdíjazása után reaktiválták és 1923. X. 26.–1930. IV.5. között a varsói követség vezetője követi minőségben. (A reaktiválás a magyar külügyi szolgálatban a két világháború között nem volt ritka eset, nem hivatásos diplomata követi posztra állítása ellenben igen.) 1930. IV. 30-án ismét nyugdíjaztatott.

BOBRIK ARNO, boldvai (Trieszt, 1891. szept. 14.–Buenos Aires, 1976. febr. 21.) A bécsi konzuli akadémia 1914-ben történt elvégzése után 1914. augusztusától 1917. VIII. 9-ig katona volt. (Közben 1915. VIII. 24-én konzuli attasé rangot kapott.) 1917. VIII. 25-én került a közös külügyminisztériumba. 1918. III. 24-én alkonzullá léptették elő. A magyar Külügyminisztériumba 1919. I. 28-án alkonzulként került. 1919. VII. 2-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került vissza a minisztériumba. 1920. I. 2.–VII. 2. között a Bulgáriával kötendő békét tárgyaló magyar delegáció tagja. 1920. VII. 3-tól 1923. VII. 10-ig központi szolgálatot teljesített. 1923. VII. 11-től 1925. VII. 13-ig a szófiai követségen, 1925. VII. 14-től 1928. XII. 31-ig a varsói követségen, 1929. I. 1-jétől 1932. I. 2-ig a vatikáni követségen dolgozott. (Közben 1930. IX. 13-tól II. o. köv. tan.) 1932. I. 3-tól a bukaresti, 1933. VI. 30-tól a berlini, 1936. X. 15-től a bécsi követségen állomásozott. Az Anschluss nyomán a bécsi követség főkonzulátussá alakult át, 1938. IV. 9-én vezetésére Bobrik kapott megbízást. 1939. I. 1-jétől a prágai követségen dolgozott. E misszió a német megszállás után szintén főkonzulátus lett, IV. 1-én vezetésére Bobrik kapott megbízást. VI.15-től a központban dolgozott, X. 7-én I. o. köv. tan. lett. Ugyanezen időponttól a Buenos Aires-i követség vezetője követi minőségben. (Chilében, Paraguayban és Uruguayban is akkreditálva.) 1941. VII. 4-én rk. követi rangot kapott. Az USA-val való hadiállapot beállta után hazatért, a Dísz téren szolgált, ám közben követi megbízása továbbra is érvényben maradt. 1943. IX. 10-től a Vichy-i követség vezetője, a német megszállás után is állomáshelyén maradt.

BÖHM VILMOS (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. 1880. jan. 6.–Stockholm, 1949. okt. 28.) A Tanácsköztársaság, majd az ún. szakszervezeti kormány idején bécsi követ. (1919. VII. 19 - VIII. 7.) 1946. V. 17-től 1948. VI. 29-ig stockholmi nagykövet.

BOLGÁR ELEK (Kassa, Abaúj-Torna vm., 1883. júl. 3.–Bp., 1955. jún. 26.) A Tanácsköztársaság idején bécsi követ (1919. III. 23. – VI. 2.), majd helyettes külügyi népbiztos. 1946-ban államtitkár a Külügyminisztériumban. 1947. II. 26-tól 1949. VII. 20-ig prágai, 1949. IX. 5-től 1951. VIII. 15-ig londoni nagykövet.

BORNEMISZA GYULA, br., kászoni (Kolozsvár, Kolozs vm., 1873. dec. 16.–Brixen, Olaszország, 1925. dec. 30.) br. Bornemisza Tivadar és Jósika Róza fia. A bécsi konzuli akadémián tanult, 1898. IX. 26-án konzuli attaséi vizsgát tett. 1899. XI. 30-tól konzuli attasé, ugyanettől a szkutari-i főkonzulátuson szolgált. 1901. VII. 2-án került a szófiai követségre. 1901. XII. 2-án alkonzuli rangot kapott. 1902. I. 1-jétől tartalékos magyar kir. honvédhadnagy. 1902. IV. 14-től ismét a szkutari-i főkonzulátuson dolgozott. 1903. X. 16-tól a durazzói konzulátus vezetője. 1906. XI. 13-tól kamarás. 1907. II. 9-től a pittsburgi

konzulátus vezetője. 1909. VI. 26-án konzuli rangot kapott. 1909. X. 19-től a monasztiri-i konzulátuson, 1911. XII. 6-tól a bukaresti konzulátuson szolgált. A Monarchia összeomlása után a polgári demokratikus forradalom Külügyminisztériumának szolgálatába lépett. Az 1919. V. 5. és 30. között az aradi ellenforradalmi kormányban külügyminiszter. 1920. XI. 12-től 1921. III. 21-ig a berni követség vezetője, majd a stockholmi követség élére került. 1924. X. 12-én felmentették e megbízatása alól. 1924. X. 23-tól a római követség vezetője. 1925. II. 27-től ideiglenes ügyvivő helyettesítette, az év végén elhalálozott.

BOTHMER KÁROLY, br. (Kassa, Abaúj-Torna vm., 1893. júl. 2.–Merseburg, 1971. nov. 28.) B. Árpád tábornok és Pilaszanovich Ilona fia. Jogi doktorátust szerzett, majd 1920. X. 1-én került próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba. 1921. X. 1-én lett min. s. fogalmazó. 1921. X. 15-től 1923. IX. 5-ig a belgrádi követségen dolgozott. 1923. IX. 6-tól a minisztériumban a sajtó-, majd elnöki osztályon tevékenykedett. 1924. II. 29-én min. fog., 1929. III. 23-án min. s. titkári rangot kapott. 1935. VIII. 27-től 1940. XI. 15-ig a kolozsvári konzulátus vezetője. (Közben 1936. VI. 30-án min. titkár lett.) Rövid minisztériumi szolgálat után 1941. IV. 1-jétől 1943. áprilisig a berni követségen tevékenykedett. (Közben 1941. VI. 30-tól min. o. tan.) 1943. IV. 7-től a bécsi főkonzulátus vezetője. A német megszállás után — II. o. főkonzuli kinevezéssel — a berni követség élére került. Ő volt az utolsó magyar kir. követ Bernben.

CHARMANT OSZKÁR (1860–1925) ügyvéd — a Károlyi-család, majd Zita ügyvédje. 1918. XII. 8-tól 1919. III. 23-ig bécsi követ.

CSÁKY ISTVÁN, gr., körösszegi és adorjáni (Uncsukfalva, Hunyad vm., 1894. júl. 18.–Bp. 1941. jan. 27.) Gr. Csáky Zsigmond altábornagy és Apáthy Ilona fia. 1919-ben végezte el a bécsi konzuli akadémiát. 1919. VII. 15-től az ún. szegedi Külügyminisztérium tiszteletdíjas alkalmazottja. 1919. XI. 13-án került köv. attaséként a Külügyminisztériumba, a politikai osztályra. 1921. X. 14-től 1923. VII. 11-ig a vatikáni követségen dolgozott. (Közben 1923. V. 30-án II. o. köv. titkár lett.) 1923. VII. 12-től ismét a minisztériumban dolgozott. 1924. III. 6-tól 1926. VII. 31-ig a bukaresti követségen tevékenykedett. 1926. VIII. 1-jétől a minisztériumban a sajtóosztály helyettes vezetője, 1929. X. 15-től vezetője. (Közben 1928. IX. 2-től I. o. köv. titkár.) 1933. II. 20-tól 1935. IV. 9-ig a madridi követség ideiglenes ügyvivője. (Közben 1933. VI. 18-tól II. o. köv. tan.) 1935. IV. 9-től a miniszteri kabinet vezetője. 1938. VI. 30-án I. o. köv. tan. lett. 1938. XII. 10-től 1941. I. 27-én bekövetkezett haláláig külügyminiszter. Minisztersége alatt Magyarország 1939. II. 24-én csatlakozott az Antikomintern Paktumhoz. 1939. márciusában megtörtént Kárpátalja visszacsatolása. 1939. IV. 11-én Magyarország kilépett a Nemzetek Szövetségéből. 1940. VIII. 30-án a második bécsi döntés révén Észak-Erdély visszakerült az országhoz. 1940. XI. 20-án Magyarország csatlakozott a német-olasz-japán ún. Háromhatalmi Egyezményhez, amellyel formálisan is feladta az el nem kötelezettség elvét. 1940. XII. 12-én megtörtént a magyar-jugoszláv ún. örök barátsági szerződés parafálása, amely magyar szándék szerint az ország külpolitikai mozgásterét akarta növelni, valójában beleillett a német külpolitika Jugoszláviát a maga oldalára állítani akaró törekvésebe.

CSEKONICS IVÁN, gr. zombolyai és janovai (Csitó, Torontál vm., 1876. dec. 31.–1951.) Gr. Cs. Endre főasztalnokmester és gr. Cziráky Konstancia fia. Jogi doktorátust szerzett. 1900. X. 29-én fogalmazójelöltként került a közös külügyminisztériumba. 1901. novemberében diplomáciai vizsgát tett, XII. 6-án fizetéstelen köv. attasé lett. XII.9-én a vatikáni nagykövetségre került. 1902. VII. 11-től kamarás. 1905. I. 3-tól 1908-ig a szentpétervári

nagykövetségen, 1908. III. 27-től a 1909-ig a párizsi nagykövetségen szolgált. (Közben 1909. III. 28-tól köv. titkár, V. 18-től I. o. köv. titkár.) 1909. VI. 1-től 1911-ig a londoni nagykövetségen, 1911. X. 16-tól a washingtoni nagykövetségen, 1912. VIII. 6-tól a stockholmi követségen, 1913. II. 16-tól a berlini nagykövetségen, 1913. X. 10-től a bukaresti követségen, 1914. VI. 28-tól VIII. 6-ig a varsói főkonzulátuson, 1914. VIII. 21-től a konstantinápolyi nagykövetségen szolgált. 1919. XI. 19-től 1921. XII. 15-ig a varsói képviselő (1921. IX. 22-től követség) ügyvivője. 1922. III. 15-én rendelkezési állományba került. 1923. VII. 4-én nyugdíjazták. 1944-ben a németek Mauthausenbe hurcolták.

CZÓBEL ERNŐ (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1886. okt. 16.–Bp., 1953. júl. 17.) 1919. VI. 12-től VII. 19-ig a Tanácsköztársaság bécsi követségének vezetője.

EMICH GUSZTÁV, emőkei (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1866. nov. 3.–Bp. 1927. júl. 10.) Emich Gusztávnak, az Athenaeum elnökgazatójának és Tormay Ilonának fia. 1919. XI. 24-től 1920. III. 28-ig kereskedelemügyi minisztériumi államtitkár, uo. 1920. III. 28-tól 1920. VII. 19-ig miniszter. 1920. X. 13-tól — rk. követi rangban — 1925. IX. 27-ig a berlini követség vezetője.

FORSTER PÁL, br. pusztakéri (1876. okt. 15.–?) F. Gyula, a Magyar Földhitelintézet igazgatójának és Luczenbacher Erzsébetnek a fia. Egy évet végzett a bécsújhelyi katonai akadémián, majd a bécsi konzuli akadémiát végezte el. Pályáját 1900. VIII. 19-én a sanghai-i főkonzulátuson kezdte, 1901. XII. 16-tól konzuli attasé. 1902. IX. 12-1903. VI. 6. között a jokohamai konzulátuson, 1904. VI. 7-től a sydney-i főkonzulátuson szolgált, 1904. VIII. 25-én alkonzul lett. 1907. XII. 17-től a chicagói főkonzulátuson dolgozott. 1909. II. 26-tól a clevelandi alkonzulátus vezetője, XI. 10-től a pittsburgi konzulátus vezetője. 1911. I. 22-től konzul. 1913. VII. 29-én id. nyugdíjaztatott. 1915. XI. 10-1917. X. 1. között hátorszáiban katona volt. 1918. V. 17-től próbaszolgálatra a Kereskedelemügyi Minisztériumba került. 1919. XI. 13-tól II. o. köv. tan.-ként jutott a Külügyminisztériumba. 1919. XII. 19-1920. X. 9. között a berlini képviselő ügyvivője, majd a belgrádi követség első beosztott tisztviselője. 1924. I. 3-1927. I. 25. között a hágai követség ügyvivője. (Közben 1926. XII. 31-én I. o. köv. tan. lett.) 1927. I. 25-1929. XII. 5. között a belgrádi követség vezetője követi minőségben. (Közben 1927. VI. 11-től rk. köv.) 1930. IX. 30-án nyugdíjaztatott.

FÖRSTNER PÁL (1900. jún. 30.–?) 1927. X. 4-én került próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba. 1928. X. 1-jétől min. s. fog. Az elnöki osztályon dolgozott. 1929. V. 25-től min. fog. 1933. II. 1-1937. X. 23. között a kairói követség ügyvivője. Munkáját Budapestről látta el(!) (Közben 1935. VI. 30-án min. s. titkár lett.) 1944-től az elnöki, ill. a protokoll osztályon dolgozott.

GHIKA GYÖRGY (Temesvár, Temes vm., 1882. ápr. 1.–?) 1905-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1906-ban került a közös külügyminisztériumba. 1906. XII. 2-től konzuli attasé; 1908. XII. 1-jétől alkonzul. 1908-1910-ben Nisben, 1910-1912-ben Milánóban, 1912. VI. 13-1919. VIII. 31.(!) között a hamburgi főkonzulátuson szolgált. (Közben 1915. VIII. 21-től konzul.) 1919. IX. 1-jétől tiszteletdíjasként dolgozott a Külügyminisztériumban. 1919. X. 31-én I. o. konzul lett. Ugyanezen időponttól 1927. II. 17-ig a hamburgi konzulátus vezetője. (Közben 1926. VI. 27-én II. o. főkonzul lett.) 1927. II. 17-től 1939. XI. közepéig a New York-i főkonzulátus vezetője. (Közben 1937-ben I. o. főkonzul lett.) 1939. IX. 16(!)-1941. II. 1. között a tokiói követség vezetője követi minőségben. (Mandzsúriában is akkreditáltatott.) 1941. VII. 18-tól a washingtoni követség vezetője. 1941. VII.

18-tól rk. köv. 1941. XII. 11-én beállt a hadiállapot Magyarország és az USA között. A követség bezárta kapuit, Ghika pedig nyugdíjaztatott.

GRATZ GUSZTÁV (Gölnicbánya, Szepes vm., 1875. márc. 30.–Bp., 1946. nov. 21.) Kolozsvárott és a bp.-i tudományegyetemen tanult jogot és doktorált. Egyik alapítója (1903-tól szerkesztője) a Huszadik Század c. folyóiratnak, az 1901-ben létrehozott Társadalomtudományi Társaságnak. 1906-ban konzervatív szellemi fordulata jegyében a társaságból — másokkal együtt — kivált. 1906-tól alkotmánypárti, 1910-től munkapárti országgyűlési képviselő. 1912-től a GYOSz ügyvezető igazgatója. 1917. VI. 15. – IX. 16. között osztályfőnök a közös külügyminisztériumban. 1917. VI. 15. – IX. 16. között a Esterházy-kormány pénzügyminisztere. 1917. IX. 17. és 1919. I. 14. között osztályfőnök a közös külügyminisztériumban. Tagja volt a breszt-litovszki és a bukaresti béketárgyalásoknak. 1918–1919-ben a bécsi Antiboldsevista Comité egyik vezetője. 1919. X. 7-től rk. követi rangban dolgozott a Külügyminisztériumban. Ugyanezen időponttól 1921. I. 16-ig a bécsi követség vezetője. 1921. I. 17. – IV. 12. között a Teleki-kormány külügyminisztere. Legitimista meggyőződése miatt vált ki — az első királypuccs után — a kormányból, de a minisztériumban maradt rendelkezési állományban. Részt vett a második királypuccs előkészítésében, rövid ideig fogságba került, 1922. VI. 30-án nyugdíjazták. 1924-ben egyik alapítója a Magyarországi Németek Közművelődési Egyesületének (Ungarländischer Deutscher Volksbildungsverein) és egyben annak 1938. decemberéig elnöke, a volksdeutsch irányzat sokáig hatékony ellenfele.

HARRER FERENC (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1874. jún. 2.–Bp., 1969. nov. 21.) 1918. XI. 11. és XII. 2. között a magyar polgári demokratikus forradalom első bécsi követe. 1918. XI. 13-tól rk. köv. 1918. XII. 3-án megbízást kapott a Külügyminisztérium megszerzésére és adminisztratív vezetésére. 1918. XII. 8–1919. I. 24. között a külügyminiszter ideiglenes helyettese. 1919. I. 24. – III. 21. között a Külügyminisztérium ideiglenes vezetője.

HAYDIN ALBERT, ipolynyéki (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1884. aug. 30.–?) H. Károly és Rosenfeld Kamilla fia. 1909-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1909. X. 15-től konzuli attaséként dolgozott a pittsburgi konzulátuson. 1911. V. 15-től alkonzul. 1914. III. 16 - VIII. 6. között a moszkvai konzulátuson, 1914. X. 5. – 1916. VIII. 27. között a bukaresti konzulátuson, 1917. III. 17. – 1919. III. 1. között a lausanne-i alkonzulátuson szolgált. 1919. VIII. 31-én nyugdíjaztatott. 1919. X. 31-én I. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. Központi szolgálatot teljesített, majd 1921. X. 6. 1924. VI. 30. között a berlini követségen dolgozott. 1924. IX. 1–1925. XI. 10. között ismét a minisztériumban volt, majd 1926. XI. 10. – 1928. III. 29. között a montreali főkonzulátus vezetője. 1928. II. 23(!)-tól 1934. VI. 8-án bekövetkezett megszűnéséig a Rio de Janeiro-i követség vezetője, előbb miniszterrezidensi, majd követi minőségben. (Közben 1930. VI. 3-án II. o. főkonzul lett.) 1934. VI. 8–1937. IX. 13. között a Buenos Aires-i követség vezetője. (Egyben Brazíliában, Chilében, Uruguayban és Paraguayban is akkreditáltatott.) 1937. IX. 13.–1938. VI. 14. között ismét visszakerült az újonnan megnyílt Rio de Janeiro-i követség élére, majd újfent az argentin fővárosban szolgált 1939. VI. 30-ig. Ezután a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1940. IV. 30-án ideiglenesen nyugdíjaztatott.

HEDRY ISTVÁN, hedrii (Alsólánc, Abaúj-Torna vm., 1881. máj. 5.–?) H. József és Lánczy Mária fia. Kolozsvárott szerzett jogi doktorátust. 1905–1906-ban fizetéstelen min. s. fogalmazóként a Kereskedelemügyi Minisztériumban kezdte pályáját. 1906–1907-ben próbaszolgálatosként a közös külügyminisztériumban dolgozott. 1907. V. 6-án diplomáciai

vizsgát tett, majd fizetéstelen köv. attasé lett. 1907-ben az athéni követségen, 1907–1910-ben a belgrádi követségen, 1910-ben a római nagykövetség. 1910. X. 7. – 1917. IV. 8. között a washingtoni nagykövetségen dolgozott. (Közben 1911. VII. 10-től II. o. köv. titkár, 1917. I. 24-től I. o. köv. titkár lett) Közbülsőleg 1913. VI. 10–1914. II. 4. között a mexikói követség ügyvivője. 1917. IV. 13-tól a mexikói követség első beosztott tisztviselője. 1920. III. 1-én II. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1921. V. 22. – 1922. V. 28. között a londoni de facto képviselő, majd követség ügyvivője. 1922. V. 29. – 1923. XII. 18. között a londoni követség első beosztott tisztviselője. 1923. XII. 19. – 1928. I. 14. között a római követség első beosztott tisztviselője. Rövid központi szolgálat után 1929. II. 14. – 1929. X. 23. között a brüsszeli követség ügyvivője, majd 1931. XII. 31-től ugyanott követ. (Közben 1930. VI. 28-án rk. köv. lett.) Ezután rendelkezési állományba került. 1932. XII. 31-én ideiglenesen nyugdíjaztatott.

HERTELENDY ANDOR, hertelendi és vindornyalaki (Szepesmindszent, Szepes vm., 1894. szept. 1.–?) H. László és gr. Csáky Eleonóra fia. A külügyi népbiztosságon dolgozott, ahonnan 1919. VII. 8-án elbocsátották. 1919 őszétől(?) dolgozott a Külügyminisztériumban. 1921-ig a belgrádi követségen köv. attaséi rangban teljesített szolgálatot, majd 1921–1922-ben a minisztériumban, 1922–1928. között a washingtoni követségen állomásozott (közben legkésőbb 1924-től II. o. köv. titkár). Ezután a minisztériumban a politikai osztályon szolgált 1937. VII. 31-ig (közben 1932. I. 30-tól I. o. köv. titkár, majd legkésőbb 1934-től az osztály helyettes vezetője.) 1937. VIII. 1-től 1939. I. 10-ig a bécsi követségen, illetve főkonzulátuson, rövid minisztériumi szolgálat után pedig 1939. VIII. 1-től a párizsi, majd a vichy-i követségen szolgált. (Közben 1938. III. 29-én vitézzé avatták, 1942. XII. 31-től I. o. köv. tan.) 1943. VIII. 26-tól 1944. III. 19-ig a bukaresti követség vezetője. Az ország német mnegszállása után állásáról lemondott.

HEVESY PÁL, hevesi (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1883. ápr. 9.–?) H. Lajos és br. Schossberger Jenny fia. A bp.-i és a kolozsvári egyetemen tanult, 1905-ben jogi doktorátust szerzett. Pályáját közigazgatási gyakornokként Pest vm.-nél kezdte. 1908-ban ugyanott tb. szolgabíró. 1909-től ideiglenes fogalmazó gyakornokként a közös külügyminisztériumban szolgált. 1909. novemberében diplomáciai vizsgát tett s fizetéstelen köv. attasé lett. 1909. decemberétől a Buenos Aires-i követségen, majd 1915. VI. 22-től a konstantinápolyi nagykövetségen szolgált. (Közben 1913. XII. 30-án II. o. köv. titkár lett.) 1915. VI. 22-től központi szolgálatot teljesített, majd 1917. IV. 7-től a berni követségen dolgozott. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került a Külügyminisztériumba, ahol 1922. II. 9-ig központi szolgálatot végzett. Rövid washingtoni díjtalan szolgálat után 1922. IV. 8. – 1926. VII. 16. között a párizsi követség első beosztott tisztviselője volt. (Közben 1922. VII. 13-án II. o. köv. tan. lett.) 1926. VII. 17. – 1930. IX. 28. között miniszterrezidensi címmel a Nemzetek Szövetsége melletti genfi magyar képviselő vezetője. (Közben 1929. VI. 27-től I. o. köv. tan.) 1930. X. 21(!). – 1931. XII. 10. között a madridi követség vezetője követi minőségben (Egyben Portugáliában is akkreditáltatott.) Visszahívása a követség megszűnésének volt a folyománya. Hevesy ezután a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt, követi megbízatása alól csak 1935. III. 30-án mentették fel véglegesen. (Közben 1933. VI. 18-tól rk. köv.) 1939. IX. 30-án ideiglenesen nyugdíjaztatott.

HOFFMANN SÁNDOR, nagysötétági (Bécs, 1893. febr. 24.–?) . A jogi doktorátus megszerzése után 1917. XI. 22-én közigazgatási gyakornokként kezdte pályáját Győr vm.-ben. 1918. I. 17-én fizetéstelen min. s. fogalmazóként a Kereskedelemügyi Minisztériumba került. 1918. XII. 31-én min. fogalmazó lett. A Külügyminisztériumba 1919. X. 31-én min.

s. titkárként került, s 1923. XI. 15-ig központi szolgálatot teljesített. 1923. XI. 16-tól 1927. IV. 14-ig a berlini követségen, 1927. IV. 15-től 1934. VI. 6-ig a prágai követségen szolgált. (Közben 1928. IX. 2-án II. o. köv. titkári, 1930. IX. 2-án I. o. köv. titkári rangot kapott.) 1934. VI. 6-tól 1936. X. 16-tól a bécsi követség, 1939-től a szófiai követség, 1941. VII. 1-jétől a belgrádi követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1939. II. 31-én II. o. köv. tan. lett.) 1941. VII. 1-jétől 1944. X. 16-ig a berlini követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1942. XII. 31-én I. o. köv. tan. lett.) A német megszállás után a miniszterelnöki székbe került Sztójay Döme utódként a berlini követség vezetésére kapott megbízást.

HORTHY MIKLÓS, ifj., nagybányai (Pola, Isztria, 1907. febr. 14.–Lisszabon, 1993. márc. 28.) Horthy Miklós, Magyarország kormányzója és Purgly Magdolna fia) 1939. V. 10-én szerződéses tisztviselőként került a külügyi szolgálatba, s rk. követi címmel felruházva megbízást kapott a Rio de Janeiro-i követség vezetésére követi minőségben. A hadiállapot beállta után hazatért, rk. köv. kinevezést nyert, és be lett osztva a kormányzó mellé. Az ún. Kiugrási Irodát vezette, vagyis Magyarországnak a világháborúból való kilépésén munkálkodott. 1944. X. 15-én a németek elfogták és Mauthausenbe szállították, ahonnan az amerikai csapatok szabadították ki.

HORY ANDRÁS, nemes (Kolozsvár, Kolozs vm., 1883. jan. 5.–Bécs, 1971. márc. 11.) H. Béla megyei árvaszéki elnök és Magyary Ilona fia. Kolozsvárott és Párizsban folytatott jogi tanulmányokat. 1909-ben királygyűrűs jogi doktor lett a kolozsvári egyetemen. Pályáját 1907-ben közigazgatási gyakornokként kezdte Kolozs vm.-ben, majd uo. tb. szolgabíró lett. 1909-ben fizetéstelen min. s. fogalmazóként került a Földművelésügyi Minisztériumba, 1910. XII. 16-én min. s. fogalmazó lett uo. 1912-1914-ben földművelésügyi szaktudósító a Monarchia bukaresti követségén. 1914. III. 16-tól min. fogalmazó. 1917. X. végétől polgári biztos a bukaresti osztrák-magyar katonai meghatalmazott mellett a legyőzött Románia terményeiből Magyarország javára megállapított kvóta ellenőrzésére; részt vett a bukaresti béketárgyalásokon. (Közben 1918. II. 1-én min. s. titkár lett.) A Monarchia összeomlása után a románok internálták, 1918. II. végén térhetett haza. 1919. III. 20-án II. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. A megszerveződő ellenforradalmi Külügyminisztériumban román referens lett. 1921. I. 20-tól VII. 18-ig megszervezte a bukaresti követséget. 1921. VII. 19-től 1923. XI. 26-ig uo. első beosztott tisztviselő. 1923. XI. 27-től I. o. köv. tan. Ugyanezen időponttól 1927. I. 13-ig a belgrádi követség vezetője követi minőségben. (Közben 1926. VI. 27-én rk. követ lett.) 1927. I. 13-tól 1933. XII. 31-ig a római követség vezetője. (Albániában is akkreditálva.) 1934. I. 8-tól központi szolgálatra rendelték. 1934. III. 17-től 1935. IV. 4-ig a külügyminiszter állandó helyettese. 1935. III. 27(!)-től 1939 novemberéig(!) varsói követ, majd a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1940. augusztusában a 2. bécsi döntést megelőző Turnu Severin-i magyar-román tárgyalásokon a magyar delegáció vezetője. 1941. XII. 31-én nyugdíjaztatott. 1962-ben kivándorló útlevéllel Bécsben telepedett le.

JUNGERTH-ARNÓTHY MIHÁLY, (Jungerth) (Bácsordas, Bács-Bodrog vm., 1883. márc. 13.–Bp., 1957. szept. 11.) A jogi doktorátus megszerzése után a bosznia-hercegovinai kormányzóságon kezdte 1908. IV. 30-án pályáját fog. gyakornokként. 1914. V. 11-én kormányzósági s. titkár lett. 1914. VIII. 1-jétől 1918. XI. 1-ig katona. Előbb századparancsnok, majd a megszállt Szerbia főkormányzóságán szolgált; 1916. III. 14-én kormányzósági titkár lett. 1919. I. 18-án min. o. tan.-ként a Külügyminisztériumba került. A hadifogoly ügyeket intézte, utóbb a külügyi népbiztosságon, majd az ellenforradalmi Külügyminisz-

tériumban is 1923. III. 12-ig. (Közben 1921. I. 11. és 1922. X. 15. között Revalban — vagyis Tallinban — folytatott a Szovjetunióval hadifogoly-tárgyalásokat.) 1923. III. 12-től 1933. XI. 16-ig a revali képviselet ügyvivője. (Közben 1923. V. 15-től Finnországban, majd Lettországon és Litvániában is akkreditáltatott.) 1928-ban a követség áttelepült Helsinkibe, és azontúl Jungerth onnan látta el a balti államokbeli magyar képviseletet is. (Közben 1926. I. 30-án II., 1928. IV. 24-én I. o. köv. tan. lett.) 1933. XI. 16-tól 1935. V. 7-ig az ankarai követség vezetője követi minőségben. Fontos szerepet játszott a magyar-szovjet diplomáciai kapcsolatok 1934. II-i felvételében. 1934. III. 31-től a Szovjetunióbeli magyar képviseletet is ellátta Ankarából követi minőségben. 1935. V. 7. és 1939. III. 1. között moszkvai követ. (Közben 1935. VI. 28-tól rk. köv.) 1939. VIII. 29-től 1944. IV. 5-ig a szófiai követség vezetője. 1944. IV. 6-tól X. 15-ig a külügyminiszter állandó helyettese. Lényeges szerepe volt Horthy döntésében, amellyel leállította a bp.-i zsidóság elhurcolását. 1944. X. 16-án a németek letartóztatták, majd elengedték. XI. 28-án ismét letartóztatták. 1945. IV. 28-án Ausztriában szabadult, IX. 26-án érkezett haza. Az igazoló bizottság nyugdíjazásra ítélte.

KÁNYA KÁLMÁN, kányai (Sopron, Sopron vm., 1869. nov. 7.–Bp., 1945. febr. 28.) K. József és Rupprecht Karola fia. 1882. IX. 4-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. Bécsi járásbíróági gyakorlattal kezdte pályáját, majd éves katonai szolgálata után Fiumében, 1895-1897-ben a konstantinápolyi konzulátuson dolgozott. (Közben 1896. V. 9-én alkonzul lett.) 1897-1898-ban Szalonikiben, 1899-1900-ban a moszkvai főkonzulátuson, 1900-ban a kijevi konzulátuson szolgált. 1900. IX. 1. és 1902. IX. 25. között a rosztovi alkonzulátus vezetője. 1902. IX. 26-tól 1905. III. 31-ig a cetinjei konzulátuson dolgozott. (Közben 1904. VII. 25-én konzul lett.) 1905. IV. 1-jétől 1913. X. 14-ig a közös külügyminisztérium sajtó osztályán szolgált, majd annak vezetője. (Közben 1909. VI. 29-től min. o. tan., 1911. XII. 28-tól udvari és min. tan.) 1913. X. 15-től rk. követ. Ugyanezen időponttól 1918. XI. 11-ig mexikói követ. 1918. XI. 12-től 1919. X. 26-ig a közös ügyeket felszámoló hatóság vezetője uo. 1919. X. 31-én rk. követi rangban kerül a magyar Külügyminisztériumba. 1925. X. 4-ig központi szolgálatot teljesített. Előbb a politikai osztály vezetője, majd 1920. V. 30-tól a külügyminiszter állandó helyettese. 1925. X. 5-től 1933. I. 10-ig a berlini követség vezetője. 1925-ben Kánya vezette a magyar-szovjet diplomáciai kapcsolatok felvételére irányuló tárgyalásokat, parafálta a megállapodást, amely Horthy és a magyar politikai közvélemény jelentős része ellenállása miatt nem lépett érvénybe. 1933. II. 4-től 1938. XI. 28-ig külügyminiszter. Külügyministersége idején 1936-tól a magyar külpolitika „tojástáncot” járt az egymással ütköző német és olasz politika törekvései között. Az 1938. VIII. 23-i ideiglenes bledi magyar-kisantant megállapodással Magyarország elhárította Hitler törekvését, hogy belesodorja az országot egy Csehszlovákia elleni háborúba. A Kánya által irányított magyar diplomácia nem tudta elérni, hogy a müncheni egyezmény után újabb négyhatalmi direktórium döntsön a magyar-csehszlovák területi vitáról. Kánya lemondása a német igényeknek felelt meg.

KHUEN-HÉDERVÁRY SÁNDOR, gr., hédervári (Hédervár, Győr vm., 1881. jún. 16.–Szentendre 1947.) gr. K. Károly miniszterelnök és gr. Teleki Margit fia. A jogi doktorátus megszerzése után 1903-ban tb. szolgabíróként kezdte pályáját Fejér vm.-ben. 1904-ben próbaszolgálatra a közös külügyminisztériumba került. 1905. májusában diplomáciai vizsgát tett. V. 18-án díjtalan köv. attasé lett. 1905. VI. 8-tól 1907. VIII. 6-ig a bukaresti követségen szolgált. Rövid központi szolgálat után 1908. XI. 14-től 1910. X. 12-ig a madridi nagykövetségen dolgozott (közben 1909. V. 18-án II. o. köv. titkár lett). 1910. X. 13-tól 1913. XII. 30-ig a londoni nagykövetség, 1913. XII. 1-től 1918. VII. 21-ig a berlini

nagykövetség a munkahelye (közben 1912. XI. 1-jétől I. o. köv. titkár). 1918. V. 22-től XI. 11-ig központi szolgálatot teljesített, majd kilépett. 1920. I. 3-án I. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1920. V. 30-tól 1925. X. 20-ig a politikai osztály vezetője. 1925. X. 15-én rk. követ lett. 1925. X. 21-től 1934. I. 12-ig a külügyminiszter állandó helyettese. 1933. XII. 31(!)-től 1940. júniusáig a párizsi követség vezetője. Franciaország összeomlása után Vichy-be került, ahol megszervezte a németekkel kollaboráns francia kormány melletti magyar követséget. 1941. VII. 18-án felmentették e megbízatása alól. VII.31-én nyugdíjaztatott.

KOLOSSA FERENC (Szentgotthárd, Vas vm., 1869. febr. 16.–1934. márc. 28.) K. Ferenc és Sinzinger Antónia fia. A bécsi konzuli akadémia elvégzése után 1890. VII. 19-én konzuli növendéki vizsgát tett. Pályáját 1891. XII. 29-én joggyakorlattal kezdte a bécsi városi járásbíróskáron. 1892. IX. 4-től 1900-ig a konstantinápolyi nagykövetség tolmácsi karában dolgozott. (Közben 1894. XII. 21-től alkonzul, 1897. III. 23-tól ideiglenes III. dragomán, 1898. X. 6-tól III. dragomán, 1900. IX. 1-től konzul.) 1900. XII. 31-től a honvédelvességénél szolgált, 1901. VI. 1-től szolgálaton kívüli állományba került. 1902. IV. 1-től II. dragomán és 1912-ig a konstantinápolyi nagykövetségen szolgált. (Közben 1905. XII. 23-tól I. dragomán, 1906. V.25-től II. o. köv. tan., 1908. I. 17-től I. o. köv. tan., 1911. III. 30-tól a nagykövetség első diplomáciai hivatalnok.) 1912. V. 22-től rk. követ. Ugyanettől 1918. XI.11-ig a Rio de Janeiro-i követség vezetője. 1918. XI. 12-től 1920. V. 27-ig uo. a felszámoló hatóság vezetője. 1920. X. 23-án rk. követi rangban került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől a belgrádi képviselő, majd követség vezetője. 1923. IX. 6-án rendelkezési állományba került és 1924. VII. 1-én nyugdíjaztatott.

KORÁNYI FRIGYES, br., tolcsvai (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1869. jún. 21.–Bp., 1935. dec. 26.) Br. K. Frigyes belgyógyász professzor és Bónis Malvin fia. Kezdetben pénzügyi pályán tevékenykedett. 1912-től az Országos Központi Hitelszövetkezet vezérigazgatója. 1919. IX. 2-től 1920. XII. 16-tól pénzügyminiszter. 1923. II. 20-án rk. követi rangban került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1924. IV. 17-ig a párizsi követség vezetője. (Spanyolországban is akkreditálva.) 1924. III. 25-től XI. 15-ig ismét pénzügyminiszter. 1924. XI. 20-tól 1928. VIII. 24-ig ismét a párizsi követség vezetője. (Közben 1926. I. 9-én felmentették a spanyol ügyek vitele alól.) 1928. IX. 30-án az állami szolgálatban nyugdíjazták. 1928. IX. 5-től 1932. I. 1-ig újból a Pénzügyi Központ igazgatója. 1931. XII. 16-tól 1932. X. 1-ig Károlyi Gyula kormányában pénzügyminiszter. 1932-től a felsőház örökös tagja. 1932. X.1-jétől haláláig a Pénzügyi Központ elnöke.

KRISTÓFFY JÓZSEF, csejtei (Makó, Csanád vm., 1890. júl. 17.–Bogö (Dánia) 1969. aug. 22.) K. József belügyminiszter és Völgyessy Ernesztin fia. Pályáját 1911. XII. 27-én segélydíjas min. számgyakornokként kezdte a Pénzügyminisztérium számvétségén. 1912. VII. 2-án díjtalan min. fog. gyakornok lett a Honvédelmi Minisztériumban. 1914. VIII. 3-tól 1919. I. 31-ig katona. (1916. X. 28-án főhadnagy lett.) 1919. I. 18(!)-től min. fogalmazó a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-től min. s. titkár a Külügyminisztériumban. Ugyanettől 1937. III. 31-ig központi szolgálatot teljesített a számjel o., hadifogoly o., politikai o., a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. keretében (Közben 1924. II. 29-én min. titkár, 1929. III. 30-án min. o. tan. lett.) 1937. IV.1-jétől 1939. szeptemberig a varsói követségen szolgált (közben 1938. VI. 30-án min. tan. lett). 1939. IX. 30-tól 1941. VI. végéig a moszkvai követség vezetője. Hazatérte után a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt.

1941. XII. 30-ig min. o. főnök. 1943. VIII. 18-től a koppenhágai követség vezetője követi minőségben. A német megszállás után is állomáshelyén maradt.

KUHL LAJOS, borsosháti (Kalocsa, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1891. aug. 29.-?) rk. köv. K. József és Hausner Anna fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1914. XI. 30-án közigazgatási gyakornokként kezdte Bács-Bodrog vm.-ben. 1915. XII. 29-től vm-i aljegyző uo. 1917. VI. 11-én tb. főjegyző lett. 1921. I. 5-én külügyi fogalmazói próbaszolgálatra került. 1921. VIII. 23-án min. s. titkár lett a Külügyminisztériumban. Központi szolgálatot teljesített az elnöki o., majd (legkésőbb) 1924-től 1935. IX. 19-ig a politikai o. keretében (közben 1926. VI. 27-én min. titkár lett). 1935. IX. 20-tól 1937. X. 18-ig az ankarai követség dolgozott (közben 1936. VI. 30-án min. o. tan. lett). 1937-től ismét központi szolgálat következett a politikai o.-on. (Valószínűleg) 1938 júniusától 1939. IV. 16-ig a politikai o. vezetője. 1939. IV. 17-től 1940. III. elejéig a berlini követségen szolgált. 1940. II. 24(!)-től IX. 21-ig a helsinki követség vezetője követi minőségben. (A balti államokban is akkreditálva.) 1941. II. 12-től a világháború végéig a pozsonyi követség vezetője. (közben 1943. XII. 31-től rk. követ.)

MAGYARY ANTAL, kissolymosi, (Zágráb, Horvátország, 1881. aug. 9.-?) M. Miklós és Dávid Gizella fia. A bp.-i és a kolozsvári tudományegyetemen tanult, majd jogi doktorátust szerzett. Pályáját 1907. januárjában közig. gyakornokként Temes vm.-ben kezdte. 1907. VII. és 1914. között kormányzósági tisztviselő Bosznia-Hercegovinában. Előbb fog. gyakornok, majd 1908. decembertől II. o. pol. adjunktus, 1911. áprilistól kormányzósági fogalmazó. 1915. márciustól II. o. járási főnök. 1914. VIII. 1-jétől 1917. júniusáig katona. 1919. I. 18-től min. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án Kun Béla elbocsátotta a külügyi népbiztosságról. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került vissza a Külügyminisztériumba. 1919. XII. 19-től 1922. V. 31-ig a belgrádi követségen dolgozott, 1922. VII. 13-tól II. o. köv. tan. Rövid központi szolgálat után 1922. XI. 14-től 1923. XII. 3-ig a berlini, majd 1923. XII. 4-től 1925. XII. 19-ig a bukaresti követségen dolgozott. (1924. XI. 15-től 1925. VI. 22-ig id. ügyvivő., utána első beosztott tisztviselő.) 1926. I. 9-től 1928. II. 7-ig a madridi követség ügyvivője. (Portugáliában is akkreditálva.) 1928. IV. 16-tól 1929. II. 8-ig a párizsi követségen id. ügyvivő, majd első beosztott. 1929. II. 9-től 1934. X. 24-ig bukaresti követség vezetője követi minőségben. (Közben 1929. II. 9-től I. o. köv. tan., 1929. X. 24-től rk. követ.) 1934. X. 24-től 1939. IX. 13-ig a hágai követség vezetője. (Dániában, Norvégiában és Svédországban is akkreditálva.) 1939. X. 31-én nyugdíjazták.

MÁRIÁSSY ZOLTÁN, márkusi és batizfalvi (Rimaszombat, Gömör-Kishont vm., 1891. márc. 15.-?) M. László és Farkas Erzsébet fia. A bécsi konzuli akadémia elvégzése után 1914. VII. 6-án konzuli vizsgát tett. Pályáját a szmirnai főkonzulátuson kezdte, ahol 1915. I. 4-től 1918. VI. 22-ig dolgozott. (Közben 1915. VIII. 24-én konzuli attasé, 1916. IX. 11-én alkonzul lett.) 1918. VI. 23-tól Luganóban szolgált. 1918. XII. 1-én rendelkezési állományba került. 1919. I. 18-án alkonzulként jutott a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került vissza a külügyi pályára. Központi szolgálatot teljesített, majd 1920. IX. 8-tól X. 21-ig a berlini követségen, X. 29-től 1921. IV. 12-ig a hágai képviselőten tevékenykedett (ez utóbbi helyen id. ügyvivő.) 1921. IV. 13-tól X. 5-ig a berlini követség, 1921. X. 6-tól 1924. X. 31-ig a római követség a munkahelye. Ezután 1926. VIII. 10-ig központi szolgálat következett. 1926. VIII. 11-től 1929. V. 31-ig a prágai követségen volt. 1929. VI. 1-jétől 1935. V. 6-ig központi szolgálatot végzett, (legkésőbb) 1930-tól a miniszteri kabinet vezetője. (Közben 1929. VI. 27-től II. o. köv. tan.) 1935. V. 7-től 1941. VII. 18-ig az ankarai követség vezetője. (Közben

1935. V. 7-től I. o. köv. tan., 1938. VI. 30-tól rk. követ.) Törökországi megbízatása mellett 1937. V. 31-től 1941. II. 12-ig Irakban és Iránban is akkreditálva. 1941. VII. 18-tól a római követséget vezette. Róma elfoglalása után hazatért, a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. A német megszállás után is a Külügyminisztérium kötelékében maradt.

MAROSY FERENC, (Mengele) marossolymosi (Szeged, Csongrád vm., 1893. jún. 30.–Madrid, 1986. máj. 9.) Mengele Antal és Gössl Franciska fia. 1914. VIII. 9-től 1919. III. 10-ig katona volt. 1919. III. 20-án min. s. fog.-ként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1919. X. 31-én került vissza ismét a minisztériumba min. fog.-ként. Központi szolgálatot teljesített előbb a sajtó, majd a politikai osztályon. 1922. XII. 14-től 1923. VII. 19-ig a londoni követségen dolgozott. (Közben 1923. VI. 7-én min. s. titkár lett.) 1923. VII. 20-tól 1924. III. 8-ig a brüsszeli követség id. ügyvivője. Rövid központi szolgálat után 1924. VI. 18-tól 1926. VI. 9-ig ismét a londoni követségen tevékenykedett. (Közben 1926. III. 9-én II. o. köv. titkár lett.) 1926. VI. 10-tól 1929. XII. 20-ig a bukaresti követség, 1929. XII. 21-től 1932. XII. 31-ig a madridi követség tisztviselője. (Közben 1930. IX. 2-től I. o. köv. titkár, 1932-1933-ban id. ügyvivő.) Ezután 1937. II. 28-ig központi szolgálatot teljesített, a sajtó o. vezetője. 1937. III. 1-jétől 1939. IV. 18-ig a londoni követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1938. VI. 30-án II. o. köv. tan. lett.) 1939. IV. 18-tól 1940. IV. 14-ig a prágai főkonzulátus vezetője. 1940. májustól 1941. V. 17-ig a kairói követség ügyvivője. 1941. V. 17-től a német megszállásig a zágrábi követség vezetője. (Közben 1941. VI. 30-án I. o. köv. tan., 1942. XI. 31-én rk. követ lett.), majd a helsinki-i követséget vezette. Miután Finnország 1944. IX. 19-én fegyverszünetet írt alá a Szovjetunióval, Marosy Madridba távozott.

MASIREVICH SZILÁRD, nemes (1879. jan. 7.–?) (1902. IV. 10-én fizetéstelen fog. gyakornokként a Földművelésügyi Minisztériumban kezdte pályáját, XII. 22-én fizetéstelen s. fog. lett.) 1903. V. 5-én fog. gyakornokként került a közös külügyminisztériumba. 1904. májusban diplomáciai vizsgát tett. 1904. V. 18-án fizetéstelen követségi attasé lett. 1904. V. 21-től 1907. IV. 5-ig az athéni követségen szolgált. 1907. IV. 6-tól 1908. III. 26-ig a londoni nagykövetségen dolgozott. 1908. III. 27-től 1909. III. 26-ig a brüsszeli követségen, 1909. III. 27-től 1911. IV. 10-ig a müncheni követségen dolgozott. (Közben 1909. V. 18-án II. o. köv. tan. lett.) 1911. IV. 11-től XII. 19-ig a kairói diplomáciai ügynökségen tevékenykedett. (Közben 1911. VI. 30-án I. o. köv. titkár lett.) Rövid központi szolgálat után 1912. VIII. 6-tól a washingtoni nagykövetségen dolgozott. 1914. VIII. 15-től XII. 10-ig a külügyminiszter megbízottja a balkáni haderők parancsnoksága hírszerző különítményénél. 1915. I. 22-től IV. 27-ig a koppenhágai követségen szolgált. 1915. VIII. 21-től a külügyminiszter varsói delegátusához volt beosztva. 1916. XI. 11-től központi szolgálatot teljesített. 1918. novembertől részt vett a megszerveződő bécsi magyar követség munkájában. 1919. I. 31-én nyugdíjazták. 1920. I. 3-án I. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1925. VI. 10-ig a bécsi követség a munkahelye. (1921. I. 22-től VII. 5-ig id. ügyvivő; 1921. VI. 14-én rk. követi kinevezést kapott; 1921. VII. 6-tól a követség vezetője.) 1925. V. 19-től 1933. V. 13-ig a prágai, 1933. V. 16-tól 1935. XII. 10-ig a berlini, 1936. II. 15-től 1938. III. 16-ig a londoni követséget vezette. 1938. IV. 30-án nyugdíjazták.

MATUSKA PÉTER, tvarozsnai és felsőrásztokai (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1885. aug. 28.–?) Matuska Péter és káji Comáromy Blanka fia. A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett jogi doktorátus után pályáját 1907-ben II. o. aljegyzőként Liptó vm.-ben kezdte. 1913-ban II. o. főjegyző lett uo. 1914. VIII. 1-jétől 1918. VI. 15-ig katona. 1919. I. 18-án min. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi

népbiztosságról elbocsátották, az ellenforradalmi Külügyminisztérium ismét alkalmazta. 1921. III. 29-től 1928. áprilisig a prágai követségen dolgozott. (Közben 1922. III. 4-től 1923. II. 15-től id. ügyvivő, 1926. I. 30-tól I. o. köv. titkár, 1926. III. 9-től II. o. köv. tan.) 1928. II. 7-től 1930. VIII. 19-ig a madridi követség vezetője. (1929. IV. 2-től ügyvivői, majd követi minőségben. Egyébként 1928. VI. 28-án lett I. o. köv. tan.; Portugáliában is akkreditáltatott.) 1930. XII. 3-tól 1935. III. 27-ig a varsói követség vezetője követi minőségben. (Közben 1931. VII. 11-én rk. követ lett.) 1935. III. 27-től 1937. V. 5-ig a szófiai követség vezetője, 1937. V. 5-től 1943. IX. 10-ig a stockholmi követség vezetője. (Dániában és Norvégiában is akkreditáltatott.) 1943. XI. 6-án titkos tan. rangot kapott.

MATUSKA-COMÁROMY PÉTER Id. Matuska Péter

MECSÉR ANDRÁS (Vác, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1883. febr. 26.–?) Az 1944. X. 15-i nyilas puccs után berlini követ.

MOLDOVÁNYI SÁNDOR, rettegi (Versec, Temes vm., 1878. aug. 13.–?) M. Sándor és Preyer Irma fia. Jogi doktorátust szerzett, pályájának 1901–1920. közötti szakaszában a Földművelésügyi Minisztériumban dolgozott. (1901-ben díjtalan fog. gyak.; 1902. VI. 28-tól fizetéstelen s. fog.; 1906. XII. 1-én min. s. fog., 1909. I. 6-án min. fog.; 1910. XII. 16-án min. s. titkár lett. 1914-től szaktudósító külföldön.) 1914. VIII. 1-jétől 1918. III. 12-ig katona. (Közben 1917. XI. 1-én min. titkári kinevezést kapott.) 1919. I. 1-jétől min. o. tan.) 1920. V. 22-én II. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1927. VI. 30-ig központi szolgálatot teljesített. (Közben 1924. III. 22-én I. o. köv. tan. lett. 1924-től a gazdaságpolitikai és közigazgatási o. vezetője.) 1927. VII. 1-jétől 1928. IV. 10-ig a bécsi követségen dolgozott. 1928. V. 6-tól 1934. IX. 28-ig az athéni követség vezetője. (1929. XI. 27-től ügyvivő, majd követ.) 1932. XII. 22-én rk. követi rangot kapott. 1934. X. 31-én nyugdíjaztatott.

NAGY ELEK, verseghi (Kolozsvár, Kolozs vm., 1884. ápr. 10.–?) N. Ferenc és Huzella Erzsébet fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályája első szakaszában, 1905–1914. között a Központi Statisztikai Hivatalban dolgozott. (1905-ben díjtalan min. s. fog., 1907-ben fizetéses min. s. fog., 1911-ben min. fog.) 1914. II. 26-tól II. o. köv. titkár a közös külügyminisztériumban. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került a Külügyminisztériumba, ahol 1925-ig központi szolgálatot teljesített. (Közben 1921. V. 14-én II. o. köv. tan. lett, (legkésőbb) 1924. áprilisától a szociálpolitikai és munkaügyi o. vezetője. 1925. V. 20-tól a genfi — Nemzetek Szövetsége mellett működő — képviselő vezetője miniszterrezidenci minőségben. 1926. III. 25-től 1927. VIII. 21-ig a vatikáni követség vezetője. (Közben 1927. VI. 11-én rk. követ lett.) Ezután rendelkezési állományba került. 1929. II. 1-én nyugdíjaztatott.

NAGY LÁSZLÓ, galánthai (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1888. aug. 12.–?) N. Sándor cs. és kir. asztalnok, jogtudós, közigazgatási író és Della Vedella Gizella fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1911-ben díjtalan közigazgatási gyakornokként kezdte Pest vm.-ben. 1912-ben fizetéstelen s. fog., szaktudósító a Kereskedelmi Minisztériumban. 1914. VIII. 26-tól fizetéstelen fog. a Honvédelmi Minisztérium Hadsegélyező Hivatalában. 1915. VII. 13-tól 1918. XI. 21-ig katona. 1920. V. 20-tól próbaszolgálatosként került a Külügyminisztériumba, a közigazgatási és jogsegély o.-ra. 1921. VI. 1-én II. o. köv. titkár lett. 1923. I. 22-től 1928. I. 28-ig a prágai követségen, 1928. I. 29-től 1933. VI. 29-ig az ankarai követségen dolgozott (közben 1928. IV. 27-én I. o. köv. titkár lett). 1933. VI. 30-tól 1938. III. 19-ig a bukaresti követség, 1938. III. 20-tól 1941. márciusáig a római

követség a munkahelye (közben 1938-ban II. o. köv. tan. lett). 1941. III. 15-től 1943. IX. 3-ig a bukaresti követség vezetője követi minőségben. (Közben 1941. VI. 30-tól I. o. köv. tan., 1942. XII. 31-től rk. követ.) Ezután a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. A német megszállás után is szolgálatban maradt.

NELKY JENŐ (Sopron, Sopron vm., 1884. jún. 10.–?) N. József és Mérey Matild fia. 3 esztendeig a Ludovika akadémián tanult, majd a pozsonyi jogakadémiát végezte el. 1904-1912. között katona volt. 1912-1913-ban díjtalán fog. gyak.-ként a marseille-i főkonzulátus dolgozott. 1913. XI. 27-én konzuli attaséi vizsgát tett. 1913. XII. 13-án konzuli attasé lett, ugyanettől 1917. IV. 8-ig a chicagói főkonzulátuson tevékenykedett. (Közben 1916. I. 28-án alkonzul lett.) 1917. VI. 11-től 1918. XI. 13-ig ismét katona. 1918. XII. 1-én rendelkezési állományba került. 1919. I. 18-án alkonzuli rangban került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én II. o. konzuli besorolással került vissza a minisztériumba. Központi szolgálatot teljesített, a sajtó o., ill. a politikai hírszerző o. vezetője. (Közben 1923. V. 30-án min. o. tan. lett.) 1924. I. 16-tól 1930. III. 31-ig a londoni követség első beosztottja. (Közben 1926. I. 30-tól II. o. köv. tan.) 1930. IV. 1-jétől 1932. XII. 13-ig a Buenos Aires-i követség vezetője miniszterrezidenci minőségben. (Uruguayban és Chilében is akkreditálva.) 1933. I. 1-jétől 1934. IX. 28-ig a bécsi követség vezetője. (Svájcban, valamint Liechtensteinben is — ez utóbbi helyen főkonzuli minőségben — akkreditálva.) Jugoszláv nővel kötött házassága miatt kellett követi állásáról lemondania. 1935. I. 31-én nyugdíjaztatott, majd a Magyar Rádiónál helyezkedett el.

NEMES ALBERT, gr., hidvégi (Bécs, 1866. nov. 18.–Róma 1940. márc. 20.) Gr. N. Vince és br. Wodianer Gabriella fia. A bécsi egyetemem végzett jogot. Pályáját 1888. XII. 27-én tb. aljegyzőként kezdte Nyitra vm.-ben. 1889. IV. 29-én fog. gyak.-ként került a közös külügyminisztériumba. 1890. májusban diplomáciai vizsgát tett. 1890-1894. között fizetéstelen köv. attasé. (1890. V. 29-től a római nagykövetségen, 1893. XII. 6-tól a berlini nagykövetségen dolgozott.) 1894. XI. 11-én köv. attasé, 1895. IX. 29-én köv. titkár lett. 1898. XII. 22-től a konstantinápolyi nagykövetségen, 1901. VII. 1-jétől a belgrádi követségen tevékenykedett. 1903. II. 13-án II. o. köv. tan. lett. 1903. X. 26-tól 1911-ig a párizsi nagykövetségen szolgált. (Közben 1904. IX. 19-én I. o. köv. tan., 1911. III. 25-én rk. követ lett.) 1911. IV. 11-től központi szolgálatot teljesített. 1919. I. 27-én nyugdíjaztatott. 1919. XI. 13-án rk. követi rangban került a Külügyminisztériumba. 1919. XI. 16-tól 1926. X. 2-ig a római képviselőt, majd követséget vezette. (1922. VI. 6-tól Albániában is akkreditálva.) 1926. X. 31-én nyugdíjaztatott.

NEMESKÉRI KISS SÁNDOR, nemeskéri (Göd, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1884. máj. 14.–?) Nemeskéri Kiss Pál és gr. Szápáry Vera fia. A budapesti tudományegyetemen tanult, majd elvégezte a magyaróvári gazdasági akadémiát. Pályáját 1909. X. 12-én fizetéstelen jószágigazgatósági fogalmazóként kezdte a Földművelésügyi Minisztériumban. A római nemzetközi mezőgazdasági intézetben segéd-szaktudósító. 1912. V. 30-tól jószágigazgatósági fog. 1912-ben, majd 1917-1918-ban szaktudósító Szófiában. (Közben 1914-1916-ban katona.) 1919. I. 18-án min. s. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. XI. 13-án I. o. köv. titkárként került vissza a minisztériumba. 1921. VIII. 24-től 1929. IV. 25-ig a szófiai követség ügyvivője. (Közben 1928. IV. 27-én II. o. köv. tan. lett.) 1929. VI. 13-tól 1932. I. 31-ig a stockholmi követség vezetője. (Dániában és Norvégiában is akkreditálva; 1932. I. 29-én I. o. köv. tan. lett.) Ezután a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt, majd 1933.

XI. 16-től 1937. VII. 1-ig a helsinki-i követség vezetője. (Lettországból és Litvániában is akkreditálva.) Ezután ismét a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1939. VI. 30-én rk. követ lett. 1939. VII. 31-én nyugdíjaztatott.

PARCHER FÉLIX, terjékalvi (1876. jan. 16.–1933. febr. 1.) P. Félix és Hampel Anna fia. A bécsi konzuli akadémia elvégzése után pályáját 1899. XI. 30-én konzuli attaséként kezdte. 1900-ban az alexandriai, majd a kairói konzulátuson dolgozott. 1901-1905-ben a plevljei cs. és kir. megszálló csapatparancsnokság polgári biztosa (közben 1901. XII. 2-án alkonzul lett.) 1906-ban a monasztiri-i konzulátuson dolgozott. 1907. IV. 13-tól 1918. X. 30-ig a konstantinápolyi nagykövetség dragománja (tolmácsa) (közben 1909. VI. 26-án konzuli, 1918. XI. 30-án főkonzuli rangot kapott.). 1919. I. 18-án II. o. köv. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1921. III. 9-ig a bécsi követségen dolgozott. 1921. III. 8-tól 1931. XII. 1-ig a berni követség ügyvivője, majd követként vezetője. (1928. II. 10-től Kairóban is akkreditálva.) A kairói követség vezetését berni követség éléről történt visszahívása után — haláláig — Budapestről látta el.

PELÉNYI JÁNOS (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1885. febr. 5.–Hanover, New Hampshire, USA, 1974. ápr. 19.) P. Lajos és Daman(?) Harriet fia. A bécsi konzuli akadémia elvégzése után 1907-ben konzuli vizsgát tett. Pályáját 1907-ben bécsi bírósági gyakornokként kezdte. 1908-ban a pittsburgi konzulátuson szolgált. 1908. V. 26-án konzuli attasévá neveztetett ki. 1909. X. 16-tól 1911-ig a chicagói főkonzulátuson dolgozott (közben 1909. XII. 9-én alkonzul lett). 1911. X. 16-tól 1917. IV. 8-ig a clevelandi konzulátuson tevékenykedett (közben 1916. I. 28-án konzul lett). 1917. VII. 23-tól központi szolgálatot teljesített. 1919. VIII. 31-én nyugdíjaztatott. 1919. X. 31-én I. o. konzulként került a Külügyminisztériumba, ahol különleges alkalmazásban volt (közben 1920. V. 20-án II. o. köv. tan. lett). 1922. I. 1-jétől 1930. VIII. 27-ig a washingtoni követség első beosztott tisztviselője (közben 1929. II. 12-én I. o. köv. tan. lett). 1930. X. 28-tól 1933. XI. 27-ig a genfi — Nemzetek Szövetsége mellett — képviselő vezetője miniszterrezidenci minőségben (közben 1933. VI. 18-án rk. követ lett). 1933. XI. 7-től 1940. XII. 14-ig a washingtoni követség vezetője (1934-től Kubában és Mexikóban is akkreditálva). 1940. XII. 31-én id. nyugdíjaztatott. 1941. X. 9-én magyar állampolgárságától megfosztatott.

PERLAKY-KASSA ENDRE (?-?) A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1930. XI. 1-én min. s. fog.-ként kezdte a Külügyminisztérium külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o.-án, majd a politikai o.-on, illetve a min. kabinetben tevékenykedett. 1933. VI. 19-től köv. attasé. 1934. V. 25-től 1935. XII. 15-ig a bécsi követségen, 1935. XII. 15-től 1939. VIII. 21-ig a varsói követségen szolgált (közben 1937. VI. 30-án II. o. köv. titkár lett). 1939-1942. között központi szolgálatot teljesített a nemzetközi közjogi o.-on (közben 1940-ben min. s. titkár, 1941. XII. 24-én min. titkár lett). 1942. III. 18-tól a bukaresti követségen dolgozott. A német megszállás után a szófiai követség vezetője.

PRÁZNOVSZKY IVÁN, zarkafalvi és práznoczi (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1883. dec. 12.–?) P. Géza és Lázár Flóra fia. A budapesti tudományegyetemen tanult jogot. Pályáját 1905. IX. 19-én fizetéstelen min. s. fog.-ként a király személye kerüli minisztériumban kezdte (közben 1907. XI. 25-én fizetéstelen min. fog., 1908. VI. 1-én II. o. udvari és min. fog. lett.) 1910. IV. 26-tól 1918-ig a közös külügyminisztériumban dolgozott. (1910. IV. 26-án udvari és min. fog., 1912. IV. 29-én udvari és min. titkár lett. 1912. VI. 12-től VIII. 28-ig a római nagykövetségen tevékenykedett. 1912. IX. 18-tól 1913-ig a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országgyűlési bizottságnak az osztrák delegációval és a

külügyminiszterrel való érintkezése közvetítésére kirendelt gr. Szápáry Tibor o. tan. mellé beosztva. 1917. VIII. 16-án min. o. tan. lett.) 1919. I. 18-án min. o. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én I. o. köv. tan.-ként került vissza a minisztériumba. 1919. XII. 29-től 1920. VI. 30-ig a Párizsba kiküldött békedelegáció főtitkára. 1920. IX. 16-tól a párizsi képviselő, majd 1921. IX. 27-től a követség ügyvivője. 1922. II. 13-tól 1922. XI. 21-ig uo. köv. minőségben dolgozott. (1922. II. 25-től Spanyolországban is akkreditálva.) 1923. II. 1-én id. nyugdíjaztatott.

PROCOPIUS BÉLA, nemes (Pest, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1868. júl. 23.–?) P. Vilmos és Werther Olga fia. A budapesti tudományegyetemen szerzett jogi doktorátus után pályafutását a Kereskedelmi Minisztériumban kezdte, ahol 1893 – 1920. V. 21. között dolgozott. (1893. IX. 30-án díjtalan min. s. fog., 1895. IX. 10-én min. s. fog., 1900. X. 27-én min. s. titkár, 1905. IX. 26-án min. titkár, 1913. IV. 7-én min. o. tan., 1918. XII. 31-én min. tan. lett. Közben 1904–1909-ben Bernben, 1911–1918-ban Rómában volt szaktudósító.) 1920. V. 22-én kereskedelmi igazgatói besorolással került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1925-ig központi szolgálatot teljesített a politikai o.-on. (Közben 1924. III. 22-én I. o. köv. tan. lett.) 1925. XI. 18-tól 1928. III. 31-ig az athéni követséget vezette ügyvivői minőségben. (1928. III. 6-án rk. követ lett.) 1928. VI. 30-án nyugdíjaztatott.

RUBIDO-ZICHY IVÁN, br., zagorjei, zichi és zajki (Graz, 1874. jún. 17.–?) A budapesti tudományegyetemen szerzett jogi doktorátus után pályáját 1900. I. 13-án díjtalan tisztsésselőként a közös külügyminisztériumban kezdte. 1900-ban tett diplomáciai vizsgát, XII. 16-án köv. attaséi kinevezést kapott. A vatikáni, bukaresti, madridi, washingtoni állomáshelyeken szolgált díjtalan tisztsésselőként 1904. IX. 25-ig. 1904–1914. között a pekingi, koppenhágai, stockholmi, kairói, stuttgarti, konstantinápolyi, majd ismét a stockholmi diplomáciai misszióán szolgált. (Közben 1906. V. 25-től köv. titkár, 1913. III. 4-től II. o. köv. tan.) 1914. VIII. 1-jétől katona. 1915–1916-ban a külügyminiszter képviselője a balkáni haderők parancsnokságánál, majd a két déli haderő parancsnokságánál, végül a délnyugati arcvonal parancsnoksága hírszolgálati o.-nál. 1917. III. 28-tól a szófiai követségen tevékenykedett. 1919. III. 31-én nyugdíjaztatott. 1920. XI. 25-én rk. köv. rangban került a Külügyminisztériumba, 1921. VII. 18-ig központi szolgálatot teljesített. 1921. VII. 22-től 1924. XI. 9-ig a bukaresti követség vezetője. 1924. X. 21-től 1932. XII. 5-ig a londoni követség vezetője. 1932. XII. 31-én nyugdíjaztatott.

RUDNAY LAJOS, rudnói és divékújfalusi (Nagysurány, Nyitra vm., 1883. okt. 28.–?) R. Béla bp.-i főkapitány és Birly Ilona fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1906. VII. 21-én fog. gyak.-ként a közös külügyminisztériumban a velencei főkonzulátuson kezdte. 1907. XII. 6-án konzuli attaséi vizsga. 1907–1913. között Üszküb, Prizren, Mitrovica, Durazzo, Valona, Prizren, ismét Durazzo, Valona állomáshelyeken folytatott konzuli tevékenységet. (Közben 1908. V. 26-tól konzuli attasé, 1909. XII. 6-tól alkonzul.) 1913. X. 6-tól 1914. I. 3-ig az albániai nemzetközi ellenőrző bizottság osztrák-magyar biztosa mellé volt beosztva. 1914. III. 17-től központi szolgálatot teljesített. 1915. júliusától 1916. júniusig katona. (Közben 1916. I. 28-án konzuli kinevezést nyert.) 1919. I. 18-án II. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1927. I. 31-ig központi szolgálaton volt. A miniszteri kabinet, majd a gazdaságpolitikai és közgazdasági o. a munkahelye. (Közben 1921. VI. 14-én II. o. köv. tan. lett.) 1927. I. 25-től 1929. V. 13-ig a hágai követség ügyvivője. 1929. IV. 25-től 1935. III. 27-ig a szófiai követség vezetője, előbb ügyvivő, majd 1929. X. 24-től köv. minőségben. (Közben 1929. VI. 27-től I. o. köv. tan., 1929. X. 24-től rk. követ.)

1935. III. 27-től 1937. V. 31-ig a bécsi követség vezetője. 1937. V. 31-től 1939. VI. 13-ig az athéni követség vezetője. (1939. I. 14-től Egyiptomban is akkreditálva.) Ezután a Külügyminisztériumban a miniszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1942. VI. 30-án nyugdíjaztatott.

SEMSEY ANDOR, gr., semsei. Pályáját 1923. X. 17-én fog. gyak.-ként kezdte a Külügyminisztériumban. 1924. I. 22-én min. s. fog. lett. 1924-ben a bukaresti követségen dolgozott, majd 1927-ig a római követségen állomásozott. (Közben 1926. II. 13-án min. fog., VI. 24-én köv. attasé lett.) 1927-től 1935. X. 31-ig a bécsi követség szolgált. (Közben 1930. VII. 31-én II. o. köv. titkár lett.) 1935. XI. 1-jétől 1939. januárjáig központi szolgálaton volt a politikai o.-on. (Közben 1937. VI. 30-tól I. o. köv. titkár.) 1939. I. 7-től 1940. IV. végéig a kairói követség ügyvivője. 1940. IV. végétől a Buenos Aires-i követségen dolgozott. (Közben 1942. VI. 30-án II. o. köv. tan. lett.)

SOMSSICH JÓZSEF gr., saárdi (Graz, 1984. dec. 19.–1941. jan. 22.) S. Adolf cs. és kir. dzsidás főhadnagy és gr. Somssich Terézia fia. A jogi doktorátus megszerzése után bevonult katonának és 1884. XI. 1-én tart. hadnagy lett. 1888. XI. 27-től fizetéstelen s. fog. a Belügyminisztériumban. 1891. II. 3-tól tb. aljegyző. 1893. XI. 30-án az állami szolgálatból kilépett. 1894. I. 1-jétől a honvédlövasságnál szolgált. 1898. I. 22-től VI. 30-ig a genovai főkonzulátus dolgozott. 1898. VII. 14-én konzuli attaséi vizsgát tett. 1898. IX. 30-tól fog. gyak. a közös külügyminisztériumban. 1898. XI. 23-án fizetéstelen köv. attasé lett és XI. 27-én a berlini nagykövetségre került. 1899. II. 23-án kamarási rangot kapott. 1901. V. 22-től a drezdai követségen, 1903. VI. 17-től a római nagykövetségen, 1905. I. 3-tól a müncheni követségen dolgozott. 1906. V. 25-én II. o. köv. tan. lett. 1907. I. 4-től ismét a római nagykövetségen szolgált. 1908. XI. 22-én I. o. köv. tan. lett. 1910. VII. 5-én szabadsgoltatott. 1911. IV. 11-től 1914. VIII. 10-ig a párizsi nagykövetség dolgozott. 1919. IX. 11-től 1920. III. 15-ig külügyminiszter. 1920. VII. 3-tól 1924. IX. 27-ig vatikáni követ. 1924. X. végén nyugdíjaztatott.

SZABÓ LÁSZLÓ, vitéz. 1933(?)-tól a római követség katonai (1939. II. 8-tól katonai és légügyi) attaséja. 1943 őszétől a Mussolini salói köztársaságában létesített velencei követség vezetője rk. követként.

SZABÓ GYÖRGY, szentmiklósi (1891. ápr. 24.–?) 1913-ban elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1914. júliustól 1917. X. 31-ig katona. (Közben 1915. VII. 24-én konzuli attasé lett.) 1917. XII. 28-án került a közös külügyminisztériumba. 1918. III. 24-én alkonzul lett. 1918. I. 18-án alkonzuli rangban lépett be a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én II. o. konzulként került vissza a minisztériumba, ahol 1926. X. 13-ig a közgazdasági, majd a pénzügyi o.-on dolgozott. 1926. X. 14-től 1935. VII. 28-ig a zágrábi konzulátus vezetője. (Közben 1930. VI. 3-án I. o. konzul lett.) 1935. IX. 1-jétől 1939. VIII. 14-ig a müncheni főkonzulátus vezetője. 1939. VIII. 16-tól 1941. II. 12-ig a pozsonyi követség vezetője, előbbi ügyvivői, majd 1939. XII. 28-tól követi minőségben. (1939. XII. 28-tól I. o. köv. tan.) 1941. II. 12-től 1944. III. 19-ig a helsinki követség vezetője. Az ország német megszállása után állásáról lemondott.

SZÁPÁRY LÁSZLÓ, gr., muraszombati, széchiszigeti, letenyei és ercsii (Nagyperkátá, Fehér vm., 1864. máj. 16.–Bécs 1939. okt. 12.) A jogi doktorátus megszerzése után 1886-1887-ben közig. gyak. Vas vm.-ben. 1888-ban tb. köv. attasé Londonban. 1889-1893-ban köv. attasé uo. 1893-ban és 1896-ban szabadelvű programmal országgyűlési képviselő. 1897-1904-ben fiumei kormányzó. 1922. III. 22-én rk. követi rangban került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1924. X. 9-ig a londoni követség vezetője.

SZENT-ISTVÁNY BÉLA (1890. ápr. 26.–Teherán 1941. VI. 30.) A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1912. XI. 19-én díjas joggyakornokként a kassai törvényszéken kezdte. 1913. VIII. 9-től törvényszéki jegyző. 1917. III. 5-től min. fog. az Igazságügyi Minisztériumban. 1918. V. 31-én törvényszéki bíró lett a Budapesti Törvényszéken. 1918. XII. 31-én min. s. titkárként került ismét az Igazságügyi Minisztériumba. 1921. IX. 28-tól min. titkár uo. 1921. XI. 15-től min. titkár a Külügyminisztériumba, ahol a nemzetközi közjogi o. h. vezetője lett. 1925. II. 20-tól 1927. V. 4-ig a párizsi magyar-román vegyes döntőbíróóság nemzeti titkára. 1927. V. 5-től 1929. III. 31-ig a párizsi követségen dolgozott. (Közben 1928. VI. 28-án min. o. tan. lett.) 1929. IV. 1-jétől 1939. I. 9-ig központi szolgálatot teljesített. 1936-tól a nemzetközi közjogi és szerződési o. vezetője. 1937. III. 1-jétől 1939. I. 9-ig a sajtó o. vezetője. (Közben 1936. VI. 30-án min. tan. lett.) 1939. I. 10-én a genfi képviselőre került. 1939. IX. 23-tól 1941. II. 12-ig a hágai követség vezetője követi minőségben. 1941. II. 12-től VI. 30-án bekövetkezett haláláig a teheráni követség vezetője. (Irakban is akkreditálva.)

SZENTMIKLÓSY ANDOR, szentmiklósi (Bp., 1893. okt. 6.–Dachau, Németország, 1945.) Sz. Jenő cs. és kir. főkonzul és gr. Wickenburg Margit fia. 1919. VII. 5-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. Pályáját 1919. XI. 13-án konzuli attaséként a Külügyminisztériumban kezdte. Ugyanettől 1920. VIII. 7-ig a bécsi követségen, 1920. VIII. 8-tól 1921. VII. 17-ig a prágai követségen dolgozott. 1921. VII. 18-tól 1922. I. 9-ig központi szolgálatot teljesített. 1922. I. 10-től XII. 30-ig a magyar-román határmegállapító bizottság tagja. 1922. XII. 31-től 1928. XII. 7-ig a minisztérium gazdaságpolitikai o.-án dolgozott. (Közben 1924. III. 22-én alkonzul lett.) 1928. XII. 8-tól 1931. XI. 30-ig a helsinki követségen, 1931. XII. 1-jétől 1934. VII. 14-ig a milánói főkonzulátuson, 1934. VII. 15-től 1937. XI. 30-ig a római követségen szolgált. (Közben 1935. VI. 30-án II. o. konzul lett.) 1937. XII. 1-jétől 1939. VII. 12-ig a Rio de Janeiro-i követség ügyvivője. (Közben 1939. VI. 30-án II. o. köv. tan. lett.) Újabb minisztériumi szolgálat után 1940. III. 8-tól 1941. VI. 31-ig a berlini követségen állomásozott. 1941. IX. 19-től 1943. VII. 23-ig újfent a minisztériumban dolgozott, ez alkalommal a politikai o. vezetőjeként. (Közben 1942. VI. 30-án I. o. köv. tan. lett.) 1943. VII. 24-től 1944. IV. 3-ig a külügyminiszter állandó helyettese. (Közben 1943. XII. 31-től rk. követ.) Felmentése után a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt.

SZÉCHENYI LÁSZLÓ, gr., sárvár-felsővidéki (Horpács, Sopron vm., 1879. febr. 18.–?) Sz. Imre agrárpolitikus és gr. Sztáray-Szirmay Alexandra fia. 1900-ban Kassán elvégezte a Gazdasági Akadémiát. 1914-1918-ban katona volt. 1921. XII. 28-án rk. követként került a Külügyminisztériumba. 1922. I. 11-től 1933. IV. 16-ig a washingtoni követség vezetője. (Széchenyi 1908-ban feleségül vette Gladis Moore Vanderbilt-et, és ez a gazdag házasság játszott döntő szerepet abban, hogy minden diplomáciai előképzettség nélkül megkapta e fontos követi posztot.) 1926. I. 13-tól Kubában és Mexikóban is akkreditálva. 1933. III. 21-től 1935. X. 16-ig a londoni követség vezetője. 1935. X. 31-én nyugdíjaztatott.

SZILASSY GYULA, szilasi és pilisi (1870. aug. 21.–?) Pályáját 1893. VII. 9-én tb. aljegyzőként Nógrád vm.-ben kezdte. 1894. XII. 30-án fog. jelölt lett a közös külügyminisztériumban. 1895. V-ban diplomáciai vizsgát tett, VI. 9-én fizetéstelen köv. attasé lett, VI. 12-én a bukaresti követségre került. 1896. I. 1-én tartalékos hadnagy lett. 1897. X. 23-án a washingtoni nagykövetségen, 1899. VI. 27-én a párizsi nagykövetségen, XI. 14-től a stuttgarteri követségen dolgozott. 1901. V. 9-én köv. titkár lett. Ugyanettől a kairói diplomáciai ügynökségen szolgált. 1902. I. 1-én a honvéd lovassághoz került. 1904. III. 1-től a berni követségen, VI. 30-tól a konstantinápolyi nagykövetségen, 1905. XII. 2-től a londoni

nagykövetségen tevékenykedett. 1906. V. 25-én II. o. köv. tan. lett. 1907. IV. 6-tól a hágai követségen, 1907. V. 9-től a II. hágai nemzetközi békekonferencián, 1907. X. 11-től a tokiói követségen dolgozott. 1908. X. 22-én I. o. köv. tan. lett. XII.16-án a szentpétervári nagykövetségre került. 1912. V. 2-től központi szolgálatot teljesített. 1913. XI. 7-től az athéni követség vezetője. A világháborúban Görögország semleges maradt, de partjain megjelent a francia flotta, amelynek parancsnoka 1916. XI. 18-án felszólította a központi hatalmak követségeit, hogy 4 napon belül hagyják el Athént. Szilassy 1916. XI. 21-én az athéni amerikai követséget kérte fel a Monarchia érdekeinek képviselőjére és Bulgárián keresztül elhagyta a görög fővárost. Szilassy 1918. IX-től nagykövetségi tan. volt a konstantinápolyi nagykövetségen. 1918. XI-ben táviratilag fejezte ki Károlyi Mihály előtt azonosulását a polgári demokratikus forradalommal, s miután Bedy-Schwimmer Rózát a konzervatív Svájc nem volt hajlandó követül elfogadni, Szilassy lett a berni követ. A Tanácsköztársaságot Svájc nem ismerte el, Szilassy egészségügyi okokra hivatkozva lemondott állásáról. A Tanácsköztársaság bukása után azonban 1919. XII. 7-ig tovább vezette a berni képviselőt. Az ellenforradalmi Magyarország nem tartott igényt szolgálatára. 1920. VII-ban érvénytelenítették követi kinevezését.

SZTÓJAY DÖME, Stojakovics (Versec, Temes vm., 1883. jan. 5.–Bp., 1946. aug. 24.) 1927. XI. 14-től 1933-ig berlini katonai attasé. 1933-1935. között a Honvédelmi Minisztérium elnöki o. vezetője. 1935. XII. 10-től rk. követ. Ugyanettől 1944. III. 22-ig a berlini követség vezetője. 1944. III. 22-től VIII. 29-ig miniszterelnök és külügyminiszter. A népbíróság háborús főbűnösneként elítélte, kivégezték.

TAHYLÁSZLÓ, tahvári és tarkeői (Eperjes, Sáros vm., 1881. máj. 16.–Bp., 1940. márc. 4.) 1904-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1905-ben id. szolgálatra a Bp.-i Kereskedelmi és Iparkamarához került. 1905. V. 24-én konzuli attasé lett., VII. 19-én a bukaresti konzulátusra került. 1906. VII. 18-től X. 10-ig a közös külügyminisztérium, 1906. X. 2-től a monasztiri-i konzulátus a munkahelye. (Közben 1907. V. 25-től alkonzul.) 1907. IX. 30-tól 1908. II. 19-ig a valonai konzulátus id. ügyvivője, 1908. XI. 29-től 1909. VI. 16-ig a nisi alkonzulátus id. ügyvivője. 1909. X. 19-től 1913. VII. 9-ig a mitrovicai konzulátus vezetője. 1913. X. 29-től 1918. VII. 4-ig a bagdadi konzulátus vezetője. (Közben 1914. I. 4-től konzul.) Újabb központi szolgálat után 1918. X. 4-től XI. 30-ig a konstantinápolyi nagykövetségen dolgozott. 1919. I. 18-án konzuli rangban került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én I. o. konzulként került vissza a minisztériumba. 1920. III. 6-tól 1922. III. 3-ig a prágai képviselő vezetője. (Közben 1920. XI. 25-én I. o. köv. tan. lett.) 1922. márciustól 1924. V. 10-ig központi szolgálatot teljesített különleges alkalmazásban. (Közben 1924. II. 7-én rk. követ lett.) 1924. V. 11-től 1933. XI. 7-ig a törökországi követség vezetője. 1933. XI.7-től 1935. I. 9-ig a Nemzetek Szövetsége melletti genfi képviselő vezetője. (1933. XII. 31-én Svájcban is akkreditálva.) 1935. I. 9-től miniszterelnökségi államtitkár, majd 1938. V-től belügyi államtitkár. 1935-1939. között Balassagyarmat országgyűlési képviselője.

TÖRÖK BÉLA, murai és kőröstarcsai (1880. febr. 9.–?) T. Ferenc és Veér Róza fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1903-1905. között fog. gyak.-ként a Honvédelmi Minisztériumban kezdte. 1906-1907. között fordítóként dolgozott a közös külügyminisztériumban. 1907-1908-ban uo. id. fog. gyak. lett. 1908. V-ban diplomáciai vizsgát tett és II. o. udvari és min. fog. lett. 1908. XII. 12-től I. o. udvari és min. fog. 1910-1911-ben a tuniszi főkonzulátuson dolgozott. 1911-1918. között központi szolgálatot teljesített. (Közben 1912. III. 29-én udvari és min. titkár lett.) 1919. I. 18-án min. o. tan.-ként került a

Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. Valószínűleg 1919 őszén került vissza a Külügyminisztériumba, ahol 1925. VI. 30-ig központi szolgálatot teljesített. (Közben 1920. VII. 8-án II. o. köv. tan. lett.) 1925. VI. 12-től 1929. IV. 25-ig a stockholmi követség ügyvivője. (Dániában, Norvégiában is akkreditálva.) 1924. X. 24-től rk. követ. Ugyanettől 1934. X. 24-ig a hágai követség vezetője követi minőségben. (1931. XII. 24-től Dániában, Norvégiában, Svédországban is akkreditálva.) 1934. X. 24-től 1937. V. 31-ig az athéni követség vezetője. 1937. V. 31-től 1939. XII. 12-ig a helsinki követség vezetője. (Észtországban, Lettországban és Litvániában is akkreditálva.) 1939. XII. 31-én nyugdíjaztatott.

ULLEIN-REVICZKY ANTAL (Ullein) (Sopron, 1894. nov. 8.–London, 1955. jún. 13.) A jogi doktorátus megszerzése, majd 1919-ben a bécsi konzuli akadémia elvégzése után pályáját 1913. XI. 13-án konzuli attaséként kezdte a Külügyminisztériumban, ahol 1920. IX. 30-ig központi szolgálatot teljesített. 1920. X. 1-től 1923. II. 15-ig a soproni határmegállapító bizottság tagjaként tevékenykedett. (Közben 1922. VII. 13-án alkonzul lett.) 1923. II. 16-tól 1929. III. 10-ig a párizsi követség a munkahelye. 1929. III. 11-től 1935. VIII. 23-ig a törökországi követségen, egy idő után a követség konzuli o. vezetőjeként működött. (Közben 1934. VII. 23-án II. o. konzul lett.) 1935. VIII. 13(!)-tól 1938. XII. 15-ig a zágrábi konzulátus vezetője. 1938. XII. 16-tól 1943. IX. 9-ig újból a minisztériumban dolgozott, ahol a sajtó- és kulturális o. vezetője. 1941. VII. 31-én az o. kettévált, azonban Ullein-Reviczky továbbra is mindkettőt vezette. (Közben 1939. VI. 30-án II. o. köv. tan., 1940-ben I. o. köv. tan., 1942. V. 20-án rk. köv. lett.) 1943. IX. 10-től 1944. III. 19-ig a stockholmi követség vezetője. Fontos szerepe volt Kállay Miklós miniszterelnök béketörekvéseiben. A német megszállás után állásáról lemondott, csatlakozott a Követi Bizottsághoz, annak munkájában azonban nem vett részt.

VAN DER VENNE ARNOLD, lovag, vitéz (?-?) Jogi doktorátust szerzett. 1923. XII. 31-től a Külügyminisztérium keretében a bécsi követség mellett működő nyugdíjszámfejtőség vezetője. 1928. VIII. 24-én alkonzul lett. 1933. VI. 19-től II. o. konzul. 1938. VI. 14-től 1943. VI. 1-ig a bécsi követség megszüntetésével létrehozott főkonzulátus vezetője. (Közben 1938. VII. 16-tól I. o. konzul, 1941. VII. 4-től II. o. főkonzul.) Központi szolgálat után 1943. VIII. 21-től a müncheni főkonzulátus vezetője. 1944. III. 19. után a zágrábi követség vezetője. A nyilas puccs után is állomáshelyén maradt.

VELICS LÁSZLÓ, lászlófalvi (1890. ápr. 20.–?) V. Lajos cs. és kir. diplomata fia. A jogi doktorátus megszerzése után 1912-1913-ban fog. gyak. a fiumei kormányzóságon. 1913. X. 20-tól fog. próbaszolgálatot végzett a közös külügyminisztériumban. 1914. VIII-től 1917. IV. 6-ig katona. (1917. I. 24-től köv. attasé.) 1917. IV. 6-tól ismét a minisztériumban dolgozott. 1919. I. 18-tól II. o. köv. titkár a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkár lett, központi szolgálatot teljesített, majd 1921. V. 9-től 1935. III. 14-ig a müncheni konzulátus (1932. V-től főkonzulátus) vezetője. (Közben 1929. III. 30-án II. o. köv. tan., 1933. VI. 18-án I. o. köv. tan. lett.) 1935. III. 14-től 1939. IX. 2-ig a genfi képviselője vezetője. (1936-tól Svájcban is akkreditálva.) (Közben 1938-ban rk. követ lett.) 1939. IX. 2-től 1944. III. 19-ig az athéni követség vezetője. A német megszállás után állásáról lemondott és csatlakozott a Követi Bizottsághoz.

VÉGH MIKLÓS, tassi (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1892. okt. 24.–?) V. Bertalan és Hajós Erzsébet fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1914. VII. 18-án díjtalan

fog. gyak.-ként a Honvédelmi Minisztériumban kezdte. 1915. V. 1-től 1918. XI. 20-ig katona. 1918. XII. 12-től min. fog. a HM-ben. 1918. I. 18-től min. fog. a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 8-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1918. X. 31-én II. o. köv. titkár lett. 1920. IX. 28-tól 1922. III. 1-ig a prágai képviselőn, 1922. III. 2-től 1924. III. 26-ig a párizsi követségen dolgozott. 1924. III. 27-től 1927. IV. 30-ig a miniszteri kabinet tagja. (Közben 1926. XII. 31-én I. o. köv. titkár lett.) 1927. V. 1-től 1929. I. 16-ig a madridi követségen, 1929. I. 17-től 1930. VII. 29-ig a bukaresti követségen dolgozott. 1930. VII. 30-tól 1934. I. 31-ig a washingtoni követség első beosztott tisztviselője. 1934. II. 1-től 1938. IV. 1-ig a római követségen állomásozott. (Közben 1937. VI. 30-án II. o. köv. tan. lett.) 1938. IV. 1-től 1941. III. 11-ig a protokoll o. vezetője. (Közben 1940-ben I. o. köv. tan. lett.) 1941. III. 12-től a tokiói követség vezetője. (Mandzsúriában, majd 1942. III. 25-től a nankingi kínai nemzeti kormány mellé is akkreditálva.) 1943. XII. 31-től a rk. követ. A német megszállás után is állomáshelyén maradt.

VILLANI FRIGYES, br., castello-pillonicoi (Bécs, 1882. febr. 1.–?) V. József és Tichtl Józsa fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1904. V. 21-én fizetéstelen min. s. fog.-ként a fiumei kormányzóságon kezdte. 1906. X. 1-től min. s. fog., 1909. VI. 27-től min. fog., 1912. IV. 1-től min. s. titkár. 1915. III. 15-től 1916. I. 23-ig katona. (Közben 1915. V. 12-én min. titkár lett.) 1916. I. 24-től 1918. V. 16-ig polgári biztos a Monarchia hadsereg-főparancsnokságánál. 1918. I. 18-től min. o. tan. a Külügyminisztériumban. 1918. VII. 8-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1920. II. 23-tól központi szolgálatot teljesített, s ennek keretében 1920. II. 24-től 1923. I. 31-ig a soproni határmegállapító bizottság tagja. (Közben 1922. II. 23-án II. o. köv. tan., 1923. I. 18-án I. o. köv. tan. lett.) 1923. I. 18(!)-tól 1925. V. 14-ig a prágai követség vezetője követi minőségben. 1925. V. 24-től 1928. X. 5-ig a bukaresti követség vezetője. (1926. III. 9-től rk. követ.) 1928. XI. 26-tól 1933. XII. 31-ig a párizsi követség vezetője, 1934. I. 27-től 1941. VII. 18-ig a római követség vezetője. (Albániában is akkreditálva.) 1941. VII. 31-én nyugdíjaztatott.

VILLANI LAJOS, br., castello-pillonicoi (Tápió-Sáp, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1891. ápr. 22–?) V. József és Tichtl Józsa fia. 1913. VII. 5-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát, 1939-ben(!) pedig a budapesti tudományegyetemen bölcsészdoktori oklevelet szerzett. Pályáját 1914. I. 1-én a szkutari-i főkonzulátuson kezdte, ahol 1914. VI. 13-án konzuli attasé lett. 1914. IX. 14-től 1915. XII. 19-ig a durazzoi követségen szolgált. 1916. I. 7-től a szmirnai konzulátuson dolgozott. 1916. I. 28-án alkonzul lett. 1920. II. 1-jén II. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1920. IX. 30-ig a zürichi konzulátuson állomásozott. 1920. X. 1-től 1923. IX. 27-ig a trieszti konzuli képviselő, majd konzulátus vezetője. 1923. IX. 28-tól 1926. II. 28-ig a milánói konzulátus vezetője. 1926. III. 1-től 1928. II. 12-ig a konstantinápolyi követség első beosztott tisztviselője. 1928. II. 13-tól 1932. I. 12-ig a belgrádi követségen állomásozott. (Közben 1928. VIII. 29-én I. o. konzul lett, 1931. III. 10-től 1931. IV. 14-ig a szófiai követség id. ügyvivőjének volt kirendelve.) 1932. I. 3-tól 1939. XI. 28-ig a minisztériumban a kulturális o. vezetője. 1939. XI. 29-től I. o. köv. tan. Ugyanettől 1940. II. 24-ig a helsinki követség vezetője. (Észtországban, Lettországban és Litvániában is akkreditálva.) 1940. XII. 30-tól egyetemi nyilvános rendes tanár a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen.

VÖRNLE JÁNOS (1890. jan. 16–?) A bölcsészdoktori diploma megszerzése után 1913. XII. 17-én fog. gyakorlatra került a közös külügyminisztériumhoz tartozó Haus- Hof- und Staatsarchivban. 1914. X. 10-én fog. gyak., 1918. XI. 2-án alleveltáros lett. 1919. I. 18-án min. s. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról

elbocsátották. 1919. X. 31-én min. titkárként került vissza a minisztériumba. Ugyanettől központi szolgálatot teljesített, 1920. X. 11-én I. o. köv. titkár lett. 1921. XII. 24-től 1926. V. 3-ig a bukaresti követségen, 1926. V. 4-től 1928. III. 4-ig a római követségen állomásozott. 1928. III. 5-től 1930. I. 14-ig a minisztériumban a gazdaságpolitikai o. tisztviselője. 1930. I. 15-től 1931. I. 31-ig a szófiai követségen, 1931. II. 1-től 1932. I. 2-ig a bukaresti követségen, 1932. I. 3-tól 1935. XI. 19-ig a belgrádi követségen tevékenykedett. (Közben 1932. I. 29-én II. o. köv. titkár lett.) 1935. XI. 20-tól 1938. XII. 11-ig a prágai követségen dolgozott. 1938. XII. 13-tól 1941. IX. 15-ig a a külügyminiszter állandó helyettese. (Közben 1938. XII. 19-én I. o. köv. tan., 1939. XII. 31-én rk. követ lett.) 1941. IX. 17-től az ankarai követség vezetője. Az egyetlen semleges országban állomásozó magyar követ volt, aki a német megszállás után is állomáshelyén maradt. A népbíróság halálra ítélte, kivégezték.

WETTSTEIN JÁNOS, westerheimi (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1887. jún. 20. –Lorcarno, Svájc, 1972. okt. 21.) W. Gyula és Wettstein Vilma fia. A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1910. I. 4-én tb. aljegyzőként Pest vm.-ben kezdte. 1912. X. 12-től id. fog. gyak. a közös külügyminisztériumban. 1913-ban diplomáciai vizsgát tett. 1913. XI. 28-tól udvari és min. fog. 1914. IV. 7-től VII. 28-ig kiegészítő szolgálatot végzett a durazzoi követségen. 1914. IX-tól 1917. VI. 16-ig katona volt. 1917. VIII. 8-tól udvari és min. s. titkár. 1919. I. 18-tól min. titkár a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztoságról elbocsátották. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került vissza a minisztériumba. 1920-tól 1921. IV. 14-ig a párizsi követségen dolgozott. 1921. IV. 15-től 1923. VIII. 11-ig a hágai követség ügyvivője. 1923. VIII. 12-től 1925. IX. 8-ig a miniszteri kabinet tagja. (Közben 1924. III. 22-én II. o. köv. tan lett.) 1925. IX. 9-től 1933. VI. 17-ig a helsinki követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1930. IX. 13-tól I. o. köv. tan.) 1933. VI. 18-tól 1939. IX. 16(!)-ig a prágai követség vezetője. (Valójában a követség már 1939. IV-ban átalakult főkonzulátussá.) (Közben 1934. VII. 26-án rk. követ lett.) 1939. IX. 16-tól 1943. XI. 10-ig a berni követség vezetője. 1943. XI. 6-tól titkos tanácsos. 1943. XII. 31-én nyugdíjaztatott.

WINTERKÁROLY (1880. jún. 3.–?) A jogi doktorátus megszerzése után pályáját 1906-ban joggyakornokként Bp.-en a Kereskedelmi és Váltótörvénytörvényszéknél kezdte. 1906-1907-ben asszisztens Frigyes főherceg főudvarmesteri hivatalában. 1907-től konzuli fog. gyak. a marseille-i, majd velencei főkonzulátuson. 1908. V. 16-án konzuli attaséi vizsgát tett. 1908. V. 30-tól konzuli attasé. Ugyanettől a philadelphiai konzulátuson dolgozott. 1909. XII. 6-tól alkonzul. 1911. VI. 6-tól a charlestoni alkonzulátus vezetője. 1913. V. 1-1917. IV. 8-ig a New York-i főkonzulátuson dolgozott. (Közben 1916. I. 28-tól konzul.) 1919. IV. 1-én rendelkezési állományba került. 1919. X. 31-én I. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. 1920. VII. 1-től 1922. III. 13-ig az USA-beli volt közös hivatalok felszámolását végezte. 1922. III. 14-től 1927. II. 17-ig a New York-i főkonzulátus vezetője. 1927. II. 17-től 1928. II. 23-ig a Rio de Janeiro-i követség ügyvivője. (Közben 1928. II. 23-án II. o. főkonzul lett.) 1928. II. 23-tól 1941(?) -ig a montreali főkonzulátus vezetője. Utána a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1942. VI. 30-án nyugdíjaztatott.

WODIANER ANDOR, maglódi (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1890. máj. 3.–Argentína, 1964.) W. Rudolf cs. és kir. nagykövet és Fabinyi Katalin fia. 1913. VII. 5-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1914. VII-től 1915. V. 1-ig katona. 1915. VI. 10-től a brémai főkonzulátuson dolgozott. (Közben 1915. VIII. 24-től konzuli attasé.) 1915. XI. 14-től 1916. április végéig ismét katona. 1916. VII. 10-től VIII. 27-ig a bukaresti követségen állomásozott. 1916. IX. 11-től alkonzul. 1916. IX-től 1918. IX. végéig újfent katona. 1918.

X-től 1919. II. 6-ig(!) központi szolgálatot végzett, 1919. II. 24-én (!) alkonzul lett. 1919. X. 31-én II. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. 1920. XII. 2-től I. o. köv. titkár. Ismeretlen időponttól 1923. VII. 3-ig a szófiai követségen dolgozott. 1923. VII. 4-től 1924. VI. 1-ig a politikai o. tisztviselője. 1924. VI. 1-től 1927. XII. 31-ig a belgrádi követség, 1928. I. 1-től 1933. III. 31-ig a római követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1929. VI. 27-től II. o. köv. tan.) 1933. II. 21(!)től 1934. VI. 8-ig Buenos Aires-i követség vezetője miniszterrezidensi minőségben. (Chilében, Uruguayban, Paraguayban is akkreditálva.); Ezután a központban a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1935. III. 30-tól 1938. II. 21-ig a madridi követség ügyvivője. (Portugáliában is akkreditálva.) (Közben 1934. VI. 28-től I. o. köv. tan.) 1938. II. 22-től 1939. V. 8-ig a spanyol nemzeti kormány (Franco) mellett akkreditálva San Sebastianban. (Portugáliában is akkreditálva.) 1939. V. 8-tól 1944. III. 19-ig a lisszaboni követség vezetője. Állásáról a német megszállás miatt mondott le és csatlakozott a Követi Bizottsághoz.

WODIANER REZSÓ (RUDOLF) (1859. márc. 13.–?) 1881-ben elvégezte a bécsi Keleti Akadémiát. 1884-től alkonzul, 1892-től konzul, 1899-től II. o. főkonzul, 1908-tól I. o. főkonzul, 1912-től rend. köv. és megh. min. 1900-tól 1905-ig az ogyesszai főkonzulátus, 1905-től 1911-ig a bukaresti főkonzulátus, 1911-től 1912-ig a velencei főkonzulátus vezetője. 1912-től 1914-ig a Monarchia követe Sziámban. 1919. XII. 18-től 1920 VII. 1-ig a belgrádi képviselő vezetője.

WORACZICZKY OLIVÉR, gr., Pabenitz bárója (1885. jan. 11.–?) 1909-ben közigazgatási gyak.-ként kezdte pályáját Temes vm.-ben. 1910-ben min. s. fog. a Kereskedelemügyi Minisztériumban. 1910. XII. 17-től segédszaktudósító Berlinben. 1911. X. 27-től id. fog. gyak. a közös külügyminisztériumban. 1912. XII-ben diplomáciai vizsgát tett, XII. 16-tól köv. attasé. 1912. XII. 19-től a bukaresti követségen, 1913. XII. 1-től a római követségen dolgozott. 1914. VIII-től 1918. VI. 13-ig katona. 1919. I. 18-től II. o. köv. titkár a Külügyminisztériumban. 1919. X. 31-én I. o. köv. titkárként került vissza a minisztériumba. 1921. III. 4-től a párizsi képviselőten, majd követségen dolgozott. 1922. II. 20-tól 1929. II. 14-ig a brüsszeli követség ügyvivője. (Luxemburgban is akkreditálva.) 1929. IV. 1-től 1932. II. 14-ig a párizsi követség első beosztott tisztviselője. (Közben 1930. IX. 13-től I. o. köv. tan.) 1931. XII. 31(!)-től 1937. VI. 5-ig a brüsszeli követség ügyvivője. (Luxemburgban is akkreditálva.) 1937. V. 26-tól 1939. VIII. 29-ig a szófiai követség vezetője követi minőségben. 1939. XI. 30-tól rk. követ. 1939. XII. 31-én nyugdíjaztatott.

AZ 1918–1945 KÖZÖTT MŰKÖDÖTT MAGYAR KONZULÁTUSOK NÉVSORA, VALAMINT E KONZULÁTUSOK TÖRTÉNETE

Aradi konzulátus	Galaci konzuli hajózási	Milánói (fő)konzulátus
Bécsi főkonzulátus	kirendeltség	Montreáli főkonzulátus
Belgrádi konzuli képviselő	Genfi főkonzulátus	Müncheni (fő)konzulátus
Berlini főkonzulátus	Gráci konzulátus	New York-i főkonzulátus
Brassói konzulátus	Hamburgi konzulátus	Párizsi főkonzulátus
Chicagói konzulátus	Kolozsvári konzulátus	Pittsburgi konzulátus
Clevelandi (fő)konzulátus	Konstantinápolyi főkonzulátus	Pozsonyi konzulátus
Fiumei konzuli kirendeltség	Kölni (fő)konzulátus	Prágai főkonzulátus
	Krakkói konzulátus	Sao Paulo-i konzulátus
	Los Angeles-i konzuli kirendeltség	Trieszti konzulátus
		Winnipeg-i konzulátus

ARADI KONZULÁTUS. 1940. VIII. 30-án megszületett a 2. bécsi döntés, s nyomában feleslegessé vált a kolozsvári konzulátus. Az aradi konzulátus a Romániában maradt Dél-Erdélyben élő magyarok ügyeinek intézésére jött létre elsősorban. 1941. III. 1-jétől 1943. III. 22-ig **Lorx Tibor** II. o. köv. titkár, 1943. III. 16-tól ifj. **Parcher Félix** I. o. köv. titkár irányította munkáját. Parcher Magyarország német megszállása után is állomáshelyén maradt.

BERLINI FŐKONZULÁTUS. 1919. X. 31-től 1924. II. 23-ig működött élén **Alth Waldemár** II. o. főkonzullal. Az 1924. évi népszövetségi kölcsön felvételével összefüggő takarékosági intézkedések keretében szüntették meg, feladatát a berlini követségre bízták.

BÉCSI FŐKONZULÁTUS ld. bécsi követség.

BELGRÁDI KONZULI KÉPVISELET ld. belgrádi követség.

BRASSÓI KONZULÁTUS. 1940. VIII. 30-án megszületett a 2. bécsi döntés, s nyomában feleslegessé vált a kolozsvári konzulátus. Brassóban az aradi konzulátust (ld. ott) megelőzve 1940. október derekán jött létre konzulátus. X. 16-tól 1941. VI. 1-ig ifj. **Csopey Dénes** alkonzul, 1941. VI. 22-jétől 1943. X. 15-ig **Sztankay Zoltán** II. o. konzul, 1943. X. 16(?)-től pedig 1944. III. 19. után még rövid ideig **Zilahy-Sebess Jenő** min. titkár, végül **Luby Géza** min. s. titkár vezette.

CHICAGÓI KONZULÁTUS. A konzulátus előtörténete az volt, hogy először **Kikombán** [1935-től **Orbán**] **János** konzuli irodaigazgatót beosztották a chicagói svéd konzulátusra a magyar érdekek védelmére, 1922. III. 14-én pedig Kikombánnal Chicagóban létrejött a New York-i magyar főkonzulátus kirendeltsége. A kirendeltséget 1922. VIII. 10-től **Schefbeck (Petényi) Jakab** alkonzul vezette. 1922. X. 31-én a kirendeltség önálló konzulátussá szerveztetett át. Schefbeck 1927. IV. 24-ig állt a konzulátus élén. 1927. VI. 18-tól 1940. III-ig **Medgyesy László** II. o. konzul (1934. VII. 26-tól I. o. konzul) volt a vezetője. Medgyesy utóda **Baranyai László** min. o. tan. (1941. VI. 30-tól min. tan.) lett. 1941. XII. 11-én beállt a hadiállapot Magyarország és az USA között. A konzulátus ezután befejezte működését. Megemlítendő még, hogy a chicagói konzulátusnak 1929-től **Los Angelesben konzuli kirendeltsége** volt **Proiszl (Pallós) Ferenc** konzuli irodafőtiszt (1935-től irodaigazgató), 1936. VIII. 18-tól **Wawra Alajos** konzuli irodafőtiszt (1940-től irodaigazgató) vezetésével.

CLEVELANDI (FŐ)KONZULÁTUS. Szintén volt előtörténete, ugyanis először **Reutter Sándor** konzuli irodafőigazgatót a clevelandi svéd alkonzulátusra került a magyar érdekek védelmére. 1922. III. 14-én jött létre Reutterrel Clevelandben a New York-i magyar főkonzulátus kirendeltsége, amely ugyanaz év X. 31-én önálló konzulátus lett. A konzulátust 1925. VI. 22-ig Reutter vezette. 1925. VI. 23-tól 1941 végéig (?) **Alexy Lajos II. o. konzul** (1928. II. 23-tól I. o. konzul, 1942. VI. 30-tól II. o. főkonzul) irányította. 1940. I. 27-én a konzulátus főkonzulátus lett.

FIUMEI KONZULI KIRENDELTSÉG. 1921. októberében jött létre. 1921. X. 20-tól 1923. IX. 29-ig **Sebestyén Pál** alkonzul, 1923. XII. 16-tól 1926. IX. 30-ig **Moran Rezső** konzuli irodafőtiszt (tehát nem fogalmazási tisztviselő), 1926. IX. 30-tól 1931. V. 31-ig **Takács Gyula** konzuli irodafőtiszt (tehát szintén nem fogalmazási tisztviselő), 1931. VI. 1-jétől pedig **Csikszentmihályi (Hausenblasz) Alfréd** konzuli irodafőtiszt (1938. VI. 30-tól konzuli irodaigazgató, 1944. III. 1-jétől konzuli igazgatási tan.) vezette. Csikszentmihályi az 1944. III. 19-én bekövetkezett német megszállás után is állomáshelyén maradt.

GALACI KONZULI HAJÓZÁSI KIRENDELTSÉG. 1936 és 1940 között működött. 1936. VII. 22-től 1940. XI. 17-ig **Dávid Mihály** konzuli irodaigazgató egyetlen tisztviselőként vezette.

GENFIFŐKONZULÁTUS. 1939. XI. 1-én jött létre, **Vladár Ervin** I.o. köv. titkár ellenben már 1939. X. 19-én megbízást kapott az irányítására, s ő 1941. IV. 10-ig állt az élén. Utóda 1941. IV. 2(!)-től 1943. XII. 22-ig **Rényey (Regnier) Viktor** II. o. köv. tan. (1942. XII. 31-jétől I. o. köv. tan.), akit 1943. XI. 24(!)-től 1944. III. 19. utánig ismét **Vladár Ervin** (ekkor már) II. o. köv. tan. követte. A német megszállás után a főkonzulátust **Reisch Alfréd** konzuli igazgatási felügyelő vezette.

GRÁCI KONZULÁTUS. 1940. IX. 11-től működött. Ugyanezen időponttól az ország 1944. III. 19-én bekövetkezett német megszállás utáni időkig **László Kálmán** II. (1942. XII.30-tól I.) o. konzul vezette.

HAMBURGI KONZULÁTUS. 1919. X. 31-én jött létre. Ugyanezen időponttól 1927. II. 27-ig **Ghika György** I. o. konzul (1926. II. 17-től II. o. főkonzul), 1927. II. 17-től pedig 1929. VI. 30-ig **br. Abele Egon** I. o. konzul vezette. Ezután a tényleges konzulátus megszűnt és átadta helyét egy tb. főkonzulátusnak. 1930(?)–1937(?) között **Alfred Voss** volt a tb. főkonzul.

KOLOZSVÁRI KONZULÁTUS. 1935-ben történt létrejötte előtt 1922-től a bukaresti követség útlevélkirendeltsége működött Kolozsvárott annak érdekében, hogy megkönnyítsék a romániai magyarok utazását. (Az útlevélkirendeltséget 1922. I. 3-tól 1928. VIII. 29-ig **Aichhorn Richárd** konzuli irodaigazgató, 1929-től **Dávid Mihály** konzuli irodaigazgató vezette.) Magát a konzulátust 1935. VIII. 27-től 1940. XI. 15-ig **br. Bothmer Károly** min. s. titkár (1936. VI. 30-tól min. titkár) irányította. A konzulátus megszüntetését az 1940. VIII. 30-án létrejött II. bécsi döntés tette lehetővé, amelynek értelmében Kolozsvár visszatért Magyarországhoz.

KONSTANTINÁPOLYI FŐKONZULÁTUS. Létrejöttének előtörténete, hogy a törökországi magyar követségnek volt egy konzuli osztálya, amelyet 1929. III. 11-től 1935. VIII. 23-ig **Ullein (Ullein-Reviczky) Antal** II. o. konzul, 1935. VII. 20-tól pedig **Barkóczi György** I. o. konzul vezetett. 1938. VII. 16-án **Barkóczi** II. o. főkonzul lett és valószínűleg ettől az időponttól vált ki a követségből a konzuli osztály és lett önálló főkonzulátus. **Barkóczi** 1941.

X. 19-ig állomásozott itt. 1941. X. 10-től 1942. VII. 31-ig br. **Miske-Gerstenberger Jenő** min. tan., 1942. VII. 23-től 1943. V. 31-ig **Mihálkovicz János** min. tan., 1943. V. 1(!)-jétől 1944. III. 19-ig **Ujváry Dezső** II. o. köv. tan., a német megszállás után pedig **Wampetich Ödön** konzuli igazgatási s. felügyelő (tehát nem fogalmazási tisztviselő) vezette.

KÖLNI (FŐ)KONZULÁTUS. 1920. X. 1-én jött létre. Ugyanezen időponttól 1923. XII. 31-ig **Gáspárdy Géza** I. o. főkonzul, 1924. I. 1-jétől I. 26-ig **Sziklay Béla** alkonzul vezette. I. 26-án a konzulátus átalakult tb. konzulátussá, 1928(?) -ban pedig főkonzulátussá. Sziklay beosztott tisztviselő lett. 1934(?) -tól Sziklay lett a tb. főkonzulátus vezetője. 1938. II. 16-tól a főkonzulátus ismét tényleges lett élén Sziklay — ekkor már — II. o. konzullal, aki 1939. III. 24-ig állomásozott itt. 1939. I. 4(!)-től VII. 15-ig **Pózel Tibor** II. o. főkonzul, 1939. VIII. 28-től 1941. VII. 31-ig **Cindrić Egon** II., majd I. o. konzul irányította a konzulátust.

KRAKKÓI KONZULÁTUS. Erősen politikai céllal, a csehszlovákellenes magyar-lengyel összefogás megszervezésének igényével jött létre 1921-ben. 1921. VI. 13-án útlevélkiren deltséggként kezdte el működését br. **Hauser Lothár** II. o. főkonzul vezetésével. 1921. IX. 9-én a kirendeltség átalakult konzulátussá, de 1922. IV. 26-ig továbbra is Hauser vezette. 1922. IV. 26-tól 1924. VI. 30-ig **Reviczky István** II. (1922. VII. 13-tól I.) o. konzul irányította. Reviczky visszahívásával a konzulátus is megszűnt.

LOS ANGELES-I KONZULI KIRENDELTSÉG. Ld. chicagói konzulátus.

MILÁNÓI (FŐ)KONZULÁTUS. 1923. IX. 28-án kapott br. **Villani Lajos** megbízást a konzulátus vezetésére, amely 1923. X. 10-én nyitotta meg kapuit. Villani 1926. II. 28-ig maradt e posztion. 1926. III. 4-től 1935. VI. 30-ig **Pózel Tibor** I. o. konzul (1935. VI. 28-tól II. o. főkonzul) irányította. Közben 1927. II. 24-én a konzulátus átalakult főkonzulátussá. 1935. V. 15(!)-től br. **Abele Egon** I. o. konzul (1937. VI. 30-tól II. o. főkonzul, 1943. XII. 31-től I. o. főkonzul) állt az élén. Az 1944. III. 19-i német megszállás után is Abele az állomáshelyén maradt.

MONTREÁLI FŐKONZULÁTUS. 1922. X. 3-tól 1925. XI. 9-ig **Hann Armand (Ármin)** II. o. főkonzul, 1925. XI. 10-től 1928. III. 29-ig **Haydin Albert** I. o. konzul, 1928. II. 23-től 1941(?) -ig **Winter Károly** II. o. főkonzul vezette.

MÜNCHENI FŐKONZULÁTUS. 1921. V. 9-től 1935. III. 14-ig **Velics László** I. o. köv. titkár (1933. VI. 18-től I. o. köv. tan.) vezette. 1932. májusában a konzulátus főkonzulátussá szerveztetett át. 1935. IX. 1-jétől 1939. VIII. 14-ig **Szabó György** I. o. konzul, 1939. VIII. 14-től 1941. X. 9-től br. **Miske-Gerstenberger** min. tan., 1941. X. 1-től 1943. IX. 11-ig **Kvassay László** I. o. köv. tan., 1943. VIII. 21(!)-től 1944. III. 19. utánig **Van der Venne Arnold** II. o. főkonzul, majd **Gitschner Henrik** irodafőtiszt (tehát nem fogalmazási tisztviselő) irányította.

NEW YORK-I FŐKONZULÁTUS. Létrejöttének az volt az előzménye, hogy 1922. III. 14-én **Angyal Sámuel** volt cs. és kir. konzuli irodatiszt (1922. I. 13-tól konzuli irodafőtiszt) a New York-i svéd főkonzulátusra osztatott be a magyar érdekek védelmére. Maga a főkonzulátus 1922 márciusában jött létre. 1922. III. 14-től 1927. II. 17-ig **Winter Károly** I. o. konzul, 1927. II. 17-től 1939. XI. közepéig **Ghika György** II. o. főkonzul (1937-től I. o. főkonzul), 1940. III. elejétől a 1941. XII. 11-én bekövetkezett hadiállapotig **Medgyesy László** I. o. konzul (1941. VII. 4-től II. o. főkonzul) vezette.

PÁRIZSI FŐKONZULÁTUS. 1940. májusában Németország lerohanta Franciaországot, a magyar Külügyminisztérium ezután úgy döntött, hogy a párizsi követség „további intézkedéséig” főkonzulátusként működik. **Binder-Kotrba Károly** I. o. konzul — aki 1929-től a párizsi követség konzuli teendőit intézte — lett a konzulátus vezetője a Horthy-korszak végéig. (Binder 1939. XII. 31-én II. o. főkonzuli rangot kapott.)

PITTSBURGI KONZULÁTUS. Létrejöttének az volt az előtörténete, hogy **Hanschild Gyula** volt cs. és kir. konzuli irodaigazgatót beosztották a New York-i svéd főkonzulátus pittsburgi kirendeltségére a magyar érdekek védelmére. A konzulátus 1922. III. 14-én jött létre élén Hanschilddel, aki 1925-ig vezette a kirendeltséget. 1925. VI. 30-án a konzulátus beszüntette működését. 1925. VII.1-jétől egy segédhivatali tisztviselő — **Hobek Henrik** konzuli irodatiszt (1938-tól konzuli irodafőtiszt) — mint a clevelandi konzulátus pittsburgi kiküldöttje működött a városban. Hobek az 1941. XII.11-én beállt hadiállapotig állomás-helyén maradt.

POZSONYI KONZULÁTUS. 1927. VIII. 16. és 1936. I. 4. között **Bartók László** alkonzul, (1934. VII. 23-tól II. o. konzul), 1936. I. 4-től 1939. VIII. 16-ig **Petravich Gyula** alkonzul (1938. VI. 30-tól II. o. konzul) volt a vezetője. A szlovák bábálla 1939. márciusában történt létrejötte után 1939. VIII. 16-án a Külügyminisztérium a konzulátust követséggé alakította át.

PRÁGAI FŐKONZULÁTUS. 1939. március derekán Németország szétzúzta a maradék Csehszlovákiát. Ennek nyomán IV. 1-én az addigi prágai magyar követség főkonzulátussá alakult át. 1939. áprilisától 1940. IV. 14-ig **Marosy (Mengele) Ferenc** II. o. köv. tan., 1940. IV. 20-tól a világháború végéig **Spányi(k) Mária** alkonzul (1941. VII. 1-jétől II. o. konzul) volt a vezetője.

SAO PAULO-I KONZULÁTUS. 1925. XI. 25-én jött létre. 1925. X. 17(!)-től 1926. III. 30-ig **Reviczky István** I. o. konzul, 1926. III. 31-től 1928-ig **Wawra Alajos** konzuli irodafőtiszt (tehát nem fogalmazási tisztviselő), 1928-tól 1941-ig **Boglár (Bellovits) Lajos** konzuli irodatiszt (1936. VI. 30-tól konzuli irodafőtiszt) vezette.

TRIESZTI KONZULÁTUS. 1920. X. 1-én konzuli képviseletként jött létre. 1922. I. 29-én átalakult konzulátussá. 1920. X. 1-jétől 1923. IX. 27-ig br. **Villani Lajos** II. o. konzul, 1923. X. 12-től 1927. II. 17-ig br. **Abele Egon** I. o. konzul, 1927. II. 17-től 1935. III. 6-ig **Reviczky István** I. o. konzul (1934. VII. 6-tól II. o. főkonzul), 1935. III. 13-tól 1939. VIII. 10-ig br. **Miske-Gerstenberger Jenő** min. o. tan., majd min. tan., 1939. VIII. 10-től a világháború végéig ismét **Reviczky István** (1942. VI. 30-tól I. o. főkonzul) vezette.

WINNIPEGI KONZULÁTUS. 1927-ben jött létre. 1927. V. 26-tól 1936. X. 29-én bekövetkezett haláláig **Scheffbeck (Petényi) Jakab** alkonzul (1928. VIII. 24-től II. o. konzul), 1937. VII. 16-tól 1941. VII. 31-ig **Szelle Lajos** II. o. konzul irányította.

ZÁGRÁBI KONZULÁTUS. 1926. X. 25-én jött létre. 1926. X. 14(!)-től 1935. VII. 28-ig **Szabó György** II. o. konzul (1930. VI. 3-tól I. o. konzul), 1935. VIII. 13-tól 1938. XII. 15-ig **Ullein-Reviczky Antal** II. o. konzul, 1938. XII. 24-től 1941. IV. 16-ig **Bartók László** II. o. konzul vezette. 1941. áprilisában Jugoszláviát német agresszió megsemmisítette. Zágrábban IV. 10-én kikiáltották az „önálló és független” Horvátországot. Ennek hatására szűnt meg a zágrábi konzulátus és helyette IV. 17-én létrejött a zágrábi követség.

**A KONZULI KÉPVISELETEK VEZETŐI 1918–1945 KÖZÖTT,
VALAMINT AZOK ÉLETRAJZAI**

A konzuli misszióvezetők névsora, 1919–1945 között

A D jelűek életrajzait ld. a diplomaták között.

Abele Egon, br.	Hauser Lothar br.	Reisch Alfréd konz.igaz- gatási felügyelő
Aichorn Richárd	Haydin AlbertD	Rényey (1933-ig Regni- er) Viktor
Alexy Lajos	Hobek Henrik irodafő- tízt	Reutter Sándor
Alth WaldemárD	Kartal (1934-ig Kvapil) Jenő	Reviczky István
Baranyai ZoltánD	Kvassay lászló	Sebestyén Pál
Barkóczi György	László Kálmán	Spányi Mária (Spányik)
Bartók László	Lorx Tibor	Szabó GyörgyD
Binder-Kotrba Károly	Luby Géza	Szelle Lajos
Boglár (1928-ig Bello- vits) Lajos	Marosy (Mengele) Fe- rencD	Sziklay Béla
Bolla Lajos Gyula	Medgyesy László	Sztankay Zoltán
Bothmer KárolyD	Miháلكovics János	Takács Gyula
Cindrić Egon	Miske-Gerstenberger Je- nő, br.	Ujváry Dezső
Csikszentmihályi (1934- ig Hausenblasz) Alfréd	Moran Rezső	Ullein-Reviczky Antal D
Csopey Dénes, ifj	Pallós (1935-ig Proiszl) Ferenc	Van der Venne ArnoldD
Dávid Mihály	Parcher Félix,ifj.	Velics LászlóD
Gáspárdy Géza	Petényi (1934-ig Schef- beck) Jakab	Villani Lajos, br. D
Geng Péter	Petravich Gyula	Vladár Ervin
Ghika GyörgyD	Pözel Tibor	Wampetich Ódön konz. igazgatási s.felügyelő
Gitschner Henrik iroda- főtízt		Wawra Alajos
Hann Armand		Winter KárolyD
Hanschid Gyula		

ABELE EGON, br. lilienbergi (Fiume, 1887. jún. 11– ?) A. Rudolf közig. bíró és Cunradi Márta fia. 1910-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1910–1913-ban a szmirnai főkonzulátus állomásozott (közben 1912-ben alkonzul lett). 1913–1919-ben váltakozva a szkutari-i, ill. zürichi főkonzulátuson szolgált. 1919. IX. 30-án id. nyugdíjaztatott. 1920. II. 1-én II. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1922-ig a konzuli tevékenységet is folytató berni követségen dolgozott. (Közben 1922. VII. 13-án I. o. konzul lett.) 1922. IX. 28.–1923. X. 11. között a bukaresti követségen állomásozott. 1923. X. 12.–1927. III. 5. között a trieszti konzulátust, 1927. III. 6.–1929. VI. 30. között a hamburgi konzulátust irányította. Rövid központi szolgálat után az ankarai követségre került 1931. II. 28-ig. Ezután 1935-ig a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. munkatársa. 1935. V. 15-től 1944. X. 16-ig a milánói konzulátus vezetője. (Közben 1943. XII. 31-én I. o. konzul lett.)

AICHHORN RICHÁRD (1875. ápr. 22.– 1928. aug. 29.) 1897-ben elvégezte a Wiener Neustadt-i katonai akadémiát. 1897. VIII. 18-tól hadnagy, 1901. XI. 1-től főhadnagy. 1907-től 1918(?)–ig a közös külügyi szolgálatban dolgozott. 1907. VI. 3-tól próbaszolgálaton a kölni főkonzulátus tisztviselője. 1909. III. 15: tartalékba helyezték és egyben kinevezetett konzuli irodatisztté. 1914. II. 12-től a nizzai konzulátuson szolgált. 1914. VII-től végétől katona. 1922. I. 23-tól 1928. VIII. 29-én bekövetkezett haláláig a bukaresti követség kolozsvári útleveél-kirendeltségének vezetője.

ALEXY LAJOS (1885. aug. 27.– ?) 1911. XI-től fog. gyak. a milánói főkonzulátuson. 1912-től gyak. a marseille-i főkonzulátuson. Az esztendő végén konzuli attaséi vizsgát tett. XII. 14-től konzuli attasé a pittsburgi konzulátuson. 1914. VI. 15-től alkonzul. 1917. IV. 8-án állomáshelyét az Egyesült Államokkal való hadiállapot miatt elhagyta. VII. 4-től a dortmundi konzulátusra osztották be. VII. 20-án a Monarchia krajovai hírszerző hivatalához került. Ezt az állomáshelyét 1919. II. 16(!)-án hagyta el. II. 24-től alkonzul a Külügyminisztériumban. A Tanácsköztársaság külügyi népbiztosságán is dolgozott. 1919. X. 31-én II. o. konzulként került vissza a Külügyminisztériumba. 1920. II. 1.– 1921. X. 24. között a varsói követségen állomásozott, újabb rövid központi szolgálat után 1922. II. 27. –1925. IV. 15. között a New York-i főkonzulátuson tevékenykedett. 1925. VI. 16-tól az Egyesült Államokkal 1941. XII. 11-én történt hadiállapot beálltáig a clevelandi konzulátus (1940-től főkonzulátus) vezetője. (Közben 1928. II. 23-tól I. o. konzul.) Ezután központi szolgálatot teljesített, majd 1943. I. 22-től a berlini követségen működött, feltehetően a háború végéig.

BARKÓCZI GYÖRGY, nagy- és kisbarkóczi (1888. febr. 2.–?) 1911. VII. 8-án elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1911. XI. 27-től konzuli attasé. Ugyanettől hamburgi főkonzulátuson, 1912. VI. 13.–1916. VIII. 27. között a galaci konzulátuson szolgált. (Közben 1913. VI. 6-án alkonzul lett.) 1916. XII. végén a külügyminiszter bukaresti képviselőjéhez, 1918. VI. 10. és 1918. XI. 12. között a brailai Duna-bizottság osztrák-magyar delegátusához lett időlegesen beosztva. 1918. XII. 1-jén rendelkezési állományba helyeztetett. 1919. I. 18-án alkonzulként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. őszétől ismét Külügyminisztérium tisztviselője. Rövid központi szolgálat után 1930. VII. 31-ig a párizsi követségen szolgált (közben 1926. VI. 27-én I. o. konzul lett.) 1932. I. 1-től a londoni követségen állomásozott. 1932. I. 2. - 1935. VII. 31. között a gazdaságpolitikai o. vezetője. 1935. VII. 20(!)- 1941. X. 19. között az ankarai követség sztambuli konzuli o. vezetője. (Közben 1938. VII. 16-tól II. o. főkonzul.) 1941. X. 20-tól a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. vezetője. A német megszállás után is szolgálatban maradt.

BARTÓK LÁSZLÓ (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1896. márc. 15.– Washington, 1963. nov. 16.) Jogi doktorátust szerzett. 1919. III. 20-án min. s. fog.-ként került a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1921. XI. 24-ig központi szolgálatot teljesített, 1919. X. 31-én min. fog. lett. 1921. XI. 25.- 1922. IV. 25. között varsói követségen szolgált (közben 1921. XII. 1-én konzuli attasé lett.) 1922. IV. 26. és 1926. XI. 24. között a prágai követségen állomásozott. (Közben 1923. V. 30-án alkonzul lett.) 1926. XI. 25. és 1927. VIII. 14. között a belgrádi követségen dolgozott. 1927. VIII. 9. és 1936. I. 4. között pozsonyi konzulátus vezetője. (Közben 1934. VII. 23-án II. o. konzul lett.) 1936. I. 5. és 1939. I. 25. között a Nemzetek Szövetsége mellett működő genfi képviselőten dolgozott. 1938. XII. 24(!) és 1941. IV. 16. között a zágrábi konzulátus vezetője. 1941. IV. 17-én a konzulátus átalakult követséggé. Bartók V.16-ig id. ügyvivőként irányította, majd beosztott tisztviselőként a világháború végéig a horvát fővárosban maradt.

BINDER-KOTRBA KÁROLY (1883. márc. 11.– ?) Jogi doktorátust szerzett. 1911. IX. 16-tól fog. gyak. a cs. és kir. Legfőbb Számvevőszéken. 1916. III. 1-től számtanácsos segéd, 1918. XI. 11-től számtanácsos. 1921. II. 16-tól min. s. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1921. VII. 3-tól X. 2-ig a Németországban visszamaradt közös katonai javak felszámolására a bécsi, ill. berlini követséghez lett id. kirendelve. 1921. X. 3-tól 1922. III. 12-ig a bécsi követséghez volt beosztva a Felszámoló Hivatalnál teljesítendő szolgálattételre. 1922. III. 13-tól 1929. X. 31-ig az elnöki o. tisztviselője (közben 1922. VI. 22-től min. titkár, 1922. XII. 19-től II. o. konzul, 1924. IX. 1-től I. o. konzul.) 1929. XI. 1-től a párizsi követségen megbízva a követség konzuli joghatóságára kiterjedő konzuli teendők ellátásával. (Közben 1939. XII. 31-től II. o. főkonzul.) Franciaország Németország által 1940. májusában történt lerohanása után a párizsi követség „további intézkedésig” főkonzulátussá alakult, vezetésére Binder-Kotrba kapott megbízást. A világháború végéig állomáshelyén maradt.

BOGLÁR (1928-ig Bellovits) **LAJOS** vitéz. 1921(?)-től konzuli irodatisztként dolgozott a Külügyminisztériumban. 1926(?)-től 1928-ig a milánói főkonzulátuson szolgált. 1928-1941. között a Sao Paulo-i konzulátus vezetője. (Közben 1936. VI. 30-tól konzuli irodafőtiszt, 1940. V. 16-tól vitéz.) 1941–1944. között központi szolgálatot teljesített a főigazgatói irodán. (Közben 1943. VII. 1-től irodaigazgató, 1944. III. 1-től konzuli igazgatási tan.) 1944-ben a pozsonyi követségen tevékenykedett.

BOLLA LAJOS GYULA. Jogi doktorátust szerzett. 1914. VIII. 21-től közp. járásbírószágon dolgozott. 1918(?)-től min. s. titkár a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. XII. 18-tól 1944(?)-ig a belgrádi képviselő, majd követség, végül konzuli képviselő tisztviselője. (Közben 1926. III. 9-től min. titkár, 1928. VI. 25-től II. o. konzul, 1935. VI. 28-tól I. o. konzul.) 1941. IV-ban Németország támadása nyomán Jugoszlávia megszűnt, a belgrádi magyar követség konzuli képviselővé alakult át, vezetésére Bolla kapott megbízást.

CINDRIĆ EGON, modrusi (1893. aug. 28.– ?) 1919. VII. 5-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1919. XII. 1-től konzuli attasé a Külügyminisztériumban. 1923. I. 15-ig központi szolgálatot teljesített a sajtó o.-on. (Közben 1922. VII. 13-tól alkonzul.) 1923. I. 16-tól 1929. IV. 6-ig a párizsi követségen, 1929. IV. 7-től 1931. XI. 30-ig a milánói főkonzulátuson, 1931. XII. 1-től 1934. XI. 30-ig a helsinki-i követségen szolgált. (Közben 1933. VI. 19-től II. o. konzul.) 1934. XII. 1-től a nemzetközi magánjogi o.-on dolgozott. 1936-tól 1937. XII. 19-ig a moszkvai követségen, 1937. XII. 20-tól 1939. VIII. 27-ig az ankarai követségen tevékenykedett. 1939. VIII. 28-tól 1941. VII. 31-ig a kölni főkonzulátus vezetője. (Közben 1939. XII. 31-től I. o. konzul.) 1941. VII. 1-től a számjel o., 1944-től a politikai o. munkatársa.

CSIKSZENTMIHÁLYI (1934-ig Hausenblasz) **ALFRÉD** (1889. jan. 3.–?) 1909. VIII. 18-tól 1911. XI. 1-ig katona, hadnagy. 1913. II. 8-tól tb. irodai tisztviselő a római nagykövetségen. 1914. I. 29-től követségi irodatiszt. 1914. XI. 23-tól 1915. IX. 21-ig katona. 1915. IX. 21-től a külügyminiszter varsói képviselője mellé volt beosztva. 1916. IV. 18-tól követségi iroda titkár. 1918(?)-től köv. titkár(?) a Külügyminisztériumban. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. XI. 16(?) -től 1928-ig a római képviselőten, majd követségen szolgált. 1928-tól köv. iroda főtiszt. 1928-tól 1931. V. 31-ig a genfi - Nemzetek Szövetsége melletti - képviselő tisztviselője. 1931. VII. 1-től a fiumei konzuli

kirendeltség vezetője. (Közben 1938. VI. 30-tól konzuli irodaigazgató, 1944. III. 1-től konzuli igazgatási tan. A német megszállás után is állomáshelyén maradt.

CSOPEY DÉNES, ifj. A jogi doktorátus megszerzése után 1932-től a külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatója. Próbaszolgálatra a nemzetközi közjogi o.-ra került. 1933-ban min. s. fog. lett. 1934. IV. 20-tól 1937. V. 1-ig a pozsonyi konzulátuson szolgált (közben 1934. VII. 23-án konzuli attasé lett.) 1937. V. 2-től 1939. VII. 26-ig központi szolgálatot teljesített a gazdaságpolitikai o.-on (közben 1938. VI. 30-án alkonzul lett.) 1939. VII. 27-től 1940. X. végéig a berlini követségen szolgált. 1940. X. 16(!)-tól 1941. VI. 1-ig a brassói konzulátus vezetője. 1941. VII. 1-én II. o. konzul és egyben a miniszter titkárságának vezetője lett. 1944. III. 24-től a politikai o. vezetője.

DÁVID MIHÁLY. Eredetileg gyogyepedagógiai tanár. 1921. VII. 18-án konzuli irodaigazgatóként került a Külügyminisztériumba. 1921-1928. között a bukaresti követségen szolgált. 1928-tól a kolozsvári útlevelekirendeltség vezetője. 1935. VIII. 27-én az útlevelekirendeltség konzulátussá alakult át, Dávid Mihály beosztott tisztv. lett. 1936. VII.22-től 1940. XI. 17-ig a galaci konzuli hajózási kirendeltség vezetője. 1940. XI. 18-tól 1941. VIII. 20-ig az aradi konzulátuson dolgozott. 1941. VIII. 21-től tanügyi tan. a Vkm.-ben.

GÁSPÁRDY GÉZA, nemes (1864. dec. 24.– ?) 1887. VII. 14-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1888. I. 5-től joggyakorlat folytatott a wien-neubau cs. kir. delegált járásbíró-ságon. 1889. III. 23-tól 1896-ig a konstantinápolyi nagykövetség dragomanátusán dolgozott. (Közben 1891. VI. 28-tól alkonzul, 1894. XI. 23-tól harmadik dragomán.) 1896-tól a belgrádi követségen, 1897-1899. között a lisszaboni követségen állomásozott (közben 1898. X. 30-tól konzul, 1899. X. 23: követségi titkár.) 1899-1901. között a belgrádi követségen tevékenykedett. Egyéves szabadság után 1902. VI. 25-től 1903-ig a római nagykövetségen, 1903-tól a tangeri diplomáciai ügynökségen, 1904. IX. 12-től 1905. X. 2-ig a mexikói követségen volt beosztva. (Közben 1904. IX. 19-től II. o. köv. tan., 1905. XII. 23-tól I. o. köv. tan. lett.) 1907. I. 21-én id. nyugdíjaztatott. 1907-1911. között a magyar Kereskedelemügyi Minisztérium spanyol és portugáliai szakudósítója. 1911. I. 22-től I. o. főkonzul. Ugyanekkortól 1914-ig az algíri főkonzulátus vezetője. 1914. VI. 15-től VIII. 10-ig a marseille-i főkonzulátus vezetője. 1915. VI. 22-től a lausanne-i tb. alkonzulátus vezetője. 1920. X. 1-től 1923. XII. 31-ig a kölni főkonzulátus vezetője.

GENG PÉTER (1882. febr. 16.–?) 1899. XII. 20-tól katona. 1911. VII. 26-tól a chicagói főkonzulátus tiszteletdíjas tisztviselője. Uo. szolgálatba lépett 1911. IX. 14-én. 1914. VI. 19-től konzuli irodatiszt. 1918?-ban került a Külügyminisztériumba konzuli irodafőtiszt-ként. A hágai követségen dolgozott 1935-ig. 1935. VII. 1-től 1940. IX. 30-ig a brüsszeli követségen állomásozott. (Közben 1936. VI. 30-tól irodaigazgató, 1939. VI. 30-tól segédhivatali főigazgató.) 1940. X. 1-től 1941-ig az antwerpeni tb. főkonzulátuson dolgozott. 1941-től a brüsszeli konzulátus vezetője. 1942-1944-ben a brüsszeli konzulátus beosztott tisztviselője. 1944-ben ismét a brüsszeli konzulátus vezetője.

GITSCHNER HENRIK. Konzuli irodatisztként dolgozott a közös külügyminisztériumban. 1918?-tól a Külügyminisztérium, majd a külügyi népbiztosság tisztviselője, 1919. VII. 8-án elbocsátották. Valószínűleg 1919 őszén került vissza a Külügyminisztériumba. Központi szolgálat után a prágai külképviseleti hatóságra, ill. követségre került. 1922. VI. 22-től köv. irodafőtiszt. 1922-1924. között a kölni konzulátus, ill. tb. konzulátus a munkahelye. 1924-1926-ban a minisztériumban, 1926-1930-ban a kölni tb. főkonzulátuson, 1930-1933-ban a

bukaresti követségen, 1933. VII. 1-től 1938. X. 30-ig a berlini tb. főkonzulátuson tevékenykedett. (Közben 1936. VI. 30-tól irodafőtiszt.) 1938. XI. 1-től a világháború végéig müncheni főkonzulátuson állomásozott. A német megszállás után a főkonzulátus vezetője.

HANNARMAND, hannenheimi (1868. aug. 23.–?) A bécsi konzuli akadémián tanult, 1892. VII. 19-én tett konzuli vizsgát. 1893. I. 4-től joggyakorlaton volt a trieszti városi delegált járásbírószágon. 1893. XI. 22-től konzuli növendék. 1894. I. 31-től a bécsi kereskedelmi és iparkamaránál, 1895. I. 23-tól az alexandriai konzulátuson szolgált. X.25-től alkonzul. 1896. X. 15-től a kairói konzulátuson, 1897. III. 22-től a bukaresti konzulátuson tevékenykedett. 1899. X. 24-től a filippopoliszi konzulátus vezetője. 1901-től a bukaresti konzulátus id. ügyvivője. 1902-ben a krajovai alkonzulátus id. ügyvivője. 1903. VII. 3-tól 1907-ig a kairói konzulátus vezetője. (Közben 1904. VII. 25-től konzul.) 1907. IV. 29-től 1909-ig a belgrádi konzulátus vezetője. 1909. X. 11-től 1914. VIII. 13-ig a montreali főkonzulátus vezetője. (Közben 1910. III. 20-tól II. o. főkonzul.) 1915. VIII. 13-tól I. o. főkonzul. 1916. X. 7-től 1917. IV. 8-ig a philadelphiai konzulátus id. ügyvivője. 1918?-tól a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. őszétől ismét a Külügyminisztériumban dolgozott. II. o. főkonzul. Különleges alkalmazásban volt, majd a nemzetközi Duna-ügyek o. vezetője. 1922. X. 3-tól 1925. XI. 9-ig a montreali főkonzulátus vezetője. 1926. I. 31-én nyugdíjaztatott. 1931. III. 28-tól a világháború végéig a firenzei tb. konzulátus vezetője.

HANSCHILD GYULA (1876. okt. 25.–?) 1895. VII. 31-től a -haditengerészetnél szolgált. 1907. IV. 11-től tb. hivatalnok a clevelandi konzulátuson. 1909. I. 20-tól konzuli irodatiszt. 1913. VI. 5-től konzuli irodatiszt. 1913. XI. 8-tól 1917. IV. 8-ig a pittsburgi konzulátus tisztviselője. A világháború után a magyar Külügyminisztérium alkalmazta, a New York-i svéd főkonzulátus pittsburgi kirendeltségére lett beosztva azzal a feladattal, hogy a magyar érdekek védelmét lássa el. 1922. III. 14-én létrejött a pittsburgi konzulátus, élére Hanschild került, s ő 1925-ig vezette a konzulátust. 1925-től 1926. IV. 30-ig clevelandi konzulátuson szolgált. 1926. IV. 30-án nyugdíjaztatott. 1934(?)–tól 1945(?)–ig tb. irodavezető a Halle a.d. Saale-ban levő magyar tb. konzulátuson.

HAUSER LOTHAR, hannseni br. (Denta, Temes vm. 1874. ápr. 27.–?) H. Bernhard és Deschan Judit fia. Jogi doktorátust szerzett. 1897. XI. 27-től joggyakornok az Országos Törvényszéken Bécsben. 1898. I. 19-től bírósági jegyző. 1901. IV. 16-től próbaszolgálatot teljesített a párizsi főkonzulátuson. 1901. XII. 20-án konzuli attaséi vizsgát tett. 1902. I. 14-től 1905-ig a bukaresti konzulátuson szolgált. 1905. III. 15-től alkonzul. 1905-től a tangeri főkonzulátuson, majd a szófiai konzulátuson tevékenykedett. 1906. X. 19-től 1911-ig az alexandriai konzulátus, 1911-1913-ban a kölni konzulátus a munkahelye (közben 1911. XII. 9-től konzul. 1913. I. 23-tól 1917. IV. 8-ig a pittsburgi konzulátus vezetője. 1918(?)–tól a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. VII. 2-án a: külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszétől(?) ismét a Külügyminisztérium tisztviselője II. o. főkonzuli rangban. 1921. VI. 13-tól a krakkói útlevél-kirendeltség vezetője. 1921. IX. 9-től 1922. IV. 26-ig a krakkói konzulátus vezetője. Ezután a minisztériumban a fordító o. h. vezetője.

HOBEK HENRIK. Tiszteletdíjasként került a Külügyminisztériumba. 1924-től id. minőségű konzuli irodatiszt. 1925. VI. 30-tól 1941. XII. 11-ig a clevelandi konzulátus pittsburgi kiküldöttje. (Közben 1938-tól konzuli irodafőtiszt.)

KARTAL (1934-ig Kvpapil) **JENŐ** (1880(?)–?) Legkésőbb 1933-ban került a Külügyminisztériumba. 1933-tól min. o. tan., a bécsi követségen az Ausztriával 1918-ban megszünt államközösséggel összefüggő felszámolási teendőket végezte. Ugyanez volt a feladata a

követség 1938-ban konzulátussá történt átalakulása után is. 1942. VI. 30-tól min. o. főn. A német megszállás után a bécsi főkonzulátus vezetője.

KVASSAY LÁSZLÓ, kvassói és brogyáni (1890. nov. 3.–?) 1912. VI. 26-tól 1919-ig a FM. tisztviselője. Először díjtalan fog. gyak., 1913. I. 28-tól fizetéstelen min. s. fog. 1914. XII. 1-től 1916. I. 20-ig katona. 1918. I. 16-tól min. s. fog., 1919. I. 1-től min. fog. 1919. I. 18-án min. fog.-ként került a Külügyminisztérium közgazdasági o.-ára. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-től II. o. köv. titkárként ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921. III-ig központi szolgálatot teljesített. 1921. III-tól XII. 10-ig a vatikáni követségen dolgozott. 1921. XII. 11-től a gazdaságpolitikai és közlekedésügyi o.-on, később a közlekedésügyi és szociálpolitikai o.-on tevékenykedett (itt ovh.) 1926. III. 9-től I. o. köv. titkár. 1926(?)–1939(?) között beosztva Magyarország képviselője mellé a Nemzetközi Duna-bizottságba és az Állandó Vízügyi Bizottságba. (Közben 1935. VI. 28-tól II. o. köv. tan., 1938(?)–től Magyarország h. képviselője a Nemzetközi Duna-bizottságban.) 1939(?)–től a Nemzetközi Duna o. tisztviselője. 1941. VI. 30-tól I. o. köv. tan. 1941. X. 1-től 1943. IX. 11-ig a müncheni főkonzulátus vezetője. 1943. IX. 12-től a külügyminiszter közvetlen rendelkezése alatt állt.

LÁSZLÓ KÁLMÁN, kászon-jakabfalvi. 1925-től fog. gyak. a Külügyminisztérium elnöki o.-án. 1926. VI. 17-től min. s. fog., a nemzetközi közjogi. o. tisztviselője. 1927–1929-ben a pozsonyi konzulátuson dolgozott. (Közben 1928. IV. 27-től konzuli attasé.) 1929-től 1932. I. 2-ig a trieszti konzulátusra volt beosztva. 1932. I. 2-től 1937. IV. 14-ig a minisztérium elnöki, majd számjel o.-án dolgozott (közben 1933. VI. 19-től alkonzul.) 1937. IV. 15-től 1940. IX. 30-ig a bukaresti követségen szolgált (közben 1939. VI. 30-tól II. o. konzul). 1939. IX. 11(!)-től 1945(?)–ig a grazi konzulátus vezetője (közben 1942. XII. 30-tól I. o. konzul).

LORX TIBOR, ruszkini (Budaörs, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1907. júl. 25.–?) L. Győző és Rauscher Mária fia. 1930-tól fog. próbaszolgálatot teljesített a Külügyminisztérium nemzetközi magán- és büntetőjogi o.-án. 1931. I. 1-től min. s. fog. az utazás- és útlevéltudományi o.-on. 1933. VI. 19-től köv. attasé. 1934. I. 15-től 1939. IV. 3-ig a bukaresti követségen dolgozott (közben 1938. VI. 30-tól II. o. köv. titkár). 1939. IV. 3-tól 1941. II. 28-ig a politikai o. tisztviselője. 1941. III. 1-től 1943. III. 22-ig az aradi konzulátus vezetője. Rövid központi szolgálat után 1943. VII. 1-től 1945(?)–ig a berlini követségen szolgált.

LUBY GÉZA. Jogi doktorátust szerzett. 1939-től próbaszolgálatot teljesített a Külügyminisztériumban. 1940. III. 1-től min. s. fog., majd ugyanez évben min. fog. A sajtó o. tisztviselője. 1941. XII. 24-től min. s. titkár. 1942(?)–től a kult. o. h. vezetője. 1944. IV. 12-től a brassói konzulátusra lett beosztva. Ugyanez évben a konzulátus vezetője.

MEDGYESY LÁSZLÓ (1894. jún. 7.–?) A bécsi konzuli akadémián tanult, 1917. III. 3-án tett konzuli akadémiái vizsgát. 1914. X. 26-tól 1915. XI. 2-ig katona. 1917. III. 16-tól konzuli attasé. Ugyanettől a boroszlói konzulátuson dolgozott. 1919. VIII. 31-én nyugdíjaztatott. Ugyanettől tiszteletdíjasként került a Külügyminisztériumba. 1919. X. 31-én alkonzul lett. Ugyanettől 1922. II. 21-ig a berlini, 1922. II. 22-től 1923. XII. 9-ig a prágai követség munkatársa. 1923. XII. 10-től 1927. I. 30-ig központi szolgálatot teljesített (közben 1924. III. 22-től II. o. konzul). 1927. I. 31-től VI. 29-ig a clevelandi konzulátusra volt beosztva. 1927. VI. 18(!)-től 1940. III-ig a chicagói konzulátus vezetője (közben 1934. VII. 26-tól I. o. konzul.) 1940. III-tól 1941. XII. 12-ig, az Egyesült Államokkal való hadiállapot beálltáig a New York-i főkonzulátus vezetője (közben 1941. VII. 4-től II. o. főkonzul). Ezután a

minisztérium külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o.-án dolgozott. A német megszállás után is szolgálatban maradt.

MIHÁLKOVICS JÁNOS (1889. jún. 3.– ?) Jogi doktorátust szerzett. 1915. IV. 20-tól joggyakornok a Bp.-i Központi Járásbíróságon. 1915. XII. 22-től 1919-ig a Bp.-i Büntető-törvényszék tisztviselője. (Törvényszéki joggyakornok, majd 1916. III. 1-től ítélőtáblai tanácsjegyző, 1916. V. 24-től törvényszéki jegyző.) 1918. I. 18-ig min. fog. a Külügyminisztériumban. VII.18-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. X. 31-én min. s. titkárként került vissza a Külügyminisztériumba. Ugyanettől 1937. X. 9-ig központi szolgálatot teljesített. (Bírói jogsegély o., közigazgatási és jogsegély o., nemzetközi közjogi o., majd nemzetközi közjogi és szerződési o. Közben 1926. VI. 27-től min. titkár, 1936. VI. 30-tól min. o. tan.) 1937. X. 10-től 1939. III. 1-ig moszkvai követségen tevékenykedett. 1939. III. 11-től X. 2-ig az utazás- és útlevelügyi o. vezetője. 1939. X. 12-től a Szovjetunió elleni hadiállapot bejelentéséig (1941. VI. 26.) ismét a moszkvai követségen szolgált. 1941. VI. 30-tól min. tan. A miniszter közvetlen rendelkezése alatt állt, majd 1942. VII. 23-tól 1943. V. 31-ig a konstantinápolyi konzulátus vezetője. Ezután „különleges szolgálati beosztásban” volt.

MISKE-GERSTENBERGER JENŐ, magyarcsetvei és reichsegi br. (Rohonc, Vas vm. 1886. nov. 11.– ?) Jogi doktorátust szerzett. 1912. VII-től köz. gyak. Vas vm.-ben. 1913. III. 1-től főispáni titkár uo. 1917. II. 19-től vármegyei aljegyző. 1918. VII. 2-től tb. főszolgabíró. 1918. VII. 28-tól XI. 20-ig próbaszolgálatot teljesített a cs. és kir. kabinetirodában. 1920. V. 10-től VIII. 11-ig kabinetirodai titkár a kormányzó kabinetirodájában. 1921. XI. 12-től min. titkár a Külügyminisztériumban. Ugyanettől 1929. V. 5-ig központi szolgálatot teljesített az elnöki o.-on, majd a min. kabinetben. (Közben 1926. VI. 27-től min. o. tan.) 1929. V. 6-tól 1931. II. 14-ig bécsi követség első beosztott tisztviselője. 1931. II. 15-től 1935. II. 24-ig a varsói követség első beosztott tisztviselője. 1935. III. 13-tól 1939. VIII. 9-ig a trieszti konzulátus vezetője (közben 1937(?) -től min. tan.). 1939. VIII. 14-től 1941. X. 9-ig a müncheni főkonzulátus vezetője. 1941. IX. 21(!)-től 1942. VII. 31-ig a konstantinápolyi főkonzulátus vezetője. 1942. VIII. 1-től a minisztérium nemzetközi büntetőjogi és rendészeti o.-ának tisztviselője, 1944-től ovh. uo.

MORAN REZSŐ. Legkésőbb 1921-től dolgozott konzuli irodafőtisztként a Külügyminisztériumban. 1923. XII. 16-tól 1926. IX. 30-ig a fiumei konzuli kirendeltség vezetője. 1926-1927-ben a bukaresti követségen, 1927-1930-ban a bécsi követségen, 1930-1937-ben az ankarai követség konstantinápolyi konzuli o.-án, 1937-től a trieszti konzulátuson dolgozott. 1937-től konzuli irodaigazgató. A trieszti konzulátusról ismeretlen időpontban a grazi konzulátusra került.

PALLÓS (1935-ig Proiszl) **FERENC** (1874. jan. 26.– ?) 1895. X. 1-től 1911-ig katoná. 1911. II. 19-től tb. hivatalnok a clevelandi konzulátuson. 1913. VI. 5-től konzuli irodatiszt. 1913. IX. 1-től 1917. IV. 8-ig a pittsburgi konzulátuson állomásozott. 1918?-tól a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszén? konzuli irodafőtisztként került vissza a Külügyminisztériumba. 1922-ig központi szolgálatot teljesített, 1922-1929. között a washingtoni követségen állomásozott. 1929-1936-ban a Los Angeles-i konzuli kirendeltség vezetője (közben 1935. VI. 30-tól irodaigazgató). 1936. VI. 30-án nyugdíjaztatott.

PARCHER FÉLIX, ifj., terjékfalvi. Jogi doktorátust szerzett. 1930-tól próbaszolgálatosként a Külügyminisztérium nemzetközi magán- és büntetőjogi, majd utazás- és útlevelügyi

o.-án dolgozott. 1932. VI. 1-től min. s. fog. 1932. X. 17-től 1935. IX. 5-ig a római követségen állomásozott (közben 1933. VI. 19-től köv. attasé). 1939. VIII.24-ig a politikai o. s. hivatalának felügyeletével volt megbízva. 1939. VIII. 25-től 1943. III. 15-ig a vatikáni követségen szolgált (közben 1941. VII. 1-től I. o. köv. titkár). 1943. IV. 3-tól az aradi konzulátus vezetője. A német megszállás után is állomáshelyén maradt.

PETÉNYI (1934-ig Schefbeck) **JAKAB** (1884. júl. 16.– 1936. okt. 29.) 1911. V. 27-től 1917. IV. 8-ig a denveri konzulátuson dolgozott. Tb. hivatalnok, majd 1914. VI. 19-től konzuli irodatiszt. 1918?-ban került a Külügyminisztériumba, központi szolgálatot teljesített, utána 1922. VIII. 10-től 1927. IV. 24-ig a chicagói konzuli kirendeltség, majd konzulátus vezetője. 1927. V. 26-től 1936. X. 29-én bekövetkezett haláláig a winniepegi konzulátus vezetője (közben 1928. VIII. 24-től II. o. konzul).

PETRAVICH GYULA, nemes (1894. febr. 4.– ?) Jogi doktorátust szerzett. 1919. IX. 1-től XII.21-ig tb. szolgabíró Heves vm.-ben, 1920. I. 1-től IV.30-ig Egerben. 1920. VII. 27-től próbaszolgálatot teljesített a Külügyminisztériumban. 1923. X. 18-ig számsjel, majd közigazgatási o.-on dolgozott (közben 1921. VII. 4-től min. s. fog.) 1923. X. 19-től 1925. V. 12-ig a prágai, 1925. V. 15-től 1926. IX. 30-ig a belgrádi követségen, 1926. X. 1-től 1934. VIII. 31-ig a zágrábi konzulátuson állomásozott. (Közben 1930. V. 21-től alkonzul.) 1934. IX. 1-től 1936. II. 24-ig az elnöki o. tisztviselője. 1936. I. 4(!)-től 1939. VIII. 16-ig a pozsonyi konzulátus vezetője (közben 1938. VI. 30-tól II. o. konzul.) 1939. X-től 1940. V-ig a Rio de Janeiro-i követségen állomásozott. 1941. VII. 4-től II. o. konzul. 1945?-ig a nemzetközi közjogi és szerződési o. tisztviselője.

PÓZEL TIBOR (1876. jan. 16.– ?) 1909. VII. 3-án elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1909. X. 15-től konzuli attasé. Ugyanettől az üszkübi konzulátuson dolgozott. 1910. X. 31-től 1911. II. 8-ig a mitrovicai konzulátus id. ügyvivője. 1911. V. 15-től alkonzul. 1913. VII. 21-től az adaliai alkonzulátus vezetője. 1915. VIII. 7-től XI. 17-ig a jeruzsálemi konzulátus id. ügyvivője. 1916. I. 7-től a zürichi főkonzulátuson dolgozott. 1916. VII. 24-től VIII.27-ig a davosi konzulátus id. ügyvivője. 1916. X. 3-tól 1918. XI. 8-ig a szkutari-i főkonzulátuson dolgozott (közben 1917. VIII. 16-től konzul). 1918. XII. 1-én rendelkezési állományba helyeztetett. 1919. I. 18-án konzulként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-én I. o. konzulként került vissza a Külügyminisztériumba. 1924. XI. 30-ig központi szolgálatot teljesített a hadifogoly o.-on, majd a gazdaságpolitikai és közigazgatási o. h. vezetője. 1924. XII. 1-től 1926. IV. 5-ig a konstantinápolyi követségen dolgozott. 1926. IV. 5-től 1935. VI. 30-ig a milánói konzulátus (1927. II. 24-től főkonzulátus) vezetője. (1935. VI. 28-től II. o. főkonzul.) 1936. VI. 1-től 1939. III. 11-ig az utazás- és útlevelügyi o. vezetője. 1939. I. 4(!)-től VII.15-ig a kölni főkonzulátus vezetője. Ezután a minisztériumban szolgált, majd 1940. X. 16-től 1941. III. 1-ig az aradi konzulátus vezetője. Utána a számsjel o.-on dolgozott, 1942. I. 27-től a számsjel o. id. vezetője. 1942. XII. 30-tól I. o. főkonzul. 1943-ban a számsjel o. vezetője. 1944-ben a politikai o. tisztviselője. A német megszállás után is továbbszolgált.

REISCH ALFRÉD 1922-ban díjnok a Külügyminisztériumban. 1923-tól konzuli irodasegéd-tiszt. 1931-1934-ben a rotterdami tb. konzulátuson, 1934-1938-ban a párizsi követségen dolgozott (közben 1935-től irodatiszt.) 1938-tól a Nemzetek Szövetsége melletti genfi képviselőten, majd a genfi főkonzulátuson szolgált. 1944?-tól konzuli igazgatási felügyelő. A német megszállás után a főkonzulátus vezetője.

RÉNYEY (1933-ig Regnier) **VIKTOR** (1891. márc. 18.–?) 1918. XI. 23-án min. s. titkárként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. Valószínűleg 1919 őszén került ismét vissza a minisztériumba. 1922. V. 24-ig központi szolgálatot teljesített. 1921-ben az FM-be volt kirendelve. 1922-ben az utazási- és útleve-lügyi o.-on dolgozott. 1922. V. 25-től 1928. III. 4-ig a belgrádi, 1928. III. 5-től 1931. IV. 30-ig a prágai követségen állomásozott (közben 1928. IX. 2-től II. o. köv. titkár, 1929. VI. 24-től I. o. köv. titkár.) 1931. V. 1-től 1933. V. 31-ig a szófiai, 1933. VI. 30-tól 1935. II. 6-ig az ankarai, 1935. II. 7-től 1937. IV. 1-ig a varsói követségen szolgált. 1938. II. 28-ig a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. tisztviselője. 1938. III. 1-től 1941. IV. 1-ig a bukaresti követségen dolgozott (közben 1939. XII. 31-től II. o. köv. tan.). 1941. IV. 2-től 1943. XII. 22-ig a genfi konzulátus vezetője (közben 1942. XII. 31-től I. o. köv. tan.). 1943. XII. 23-től ismét a minisztériumban dolgozott.

REUTTER SÁNDOR, kaltenbruni (1869. júl. 25.–1942. ápr. 5.) 1890. VI. 20-tól nem valóságos irodai tisztviselőként dolgozott a VKM-ben. 1890. XII. 31-től elnöki osztálybeli irodatiszt. 1898. X. 11-től a hamburgi főkonzulátusra id. beosztva. 1900. VI. 18-től II. o. irodai titkár. 1903. XII. 8-tól a clevelandi konzulátuson, 1906. I. 8-tól a barcelonai főkonzulátuson szolgált. 1908. III. 31-től konzuli irodai tanácsos. 1913. V. 17-től 1917. IV. 8-ig a charlestoni konzulátus id. ügyvivője. A magyar Külügyminisztérium konzuli irodafőigaz-gatóként alkalmazta és a clevelandi svéd alkonzulátusra osztattott be a magyar érdekek védelmére. 1922. III. 14-én létrejött Reutterrel Clevelandban a New York-i magyar főkonzulátus kirendeltsége (X. 31-től önálló konzulátus). A missziót 1925. VI. 22-ig Reutter vezette. Rövid központi szolgálat után 1926?-tól 1932?-ig a mexikói tb. főkonzu-látus tb. irodavezetője. 1932. IV. 11-től a graz-i tb. konzulátus tb. irodavezetője.

REVICZKY ISTVÁN, revisnyei (Ógyalla, Komárom vm., 1884. dec. 25.–?) R. Károly fia. Jogi doktorátust szerzett. 1909. V. 7-től konzuli fog. gyak. a marseille-i főkonzulátuson, XI.18-tól a milánói konzulátuson. 1910. VI. 7-én konzuli attaséi vizsgát tett. VI. 17-től konzuli attasé. Ugyanettől 1912-ig a bukaresti konzulátuson dolgozott (közben 1911. XII. 9-től alkonzul lett). 1912. VI. 11-től 1913-ig a belgrádi konzulátuson dolgozott. 1913. VI. 5-ig a szmírnai főkonzulátus, 1914. I.7-től az alexandriai konzulátus tisztviselője. 1914. VIII. 1-től 1918. IV. 22-ig katona. Ugyanettől 1919. I. 1-ig a kijevei id. kormányzónál működő cs. és kir. teljhatalmú megbízotthoz id. beosztva. 1919. I. 18-án II. o. konzulként került a Külügyminisztériumba. 1919. XII. 18-tól 1921. VII.6-ig a belgrádi, 1921. VII. 7-től 1922. IV. 20-ig a prágai követség tisztviselője. 1922. IV. 26-tól 1924. VI. 30-ig a krakkói konzulátus vezetője. (Közben 1922. VII. 13-tól I. o. konzul.) 1924. VI. 24-től 1925. X. 16-ig a gazdaságpolitikai és közgazdasági o. tisztviselője. 1925. X. 17.-től 1926. III. 30-ig Sao Paulo-i konzulátus vezetője. 1926. III. 31-től 1927. VII. 2-ig ismét a minisztériumban dolgozott. 1927. II. 17-től 1935. III. 6-ig a trieszti konzulátus vezetője (közben 1934. VII. 6-tól II. o. főkonzul). 1935. III. 7-től 1939. VIII. 7-ig a bécsi követségen, majd konzulátuson állomásozott. Rövid központi szolgálat után 1939. VIII. 10-től a világháború végéig ismét a trieszti konzulátus vezetője (közben 1942. VI. 30-tól I. o. főkonzul).

SEBESTYÉN PÁL (1893. szept. 11.–?) Jogi doktorátust szerzett. 1916. IX. 1-től díjas joggyakornok a Bp.-i Járásbíróságon. 1917. V. 31-től törvényszéki jegyző. 1918. I. 18-tól min. fog. a Külügyminisztériumban. Ugyanettől 1921. V. 23-ig központi szolgálatot telje-sített (közben 1919. X. 31-én min. s. titkár lett). 1921. V. 24-től (de facto X. 20-tól) 1923. IX. 29-ig a fumei konzuli kirendeltség vezetője. 1923. IX. 30-tól 1924. IV. 30-ig a minisztériumban dolgozott. 1924. V. 1-től 1931. IV. 28-ig a Vegyes Döntőbíróságok mellett

működő kormány megbízottak hivatalához kirendelve. (Közben 1926. III. 9-től min. titkár.) 1931. IV. 29-től 1936. VI. 2-ig a párizsi egyezmények által létesített Nemzetközi Agráralap baseli titkárságához volt beosztva. (Közben 1935. VI. 28-tól min. o. tan.) 1936. VI.3-tól a nemzetközi közjogi és szerződési o.-on tevékenykedett, 1937. III. 1-től uo. o. vezető. 1940-től min. tan. 1941. VI. 30-tól: min. o. főn. A német megszállás után is szolgálatban maradt.

SPÁNYI MÁRIO, dömeházi, vitéz. A grazi tb. konzulátuson (legkésőbb) 1934-től tb. alkonzul. (Legkésőbb) 1936-tól 1940. IV. 25-ig a grazi tb. konzulátus vezetője. 1940?-tól alkonzul. 1940. IV. 20(!)-tól a világháború végéig a prágai főkonzulátus vezetője (közben 1941. VII. 1-től II. o. konzul, 1944-től I. o. konzul).

SZELLE LAJOS (1893. okt. 24.-?) Jogi doktorátust szerzett. 1916. X. 30-tól joggyakornok a Bp.-i Törvényszéken. 1920. XII. 4-én került fogalmazói próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba. 1921. VI. 28-tól bírósági jegyző. 1921. IX. 20-án külügyi fogalmazói szakvizsgát tett. 1920. XII. 4-től 1926. XII. 10-ig a Külügyminisztérium pénzügyi o.-án, majd az utazási- és útlevelügyi o.-on dolgozott (közben 1921. IX. 30-tól konzuli attasé, 1924. III. 22-től alkonzul). 1926. XII. 11-től 1928. VIII. 20-ig a revali követségen tevékenykedett. Rövid központi szolgálat után 1928. X. 4-től 1936-ig az ankarai követség konstantinápolyi konzuli o.-án, 1936-tól 1937. VIII. 14-ig a clevelandi konzulátuson dolgozott. 1937. VII. 16(!)-tól 1941. VII. 31-ig a winnipegi konzulátus vezetője (közben 1938. VI. 30-tól II. o. konzul). Ezután a világháború végéig a minisztériumban szolgált, előbb a nemzetközi magánjogi, majd a kulturális o.-on. 1942. VI. 30-tól I. o. konzul.

SZIKLAY BÉLA, nemes (Ungvár, Ung vm., 1885. máj. 6.-?) Sz. Lajos és Vékey Erzsébet fia. Legkésőbb 1921-től a Külügyminisztérium tisztviselője, konzuli attasé. 1921. IX. 18-től alkonzul. 1921-től 1939. III-ig a kölni konzulátus, tb. konzulátus, tb. főkonzulátus, fő!-onzulátus. tisztviselője. 1924. I. 1-től I.26-ig a konzulátus vezetője. 1930. V. 21-től II. o. konzul. (Legkésőbb) 1934-től 1938-ig a tb. főkonzulátus vezetője. 1938. II. 16-án a konzulátu ismét tényleges lett, 1939. III. 24-ig Sziklay vezette. 1939. III. 25-től VII.2-ig a berlini tb. főkonzulátuson dolgozott. 1939. VII. 3-tól a világháború végéig a közjogi és szerződési o., majd számjel o., végül politikai o. tisztviselője (közben 1939. XII. 31-től I. o. konzul, 1941. XII. 30-tól II. o. főkonzul).

SZTANKAY ZOLTÁN (1902. ápr. 3.-?) Jogi doktorátust szerzett. 1927. X. 4-től teljesített fogalmazói próbaszolgálatot a Külügyminisztériumban a nemzetközi közjogi o.-on. 1928. IX. 28- n letette a külügyi fogalmazói szakvizsgát. 1928. XII. 22-től 1939. XI. 26-ig a clevelandi konzulátuson dolgozott (közben 1929. II. 1-től min. s. fog., 1930. VII. 31-től konzuli attasé, 1935. VI. 30 alkonzul). 1939. XI. 27-től 1940. II. végéig a New York-i főkonzulátuson, 1940. II. végétől 1941. VI-ig a pozsonyi követségen tevékenykedett (közben 1940-től II. o. konzul). 1941. VI. 22-től 1943. X. 15-ig a brassói konzulátus vezetője. 1943. X. 16-tól a zürichi tb. főkonzulátusra volt beosztva.

TAKÁCS GYULA (1883. okt. 18.-?) 1912. VI. 30-tól 1914-ig tiszteletdíjas hivatalnok filippopoliszi konzulátuson. 1914. VI. 19-től konzuli irodatiszt. 1914. VIII. 4-től 1916. VI. 6-ig katona. 1916. VI. 14-től a közös külügyminisztériumban, VII.22-től a szófiai konzulátuson, X. 6-tól a filippopoliszi konzulátuson dolgozott. 1918?-ban került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. Valószínűleg 1919 őszén került vissza ismét a Külügyminisztériumba konzuli irodafőtisztként. A futár o.-on, majd 1926-tól a bukaresti követségen dolgozott. 1926. IX. 30-tól 1931. V. 31-ig a fiunnei konzuli

kirendeltség vezetője. 1931. VII. 1-től a világháború végéig(?) a zürichi tb. főkonzulátuson tevékenykedett (közben 1938. VI. 30-tól konzuli irodaigazgató, 1944. III. 1-től konzuli ig. tan.).

UJVÁRY DEZSŐ (1902. júl. 27.–?) 1927. X. 4-én került fogalmazói próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba, a gazdaságpolitikai o.-ra. 1928. IX. 27-én külügyi fog. szakvizsgát tett. X. 1-től min. s. fog. 1928. XI. 14-től 1931. IV. 14-ig a bukaresti követségen dolgozott (közben 1929. III. 23-tól köv. attasé.) 1931. IV. 15-től 1936. XII. 10-ig a párizsi követségen állomásozott (közben 1935. VI. 30-tól II. o. köv. titkár). 1936. XII. 11-től 1943. IV. 30-ig a politikai o. tisztviselője (közben 1939. XII. 28-tól I. o. köv. titkár, 1942. XII. 31-től II. o. köv. tan.) 1943. V. 19-től 1944. III. 19-ig a sztambuli főkonzulátus vezetője. Állásáról a III. 19-i német megszállás miatt mondott le, és csatlakozott az un. Követi Bizottsághoz.

VLADÁR ERVIN, nagycsepcesényi és muthnai (Bánfalva, Borsod vm., 1897. máj. 24.–?) V. Ervin és Ferenczy Mária fia. Jogi doktorátust szerzett. 1920. V. 31-től került próbaszolgálatra a Külügyminisztériumba. 1921. III. 4-től 1923. II. 21-ig a bukaresti követségen dolgozott (közben 1921. V. 14-től köv. attasé). 1923. II. 22-től 1930. III. 15-től a nemzetközi közjogi o.-on, majd a politikai o.-on dolgozott (közben 1927. XI. 15-től II. o. köv. titkár). 1930. III. 16-tól 1933. VII. 31-ig a párizsi követségen tevékenykedett. 1933. VIII. 1-től 1939. X. 30-ig a gazdaságpolitikai o. tisztviselője (közben 1935. VI. 30-tól I. o. köv. titkár). 1939. X. 19(!)-tól 1941. IV. 10-ig a genfi főkonzulátus vezetője. 1941. IV. 10-től 1942. VI. 30-ig a bukaresti követségen állomásozott (közben 1941. VI. 30-tól II. o. köv. tan.). 1942. VII. 1-től 1943. XI. 23-ig a minisztériumban különleges beosztásban volt. 1943. XI. 24-től 1944. III. 19. után még rövid ideig ismét a genfi főkonzulátus vezetője.

WAMPETICH ÖDÖN. Tiszteletdíjasként kezdte a Külügyminisztériumban pályafutását. 1930-1935-ben Buenos Aires-i követségen, 1935-től a világháború végéig az ankarai követség konstantinápolyi konzuli o.-án, ill. a konstantinápolyi főkonzulátuson dolgozott. A német megszállás után a főkonzulátus vezetője.

WAWRA ALAJOS (1887. jún. 15.–?) 1910. V. 21-től tiszteletdíjas a kölni főkonzulátuson. 1910. IX. 27-től 1913-ig a philadelphiai konzulátuson szolgált (közben 1913. VI. 5-től konzuli irodatiszt). 1913. X. 25-től a bukaresti konzulátus, 1914. III. 19-től a zürichi főkonzulátus tisztviselője. 1918?-ban került a Külügyminisztériumba konzuli irodafőtiszt-ként. 1923-ig a cherbourgi tb. konzulátuson dolgozott. 1923-1926-ban a magyar érdekvédelmet is ellátó Rio de Janeiro-i holland követséghez volt beosztva. 1926-1929-ben a Sao Paulo-i konzulátuson, 1929-ben a Rio de Janeiro-i követségen, 1929-1931. XII. 31. között a berni követségen, 1932-1934-ben a párizsi követségen, 1934-1936-ban ismét a berni követségen, majd a genfi képviselőten tevékenykedett. 1936. VIII. 18-től 1941. végéig a chicagói konzulátus Los Angeles-i kirendeltségének vezetője (közben 1940-től konzuli irodaigazgató).

**A KÜLÜGYMINISZTERIUM OSZTÁLYFŐNÖKEI, ILLETVE
MAGASABB BEOSZTÁSÚ VEZETŐI 1918-1945 KÖZÖTT**

A D jelűek olyan személyek, akiknek az életrajza a diplomaták között már megtalálható.

Ugyanígy a K jelűek életrajzait a konzulok között kell keresni.

Ambrózy Lajos, gr. D	Harrer Ferenc D	Podhorszky László
Apor Gábor, br. D	Hennyey Gusztáv	Pogány József
Asztalos Jenő	Imrédy Béla	Pósfai Virgil
Ágoston Péter	Jambrekovich László	Puky Endre
Bakach-Besseney	Jankovich Ottó	Pózel Tibor K
György, br. D	Jármay Elemér	Práznovszky Iván D
Ballagi-Pordány Béla	Jungerth-Arnóthy	Riedel Nándor
Barcza György D	Mihály D	Rieszner Kázmér
Bárdossy László D	Kállay Miklós	Rudnay Lajos D
Barkóczy György K	Kánya Kálmán D	Scitovszky Tibor
Bartheldy Tibor	Károlyi Gyula, gr.	Sebestyén Pál K
Bede István	Károlyi Mihály, gr.	Steidl Gyula
Berinkey Dénes	Kemény Gábor, br.	Steiger Aladár
Böszörményi László	Keresztes-Fischer	Szegedy-Maszák Aladár
Cholnoky Jenő	Ferenc	Szemere Gusztáv
Csáky Imre, gr.	Khuen-Héderváry	Szent-Iványi Domokos
Csáky István, gr. D	Sándor, gr. D	Szent-Istvány Béla
Császár Viktor	Kuhl Lajos D	Szentmiklósy Andor D
Csurgay Tibor	Kun Béla	Szilágyi Oszkár
Danilovics Pál	Lovászy Márton	Szondy Viktor
Daruváry Géza	Madocsányi	Sztójay Döme D
Dietrich Alfréd	(Blazsovszky) Ferenc	Tánczos Gábor
Drasche-Lázár Alfréd	Máriássy Zoltán D	Teleki Gyula, gr.
Durugy Ferenc	Marosy (Mengele)	Teleki Pál, gr.
Eckhardt Tibor	Ferenc D	Than Albin, br.
Edl Tivadar	Miklós Tibor	Tomcsányi Vilmos
Fáy-Halász Gedeon	Miske-Gerstenberger	Ullein-Reviczky Antal D
Fiáth Ferenc, br.	Jenő, br. K	Végh Miklós D
Gajzágó László	Moldoványi Sándor D	Villani Lajos, br. D
Gerevich Zoltán	Moór Oszkár	Walko Lajos
Gerhardt Rezső	Móricz Péter	Walter Emil
Ghyczy Jenő	Morlin Ervin	Wein Jakab
Göde Ferenc	Nagy Elek D	Wettstein János D
Gömbös Gyula	Nelky Jenő D	Wodianer Rezső D
Gömöry-Laiml László	Nickl Alfréd	Zilahi-Sebess Jenő
Hann Armand K	Nuber Sándor	

ASZTALOS JENŐ, jogi doktor. 1919-ben a polgári demokratikus forradalom Külügyminisztériumában, majd a Tanácsköztársaság külügyi népbiztosságán szolgált. 1919–1920-

ban min. tan.-ként a Külügyminisztérium magán- és büntetőjogi o. vezetője. 1921-től az Igazságügyi Minisztériumban szolgált.

ÁGOSTON PÉTER (Zsombolya, Torontál vm., 1874. márc. 25. – Párizs, 1925. szept. 6.) 1919. IV. 3-tól VI. 24-ig — Kun Béla és Pogány József mellett — külügyi népbiztos.

BALLAGI-PORDÁNY BÉLA, felső-eöri. Min. tan. 1921(?)tól 1923-ban bekövetkezett nyugdíjazásáig a Külügyminisztérium közgazdasági o. vezetője.

BARTHELDY TIBOR, zsarnóczai (1894. júl. 9.–?) A jogi doktorátus megszerzése után 1917. VII. 12-től 1922. V-ig a Belügyminisztériumban dolgozott. (1917. VII. 12-től min. s. fog., 1919. II. 1-től min. fog., 1921. IX. 1-től min. s. titkár.) 1922. V. 13-tól 1945(?)-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1922. V. 13-tól min. s. titkár, elnöki o.-on van beosztva. 1928. VIII. 24-től min. titkár, 1936. VII. 13-tól min. o. tan. Legkésőbb 1936-tól az elnöki o. h. vezetője. 1938. XII. 14-től 1941-ig a miniszteri kabinet vezetője. 1939. VI. 30-tól I. o. köv. tan., 1941. VII. 4-től rk. köv. és megh. min. 1941. VII. 8-tól az elnöki o. vezetője. A német megszállás után is helyén maradt.

BEDE ISTVÁN, boróthi (Trebinje (Hercegovina) 1904. jan. 27.– Lindau (Németország 1978. aug. 2.) 1928 őszétől a a külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatója. Próbaszolgálatra a gazdaságpolitikai o.-ra nyert beosztást. 1929. X. 1-től min. s. fog. 1919-től 1934. IV. 19-ig a pozsonyi konzulátuson szolgált (közben 1931. VI. 23-tól konzuli attasé). 1934. IV. 20-tól 1939. III. 27-ig a belgrádi követségen állomásozott (közben 1937. VI. 30-tól alkonzul). A minisztériumban a politikai o.-on szolgált. 1943. IX. 15-től 1944. III. 24-ig a sajtó o. vezetője, utána a miniszter közvetlen rendelkezése alatt állt.

BERINKEY DÉNES (Csúz, Komárom vm., 1871. okt. 17. – Bp., 1948.) miniszterelnök. 1919. I. 19-től I. 24-ig ideiglenes megbízva a külügyminiszteri teendők ellátásával.

BLAZSOVSZKY FERENC ld. MADOCsÁNYI FERENC

BÖSZÖRMÉNYI LÁSZLÓ, hiripi és ivácskói (1882. dec. 29.–?) A jogi doktorátus megszerzése után 1906. XII. 6-tól 1919-ig a Kereskedelemügyi Minisztériumban dolgozott. (1906. XII. 6-tól fizetéstelen min. s. fog., 1910. XII. 16-tól fizetési min. s. fog., 1913. III. 7-től min. fog., 1917. IX. 27-től min. s. titkár, 1918. XII. 31-től min. titkár.) 1919. X. 31-től 1941. VII. 31-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1919. X. 31-től min. titkár, legkésőbb 1921-től a gazd. pol. és közlekedésügyi o. h. vezetője. 1922. IV. 6-tól min. o. tan., legkésőbb 1924-től a pénzügyi o. h. vezetője, legkésőbb 1927-től a gazd. pol. o. h. vezetője, legkésőbb 1932-től 1941. VII. 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. vezetője. 1940-től min. o. főnök.)

CHOLNOKY JENŐ egyetemi tanár, 1921–22-ben a Külügyminisztérium tudományos o. vezetője.

CSÁKY IMRE gróf (Sepsimindszent, 1882. febr. 17.– Santa Cruz de Tenerife, Kanári szigetek, 1961. febr. 19.) 1904-ben elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1904–1905-ben a fiumei tengerészeti hatóságnál, 1905-ben a szkutari-i főkonzulátuson, 1905–1907-ben a drezdai követségen, 1907–1909-ben a szentpétervári nagykövetségen, 1909–1912-ben a berlini nagykövetségen, 1912–1913-ban ismét a szentpétervári nagykövetségen, 1913–1916-ban a bukaresti követségen szolgált. (Közben 1905. XI. 30-tól fizetéstelen köv. attasé, 1907. I. 4-től II. o. köv. titkár, 1910. V. 21-től kamarás, 1913. XII. 1-től I. o. köv. titkár.) 1916–1917-ben a külügyminisztérium varsó képviselője mellé lett beosztva, 1917. I. 16-tól

a minisztériumbanszolgált. 1918–1919-ben a megszerveződő magyar Külügyminisztériumban a politikai osztály vezetője, 1920. IX. 22-től XII. 16-ig külügyminiszter.

CSÁSZÁR VIKTOR, kolgyári (Prága, 1876. szept. 10.–1933. nov. 19.) A jogi doktorátus megszerzése után 1899. V. 11-től 1919(?) -ig hadbíró. (1900. XI. 1-től tényleges állományú honvéd főhadnagy-hadbíró, 1903. XI. 1-től II. o. százados-hadbíró, 1906. V. 1-től I. o. százados-hadbíró, 1913. XI. 1-től őrnagy-hadbíró, 1916. XI. 1-től alezredes-hadbíró.) 1919. I. 18-től 1932. XI. 30-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1919. I. 18-től min. o. tan., dolgozott a külügyi népbiztosságon is. Legkésőbb 1921-től a Külügyminisztérium nemzetközi magán- és büntetőjogi o. vezetője. 1922. VII. 13-tól min. tan. Legkésőbb 1927-től a közigazgatási és jogsegély o. vezetője. 1928. VII. 11-től I. o. főkonzul. 1932. II. 16-tól állásának I. o. főkonzuli elnevezése min. o. főnöki elnevezésre változtatott. Ugyanettől a miniszter közvetlen rendelkezése alá került. 1932. XI. 30-án nyugdíjaztatott.)

CSURGAY TIBOR (1881. aug. 27.–?) A jogi doktorátus megszerzése után 1906. II. 10-től fog. gyak. a bosznia-hercegovinai kormányzásán. 1914. V. 1-jén járási előljáró, 1920. IX. 1-jén nyugállományba helyeztetett. 1921. V. 14-től 1941. VI. 30-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921. V. 14-től alkonzul lett és a minisztérium bírói jogsegély o.-on dolgozott. 1922. VII. 13-tól II. o. konzul. Legkésőbb 1922-től a bírói jogsegély o. h. vezetője. Legkésőbb 1924-től pol. o.-on dolgozott. 1926. III. 9-től min. o. tan., 1933. VI. 18-től min. tan. 1933. XII. 27-től 1941. VI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig az elnöki o. vezetője. (közben 1939. XII. 31-től min. o. főnök.)

DANILOVICS PÁL, örmezői (1884. jún. 28.–?) A jogi doktorátus megszerzése után 1906. V. 26-tól a Budapesti Törvényszéken bírósági joggyakornok. 1908. IV. 23-tól a Vaisz Alapítványnál joggyakornok. 1913. I. 22-től 1919-ig Igazságügymin. (1913. I. 22-től min. fog., 1917. I. 3-tól min. s. titkár, 1917. VIII. 16-tól min. titkár.) 1919. I. 18-án min. o. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án elbocsátották a külügyi népbiztosságról. 1919-től 1941. VII. 31-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. Legkésőbb 1921-től 1933-ig a nemzetközi közjogi o. vezetője. (Közben 1926. III. 9-től min. tan.) 1933. VI. 18-től min. o. főnök. 1933-tól a miniszter közvetlen rendelkezése alatt állt. 1941. VI. 30-tól rk. köv. és megh. min. 1941. VII. 31-én nyugdíjaztatott.

DARUVÁRY GÉZA (Bp., 1866. jan. 12.–Bp., 1934. aug. 3.) 1922. XII. 19-től 1924. X. 7-ig külügyminiszter.

DIETRICH ALFRÉD, sachsenfelsi (Nagyvárad, Bihar vm. 1877. jan. 31.–?) Dietrich Adolf fia. 1896-ban Fiumében elvégezte a Tengerészeti Akadémiát. A világháború befejeztéig a cs. és kir. haditengerészetben szolgált. 1918. XI-től tengerészeti meghatalmazott Bécsben. 1921–1923-ban a magyar-román határkijelölő bizottság magyar tagozatában tevékenykedett. 1924-től 1945?-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1924. VII. 15-től folyamórségi főkapitány és egyben Magyarország képviselője a Nemzetközi Duna-bizottságban. Legkésőbb 1926-tól az Állandó Vízügyi Műszaki Bizottságban is Magyarország képviselője.

DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD (Dorog, 1875. jún. 15. – Meyerhofen, 1949. aug. 28.) 1914–1918. között a miniszterelnökség sajtó o. vezetője. 1918. XI. 20-tól államtitkárként a Külügyminisztérium egyik megszervezője. 1919 őszétől 1922-ig ismét a Külügyminisztérium egyik vezetője. A trianoni békeszerződés egyik aláírója. Kiterjedt szépirodalmi tevékenységet folytatott.

DURUGY FERENC (1894. febr. 15.–?) Jogi doktorátust szerzett. 1919. XI. 13-tól 1923. X. 31-ig, majd 1927. III. 18-tól 1945?-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. XI. 13-tól min. s. titkár, a minisztérium közgazdasági o.-án szolgált. 1923. XI. 1-től létszámapasztási állományba vétetett, 1927. III. 18-tól tényleges szolgálatra a Külügyminisztériumba visszarendeltetett, a közigazgatási és jogsegély o.-on dolgozott. 1929. III. 23-tól min. titkár. 1934–1938-ban a sajtó o.-on tevékenykedett, legkésőbb 1934-től ovh. Legkésőbb 1937-től min. o. tan. 1938–1941. között a külföldön élő magyar állampolgárok gondozását ellátó o. tisztviselője, 1941. VIII. 1-től a nemzetközi közjogi és szerződési o. vezetője. 1941. XII. 30-tól min. tan. A német megszállás után is álláshelyén maradt.

ECKHARDT TIBOR (Makó, 1888. okt. 26.– New York, 1962. szept. 10.), a szegedi ellenforradalmi körök egyik prominens figurája, a sajtóúgyek irányítója. Később demokratikus irányba fordult, 1932–1940 között a Független Kisgazdapárt elnöke.

EDL TIVADAR (1880. febr. 16–1942. jan. 25) 1903. VII. 15-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1904. X. 29-től a szkutari-i főkonzulátuson dolgozott. 1904. X. 23-tól konz. attasé. 1905. I. 1-től tartalékos hadnagy. 1906. III. 23-tól 1915-ig a közös külügyminisztériumban van beosztva. (Közben 1907. I. 29-től alkonzul, 1912. XI. 5-től konzul.) 1912. XI. 20-tól XII. 16-ig a mitrovicai és prisrendi konzulátusoknál történt események kivizsgálására kiküldve. 1915. V. 17-től 1916. II. 5-ig a korfui konzulátus id. ügyvivője. 1916. XI. 3-tól 1917. VIII. 23-ig a lugánói konzulátus id. vezetője. 1919. XII. 31-én nyugdíjaztatott. 1920. V. 22-től 1921. XII. 1-ig a Külügyminisztérium tisztviselője, I. o. konzul. 1926. (!) X. 31-én id. nyugállományba helyeztetett. 1929. IV. 13-án tényleges szolgálatátételre a Külügyminisztériumba id. berendeltetett, az elnöki o.-on dolgozott. Legkésőbb 1932-től II. o. főkonzul. Legkésőbb 1933-tól 1942. I. 25-én bekövetkezett haláláig a számjel o. vezetője. (Közben 1939. XII. 31-én I. o. főkonzul lett.)

FÁY-HALÁSZ GEDEON, fái (Bp., Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm., 1915. nov. 27.–) A Pázmány Péter Tudományegyetemen jogi doktorátust szerzett, tanult a bécsi konzuli akadémián és a párizsi Államtudományi Főiskolán. 1939-ben a fogalmazó szaktanfolyam hallgatójaként próbaszolgálatra került a Külügyminisztériumba, a nemzetközi közigazgatási o.-ra. 1940. III. 1-től min. s. fog., 1940-től min. fog. Legkésőbb 1941-től a miniszter kabinetjében dolgozott. A német megszállás után a politikai o. vezetője. A II. világháború után külföldre távozott. A BBC munkatársa volt.

FIÁTH FERENC, eörményesi és karánsebesi br. (Bozen, Ausztria, ma Olaszország, 1877. okt. 30.–Bp. 1929. febr. 24.) F. Miklós, Fejér vm. főispánja és Semsey Alice fia. 1896-ban érettségizett Székesfehérvárott, 1900. I. 31-én a pozsonyi jogakadémián államtudományi vizsgát, 1900. XI. 22-én a budapesti tudományegyetemen jogtörténelmi szigorlatot tett. 1900-ban tb. aljegyző Fejér vm.-ben. 1901. X. 17-től 1918-ig a közös pénzügyminisztérium tisztviselője. 1901. X. 17-től pénzügyi fog. gyak., 1903. I. 3-tól pénzügyi s. fog., 1906. III. 31-től pénzügyi fog., 1906. XI. 25-től pénzügyi s. titkár, 1911. III. 21-től pénzügyi titkár, 1914. V. 11-től kormányzósági titkár. 1920. VII. 2-től haláláig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1920. X. 23-tól min. o. tan., a számjelo. vezetője. 1928. VIII. 29-től min. tan.

GAJZÁGÓ LÁSZLÓ (Karcag, Jász-Nagykun-Szolnok vm. 1883. aug. 1.–Bp., 1953. szept. 26.) G Béla ítélő táblai elnök és ötömösi Geréby Ilona fia. A St. Paul (Ausztria) Szent Benedek rendi alapítvány főgimnáziumában tanult, majd 1902. VI. 27-én érettségizett a debreceni főgimnáziumban. 1902-től 1906-ig Bp.-en, Debrecenben és Kolozsvárott folytatott jogi tanulmányokat. 1912. III. 23-án Kolozsvárott államtudományi doktorátust

szerzett. 1912. V. 2-én jogtudományi doktorátust szerzett. 1912. IX. 16-án ügyvédi vizsgát tett. 1907. VI. 7-től 1912. X. 5-ig ügyvédjelölt, s hosszabb külföldi tanulmányutakat tett. 1912. X. 5-től 1913. II. 1-ig önálló gyakornok ügyvéd. 1913. III. 28-tól 1918-ig Konstantinápolyban a konzuli főtörvényszéken titkár, 1915. IX. 14-től helyettes konzuli főbíró uo. 1916. VIII. 16-től törvényszéki bíró, 1919. I. 18-tól konzuli főtörvényszéki alkalmazásainak épségben tartása mellett külügyminiszteri o. tan., 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919?-tól ismét Külügyminisztérium tisztviselője a politikai o.-on. 1924. III. 22-től min. tan. Legkésőbb 1932-től a Vegyes Döntőbíróóságok mellett működő kormány megbízottak hivatalának vezetője, kormánybiztosi jogkörrel. 1933. VI. 18-tól rk. köv. és megh. min. 1939. VI. 30-tól egy. ny. r. tanár Tagja volt az Institut de Droit Internationalnak. Levelező tagja volt az MTA-nak 1942-től 1949-ig. (Tagságát az MTA 1990-ben posztumusz helyreállította.)

GEREVICH ZOLTÁN (Besztercebánya, Zólyom vm. 1886. febr. 24.–Bp. 1932. nov. 3.) G. Emil és Ilniczky Ilona fia. 1903. VI. 5-én a kassai állami főreáliskolában érettségizett. 1903. IX. 9-én pótló főgimnáziumi érettségit tett a kassai katolikus főgimnáziumban. 1903-tól 1908-ig a budapesti tudományegyetemen tanult, 1908. VI. 30-án államtudományi doktorátust szerzett. 1908. II. 29-től 1909. XII. 17-ig a KSH-ban dolgozott (id. alkalmazott, napidíjas, majd állandó díjnok). 1909. XII. 18-tól 1921-ig a Kereskedelmi Minisztérium tisztviselője. (1909. X. 18-tól 1911. XII. 31-ig fizetéstelen min. s. fog., 1912. I. 2-től min. s. fog., 1914. VII. 30-tól 1918. X. 4-ig katona. 1915. III. 17-től min. fog. 1917. VIII. 8-től min. s. titkár, 1918. XII. 31-ig min. o. tan. 1921. IX. 12-től haláláig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921-től a tudományos o. h. vezetője, 1930-tól a kulturális o. vezetője.

GERHARDT REZSŐ (Bp., 1882. ápr. 3.–?) 1900. VI. 12-én a Bp. I. ker. községi felsőkereskedelmi iskolában érettségizett. 1901. VI. 28-án államszámviteli vizsgát tett. 1919. II. 1-től a Külügyminisztérium számviteli tanácsosa. 1919. X. 31-től 1936. VI. 30-ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. X. 31-től számvevőségi II. o. főtanácsos, a számvevőség h. vezetője, 1924. VII. 1-től a számvevőség vezetője. 1924. IX. 1-től számvevőségi ig.

GHYCZY JENŐ, ghyczy, assakürthi és ablonczkürthi (Újpuszta, Komárom vm. 1893. máj. 4.–Bp. 1982. jan. 18.) 1917. VII. 7-én elvégezte a bécsi konzuli akadémiát. 1914. VIII. 1-től 1916. IX. 23-ig katona. 1917. VIII. 17-től konzuli attasé, 1917. X. 15-től a kölni főkonzulátuson dolgozott. 1919. VIII. 31-én nyugdíjaztatott. 1919-től 1944-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. IX. 1-től X. 31-ig tiszteletdíjas. 1919. X. 31-től alkonzul. Ugyanettől 1921. I. 31-ig a kölni konzulátuson szolgált. 1921. II. 1-től 1924. XI. 4-ig központi szolgálatot teljesített a min. kabinetben. 1924. III. 22-től II. o. konzul. 1924. XI. 5-től 1926. II. 22-ig bécsi követségen, 1926. II. 23-tól 1930. I. 24-ig a szófiai követségen szolgált, ez utóbbi helyen első beosztott tisztviselő. 1930. I. 25-től 1935. XI. 21-ig a prágai követségen (közben 1933. VI. 18-án II. o. köv. tan. lett.), 1935. XI. 22-től 1936. X. 24-ig a belgrádi követségen, 1936. X. 25-től 1939. IV. 14-ig a berlini követségen dolgozott. 1939. IV. 14-től 1944. III. 22-ig központi szolgálatot teljesített. 1939. VI. 30-tól I. o. köv. tan., a politikai o. vezetője. 1940-től rk. köv. és megh. min. 1941. IX. 15-től 1943. VII. 23-ig a külügyminiszter állandó h. 1943. VII. 24-től 1944. III. 22-ig külügyminiszter.

GÖDE FERENC, őszödfalvi (Keszthely, Zala vm. 1875. dec. 23.–?) 1895-ben érettségizett a Bp. V. kerületi katolikus főgimnáziumban. 1900-ban államszámviteli államvizsgát tett. 1899–1909-ben a Budapestvidéki pénzügyi igazgatóságon számgyakornok, számtiszt. 1909-ben id. nyugdíjaztatott. 1914. VIII. 27-től 1918. XII.20(!)-ig katona. 1918. XI. 23-tól a

Külügyminisztériumban számvevőségi igazgató. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszén a Külügyminisztérium számvevőségnek vezetője.

GÖMBÖS GYULA (Murga, Tolna vm., 1886. dec. 26.–München, 1936. okt. 6.) miniszterelnök – 1933. I. 7-től II. 4-ig megbízva a Külügyminisztérium id. vezetésével.

GÖMÖRY-LAIML LÁSZLÓ, dedinai (Bécs, Ausztria 1876. dec. 20–?) Gömör Sándor, salgótarjáni vasmű társaság bányaig. és Budahegyi Pauer Anna fia. Örökbefogadó szülők: Laiml Andor lovag, őrnagy és Budahegyi Pauer Olga 1886–1894. között a Teréziánium (Bécs) tanult és érettségizett. 1894–1896-ban a bécsi tudományegyetem jogi karán, 1897–1899-ben a budapesti tudományegyetem jogi karán folytatott tanulmányokat. 1902-ben államtudományi doktorátust szerzett. 1903. V. 7-én diplomáciai vizsgát tett. 1900–1902-ben a Kereskedelemügyi Minisztérium tisztviselője (id. díjtalan s. fog., ill. végleges fizetés-telen s. fog.) 1902. VII. 15-től 1918-ig a közös külügyminisztériumban dolgozott. (1903. V. 21-től II. o. udv. és min. fog., 1904. VI. 27-től I. o. udv. és min. fog., 1907. IX. 27-től udv. és min. titkár, 1912. VI. 21-től min. o. tan. 1919. I. 18-től a Külügyminisztériumban min. tan. Legkésőbb 1921-től 1936. V. 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig az útlevelő o. (1922-től utazási és útlevelügyi o.) vezetője.

HENNYEY GUSZTÁV (Kolozsvár, 1888. szept. 25.–München, 1977. jún. 14.) tényleges katonatiszt, párizsi, belgrádi, athéni, berlini katonai attasé. 1944. VIII. 29-től 1944. X. 16-ig külügyminiszter.

IMRÉDY BÉLA (Bp., 1891. dec. 29.–1946. febr. 28.) miniszterelnök, 1938. XI. 28-től 1938. XII. 10-ig külügyminiszter.

JAMBREKOVICH LÁSZLÓ, zlathari és ladiszloveczi (Érsekújvár, Nyitra vm. 1874. aug. 16–?) J. József és Pathi Nagy Vilma fia. 1892-ben a pozsonyi rk. gimnáziumban érettségizett, 1902-ben a budapesti tudományegyetemen jogi doktorátust szerzett. 1903. XII. 15-től 1905. IV. 30-ig a MAV Igazgatóság tisztviselője (1903. XII. 15-től id. s. fog., 1904. VII. 20-től id. fog., 1905. I. 3-tól fog.) 1905. V. 1-től 1918-ig a Magyarországi Udvarnagyi Hivatal dolgozott (1905. V. 1-től udv. s. fog., 1908. II. 1-től II. o. udv. fog., 1911. V. 1-től I. o. udv. fog., 1916. XI. 1-től udv. titkár.) 1918. XII. 28-től min. o. tan.-ként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1922. I. 1-től 1938. VII. 31-ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1922. I. 1-től min. o. tan., az elnöki o. vezetője. 1923. V. 30-tól min. tan. 1927(?)–1933. között az elnöki o. h. vezetője. 1933-tól 1938. VII. 31-én bekövetkezett nyugdíjazásáig a protokoll o. vezetője. (közben 1938. VI. 30-tól min. o. főnök)

JANKOVICH OTTÓ, jeszeniczei (Mátraszőlős, Nógrád vm. 1875. I. 24.–?) J. Ottó és sipeki Balás Ilona fia. A kassai főgimnáziumban érettségizett a, majd a kassai jogakadémia, a budapesti tudományegyetem után Genfben folytatott jogi tanulmányokat. 1902-ben jogi doktorátust szerzett. 1907-ben diplomáciai vizsgát tett. 1897-ben közíg. gyakornok Abaúj-Torna vm.-ben. 1897. VI. 21-től aljegyző uo. 1898. VIII. 31-től id. fog. gyak. a Bosznia és Hercegovinai Kormányzóságon, 1899. XI. 7-től II. o. pol. segéd. 1900. X. 25-től Gömör-Kishont vm. szolgabírája. 1901. XII. 19-től tb. főszolgabíró. 1906. VII. 10-től 1918-ig a közös külügyminisztérium tisztviselője (id. fog. gyak., 1907. V. 28-től II. o. udv. és min. fog., 1908. VII. 17-től I. o. udv. és min. fog., 1910. XII. 11-től udv. és min. titkár) 1919. I. 18-től min. o. tan. a Külügyminisztériumban. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1922. II. 1-től 1932. XII. 31-ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1922. II. 1-től min.

o. tan., a bírói jogsegély o. vezetője. 1922. VII. 13-tól min. tan., 1932. XI. 30-tól min. o. főnök. 1932. XII. 31-én nyugdíjaztatott.

JÁRMAY ELEMÉR, (Bp., 1878. okt. 8– ?) J. Gyula és Ringauf Melánia fia. 1897-ben érettségizett a bécsi Teréziánumban. 1899–1900-ban a bécsi egyetem, 1901–1903. között a budapesti tudományegyetemen tanult, ahol jogi doktorátust szerzett. 1903. X. 26-tól 1918-ig a Kereskedelmi Minisztérium tisztviselője. (1907. IV. 6-tól min. fog., 1913. III. 7-től min. s. titkár, 1917. VIII. 9-től min. titkár.) 1919. I. 18-tól min. o. tan.-ként a Külügyminisztériumban dolgozott, VII.2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. XI. 22-től min. tan.-ként 1922. II. 23-ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője, a nemzetközi Duna-ügyek o. vezetője. 1921. V. 10-től Mo. h. képviselője a Nemzetközi Duna Bizottságban.

KÁLLAY MIKLÓS (Nyíregyháza, 1887. jan. 23. – New York, 1967. jan. 14.) miniszterelnök, 1942. V. 20-tól 1943. VII. 24-ig külügyminiszter.

KÁROLYI GYULA gróf (Nyírbakta, Szabolcs vm., 1871. máj. 7. – Bp., 1947. IV. 23.) miniszterelnök, 1930. XII. 9-től 1931. VIII. 24-ig külügyminiszter.

KÁROLYI MIHÁLY gróf (Bp., 1875. márc. 4. – Vence, Franciaország, 1955. márc. 19.) 1918. X. 31-től 1918. XI. 5-ig megbízva a külügyek intézésével addig, amíg a Külügyminisztérium felállítatik, 1918. XI. 5-től 1919. I. 11-ig külügyminiszter.

KEMÉNY GÁBOR, br. (Bp., 1910. dec. 14.–Bp., 1944. márc. 19.) A Szálasi-kormány külügyminisztere 1944. X. 16-tól 1945. III. 27-ig. A népbíróság ítélete alapján kivégezték.

KERESZTES-FISCHER FERENC (Pécs, 1881. febr. 18.–Attersee, Ausztria, 1947. márc. 3.) belügyminiszter, 1942. III. 7-től 1942. III. 9-ig megbízva a külügyminiszteri teendők ellátásával ideiglenesen.

KUN BÉLA (Szilágycseh, Szilágy vm., 1886. febr. 20. – Szovjetunió, 1939. nov. 30.) A Tanácsköztársaság vezetője. 1919. III. 21-től 1919. VIII. 1-ig külügyi népbiztos.

LOVÁSZY MÁRTON (Zenta, Bács vm., 1864. nov. 6. – Bp., 1927. aug. 21.) 1919. VIII. 15-től IX. 11-ig külügyminiszter.

MADOCSÁNYI (1933-ig Blazsovszky) **FERENC** legkésőbb 1921-től 1945(?) -ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921-től min. számellenőr, a számvevőségen. 1936. VI. 30-tól min. a számvevőségi II. o. főtanácsos. 1936. VII. 7-től 1945(?) -ig a számvevőség vezetője. 1942. XII. 30-tól min. számvevőségi ig. A német megszállás után is állásában maradt.

MIKLÓS TIBOR, miklósvári (Finke, Borsod vm., 1883. ápr. 30.–? 1933. dec. 20.) M. Gyula és Rónay Jolán fia. 1900-ban Bp.-en tett főgimnáziumi érettségit. 1905-ig a bécsi konzuli akadémián tanult. 1906-ban bírósági gyakorlatot végzett Bécsben. 1906. XII. 3-tól 1912. IX. 30-ig a közös külügyminisztérium tisztviselője. (1906. XII. 3-tól konzuli attasé, 1907. IV. 22-től New York-i főkonzulátuson szolgált, 1908. XII. 1-től alkonzul. 1910. I. 17-től id. ügyvivő. a Charleston-i konzulátuson.) 1914. VII. 30-tól 1919. I. végéig katona. 1920. XII. 1-től 1933. XII. 20-án bekövetkezett haláláig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1920. XII. 1-től II. o. konzul, elnöki o., legkésőbb 1921-től ovh. 1922. II. 23-tól I. o. konzul, 1926. I. 23-tól II. o. főkonzul. Legkésőbb 1927-től az elnöki o. vezetője. 1928. VI. 28-tól I. o. főkonzul.

MOÓR OSZKÁR (1891. ápr. 16.–?) A jogi doktorátus megszerzése után 1916. X. 28-tól fog. gyak. a Pénzügy-igazgatóságon Nagykárolyban., 1917. V. 16-tól határrendőrségi fog.

gyak., 1917. VIII. 28-tól fizetésnélküli s. fog., 1917. X. 31-től s. fog. 1918. XI. 12-től 1919. IX. 30-ig a Belügyminisztérium tisztviselője. 1918. XI. 12-től fog. 1919. XII. 12-től 1921-ig BM államrendőrségi fog. 1921. VI. 21-től 1945(?) -ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921. VI. 12-től min. fog., útlevel o., majd utazási- és útlevelügyi o. 1924. II. 29-től min. s. titkár, 1933. VI. 19-től min. titkár. Legkésőbb 1934-től a politikai o.-n dolgozott. 1939. XII. 31-től min. o. tan. 1940. I. 1-től a nyilvántartási o. vezetője. 1942. XII. 31-től min. tan. A német megszállás után is állásában maradt.

MÓRICZ PÉTER, técsői (1862. X. 13-?) 1885. IX. 16-án konzuli növendéki vizsgát tett a bécsi keleti akadémián 1886. IV. 29-től konzuli növendék. 1886. X-től a szatmárnémeti járásbírósnál, 1887-ben a bécsi járásbírósnál, majd a trieszti kereskedelmi és iparkamaránál folytatott joggyakorlatot. 1888. VII. 17-től 1917(?) -ig a közös külügyminisztérium tisztviselője. (1888. VII. 17-től 1890-ig a konstantinápolyi konzulátuson dolgozott. 1890. I. 29-től alkonzul. 1890–1894. között a galaci konzulátuson tevékenykedett. 1895-től 1898-ig a rosztovi konzulátus vezetője. 1900-tól 1902-ig a drinápolyi konzulátus vezetője. 1902. VI. 20-tól m. kir. konzuli főbíróhelyettes. 1906–1913. között a trapezunti főkonzulátus vezetője. Közben 1908. III. 23-tól II. o. főkonzul. 1913. XI. 20-tól 1915. V. 23-ig az anconai konzulátus vezetője. 1915-ben a dortmundi konzulátus id. ügyvivője. 1915. XI. 17-től a ruszcsuki konzulátus id. vezetője. 1916. I. 28-tól I. o. főkonzul. Legkésőbb 1921-től 1925(?) -ig a Külügyminisztérium. közigazgatási jogsegély o. vezetője.

MORLIN ERVIN, szentimrei (1883. aug. 17-?) 1905–1908. között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott. (1905. VIII. 19-től fog. gyak., 1906. III. 2-től min. s. fog.) 1908. VI. 25-től 1918(?) -ig a közös külügyminisztérium tisztviselője. (1909. V-ban diplomáciai vizsgát tett. 1909. V. 24-től II. o. udv. és min. fog., 1910. XII. 13-tól I. o. udv. és min. fog., 1912. VI. 12-től udv. és min. s. titkár, 1913. IX. 25-től udv. és min. titkár.) 1919. I. 18-től min. titkárként a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919. X. 31-től 1945(?) -ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. X. 31-től min. o. tan., legkésőbb 1922-től a közigazgatási jogsegély o. h. vezetője. Legkésőbb 1924-től a nemzetközi magán- és büntetőjogi o. vezetője. 1926. VI. 27-től min. tan., 1938. VII. 16-től min. o. főnök. 1934-től a nemzetközi büntetőjogi és rendészeti o. vezetője. A német megszállás után is állásában maradt.

NICKL ALFRÉD, oppavári (1884. jún. 25.-?) 1907. X. 10-től 1909-ig a Kincstári Jogügyi Igazgatóság tisztviselője (1907. X. 10-től díjtalan fog. gyak., 1909. IV. 28-tól díjas fog. gyak.) 1909. VII. 26-tól pénzügyi fog. a Bp.-i Pénzügyigazgatóságon. 1909. X. 22-től 1918(?) -ig a közös külügyminisztérium tisztviselője. (1909. X. 22-től id. fog. gyak., 1910. XII. 13-tól II. o. udv. és min. fog., 1912. XI. 9-től udv. és min. s. titkár, 1917. VIII. 16-tól udv. és min. titkár; 1912–1913-ban a belgrádi követségen állomásozott.) 1919. I. 18-től min. titkárként a Külügyminisztérium tisztviselője, bécsi követségen dolgozott. 1919. I. 31-től min. o. tan. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919(?) -től 1944-ig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. 1925. XII. 15-ig a bécsi követségen dolgozott. 1925. XII. 16-tól 1944-ig a minisztériumban dolgozott. 1926. VI. 27-től I. o. köv. tan., legkésőbb 1927-től a gazdaságpolitikai o. vezetője. 1933. VI. 18-től rk. köv. és megh. min. A német megszállás után is állásában maradt.

NUBER SÁNDOR, perekedei (1903. VI. 20-tól) (Eperjes, Sáros vm. 1866. márc. 12.-?) N. Sándor és Vida Ida fia. 1887. VII. 14-én konzuli növendéki vizsgát tett a bécsi keleti akadémián. 1888. II. 4-től az eperjesi törvényszéken, 1890. I. 21-től 1919. III. 8-ig a közös

külgyminisztrériumban dolgozott. (1890. I. 21-től konzuli növendék a bécsi városi delegált járásbírószágon, 1890. X. 20-tól a konstantinápolyi konzulátuson, 1892–1895. között a Port–Said-i konzulátuson. Közben 1893. I. 18-án alkonzul lett.) 1895. I. 10-től a Pittsburg-i konzulátuson, 1896. II. 29-től 1900-ig a chicagói főkonzulátuson szolgált. 1900–1902. között a Pittsburg-i konzulátus vezetője. 1902. VII. 14-től a chicagói főkonzulátus vezetője. 1907. I. 29-től II. o. főkonzul, 1909. II. 26-től 1917. IV. 8-ig a New York-i főkonzulátus vezetője. (közben 1911. XII. 9-én I. o. főkonzul lett.) 1919-től 1927. XI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig a minisztrérium elnöki b. o. vezetője, 1925-től az elnöki csoport h. vezetője.

PODHORSZKY LÁSZLÓ, podhorai (Alsóterény, Hont vm. 1868. ápr. 20.–?) P. György fia. 1886-ban érettségizett a Bp. II. ker.-i rk. főgimnáziumban. 1890-ben jogi doktorátust szerzett a budapesti tudományegyetemen. 1888–1890. között az Országos Statisztikai Hivatalban statisztikai gyakornok. 1890–1896. között Hont vm. törvényhatóságának tisztviselője (1890–1892-ben közigazgatási gyak., 1892. III. 1-től szolgabíró, 1893. XI. 1-től szolgabíró). 1896-tól 1919. I. 17(?)-ig a Kereskedelmi Minisztrérium tisztviselője. (1896. VIII. 31-től min. s., titkár, 1898. VI. 9-től min. titkár, 1907. IV. 26-től min. o. tan.) 1919. I. 18-től min. tan.-ként a Külgyminisztrérium tisztviselője. 1919. VII. 2-től a külgügyi népbiztosságról elbocsátották. Legkésőbb 1919. XII-től a Külgyminisztrérium. közigazgatási o. vezetője.

POGÁNY JÓZSEF 1919. IV. 3-tól VI. 24-ig — Ágoston Péter és Kun Béla mellett — külgügyi népbiztos.

PÓSFAI VIRGIL (1875. júl. 12.–?) 1899. II. 2-án a bécsi keleti akadémia konzuli attaséi vizsgát tett. 1899. XI. 30–1918(?)-ig a közös külgyminisztrérium tisztviselője. (1899. XI. 30-tól konzuli attasé, 1899–1900-ban a bécsi járásbírószágon, 1900–1901-ben a belgrádi konzulátuson tevékenykedett. 1901. XII. 2-től alkonzul. 1902–1903-ban a konstantinápolyi nagykövetség dragománi hivatalában dolgozott. 1903-ban a turnu-severini alkonzulátus vezetője. 1903–1906. között a plojesti-i alkonzulátus vezetője. 1906–1907-ben a monastiri konzulátus vezetője. 1909. VI. 26-tól konzul. 1909–1913. között a szófiai konzulátus vezetője. 1914-ben a patراسi konzulátus vezetője. 1914. X. 3-tól 1916. VII-ig katona. 1916. VII. 25-től a minisztrériumban teljesített szolgálatot.) 1918(?)-tól a magyar polg. dem. forr. Külgyminisztrériumában, majd 1919(?)-tól legalább 1924-ig majd 1931-ig a Külgyminisztrérium tisztviselője. Legkésőbb 1921-től 1922-ig a szociálpolitikai o. vezetője. 1924-ben a nemzetközi Duna-ügyi és közlekedésügyi o. vezetője.

PUKY ENDRE (Kassa, 1871. febr. 20.–Szovátafürdő, Maros-Torda vm., 1941. júl. 20.) 1932. X. 1-től 1933. I. 7-ig külgyminiszter.

RIEDEL NÁNDOR (1886. júl. 11.–?) Jogi doktorátust szerzett. 1909. XI. 18-től 1919. I. 17(?)-ig a Belügyminisztrérium tisztviselője. (1909. XI. 18-től napidíjas, 1912. III. 12-től fizetésnélküli s. fog., 1916. VIII. 20-tól s. fog.) 1919. I. 18-től min. s. titkár a Külgyminisztrériumban. 1919. VII. 8-án a külgügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919(?)-tól 1945(?)-ig ismét a Külgyminisztrérium tisztviselője. (Útlevel o., 1927-től közigazgatási és jogsegély o., 1933. VI. 18-től min. o. tan. (Legkésőbb) 1934-től a nemzetközi közigazgatási o. vezetője. 1939. XII. 31-től min. tan., 1942. XII. 31-től min. o. főnök. A német megszállás után is álláshelyén maradt.

RIESZNER KÁZMÉR, zoborhegyi (Nyitra, Nyitra vm. 1870. márc. 3.–?) R. Károly és Benkő Szidónia fia. 1919-ben min. tan.-ként a Külügyminisztérium költségvetési o. vezetője. Legkésőbb 1921-től 1926. VI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig az elnöki c. o. vezetője.

SCITOVSZKY TIBOR, nagykéri (Nőtincs, Nógrád vm. 1875. VI. 21 – Los Angeles USA, 1959. ápr. 12.) S. János és Szitányi Eugénia fia. 1893-ban a bécsi Teréziánumban érettségizett. 1893–1897. között a budapesti tudományegyetemen tanult, 1898-ban jogi doktorátust szerzett. 1898-tól 1919. I. 21-ig a Kereskedelemügyi Minisztérium tisztviselője. (1898. XI. 26-tól fizetés nélküli min. s. fog., 1900. IV. 27-től min. s. fog., 1905. VII. 20-tól min. fog., 1907. IV. 6-tól min. s. titkár, 1910. XII. 16-tól min. titkár, 1917. XI. 5-től min. o. tan.) 1919. X. 31-től 1920. VI. 5-ig a Külügyminisztériumban min. tan. 1920. VI.6-tól a Kereskedelemügyi Minisztériumban államtitkár. 1924. XI. 27-től 1925. III. 17-ig külügyminiszter.

STEIDL GYULA (1888. szept. 25.–?) Jogi doktorátust szerzett. 1907–1917. között a Postatakarékpénztár tisztviselője (1907. I. 11-től díjnok, 1912. II. 8-tól segédtitst) 1917(?)–től a Kereskedelemügyi Minisztériumban dolgozott (1917. VII. 13-tól díjtalan min. s. fog., 1918. X. 24: min. s. fog., 1918. XII. 31-től min. fog.) 1919. X. 31-től 1945(?)–ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1919. X. 31-től min. fog., közigazgatási jogsegély o., 1922. VI. 22-től min. s. titkár, 1933. VI. 19-től min. titkár, legkésőbb 1934-től nemzetközi magánjogi o., 1938. VII. 16-tól min. o. tan. 1941. VIII.1-től a nemzetközi magánjogi o. vezetője, 1941. XII. 30-tól min. o. tan., (legkésőbb) 1943-tól min. tan. A német megszállás után is álláshelyén maradt.

STEIGER ALADÁR, danóczi (Budapest, 1870. ápr. 7.–?) S. Gyula és Calderoni Ida fia. A bécsi Teréziánumban érettségizett, majd a bécsi keleti akadémián 1893. VII. 20-án konzuli attasé vizsgát tett. 1893. XI. 22-től 1919(?)–ig a közös külügyminisztérium tisztviselője. (1893. XI. 22-től konzuli növendék, 1893. XI. 22-től a bécsi városi delegált járásbírószágon, 1894. VII. 28-tól a trieszti városi delegált járásbírószágon, 1895. I. 5-től a bécsi kereskedelmi és iparkamarában gyakornokoskodott. 1896–1899. között a konstantinápolyi nagykövetség dragomanátusán dolgozott. 1896. XII. 25-től alkonzul. 1903-tól 1904. X. 13-ig a londoni követségen volt beosztva. 1904. X. 14-től 1905. XII. 27-ig a: viddini konzulátus vezetője. 1905. XII. 27-től konzul. 1906. X. 4-től 1910. X. 23-ig a: Frankfurt am Main-i tb. főkonzulátus ügyvivője. 1910. X. 24-től központi szolgálatot teljesített. 1911. XII. 9-én II. o. főkonzul lett. 1919. I. 18-án II. o. főkonzulként került a Külügyminisztériumba. 1919. VII. 2-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszétől(?) 1928. VI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig ismét a Külügyminisztérium tisztviselője. (Legkésőbb) 1925-től a pénzügyi o. vezetője. 1926. VI. 30-tól I. főkonzul. (Legkésőbb) 1927. III. 1-től a volt pénzügyi o. felszámolásával megbízva.

SZEGEDY-MASZÁK ALADÁR, pesti (1903. nov. 19.– Washington, 1988. márc. 25.): 1927. X. 4-én a külügyi fogalmazói tanfolyam hallgatójaként került próbászolgálatra a minisztériumba. 1928. IX. 27-én külügyi fogalmazói szakvizsgát tett. 1928. X. 1-től min. s. fog., beosztva a nemzetközi közjogi o.-ra. 1929. III. 23-tól köv. attasé. (Legkésőbb) 1929-től 1932. XI. 30-ig a miniszteri kabinetben dolgozott. 1932. XII. 1-től 1937. X. 30-ig a berlini követségen állomásozott (közben 1935. VI. 30-án II. o. köv. titkár lett.) 1937. XI. 1-től központi szolgálatot teljesített a politikai o.-on. 1939. XII. 28-tól I. o. köv. titkár, 1942. XII. 31-től II. o. köv. tan., 1943. VII. 24-től a politikai o. vezetője. Az 1944. III. 19-i megszállás után a németek Mathausenbe hurcolták. Kiszabadulása után a az új Külügyminisztérium-

ban dolgozott. 1945. XI. 20-tól 1947. VI. 6-ig washingtoni nagykövet. Követi megbízatásáról történt lemondása után haláláig Washingtonban élt.

SZEMERE GUSZTÁV (?-?) Legkésőbb 1921-től 1935. VI. 30-án bekövetkezett nyugdíjazásáig, illetve nyugdíjasként legkésőbb 1941-től 1944(?)-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. 1921–1924. között a számvevőség vezetője. Legkésőbb 1928-tól nyugdíjazásáig az utazás- és útlevelügyi o.-on, 1941-től a nyilvántartási o.-on dolgozott.

SZENT-IVÁNYI DOMOKOS iklód-szentiványi és gálfalvi (Bp. 1898. ápr. 28.–Heidelberg, Németország, 1980. júl. 19.) Sz. Gábor és Zólyomy Wagner Hortensia fia. 1924. X. 1-től 1939. VII. 9-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1924. X. 1-től próbaszolgálatot teljesített nemzetközi magán- és büntetőjogi o.-on. 1925. IX. 29-én külügyi fogalmazói szakvizsgát tett. 1926. IV. 1-től min. s. fog., 1926. VI. 17-től min. fog. 1927. VII. 21-től 1929. II. 6-ig a clevelandi konzulátuson szolgált. 1929. II. 7-től V. 30-ig a chicagói konzulátus id. vezetője (közben 1927. XI. 25-től konzuli attasé.) 1929. V. 31-től 1930. I. 2-ig clevelandi konzulátuson dolgozott. 1930. I. 3-tól V. 5-ig a winniepegi konzulátus id. vezetője. 1930. V. 6-tól 1935. IX. 25-ig ismét a clevelandi konzulátuson teljesít szolgálatot, 1931. VI.-tól a konzulátus id. vezetője.(közben 1933. VI. 19-től alkonzul.) 1935. IX. 26-tól a minisztérium sajtó o.-án tevékenykedett. Legkésőbb 1937-től a miniszterelnökséghez id. szolgálattételre lett beosztva. Legkésőbb 1938. X. 1-től a Külügymin. gazdaságpolitikai o.-ának tisztviselője. 1939. VII. 10-től miniszterelnökségi min. o. tan. (Legkésőbb) 1941-től a Külügyminisztériumba szolgálattételre átengedve, 1942. VIII. 24-ig a kulturális o. vezetője, majd a ún. békeelőkészítő iroda vezetője. 1944. IX-ben a Moszkvába utazó magyar fegyverszüneti bizottság tagja.

SZILÁGYI OSZKÁR. Legkésőbb 1921-től 1923. V. 1-én bekövetkezett nyugdíjazásáig a Külügyminisztérium osztályvezetője.

SZONDY VIKTOR (1891. okt. 22.–?) Jogi doktorátust szerzett. 1913. XII. 24-én joggyakornok lett a Bp.-i törvényszéken. 1915. I. 1-től törvényszéki jegyző, 1921. IV. 7-től törvényszéki bír. 1922. I. 1-től 1945(?)-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1922. I. 1-től min. titkár. A nemzetközi magán- és büntetőjogi o., ill. 1924–25-ben a politikai o.-on dolgozott. Legkésőbb 1925. II. 1-től ovh. a nemzetközi magán- és büntetőjogi o.-on. 1928. VIII. 29-től min. o. tan. Legkésőbb 1933–1934. között a közigazgatási és jogsegély o., majd legkésőbb 1937-től a nemzetközi magánjogi o. tisztviselője. 1937. VI. 30-tól min. tan., 1941. VI. 30-tól min. o.főnök. 1941. VIII. 1-től megbízva a Külügyminisztérium nemzetközi jogi osztályainak felülvizsgálatával, 1944–45(?) -ben a nemzetközi jogi osztályok vezetője.

TÁNCZOS GÁBOR (Bp., 1872. jan. 22. – Hajdúnánás, 1953. aug. 11.) vezérőrnagy, 1919. VIII. 7-től VIII. 15-ig külügyminiszter.

TELEKI GYULA, széki gróf (Bp. 1897. jan. 20–?) T. Gyula és br. Sennyey Ilona fia. Jogi doktorátust szerzett. 1927. X. 4-től 1945(?) -ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1927. X. 4-től külügyi fogalmazói próbaszolgálatot teljesített a sajtó o.-on. 1928. IX. 27-én külügyi fogalmazói szakvizsgát tett. 1928. X. 1-től min. s. fog. 1929. II. 5-től 1930. VIII. 23-ig a belgrádi követség szolgált (közben 1929. VI. 24-én köv. attasé lett). 1930. VIII. 24-től 1932. X. 31-ig római követségen állomásozott. 1932. XI. 1-től 1945(?) -ig központi szolgálatot teljesített. 1933–1936. között a pol. o.-on (közben 1935. VI. 30-án II. o. köv. titkár lett), 1936–1945(?) között a protokoll o.-on (közben 1940-től I. o. köv. titkár, 1943. XII. 31-től II. o. köv. tan). Legkésőbb 1944. III. 19. előtt a protokoll o. vezetője.

TELEKI PÁL, gr. (Bp., 1879. nov. 1.– Bp., 1941. ápr. 3.) miniszterelnök. 1920. XII. 16-tól 1921. I. 17-ig, 1921. IV. 12-től 1921. IV. 14-ig külügyminiszter. 1940. XII.21-től 1941. I. 27-ig — újabb miniszterelnöksége mellett — megbízva a külügyminiszter teendők ellátásával, majd 1941. I. 27-től 1941. II. 4-ig ismét külügyminiszter.

THAN ALBIN, br. (1876–1921) Legkésőbb 1919–1921. között a Külügyminisztérium tisztviselője. 1919. XII-től az összekötő iroda vezetője. 1920(?)–1921-ben a varsói külképviseleti hatósághoz volt beosztva.

TOMCSÁNYI VILMOS PÁL, tomcsányi (Bp. 1880. febr. 8.–Bp. 1959. máj. 7.): igazságügyi min. — sz: Móric, Vladár Mária — 1919. őszétől 1921-ig Külügymin. közjogi o.vez.

WALKO LAJOS (Bp., 1880. okt. 30.–Visegrád, 1954. jan. 10.) Mint kereskedelemügyi miniszter 1925. III. 5-től III. 17-ig volt megbízva a Külügyminisztérium id. vezetésével, majd 1925. III. 17-től 1930. XII. 9-ig és 1931. VIII. 24-től 1932. X. 1-ig külügyminiszter.

WALTER EMIL (?– 1926. márc. 14.) Legkésőbb 1926. I. 31-ig Külügyminisztérium tisztviselője. A gazdaságpolitikai és közlekedésügyi o.-on, legkésőbb 1924-től a nemzetközi Duna-ügyi és közlekedési o.-on, ill. közlekedésügyi és szociálpolitikai o.-on dolgozott.

WEIN JAKAB (1865. jan. 11–?) A bécsi Keleti Akadémián 1888. XI. 12-én tett konzuli növendéki vizsgát. 1890. I. 21-től konzuli növendék, a trieszti városi delegált járásbírószágon, majd a trieszti kereskedelmi és tengerészeti bíróságon gyakornokoskodott. 1892–1894-ben a bukaresti konzulátuson (közben 1893. X. 5-én alkonzul lett), 1894–1895-ben a galaci konzulátuson, 1895–1898-ban a philadelphiai konzulátuson, 1898–1904-ben a pittsburgi konzulátuson szolgált (közben 1901. XII. 2-től konzul, 1902-től a konzulátus vezetője). 1904–1908. között a Bombay-i konzulátus vezetője, 1909–1916. között a Canea-i konzulátus vezetője (közben 1911. XII. 9-től II. o. főkonzul). 1916-tól katona, 1918?-ban került a magyar polg. dem. forr. Külügyminisztériumába. 1919. VII. 8-án a külügyi népbiztosságról elbocsátották. 1919 őszétől(?) 1922(?)-ig a Külügyminisztérium fordító o.-ának vezetője.

ZILAHY-SEBESS JENŐ, zilahi (Marosvásárhely, Maros-Torda vm. 1910. szept. 3.–?) Z. Dénes, államtitkár és Kuczik Amália fia. Jogi doktorátust szerzett. 1936-tól 1945(?)-ig a Külügyminisztérium tisztviselője. (1935–1936-ban a külügyi fogalmazói szaktanfolyam hallgatója, próbaszolgálatot a nemzetközi magánjogi o.-on teljesített. 1936. X. 1-től min. s. fog., 1937. VI. 30-tól min. fog. Legkésőbb 1937-től a nemzetközi büntetőjogi és rendészeti o.-on, 1938-ban a miniszteri kabinetben tevékenykedett. 1939. VI. 30-tól min. s. titkár, legkésőbb 1940-től a sajtó- és kulturális o. h. vezetője. 1941. XII. 24-től min. titkár, 1942. VIII. 24-től a kulturális o. vezetője. 1943. XI. 6-tól 1944. III. 23-ig a brassói konzulátus vezetője. 1944. III. 24-től a sajtó o. vezetője.

A KÖZÖLT IRATOK JEGYZÉKE KELETKEZÉSÜK IDŐRENDJÉBEN

78. Az 1918. évi IV. néptörvény a munkaügyi és népjóléti igazgatásról
1918. XII. 6.
1. Az 1918. évi V. Néptörvény az önálló magyar külügyi igazgatásról
1918. XII. 13.
54. Körrrendelet a munkaidőről
1623 1918. XII. 31.
2. A fogalmazási tisztviselők egy csoportjának állásfoglalása a minisztérium
újjaszervezésének elveire
1919.(?)
161. A külügyi népbiztos körrrendelete a takarékos papírfelhasználásról
8608 1919. V. 3.
246. Körrrendelet a kormányzótanácsi biztosok tájékoztatásáról
11.997 1919. VI. 27.
162. Körrrendelet a telefon magánbeszélgetések megtiltásáról
11.245 1919. V. 16.
16. A külügyi népbiztos körirata a Külügyi Népbiztosság Anyaggyűjtő Cso-
portjának munkaköréről
1919. V. 8.
231. Konzulátusi tisztviselők címváltoztatási kérelme
1919. II. 1.
180. Berinkey Dénes átirata a Külügyminisztériumnak a kinevezési előter-
jesztésekről
672 ME. 1919. I. 25.
211. Körrrendelet a bécsi bevásárlások szervezettebbé tételére
22.623 1919. V. 15.
36. Körrrendelet a Külügyi Népbiztosságról való elbocsátásokról
11.985/el. 1919. VII. 2.
37. A külügyi népbiztos körrrendelete az elbocsátott tisztviselők további
sorsáról
12.167 1919. VII. 2.
15. A külügyi népbiztos rendelete az új ügybeosztásról
12.498 1919. VII. 25.
190. Körrrendelet az osztályvezetők felhatalmazásáról, a tisztviselők munká-
járól
12.773 1919. VIII. 8.
55. Körrrendelet a munkaidő ideiglenes megállapításáról
12.774 1919. VIII. 8.
247. Drasche-Lázár Alfréd körrrendelete Eckhardt Tibor összekötő szere-
péről
13.028 1919. VIII. 22.
238. Jankovich Ottó osztálytanácsos kettős háztartási pótlék iránti kérvénye
1919. VIII. 30.
290. Drasche-Lázár Alfréd rendelete igazoló fegyelmi bizottság felállításá-
ról
12.958 1919. IX. 5.

248. Somssich József külügyminiszter előterjesztése Friedrich István miniszterelnökhöz a sajtómunka összehangolása tárgyában
1919. XI. 10
249. Körözüvény a külföldi kiküldetésekhez szükséges előzetes külügyminiszteri hozzájárulásról
15.039 1919. XI. 25.
17. Körendelet a minisztérium ügybeosztásáról
15.226 1919. XII. 19.
19. Gerevich Zoltán min. o. tan. javaslata a Külügyminisztérium békeelőkészítő irodájának átszervezésére és a minisztérium szervezetébe való bekapcsolására
d.n.
179. A m. kir. minisztériumnak 8.889/1920. ME. számú rendelete a külügyi szolgálat fogalmazói szakában való alkalmazáshoz szükséges kellékek tárgyában
d.n.
191. Teleki Pál körrendelete a külügyi tisztviselők feladatairól
1920. IV. 30.
63. A külügyminiszter körrendelete a titokvédelemről
11.514/1. 1920. V. 8.
181. Dr. Bothmer Károly báró Külügyminisztériumba való bekerülése iránti kérelme
1920. VI. 12.
293. Külügyminiszteri körözüvény a címer- és térképhasználatról
18.658/1-1920 1920. VII. 2.
18. Külügyminiszteri körözüvény a Politikai Összekötő Iroda megszüntetéséről
21.914 1920. VII. 29.
291. Külügyminiszteri előterjesztés a kormányzóhoz egyes tisztviselők állásának megerősítése, illetve érvénytelenítése tárgyában
22.428 1920. VII. 30.
292. A külügyminiszter feljelentése 18 külügyi szolgálatban volt külügyminisztériumi tisztviselő ellen
98/Kf res.
232. Teleki Pál külügyminiszter átirata Korányi Frigyes pénzügyminiszternek a külügyi tisztviselők és alkalmazottak rangsorának szükségességéről
22.731 1920. VIII. 5.
129. Rendelet hivatásos és alkalmi futárok kötelelességeiről
25.186/1. 1920. VIII. 26.
294. A külügyminiszter állandó helyettesének körrendelete a békeszerződéssel ellentétes kifejezések elkerülésére
26.076/1. 1920. IX. 3.
145. Külügyminiszteri körrendelet a nemzetközi érintkezésben való egységes nyelvhasználatról
29.507/1. 1920. IX. 28.

71. Külügyminiszteri körrendelet az ún. szóbeli jegyzékek gyakoribb alkalmazásáról
29.508/1. 1920. IX. 28.
78. Miniszteri körözüvény a központban, illetve a missziókon dolgozó tisztviselők munkakapcsolatának javítására
31.764/1. 1920. X. 14.
3. Külügyminiszteri körrendelet a szolgálat kiépítéséről
30.881/1. 1920. X. 7.
79. Miniszteri körözüvény a francia nyelvű kiadmányok nyelvi ellenőrzéséről
32.933/1. 1920. X. 21.
201. Külügyminiszteri átirat a pénzügyminiszternek a külügyi szaktanfolyam anyagi hátterei ügyében
33.810 1920. X. 26.
202. Jelentés az külügyi fogalmazói szaktanfolyam tárgyában 1920. november 24-én a Külügyminisztériumban tartott értekezletről
1920. november
130. Rendelet a futárok által betartandó útírányról és menetrendről
35.155/1. 1920. XI. 4.
131. Miniszteri körözüvény az alkalmi futárutak visszaszorítására
39.193/1. 1920. XI. 27.
158. Körözüvény a gépkocsihasználatról
39.567/1. 1920. XI. 29.
20. Rendelet a Tudományos Osztály felállítására
29.128/1. 1920. XII. 14.
250. Körrendelet a Nemzetközi Duna-bizottság magyar képviselote helyzetének rendezéséről
43.963/1/a 1920. XII. 28.
21. A Külügyminisztérium ügybeosztása (Nem egy irat közlése, hanem az 1921–1943 közötti ügybeosztások alapján történt összeállítás az egyes osztályokról s azok feladatköréről.)
132. Körrendelet a futárjáratokról
295/1. 1921. I. 13.
5. Törvényjavaslat a külügyi igazgatásról
87830/5-1921.
6. Indoklás a külügyi igazgatásról szóló törvényjavaslathoz
87830/5-1921.
82. Bethlen István miniszterelnök levele az ügyfelekkel szemben elvárható megfelelő bánásmódról
3863/1921. ME. II. sz.
251. Minisztertanácsi előterjesztés a hazai és külföldi hatóságok kapcsolat-tartásának szabályozásáról
1124 (Melléklet) 1921. I. 18.
4. Ballagi-Pordány Bélának, a közgazdasági osztály vezetőjének elaborátuma a Külügyminisztérium gazdaságpolitikai funkciójáról
1921. I. 28.
192. Rendelet a kereskedelmi igazgatók feladatairól és működési köréről
3970/1a 1921. IV. 8.

209. Rendelet a külképviseleti tisztviselők házasságkötési engedélyéről
2000/1 1921. IV. 9.
80. Teleki Pál rendelete a külképviseletek vezetőihez ügymenetről, ügyinté-
zésről
8196 1921. IV. 13.
72. Körrrendelet az idegen külképviseletekhez intézendő jegyzékek helyes
megválasztásáról
4156/1a 1921. IV. 14.
81. Rendelet az ügyiratkezelésről
4248/1a 1921. IV. 16.
193. Teleki Pál külügyminiszter levele a szolgálat vezetőihez a szolgálat
tagjaival szembeni elvárásokról
8196/1. 1921. IV. 26.
233. Körrrendelet a tisztviselők rangsorának megállapításáról
5004/1a 1921. VI. 3.
75. Körrrendelet a táviratok készítéséről és azok fajtáiról
8993/1b 1921. VI. 19.
83. Rendelet a hivatalos jellegű magánlevelezés korlátozásáról
9225/1. 1921. VII. 18.
252. Körrrendelet Bíró Lajos támogatásának mellőzéséről
9559/1b 1921. VII. 27.
182. Minisztertanácsi előterjesztés a diplomáciai és konzuli szolgálatban
dolgozó fogalmazási szakbeli tisztviselők rendelkezési állományba véte-
lének lehetőségéről
9579/1. 1921. VII. 28.
84. Rendelet a kiadott rendeletek gyors és pontos végrehajtásáról
10.191/1b. 1921. VIII. 10.
194. Rendelet a magyar királyi külképviseleti fogalmazási tisztviselők ren-
delkezési állapotba helyezése tárgyában
10.466/1. 1921. VIII. 12.
85. Rendelet több tárgynak egy jelentésbe való foglalásának megtiltásáról
10.365/1b 1921. VIII. 13.
114. Rendelet a minisztérium rendeleteinek gyűjteményét magába foglaló
Külügyi Közlöny megindításáról
9925/1. 1921. VIII. 26.
234. Körözzvény az érdemi rangsorhelyesbítések függőben tartásáról
10.650/1.a 1921. VIII. 29.
56. Körözzvény a munkafegyelem megszilárdításáról
12.294/1. 1921. IX. 19.
203. Körözzvény nyelvgyakorló tanfolyamok indításáról
2293/1. 1921. IX. 19.
7. Ambrózy Lajos tanulmánya a Külügyminisztérium státuszainak egyesíté-
sére
1921. IX. 25.
86. Körözzvény a második királypuccs idején tanúsítandó nyugodt munka-
végzésről
14.233/1. 1921. X. 26.

- 7/a. Az 1/b osztály állásfoglalása
1921. X. 28.
204. Külügyminiszteri átirat Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszternek a külügyi fogalmazói szaktanfolyam felvételi vizsgáinak tapasztalatairól.
14.545 1921. X. 31.
212. Kimutatás a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő alkalmazottakat a fizetésen, háborús segélyen, családi pótlékon és lakáspénzen kívül megillető egyéb járandóságokról
1921. XI. 1.
- 7/b. Az 1/c osztály állásfoglalása
1921. XI. 8.
73. Körözvény a szóbeli és hivatalos jegyzékek formáságairól
14.979/1. 1921. XI. 9.
125. Rendelet több tárgynak egy jelentésben való összefoglalásának megtiltásáról
14.934/1a 1921. XI. 14.
205. Fellner Frigyesnek, a Közgazdaságtudományi Kar dékánjának levele Vass József vallás- és közoktatásügyi miniszterhez a külügyi szaktanfolyam méltó színvonala érdekében
ad. 4046. 1921. XI. 17.
- 7/c. Az 5. osztály állásfoglalása
1921. XI. 22.
87. Rendelet az idegen államokkal való érintkezésnél a bécsi követség közbenjárásának mellőzéséről
115.767/1a 1921. XI. 25.
253. Rendelet a munkásmozgalmak figyelemmel kíséréséről
39.894/11b 1921. XII. 3.
206. Bánffy Miklós külügyminiszter levele Vass Lajos vallás- és közoktatási miniszterhez a Közgazdaságtudományi Karral keletkezett vitáról
116.201 1921. XII. 10.
195. Rendelet rémhírek terjesztésének megtorlása tárgyában
115.071/1. 1921. XII. 14.
154. Rendelet a díszmagyar viseletről
10.377/1a.
155. Rendelet díszmagyar, katonai egyenruha és chiffre frakknak külföldön való viseléséről
75/1b. 1922. I. 3.
42. Rendelet a tiszteletbeli konzulátusok felállítása és a tiszteletbeli konzuli tisztségek betöltése alkalmával szem előtt tartandó elvek és a jelentéstételnél követendő eljárásról
2963/1b 1922. II. 25.
254. Rendelet a hazai hatóságoknak a magyar külképviseleti hatóságokkal, valamint a Magyarországon lévő idegen külképviseleti hatóságokkal való érintkezéséről
3855/1a 1922. III. 13.

270. Rendelet a hazai iparunk és kereskedelmünk hirdetéseinek külképviseleti hatóságaink belső helyiségeiben való kifüggesztéséről
53.116/9. 1922. III. 14.
119. Rendelet tisztviselők és egyéb alkalmazottak külföldi kiküldetéseinek a számvevőséggel való közléséről
4401/1a 1922. III. 23.
44. Kállay Tibor pénzügyminiszter átirata Bánffy Miklóshoz létszámcsökkentési ügyben
1132/1922 PM. 1922. III. 30.
183. Rendelet a külügyi tisztviselők áthelyezésére vonatkozó jog gyakorlásáról
4541/1b 1922. III. 31.
88. Rendelet a magyar külképviseleti hatóságok ügykezelésének egyöntetűvé tétele tárgyában
5693/1b 1922. IV. 11.
45. Válasz Kállay Tibor pénzügyminiszternek létszámcsökkentési ügyben
5196/1a 1922. IV. 23.
46. Bánffy Miklós külügyminiszterhez intézett sürgető levele a létszámcsökkentés végrehajtására
1884/PM. 1922. V. 12.
89. Rendelet a Külügyminisztériumból kimenő adminisztratív ügyiratok tisztázatának az ügyosztály számával és az évszámmal, a külképviseleti hatóságok adminisztratív jelentéseinek pedig tárgykivonattal és vonatkozási számmal való ellátásáról
7261/1b 1922. V. 16.
255. Rendelet a nemesség és nemesi előnevek igazolásáról
6946/1a 1922. V. 24.
22. Rendelet a Külügyminisztérium közgazdasági osztályának összevonásáról
8808/1a 1922. VI. 8.
76. Bizalmas rendelet a számjeltáviratok leírásának módjáról
59/el. res. 1922. VI. 19.
23. Rendelet a szociálpolitikai osztály ügykörének kibővítéséről
11.734/1a 1922. VII. 30.
213. Kimutatás az 1922. évi augusztus hó 1-ji állapotról
1922. VIII. 1.
90. Körrendelet az ügyiratok megfelelő kezeléséről
12.743/1a 1922. VIII. 21.
91. Rendelet az ügydarabok kezeléséről
14.465/1a 1922. IX. 13.
24. Rendelet a hadifogoly-osztály felszámolásáról
14.190/1a 1922. IX. 24.
25. Rendelet a Nemzetközi Duna-osztály önállósításáról
14.191/1a 1922. IX. 26.
92. Rendelet a külképviseleti hatóságok hivatalos helyiségeinek megfelelő felirattal való megjelöléséről
16.960/1b 1922. XI. 8.

295. Rendelet a trianoni békeszerződés értelmében Magyarországtól elszakított területek megjelöléséről
116.911/1a. 1922. XII. 21.
47. Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához, a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez a létszámcsoökkentéshez szükséges nemzetközi adatok beszerzése érdekében
1201/MEI 1923. II. 17.
48. Bethlen István miniszterelnök levele Daruváry Gézához, a Külügyminisztérium vezetésével megbízott igazságügyminiszterhez 20 %-os létszámcsoökkentés végrehajtásáról
2387 MEI 1923. IV. 9.
49. Minisztertanácsi előterjesztés a Külügyminisztérium létszámának 20 %-os csöökkentéséről
39/res. 1923. IV. 13.
93. Rendelt a Külügyminisztérium és a külképviseleti hatóságok kiadmányainak borítékolásáról
6538/1b 1923. IV. 28.
115. Rendelet a Külügyi Közlönyben közzé nem tett körendeletekről
6143/1a 1923. IV. 25.
146. Rendelet a francianyelvű jegyzékeknél betartandó formaiságokról
5976/1a. 1923. V. 3.
271. Rendelet a külkereskedelmi adatszolgáltatásról
68.227/8a 1923. V. 3.
167. Rendelet a villanyáram-fogyasztás korlátozásáról
5672/1. 1925. V. 13.
272. Rendelet a külképviseleti hatóságok gazdasági jelentéseinek közzétételéről
72.642/8a 1923. VI. 9.
64. Bizalmas körendelt a fokozott titokvédelemről
11.518/a 1923. VII. 14.
50. Kállay Tibor pénzügyminiszter átirata Daruváry Gézához a létszámcsoökkentés előkészítéséről
234/res. 1923. VII. 23.
159. Rendelet a szolgálati gépkocsik használatának korlátozásáról
13.544/1a 1923. VIII. 21.
51. Pénzügyminiszteri átirat Daruváry Gézához a létszámcsoökkentés végrehajtásáról
4395/IV.s. 1923. IX. 28.
285. Rendelet a felek fogadása és az értesítések idejének és módozatainak szabályozásáról
15.660/1a 1923. IX. 29.
26. Rendelet államföökkel való érintkezéssel járó ügyeknek az 1/a. osztály hatáskörébe való utalásáról
15.795/1a 1923. X. 1.
163. Rendelet az írópapírokkal és más irodai anyagokkal való takarékoskodásról
17.414/1b 1923. XI. 18.

153. Rendelet a külképviseleti tisztviselők házasságkötési engedélyéről szóló 2000/1921. K. Ü. M. számú rendelet módosítása és kiegészítése tárgyában
17.900/1a 1923. XII. 23.
8. Rendelet a külügyi szolgálat egyszerűsítésének szükséges átgondolásáról
625/1a 1924. I. 14.
111. Rendelet a külképviseleti hatóságok számadásainak felülbírálnak alkalmasával észlelt alaki szabálytalanságok megszüntetéséről
1505/1b 1924. I. 24.
52. Külügyminiszteri átirat Kállay Tibor pénzügyminiszternek a létszámcsökkentés végrehajtásáról
15.867/1b 1924. II. 4.
32. Daruváry Géza külügyminiszter Tahy Lászlóhoz a törökországi követség felállításáról
2526/1b 1924. II. 18.
94. Rendelet az érdemleges elintézését igénylő jelentésekhez másolati példányok csatolása tárgyában
97.264/5. 1924. III. 8.
9. Vladár Ervin köv. attasé emlékirata a magyar külügyi szolgálat reformjáról
1924. IV. 9.
273. Rendelet a gazdasági hírszolgálat egyszerűsítéséről
86.342/8a 1924. VII. 31.
274. Rendelet reprezentatív magyar gazdasági intézmények (gyártelepek) látogatásáról
13.816/1. 1924. VIII. 26.
164. Rendelet a külképviseleti hatóságoknál szolgálatot teljesítő tisztviselőknek és alkalmazottaknak irodaszerekkel a hivatal részéről történő ellátásának megszüntetéséről
13.761/1. 1924. IX. 2.
165. Rendelet a távirati jelentések korlátozásáról
17.416/1. 1924. XI. 10.
275. Rendelet a pénzügyi tárcát érdeklő fontosabb eseményekről soron kívül teendő jelentésekről
95.746/8b 1924. XII. 20.
207. A 8 órai újság tudósítása a külügyi szaktanfolyamról
(1924. XII. 24.)
184. Külügyminiszteri előterjesztés konzuli irodaigazgatói cím adományozására
1925. II. 18.
196. Korányi Frigyes párizsi követ félhivatalos magánlevele Kánya Kálmánhoz, a külügyminiszter állandó helyetteséhez a párizsi követség személyi viszonyairól
1925. III. 1.
276. Körrendelet a külföldi kiállítások előzetes bejelentéséről
54791/8a 1925. III. 5.

166. Rendelet a claris sürgönyökben konvencionális kifejezések rövidített formában való alkalmazásáról
2969/3. 1925. III. 11.
150. Rendelet a rendjelek viseléséről
3543/1. 1925. III. 28.
10. Morlin Ervin véleménye a Külügyminisztérium radikális átszervezését (megcsonkítását) célzó javaslatról
1925. IV. 1.
168. Rendelet a telefonkiadások csökkentéséről
671/1. 1925. V. 13.
151. Rendelet a nagyméltóságú címnek a külügyi szolgálatban való használatáról
12.562/1. 1925. X. 20.
120. Rendelet a Nemzetek Szövetsége kiadványainak megrendeléséről
68/1. 1926. I. 21.
235. Szabó György panaszos levele a külügyminiszterhez rangsorbeli mellőzöttsége miatt
1926. II. 20.
27. Körrendelet az osztályoknak csoportokba való beosztásának megszüntetéséről
1998/1. 1926. II. 28.
239. Hevesy Pál levele Khuen-Héderváry Sándorhoz genfi megbízatása érdekében
1926. III. 19.
121. Rendelet a láttamozásra megküldött ügyiratok gyors visszaadásáról
2821/1. 1926. III. 19.
11. Rendelet a segédhivatali tisztviselői címek használatának újabb szabályozásáról
2877/1. 1926. III. 30.
277. Rendelet a hazai gazdasági érdekeltségeknek a külképviseleti hatóságok vezetői, illetve az azokhoz szolgálatlételre beosztott tisztviselők által való személyes tájékoztatásáról
59.303/4. 1926. IV. 12.
185. Támogató levél Gombó István előléptetésére
1926. IV. 27.
95. Nemeskéri Kiss Sándor szófiai követ levele Bárdossy (?) Lászlónak az elnöki osztály munkájáról
Szófia, 1926. VII. 6.
197. Bizalmas körrendelet arról, hogy a pártpolitikai szempontok a minisztérium személyi összetételében ne érvényesüljenek
7399/1. 1926. VII. 26.
256. Széchenyi Emil levele gr. Bethlen István miniszterelnökhöz a belgrádi követségről
1926. IX. 1.
57. Rendelet a hivatalos munkaidő megállapításáról
11.501/1. 1926. XI. 8.

112. Rendelet a pengőértékben való kötelező számításról
11209/1. 1926. XI. 16.
117. Rendelet a napijelentések készítéséről
11.966/1. 1926. XI. 23.
287. Sajtóval foglalkozó részlet Korányi Frigyes párizsi követ Walko Lajos miniszterhez írt leveléből
1926. XII. 28.
122. Miniszteri rendelet a tárca álláspontjának más tárcák, egyéb szervezetek előtti képviseléséről
12.686/1. 1926. XII. 29.
142. Rendelet a külügyi utazási okiratok kiállításáról
12.381/1. 1926. XII. 30.
152. Rendelet a tiszteletbeli konzuli illetve tiszteletbeli főkonzuli címeknek kitüntetésként való adományozására vonatkozó előterjesztések mellőzéséről
772/1. 1927. I. 28.
147. Rendelet az aláírások helyett alkalmazott kézjegyeknek a hivatalos ügyiratokon való mellőzéséről
1071/1. 1927. II. 3.
186. Gombó István min. fogalmazó kiküldése a Nemzetközi Munkaügyi Hivatalhoz
4509/1. 1927. IV. 29.
65. Rendelet a hivatali titoktartásról
8273/1. 1927. VIII. 8.
257. Körrendelet a minisztériumi ügyiratok más tárcák és hatóságok számára való átadásának megtiltásáról
9468/1. 1927. IX. 3.
243. Nagy Emil válasza Rubido-Zichy Ivánnak revíziós szerepéről
1927. X. 27.
123. Rendelet, mely megtiltja, hogy hivatalos jelentések tisztviselők neveire küldessenek
12.733/1. 1927. XI. 22.
242. Rubido-Zichy Iván londoni követ levele Nagy Emilhez a revíziós propaganda kóros háttéréről
1927. XII. 22.
124. Körrendelet a rendeletek összehangolására
14.224/1. 1927. XII. 30.
278. Rendelet követségek által felterjesztendő összefoglaló évi gazdasági jelentések ügyében
91.083/4. 1928. I. 2.
244. Rubido-Zichy viszonválasza Nagy Emilnek a revíziós propaganda kóros háttéréről
1928. I. 2.
187. Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről az athéni ügyvivői ponton történő személycseréről
16/MK.–res. 1928. I. 20.

188. Napijelentés a kormányzó és Walko Lajos külügyminiszter megbeszéléséről a montreali főkonzulátus vezetőjének cseréjéről
24/MK.–res. 1928. II. 3.
133. Rendelet a futárosztály nevének megváltoztatásáról
2012/1. 1928. II. 27.
245. Rubido-Zichy Iván levele Walko Lajoshoz Nagy Emil revíziós tevékenysége negatív hatásáról
1928. III. 21.
33. Br. Korányi Frigyes párizsi követ félhivatalos levele Walko Lajos miniszterhez
1928. III. 21.
125. Rendelet a külföldi utazások nyilvántartásáról
3139/1. 1928. III. 21.
214. Rendelet a megrendelés- és adománygyűjtők minisztériumi épületből történő kitiltásáról
1852/1. 1928. III. 22.
258. Hegedüs Loránt levele gr. Széchenyi László washingtoni követhoz amerikai útjának tapasztalatairól
1928. IV. 14.
241. Ottlik György levele Walko Lajoshoz a Beneš-sel szembeni magyar illúziókról
1928. V. 3.
66. Rendelet a számjeltáviratok osztályközi kézbesítésére szolgáló börtások szétosztásáról
4577/1. 1928. V. 4.
134. Rendelet a futárszolgálattal kapcsolatos ügyekben való közvetlen intézkedésről
9889/1. 1928. IX. 11.
279. Rendelet magáncégek és vállalatok ajánlásának mellőzéséről
11.417/1. 1928. X. 29.
118. Rendelet a napijelentésekről
11.861/1. 1928. X. 29.
96. Rendelet fogalmazási szakbeli tisztviselőknek a gépírásban való gyakorlásáról
12.747/1. 1928. XII. 4.
153. Rendelet a kitüntetési ügyeknek az elnöki osztály kizárólagos intézkedési körébe való utalásáról
1074/1. 1929. II. 6.
43. Rendelet a tiszteletbeli konzulátusokat érdeklő külügyminiszteri rendeleteknek a tiszteletbeli konzulátusokkal való közléséről
4097/1. 1929. IV. 6.
259. Rendelet a külügyi szolgálatban álló tisztviselők által tartandó rádió-előadásokról
5603/1. 1929. VI. 10.
260. Körirat a tárcák vezetőinek hazai rendezvények külföldi diplomata vendégeiről szükséges egyeztetés érdekében
6238/1. 1929. VI. 19.

126. Rendelet a külföldi diplomáciai és konzuli névjegyzékek, valamint külügyminisztériumi évkönyvek felterjesztéséről
1027/1. 1929. VII. 18.
156. Rendelet a m. kir. tiszteletbeli konzuli tisztviselők díszegyenruháinak szabályozásáról
7280/1. 1929. VII. 18.
127. Körirat a politikai jelentések tárgymejelölésének pontosítására
43/pol. 1930. I. 3.
28. Rendelet a kulturális osztály létesítéséről
1930. II. 6.
261. Rendelet a hazai hatóságoknak a külképviseleti hatóságokkal való érintkezéséről
1631/1. 1930. II. 25.
136. Rendelet a külügyi futárok kötelességéről
4647/1. 1930. IV. 16.
97. Rendelet a Magyar Tudományos Akadémia által elfogadott és 1922-ben kiadott magyar helyesírási szabályok kötelező használatáról
7024/1. 1930. VII. 1.
169. Rendelet a hivatalos utazások korlátozása tárgyában
7623/1. 1930. VIII. 11.
74. Kőrrendelet a diplomáciai előjogokra és protokoll ügyekre vonatkozó jegyzékek jóváhagyásáról
1930. VIII. 12.
135. Rendelet a külügyi szolgálaton kívül álló egyének alkalmi futárként való küldetésének beszüntetéséről
8160/1. 1930. VIII. 12.
3. Rendelet a külügyi utazási okmányok kizárólag a magyar királyi külképviseleti hatóságok mindenkori vezetői részéről történő aláírásáról, valamint az ilyen okmányokról félevenként felterjesztendő kimutatásoknak állandó vezetéséről
7686 1930. IX. 15.
236. III.7. 214. után. Baranyai Zoltán panaszos levele Walko Lajos külügyminiszterhez lassú előmenetele miatt
1930. X. 14.
170. Rendelet a külképviseleti hatóságoknál a folyó és az 1931/32. évi költségvetésben elérendő megtakarítások tárgyában
18.711/1. 1930. XII. 1.
215. Rendelet a berendezési járulék mérvének új megállapításáról
13.712/1. 1930. XII. 10.
216. Rendelet az ügyvivői napidíjak mérvének új megállapításáról és elszámolásáról
13.761/1. 1930. XII. 18.
137. Rendelet a külképviseletek kötelességeiről a futárszolgálattal kapcsolatban
12.680/1. 1930. XII. 20.

34. Rendelet a kivándorolt magyarság kulturális és szociális gondozása ügyében a külképviseleti hatóságok részéről követendő eljárásról
130/9. adm. res. 1931. II. 18.
171. Körrrendelet a követségek vezetői reprezentációs tevékenységének korlátozásáról
309/el. res. 1931. IX. 26.
98. Rendelet az idegen nyelvű átiratok megválaszolásánál követendő eljárásról
1931. X. 16.
144. Az útlevéldíjakról
1931. X. 17.
99. Rendelet a magyar vonatkozású külföldi röpiratok gyűjtéséről
1931. X. 21.
67. Rendelet bizalmas ügyek telefonon való tárgyalásának megtiltásáról
93/el. res. 1932. VI. 13.
100. Rendelet a külügyminisztérium és az alája rendelt külképviseleti hatóságok távbeszélőn való érintkezéséről
10.208/1. 1932. IX. 13.
262. Rendelet a Gömbös-kormány nemzeti munkatervéről
12.381/1. 1932. XI. 11.
148. Rendelet a külképviseleti hatóságok részéről a kormány tagjaihoz intézendő jelentések szövegezési módjáról
13.037/1. 1932. XI. 28.
172. II.8. 35. után. Körrrendelet a telefonkiadások csökkentéséről
11.857/1. 1932. XI. 29.
198. Gömbös Gyula miniszterelnök, megbízott külügyminiszter elvárásai a külügyi szolgálat tisztviselőivel szemben
628/1. 1933. I. 10.
116. Rendelet a Külügyi Közlöny példányszámainak gondos megőrzéséről
2127/1. 1933. II. 20.
68. Rendelet a hivatali titoktartásról
3097/1. 1933. III. 28.
69. Rendelet a minisztérium szobáinak a hivatalos órák után való bezárásáról
5455/1. 1933. V. 4.
128. Rendelet a több tárcát érdeklő jelentéseknek több példányban való felterjesztéséről
5368/1. 1933. V. 8.
35. A kereskedelmi miniszter válasza Kánya Kálmánnak romániai konzulátus létesítéséről
138.077/XII/b. 1933. XII. 5.
280. Rendelet a m. kir. külképviseleteknek a m. kir. Külkereskedelmi Hivatallal való érintkezéséről
55.594/4. 1933. XII. 14.
199. Rendelet a gépirásban való jártasság elsajátításáról
6934/1. 1934. VI. 4.

101. Rendelet a nemzetközi szerződések kötésével kapcsolatos intézkedések egységesítése és evégből ügybeosztásának megfelelő módosításáról
7152/1. 1934. VI. 12.
102. Kőrrendelet a memorandumba foglalásról
116/el. res. 1934. VI. 18.
138. Kőrrendelet a futárokkal szembeni elvárásokról
85/el. res. 1934. VII. 6.
286. Rendelet a felekkel való érintkezésről
13.516/1. 1934. X. 19.
58. Rendelet ügyeletes szolgálat rendszeresítéséről
13.311/1. 1934. X. 20.
103. Rendelet a bizalmas iratok vörös keretes előadói íven való intézéséről
14.061/1. 1934. X. 27.
139. Rendelet a futárszolgálat alkalmával repülőgépek igénybevételéről
14.185/1. 1934. XI. 2.
281. Kőrrendelet a Magyarországra fontos főtisztviselők nyilvántartása érdekében
56.278/4. 1934. XI. 13.
263. A Külügyminisztérium tisztikarának hódolata Horthy Miklós előtt Budapestre való bevonulása 15. évfordulóján
1934. XI. 16.
281. Kőrrendelet a Magyarországra fontos főtisztviselők nyilvántartása érdekében
56.278/4. 1934. XI. 13.
173. Rendelet a kevésbé sürgős bizalmas természetű rendeleteknek számjelrendelet alakjában való továbbításáról
15.289/1. 1934. XII. 10.
53. Tervezet a külügyi költségvetés tárgyalása alkalmával a sajtóban és a parlamentben felhasználható érvelésről
én. (1935)
210. Rendelet a minisztérium létszámába tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak házasságkötéséhez szükséges engedélyről
3000/1. 1935. II. 28.
59. Rendelet a Külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újabb szabályozásáról
5493/1. 1935. V. 8.
264. Pintér József országgyűlési képviselő levele a Külügyminisztérium „elnöki irodájához”, amelyben a tárca ügybeosztását kéri
1935. VI. 22.
282. Kőrrendelet a vámjogi törvény pontos ismeretének fontosságáról
8777/1. 1935. VII. 17.
284. Kőrrendelet az éves összefoglaló gazdasági jelentések elkészítéséről
57.523/4. 1936. XII. 19.
283. Kőrlevél a követségeknek a kereskedelmi kamarák közleményeinek felterjesztése tárgyában
57.735/4. 1937. I. 9.

77. Rendelet számjeltáviratok kiadmányozásáról
1413/1. 1937. I. 27.
60. Körrrendelet a munkaidő betartásáról
7914/1. 1937. VI. 7.
38. A minisztérium római katolikus nős tisztviselői 1938-ban
d.n.
219. Körrrendelet a katonai szolgálat alóli felmentésről
269/el.n. res./1938. D.n.
217. Körrrendelet a légoltalmi elsötétítésekéről
12.731/1. 1938. X. 15.
218. Körrrendelet légvédelmi és légoltalmi gyakorlat tárgyában
14.792/1. 1938. XI. 29.
157. Rendelet külügyi tisztviselők díszmagyar és egyenruha viselésének
szabályozásáról
229/1. 1939. I. 25.
104. Rendelet tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos kiküldetéséről
2448/1. 1939. II. 21.
39. A fogalmazási szak összesített névsora
1939. III. 1.
160. Rendelet a külképviseleti hatóságok tisztviselőinek tulajdonát képező
gépkocsikon használandó zászlókról
2525/1. 1939. IV. 11.
149. Rendelet a nemzetközi okmányokat aláíró magyar meghatalmazottak
névalírásáról
60.268/5. 1939. IV. 22.
61. Rendelet a hivatalos munkaidő újabb szabályozásáról
8254/1. 1939. VI. 22.
140. Rendelet a futárokról
12.193/1. 1939. IX. 16.
266. Rendelet a lengyel követségtől való elzárkózásra
376/el.n.res. 1939. X. 3.
265. Rendelet feleknek adható felvilágosításról
13.719/1. 1939. X. 3.
41. Miniszteri körlevél húsvéti lelkigyakorlaton való részvételre
3933/1. 1940. III. 18.
237. Külügyminisztériumi átirat a pénzügyminiszternek a segédhivatali tiszt-
viselők státuszrendezéséről
11.907 1940. VIII. 24.
174. Körrrendelet a tüzelőanyagok korlátozásáról
17.633/1. 1940. XII. 7.
200. Körrrendelet a minisztériumi tisztviselők publikációinak előzetes jóvá-
hagyáshoz kötéséről
36.941/3. 1940. XII. 30.
105. Rendelet a gondos ügyiratkezelésről
2894/1. 1941. II. 17.
267. Közövény a közvélemény tájékoztatásáról
236/el.n.res. 1941. IV. 3.

141. Rendelet a futárszolgálatnál kiadott rendelkezések pontos betartása tárgyában
6774/1. 1941. IV. 21.
175. Körözüvény a berlini követséggel való előfizetéses telefon-összeköttetésről
9673/1. 1941. V. 30.
220. Körözüvény a légvédelmi riadóra való felkészülésről
11.637/1. 1941. VI. 27.
70. Rendelet a fokozott titoktartási köteleességről
505/eln. res. 1941. VII. 15.
12. Átirat a pénzügyminiszterhez az igényelt létszámfejlesztésről
12.962/1. 1941. VII. 25.
106. Rendelet a hivatalos levélpapírral való visszaélésről
15.102/1. 1941. VIII. 18.
107. Rendelet az ügyiratok kezelésének meggyorsításáról
18.048/1. 1941. X. 18.
208. Rendelet kitüntetési és protokoll ügyekben való továbbképzésről
21.332/1. 1941. XI. 20.
268. Körözüvény a volt budapesti amerikai követség tagjaival szembeni magatartásról
22.815/1. 1941. XII. 16.
40. Körözüvény lelkigyakorlatokról
1942. III. 21.
269. Körözüvény, budapesti külképviseletek meghívása elfogadásának tilalmáról
5630/1. 1942. IV. 7.
221. Külügyminiszteri rendelet a túlméretezett fogyasztás ellen
6577/1. 1942. IV. 30.
108. Körrendelet az ügyrendre vonatkozó előírások betartásáról
9086/1. 1942. VI. 3.
222. Körözüvény élelmiszerigénylésről
10.319/1. 1942. VI. 22.
223. Körözüvény szappan és mosóporosztásról
17.678/1. 1942. X. 20.
176. Körrendelet az irodaanyagok felhasználása, valamint a hivatali helyiségek világítása és fűtése tekintetében követendő takarékosági intézkedésekről
21.035/1. 1942. XII. 28.
224. Fáy-Halász Gedeon levele Sirchich Fedorhoz élelmiszerjegyek ügyében
1943. I. 5.
177. Körözüvény a magántermészetű telefonbeszélgetések mellőzéséről
10.621/1. 1943. VII. 14.
225. Fáy-Halász Gedeon levele Sirchich Fedorhoz
1943. VIII. 27.
109. Rendelet a németországi magyar képviselőkkel való telefonbeszélgetések korlátozásáról
15.078/1. 1943. IX. 30.

13. Rendelet konzuli igazgatási szak rendszerezéséről
15.000/1. 1943. X. 19.
14. Kormányrendelet a konzuli igazgatási szakba való kinevezéssel kapcsolatos eljárásról és a konzuli igazgatási szak állásainak idegennyelvű elnevezéséről
16.438/1. 1943. X. 19.
178. Rendelet a fokozott takarékoságról
18.782./1. 1943. XI. 18.
288. Ottlik György levele Ghyczy Jenő külügyminiszterhez, cikket kér a Pester Lloyd számára
1943. XII. 17.
289. Bede István levele Ottlik Györgyhöz, amelyben kifogásolja a Pester Lloyd külpolitikai vonalvezetését
206/MK. 1943. XII. 22.
110. Hoffmann Sándor berlini követ levele Moór Oszkár miniszteri tanácsoshoz a követségi irattárak kezeléséről
1944. II. 9.
226. Közövény az evakuálásról
5473/1. 1944. III. 21.
227. Közövény az evakuálás nehézségeiről
6711/1. 1944. IV. 11.
189. Sztójay Döme megbízott külügyminiszter levele Csatay Lajos honvédelmi miniszterhez Szabó László követi megbízatása ügyében
10.020/1. 1944. V. 25.
228. Utasítás légiriadó esetén tanúsítandó magatartásra
49/légó 1944. VI. 15.
229. Közövény cipő talpbőrök szétosztásáról
1944. VI. 15.
29. Közövény a kulturális osztály és a sajtó osztály összevonásáról
11.654/1. 1944. VII. 5.
113. Rendelet az útielőlegek elszámolásáról
11.435/1. 1944. VIII. 7.
230. Közövény tojáspor beszerzési lehetőségről
16.690/61. 1944. X. 5.
62. Rendelet a külügyminisztériumban szolgálatot teljesítő tisztviselők és egyéb alkalmazottak hivatalos munkaidejének újraszabályozása tárgyában
17.785/1. 1944. X. 26.
30. Közövény a m. kir. külügyminisztérium ügyosztályaiban szolgálatot teljesítő fogalmazási tisztviselők személyzeti beosztásáról
18.156/1. 1944. X. 30.
31. A m. kir. Külügyminisztérium szervezete és ügyrendje
1/1945. M.res. Szombathely, 1945. II. 8.
240. Szabó György rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter curriculum vitae-je 1938-tól 1946-ig
1946. IV. 12.

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

<i>a. a.</i>	= <i>ad acta</i>
<i>alkonz.</i>	= <i>alkonzul</i>
<i>alt.</i>	= <i>altiszt</i>
<i>ang.</i>	= <i>angol</i>
<i>BBC</i>	= <i>British Broadcasting Corporation</i>
<i>bek.</i>	= <i>bekezdés</i>
<i>békeszerz.</i>	= <i>békeszerződés</i>
<i>biz.</i>	= <i>bizalmas</i>
<i>BM</i>	= <i>Belügyminisztérium</i>
<i>br.</i>	= <i>báró</i>
<i>c. j.</i>	= <i>cím, jelleg</i>
<i>cs.</i>	= <i>császári, csomó</i>
<i>dn.</i>	= <i>dátum nélkül</i>
<i>e. ny. r. tanár</i>	= <i>egyetemi nyilvános rendes tanár</i>
<i>egy.</i>	= <i>egyetemi</i>
<i>eln.</i>	= <i>elnöki</i>
<i>én.</i>	= <i>év nélkül</i>
<i>f. é.</i>	= <i>folyó évi</i>
<i>felr.</i>	= <i>felruházott</i>
<i>fiz.</i>	= <i>fizetési</i>
<i>FM.</i>	= <i>Földművelésügyi Minisztérium</i>
<i>fog.</i>	= <i>fogalmazó</i>
<i>főn.</i>	= <i>főnök</i>
<i>fr.</i>	= <i>francia</i>
<i>gazd.</i>	= <i>gazdaság(i)</i>
<i>gr.</i>	= <i>gróf</i>
<i>gyak.</i>	= <i>gyakornok</i>
<i>h.</i>	= <i>helyettes</i>
<i>hiv.</i>	= <i>hivatal</i>
<i>HM.</i>	= <i>Honvédelmi Minisztérium</i>
<i>id.</i>	= <i>ideiglenes</i>
<i>ideigl.</i>	= <i>ideiglenes</i>
<i>ig.</i>	= <i>igazgató, igazgatási</i>

<i>IM.</i>	= <i>Igazságügyi Minisztérium</i>
<i>ir.</i>	= <i>iroda</i>
<i>K 58.</i>	= <i>Magyar Országos Levéltár, Külügyminisztérium. A miniszter kabinetjének iratai</i>
<i>K 59.</i>	= <i>Magyar Országos Levéltár, Külügyminisztérium. Elnöki osztály iratai</i>
<i>K. Ü. M.</i>	= <i>Külügyminisztérium</i>
<i>K.Ü.N.</i>	= <i>Külügyi Népbiztosság</i>
<i>kb.</i>	= <i>kebelbeli</i>
<i>kb. t.</i>	= <i>kebelbeli tisztelt</i>
<i>keb.</i>	= <i>kebelbeli</i>
<i>képv.</i>	= <i>képviselő</i>
<i>Keresk.</i>	= <i>Kereskedelmi</i>
<i>kir.</i>	= <i>királyi</i>
<i>KK</i>	= <i>Külügyi Közlöny</i>
<i>kk.</i>	= <i>következő</i>
<i>konz.</i>	= <i>konzul(i)</i>
<i>köv.</i>	= <i>követség(i), következő</i>
<i>közig.</i>	= <i>közigazgatási</i>
<i>közp.</i>	= <i>központi</i>
<i>KSH</i>	= <i>Központi Statisztikai Hivatal</i>
<i>Küm.</i>	= <i>Külügyminisztérium</i>
<i>KüM.</i>	= <i>Külügyminisztérium</i>
<i>lat.</i>	= <i>latin</i>
<i>Ld.</i>	= <i>lásd</i>
<i>Lsd.</i>	= <i>lásd</i>
<i>m.</i>	= <i>magyar</i>
<i>MÁV</i>	= <i>Magyar Államvasutak</i>
<i>mb.</i>	= <i>megbízott</i>
<i>ME</i>	= <i>Miniszterelnök(ség)</i>
<i>megh.</i>	= <i>meghatalmazott</i>
<i>min.</i>	= <i>miniszter</i>
<i>min. res.</i>	= <i>miniszterrezidens</i>
<i>MTA</i>	= <i>Magyar Tudományos Akadémia</i>
<i>MTI</i>	= <i>Magyar Távíráti Iroda</i>
<i>N. Sz.</i>	= <i>Nemzetek Szövetsége</i>

<i>nb.</i>	= <i>nagybecsű</i>
<i>ném.</i>	= <i>német</i>
<i>ném.-m.</i>	= <i>német-magyar</i>
<i>Nml.</i>	= <i>Nagyméltóságú</i>
<i>ny.</i>	= <i>nyugalmazott, nyilvános</i>
<i>o.</i>	= <i>osztály</i>
<i>OMGE</i>	= <i>Országos Magyar Gazdasági Egyesület</i>
<i>OMKE</i>	= <i>Országos Magyar Kereskedelmi Egyesület</i>
<i>órg.</i>	= <i>órgóf</i>
<i>országgy. képvis.</i>	= <i>országgyűlési képviselő</i>
<i>oszt.</i>	= <i>osztály</i>
<i>OTI</i>	= <i>Országos Társadalombiztosítási Intézet</i>
<i>ötv.</i>	= <i>ötvozet</i>
<i>PM</i>	= <i>Pénzügyminisztérium</i>
<i>pol.</i>	= <i>politikai</i>
<i>polg. dem. forr.</i>	= <i>polgári demokratikus forradalom</i>
<i>r.</i>	= <i>rendes</i>
<i>rk.</i>	= <i>rendkívüli</i>
<i>rend.</i>	= <i>rendelet</i>
<i>rend. köv.</i>	= <i>rendkívüli követ</i>
<i>rendk.</i>	= <i>rendkívüli</i>
<i>res.</i>	= <i>reservált</i>
<i>rk.</i>	= <i>rendkívüli</i>
<i>shiv.</i>	= <i>segédhivatal</i>
<i>SHS</i>	= <i>Szerb-Horvát-Szlovén</i>
<i>sz.</i>	= <i>szám</i>
<i>sz. a. ikt.</i>	= <i>szám alatt iktatott</i>
<i>számv.</i>	= <i>számvevősegi</i>
<i>szerk.</i>	= <i>szerkesztő</i>
<i>Szn.</i>	= <i>szám nélkül</i>
<i>Szü.</i>	= <i>személyzeti ügyek</i>
<i>Szü. áet.</i>	= <i>személyzeti ügyek, általános, elvi, tömeges</i>
<i>t.</i>	= <i>tétel</i>
<i>t. díjas</i>	= <i>tiszteletdíjas</i>
<i>tan.</i>	= <i>tanácsos</i>

<i>tb.</i>	= <i>tiszteletbeli</i>
<i>tc.</i>	= <i>törvénycikk</i>
TÉBE	= Takarékpénztárak és Bankok Egyesülete
<i>tisztv.</i>	= <i>tisztviselő</i>
<i>titk.</i>	= <i>titkár</i>
<i>udv.</i>	= <i>udvari</i>
<i>ún.</i>	= <i>úgynevezett</i>
<i>üv.</i>	= <i>ügyvivő</i>
<i>vk.</i>	= <i>vezérkari</i>
Vkf.	= Vezérkari Főnökség
VKM	= Vallás- és Közoktatási Minisztérium
<i>vm.</i>	= <i>vármegye</i>
Vö.	= vesd össze

NÉVMUTATÓ

A

Abele Egon, br. 133, 469, 470, 471, 472
Abele Ferenc, br. 145
Abele Rudolf 472
Aczél Ferenc 131
Ádám Józsa 157
Adler Irén 129
Ágfalvi Richárd 131
Ágoston 73, 269
Ágoston Béla 129
Ágoston Péter 422, 483, 484, 491
Aichhorn Richárd 129, 469, 472, 473
Ajer Béla 347
Alexy Lajos 73, 133, 269, 469, 472, 473
Almássy Kálmán, gr. 136
Alth Aurél 108, 136
Alth Waldemár 431, 443, 468, 472
Ambró Ferenc 41, 133, 423, 433, 434, 437, 443, 444
Ambrózy Gyula 43, 44, 48, 52, 139, 167, 180, 181, 190, 192, 193, 194, 198, 210, 214, 224, 270, 273, 301, 315, 398, 429, 444
Ambrózy Lajos, gr. 40, 41, 50, 51, 78, 83, 128, 185, 312, 347, 348, 350, 422, 432, 432, 443, 444, 483, 498
Ambrózy Mária, br. 444
Andorka Rezső (Rudolf) 437, 443, 444
Andreánszky Jenő 106, 117, 427
Angyal Sámuel 470
Antal Frigyesné 128
Antonescu, Mihail 358
Apáthy Ilona 448
Apor Gábor, br. 41, 123, 128, 132, 164, 169, 410, 417, 423, 432, 440, 441, 443, 445, 483
Apor István br. 159
Arnold Mátyás 345
Árvay Kelemen 128
Asztalos Jenő 128, 483
Attányi Károly 131

B

B. Mattyasovszky Dezső ld. Bethlen-Mattyasovszky Dezső
B. Papp István 129
Badoglio, Pietro 441
Bagoly Sándor 294
Bagossy Zoltán 110, 117
Bakach-Besseney Ferenc 445
Bakach-Besseney György, br. 133, 431, 432, 441, 443, 445, 483
Bakonyi Endréné 128
Balás Ilona 488
Balásfalvy Artúr 111, 131
Balásy Antal 134, 441
Balázs Gyula 128
Bálint Antal 110, 117
Balla Aladár 422
Balla Pál 128, 401
Ballagi-Pordány Béla 3, 30, 34, 157, 185, 397, 398, 483, 484, 497
Balogh Kornél 427
Bánffy Miklós, gr. 5, 15, 42, 102, 103, 140, 143, 145, 182, 217, 258, 293, 303, 304, 349, 386, 499, 500
Bánffy Zoltán, br. 128, 158.
Baranyai László 468
Baranyai Zoltán 17, 133, 351, 352, 434, 443, 445, 472, 506
Barcza György 132, 431, 435, 436, 437, 441, 443, 445, 446, 483
Barcza-Rotter Béla 110
Bárd Imre 71
Bárdossy (?) László 8, 199, 503
Bárdossy Jenő 446
Bárdossy László 132, 324, 350, 417, 433, 443, 446, 447, 483
Barkóczi György 127, 133, 472, 473, 483
Barkóczi Rosty-Forgách Ferenc 130
Barkóczy György 42, 110, 128, 469
Bartha Imre 129

- Barthely Tibor 68, 134, 137, 209, 211, 280,
 282, 283, 322, 336, 340, 341, 396, 483,
 484
 Bart Albert 129
 Bartók László 135, 471, 472, 473
 Bátor Viktor 128
 Baudnik Emilián 158
 Baum József 129, 159, 345
 Bede István 20, 136, 418, 419, 420, 483, 484,
 511
 Bédy-Schwimmer Róza 422, 431, 463
 Békássy László 129, 135
 Beke Andor 109, 135
 Békésy Sándor 144
 Béldi Gergely, gr. 128 159
 Bély Zoltán 157
 Belitska Sándor 44, 440, 443, 447
 Beneš, Eduard 17, 364, 365, 366, 438, 505
 Benkő Szidónia 492
 Benzsay Alajos 109
 Bérczy Róbert 129, 134
 Berecz Lajos 108, 117
 Berencei Kovács Dóra 129
 Berinkey Dénes 13, 290, 483, 484, 495
 Bernát István 314
 Bethlen Gábor, gr. 136, 426
 Bethlen István, gr. 5, 6, 8, 12, 18, 147, 148,
 149, 190, 271, 272, 367, 387, 389, 503,
 497, 501,
 Bethlen Margit, gr. 388
 Bethlen-Mattyasovszky Dezső 42, 128,
 157
 Bettelheim Samu 128
 Biebenlist Jenő 157
 Binder Károly (Binder-Kotrba Károly?)
 129
 Binder-Kotrba Károly 123, 133, 350, 426,
 471, 472, 474
 Birly Ilona 460
 Bíró Albin 313
 Bíró Jenő 106, 135
 Bíró Lajos 18, 382, 422, 498
 Blaskovich Miklós 136
 Blazovszky Ferencld. Madocsányi Ferenc
 Blücher, Wipert von 359
 Bobrik Arno 41, 128, 133, 425, 432, 433,
 441, 443, 447
 Bodonyi Rózsi 130
 Bogdán Iván 42, 135, 401, 439
 Boglár (1928-ig Bellovits) Lajos 472, 471,
 474
 Böhm Alfréd 128
 Böhm Vilmos 432, 443, 447
 Bolgár Elek 71, 72, 432, 443, 447
 Bolgár József 129
 Bolgár Mici 128
 Bolla Lajos Gyula 42, 129, 134, 431, 472,
 474
 Bölöny József 423
 Bónis Malvin 454
 Bornemisza Gábor 128, 143, 144
 Bornemisza Gyula, br. 41, 128, 432, 439,
 441, 443, 447
 Bornemisza Tivadar, br. 447
 Boroviczény Aladár 144
 Bossán Lola 128
 Böszörményi László 105, 133, 483, 484
 Bothmer Árpád 448
 Bothmer Károly, br. 13, 290, 291, 135, 496,
 424, 432, 443, 448, 469, 472
 Botka Györgyi 131
 Branting, Georg 363
 Branting, Hjalmar 363
 Branting-Westerstahl, Sonja 363
 Briand, Aristide 366
 Budahegyi Pauer Anna 488
 Budahegyi Pauer Olga 488
 Bukovinszky Péter 320
 Buna Márton 129, 159
 Burok-Földváry Johanna 130

C

- Calderoni Ida 492
 Cania ld. Kánya Kálmán
 Casertano, Raffaello 297
 Charmant Oszkár 422, 432, 443, 448
 Chernel Erzsébet 129
 Cholnoky Jenő 82, 312, 313, 483, 484
 Cindrić Egon 111, 123, 134, 470, 472, 474
 Comáromy Blanka 456
 Csáky Eleonóra, gr. 451

Csáky Imre, gr. 29, 41, 44, 82, 128, 179, 184,
185, 225, 226, 251, 314, 430, 437, 483,
484
Csáky Irma, gr. 130
Csáky István, gr. 41, 123, 132, 137, 206, 264,
267, 358, 436, 441, 443, 448, 483
Csáky Mihály, gr. 358
Csáky Zsigmond, gr. 448
Csarada János 380
Császáz Károly 159
Császáz Viktor 83, 105, 128, 349, 483, 485
Csatay Lajos 14, 297, 511
Csekonics Endre, gr. 448
Csekonics Iván, gr. 144, 440, 443, 448
Cserenyey Jenő 107, 354
Csikszentmihályi (1934-ig Hausenblasz)
Alfréd 129, 469, 472, 474
Csiky Aladár 129
Csopey Dénes, ifj. 107, 117, 136, 468, 472,
475
Csurgay Tibor 129, 133, 183, 205, 206, 280,
333, 335, 350, 351, 394, 401, 408, 483,
485
Cumberbatek Lovice 130
Cunradi Márta 472
Czakó József 107
Czettler Jenő 313, 314
Czibur alezredes 144
Cziráky Konstancia, gr. 448
Czóbel Ernő 432, 443, 449.

D

Daman (?) Harriet 459
Dániel Edit 130
Danilovics Pál 52, 128, 132, 183, 254, 483,
485
Daróczy Tamás 128
Daruváry Géza 4, 5, 6, 120, 122, 147, 149,
151, 174, 199, 252, 270, 483, 485, 501,
502
Dávid Gizella 455
Dávid Mihály 469, 472, 475
Della Vedella Gizella 457
Deponte József 129
Deschan Judit 476
Diener-Dénes József 422

Dietl Fédor 157
Dietrich Adolf 485
Dietrich Alfréd 110, 483, 485
Dobolyi Lajos 108
Donáth Benő 129
Dörgei Ferenc 111, 134
Drasche-Lázár-Alfréd 17, 20, 78, 128, 144,
166, 374, 420, 421, 422, 483, 485, 495
Draskovich Ödön, gr. 106
Durugy Ferenc 134, 157, 483, 486
Dutilch Georgina 130
Dutka Ákos 130
Duttka Ákos 421

E

Eckhardt Tibor 17, 143, 374, 375, 424, 483,
486, 495
Edl Tivadar 41, 42, 132, 483, 486
Ehler Antalné 157
Elek Kálmán 157
Elekes Gyula 427
Eliássy Iván 136, 322, 426
Ember Gyula 130
Emich Gusztáv 431, 443, 449
Enyvvári Jenő 128
Eperjesy Árpád, br. 128, 133
Erdei-Grúz Aladár 312, 313
Erdőtelki Kovács Róza 130
Erekly István 313
Ernszt Sándor 295
Ernszt Kelemen 41, 129
Erődy-Harrach Béla, ifj 312, 314
Esterházy János, gr. 358
Ezry Sándor 128

F

Fabinyi Katalin 466
Falta Ernő 137
Faltner Mária 131
Farkas Erzsébet 455
Farkas István 421
Farnik Ottó 129, 421
Fáy-Halász Gedeon 16, 107, 339, 340, 483,
486, 510
Fehér Sándor 108, 117

Feine, Gerhardt 119
Fekete Ervin 107
Feldmann Károly 128
Fellner Frigyes 15, 312, 313, 314, 317, 318,
499
Ferenc (francia király) 393
Ferenc Béla 437
Ferenczy Mária 482
Fertsák István 131
Fiala Ferenc 108
Fiáth Ferenc 483, 486
Fiáth Miklós 486
Fischer Ferenc 143
Flamm József 128
Fleischhacker Fridolin 444
Fodor Klára 131
Folba János 137
Forster Gyula 449
Forster Pál, br. 41, 387, 431, 434, 443, 449
Förstner Pál 136, 435, 443, 449
Franco, Bahamonde y Francisco 436, 467
Frank Zsuzsanna 131
Franko A. Zeno 133
Fray Emma 131
Freiwald Klára 131
Freund Edit (Picklerné) 128
Friedmann Miksa 128
Friedrich István 18, 41, 375, 496
Frigyes főhg. 466
Frühwirth Máttyás 295

G

Gajzágó Béla 486
Gajzágó László 78, 79, 128, 132, 483, 486
Gallai Marcel 128
Garzuly Béla 108, 129, 135
Gáspár Artúr 128, 422
Gáspárdy Géza 159, 470, 472, 475
Geltsch Emil 143
Geng Péter 433, 472, 475
Geréby Ilona 486
Gerevich Zoltán 4, 79, 81, 82, 105, 483, 487,
496
Gerhardt Rezső 71, 421, 483, 487
Gesztési Gyula 129, 157

Ghika György 132, 389, 440, 442, 443, 449,
450, 469, 470, 472
Ghyczy Jenő 20, 69, 70, 129, 133, 208, 360,
401, 418, 419, 483, 487, 511
Gitschner Henrik 129, 472, 475
Gőcze Bertalan 128, 421
Göde Ferenc 483, 487
Göde Jenő 129
Gogolák Lajos 110
Goldberger Ferenc 129
Gombó István 14, 109, 135, 294, 307, 320,
503, 504
Gombos György 110, 117
Gömbös Gyula 15, 164, 308, 309, 392, 483,
488, 507
Gömöri-Laiml László 312, 313, 483, 488
Gömöry Sándor 488
Görgy Feri 128
Görgy István 128
Gössl Franciska 456
Gottsmann (Gorody) Frigyes 304, 305, 306
Gratz Gusztáv 41, 44, 144, 322, 432, 443,
450
Groidl Oktáv 128
Grosz Margit 129
Guary Pál 159
Guta Erzsébet 130
Gyárfás Tamás 110
Györgyey László 41, 144, 434
Gyügyei Erzsébet 130
Gyulai Tibor 128
Gyulay Tibor 144

H

Haidekker Lajos 73, 128, 269
Hajós Erzsébet 464
Hajós Jenő 144, 158
Haller, Kurt 119
Halmay Ilonka 131
Hampel Anna 459
Hancsók Kálmán 71
Hann Armand (Ármin) 102, 470, 472, 476,
483
Hanschild Gyula 471, 472, 476
Hanzó Katalin 131
Harmsworth, Edmond 366

Harrach Anna 130
Harrer Ferenc 73, 165, 422, 432, 443, 450, 483
Hauer Ernő 159
Hausenblasz Alfréd ld. Csikszentmihályi Alfréd
Hauser Bernhard 476
Hauser Lothár, br. 128, 159, 470, 472, 476
Hausner Anna 455
Haydin Albert 133, 296, 433, 438, 443, 450, 470, 472
Haydin Károly 450
Haydu Zoltán 108, 322
Hedry István 347, 386, 433, 436, 443, 450
Hedry József 450
Hedry Lőrinc 136
Heffele János 159
Hegedüs Loránt 18, 321, 389, 390, 505
Hegedüs Nóra 157
Hennel László 130
Hennyey Gusztáv 483, 488
Herendi Frigyes 130
Hertelendy Andor 129, 134, 425, 434, 451
Hertelendy László 135, 451
Hevesy Lajos 451
Hevesy Pál 17, 132, 295, 351, 352, 355, 356, 357, 434, 436, 443, 451, 503
Hitler, Adolf 360, 446
Hitt Erzsébet 129
Hobek Henrik 471, 472, 476
Hoffmann Géza 129, 166, 298, 312
Hoffmann Ilona 129
Hoffmann Sándor 9, 134, 209, 431, 443, 451, 511
Hofmeister Borbála 131
Hollán Sándor 135, 436
Hollósi Sándor 128
Horn, Sigfried 419
Horthy Miklós 18, 294, 352, 362, 392, 393, 423, 439, 441, 443, 445, 446, 452, 453, 471, 508
Horváth István 129
Horváth Lívia 157
Hory András 128, 129, 132, 144, 168, 178, 243, 279, 387, 392, 393, 417, 430, 431, 433, 438, 441, 443, 452
Hory Béla 452

Hübl Ferenc 159
Huszár Andor 128
Huzella Erzsébet 457
Hymko Teréz 130

I

Iklódy-Szabó Edit 108
Iklódy-Szabó Andor 129
Iklódy-Szabó János 42
Illés-Illyasevics Miklós 109, 136
Illiczky Ilona 487
Imrédy Béla 483, 488
Incze Péter 297
Ivalo, finn diplomata 359, 360
Izabella 393
Izsák Berta 128

J

Jambrekovich József 488
Jambrekovich László 40, 128, 321, 347, 483, 488
Jankovics Ottó 17, 105, 129, 355, 483, 488, 495
Jármay Elemér 128, 421, 483, 489
Jármay Gyula 489
Jellinek Márton 128
Jeszenszky Antal 108
Jósika Róza 447
Jungert-Arnóthy Mihály 71, 132, 297, 430, 435, 437, 438, 440, 443, 452, 453, 483

K

Kakuk Mária 131
Kállay Aurél 131
Kállay Miklós 337, 360, 436, 439, 446, 464, 483, 489
Kállay Tibor 5, 6, 34, 140, 142, 143, 145, 147, 151, 153, 155, 500, 501, 502
Kallós Bertalan 128, 422
Kamarásy Egon 109
Kánia ld. Kánya Kálmán
Kánya József 453

- Kánya Kálmán 40, 41, 78, 83, 102, 104, 127,
177, 197, 204, 205, 266, 304, 306, 310,
325, 393, 400, 402, 416, 428, 431, 443,
453, 483, 502, 507
- Károly, IV. 192
- Károlyi Gyula, gr. 126, 276, 454, 483, 489
- Károlyi Mihály, gr. 290, 463, 483, 489
- Kartal (1934-ig Kvapil) Jenő 432, 472, 476
- Keller Tibor 128
- Kemény Ferenc 110
- Kemény Gábor, br. 106, 117, 172, 423, 427,
483, 489
- Kenyeres Béla 71
- Keresztes-Fischer Ferenc 483, 489
- Kéri Pál 128
- Kesserü István 109, 117
- Kéthly Anna 363
- Khuen-Héderváry Károly, gr. 453
- Khuen-Héderváry Sándor, gr. 17, 122, 123,
132, 175, 201, 202, 220, 221, 222, 227,
228, 242, 331, 332, 333, 355, 356, 386,
388, 392, 407, 437, 441, 443, 453, 483,
503
- Kikombán (1935-től Orbán) János 468
- Kilpi, Eino 363
- Királdy-Lukács György 134
- Kirchknopf Ernő 128
- Kiss Sándor ld. Nemeskéri Kiss Sándor
- Klebelsberg Kunó 317
- Kluzsinszky Károly 71, 422
- Kohn Rezső 128
- Koksa Tivadar 128
- Kollontaj, Alexandra Mihajlovna 363
- Kolossa Ferenc 41, 158, 431, 443, 454, 454
- Kondt Ernő 313
- Konkoly-Thege Márta 130
- Koós Ádám 136, 322
- Korányi Frigyes, br. 5, 14, 16, 20, 44, 122,
124, 304, 306, 346, 356, 417, 418, 437,
443, 454, 454, 496, 502, 504, 505
- Kovács Kálmán 41
- Kovács Pál 130, 421
- Kovarcz Dezső 117
- Kozma Lajos 304, 305, 306
- Králik Dénes 106, 107, 130, 135, 401
- Krassó Dezső 129
- Krejcsi Rezső 422
- Kristóffy József 128, 133, 425, 426, 435,
437, 443, 454
- Krisztics Sándor 291
- Krivátsy-Szücs Lajos 108, 117
- Krivátsy-Szücs Lajos ld. Krivátsy-Szücs La-
jos
- Kuczik Amália 494
- Kuhl József 455
- Kuhl Lajos 50, 134, 358, 438, 443, 455, 483
- Kun Béla 41, 128, 129, 483, 484, 489, 491
- Kvapil Jenő ld. Kartal Jenő
- Kvassay László 128, 130, 134, 401, 470, 472,
477

L

- Labundy Margit 131
- Laiml Andor 488
- Lakatos József 157
- Lakatos Sándor 136
- Lánczy Mária 450
- Láng Boldizsár, br. 144
- László Kálmán 135, 469, 472, 477
- Latinovics János 158
- Lázár Alfréd 121, 122
- Lázár Flóra 459
- Lázár Gerő 159
- Lazarovits Fédor 159
- Léh Ernő 130
- Leitgéb Imre 159
- Lers Vilmos 78, 313
- Lessner-Lukács Richard 129
- Lichtscheindel Henriette 129
- Linzboth György 111, 135, 401
- List ld. Liszt, Franz v.
- Liszt, Franz v. 380, 381
- Lorx Győző 477, 136, 468, 472, 477
- Losonczy Lajos 143
- Lovász Márton 483, 489
- Luby Géza 468, 472, 477
- Luczenbacher Erzsébet 449
- Lukács György, br. 109, 136
- Lukács Simon 128, 317, 318

M

- Maday György 106, 136

- Madocsányi (1933-ig Blazsovszky) Ferenc
 111, 130, 483, 484, 489
 Magyary Antal 123, 128, 132, 433, 434, 436,
 443, 455
 Magyary Ilona 452
 Magyary Miklós 455
 Makay József 312
 Málnási Ödön 117
 Manz György 129
 Mara László 435
 Mara Miklós 108
 Mares Bianca 305, 306
 Márffy-Mantuano Tamás 109, 136
 Máriássy László 455
 Máriássy Zoltán 41, 128, 132, 421, 430, 439,
 443, 455, 483
 Márkus József 157
 Marosy (1936-ig Mengele) Ferenc 128,
 134, 435, 436, 442, 443, 456, 471, 472,
 483
 Marquis Mária 131
 Marschall Rudolf, br. 107, 117
 Marsovszky Móric 432
 Masirevich Szilárd 431, 432, 436, 438, 443,
 456
 Matuska (1944-től Matuska-Comáromy)
 Péter 42, 73, 128, 132, 269, 436, 438,
 439, 440, 440, 443, 456, 457
 Mátyás, magyar király 393
 Mecsér András 431, 443, 457
 Medgyessy László 42, 401
 Medgyesy László 110, 134, 468, 470, 472,
 477,
 Medve Miklós 129, 158
 Mengele Ferenc ld. Marosy Ferenc
 Mengele Antal 456
 Mérey Matild 458
 Mészáros György 107, 136
 Mészáros Hildegard 131
 Mészáros Lajos 135
 Mezei Iván 128
 Mierka Ignác 157
 Mihálcovics János 129, 134, 470, 472, 478
 Miklós Gyula 489
 Miklós Tibor 140, 176, 181, 201, 211, 215,
 222, 223, 231, 250, 254, 296, 312, 313,
 314, 320, 392, 483, 489
 Mikola Gyula 128
 Mindszenti Bertalan 117
 Miske-Gerstenberger Jenő, br. 133, 358,
 470, 471, 472, 478, 483
 Mitchell 389
 Mocsáry Jolán 130
 Moldoványi Sándor 296, 402, 430, 443,
 457, 483
 Montecuccoli Alfonz, gr. 107
 Moór Oszkár 9, 134, 209, 483, 489, 511
 Moran Rezső 469, 472, 478
 Móricz Péter 483, 490
 Morlin Ervin 3, 64, 66, 108, 128, 130, 132,
 483, 490
 Müller Péterné 344
 Münzberger Gizella 130
 Muray (Paikert) Alajos 135, 426
 Mussolini, Benito 297, 439, 441
 Mussolini, Vittorio 419
- N**
 Náday Lajos 130
 Nagy Elek 434, 443, 457, 483
 Nagy Emil 17, 367, 368, 370, 371, 372, 373,
 504, 505
 Nagy Ferenc 457
 Nagy György 136, 360
 Nagy Iván 117
 Nagy László 134, 356, 356, 434, 443, 457
 Nagy Sándor 457
 Návay Aladár 144
 Nékám Sándor 108
 Nelky Jenő 73, 128, 269, 350, 367, 368, 432,
 433, 443, 458, 483
 Nelky József 458
 Nemes Albert, gr. 439, 443, 458
 Nemes Irma 131
 Nemes Vince, gr. 458
 Nemeshegyi Oszkár 133
 Nemeskéri Kiss Sándor 8, 128, 130, 132,
 199, 200, 435, 439, 440, 443, 458, 503
 Nemeskéri Kiss Pál 458
 Nemestóthy Dénes 136
 Nemestóthy Szabó Dénes 426
 Német István 426
 Németh Imre 421

Némethy Irén 130
Neurihrer Sándor 143, 158
Nickl Alfréd 42, 109, 123, 128, 130, 132,
282, 407, 483, 490
Novák Antal 158
Novody Antal 128
Nuber Sándor 47, 48, 82, 103, 104, 123, 182,
191, 192, 195, 214, 218, 219, 227, 256,
267, 271, 274, 275, 312, 385, 401, 483,
490

O

Ocskay László 387
Okrutzky Mary 129
Orbán János ld. Kikombán János
Orlov, szovjet követ 359
Ormos Mária 164, 356
Ottlik György 17, 20, 364, 366, 418, 419,
505, 511

P

Paasikivi, Juho 359
Paikert Alajos ld. Muray Alajos
Palér (?) Ágoston 129
Pálffy Fidele 445
Pallavicini Hubert, őgr. 137
Pallós (1935-ig Proiszl) Ferenc 128, 345,
468, 472, 478
Pálos György 131
Palugyai Mária 130
Pap Gábor, ifj. 401
Pap-Hegyestrü Béla 42
Papházay Ferenc 136
Papp Álmos 426
Papp Gábor 135
Parcher Félix 130, 136, 424, 425, 432, 435,
443, 459
Parcher Félix, ifj. 468, 472, 478
Pataky Géza 157
Pathy Nagy Vilma 488
Peidl Gyula 41
Pelényi János 41, 132, 351, 434, 442, 443,
459, 459
Perczel Tamás 136, 426
Perényi-Lukács György, br. 109, 322

Perlaky-Kassa Endre 136, 440, 443, 459
Petényi (1934-ig Schefbeck) Jakab 468,
471, 472, 479
Péterfy István 71
Petravich Gyula 135, 471, 472, 479
Petry Octavian 117
Pflügl Olga 158
Picker Ernő 128
Pilaszanovich Ilona 448
Pintér József 19, 394, 508
Plesch Árpád 157
Podek Henrik 73, 269
Podhorszky György 128, 421, 483, 491
Podianek Imre 128
Podmaniczky Ellen 129
Pogány József 483, 484, 491
Pogrányi-Nagy Félix 111, 130, 135
Pokol Ilona 131
Pósch Borbála 130
Pósfai Virgil 41, 83, 102, 104, 185, 349, 483,
491
Pósfay László 136, 426
Pözel Tibor 129, 133, 400, 470, 472, 479,
483
Práznovszky Géza
Práznovszky Iván 27, 78, 129, 326, 374, 421,
437, 443, 459, 459, 483
Preyer Irma 457
Price, Ward 373
Pritz Pál 41, 128, 164, 356
Procopius Béla 43, 296, 349, 430, 443, 460
Procopius Vilmos 460
Proiszl Ferenc ld. Pallós Ferenc
Puha János 158
Puky Endre 278, 308, 483, 491
Purgly Magdolna 452
Puskás Gizella 131

Q

Quisling, Vidkun 362

R

Ráczi Jenő 312, 313
Radisics Elemér 106, 110
Radotich István 347

Radvánszky Antal, br. 136
Rakovszky György 109
Ramaszetter József 131
Ramsay, finn külügyminiszter 359
Rauscher Mária 477
Regnier Juliette 123
Regnier Viktor ld. Rényey Viktor
Reich Árpád 128, 421
Reichmann György 345
Reichsthaler Lajos 131
Reisch Alfréd 469, 472, 479
Rémy-Berzencovich Károly 159
Rémy-Berzencovich Sándor 144
Rényey (1933-ig Regnier) Viktor 128, 134,
157, 469, 472, 480
Répási Miklós 120
Reutter Sándor 469, 472, 480
Rév Béla 128
Reviczky István 42, 133, 470, 471, 472, 480
Reviczky Károly 480
Réz Margit 124, 199
Riedel Nándor 109, 129, 130, 133, 483, 491
Rieszner Károly 492
Rieszner Kázmér 50, 349, 483, 492
Rigoni Ernő 111
Ringauf Melánia 489
Riszner Kázmér ld. Rieszner Kázmér
Rittchen Károly, ifj. 131
Rivier 380
Rohoncay Elemér 159
Rónay Jolán 489
Rosenfeld Kamilla 450
Rosty Ferenc 401
Rosty-Forgách Ferenc 135
Rothermere, Harold Sidney Harmsworth,
viscount 366, 367, 369, 372, 373
Rothkugel István, 78, 128, 134, 401, 426
Rötler Katalin 131
Rubido-Zichy Iván, br. követ 17, 367, 368,
370, 371, 373, 433, 436, 443, 460, 504,
505.
Rubido-Zichy Iván, br. 107, 136
Rudnai Béla 460
Rudnay András 110, 136
Rudnay Lajos 41, 128, 132, 322, 356, 430,
432, 434, 440, 443, 460, 483
Rupprecht Karola 453

Rupprecht Leontin 129
Ruszkay Jenő 120
Ruttkay László 108
Ruttkay Vilmos 43, 143, 158

S

Sabljár Károly 135
Sachse József 72
Ságodi Hugo 131
Samarjai 123
Sas Júlia 130
Scharf Margit 130
Scheffbeck Jakab ld. Petényi Jakab
Schell Pál, br. 135
Scherer János 157
Scherer József 157
Schiff Géza 128
Schirschich Fedor 340
Schivanovits Norbert 128, 144
Schleicher Emil 42, 129, 130, 134, 401
Schómer Ottó 157
Schoenfeld, Hans Friedrich Arthur 359
Schossberger Jenny, br. 451
Schreiner Emil 129
Schüller Gusztáv, ifj. 108
Schwartz Alfonz 136
Scitovszky János 492
Scitovszky Tibor 294, 483, 492
Sebestyén Pál 42, 133, 352, 362, 469, 472,
480, 483
Semsey Alice 486
Semsey Andor, gr. 135, 435, 443, 461
Sennyey Ilona, br. 493
Setz Károly 42, 128
Siegl József 143
Simsay Lajos 110, 117
Sinzinger Antónia 454
Sirchich Fedor 16, 339, 340, 510
Somogyi József 401
Somogyi Sarolta 131
Somssich Adolf 461
Somssich József, gr. 18, 41, 78, 375, 376,
441, 443, 461, 496
Somssich Terézia, gr. 461
Spányi Mária (Spányik) 471, 472, 481
Speyer 389

Steidl Gyula 109, 492
Steiger Aladár 128, 185, 483, 492
Steiger Gyula 492
Steindl Gyula 130, 134, 483
Stephaich Péter 110
Stojkovics Mihály 158
Storch Olga 131
Stoury Kamilló 157
Stouy Ferenc 131
Szabó György 17, 128, 133, 350, 351, 357,
363, 435, 437, 443, 461, 470, 471, 472,
511
Szabó László 14, 297, 441, 443, 461, 511
Szalay Etel 129
Szántó Ilona 131
Szápáry László, gr. 144, 436, 443, 461
Szápáry Tibor, gr. 460
Szápáry Vera 458
Szarka István 108
Szász Géza 71
Széchenyi Emil 18, 387, 388, 503
Széchenyi Imre 462
Széchenyi László, gr. 18, 386, 389, 436, 442,
443, 462, 505
Szécsen Miklós, gr. 136
Szegedi-Maszák Aladár 136, 483, 492
Szelle Lajos 111, 135, 362, 401, 471, 472,
481
Szemere Gusztáv 347, 483, 493
Szende Janka 131
Szent-Istvány Béla 133, 434, 440, 443, 462,
483
Szent-Iványi Domokos 135, 483, 493
Szent-Iványi Gábor 493
Szentirmay Béla 42, 128
Szentiványi Róbert 157
Szentmiklósy Andor 135, 401, 438, 439,
443, 462, 483
Szentmiklósy Jenő 436, 462
Sziebenliszt Henrik 109
Sziklay Béla 111, 134, 470, 472, 481
Sziklay Ernő 110
Sziklay Lajos 481
Szilágyi 424
Szilágyi Mihály 349
Szilágyi Oszkár 83, 128, 347, 483, 493
Szilas Emil 129

Szilassy Béla 107
Szilassy Gyula, br. 422, 432, 443, 462, 463
Sziller Péter 129
Szimon Lenke 129
Szitányi Eugénia 492
Szögyény György 143
Szombathy Kálmán, ifj. 110
Szondy Viktor 108, 133, 483, 493
Szónyi József 107
Sztálin, Joszif Visszarionovics 424
Sztankay Zoltán 136, 468, 472, 481
Sztankovánszky Tibor 41, 128
Sztáray-Szirmay Alexandra, gr. 462
Sztójay Döme 14, 132, 297, 360, 361, 431,
437, 443, 452, 463, 483, 511
Szulejmán 393

T

Tahy György 131
Tahy László 4, 41, 120, 129, 421, 430, 432,
434, 438, 443, 463, 502
Takách-Tolvay József, gr. 144, 145
Takács Ernő 137
Takács Gyula 129, 345, 421, 469, 472, 481
Takács László 131
Tallián br. 444
Tánczos Gábor 483, 493
Tárnoky Miklós 128
Tátos Lajos 131
Teleki Gyula, gr. 136, 483, 493
Teleki Margit, gr. 453
Teleki Pál, gr. 7, 14, 16, 79, 173, 185, 289,
291, 298, 299, 301, 302, 346, 358, 377,
423, 428, 450, 483, 494, 496, 498
Tempusz Henrik 129, 345
Terényi 122
Than Albin, br. 483, 494
Thierry Herbert, br. 135, 401
Thoma Zsolt 110
Ticharich Mátyás 71, 157
Tichtl Józsa 465
Tiso, Jozef 437
Tokár György 131
Tomcsányi Vilmos 78, 483
Tomcsányi Vilmos Pál 129, 423, 494
Tomka Antal 157

Tömör Erzsébet 158
Tormay Ilona 449
Török Béla 129, 132, 349, 356, 430, 434,
435, 439, 443, 463
Török Ferenc 463
Török Sándor 107
Tóth József 129
Traub István 136, 426
Tuka Béla (Vojtech Tuka) 358
Türk József 345
Turnai 73, 269

U

Udvardi Kossuth Mária 130
Uhlyarik Béla 128
Ujfalussy Béla 130, 135
Ujpétery (Ujpéteri) Elemér 136, 425, 436
Ujváry Dezső 136, 470, 472, 482
Ullein-Reviczky Antal 123, 130, 134, 361,
418, 425, 426, 439, 443, 464, 469, 471,
472, 483
Umlauf József 166, 421, 347

Ü

Ürményi József 144

V

Vági László 128
Vágó Kálmán 111, 130, 134
Vajda Mihály 128
Van der Venne Arnold 134, 432, 442, 443,
464, 470, 472
Vánca János 158
Vanderbilt, Gladis Moore 389, 462
Várkonyi Fodor Friderika 130
Várkonyi Mátyás 111, 131
Vass József 15, 316, 317, 318, 499
Veér Róza 463
Végh Bertalan 464
Végh Miklós 129, 134, 200, 401, 440, 443,
464, 483
Vékey Erzsébet 481
Velics Lajos 464

Velics László 27, 42, 129, 132, 269, 347,
431, 432, 434, 443, 464, 470, 472
Venter Emil 129, 159
Veress Endre 143
Vermes Klára 128
Vértesy Sándor 393
Vest 73, 269
Veszprémy-Bangha Béla 136
Vida Ida 490
Villani Frigyes, br. 129, 132, 433, 437, 438,
439, 443, 465
Villani József 465
Villani Lajos, br. 130, 133, 435, 443, 465,
470, 471, 472, 483
Vladár Ervin Imre 135
Vladár Ervin 3, 53, 64, 78, 135, 401, 408,
469, 472, 482, 502
Vladár Mária 494
Vöczköndy László 117, 424
Völgýessy Ernesztin 454
Vörnle János 128, 133, 137, 171, 207, 244,
245, 310, 358, 395, 424, 430, 443, 465
Voss, Alfred 469

W

Wagner György 159
Waisbecker Ede 131
Walko Lajos 5, 14, 17, 20, 66, 105, 122, 124,
144, 167, 175, 200, 203, 215, 216, 220,
221, 229, 249, 250, 253, 256, 257, 263,
275, 276, 277, 296, 307, 351, 357, 364,
366, 371, 388, 389, 390, 391, 403, 405,
406, 417, 483, 494, 504, 505, 506
Walter Emil 129, 135, 483, 494
Wampetich Mátyás 131, 426
Wampetich Ödön 470, 472, 482
Wawra Alajos 438, 468, 471, 472, 482
Wéghné 73, 269
Wein Jakab 81, 129, 159, 349, 483, 494
Weingartner Ferenc 159
Werther Olga 460
Wettstein Gyula 466
Wettstein János 128, 132, 421, 432, 434,
438, 443, 466, 483
Wettstein Vilma 466
Wickenburg Margit, gr. 462

Wiegand István 128
William, népszövetségi főbiztos-helyettes
356
Wilson, Thomas Woodrow 366
Wimmer Antal 131
Winckler István 143, 406
Winter Károly 132, 296, 438, 443, 466, 470,
472
Wirkle Katalin 130
Wodianer Andor 41, 133, 433, 436, 437,
443, 466
Wodianer Gabriella, br. 458
Wodianer Irén 445
Wodianer Rezső (Rudolf) 41, 83, 144, 349,
383, 431, 466, 467, 483
Wolff Károly 107, 133
Wolseley Evelyn 129
Woraczizky Károly, gr. 42, 128, 159
Woraczizky Olivér, gr. 133, 433, 440, 467

Z

Zách Imre 131
Zarka Gizella 446
Zay Miklós, gr. 109
Zech Oszkár, br. 117
Zichy János, gr. 295
Zichy-Czikán Móric, br. 426
Zier László 107
Zilahi-Sebess Dénes 494
Zilahi-Sebess Jenő 106, 136, 468, 483, 494
Zimányi Dezső 157
Zita 448
Zólyomy Wagner Hortensia 493
Zombory Antal 157
Zorn, Albert 381
Zsilinszky Antal 136
Zsindely Endre 111, 135

Előkészületben:

THE TIMES ATLASZ
RÉGÉSZET

4999,- Ft

KORAI MAGYAR
TÖRTÉNETI LEXIKON
9-14. SZÁZAD

Szerkesztette: Kristó Gyula

kb. 2500,- Ft

Chris Cook-John Stevenson

VILÁGTÖRTÉNETI
KÉZIKÖNYV

1914-1993

kb. 1500,- Ft

AKADÉMIAI KIADÓ • BUDAPEST

„...A külszolgálat jól felfogott érdekében áll, hogy a külföldön működő tisztviselők ne csak hivatalos működési körükbe tartozó tevékenységre szorítkozzanak, hanem hogy ismereteik körét állandóan kibővítsék és hogy elsősorban kiküldetési helyükön a közgazdasági kérdéseket alapos tanulmányozás tárgyává tegyék, és így ezen a téren oly jártasságra telessenek szert, amely Magyarország közgazdasági érvényesülése szempontjából elsőrendű fontossággal bír.

Elengedhetetlen az, hogy a fiatalabb hivatalnokok idősebb kollégáik által vezetessenek be a szolgálat különböző ágaiba, és utóbbiak feladata a fiatalok ügyszeretetét állandóan ébren tartani, és őket felvilágosítani arról, hogy hivatalos állásukkal járó és a nemzetközi jogban gyökerező azon kedvezmények, melyeknek a külföldön osztályrészesei, csakis ezen általuk viselt állásukból erednek és hogy semminemű személyes érdek vagy társadalmi kötelezettség nem szoríthatja háttérbe a szolgálat érdekeit....

...Kívánatos, hogy a főnökök a fiatalabb hivatalnokokat társadalmi téren is magukhoz fűzzék, amint ennek szép példáit láttuk a volt közös külképviseltek köreiben. Képzettség, tapintat és szeretetreméltóság azok a kellékek, amelyek társadalmi téren is tiszteletet és szimpátiát szerezhetnek a magyar külügyi szolgálatban álló tisztviselőknek. A külföldi fővárosok hivatalos és társadalmi köreivel való érintkezésben diplomatáinkat a szerénységgel párosult önérzet jellemezze...” (Részlet Teleki Pál külügyminiszternek a szolgálat vezetőihez intézett, 1921. IV. 26-i leveléből.)

Elvárás és mentalitás is tükröződik e sorokból. A kötet pedig teljes képet törekszik nyújtani — a dokumentumok nyelvén, egy közelesen elkészülő összefoglalás alapjául — a két nagy háború közötti magyar külügyi szolgálat megannyi kérdéséről: a szervezetről, annak működéséről, ügymenetről, ügyintézésről, titokvédelemről, a belső információáramlásról, a futárügyekről, a formai kötöttségekről, a szolgálat tagjairól, azok mindennapi gondjairól, életszínvonalukról, a külpolitikai gondolkodásról.